Isabel Allende

MAJOS dienoraštis

Alma littera

MAJOS
dienoraštis

Isabel Allende

MAJOS dienoraštis

Iš ispanų kalbos vertė Valdas V. Petrauskas

Alma littera

VILNIUS 2013

UDK 821.134.2(83)-31
Al-142

Versta iš: Isabel Allende
EL CUADERNO DE MAYA
Debolsillo, 2012

Valdas V. Petrauskas –
Lietuvos rašytojų sąjungos,
Lietuvos literatūros vertėjų sąjungos,
Kanados literatūros vertėjų asociacijos narys.

ISBN 978-609-01-1168-0

Mano genties paaugliams:
Alechandrui, Andreai, Nicolei, Sabrinai,
Aristotelisui ir Achilleasui

Tell me, what else should I have done?
Doesn't everything die at last, and too soon?
Tell me, what is it you plan to do
with your one wild and precious life?

MARY OLIVER
The Summer Day

Sakyk, ką dar turėčiau padaryti?
Argi ne viskas pagaliau pasibaigia, ir gana greitai?
Sakyk, o tu ką ketini daryti
Su tuo palaidu ir nuostabiu gyvenimu?

MARY OLIVER
Vasaros diena

VASARA

Sausis, vasaris, kovas

Prieš savaitę močiutė be ašarų apkabino mane San Fransisko oro uoste ir pakartojo, kad, jei man brangi gyvybė, nebandyčiau susisiekti su pažįstamais, kol nebūsime įsitikinę, jog manęs nebeieško priešai. Ninė – paranojikė, kaip ir visi Berklio nepriklausomos respublikos piliečiai, vyriausybės ir ateivių persekiojami, tačiau šiuo atveju nėmaž nepersūdė: atsarga gėdos nedaro. Padavė man šimto puslapių sąsiuvinį dienoraščiui rašyti, kokį rašiau nuo aštuonerių metų iki penkiolikos, kai mano gyvenimas pasuko kreiva vaga. „Turėsi per akis laisvo laiko, Maja. Pasinaudok proga ir aprašyk visas savo kvailystes, pamatysi, ar sugebėsi jas įvertinti“, – tarė ji. Visą krūvelę mano dienoraščių, suveržtą lipniąja juosta, senelis saugojo po raktu rašomojo stalo stalčiuje, o Ninė dabar laiko ją batų dėžutėje po lova. Šis sąsiuvinis bus Nr. 9. Ninės nuomone, jie praverstų psichoanalizei kaip raktas mano asmenybės mįslei įminti, tačiau, perskaičiusi juos, ji būtų supratusi, kad ten pasekta tiek pasakėlių, jog netgi pats Froidas būtų buvęs išmuštas iš vėžių. Apskritai močiutė nepasitiki profesionalais, imančiais mokestį už kiekvieną seansą, nes niekada nesulaukia greitų rezultatų.

Šiaip ar taip, ji teikia išimtį psichiatrams, nes vienas jų išgelbėjo ją nuo depresijos ir magijos žabangų, kai bandė bendrauti su mirusiaisiais.

Nė neketindama naudotis jos patarimu, įsikišau sąsiuvinį į kuprinę, kad neįsižeistų, nors, tiesą pasakius, laikas prailgsta, ir rašymas – puikus būdas stumti valandas. Pirmoji tremties savaitė man pasirodė labai ilga. Gyvenu salelėje, beveik nepastebimoje žemėlapyje, nusikėlusi į giliausius viduramžius. Gana sudėtinga rašyti apie savo gyvenimą, nes prisiminimų nesugebu skirti nuo vaizduotės; tikrovė kartais atrodo nuobodi, todėl, pati to nesuvokdama, ją iškraipau arba persūdau, bet daviau sau žodį ateityje taisyti šią ydą ir kuo mažiau meluoti. Ir štai dabar, kai net Amazonijos indėnai janomamai naudojasi kompiuteriais, aš rašau ranka. Rašau iš lėto, ir mano keverzonė labiau primena kirilicą, netgi pati nesugebu jos išnarplioti, tačiau tikiuosi, jog kas puslapis seksis rašyti dailiau. Rašyti – tai lyg dviračiu važiuoti: niekada nepamirši, nors metų metus nebūsi jo mynęs. Stengiuosi dėstyti įvykius iš eilės, nuosekliai. Iš pradžių maniau, jog nebus sunku, bet tolydžio pametu giją, leidžiuos klystkeliais arba prisimenu ką nors itin svarbaus po kelių puslapių, kai nebeįmanoma nieko įterpti. Mintys sukasi ratu, spirale, šokinėja kaip lyno akrobatas.

Aš Maja Vidal, devyniolikos metų, moteris, netekėjusi, be mylimo draugo, bet ne todėl, kad nepasitaikė progos ar esu pernelyg išranki, gimusi Berklyje, Kalifornijoje, Jungtinių Amerikos Valstijų pilietė, laikinai susiradusi prieglobstį saloje, pietiniame pasaulio pakrašty. Tėvai mane pavadino Maja, mat nesugebėjo sugalvoti kito vardo, nors apmąstymams turėjo devynis mėne-

sius laiko, o Ninė žavisi Indija. Hindi kalba *māyā* reiškia „apžavai, iliuzija, sapnas, magiška galia“. Nieko bendra su mano būdu. Man labiau tiktų Atila, nes ten, kur įkeliu koją, nepalieku akmens ant akmens. Mano gyvenimo istorija prasideda Čilėje drauge su močiute, kurią vadinu Nine, gerokai anksčiau, man dar negimus, nes jeigu ji nebūtų emigravusi, nebūtų įsimylėjusi mano senelio ir įsikūrusi Kalifornijoje, mano tėvas nebūtų susipažinęs su mama ir aš būčiau buvusi ne aš, o kita ir visiškai kitokia jauna čilietė. Kokia esu aš? Metro aštuoniasdešimties, sveriu penkiasdešimt aštuonis kilogramus, jei žaidžiu futbolą, ir kelis kilogramus daugiau, kai nesportuoju, raumeningų kojų, negrabių rankų, melsvų arba pilkų akių – nelygu dienos metas, ir, man regis, šviesiaplaukė, bet nesu tikra, nes nepamenu, kokie buvo natūralūs mano plaukai prieš keletą metų. Paveldėjau ne močiutės egzotišką išvaizdą, tamsų gymį ir užjuodusius paakius, bylojančius apie palaido gyvenimo būdą, ir ne tėvo, stotingo kaip toreadoras ir tokio pat išpuikėlio; taipgi nesu panaši į senelį, mano šaunuolį Tėvuką, nes jis, deja, netikras mano protėvis, tik Ninės antrasis vyras.

Aš panaši į mamą – bent jau ūgiu ir gymiu. Ji nebuvo Laplandijos princesė, kaip maniau anksčiau, kai dar protelio neturėjau, o danė stiuardesė, kurią mano tėvas, civilinės aviacijos lakūnas, įsimylėjo padangėse. Jis buvo dar per jaunas vesti, bet įsikalė į galvą, kad tai likimo skirta gyvenimo draugė, ir atkakliai siekė jos rankos, kol pagaliau jai nusibodo priešintis. O gal todėl, kad buvo nėščia. Žodžiu, jie susituokė ir greičiau nei po savaitės susivokė apsigavę, tačiau gyveno drauge, kol gimiau aš. Man gimus, po kelių dienų, kai vyras išskrido, mama susikrovė daiktus, suvystė mane į antklodėlę ir taksi automobiliu nuvažiavo aplankyti uošvių. Ninė tuo metu buvo išvykusi

į San Fransiską protestuoti prieš Irako karą, bet Tėvukas buvo namie, paėmė iš jos rankų ryšulėlį, ir ji, nieko jam nepaaiškinusi, nukūrė atgal į jos laukiantį taksi. Dukraitė buvo tokia mažiuliukė, jog tilpo senelio delne. Ilgai netrukus danė paštu atsiuntė skyrybų dokumentus ir podraug atsisakė savo teisių į dukrelę. Mamą, vardu Marta Oter, pirmą kartą pamačiau, kai sulaukusią aštuonerių mane seneliai nuvežė į Daniją.

Gyvenu Čilėje, močiutės Nidijos Vidal tėvynėje, ten, kur vandenynas dideliais kąsniais ranto krantą ir Pietų Amerikos žemynas byra salomis. Tiesą sakant, gyvenu Čilojėje, Los Lagoso regione, tarp 41 ir 43 laipsnių pietų platumos, maždaug devynių tūkstančių kvadratinių kilometrų saloje, kur gyventojų skaičius beveik siekia du šimtus tūkstančių, o visi žmonės ūgiu gerokai mažesni už mane. To krašto čiabuvių mapudungunų kalba žodis *Čilojė* reiškia „klyksnių juodgalvių žuvėdrų žemė“, nors turėtų vadintis miškų ir bulvių kraštu. Be Čilojės, dar vadinamos Didžiąja sala, kurioje įsikūrę didžiausi salyno miestai, esama daugiau salų, gerokai mažesnių, kai kurios jų negyvenamos. Vietomis salos išsidėsčiusios po tris ar keturias ir taip arti viena kitos, kad prasidėjus atoslūgiui galima susisiekti sausumos keliu, tačiau man nepasitaikė progos į jas nuklysti: gyvenu ne per toliausia nuo kaimelio, kur, esant geram orui, motorlaiviu nuplaukiu per keturiasdešimt penkias minutes.

Mano kelionė į Čiloję iš Kalifornijos šiaurės prasidėjo šauniu geltonu močiutės folksvagenu, nuo 1999 metų patyrusiu septyniolika avarijų, bet tebeskutančiu kaip feraris. Išvykau pačiu žiemovidžiu, vieną tų vėjuotų ir lietingų dienų, kai San Fransisko įlanka išblanksta ir vietovaizdis atrodo lyg pieštas plunks-

nele – balta, juoda ir pilka spalva. Močiutė vairavo saviškai: be perstojo čiaudint varikliui, įsikibusi į vairą nelyginant į gelbėjimosi ratą ir įsmeigusi akis į mane, o ne į kelią, paskutinįsyk mokė, kaip turėsiu elgtis. Dar nebuvo paaiškinusi, kur iš tikrųjų keliauju: regzdama mano pabėgimo planą, paminėjo tik vieną vietą – Čilę. Automobilyje šį tą patikslino ir įteikė man pigų turistinį vadovą.

– Čilojė? Kur ji yra? – paklausiau.

– Čia viskas surašyta, – tarė, rodydama į knygelę.

– Regis, labai toli...

– Kuo toliau nukeliausi, tuo geriau. Čilojėje turiu patikimą draugą Manuelį Arijasą. Be Maiko O'Kelio, tai vienintelis pasaulyje žmogus, kurį išdrįsčiau prašyti, kad padėtų tau dvejetą metų slapstytis.

– Dvejetą metų! Ar išprotėjai, Nine?

– Klausyk, mergele, pasitaiko tokių akimirkų, kai žmogus turi aklai pasikliauti likimu gyvenimui plaukiant savo vaga, ir tiek. Dabar kaip tik tokia akimirka, – pareiškė, įbedusi nosį į priekinį stiklą ir bandydama susivokti, kur esame, mums ant nuomonės nardant greitkelių labirintais.

Atskubėjusios į oro uostą, atsisveikinome be jokių jausminių proveržių; atmintyje išliko toks paskutinis vaizdas – folksvagenas čiaudėdamas dingsta dulksnoje.

Kelias valandas skridau į Dalasą, prie langelio prispausta storulės, kvepiančios cukruje skrudintais žemės riešutais, paskiau dešimt valandų kitu orlaiviu į Santjagą, alkana, grimzdama į prisiminimus ir apmąstymus, skaitydama apie Čiloję knygelę, liaupsinančią gamtos grožybes, medines bažnyčias ir kaimo gyvenimą. Jaučiausi prislėgta. 2009 metų sausio antrosios rytą, virš amžinųjų bekraščių violetinių Andų kalnų

raustant dangui, lakūno balsas pranešė, kad jau leidžiamės. Netrukus pasirodė žalias slėnis, medžių virtinės, išsibarsčiusios kaimenės, o tolumoje – Santjagas, močiutės ir mano tėvo gimtinė, paslaptingas mano giminės istorijos sklypelis.

Menkai ką žinau apie močiutės praeitį, apie kurią ji retai kalbėdavo, lyg jos gyvenimas būtų prasidėjęs sulig ta diena, kai ji susipažino su Tėvuku. Jos pirmasis vyras Felipė Vidalis mirė 1974 metais Čilėje, kelioms dienoms praslinkus po karinio perversmo, kai griuvo Salvadoro Aljendės socialistų vyriausybė ir šalyje įsigalėjo diktatūra. Netekusi vyro, ji nutarė, kad neverta gyventi priespaudoje, ir emigravo į Kanadą su sūnumi Andresu, mano tėvu. Andresas ne kažin ką būtų galėjęs pridurti, nes menkai prisiminė vaikystę, tačiau gerbė tėvą, kurį pažinojo tik iš išlikusių trijų nuotraukų. „Juk nebegrįšime namo, tiesa?“ – paklausė Andresas, kai jie skrido lėktuvu į Kanadą. Tai buvo ne klausimas, o veikiau kaltinimas. Jis buvo devynerių, paskutiniaisiais mėnesiais ūmai subrendo ir reikalavo paaiškinimų, suvokęs, kad motina stengiasi jį apsaugoti, sakydama tik pusę tiesos ir meluodama. Jis nuoširdžiai patikėjo žinia, kad tėvas mirė nuo širdies smūgio ir buvo palaidotas, nors nei matė jį mirusį, nei galėjo su juo atsisveikinti. Ir netrukus atsidūrė orlaivyje, skrendančiame į Kanadą. „Žinoma, grįšime, Andresai“, – pasakė motina, bet jis nepatikėjo.

Toronte juos pasitiko Pabėgėlių komiteto savanoriai, parūpino jiems drabužių ir apgyvendino apstatytame bute, kur jų laukė paklotos lovos ir pilnas šaldytuvas. Tris pirmąsias dienas, kol turėjo maisto, jie nekėlė kojos iš būsto, kankindamiesi vienatvėje, o ketvirtąją atėjo socialinė darbuotoja, šnekanti tai-

syklinga ispanų kalba, ir supažindino juos su kanadiečių privilegijomis ir teisėmis. Iš pradžių jie turėjo lankyti sustiprintus anglų kalbos kursus, o vaikas buvo nukreiptas į atitinkamą mokyklą; vėliau Nidija rado vairuotojos darbą, kad nesijaustų pažeminta, už dyką gaudama valstybės išmaldą. Šis darbas kuo mažiausiai tiko Ninei, ir dabar vairuojančiai automobilį nevykusiai, o tuomet vairavusiai dar prasčiau.

Po trumpo Kanados rudens atėjo poliarinė žiema, sužavėjusi Andresą, dabar draugų vadinamą Endžiu, patyrusį laimę čiuožti ant ledo ir slidinėti, tačiau nepakenčiama Nidijai, nesugebančiai nei sušilti, nei įveikti sielvarto, netekus vyro ir tėvynės. Jos nuotaika nė kiek nepagerėjo nei nedrąsiai atsėlinus pavasariui, nei vieną gražią dieną ten, kur tik vakar laikėsi apledėjęs sniegas, tarytum miražui pražydus gėlėms. Nepritapusi svečioje šalyje, ji neiškrovė lagamino, tikėdamasi grįžti į Čilę, kai tik žlugs diktatūra, ir nė neįsivaizduodama, jog toji tesės šešiolika metų.

Skaičiuodama dienas ir valandas, Nidija Vidal išgyveno Toronte dvejetą metų, kol susipažino su Polu Ditsonu II, mano Tėvuku, Kalifornijos Berklio universiteto profesoriumi, atvykusiu į Torontą skaityti paskaitų apie nenuspėjamą planetą, kurios gyvenimą jis bandė aptarti, taikydamas poetinius skaičiavimus ir vaizduotės polėkį. Mano Tėvukas, savo srities šviesulys ir kelių knygų autorius, buvo vienas iš nedaugelio afroamerikiečių astronomų, nes didžioji dauguma šios profesijos specialistų – baltieji. Jaunystėje praleido ištisus metus prie Turkanos ežero, Kenijoje, tirdamas to krašto senovės megalitus, ir, remdamasis archeologijos atradimais, išplėtojo teoriją, kad

tos bazaltinės kolonos – tai astronomijos observatorijos, trys šimtai metų prieš Kristaus gimimą padėjusios sudaryti Boranos Mėnulio kalendorių, kuriuo ligi šiolei naudojasi Kenijos ir Etiopijos piemenys. Afrikoje išmokęs be išankstinės nuomonės stebėti dangų, sukūrė hipotezę apie neregimą planetą ir bergždžiai ieškojo jos danguje pačiais galingiausiais teleskopais.

Toronto universitetas apgyvendino jį bute, skirtame vizituojantiems profesoriams, ir per agentūrą nusamdė automobilį: taip Nidijai Vidal teko jį vežioti viešnagės metu. Sužinojęs, kad jo vairuotoja čilietė, jis papasakojo, jog ne per seniausiai lankėsi Čilėje, La Siljos observatorijoje, kad pietų pusrutulyje matomi žvaigždynai, nežinomi šiaurėje, kaip antai: Mažojo Magelano Debesies ir Didžiojo Magelano Debesies galaktikos, ir kad kai kur naktys esančios tokios giedros, o klimatas toks sausas, jog susidaro idealios sąlygos dangui stebėti. Taip paaiškėjo, kad galaktikos iš pažiūros panašios į voratinklius.

Per atsitiktinumą, kokių pasitaiko tik romanuose, jis baigė savo vizitą Čilėje tą pačią 1974 metų dieną, kai ji su sūneliu išskrido į Kanadą. Man dingojas, kad galbūt oro uoste jie drauge laukė savo lėktuvų, nė nepažinodami vieni kitų, tačiau, jų nuomone, tai būtų buvę neįtikėtina: jis būtų iškart pastebėjęs tokią gražuolę, o ji irgi būtų jį pamačiusi, nes tuo metu Čilėje juodaodis beregint būtų patraukęs dėmesį, juo labiau toks aukštas ir stotingas kaip mano Tėvukas.

Nidijai užteko vieną rytą pavažinėti po Torontą su keleiviu ant užpakalinės sėdynės, kad suvoktų, jog šis žmogus kaip reta šviesaus proto ir lakios vaizduotės, tačiau visiškai neturi blaivios nuovokos, kuria ji didžiavosi. Ninė negalėjo paaiškinti, kaip priėjo prie tokios išvados, vairuodama automobilį intensyvaus eismo valandomis, bet aišku kaip dieną, jog ji neprašo-

vė pro šikšnelę. Astronomas klaidžiojo be atodairos, kaip ir ta planeta, kurios jis ieškojo danguje: galėjo akimoju apskaičiuoti, per kiek laiko erdvėlaivis pasiektų Mėnulį, skrisdamas 28 286 kilometrų per valandą greičiu, tačiau nuleisdavo rankas, prireikus įjungti elektrinį kavos aparatą. Jau senių seniausiai ji nejautė širdyje meilės virpulio, o šis žmogus, su kuriuo susipažino būdama trisdešimt trejų, ne toks kaip kiti, ją traukė ir domino savo mįslingumu.

Tėvukas, gerokai įbaimintas beatodairiško vairavimo, irgi susidomėjo moterimi su pernelyg dukslia uniforma ir ant akių užsmukusia lokių medžiotojo kepure. Buvo ne iš tų, kurie greit pasiduoda jausmams, ir jeigu kartais dingtelėjo mintis ją sugundyti, beregint ją nuvijo – pernelyg kebli pasirodė. Ninė, priešingai, neturėjo ko prarasti, tad pati ėmėsi iniciatyvos, kol astronomas dar nebaigė savo paskaitų. Jai patiko jo įspūdinga raudonmedžio spalvos oda, – troško pamatyti jo kūną, – ir nujautė, kad jiedu turi daug ką bendra: jis domisi astronomija, ji – astrologija, o tai, jos nuomone, buvo beveik tas pats. Jos galva, jiedu atvyko iš tolių toliausių į tą pačią Žemės rutulio vietą, kad galėtų susitikti ir susieti savo likimus, nes taip lėmė žvaigždės. Jau tuomet Ninė gyveno, vadovaudamasi horoskopais, bet neketino vien laime kliautis. Prieš imdamasi iniciatyvos ir puldama iš netyčių, įsitikino, kad jis viengungis, gerai apsirūpinęs, sveikas ir tik vienuolika metų vyresnis, nors iš pirmo žvilgsnio galėtų atrodyti jai tėvas, jeigu jie būtų tos pačios rasės. Po daugelio metų Tėvukas juokdamasis pasakojo, kad, jeigu ji nebūtų pirmu smūgiu paguldžiusi jo ant menčių, ligi šiolei jis klajotų įsimylėjęs žvaigždes.

Kitą dieną profesorius atsisėdo ant priekinės sėdynės, kad galėtų geriau matyti vairuotoją, ir ji visai be reikalo pasisukiojo

po miestą, kad jis spėtų įsižiūrėti. Tą patį vakarą, pavalgydinusi ir paguldžiusi sūnelį, Nidija nusivilko uniformą, išsimaudė po dušu, pasidažė lūpas ir nutykojo savo grobį, prasimetusi dingstimi, kad nori grąžinti automobilyje paliktą aplanką, kurį būtų galėjusi jam atiduoti rytoj. Niekada nebuvo išdrįsusi taip drąsiai leistis į meilės nuotykius. Nepaisydama ledinės pūgos, atvažiavo į viešbutį, pasikėlė liftu į reikiamą aukštą, drąsindamasi persižegnojo ir pasibeldė į duris. Buvo pusė dvyliktos, kai ji galutinai įžengė į Polo Ditsono II gyvenimą.

Ninė Toronte gyveno kaip atsiskyrėlė. Naktimis ilgėdavosi sunkios vyro rankos ant liemens, tačiau turėjo ištverti vienatvę ir auginti sūnų šalyje, kur lemta iki mirties jaustis svetimai: romantiškoms svajonėms nebuvo laiko. Drąsa, kuria apsišarvavo tą vakarą ateidama prie astronomo durų, beregint išgaravo, kai tik jis pasirodė tarpdury, jau persirengęs pižama ir pažiūrėti prikeltas iš miego. Akimirką jiedu žiūrėjo vienas į kitą, nesusivokdami, ką sakyti, nes jis jos nelaukė, o ji neturėjo jokio plano, kol pagaliau jis pakvietė ją į vidų, nustebęs, kad ji visiškai kitokia nei su uniformine kepure. Jį sužavėjo tamsūs plaukai, netaisyklingų bruožų veidas ir kreivoka šypsena, kuria anksčiau tik vogčiomis galėjo grožėtis. Ją pribloškė ūgių skirtumas, beveik nepastebimas sėdint automobilyje: norėdama pauosti milžino krūtinę, turėtų pasistiebti. Iškart išvydusi netvarką, it po žemės drebėjimo tvyrančią mažame butuke, suvokė, kad tam žmogui ji tikrai reikalinga.

Polas Ditsonas II didžiąją gyvenimo dalį praleido stebėdamas paslaptingą dangaus kūnų judėjimą, bet moters kūną menkai teišmanė, o apie meilės įgeidžius visiškai nieko nenu-

tuokė. Niekada nebuvo įsimylėjęs ir pastaruoju metu susitikdavo su fakulteto kolege, su kuria sueidavo dukart per mėnesį, patrauklia, pagal metus puikiai atrodančia žyde, restorane visada sąžiningai apmokančia pusę sąskaitos. Ninė per savo gyvenimą mylėjo tik du žmones: savo vyrą ir meilužį, kurį prieš dešimt metų išmetė iš galvos ir širdies. Vyras buvo nutrūktgalvis, kuriam rūpėjo tik darbas ir politinė veikla, nuolat keliaudavo ir būdavo toks išsiblaškęs, kad tarytum nepastebėdavo jos reikmių, o su meilužiu ji gana greit nutraukė santykius. Nidija Vidal ir Polas Ditsonas II buvo subrendę meilei, ir ji sujungė juos iki grabo lentos.

Girdėjau ne vieną kartą senelių meilės istoriją, ko gero, romantizuotą, ir išmokau ją atmintinai, žodis žodin, kaip eilėraštį. Savaime suprantama, nežinau, kas iš tikrųjų atsitiko tą naktį už uždarų durų, galiu nebent įsivaizduoti, spręsdama iš to, kiek juos pažįstu. Ar, atidarydamas duris tai čilietei, Tėvukas suvokė, kad atsidūrė lemtingoje kryžkelėje ir kad pasirinktas kelias nulems jo ateitį? Ne, tikriausiai tokia lėkšta mintis neatėjo jam į galvą. O Ninei? Įsivaizduoju, kaip ji slenka it lunatikė per mažytę svetainę tarp išmėtytų drabužių ir pilnų peleninių, įeina į miegamąjį ir atsisėda ant lovos, nes viskas – ir krėslas, ir kėdės – nukrauta popieriais ir knygomis. Jis priklaupia šalia, apkabina, ir taip jie glūdo kurį laiką, stengdamiesi prigusti prie netikėto artumo. Galimas daiktas, jai pasidarė karšta šiltame kambaryje, ir jis padėjo jai nusivilkti paltą ir nusiauti batus; tuomet jie ėmė nedrąsiai glamonėtis, apsiuostydami, bandydami širdimi pajusti, jog neklysta. „Kvepi tabaku ir desertu. Esi plynas ir juodas kaip ruonis“, – pasakė Ninė. Daug kartų esu girdėjusi šiuos žodžius.

Legendos paskutiniosios dalies man nereikia išgalvoti, nes jie patys ją papasakojo. Kai tik jie apsikabino, Ninė su-

prato, kad buvo pažįstama su astronomu ankstesniuose gyvenimuose ir kitais laikais, kad tai tik dar vienas susitikimas ir kad jų žvaigždžių ženklai ir taro kortų slėpiniai papildo vieni kitus. „Juo geriau, kad esi vyras, Polai. Įsivaizduok, jeigu šioje reinkarnacijoje tau tektų būti mano motina...“ – atsiduso ji, sėdėdama jam ant kelių. „Kadangi nesu tavo motina, kas, tavo manymu, atsitiktų, jeigu mudu susituoktume?“ – atsiliepė jis.

Po dviejų savaičių, prievarta veždamasi šunelį, kuris nenorėjo emigruoti antrą kartą, ji atskrido į Kaliforniją su tris mėnesius galiojančia sužadėtinės viza. Galiojimo laikui pasibaigus, ji turėjo arba ištekėti, arba išvykti iš šalies. Ji ištekėjo.

Kad neprailgtų laukti autobuso į pietus, pirmąją dieną Čilėje praleidau su žemėlapiu rankose klaidžiodama po Santjagą. Tai šiuolaikinis miestas: nei egzotikos, nei vaizdingų kampelių, nei indėnų būdingais drabužiais, nei margų kolonijinių priemiesčių, kokių prisižiūrėjau su seneliais lankydamasi Gvatemaloje ir Meksikoje. Keltuvu pasikėliau ant vienos kalvos, turistams privalomos vietos, kur galėjau suvokti, kokia didelė Čilės sostinė ir kokiu dulkių debesiu ją dengia taršos skraistė. Vakarop įsėdau į abrikosų spalvos autobusą, vykstantį pietų link, į Čiloję.

Liūliuojama sūpavimo, variklio burzgimo ir kitų keleivių knarkimo, veltui bandžiau numigti, tačiau man visada būdavo sunku užsnūsti, o juo labiau dabar, kai mano gyslose tebetvinksi palaido gyvenimo apnuodytas kraujas. Paryčiais autobusas stabtelėjo, kad galėtume nueiti į tualetą ir išgerti kavos užeigoje vidury pastoralinio kraštovaizdžio tarp žalių kalvų ir

karvių, paskiau važiavome dar kelias valandas iki primityvios prieplaukos, kur pramankštinome kojas ir iš moterų, vilkinčių baltais slaugytojų chalatais, nusipirkome pyragėlių su sūriu ir valgomaisiais moliuskais. Autobusas užvažiavo ant kelto, keliančio per Čakao sąsiaurį, ir pusę valandos tyliai plaukėme spindinčia jūra. Drauge su kitais keleiviais, kurie, kaip ir aš, nutirpusiais sąnariais keliolika valandų tūnojo savo vietose, išlipau iš autobuso paspoksoti į tolius. Nekreipdami dėmesio į žvarbų vėją, grožėjomės kregždžių pulkais, nelyginant padangėse išpleiktomis skepetaitėmis, ir tunais, baltapilviais delfinais, kurie lydėjo mus, nardydami iš vandens.

Autobusu atvykau į Ankudą, Didžiosios salos miestą, antrą pagal svarbą visame salyne. Čia reikėjo persėsti į kitą ir važiuoti į kaimelį, kur manęs laukė Manuelis Arijasas, tačiau pasigedau piniginės. Ninė buvo perspėjusi, kad saugočiausi čiliečių kišenvagių, miklių kaip iliuzionistai: apvagia taip, kad nė lapė nesuloja. Laimė, nenušvilpė Tėvuko nuotraukos ir paso, kuriuos laikiau įsidėjusi į kitą kuprinės kišenę. Vienui viena, be cento kišenėje, atsidūriau svetimame krašte, tačiau, ankstesniųjų metų patirties pamokyta, nepuoliau į neviltį dėl tokių menkniekių.

Aikštėje, vienoje amatininkų krautuvėlėje, kur prekiaujama namudiniais audiniais, susėdusios rateliu, megzdamos šnekučiavosi trys moteriškės, ir tariau sau: jeigu jos tokio pat būdo kaip ir Ninė, tikrai man padės – čilietės visada skuba padėti kiekvienam bėdos tektam žmogui, juolab svetimšaliui. Nelabai sklandžia ispanų kalba paaiškinau, kas nutiko, ir jos beregint padėjo savo mezginius, pasiūlė man kėdę ir gazuoto apelsinų gėrimo ir viena per kitą suskato aptarinėti mano nelaimę. Kažkam skambino mobiliuoju telefonu ir pagaliau susisiekė su

vienu giminaičiu, važiuojančiu ta pačia kryptimi kaip ir aš: po kelių valandų galėsiąs užsukti manęs paimti ir mielai nukrypsiąs iš kelio, kad galėtų mane nuvežti į vietą.

Naudodamasi proga, apžiūrėjau kaimelį ir Čilojės bažnyčių muziejų, tų pačių bažnyčių, kurias prieš tris šimtus metų nubraižė jėzuitų misionieriai ir lenta po lentos surėmė čilojiečiai, įgudę dailidės ir laivų statytojai. Konstrukcijos laikosi sutvirtintos ne vinimis, bet išmoningomis sąnaromis, o skliautinės lubos primena apverstus laivus. Išeidama iš muziejaus, susidūriau su šunimi. Šuo buvo nedidelis, raišas, pilkšvu lygiu kailiu, gailiai paspraudęs uodegą, tačiau iš pažiūros veislinis. Atkišau jam pyragėlį, ištraukusi iš kuprinės, jis atsargiai sukando jį dideliais pageltusiais dantimis ir, padėjęs ant žemės, sužiuro į mane, lyg aiškiai sakydamas, kad jis ne duonos pasigendąs, o draugijos. Mano pamotė Sjuzena, šunų dresuotoja, mane mokė, kad nedera liesti šuns, kol jis pats neprisiartina rodydamas, jog nebijo, tačiau mudu nesilaikėme mandagumo taisyklių ir susidraugavome iš karto. Drauge apžiūrėjome miestą, o sutartą valandą grįžau pas mezgėjas. Šuo liko prie krautuvės durų, mandagiai užkėlęs vieną koją ant slenksčio.

Giminaitis pavėlavo visą valandą ir atvažiavo ligi viršaus prikrautu sunkvežimiu su žmona ir žindomu kūdikiu. Padėkojau savo geradarėms, be kita ko, leidusioms man mobiliuoju telefonu susiskambinti su Manueliu Arijasu, ir atsisveikinau su šunimi, tačiau jis turėjo kitokių sumetimų: atsitūpė prie mano kojų, uodega šluodamas dulkes ir šiepdamasis kaip hiena; atseit, dabar aš turinti jam atsidėkoti už tai, kad jis teikęsis maloningai skirti man dėmesį. Pakeičiau taktiką. „*Shoo! Shoo! Fuc-*

king dog", – sušukau angliškai. Jis nė nekrustelėjo, o giminaitis, gailestingai stebėjęs visą sceną, pagaliau tarė: „Nesijaudinkit, panele, pavėžėsime ir jūsų Fakiną." Ir taip pilkis gavo naują vardą, nors ankstesniame gyvenime gal vadinosi Princu. Šiaip ne taip sutilpome perkrautame sunkvežimyje ir po valandos atsidūrėme kaimelyje, kur turėjau susitikti su močiutės bičiuliu, kaip mudviejų buvo sutarta, bažnyčioje, prie jūros.

1567 metais ispanų įkurtame kaimelyje, viename seniausių salyne, gyveno du tūkstančiai gyventojų, bet tuo metu jie buvo nežinia kur, nes mačiau daugiau avių ir vištų nei žmonių. Drauge su Fakinu laukiau Manuelio ilgokai, sėdėdama ant balta ir mėlyna spalva dažytos bažnyčios laiptų, iš tam tikro atstumo stebima keturių tylių, ramių viščiukų. Žinojau apie jį tik tiek, kad jis močiutės bičiulis ir kad jie nesimatę nuo aštuntojo dešimtmečio, tačiau retkarčiais susisiekia – anksčiau laiškais, kaip būdavo susirašinėjama priešistoriniais laikais, o vėliau elektroniniu paštu.

Pagaliau pasirodė Manuelis Arijasas, atpažino mane pagal žodinį portretą, kurį Ninė jam nupiešė telefonu. Ką jam pripasakojo? Kad esu obeliskas keturiomis pagrindinėmis spalvomis dažytais plaukais ir keraminiu žiedu nosyje. Padavė man ranką ir žvilgsniu permetė mane nuo galvos iki kojų – žydru laku nulakuotus apsilaupiusius, nugraužtus nagus, nuzulintus džinsus ir rausvais dažais nupurkštus kariškus batus, kuriuos, prašydama išmaldos, gavau Gelbėjimo armijoje.

– Aš – Manuelis Arijasas, – angliškai prisistatė vyriškis.

– Sveikas. Mane seka FTB, Interpolas ir Las Vegaso nusikaltėlių mafija, – išpyškinau, nieko nelaukdama, kad nekiltų jokių nesusipratimų.

– Sveikinu, – tarė jis.

– Aš nieko nežudžiau ir, tiesą pasakius, netikiu, kad kas nors galėtų vargintis ir vytis mane į pasaulio pakraštį.

– Ačiū.

– Atsiprašau, nenorėjau įžeisti jūsų šalies, gerbiamasis. Tiesą pasakius, čia labai gražu, daug žalumos, daug vandens, tačiau reikia tik įsivaizduoti, kaip toli nuo visko!

– Nuo ko?

– Nuo Kalifornijos, civilizacijos, viso pasaulio. Ninė nesakė, kad čia galėtų būti taip šalta.

– Dabar vasara, – atsakė jis.

– Vasara sausio mėnesį! Kur tai girdėta!

– Pietų pusrutulyje, – šaltai atkirto jis.

Nekas, dingtelėjo mintis, tas tipas nesupranta humoro. Jis man pasiūlė išgerti arbatos ir palaukti, kol sunkvežimis atgabens šaldytuvą, kurį turėjo atvežti jau prieš tris valandas. Įėjome į trobą, virš kurios nelyginant kapituliacijos vėliava ant stiebo kabojo baltas skuduras – ženklas, kad čia prekiaujama šviežia duona. Viduje stovėjo keturi kaimiški stalai, apkloti vaškytine, keturios paskiros kėdės, prekystalis ir viryklė, ant kurios šnypštė juodai apsmilkęs arbatinis. Stora moteriškė, užkrečiamai kvatodama, pasisveikino ir pakštelėjo Manueliui Arijasui į skruostą, o į mane pažiūrėjo sutrikusi, bet galiausiai irgi pabučiavo.

– Amerikietė? – paklausė Manuelio.

– Bene nematai? – atsakė jis.

– O kas jos galvai atsitiko? – pridūrė, kryptelėdama smakru į dažytus mano plaukus.

– Tokia gimiau, – pareiškiau įsižeidusi.

– Gringutė šneka kaip visi žmonės! – sušuko ji susižavėjusi. – Prašom sėstis, tuoj atnešiu arbatytės.

Paėmusi man už rankos, ryžtingai pasodino ant kėdės, o Manuelis man paaiškino, kad Čilėje *gringais* vadinami visi šviesiaplaukiai anglakalbiai, o mažybinė forma „gringutis" arba „gringutė" vartojama kaip malonybinis žodelis.

Užeigos šeimininkė atnešė mums arbatos ir kalną kvepiančios ką tik iškeptos duonos, sviesto ir medaus, paskiau atsisėdo šalia, kaip ir pridera, paraginti, kad valgytume. Netrukus išgirdome čiaudint sunkvežimį, kuris trūkčiodamas ritosi negrįsta duobėta gatve su svyruojančiu šaldytuvu kėbule. Moteriškė kyštelėjo galvą pro duris, sušvilpė, ir beregint atbėgo keli vaikinai šaldytuvo nukelti, nuvilko jį į paplūdimį ir lentiniu tilteliu nuleido į Manuelio motorlaivį.

Motorlaivis buvo stiklo pluošto, kokių aštuonių metrų ilgio, dažytas trimis spalvomis – balta, mėlyna ir raudona, – tokiomis pat kaip Čilės vėliava, panaši į Teksaso, plazdanti pirmagaly. Ant šono buvo parašytas vardas: *Cahuilla**. Pastatę ir kuo tvirčiau pririšę šaldytuvą, vaikinai padėjo man įlipti. Šuo liūdnai įbidzeno iš paskos; vieną leteną laikė parietęs ir ėjo šonu.

– O kas čia? – paklausė Manuelis.

– Ne mano, prisiklijavo Ankude, ir tiek. Esu girdėjusi, kad Čilėje šunys protingi, o šis, regis, veislinis.

– Ko gero, vokiečių aviganio ir foksterjero mišrūnas. Liemuo didelio šuns, o letenos – mažo, – pareiškė Manuelis.

– Kai išmaudysiu, pamatysi, koks dailus.

– Kuo vardu? – paklausė jis.

– Čilietiškai – *fucking dog*.

* Cahuilla – pietų Kalifornijos indėnų genties pavadinimas (*čia ir toliau – vert. past.*).

– Kaip?

– Fakinas.

– Tikiuosi, tavo Fakinas nesipjaus su mano katėmis. Nakčia turėsi pririšti, kad nesusimanytų draskyti avių, – perspėjo jis.

– Nereiks, miegos su manimi.

Fakinas išsitiesė motorlaivio dugne, paguldęs snukį tarp priekinių letenų, ir taip gulėjo, neatplėšdamas nuo manęs akių. Jis toli gražu ne meilus, šiaip ar taip, mudu susišnekame floros ir faunos kalba: telepatiniu esperantu.

Nuo horizonto ritosi juodų debesų lavina, pūtė žvarbus vėjas, tačiau jūra buvo rami. Manuelis apsiautė mane savo vilnoniu ponču ir netarė daugiau nė žodžio, sutelkęs dėmesį į vairą ir prietaisų skydą, kompasą, GPS, radiją ir dar dievaižin ką, o aš tuo tarpu stebėjau jį paslapčia. Ninė minėjo, kad jis sociologas ar kažkas panašaus, tačiau motorlaivyje veikiau priminė jūreivį: vidutinio ūgio, liesas, stiprus, iš vienų raumenų sudėtas, sūraus vėjo nugairintu, raukšlių išvagotu veidu, trumpais tiesiais plaukais, tokios pat spalvos kaip akys. Nemoku nuspėti senų žmonių amžiaus; iš tolo atrodo neblogai, nes tebevaikščioja sparčiais žingsniais ir nesukumpęs kaip visi senoliai, tačiau iš arti matyti, kad vyresnis už Ninę, tarkim, kokių septyniasdešimties su trupučiu metų. Į jo gyvenimą įlėkiau it bomba. Turėsiu vaikščioti kaip su kiaušiniu ant galvos, kad neimtų gailėtis mane priglaudęs.

Beveik ištisą valandą plaukus per bangas, pro pažiūrėti negyvenamas, bet iš tikrųjų apgyventas salas, Manuelis Arijasas parodė man kalną, kuris tolumoje atrodė nelyginant tamsi dėmė, o iš arčiau – aukšta kalva su uolėtu juosvo smėlio paplūdimiu

papėdėje, kur džiūvo apverstos keturios medinės valtys. Prisišliejęs prie plūduriuojančios prieplaukos, metė kelias storas virves atbėgusiems vaikams, tie mikliai pririšo motorlaivį prie stulpelių. „Sveika atvykusi į mūsų sostinę“, – tarė Manuelis, rodydamas į kaimelį – keliolika trobų, priešais paplūdimį sutūpusių ant polių. Mane nukrėtė šiurpas, nes nuo šios dienos tai turėjo būti visas mano pasaulis.

Į paplūdimį atėjo būrelis žmonių manęs apžiūrėti. Manuelis jiems buvo pranešęs, kad atvažiuoja amerikietė padėti jam dirbti tiriamojo darbo; jeigu žmonės tikėjosi pamatyti orų asmenį, tikriausiai skaudžiai nusivylė, nes marškinėliai su Obamos portretu, Ninės Kalėdų dovana, nė bambos man nedengė.

Buvo nelengva iškelti šaldytuvą į krantą, nepaverčiant jo ant šono, keli savanoriai šoko į pagalbą, drąsindamiesi juokeliais ir skubėdami, nes jau temo. Virtine patraukėme į kaimelį: priešaky šaldytuvas, iš paskos mudu su Manueliu, įkandin mūsų – keliolika išverstagerklių berniūkščių, o pačiame gale marga ruja įvairaus plauko šunų, pašėlusiai lojančių ant Fakino, bet nedrįstančių prisiartinti, nes iš jo laikysenos, dvelkiančios begaline panieka, buvo aišku, jog kiekvienas, kuris išdrįs prilįsti arčiau, gaus ko nusipelnęs. Regis, Fakinas iš tų šunų, kuriuos sunku įbauginti ir kurie leidžia uostyti sau pasturgalį. Praėjome pro kapines, kur ganėsi kelios ožkos pritvinkusiais tešmenimis, skabydamos žolę tarp plastikinių gėlių ir lėlių namelių su baldais mirusiesiems, išdėliotų kapams ženklinti.

Kaimelyje namus ant polių vieną su kitu jungė mediniai tiltai, ir didžiojoje gatvėje, jeigu taip būtų galima ją vadinti, esu mačiusi asilų, dviračių, džipą su karabinierių, Čilės policijos, emblema – sukryžiuotais šautuvais, tris ar keturis senus

automobilius, kurie Kalifornijoje atsidurtų kolekcijoje, jeigu nebūtų tokie suniokoti. Manuelis man paaiškino: kadangi vietovė raižyta, o žiemą visur telkšo purvynės, sunkūs kroviniai gabenami jaučių kinkiniais, lengvesni – mulais, o žmonės arba jodinėja arkliais, arba vaikščioja pėsčiomis. Išblukusios iškabos ženklino krautuvėles, vieną kitą didesnę parduotuvę, vaistinę, kelias užeigas, dvi restoranais vadinamas trobas, kuriose palei žvejų taką stovi pora metalinių stalų, ir interneto kavinę, kur prekiaujama baterijomis, gazuotais gėrimais, žurnalais ir visokiais menkniekiais turistams, jie, ekoturizmo agentūrų viliojami, atvažiuoja kartą per savaitę paragauti gardžiausio Čilojės patiekalo – *kuranto**. Šį patiekalą aprašysiu vėliau, nes kol kas dar nesu jo ragavusi.

Pasirodė vienas kitas žmogus apdairiai, tylomis paspoksoti į mane, kol galiausiai kažkoks kumpanosis vyriškis, platus kaip spinta, ryžosi su manimi pasisveikinti. Prieš paduodamas ranką, nusišluostė delną kelnių kišenėje ir plačiai nusišypsojo, šiepdamas auksines karūnėles. Tai buvo Aurelijas Njankupelis, garsaus pirato palikuonis ir nepamainomas saloje žmogus, nes prekiauja alkoholiu išsimokėtinai, traukia dantis ir turi plokščią televizorių, kurio ateina pažiūrėti kaimynai, kai yra elektra. Jo įmonei labai tiko pavadinimas „Vėlių užeiga“, mat ji labai patogiai įsikūrusi netoli kapinių, tad laidotuvininkai niekada jos neaplenkia, prireikus numaldyti netekties sielvarto draskomą širdį.

Njankupelis tapo mormonu, panūdęs turėti kelias žmonas, ir per vėlai sužinojo, kad mormonai atsisakė daugpatystės, iš-

* Vietinis patiekalas, kurį sudaro valgomieji moliuskai, dešra, bulvės, bulvių duona, daržovės, kartais dar žuvis.

girdę naują pranašystę ir, be to, nutarę laikytis Jungtinių Amerikos Valstijų konstitucijos. Taip jį man pristatė Manuelis Arijasas, pastarajam leipstant juokais ir aplinkiniams nuoširdžiai jam pritariant. Manuelis taipgi supažindino mane su kitais, bet aš neįsiminiau jų vardų, be kita ko, jie man pasirodė per seni, kad galėtų būti viso to būrio vaikų tėvai; dabar jau žinau, jog tai seneliai – tikrieji tėvai dirba toli nuo salos.

Gatvėje pasirodė valdingos išvaizdos moteriškė, kokių penkiasdešimties metų amžiaus, stuomeninga gražuolė balkšvais smėlio spalvos plaukais, kokie būna pražilusių blondinių, viršugalvy atsainiai susuktais į mazgą. Tai buvo Blanka Šnakė, mokyklos direktorė, visų žmonių pagarbiai vadinama teta Blanka. Ji pabučiavo Manueliui į skruostą, kaip čia įprasta, o mane pasveikino visos bendruomenės vardu; įtampa iškart atslūgo, ir mane apsupęs žioplių ratas susiaurėjo. Teta Blanka pakvietė rytojaus dieną ateiti į mokyklą ir iki kovo mėnesio, moksleivių atostogų pabaigos, naudotis biblioteka, dviem kompiuteriais ir žaisti vaizdo žaidimus, vėliau tvarkaraštis būsiąs šiek tiek apribotas. Pridūrė, kad šeštadieniais mokykloje rodomi tie patys filmai kaip ir Santjage, tik nemokamai. Apibėrė mane klausimais, ir aš keliais ispanų kalbos pradžiamokslio sakiniais glaustai papasakojau apie savo dviejų dienų kelionę iš Kalifornijos ir apie piniginės vagystę, ji sužadino visuotinį vaikų kvatojimą, kuris beregint nuščiuvo nuo ledinio tetos Blankos žvilgsnio. „Rytoj pagaminsiu jums moliuskų su parmezanu, kad amerikoniukė permanytų čilojiečių valgius. Laukiu jūsų apie devintą“, – pareiškė ji Manueliui. Vėliau sužinojau, kad pagal vietinio mandagumo taisykles pridera vieną valandą vėluoti. Čia vakarieniaujama labai vėlai.

Probėgšmais susipažinę su kaimeliu, įsėdome į dviejų mulų traukiamą vežimaitį, kur jau buvo įkeltas šaldytuvas, ir, Fakino lydimi, vos įžiūrimu šunkeliu nudardėjome per pievas.

Manuelis Arijasas gyvena už mylios – tarkim, už pusantro kilometro – nuo kaimelio, pajūryje, tačiau valtimi priplaukti neįmanoma dėl uolingo kranto. Jo troba – puikus šios zonos architektūros pavyzdys, pareiškė jis su tam tikru pasididžiavimu. Man ji atrodė panaši į kitus kaimelio namus: irgi užkelta ant polių, medinė, tačiau jis paaiškino, kad skiriasi kirviu tašyti poliai ir gegnės, malksnos „apvaliais galais“, itin vertinamos dėl savo puošnumo, ir Gvalteko kiparisų mediena, kurios kadaise būta apstu šiame krašte. Čilojės kiparisai gyvena daugiau kaip tris tūkstančius metų, po Afrikos baobabų ir Kalifornijos sekvojų – tai ilgaamžiškiausi medžiai pasaulyje.

Troboje, dvigubo aukščio bendrame kambaryje, gyvenimas sukasi apie įspūdingą juodą malkomis kūrenamą krosnį, naudojamą ir valgiui gaminti. Yra du miegamieji, vienas didesnis, Manuelio, kitas mažesnis, mano, taip pat vonios kambarys su praustuve ir dušu. Viduje niekur nėra durų, tik tualetas atitvertas dryžuota vilnone antklode, dengiančia tarpdurį, kad būtų jaukiau. Virtuvei skirtoje bendro kambario dalyje stovi stalas, spinta ir dėžė su dangčiu, kur laikomos bulvės, kasdienis Čilojės valgis; palubėje kabo prieskoninių žolių ryšeliai, aitriųjų pipirų ir svogūnų pynės, džiovintos dešros ir sunkūs geležiniai puodai, pritaikyti valgiui virti ant ugnies. Į palėpę, kur guli diduma Manuelio knygų ir archyvų, galima užlipti kopėčiomis. Ant sienų nei paveikslų, nei nuotraukų, nei puošmenų, nieko asmeniška, tik salyno žemėlapiai ir gra-

žus laivo laikrodis raudonmedžio aptaisais ir variniais varžteliais, tarytum išplėštas iš „Titaniko“. Lauke didelėje medinėje statinėje Manuelis įsirengė sūkurinę vonią. Įrankius, malkas, anglis, bakus su benzinu motorlaiviui ir generatorių jis laiko kieme, stoginėje.

Mano kambarys niekuo neypatingas: jame siaura lova, užklota tokia pat antklode, kokia kabo tualeto tarpdury, kėdė, komoda su trimis stalčiais ir kelios vinys, įkaltos į sieną drabužiams kabinti. Užtektinai vietos visai mano mantai, lengvai telpančiai kuprinėje. Man patinka ši atšiauri vyriška aplinka, tik išmuša iš vėžių maniakiškas Manuelio Arijaso tvarkos pomėgis; aš esu truputį aplaidesnė.

Vyrai pastatė šaldytuvą ten, kur pridera, įjungė, paskui susėdo doroti dviejų butelių vyno ir lašišos, prieš savaitę obels malkomis Manuelio išrūkytos metaliniame būgne. Visi valgė ir gėrė tylomis, pro langą žvelgdami į jūrą, tik tolydžio siūlydami rinktinius išmoningus tostus: „Į sveikatą!“, „Tegu eina į sveikatą!“, „Linkiu to paties!“, „Gyvuok šimtą metų!“, „Ateik į mano laidotuves!“ Manuelis šnairavo į mane sunerimęs, kol pagaliau pasivadinau jį į šalį ir pasakiau, kad nesijaudintų – neketinu pulti prie butelių. Močiutė tikriausiai jį perspėjo, ir jis ketino paslėpti alkoholinius gėrimus, betgi tai būtų kvaila, nes bėda ne dėl alkoholio, o dėl manęs.

Tuo metu Fakinas su katėmis apdairiai išvengė grumtynių, pasidalydami teritoriją. Rainius atsiliepia šaukiamas Paikučiu, nes vargšelis tikras neišmanėlis, o varinukas – Gudručiu, nes paprastai tupi prie kompiuterio; Manuelio nuomone, jis moka skaityti.

Vyrai baigė lašišą ir vyną, atsisveikino ir išėjo. Pastebėjau, kad Manuelis nė neketino su jais atsiskaityti, kaip nemėgino atsiskaityti su kitais, prieš tai padėjusiais nešti šaldytuvą, bet maniau esant protinga apie tai neklausinėti.

Apžiūrėjau Manuelio darbo kambarį, kur stovėjo du rašomieji stalai, archyvo spinta, kelios knygų lentynos, modernus kompiuteris su dvigubo ekrano režimu, faksas ir spausdintuvas. Buvo ir interneto ryšys, bet jis man priminė, – lyg būčiau galėjusi pamiršti, – kad man nevalia bendrauti elektroniniu būdu. Pridūrė, jog tame kompiuteryje visas jo darbas ir nepageidautų, kad kas nors kištų prie jo nagus.

– Koks tas darbas? – paklausiau.

– Aš antropologas.

– Antropofagas?

– Aš nevalgau žmonių, aš tiriu juos, – paaiškino jis.

– Juokauju, žmogau. Antropologams jau trūksta žaliavos: šiais laikais paskutiniausias laukinis turi mobilųjį telefoną ir televizorių.

– Mano tyrimų kryptis – ne laukiniai. Rašau knygą apie Čilojės mitologiją.

– Ir tau už tai moka?

– Beveik nieko, – atsakė jis.

– Matau, kad esi skurdžius.

– Taip, bet pigiai išsiverčiu.

– Nenorėčiau būti tau našta, – tariau.

– Atidirbsi, Maja, mudu su tavo močiute taip sutarėme. Galėsi man padėti prie knygos, o kovo mėnesį su Blanka dirbsi mokykloje.

– Perspėju, kad esu neišmanėlė, visiškai nieko nenutuokiu.

– Ką moki daryti?

– Moku kepti papločius ir duoną, plaukioti, žaisti futbolą ir rašyti samurajų eilėraščius. Kad pamatytum, kokia turtinga mano kalba! Esu tikras žodynas, tik anglų kalbos. Nemanau, kad tau praverstų.

– Pažiūrėsim. Dėl papločių pagalvosim.

Man pasirodė, kad jis paslapčia šyptelėjo.

– Ar daugiau knygų esi parašęs? – paklausiau žiovaudama: ilgos kelionės nuovargis ir penkių valandų skirtumas tarp Kalifornijos ir Čilės slėgė mane nelyginant maišas akmenų.

– Nieko tokio, kas mane išgarsintų pasaulyje, – atsakė, rodydamas į knygas ant stalo: Australijos čiabuvių onirinis pasaulis, Orinoko genčių įšventinimo apeigos, Pietų Čilės mapučių kosmogonija.

– Pasak močiutės, Čilojė – stebuklų kraštas, – pridūriau.

– Visas pasaulis pilnas stebuklų, Maja, – atsakė jis.

Manuelis Arijasas mane patikino, kad jo namų dvasia labai sena. Ninė irgi tiki, kad namai saugo prisiminimus ir jausmus, ji moka pagauti vibracijas: žino, ar aplinka pripildyta blogos energijos, jei ten buvo atsitikę nelaimių, ar energija teigiama. Jų didelių namų Berklyje dvasia gera. Kai juos atgausime, teks paremontuoti – jau gerokai apleisti, – ir tuomet ketinu juose gyventi iki mirties. Ten užaugau, ant kalvos, iš kur atsivertų nuostabus vaizdas į San Fransisko įlanką, jeigu neužstotų dvi šakotos pušys. Tėvukas niekada neleido jų genėti, sakė, kad medžiams skauda, kai jie žalojami, be to, nukenčia augalija tūkstančio metrų spinduliu, nes nukenčia podirvis: būtų nusikaltimas sunaikinti dvi pušis dėl malonumo pasigrožėti vandens klanu, į kurį galima pažiopsoti ir nuo greitkelio.

Polas Ditsonas I nusipirko namą 1948 metais, kai buvo panaikintas rasistinis apribojimas Berklyje įsigyti nuosavybę. Kvartale Ditsonai buvo pirmoji spalvotųjų šeima ir vienintelė ištisus dvidešimt metų, kol atsirado kitų. Namą 1885 metais pastatė apelsinų magnatas, prieš mirtį užrašęs visą turtą universitetui, o šeimą palikęs skurde. Namas ilgokai stovėjo tuščias, o vėliau ėjo iš rankų į rankas, sulig kiekvienu sandėriu vis labiau nukentėdamas, kol pagaliau jį nusipirko Ditsonai ir suremontavo, nes pastatas buvo tvirtų konstrukcijų ir turėjo gerus pamatus. Tėvams mirus, Tėvukas išpirko brolių dalį ir perėmė savo nuosavybėn tą šešių miegamųjų karalienės Viktorijos laikų stiliaus relikviją, nežinia kodėl padabintą varpine, kurioje pastatė savo teleskopą.

Prieš atvykstant Nidijai ir Endžiui Vidaliams, jis naudojosi tik dviem kambariais, virtuve ir vonios kambariu, visa kita buvo uždaryta. Ninė įsiveržė kaip atgajos viesulas, visus rakandus išsvaidė į šiukšlyną, viską išvalė ir išsmilkė, tačiau jos įniršis, nukreiptas prieš netvarką, subliūško atsitrenkęs į endeminį vyro chaosą. Po atkaklių mūšių buvo suderėta, kad namuose ji gali daryti ką tinkama, tik nevalia kelti kojos į jo darbo kambarį ir žvaigždžių bokštą.

Ninė pasijuto kaip žuvis vandeny, atsidūrusi Berklyje, žmonių rasių, spalvų ir atspalvių maišatyje, tame nešvariame, patrakėliškame kraštutinių pažiūrų mieste, prisodrintame taurių siekių ir nepakančiame veidmainystei. Ninė pasikeitė; buvusi apdairi ir pareiginga jauna našlė, vengianti pašalinių akių, Berklyje atgimė savo tikruoju charakteriu. Čia neprivalėjo vilkėti vairuotojo uniformos kaip Toronte nei paisyti šventeiviškų visuomenės normų kaip Čilėje; niekam nepažįstama, galėjo elgtis kaip tinkama. Perėmė naują gyvenimo būdą, nusižiūrėjusi

nuo hipių, kurie Telegrafo gatvėje prekiavo savo namudiniais dirbiniais, apkvaišę nuo smilkalų ir marihuanos. Ėmė vilkėti tunikas, avėti sandalus, apsikarstė indiškais vėriniais, tačiau nė neketino tapti hipe: dirbo, rūpinosi namais ir dukraite, dalyvavo bendruomenės sambūriuose, ir niekada nemačiau, kad ji kaip patrakusi sanskritu giedotų giesmes.

Papiktindama kaimynus, kurie beveik visi buvo vyro kolegos ir gyveno niūriuose, gebenių apklėstuose daugmaž anglų stiliaus namuose, Ninė perdažė Ditsonų namą psichodeliškomis spalvomis, nusižiūrėtomis San Fransiske, Kastro gatvėje, kur pradėjo kurtis homoseksualai, pertvarkydami senus namus. Sklido įvairios paskalos apie violetines ir žalias sienas, geltonus frizus ir gipsines gėlių girliandas, municipalitetas keliskart traukė į teismą, kol vieną gražią dieną architektūros žurnale pasirodė namo nuotrauka, mieste jis tapo turistų traukos centru ir netrukus jo stilių puolė mėgdžioti pakistaniečių restoranai, jaunimo krautuvėlės ir menininkų dirbtuvės.

Ninė pridėjo ranką ir prie interjero. Be jau esamų Ditsono I įsigytų ceremoningų baldų, apskritų sieninių laikrodžių ir pasibaisėtinų paveikslų auksuotais rėmais, radosi jos meniniu skoniu paženklinti daiktai: gausybė šviestuvų su kutais, veltų kilimų, turkiškų sofų ir megztų užuolaidų. Mano kambaryje mangų spalvos sienomis virš lovos kabojo blizgučiais nusagstytas indiškos drobės baldakimas, o pačiame viduryje – sparnuotas slibinas, kuris krisdamas, dievaži, būtų mane pritrėškęs; ant sienų ji priklijavo išbadėjusių afrikiečių vaikų nuotraukų, kad matyčiau, kaip tie nelaimingieji miršta iš bado tuo metu, kai nenoriu valgyti. Tėvuko nuomone, slibinas ir Biafros vaikai sukėlė man nemigą ir sugadino apetitą.

*

Mano viduriai neatlaikė Čilės bakterijų puolimo visu frontu. Antrą viešnagės dieną taip ėmė raižyti vidurius, jog kritau į lovą, ir ligi šiolei krečia drebulys, ištisas valandas tupiu prie lango su karšta pūsle ant pilvo. Močiutė būtų pasakiusi, jog taip atsitiko todėl, kad mano siela dar nespėjusi atvykti į Čiloję. Pasak jos, lėktuvais skraidyti nepatogu, nes siela keliauja lėčiau už kūną, atsilieka, o kartais apskritai pasimeta pakeliui; kaip tik dėl to, pasak jos, lakūnai kaip mano tėtis niekada negrįžta namo – laukia sielos, skriejančios padebesiais.

Saloje nėra nei skaitmeninių filmų, nei vaizdo žaidimų nuomos punktų, filmai rodomi tik kartą per savaitę mokykloje. Laikui nustumti turiu nebent ispaniškus Blankos Šnakės karštligiškus meilės romanus ir knygas apie Čiloję, pravarčius kalbai mokytis, bet man sunku prisiversti juos skaityti. Manuelis man davė žibintuvėlį, kurį prisirišu ant kaktos kaip kalnakasiai žibintą; taip ir skaitome, kai išjungiama šviesa. Apie Čiloję ne kažin ką galiu papasakoti, nes tik vieną kitą kartą esu iškėlusi koją iš namų, tačiau galėčiau prirašyti puslapių puslapius apie Manuelį Arijasą, kates ir šunį – mano dabartinę šeimyną, apie tetą Blanką, kuri pasirodo kur buvusi, kur nebuvusi, girdi, manęs aplankyti, nors aišku kaip dieną, kad ateina pas Manuelį, ir apie Chuanitą Koralesą, atbėgantį kasdien skaityti su manimi ir žaisti su Fakinu. Šuo labai išrankus, ne visus prisileidžia, tačiau mažį pakenčia.

Vakar susipažinau su Chuanito močiute. Nebuvau jos mačiusi, nes buvo išvažiavusi į Kastrą, pagrindinį Čilojės miestą, į ligoninę drauge su vyru, kuriam negyja gruodį amputuota koja. Eduvichisė Korales – tipiška čilojietė, linksmo, raukšlėto,

degto molio spalvos veido, kresna, trumpų kojų. Plaukus susipynusi į ilgą kasą ir susukusi ant pakaušio, rengiasi kaip misionierė: segi šiurkštaus audinio sijonu ir avi medkirčio batais. Iš pažiūros atrodo kokių šešiasdešimties metų, bet iš tikrųjų jai ne daugiau nei keturiasdešimt penkeri: čia žmonės labai greitai sensta ir ilgai gyvena. Atėjo nešina geležiniu puodu, sunkiu kaip patranka, užkaitė virtuvėje, be perstojo tarškėdama su manimi, prisistatė su derama pagarba: girdi, ji Eduvichisė Korales, kaimynė, pono šeimininkė. „Vaje, kokia gražutė amerikoniukė! Tesaugo tave Dievas! Labai jau laukė tavęs ponas, beje, kaip ir visi mes saloje, Dieve duok, kad tau patiktų mano bulvytės su vištiena!“ Apsirikau pamaniusi, kad ji šneka ne salos tarme, – tiesiog klegėjo be saiko. Pagalvojau, kad Eduvichisė tikriausiai Manuelį Arijasą vadina ponu, nors kalbėjo apie jį kaip apie kokį pašalinį žmogų, lyg jo čia nė būti nebūtų.

Su manimi, priešingai, Eduvichisė kalba tokiu pat valdingu tonu kaip ir močiutė. Ji puiki moteris, ateina tvarkyti būsto, išsineša nešvarius drabužius, išskalbia, skaldo malkas tokiu sunkiu kirviu, kad jo nepajėgčiau pakelti, dirba savo žemę, melžia karvę, kerpa avis ir moka skersti kiaules, tačiau, kaip man prisipažino, serga artritu ir negali nei žvejoti, nei gaudyti moliuskų. Sako, kad jos vyras ne tokio jau blogo būdo, kaip šneka žmonės, tačiau jam pašlijo nervai dėl diabeto, o kai neteko kojos, nė gyventi nebenori. Iš penkių vaikų tik trylikametė dukrelė Asusena gyvena kartu, dar turinti vaikaitį Chuanitą, dešimties metų, bet atrodo jaunesnis, nes, kaip man paaiškino, „gimė nudvasėjęs“. Tas žodis „nudvasėjęs“ turbūt reiškia, kad protiškai atsilikęs arba kad vargšelis gyvas daugiau dvasia nei kūnu; Chuanitui, matyt, tinka antras atvejis, nes jis toli gražu ne kvailys.

Eduvichisė gyvena iš savo sklypelio vaisių ir iš to, ką už paslaugas jai moka Manuelis, be to, jai padeda duktė, Chuanito motina, dirbanti lašišų perdirbimo įmonėje, Didžiosios salos pietuose. Pagal pramoninį lašišų auginimą Čiloje užėmė antrą vietą pasaulyje po Norvegijos, todėl klestėjo regiono ūkis, tačiau liko užterštas vandenyno dugnas, nuskurdo vietiniai žvejai, iširo šeimos. Dabar lašišų pramonei atėjo galas, paaiškino man Manuelis, nes tvenkiniuose buvo laikoma per daug žuvų, jos buvo tiesiog šeriamos antibiotikais, todėl išgaišo, įsisukus virusui. Dvidešimt tūkstančių lašišų perdirbimo įmonių darbininkų neteko darbo, diduma jų moterys, bet Eduvichisės duktė tebedirba.

Netrukus sėdome prie stalo. Vos atidengus puodą, į nosį padvelkė troškinio kvapas, tarytum vėl pasijutau vaikystės laikų senelių virtuvėje, ir man akys padrėko iš ilgesio. Per pastarąsias kelias dienas pirmąsyk valgau šiltą maistą. Apsirgau ne juokais, o namuose, kur nėra durų, neįmanoma nuslėpti, kad vemi ir viduriuoji. Paklausiau Manuelį, kas atsitiko durims, ir jis atsakė, kad jam patinka atviros erdvės. Nė kiek neabejoju, kad apsirgau nuo Blankos Šnakės moliuskų su parmezanu ir torto. Iš pradžių Manuelis dėjosi, kad negirdi, kas dedasi tualete, bet netrukus susirūpino išvydęs, jog nebeturiu jėgų. Išgirdau jį kalbantis mobiliuoju telefonu su Blanka, paskiau, gavęs nurodymų, jis išvirė man ryžių sriubos, pakeitė patalynę ir atnešė karšto vandens pūslę. Netardamas nė žodžio, stebi mane akies krašteliu, kiekvieną akimirką pasiruošęs pulti į pagalbą. Jei tik bandau jam dėkoti, suniurzgia. Be to, paskambino Lilianai Trevinjo, vietinei slaugytojai. Liliana, jauna, nedidukė moteris, kvatojanti užkrečiamu juoku, su neklusnių garbanotų plaukų kupeta, davė man sunkiai nuryjamų didelių juodų anglies tablečių. Įsitikinęs, kad jos nepadeda, Manuelis išsikvietė

sunkvežimiuką iš daržovių parduotuvės ir nuvežė mane į kaimelį pas gydytoją.

Ketvirtadieniais atplaukia Sveikatos apsaugos ministerijos motorlaivis, budintis salose. Gydytojas, iš pažiūros keturiolikmetis plyno veido trumparegis paauglys, iš pirmo žvilgsnio nustatė mano ligą: „Čilenitis, svetimšalių, atvykusių į Čilę, negalia. Visai nepavojinga“, ir davė man popierinį maišelį tablečių. Eduvichisė man užplikino vaistažolių, nes nepasitiki vaistinių vaistais, pasak jos, visi jie pagaminti amerikiečių korporacijų. Labai klusniai gėriau vaistus, todėl ir pasveikau. Man patinka Eduvichisė Korales, kalba be perstojo kaip teta Blanka; visi kiti čionykščiai žmonės nekalbūs.

Chuanitui Koralesui, klausinėjančiam apie mano tėvus, papasakojau, kad mano mama – Laplandijos princesė. Manuelis sėdėjo savo darbo kambaryje ir nepasakė nė žodžio, bet vėliau, vaikui išėjus, pareiškė, jog Laplandijos gyventojai samiai neturi karalių. Mudu sėdėjome prie stalo: jis – prie keptos menkės su sviesto padažu ir kalendromis, aš – prie skaidraus sultinio. Paaiškinau, kad Laplandijos princesę prasimanė Ninė, pagauta vaizduotės polėkio, kai, būdama penkerių, ėmiau domėtis paslapties gaubiama mama. Pamenu, buvome virtuvėje, jaukiausiame namų kambaryje, kas savaitę kepėme sausainius nusikaltėliams ir narkomanams, kuriais rūpinosi Maikas O'Kelis, Ninės geriausias draugas, užsibrėžęs nepasiekiamą tikslą gelbėti išklydusį iš kelio jaunimą. Jis tikras airis, gimęs Dubline, tokio balto gymio, tokių juodų plaukų ir mėlynų akių, kad Tėvukas pavadino jį Snieguole – vardu tos kvailiukės, Volto Disnėjaus filme valgiusios užnuodytus obuolius. Nesakau, kad

O'Kelis mulkis; priešingai, labai sumanus: vienintelis sugeba užčiaupti Ninę. Apie Laplandijos princesę buvau skaičiusi vienoje savo knygoje. Turėjau tikrą biblioteką, nes, pasak Tėvuko, kultūra ateina per osmosą, ir kur kas geriau pradėti šviestis anksčiau, bet mano mėgstamiausios knygos buvo fėjų pasakos. Pasak Tėvuko, vaikiškos pasakos – rasistinės, kaip galima taikstytis su tuo, kad Botsvanoje ar Gvatemaloje nėra fėjų, tačiau jis nedraudė skaityti pasakų, tik reiškė savo nuomonę, kad išsivystytų kritinis mano protas. Ninė, priešingai, niekada nevertino mano kritinio proto ir visada stengdavosi išmušti mane iš vėžių.

Vaikų darželyje piešdama mūsų šeimą, senelius pavaizdavau visu ūgiu lapo vidury, krašte pridėjau musę – tėtės lėktuvą, o kitame krašte – karūną, kilmingo mamos kraujo simbolį. Kad nekiltų jokių abejonių, kitą dieną atnešiau knygą, kurioje princesė jojo raita ant baltojo lokio, apsigaubusi šermuonėlių mantija. Visi vaikai juokėsi iš manęs susiriesdami. Vėliau, grįžusi namo, įmečiau knygą į orkaitę, kur 180 laipsnių karštyje kepė kukurūzų apkepas. Išvažiavus gaisrininkams ir išsisklaidžius dūmams, močiutė pratrūko mane plūsti paskutiniais žodžiais, o Tėvukas bandė gelbėti, kol man dar nenulėkė galva nuo pečių. Kūkčiodama ir springdama ašaromis, pasiguodžiau seneliams, jog darželyje visi pravardžiuoja mane „Laplandijos našlaite“. Kaip paprastai, močiutei netikėtai pasikeitė nuotaika, ji priglaudė mane prie savo papajų formos krūtų, tvirtindama, kad aš anaiptol ne našlaitė, kad turiu ir tėvą, ir senelius ir kad pirmajam niekšui, išdrįsusiam mane užgaulioti, teks atsakyti Čilės mafijai. Toji mafija buvo ji pati, tačiau mudu su Maiku O'Keliu taip jos bijojome, kad vadinome ją Donu Korleone.

Seneliai atsiėmė mane iš vaikų darželio ir kurį laiką namie mokė mane piešimo pagrindų ir plastilininių vikšrelių lipdybos, kol iš vienos savo kelionių grįžo tėtis ir nutarė, kad man dera bendrauti su savo bendraamžiais, o ne vien su močiutės svečiais: O'Kelio narkomanais, bevaliais hipiais ir nuožmiomis feministėmis. Naujoji mokykla buvo dviejuose senoviniuose pastatuose, sulig antru aukštu sujungtuose tilteliu su stogu, architektūros iššūkiu, kuris ore laikosi tik dėl išgaubtumo, panašiai kaip katedrų skliautai, neprašomas aiškino man Tėvukas. Tame darželyje buvo mokoma pagal italų eksperimentinę sistemą: darydavome tai, kas šauna į galvą, klasėse nebuvo nei lentų, nei suolų, sėdėjome ant grindų, auklėtojos nesegėjo liemenėlių ir neavėjo batų, kiekvienas mokėsi pagal savo galimybes. Tėtis, ko gero, būtų mielai įtaisęs mane į karinį koledžą, bet nesikišo į senelių reikalus, juo labiau kad jie turėjo tartis su auklėtojomis ir man padėti atlikti namų darbus.

– Ta mergiščia protiškai atsilikusi, – nutarė Ninė, įsitikinusi, kad labai lėtai stumiuosi į priekį. Jos žodynas buvo pilnas politiškai nekorektiškų žodžių: protiškai atsilikęs, storas, nykštukas, kuprius, subobėjęs, vištgaidis, saldainiukas ir galybė kitokių, kuriuos, bandydamas pateisinti žmoną, Tėvukas vadino „ribotu anglų kalbos mokėjimu". Ji vienintelė visame Berklyje, užuot sakiusi „afroamerikietis", sakė „negras". Pasak Tėvuko, aš nebuvau protiškai atsilikusi, tik lakios vaizduotės, o tai nepavojinga, ir ilgainiui jo žodžiai pasitvirtino, nes, vos išmokusi abėcėlę, puoliau godžiai skaityti ir prirašiau sąsiuvinius įmantrių eilėraščių ir pramanytų graudžių, ilgesingų savo gyvenimo istorijų. Greit susivokiau, jog laimingi žmonės nieko nesugeba parašyti – be kančių nesukursi istorijų, – ir slapčia mėgavau-

si našlaitės likimu, nes, kaip supratau skaitydama klasiką, tik našlaičiai būna išties nelaimingi.

Mano mama Marta Oter, netikroji Laplandijos princesė, dingo Skandinavijos ūkuose, man dar nespėjus užuosti jos kvapo. Turėjau dešimtį jos nuotraukų ir dovaną, atsiųstą ketvirtojo gimtadienio proga, sireną, sėdinčią ant uolos stikliniame rutulyje, kurį pajudinus atrodo, kad sninga. Tas rutulys buvo man brangiausias turtas, iki sulaukiau aštuonerių, ir tuomet netikėtai jis prarado bet kokią jausminę vertę, tačiau tai jau kita istorija.

Degu pykčiu, nes dingo mano vienintelis vertingas daiktas, civilizuota muzika, mano iPodas. Man regis, išsinešė jį Chuanitas Koralesas. Nenorėjau, kad vargšelis gautų pylos, ir vis dėlto turėjau pasiskųsti Manueliui, bet jis tik numojo ranka: pasak jo, Chuanitas pažais keletą dienų, o paskiau padės atgal, kur rado. Regis, Čilojėje taip įprasta. Praėjusį trečiadienį kažkas grąžino mums kirvį, kurį, kaip niekur nieko pasiėmęs iš malkinės, išlaikė daugiau nei savaitę. Manuelis įtarė, kas tai padarė, bet būtų įžeidęs žmogų, reikalaudamas jį grąžinti, nes pasiskolinti – tai viena, o pavogti – visai kas kita. Čilojiečiai, orių indėnų ir išdidžių ispanų palikuonys, labai įžeidūs. Žmogus, skolinęsis kirvį, nieko nepaaiškino, bet atsidėkodamas atnešė maišą bulvių ir pastatė vidury kiemo, prieš sėsdamas su Manueliu išgerti obuolių giros bei pasigrožėti iš terasos žuvėdromis. Kažkas panašaus atsitiko vienam Koralesų giminaičiui, dirbusiam Didžiojoje saloje ir prieš Kalėdas grįžusiam švęsti vestuvių. Eduvichisė davė jam namų raktą, kad, Manueliui išvykus į Santjagą, paimtų garso aparatūrą ir pasilinksmintų per

vestuves. Grįžęs Manuelis nustebo išvydęs, kad nebėra garso aparatūros, tačiau, užuot pranešęs karabinieriams, ėmė kantriai laukti. Saloje nėra tikrų vagių, o atvykėliams būtų sunku nepastebimai išsigabenti didesnių daiktų. Neilgai trukus Eduvichisė atgavo tai, ką jos giminaitis buvo išsigabenęs, ir grąžino Manueliui drauge su pintine valgomųjų moliuskų. Jeigu Manuelis atsiėmė savo garso aparatūrą, vadinasi, ir aš vėl pamatysiu savo iPodą.

Manuelis veikiau tyli, tačiau susivokęs, jog normalų žmogų toks tylėjimas gali slėgti, bando su manimi šnekėtis. Iš savo kambario esu girdėjusi virtuvėje jį kalbantis su Blanka Šnake. „Nebūk toks šiurkštus tai amerikoniukei, Manueli. Argi nematai, kokia ji vieniša? Pasišnekėk su ja“, – patarė ji. „O ką jai sakyti, Blanka? Ji kaip marsietė“, – suniurzgė jis, bet, matyt, apsigalvojo, nes dabar, užuot kvaršinęs man galvą akademiniais paistalais apie antropologiją, kaip darydavo iš pradžių, klausinėja apie praeitį, ir taip pamažu, artimiau susipažindami, mezgame mintis.

Mano ispanų kalba šlubuoja, o jis angliškai kalba laisvai, nors australų tarme ir čilietišku akcentu. Mudu esame sutarę, ko man derėtų mokytis, tad paprastai stengiamės kalbėtis ispaniškai, bet veikiai įmaišome vis daugiau angliškų žodžių ir galiausiai prašnekame *anglispanų* kalba. Jeigu susipykstame, jis kalba su manimi pabrėžtinai ispaniškai, kad teisingai suprasčiau, o aš klykiu angliškai gatvės žargonu, bandydama jį išgąsdinti.

Manuelis nieko nepasakoja apie save. Žinau apie jį tik tiek, kiek spėju ar nugirstu iš pokalbio su teta Blanka. Kažkas keista būta jo gyvenime. Jo praeitis tikriausiai tokia pat audringa kaip ir mano, nes ne vieną naktį girdėjau jį dejuojant per miegus

ir blaškantis: „Paleiskite mane! Paleiskite mane!“ Per plonytes pertvaras girdėti menkiausias garsas. Pirmiausia man dingteli mintis jį pažadinti, bet nedrįstu įeiti į jo kambarį; durų nėra, tad turiu būti atsargi. Jo košmarai privilioja piktąsias dvasias, atrodo, kad visas namas pilnas demonų. Fakinas, ir tas išsigąsta ir dreba, prisiglaudęs prie manęs lovoje.

Nėra nieko lengvesnio už tą darbą, kurį atlieku Manueliui Arijasui. Perrašinėju jo pokalbių garso įrašus ir pastabas naujai knygai. Jis toks tvarkingas, kad išblykšta, jei perkeliu kokį nereikšmingą popiergalį ant jo rašomojo stalo. „Laikyk tai didele garbe, Maja, nes tau pirmai ir vienintelei leidau įkelti koją į savo darbo kambarį. Tikiuosi, kad neteks gailėtis“, – išdrįso man pasakyti, kai išmečiau praeitų metų kalendorių. Ištraukė jį iš šiukšlių dėžės sveikutėlį, tik su viena kita spagečių dėmele, ir kramtomąja guma priklijavo prie kompiuterio monitoriaus. Paskui dvidešimt šešias valandas netarė man nė žodžio.

Jo knyga apie magiją Čilojėje mane taip sudomino, kad akių negaliu sumerkti. (Taip tik sakau, negaliu akių sumerkti dėl kiekvieno menkniekio.) Aš nesu prietaringa kaip Ninė, tačiau sutinku su tuo, kad pasaulis pilnas paslapčių ir viskas jame įmanoma. Manuelis turi parašęs visą skyrių apie Majoriją, arba Teisiąją Provinciją, kaip vadinosi šiame krašte itin grasių raganių valdžia. Mūsų saloje sklinda gandai, kad Mirandų giminė – raganiai, ir žmonės, eidami pro Eduvichisės Korales giminaičio žvejo Rigoberto Mirandos namą, sukryžiuoja pirštus arba persižegnoja. Tiek jo vardas, tiek sėkmė kelia įtarimą: žuvys pačios puola į jo tinklus net tada, kai jūroje audra, o vie-

nintelė jo karvė kas treji metai dukart atsiveda po du veršelius. Pasak žmonių, Rigobertas Miranda skraido naktimis, nes turi stebuklingąjį *makunį*, liemenę, pasiūtą iš lavono krūtinės odos, bet niekas nėra jos matęs. Esą mirusieji dėkingi, kai jiems krūtinė suraižoma peiliu arba aštriu akmeniu, kad nesikamuotų patyrę gėdingą likimą ir tapę liemenėmis.

Raganiai sugeba skraidyti, pridaro daug bėdų, žudo mintimis ir pasiverčia įvairiais gyviais, bet man galvoje netelpa, kad toks galėtų būti Rigobertas Miranda, kuklus žmogelis, paprastai Manueliui atnešąs vėžių. Tačiau mano nuomonė niekam nereikalinga, aš – neišmanėlė amerikoniukė. Eduvichisė perspėjo mane, jog, atėjus Rigobertui Mirandai, kryžmai sunerčiau pirštus prieš įleisdama jį į namus, kad neįneštų kokios nelaimės. Nenukentėjusieji nuo raganavimo nelabai tiki tomis kalbomis, bet kai tik atsitinka koks netikėtas dalykas, iškart lekia pas *mačę*, čiabuvę žiniuonę. Tarkim, kuri nors šeimyna staiga ima žiauriai kosėti; tuomet *mačė* ieško bazilisko, arba gyvačių karaliaus, – iš seno gaidžio padėto kiaušinio išsiritusio pragaištingo roplio, kuris gyvena po namo pamatais ir naktimis siurbia miegančių žmonių energiją.

Smagiausių sakmių ir istorijų galima prisiklausyti iš senų žmonių, gyvenančių atkampiausiose salyno vietovėse, kur nuo amžių gyvuoja tie patys papročiai ir įsitikinimai. Manuelis remiasi tiek senų žmonių pasakojimais, tiek žurnalistais, profesoriais, knygynų darbuotojais, prekybininkais, kurie šaiposi iš raganių ir burtų, bet tik pamišėlis išdrįstų naktį vaikščioti po kapines. Pasak Blankos Šnakės, jos tėvas, jaunas būdamas, nuošaliame Kikavio kaimelyje aptikęs mitinę olą, kur burdavęsi raganiai, bet, 1960 metais įvykus žemės drebėjimui ir susimaišius sausumai su jūra, niekas nebegali jos rasti.

Olos sergėtojai, *invunčiai*, – pabaisos, raganių paverstos iš pirmagimių kūdikių, prieš krikštą pagrobtų iš tėvų. Naujagimio pavertimas *invunčiu* tiek kraupus, tiek neįtikėtinas: jam nulaužiama kojytė, užriečiama, pakišama po nugaros oda, kad galėtų remtis tik trimis galūnėmis ir nesugebėtų pabėgti; paskiau, išteptas tepalais, jis apželia kaip ožys, jam perplėšiamas liežuvis, kad atrodytų dvišakas kaip gyvatės, jis maitinamas pūvančiu moters lavonu ir girdomas indėnės pienu. Zombis, palyginti su juo, turėtų džiaugtis savo laime. Įdomu, kokiam išsigimėliui galėjo ateiti į galvą tokios baisybės?

Manuelio nuomone, Teisioji Provincija, kitaip vadinama Majorija, iš pradžių gyvavo kaip politinė sistema. XVIII amžiaus pradžioje krašto indėnai uiljičiai sukilo prieš ispanus, o vėliau prieš Čilės vyriausybę; manoma, kad, sekdami ispanų ir jėzuitų valdymo sistema, jie sudarė slaptą vyriausybę, visą teritoriją suskirstė karalystėmis ir paskyrė prezidentus, raštininkus, teisėjus ir t. t. Būta trylikos pagrindinių raganių, kurie klausė Teisiosios Provincijos karaliaus, Žemės karaliaus ir Požemio karaliaus. Kadangi buvo būtina saugoti paslaptį ir laikyti kumštyje žmones, remdamiesi Majorija, jie sukūrė prietaringos baimės atmosferą, ir taip politinė strategija galiausiai tapo raganavimo tradicija.

1880 metais buvo suimta daug žmonių, kaltinamų raganavimu, nuteista Ankude ir sušaudyta, bandant perlaužti nugarkaulį Majorijai, tačiau nepasitvirtino, kad tikslas pasiektas.

– Ar tu tiki raganomis? – paklausiau Manuelį.

– Ne, tikėti netikiu, kaip sakoma Ispanijoje, bet žinau, kad jų esama.

– Sakyk „taip“ arba „ne“!

– Neįmanoma įrodyti, kad jų nėra, Maja, bet nusiramink, jau daug metų čia gyvenu ir pažįstu tik vieną raganą – Blanką. Blanka netiki tais dalykais. Pasak jos, *invunčius* išgalvojo misionieriai, kad čilojiečiai imtų krikštyti vaikus, bet, mano galva, net jėzuitai vargu ar griebtųsi tokios priemonės.

– Kas toksai tas Maikas O'Kelis? Gavau iš jo neaiškią žinutę, – pareiškė man Manuelis.

– Aha, tau rašo Snieguolė! Toksai airis, patikimiausias mūsų šeimos draugas. Ko gero, Ninė sugalvojo šitaip per jį susisiekti su mumis, kad būtų saugiau. Ar galėčiau jai atsakyti?

– Netiesiogiai, aš galėčiau persiųsti tavo žinutę.

– Ar ne per daug atsargumo priemonių, Manueli?

– Tavo močiutė, matyt, turi rimtą pagrindą saugotis.

– Močiutė ir Maikas O'Kelis – Nusikaltėlių klubo nariai, jie brangiai sumokėtų, jei kas nors įveltų juos į tikrą nusikaltimą, bet turi susitaikyti su tuo, kad jiems tenka vaidinti plėšikus.

– Koks tai klubas? – paklausė jis sunerimęs.

Paaiškinau viską iš pradžių. Vienuolika metų prieš man gimstant, Berklio apygardos biblioteka pasamdė Ninę vaikams sekti pasakas, kad po pamokų nenuobodžiautų, belaukdami, kol tėvai baigs darbą. Neilgai trukus ji pasiūlė bibliotekai detektyvinių apsakymų suaugusiesiems skaitymus, ir šiam pasiūlymui buvo pritarta. Tuomet ji drauge su Maiku O'Keliu įsteigė Nusikaltėlių klubą, jų žodžiais tariant, nors biblioteka pagarsino jį kaip Detektyvinio romano klubą. Per pasakų valandėles buvau viena tų mažylių, kurie nepraleisdavo pro ausis

nė vieno mano močiutės žodžio, o kartais, neturėdama kur manęs palikti, ji vesdavosi mane į biblioteką, kai skaitydavo detektyvus suaugusiesiems. Atsisėdusi ant pagalvėlės, kaip fakyras susikeitusi kojas, močiutė klausdavo vaikus, ką norėtų išgirsti, kas nors pasiūlydavo temą, ir ji per dešimt sekundžių ką nors sugalvodavo. Ninei niekada nepatikdavo dirbtinai laiminga pasakų pabaiga; manding, gyvenime būna ne pabaiga, bet slenkstis, žmonės vaikščioja šen bei ten klupinėdami ir nueidami klystkeliais. Apdovanoti didvyrį ir nubausti nedorėlį jai atrodo neleistinas suvaržymas, bet, nenorėdama netekti darbo, ji turi taikstytis su tradicine formule: raganai nevalia nebaudžiamai nunuodyti mergelės ir kaip niekur nieko ištekėti už princo. Ninei labiau prie širdies suaugusieji, nes liguistos žmogžudystės nesibaigia laimingai. Ji puikiai pasiruošusi tam darbui, perskaitė nemažai policijos tiriamų bylų, turi po ranka teismo medicinos vadovėlį ir tvirtina, kad jiedu su Maiku O'Keliu galėtų kuo gražiausiai atlikti skrodimą ant virtuvės stalo.

Nusikaltėlių klubo nariai – būrelis detektyvinių romanų mėgėjų, visai nepavojingų žmonių, laisvalaikiu planuojančių pasibaisėtinas žmogžudystes. Savo veiklą klubas pradėjo labai kukliai – Berklio bibliotekoje, o dabar, naudodamiesi internetu, aprėpia visą pasaulį. Vietinėje spaudoje netrukus pasigirdo pasipiktinę balsai, kad klubas, įsteigtas kaip akcinė bendrovė, veikia viešojoje įstaigoje ir nemoka mokesčių. „Nežinia, ko jie piktinasi. Argi ne geriau kalbėti apie nusikaltimus nei juos daryti?“ – atkirto Ninė merui, kai šis pasikvietė ją pokalbio į savo kabinetą.

*

Ninės ir Maiko O'Kelio santykiai užsimezgė senų knygų knygyne, kur jiedu naršydavo naudotų detektyvų skyriuje. Ji buvo neseniai ištekėjusi už Tėvuko, o jis tuo metu studijavo universitete, vaikščiojo pėsčias ir nė neketino tapti visuomenės veikėju nei vaduoti gatvėje ar kalėjime atsidūrusių jaunų nusikaltėlių. Kiek pamenu, močiutė kepdavo sausainius O'Kelio globotiniams, dažniausiai juodaodžiams ir lotynų amerikiečiams, didžiausiems skurdžiams prie San Fransisko įlankos. Kai buvau tokio amžiaus, kai sugebama įžiūrėti tam tikrus ženklus, įspėjau, kad airis įsimylėjęs Ninę, nors ji dvylika metų vyresnė ir niekada nepasidavė įgeidžiui sulaužyti ištikimybę Tėvukui. Tai karalienės Viktorijos laikų stiliaus platoniškos meilės romanas.

Maikas O'Kelis pagarsėjo, kai ekranuose pasirodė apie jį sukurtas dokumentinis filmas. Jis gavo dvi kulkas į nugarą už tai, kad gynė berniūkštį, įtrauktą į nusikaltėlių gaują, ir liko prikaustytas prie neįgaliojo vežimėlio, tačiau neatsisakė savo pašaukimo. Sugeba nueiti kelis žingsnius, stumdamas ratukus, ir vairuoti specialiai įrengtą automobilį; taip važinėja po pavojingiausius kvartalus, gelbėdamas sielas, ir pirmas stoja į gretą, kai Berklyje ar jo apylinkėse skelbiama protesto akcija. Jo draugystė su Nine tvirtėja sulig kiekvienu beprotišku žygiu, kurio jie drauge imasi. Jie pasiūlė Berklio restoranams atlikusius valgius atiduoti miesto elgetoms, pamišėliams ir narkomanams. Ji prasimanė priekabą maistui vežioti, o jis surado savanorių. Per televizijos žinių laidą žiūrovai išvydo pavargėlius iš valgiaraščio renkantis sušius, karius, antienos paštetą su trumais ir vegetariškus patiekalus. Ne vienas skundėsi prasta kava. Ilgai netrukus ištįso ilgos eilės, prisidėjus vidurinės klasės mėgėjams

pavalgyti už dyką, pasitaikė grumtynių, įprastiems klientams susirėmus su gaudagrašiais, ir O'Keliui teko šauktis pagalbon savo vaikinus, kad padarytų tvarką, nespėjus įsikišti policijai. Galiausiai, kai vos nenumirė vienas žmogus, alergiškas tailandietiškam žemės riešutų padažui, sveikatos apsaugos departamentas uždraudė dalyti atlikusius valgius.

Airis dažnai susitinka su Nine: geria arbatą su sviestinukais, aptaria žvėriškas žmogžudystes. „Kaip tu manai, ar sukapotą lavoną įmanoma ištirpinti kokiame nors skystyje, kad paskiau būtų galima nuleisti į kanalizaciją?“ – ko gero, taip klaustų O'Kelis. „Nelygu, kaip sukapotas lavonas: smulkiai ar stambiai“, – tikriausiai atsakytų Ninė, ir abu imtų tikrinti: kilogramą nugarinės užpiltų „Drano“ valikliu, o aš turėčiau užrašyti rezultatus.

– Nenuostabu, kad jie susitarė nugrūsti mane į pasaulio pakraštį, – pasiskundžiau Manueliui Arijasui.

– Iš tavo pasakojimų galiu spręsti, kad jiedu baisesni už tavo tariamus priešus, Maja, – atsakė jis.

– Nesumenkink mano priešų, Manueli.

– Ar tavo senelis irgi mirkydavo nugarinę valiklyje, kad ji neįstrigtų kanalizacijoje?

– Ne, jis domėjosi ne nusikaltimais, o žvaigždėmis ir muzika. Klasikinę muziką ir džiazą dievinančios genties trečiosios kartos atstovas.

Papasakojau jam, kad senelis mokė mane šokti, kai tik gebėjau nustovėti ant kojų, ir nupirko man fortepijoną, kai buvau penkerių metų, nes Ninė buvo įsikalusi į galvą, kad esu vunderkindė ir dalyvausiu televizijos konkursuose. Seneliai kentė griausmingus pratimus, man skaldant klaviatūrą, kol galiausiai mokytoja pareiškė, kad savo jėgas verčiau nukreipčiau į tai, kas

nereikalauja muzikinės klausos. Iškart pasirinkau *sokerį*, taip amerikiečiai vadina futbolą, Ninės nuomone, kvailių žaidimą, kai vienuolika suaugusiųjų trumpomis kelnaitėmis grumiasi dėl kamuolio. Tėvukas nieko neišmanė apie tą žaidimą, nes Jungtinėse Valstijose futbolas nelabai paplitęs, tačiau nedvejodamas atsižadėjo savo mėgstamiausio beisbolo, kad galėtų stebėti šimtus mergaičių futbolo rungtynių. Susisiekęs su kolegomis iš San Paulo observatorijos, jis man gavo afišą, pasirašytą paties Pelės, kuris jau seniai nebežaidė ir gyveno Brazilijoje. Atsižvelgdama į tai, jog niekada nenustebinsiu pasaulio muzikiniais gebėjimais, Ninė savo ruožtu stengėsi, kad skaityčiau ir rašyčiau kaip suaugusieji. Užrašė mane į biblioteką, vertė perrašinėti ištisas klasikinių autorių pastraipas ir užskusdavo ešerio, jei padarydavau bent vieną rašybos klaidą arba gaudavau blogus pažymius iš anglų kalbos ar literatūros, vienintelių jai svarbių dalykų.

– Ninė visada būdavo griežta, Manueli, bet Tėvukas buvo auksinis, mano gyvenimo saulė. Kai Marta Oter atvežė mane pas senelius, jis švelniai priglaudė mane prie krūtinės, nes niekada nebuvo laikęs ant rankų naujagimio. Sakė, kad iš meilės man jo gyvenimas apsivertė aukštyn kojomis. Taip jis man sakė, ir aš nė karto nesuabejojau jo meile.

Kai pradedu kalbėti apie Tėvuką, mane sunku nutildyti. Manueliui išaiškinau, kad Ninei esu dėkinga už įskiepytą potraukį knygoms ir neblogą žodyną, tačiau seneliui esu dėkinga už visa kita. Ninė jėga vertė mane mokytis, sakydama, kad „raidė diegiama per kraują“ ar kažką tokio pat žiauraus, o jis mokymąsi gebėdavo paversti žaidimu. Vienas tų žaidimų buvo toks:

atskleidžiame žodyną, aklomis duriame pirštu į kokį nors žodį ir spėjame jo prasmę. Taip pat žaisdavome kvailais klausimais: kodėl lietus lyja iš viršaus, Tėvuk? Nes jeigu lytų iš apačios, Maja, tau sušlaptų kelnaitės. Kodėl stiklas skaidrus? Musėms apgauti. Kodėl tavo rankos juodos, Tėvuk, o delnai rausvi? Todėl, kad neužteko dažų. Ir taip žaisdavome, kol močiutė netekdavo kantrybės ir pratrūkdavo kaukti.

Mano vaikystė prabėgo šalia Tėvuko, trykštančio šelmišku humoru, begaliniu gerumu, naivumu ir meile. Užmigdavau užliūliuota ant didelio jo pilvo. Skambus juokas, kuriuo jis tolydžio prapliupdavo, gimdavo žemės gelmėse, perbėgdavo kojomis ir supurtydavo jį visą. „Tėvuk, prisiek, kad niekados nemirsi“, – reikalaudavau mažų mažiausia kartą per savaitę, ir jis, kaip paprastai, atsakydavo: „Prisiekiu, kad visada būsiu su tavimi.“ Stengdavosi kuo anksčiau grįžti iš universiteto, kad galėtų praleisti su manimi valandėlę, prieš dingdamas savo kabinete tarp storų astronomijos knygų ir žvaigždynų žemėlapių, kur ruošdavosi paskaitoms, taisydavo korektūras, darydavo tyrimus, rašydavo. Pas jį ateidavo studentai ir kolegos, užsidarę iki paryčių narstydavo nuostabias ir podraug neįtikėtinas mintis, kol juos pertraukdavo Ninė, pasirodžiusi vien naktiniais marškiniais ir su dideliu termosu kavos rankose. „Ar tau aura aptemo, senoli? Ar pamiršai, kad aštuntą valandą turi paskaitą?“ Ir, pilstydama kavą, pamažu stumdavo svečius durų link. Paprastai senelio aura būdavo violetinė, labai tinkama jam, nes tai jautrumo, išminties, nuojautos, fizinės galios ir ateities numatymo spalva. Močiutei tai būdavo vienintelė proga įkelti koją į jo darbo kambarį; aš, priešingai, galėjau ateiti bet kada,

netgi turėjau savo kėdę ir stalo kampelį, kur ruošdavau pamokas, mėgaudamasi švelniu džiazu ir pypkės tabako kvapu.

Pasak Tėvuko, oficialioji švietimo sistema varžo proto vystymąsi; mokytojus dera gerbti, bet neverta kreipti į juos dėmesio. Pasak jo, Da Vinčis, Galilėjus, Einšteinas ir Darvinas, jau vien šitie keturi Vakarų kultūros genijai, nors būta ir daugiau, kaip antai: arabų filosofai ir matematikai Avicena ir Chorezmis, ginčijo to meto žinias. Jeigu būtų pripažinę autoritetų dėstomas kvailystes, nebūtų nieko išradę nei atradę. „Tavo dukraitė ne kokia nors Avicena, – triuškino jį Ninė. – Jeigu ji nesimokys, turės užsidirbti pragyvenimą kepdama mėsainius.“ Bet aš turėjau kitokių planų, norėjau būti futbolininkė, jie uždirba milijonus. „Jie vyrai, kvailiuke. Ar pažįsti bent vieną moterį, kuri uždirbtų milijonus?“ – protindavo mane močiutė, o tada rėždavo kaltinamąją kalbą, pradėdavo nuo feminizmo, nukrypdavo į socialinę neteisybę ir galiausiai pareikšdavo, kad, jeigu žaisiu futbolą, man apžels kojos. Paskiau lyg tarp kita ko man paaiškindavo, kad kūnas apželia ne nuo sporto, tai lemia genai ir hormonai.

Pirmaisiais gyvenimo metais miegojau su seneliais, iš pradžių vidury, vėliau miegamajame maiše, kurį laikėme po lova, dėdamiesi, kad nieko apie jį nežinome. Naktį Tėvukas nešdavosi mane į bokštą stebėti žiburėlių nusėtos beribės erdvės, taip išmokau skirti artėjančias žydras žvaigždes ir tolstančias raudonas, galaktikas ir supergalaktikas, ir dar didesnes sistemas, kurių visatoje milijonai. Jis aiškindavo man, kad Saulė – tai mažytė žvaigždė, viena iš šimtų milijonų Paukščių Tako žvaigždžių, ir tikriausiai esama milijonų kitų visatų, be tų, kurias dabar galime įžiūrėti. „Vadinasi, Tėvuk, mes menkesni už bužiuką“, – padariau logišką išvadą. „Ar tau, Maja, neatrodo nuostabu, kad

mes, tie bužiukai, suvokiame visatos stebuklą? Astronomui reikia daugiau poeto vaizduotės nei blaivaus proto, nes didinga ir sudėtinga visatos sandara nei išmatuojama, nei paaiškinama, tik nuojauta suvokiama." Jis pasakodavo man apie žvaigždžių dujas ir dulkes, sudarančias nuostabaus grožio ūkus, tikrus meno kūrinius, įmantrius pasakiškų spalvų potėpius dangaus skliautuose, apie žvaigždžių gimimą ir mirtį, apie juodąsias skyles, apie erdvę ir laiką, apie tai, kaip viskas radosi sulig Didžiuoju Sprogimu, nenusakomu sprogimu, ir apie pagrindines dalelytes, iš kurių susidarė protonai ir neutronai, ir taip, vykstant vis sudėtingesniems procesams, gimė galaktikos, planetos, gyvybė. „Mes atėję iš žvaigždžių", – sakydavo jis. „Ir aš sakau tą patį", – pridurdavo Ninė, turėdama galvoje savo horoskopus.

Po apsilankymo bokšte su jo stebuklinguoju teleskopu senelis duodavo man stiklinę pieno su cinamonu ir medumi, slapto astronomų vaisto nuojautai ugdyti, liepdavo išsivalyti dantis ir nuvesdavo į lovą. Tuomet ateidavo Ninė ir kiekvieną vakarą sekdavo vis kitokią pasaką, čia pat kurdama, o aš stengdavausi kuo ilgiau užtęsti laiką, bet neišvengiamai ateidavo metas likti vienai, tada imdavau skaičiuoti avinėlius, negalėdama akių sumerkti virš galvos siūbuojant sparnuotajam drakonui, girgždant grindims, šmurkščiojant aplink ir kuždantis neregimiems šių užburtų namų gyventojams. Mano kova su baime būdavo veikiau deklaratyvi, nes, vos seneliams sumigus, tamsoje apčiuopomis nusėlindavau į jų kambarį, nuvilkdavau į kertę miegamąjį maišą ir ramiai atsiguldavau. Ne vienus metus seneliai eidavo į viešbutį slapčia pasimylėti nepadoriu laiku. Tik dabar, suaugusi, galiu suvokti, kaip jie dėl manęs aukojosi.

Mudu su Manueliu stengiamės perskaityti O'Kelio atsiųstą šifruotę. Naujienos geros: padėtis namie normali, mano perse-

kiotojai nesirodo, nors tai nereiškia, kad jie mane pamiršę. Savaime suprantama, atsižvelgdamas į esamą padėtį, airis neišdėstė visko tiesiai šviesiai – užšifravo kodu, panašiu į japonų naudotąjį per Antrąjį pasaulinį karą. O'Kelis buvo mane jo išmokęs.

Jau visą mėnesį gyvenu saloje. Nežinia, ar kada nors sugebėsiu priprasti gyventi Čilojėje vėžlio žingsniu, prie to tingulio, prie amžinos lietaus grėsmės, prie visada to paties vandenų ir debesų, ir žalių pievų kraštovaizdžio. Viskas vienoda, visur ramu. Čilojiečiai nežiūri laiko, visi planai priklauso nuo oro ir nuotaikos, viskas vyksta savaime, kuriems galams šiandien daryti tai, ką galima padaryti rytoj. Manuelis Arijasas šaiposi iš mano sąrašų ir projektų, beprasmiškų šioje kultūroje, kur nebėra laiko sąvokos, kur ir valanda, ir savaitė niekuo nesiskiria viena nuo kitos; šiaip ar taip, jis laikosi darbotvarkės ir rašo knygą numatytu tempu.

Čilojė turi savo balsą. Anksčiau neišsitraukdavau ausinukų iš ausų, muzika buvo mano deguonis, tačiau dabar vaikščioju įtempusi klausą, gaudydama painią čilojiečių ispanų kalbą. Chuanitas Koralesas įkišo mano iPodą į tą pačią kuprinės kišenę, iš kurios ištraukė, ir mes niekada apie tai jam neužsiminėme, bet tą savaitę, kol jo neturėjau, susivokiau, kad ne taip baisiai jo ir pasigendu, kaip maniau. Be iPodo galiu klausytis salos balso: paukščių, vėjo, lietaus, ugnies traškėjimo, vežimų dardėjimo, o kartais tolimų smuiko garsų, atsklindančių iš „Kaleučės“, laivo vaiduoklio, kuris plaukioja migloje, atpažįstamas iš muzikos ir dainuojančių bei šokančių skenduolių kaulų barškėjimo. Laivą lydi delfinas, vadinamas *Cahuilla*, tuo pačiu vardu, kokiu Manuelis pavadino savo motorlaivį.

Kartais ima noras gurkštelėti *vodkos*, prisiminti senus laikus, sunkius, bet ne tokius nuobodžius kaip dabar. Tai akimirkos įgeidis, ne priverstinės blaivybės baimė, apimdavusi mane anksčiau. Esu pasiryžusi laikytis žodžio: nė lašo alkoholio, jokių kvaišalų nei telefono, nei elektroninio pašto, ir, tiesą pasakius, jį tesėti kur kas lengviau, nei tikėjausi. Kai galutinai išsiaiškinome šį klausimą, Manuelis nustojo slėpti vyno butelius. Pasakiau, kad dėl manęs jam nėra ko keisti įpročių, dabar visur pilna alkoholio, ir aš vienintelė atsakau už savo blaivybę. Jis viską suprato ir per daug nesijaudina, kai einu į užeigą pažiūrėti kokios nors televizijos laidos ar *triuko*, tokio argentiniečių žaidimo ispaniškomis kortomis, kai žaidėjai sulig kiekvienu ėjimu kuria eiles.

Kai kurie salos papročiai, kaip šitas *triukas*, mane žavi, tačiau kiti galutinai įkyrėjo. Jei raudongurklis, mažas rėksmingas paukštukas, gieda iš kairės – lauk bėdos, kad jos išvengtum, turi nusivilkti paltą, išversti ir taip apsirengęs eiti toliau; jei išeini iš namų vakare, pravartu pasiimti švarų peilį ir druskos, nes jeigu pamatytum juodą šunį viena ausimi – tai būtų raganius, ir išsivaduoti nuo jo įmanoma tik ore peiliu nubrėžus kryžių ir pabėrus ant žemės druskos. Aš susirgau ne dizenterija, kai, vos atvykus į Čiloję, man paleido vidurius ir vos nenumiriau, – nes būčiau pasveikusi nuo gydytojo prirašytų antibiotikų, – tai buvę burtai, kaip įrodė Eduvichisė, gydydama mane maldomis, mirtų, sėmenų ir melisų arbata ir trindama pilvą metalų valymo pasta.

Tradicinis Čilojės patiekalas – *kurantas*, o mūsų saloje jis gardžiausias. Mintis vaišinti turistus *kurantu* atėjo Manueliui, sumaniusiam atverti pasauliui tą kaimelį, kur labai retai kas atsilankydavo, nes jėzuitai nepaliko mums savo bažnyčios,

negalime didžiuotis nei pingvinais, nei banginiais, turime tik gulbių, flamingų ir tunų, o jų šiame krašte devynios galybės. Pirmiausia Manuelis paleido gandą, kad saloje esanti Pinkojos* grota ir niekas negalįs to paneigti, nes tebeginčijama olos vieta – kai kurios salos prisiskiriančios ją sau. Dabar mes stengiamės prisivilioti turistų grota ir *kurantu*.

Salos šiaurės rytų pakrantė negyvenama, uolėta, pavojinga laivybai, tačiau puiki žvejybai; ten yra povandeninė ola, matoma tik atoslūgio metu, labai tinkama Pinkojai, vienai iš nedaugelio baisingos Čilojės mitologijos gerųjų dvasių, padedančių bėdos ištiktiems žvejams ir jūreiviams. Tai žavi ilgaplaukė mergelė, apsitaisiusi jūržolėmis: jeigu ji šoka atsigręžusi į jūrą, vadinasi, žvejyba seksis, o jeigu žiūri į paplūdimį – žuvų nėra, reikia pasiieškoti kitos vietos tinklams leisti. Kadangi beveik niekas nebuvo jos matęs, tokie perspėjimai neturi prasmės. Pasirodžius Pinkojai, reikia užsimerkti ir bėgti į priešingą pusę, nes ji sugundo gašlūnus ir nusivilioja juos į jūros gelmę.

Nuo kaimelio iki olos vos dvidešimt penkios minutės kelio, tik reikia tvirtų batų ir geros nuotaikos kopiant skriaudžiu takeliu. Ant kalvos auga kelios vienišos araukarijos, o nuo viršūnės atsiveria bukoliška jūros, dangaus ir artimiausių negyvenamų salelių panorama. Kai kurias skiria tokie siauri sąsiauriai, kad per atoslūgį galima susišaukti, stovint ant priešingų krantų. Nuo kalvos matyti grota nelyginant plati bedantė burna. Žmogus gali nusileisti apačion žuvėdrų apdergtomis uolomis, jei nebijo susibraižyti į aštrius akmenis ar nusilaužti sprando, arba priplaukti kajaku palei krantą, saugodamasis uolų ir bangų mūšos. Reikia pasitelkti vaizduotę, norint mintyse nupiešti

* Pagal Čilojės mitologiją, Pinkoja (*Pincoya*) – vandenų dvasia, gyvenanti jūros gelmėse.

povandeninius Pinkojos rūmus, nes toje raganiškoje burnoje nieko nematyti. Keli vokiečių turistai kadaise ketino plaukti į vidų, tačiau karabinieriai neleido, nes ten gausybė klastingų srovių. Mums būtų ne į naudą, jei čia skęstų atvykėliai.

Man pripasakota, kad šioje platumoje sausį ir vasarį sausa ir karšta, bet, matyt, pasitaikė keista vasara, nes be paliovos lyja. Dienos ilgos, saulė neskuba leistis.

Maudausi jūroje, nekreipdama dėmesio į Eduvichisės gąsdinamąsias kalbas apie sroves, plėšrias lašišas, pabėgusias iš tvenkinių, ir Miljalobą, Čilojės mitologinę būtybę auksiniu kailiu, pusiau žmogų, pusiau jūrų liūtą, galinčią mane pagrobti atviroje jūroje. Prie visų tų nelaimių Manuelis priduria hipotermiją: pasak jo, tik lengvabūdei gringei gali dingtelėti mintis be guminio kostiumo plaukioti lediniame vandenyje. Tiesą pasakius, nebuvau mačiusi nė vieno, kuris malonumo dėlei būtų pasinėręs į jūrą. Šaltame vandenyje maudytis sveika, tvirtindavo Ninė, namuose Berklyje sugedus vandens šildytuvui, o tai atsitikdavo du ar tris kartus per savaitę. Pernai nė kiek nesirūpinau savimi, per plauką nenumiriau kur nors gatvėje, o čia stengiuosi atgauti jėgas, ir nėra nieko geresnio už plaukiojimą jūroje. Tik baiminuos, kad vėl negaučiau šlapimo pūslės uždegimo, bet kol kas jaučiuosi puikiai.

Drauge su Manueliu aplankėme kitas salas ir kaimelius, pasikalbėjome su senais žmonėmis, ir dabar šį tą nutuokiu apie visą salyną, nors dar nesu keliavusi į pietus. Didžiosios salos centras – Kastras, daugiau nei keturiasdešimt tūkstančių gyventojų, prekyba virte verda. „Virte verda“ – truputį perdėta metafora, tačiau, pagyvenus čia šešias savaites, Kastras atro-

do kaip Niujorkas. Miestas brenda į jūrą su namais ant polių pakrantėje, mediniais namais, dažytais be galo ryškiomis spalvomis, kad širdžiai būtų linksmiau ilgą žiemą, kai padangę ir jūrą aptraukia pilkuma. Čia Manuelis banke turi einamąją sąskaitą, turi savo dantų gydytoją ir kirpėją, apsiperka parduotuvėje, knygyne užsisako ir įsigyja knygų.

Jei jūroje audra ir mes negalime grįžti namo, nakvojame viešbutuke, kurio šeimininkė austrė tokiu plačiu užpakaliu ir tokia aukšta krūtine, kad Manuelis nejučia rausta išvydęs ją, prisikertame kiaulienos ir *štrudelio* – obuolių pyrago. Šiame krašte austrų ne per daugiausia, bet vokiečių be skaičiaus. Šalies imigracijos politika anksčiau buvo labai rasistinė: jokių azijiečių, juodaodžių ar svetimų čiabuvių, vien tik baltieji europiečiai. XIX amžiuje vienas prezidentas prisikvietė vokiečių iš Švarcvaldo, pietuose paskyrė jiems žemių, kurios priklausė ne jam, o mapučių genties indėnams, trokšdamas pagerinti rasę: norėjo, kad vokiečiai įskiepytų čiliečiams punktualumą, meilę darbui ir drausmę. Nežinia, ar tas planas pavyko taip, kaip jis tikėjosi, bet, šiaip ar taip, vokiečiai savo pastangomis pakėlė ant kojų kai kurias pietų provincijas ir apgyvendino savo mėlynakiais palikuoniais. Iš tų imigrantų kilusi ir Blankos Šnakės giminė.

Šįkart vykome tam tyčia, nes Manuelis norėjo mane supažindinti su dvasiškuoju tėvu Lusjanu Lijonu, nuostabiu senoliu, keliskart kalėjusiu karinės diktatūros metais (1973–1989) už persekiojamųjų gynimą. Nusibodus tampyti už ausų maištininką, Vatikanas išsiuntė pensinio amžiaus dvasininką į atkampų Čilojės kaimelį, bet ir ten senam kovotojui netrūksta dingsčių

piktintis. Į dvasiškojo tėvo aštuoniasdešimtmetį sulėkė jo gerbėjai iš visų salų, o iš Santjago atvažiavo dvidešimt autobusų su buvusiais jo parapijiečiais; šventė tęsėsi dvi dienas bažnyčios šventoriuje, kur nestigo keptos avienos ir vištienos, upe liejosi vietinis vynas. Įvyko duonos padauginimo stebuklas, nes žmonių vis gausėjo, o valgių užteko. Santjago žydai praleido naktį kapinėse, nekreipdami dėmesio į dvasias be vietos.

Dvasininko namelį sergėjo ant stogo giedantis didingas gaidys vaivorykštės spalvų plunksnomis ir įspūdingas nekirptas avinas, gulintis ant slenksčio lyg negyvas. Teko eiti pro virtuvės duris. Avinas, atitinkamu Matuzalio vardu, tiek daug metų išvengė iešmo, jog susenęs vos įstengė pajudėti.

– Ką veiki šiame krašte, dukrele, taip toli nuo artimųjų? – užuot pasisveikinęs, paklausė dvasiškasis tėvas Lijonas.

– Bėgu nuo valdžios, – atsakiau rimtu veidu, ir jis nusijuokė.

– Ir aš taip praleidau šešiolika metų ir, tiesą pasakius, ilgiuosi tų laikų.

Su Manueliu Arijasu jiedu draugauja nuo 1975 metų, kai abu buvo perkelti į Čiloję. Perkėlimo bausmė, kaip ji vadinama Čilėje, ne tokia griežta kaip tremtis, nes baudžiamasis bent jau lieka gyventi savo šalyje, paaiškino jis.

– Mes išsiunčiami toli nuo šeimos į kokią nors atšiaurią vietovę, kur atsiduriame vienui vieni, be pinigų, be darbo, policijos ujami. Mudviem su Manueliu pasisekė, mes pakliuvome į Čiloję, o čia žmonės svetingi. Gal tu, dukrele, nepatikėsi, bet mus priglaudė donas Lionelis Šnakė, kairiųjų nekentęs labiau nei šėtono.

Tuose namuose Manuelis susipažino su Blanka, geradario šeimininko dukterimi. Blanka, vos peržengusi dvidešimt

metų, dar netekėjusi, garsėjo grožiu, ir virtinės jaunikių bandė savo laimę, nekreipdami dėmesio į jos sužadėtinį.

Manuelis jau visus metus gyveno Čilojėje, užsidirbdamas duonos kąsnį žvejyba ir dailidės amatu, ir podraug skaitė knygas apie stebuklingą salyno istoriją ir mitologiją, negalėdamas kelti kojos iš Kastro, nes kiekvieną dieną turėdavo eiti į policijos komisariatą ir pasirašyti perkeltųjų asmenų registracijos knygoje. Nepaisydamas visų aplinkybių, jis pamėgo Čiloję; troško išvaikščioti ją visą, ištirti, aprašyti. Todėl, ilgai klajojęs po pasaulį, nutarė čia užbaigti savo dienas. Atlikęs bausmę, galėjo išvykti į Australiją, vieną iš šalių, priimančių pabėgėlius čiliečius, kur jo laukė žmona. Stebėjausi tuo, kad Manuelis, turėdamas šeimą, niekada apie tai neužsiminė. Pasirodo, buvo dukart vedęs, vaikų neturi, išsiskyręs, abi buvusios žmonos negyvena Čilėje.

– Už ką tave išsiuntė, Manueli? – paklausiau.

– Kariuomenė uždarė Socialinių mokslų fakultetą, kur tuo metu dirbau, paskelbusi, jog tai komunistų irštva. Daug dėstytojų ir studentų buvo suimta, nemažai nužudyta.

– Tu buvai suimtas?

– Taip.

– O Ninė? Ar ji buvo suimta? Nežinai?

– Ne, nebuvo.

Kaip tai atsitiko, kad aš taip menkai pažįstu Čilę? Nedrįstu klausinėti Manuelio, kad jis nepalaikytų manęs neišmanėle, ir pamažu pradedu naršyti po internetą. Gaudavę nemokamų bilietų iš tėčio, oro linijų lakūno, seneliai keliaudavo kartu su manimi per kiekvienas atostogas ar šventes. Tėvukas surašė vi-

sas vietas, kurias, be Europos, turėtume apžiūrėti iki mirties. Taip aplankėme Galapagų salas, Amazoniją, Kapadokiją ir Maču Pikču, tačiau niekada neužsukome į Čilę, nors tai būtų buvę logiškiausia. Sunku paaiškinti, kodėl Ninė vengė tėvynės, juo labiau kad ji karštai gina savo čilietiškus papročius ir susigraudina, rugsėjį balkone keldama trispalvę. Man rodos, ji puoselėja poetinę Čilės viziją ir bijo susidurti su tikrove arba esama kokio kito dalyko, kurio nenori prisiminti.

Mano seneliai buvo patyrę ir praktiški keliautojai. Albumų nuotraukose visi trys rodomės egzotiškose vietovėse vis tais pačiais drabužiais, nes savo mantą apribojome būtiniausiais daiktais ir visada laikėme sukrautus lagaminus, kiekvienas po vieną, kad, pasitaikius progai ar dingtelėjus netikėtai minčiai, galėtume išvykti per pusvalandį. Kartą mudu su Tėvuku skaitėme „National Geographic“ apie gorilas, kad jos vegetarės, romios ir šeimyniškos, ir Ninė, eidama per kambarį su gėlių vaza rankose, lengvabūdiškai pasiūlė nuvažiuoti jų pažiūrėti. „Gerai sakai“, – tarė Tėvukas, pakėlė ragelį, paskambino tėčiui, gavo bilietus, ir rytojaus dieną, pasiėmę nepamainomus savo lagaminėlius, išskridome į Ugandą.

Kviečiamas į konferencijas ir seminarus, Tėvukas veždavosi ir mus, jei galėdavo, nes Ninė bijojo, kad gali atsitikti nelaimė ir mus išskirti. Čilė – žemės rėželis tarp Andų kalnų ir Ramiojo vandenyno gelmių, nusėtas šimtais ugnikalnių, kai kurie jų dar neatvėsę, gali pabusti kiekvieną akimirką ir nugramzdinti visą šalį į jūrą. Kaip tik todėl močiutė, tikra čilietė, visada baiminasi kokios nors negandos, pasiruošusi ypatingiems atvejams, ir gyvena, nuoširdžiai tikėdama lemtimi ir kliaudamasi pasirinktais katalikų šventaisiais ir miglotais horoskopų patarimais.

Keliaudama su seneliais, aš dažnai praleisdavau pamokas, be to, mokykloje man buvo nuobodu; seniai būtų išmetę, jeigu nebūčiau mokiusis gerais pažymiais ir naudojusis lanksčiu itališku metodu. Dingsčių netrūkdavo, apsimesdavau, kad man tai apendicito priepuolis, tai migrena, tai laringitas, o jeigu ir to neužtekdavo, pridėdavau konvulsijas. Senelį apgauti būdavo lengva, tačiau Ninė tuoj puldavo mane gydyti drastiškomis priemonėmis, lediniu dušu arba šaukštu žuvų taukų, žinoma, išskyrus tuos atvejus, kada ji pati neleisdavo manęs į mokyklą, kai, pavyzdžiui, ir vėl vesdavosi protestuoti prieš karą, klijuoti skelbimų, raginančių ginti bandomuosius gyvūnus, arba, grandinėmis prisirišus prie medžių, erzinti medžio apdirbimo įmones. Ji didvyriškai stengėsi įskiepyti man sąmoningumą.

Tėvukui ne kartą teko eiti į policijos skyrių mūsų gelbėti. Berklio policija gana atlaidi, pripratusi prie kilniais tikslais rengiamų gatvės demonstracijų: geros valios fanatikų, pasiryžusių ištisus mėnesius stovyklauti miesto aikštėje; studentų, manančių, jog universitetas – tai Palestina, ar kovojančių už nudistų teises; išsiblaškiusių genijų, nekreipiančių dėmesio į šviesoforus; elgetų, ankstesniame gyvenime gavusių *suma cum laude* diplomus; rojaus ieškančių narkomanų ir apskritai bet kokių dorų, nepakančių ir karingų piliečių tame šimto tūkstančių gyventojų mieste, kur leidžiama beveik viskas, jeigu tik nenusižengiama gero elgesio taisyklėms. Ninė ir Maikas O'Kelis paprastai nepaiso gero elgesio taisyklių, karštai gindami teisingumą, tačiau suimti niekada neatsiduria kameroje, o seržantas Volčekas pats nuperka jiems kapučino.

*

Buvau dešimties, kai tėtis antrąsyk vedė. Nebuvo nė sykio pasirodęs su viena kuria savo mylimųjų – taip gynė savo laisvę, kad nesitikėjome, jog kada nors galėtų jos atsisakyti. Vieną dieną pranešė ateisiąs su drauge vakarienės, ir Ninė, ilgus metus slapčia ieškojusi jam sužadėtinės, pasiruošė trokšdama padaryti gerą įspūdį tai moteriai, o aš pasiruošiau puolimui. Namuose užvirė karštligiška veikla: Ninė pasamdė būrį profesionalių valytojų, – jie paliko visur aitrų šarmo ir gardenijų kvapą, – ir griebėsi sudėtingo marokietiškos vištienos su cinamonu recepto, bet iš to patiekalo jai išėjo desertas. Tėvukas įrašė krūvą savo mėgstamiausių kūrinių, kad skambėtų maloni muzika, mano galva, labiau tinkama dantų gydytojo kabinete.

Tėtis, kurio nebuvome matę porą savaičių, numatytą vakarą nustebino mus pasirodydamas su Sjuzena, šviesiaplauke strazdanota moterimi neskoningais drabužiais, nes mums dingojosi, kad jam patinka tokios įspūdingos gražuolės kaip Marta Oter, kokia ji buvo prieš pastodama, o vėliau sėsliai apsigyvendama Odensėje. Paprastumu Sjuzena per kelias minutes sužavėjo mano senelius, bet tik ne mane: pasitikau ją taip bjauriai, kad Ninė nusitempė mane į virtuvę, dėdamasi, jog eina atnešti vištienos, ir pagrasino išvelėsianti kailį, jei nesiliausiu. Po vakarienės Tėvukas padarė tai, kas galvoje netilpo: pakvietė Sjuzeną į astronomijos bokštelį, kur paprastai vesdavosi tik mane vieną, ir ten jiedu ilgokai stebėjo dangų, o močiutė su tėčiu tuo metu mane vainojo už akiplėšiškumą.

Po kelių mėnesių tėtis susituokė su Sjuzena paplūdimyje be jokių oficialių ceremonijų. Jau dešimt metų, kai niekas taip nebesituokdavo, bet to norėjo jaunoji. Tėvukas būtų pageida-

vęs ištaigesnių sutuoktuvių, bet Ninė jautėsi savo stichijoje. Jaunuosius sutuokė Sjuzenos draugas, paštu gavęs Visuotinės Bažnyčios leidimą. Aš irgi turėjau dalyvauti, bet atsisakiau paduoti žiedus ir apsirengti fėjos drabužiais, kaip norėjo močiutė. Tėtis vilkėjo Mao stiliaus balta eilute, nesiderinančia nei su jo asmenybe, nei politinėmis pažiūromis, o Sjuzena – perregimo audinio tunika ir lauko gėlių vainikėliu, taipgi jau seniai išėjusiais iš mados. Vestuvininkai su batais rankose, basi smėlėtoje pakrantėje, gerą pusvalandį kentėjo ūką ir saldžius apeigų vedėjo linkėjimus. Paskiau jachtklube įvyko pobūvis, svečiai šoko ir gėrė iki gilios nakties, o aš tūnojau senelių folksvagene ir iškišau nosį tik tada, kai neįgaliojo vežimėliu atriedėjo gerasis O'Kelis, torto gabaliuku vežinas.

Seneliai tikėjosi jaunavedžius gyvensiant su mumis, juolab kad vietos buvo užtektinai, tačiau tėtis tame pačiame kvartale išsinuomojo namuką, kuris būtų tilpęs jo motinos virtuvėje, nes ko nors geresnio neįpirko. Lakūnai daug dirba, mažai gauna ir amžinai jaučiasi nuvargę: nepavydėtina profesija. Kai jie įsikūrė, tėtis nutarė, kad aš turiu gyventi su jais, ir mano spiegimas nei sugraudino, nei išgąsdino Sjuzeną, nors iš pirmo žvilgsnio man ji pasirodė lengvai įbauginama. Tai buvo rami moteris, niekada neprarandanti pusiausvyros, visada pasiruošusi gelbėti iš bėdos, bet ne taip karingai kaip močiutė, kuri puola padėti iš gailesčio, paprastai žeidžiančio žmogaus orumą.

Dabar man aišku, kad Sjuzenai teko nedėkinga priedermė apsiimti rūpintis senukų auginta pienburne, lepūnėle, liguistai pripažįstančia tik baltus produktus – ryžius, skrudintus kukurūzus, forminę duoną, bananus – ir būdraujančią naktimis. Užuot pratinusi prie maisto tradiciniais metodais, patiekdavo man kalakuto krūtinėlę su Šantilji padažu, žiedinių kopūstų su

kokosų ledais ir kitokių drąsių derinukų, kol nuo balto maisto pamažu perėjau prie rausvai pilko – humuso, kruopų, kavos su pienu, – o vėliau prie ryškesnių spalvų, žalių, oranžinių ir raudonų pustonių, svarbiausia, kad nebūtų burokų. Ji negalėjo turėti vaikų ir stengėsi išlyginti tą trūkumą, pelnydama mano meilę, bet aš priešinausi, užsispyrusi kaip asilė. Visą savo labą palikusi pas senelius, pas tėtį ateidavau tik nakvoti, nešina rankine, žadintuvu ir tuo metu skaitoma knyga. Ir čia naktimis nesudėdavau akių, drebėdama iš baimės, užsitraukusi antklodę ant galvos. Kadangi tėtis nebūtų pakentęs nė trupučio įžūlumo, elgdavausi mandagiai, bet oriai, iš angliškų filmų nusižiūrėjusi į vyresniuosius liokajus.

Tikrieji mano namai buvo tas išmargintas trobesys, kur, grįžusi iš mokyklos, kasdien ruošdavau pamokas ir žaisdavau, melsdama, kad Sjuzena pamirštų mane pasiimti, po darbo grįždama iš San Fransisko, bet to nė karto neatsitiko: mano pamotė turėjo patologinį atsakomybės jausmą. Taip prabėgo pirmas mėnuo, kol vieną gražią dieną ji atsivežė kalę. Sjuzena dirbo San Fransisko policijos skyriuje, mokė šunis užuosti bombas – itin vertinama profesija po 2001 metų, kai prasidėjo terorizmo paranoja, tačiau tuo metu, kai ištekėjo už tėčio, bendradarbiai traukė ją per dantį, nes Kalifornijoje nuo neatmenamų laikų niekas nebuvo padėjęs bombos.

Šuo visą gyvenimą klauso tik vieno šeimininko, ir jiedu taip susigyvena, kad įmena vienas kito mintis. Sjuzena parinkdavo guviausią šuniuką ir jam tinkamiausią žmogų, tokį, kuris nuo mažens bendravo su gyvūnais. Nors buvau davusi sau žodį pamotei ištampyti nervus, pamėgau Elvę, šešerių metų labradorę,

kur kas protingesnę ir malonesnę už žmogų. Sjuzena mane išmokė visko, ką išmanė apie gyvūnus, ir, nusižengdama pagrindinėms vadovėlio taisyklėms, leido man miegoti su Elve. Taip ji padėjo man įveikti nemigą.

Mano pamotė, netardama nė žodžio, taip tvirtai ir natūraliai įžengė į mūsų namus, kad buvo sunku prisiminti, kaip gyvenome anksčiau, prieš jai pasirodant. Kai tėtis būdavo išskridęs, o tai nutikdavo dažniausiai, Sjuzena man leisdavo nakvoti užburtuose senelių namuose, kur manęs laukė mano kambarys. Sjuzena labai mylėjo Tėvuką, jiedu drauge eidavo žiūrėti nespalvotų šeštojo dešimtmečio švediškų kino filmų – be subtitrų, tad tekdavo spėlioti, apie ką šneka veikėjai, – ir prirūkytuose užkaboriuose klausytis džiazo. Su Nine, kuri anaiptol ne iš paklusniųjų, ji elgėsi panašiai, kaip ir dresuodama šunis: švelniai ir griežtai, bausdama ir atlygindama. Švelniai rodydavo, kad ją myli ir visada pasiruošusi jai padėti, griežtai drausdavo lipti pro langą į namus, tikrinti švaros ir slapčia duoti saldumynų dukraitei; bausdavo dingdama kelioms dienoms, kai Ninė apiberdavo ją dovanomis, patarimais ir imdavo lepinti čilietiškais patiekalais, ir, kai viskas eidavo kaip sviestu patepta, atsilygindavo vesdamasi ją pasivaikščioti po mišką. Taip pat elgdavosi su vyru ir manimi.

Mano geroji pamotė nebandė manęs atskirti nuo senelių, nors tikriausiai stebėjosi keistu mano auklėjimu. Kas be ko, lepino mane be saiko, tačiau anaiptol ne tai paauglystėje nulėmė mano netikusius polinkius, kaip įtarė psichologai. Ninė augino mane čilietiškai, pagal aiškias taisykles, kartais pliaukštelėdama per užpakalį, bet retokai. Sočiai maitino ir nešykštėjo meilės. Kartą, kai pagrasinau pasiskųsianti polici-

jai dėl mažamečių skriaudimo, taip kaukštelėjo samčiu, jog ant kaktos man iššoko gumbas. Iškart dingo noras ieškoti teisybės.

Padėjau gaminti *kurantą*, tipišką Čilojės valgį, gausų ir sotų, įsijungdama į visos bendruomenės apeigą. Ruoštis pradedama anksti, nes motorlaiviai su ekoturistais atplaukia prieš vidurdienį. Moterys pjaustė pomidorus, svogūnus, česnakus ir kalendras patiekalui pagardinti, ilgai ir nuobodžiai gamino *milcao* ir *chapaleles* – minkė bulvių, miltų, kiaulinių taukų ir spirgučių, mano galva, labai prastų, tešlą, o vyrai tuo tarpu iškasė gilią duobę, prikrovė į dugną akmenų ir joje užkūrė laužą. Malkoms sudegus, akmenys tiesiog žioravo, ir tuo metu atplaukė motorlaiviai. Vadovai aprodė turistams kaimelį, duodami progą nusipirkti audinių, kriauklių vėrinių, mirtų uogienės, auksinio likerio, medžio raižinių, kremo su sraigių gleivėmis nuo senatvinių dėmių, levandų šakelių – visko po truputį, o galiausiai visi susirinko paplūdimyje prie garuojančios duobės. *Kuranto* virėjai sustatė ant akmenų degto molio dubenis su sultiniu, kuris, kaip žinia, sužadina gašlumą, ir sluoksniais sudėjo *chapaleles* ir *milcao*, kiaulieną, avieną, vištieną, valgomuosius moliuskus, žuvį, žalumynus ir kitokius skanumynus, uždengstė šlapiomis baltomis marškomis, milžiniškais gunerų lapais, maišu, kyšančiu iš duobės kaip sijono padurkai, ir galiausiai viską užbėrė smėliu. Troškinimas truko truputį ilgiau nei valandą, ir tuo metu, kai karščio slaptoje, savo sultyse ir kvapuose šuto valgiai, turistai šnekučiavosi fotografuodami kylančius garus, gurkšnodami vynuogių degtinę ir klausydamiesi Manuelio Arijaso pasakojimų.

Turistų atvyksta įvairiausių: pensinio amžiaus čiliečių, atostogaujančių europiečių, visokio plauko argentiniečių ir neaiškios kilmės keliauninkų. Kartais atvažiuoja būrys azijiečių arba amerikiečių su žemėlapiais, kelionių vadovais ir knygomis apie gyvūniją ir augaliją, kurias jie sklaido nepaprastai susikaupę. Naudodamiesi proga, visi, – išskyrus keliauninkus su kuprinėmis, kurie mieliau rūko marihuaną, pasislėpę už krūmų, – klausosi rašytojo, gebančio salyno paslaptis išdėstyti angliškai arba ispaniškai, nelygu, koks atvejis. Manuelis anaiptol ne visada toks nuobodus: kartais įterpia sąmojingų, tiesa, gana trumpų, samprotavimų. Turistams dėsto Čilojės istoriją, pasakoja apie padavimus ir papročius, perspėja, kad čionykščiai – žmonės atsargūs, pelnyti jų pasitikėjimą esą įmanoma tik palengva, pagarbiai, kaip palengva, pagarbiai prisitaikoma prie gyvenimo gamtos prieglobstyje, prie negailestingų žiemų, jūros užgaidų. Lėtai. Labai lėtai. Čilojė netinka skubriems žmonėms.

Žmonės keliauja į Čiloję, tikėdamiesi grįžti į praeitį, ir nusivilia, atsidūrę Didžiosios salos miestuose, bet mūsų salelėje randa tai, ko ieško. Mes neturime nė menkiausio kėslo jų apgaudinėti, bet lankymosi dienomis paplūdimyje lyg netyčia atsiranda jaučių ir avių, smėlėtoje pakrantėje džiūsta daugiau ištemptų tinklų ir apverstų valčių, žmonės mūvi kaimiškomis kepurėmis, vaikščioja apsigaubę pončais, ir niekam nedingteli mintis viešumoje kalbėtis mobiliuoju telefonu.

Specialistai puikiai žino, kada duobėje išsitroškina gardumynai, kastuvais nužarsto smėlį, atsargiai nukloja maišą, gunerų lapus ir baltas marškas, tuomet į padangę pakyla gardžiai kvepiantis *kuranto* garų debesis. Stoja pagarbi tyla, paskiau suskardi plojimai. Moterys traukia dubenis ir krauna valgį į

popierines lėkštes, vėl įpila aitrios vynuogių degtinės, nacionalinio Čilės gėrimo, kuris ir kazoką iš kojų išverstų. Į pabaigą tenka kai kuriuos turistus už parankių vesti prie motorlaivių.

Tėvukui būtų patikęs toks gyvenimas, kraštovaizdis, gausybė valgomųjų moliuskų, tingus laiko bėgis. Niekada jis nebuvo girdėjęs apie Čiloję, priešingu atveju, gyvas būdamas, būtų įtraukęs į lankytinų vietų sąrašą. Tėvukas... Kaip jo pasigendu! Didelis, stiprus, švelnus ir lėtas kaip meška, kvepiantis tabaku ir odekolonu; sodriu balsu ir griausmingu juoku, milžiniškomis rankomis, kuriomis laikydavo mane. Jis vesdavosi mane į futbolo rungtynes ir operą, atsakinėdavo į begalinius mano klausimus, gnybtelėdavo man ir plodavo, klausydamasis ilgėliausių epinių poemų – rašiau jas, įkvėpimo semdamasi iš Kurosavos filmų, kuriuos mudu žiūrėdavome drauge. Abu lipdavome į namo bokštelį pro teleskopą stebėti juodo dangaus skliauto, tikėdamiesi aptikti jo nepagaunamąją planetą, žalią žvaigždę, kurios niekada nepavykdavo pamatyti. „Pažadėk man, Maja, kad visada save mylėsi, kaip aš tave myliu", – kartodavo jis, ir aš žadėdavau nesuvokdama, ką reiškia tie keisti žodžiai. Jis mylėjo mane besąlygiškai tokią, kokia esu, su visais trūkumais, manijomis ir ydomis, liaupsino, nors nebūdavau to nusipelniusi, priešingai nei Ninė, kuri laikėsi nuomonės, kad nevalia girti vaikų už gerą darbą, nes jie pripranta ir vėliau sielvartauja, kai niekas jų nekelia į padanges. Tėvukas man viską atleisdavo, guosdavo mane, juokdavosi, kai aš juokdavausi, buvo mano geriausias draugas, patikėtinis ir bendrininkas, buvau jo vienintelė dukraitė ir duktė, kurios jis neturėjo. „Sakyk, kad aš tavo mylimiausioji, Tėvuk", – prašydavau, norėdama paerzinti

Ninę. „Esi mūsų mylimiausioji, Maja“, – diplomatiškai atsakydavo jis, bet aš buvau jam arčiausiai prie širdies, tuo nė neabejoju: močiutė negalėjo su manimi varžytis. Tėvukas nemokėjo pasirinkti drabužių, jam parinkdavo Ninė, tačiau, kai man sukako trylika, jis nusivedė mane pirkti pirmosios liemenėlės, pastebėjęs, jog apsijuosiu kaklaskare ir vaikščioju susikūprinusi, kad neatsikištų krūtinė. Su Nine ar Sjuzena drovėjausi apie tai kalbėti, tačiau nė kiek nesivaržydama matavausi liemenėles Tėvukui stebint.

Namai Berklyje buvo visas mano pasaulis: vakare su seneliais žiūrėdavome televizijos serialus, vasarą sekmadieniais pusryčiaudavome terasoje, tais atvejais, kai parvažiuodavo tėtis, vakarieniaudavome visi drauge, dainuodavo Marija Kalas. Vinilinės plokštelės, rašomasis stalas, knygos, virtuvės kvapai... Toje mažoje šeimoje be jokių dėmesio vertų bėdų prabėgo pirmoji mano gyvenimo dalis, bet kai man suėjo šešiolika, pragaištingi gaivalai, pasak Ninės, užkaitino man kraują ir aptemdė protą.

2005-aisiais, tais metais, kai mirė Tėvukas, ant kairės rankos riešo man atsirado tatuiruotė. Vasarį sužinojome, kad jis serga, rugpjūtį išlydėjome anapus, rugsėjį man sukako šešiolika, ir mūsų šeima išsibarstė.

Tą nepamirštamą dieną, kai Tėvukas suprato, kad artėja mirtis, užtrukau mokykloje repetuodama pjesę, ne ką kita kaip „Belaukiant Godo“, dramos būrelio vadovė buvo reikli, tad po repeticijos grįžau labai vėlai. Įėjau į vidų, šaukdama senelius ir degdama šviesas: nustebino tyla ir šaltis, nes tokiu metu namai būdavo itin svetingi, šilti, skambėdavo muzika ir kvepėdavo

Ninės patiekalais. Tėvukas paprastai skaitydavo darbo kambaryje, išsipleikęs krėsle, o Ninė gamindavo vakarienę, per radiją klausydamasi žinių laidos, tačiau tą vakarą viskas buvo kitaip. Seneliai sėdėjo susiglaudę ant sofos svetainėje, pagal kažkokio žurnalo patarimus Ninės papuoštoje klostytomis užuolaidomis. Atrodė susigūžę, pirmąsyk pastebėjau, kokie susenę, nors ligi tol buvo tarsi negailestingo laiko neliesti. Gyvenau su jais diena dienon, metų metus, nepastebėdama jokių permainų, seneliai man buvo nekintami ir amžini kaip kalnai. Nežinia, ar išvydau juos sielos akimis, ar tuo metu jie iš tikrųjų taip staiga paseno. Taip pat nebuvau pastebėjusi, kad pastaraisiais mėnesiais senelis sulyso, drabužiai kabojo kaip ant mieto, o Ninė šalia jo nebeatrodė tokia mažytė kaip anksčiau.

„Kas atsitiko, seneliai?“ – ir širdis man krūptelėjo, nes, jiems dar nespėjus atsakyti, pati įspėjau. Nidija Vidal, nenugalimoji karžygė, sėdėjo palūžusi, patinusiomis nuo ašarų akimis. Tėvukas ženklu pakvietė mane atsisėsti, apkabino, priglaudė prie krūtinės ir prisipažino, kad jau senokai prastai jaučiasi, skauda skrandį, atliko daug tyrimų, ir gydytojas pagaliau pranešė diagnozę. „Kas tau, Tėvuk?“ – vos nesurikau. „Kažkas su kasa negerai“, – atsakė, ir jo žmonos aimana, išsiveržusi iš širdies gelmių, patvirtino mano įtarimą, jog tai vėžys.

Apie devintą kaip paprastai atvažiavusi vakarienės, Sjuzena rado mus susiglaudusius ant sofos, sužvarbusius. Įjungė šildymą, telefonu užsakė picą, paskambino tėčiui į Londoną ir pranešė liūdną žinią, paskiau tylėdama atsisėdo su mumis šalia uošvio.

Ninė metė viską: biblioteką, sąskaitas, gatvės protestus, Nusikaltėlių klubą, kad tik galėtų slaugyti vyrą, ir nebekėlė kojos į virtuvę, visada gardžiai man kvepėjusią nuo mažų die-

nų. Vėžys, tas klastingas priešas, užpuolė Tėvuką, pasireikšdamas tik tada, kai buvo jau gerokai pažengęs į priekį. Ninė nuvežė vyrą į Vašingtoną, į Džordžtauno universiteto ligoninę, kur dirba geriausi specialistai, bet niekas negelbėjo. Gydytojai pareiškė, kad operuoti būtų beprasmiška, o jis atsisakė chemoterapijos, keliems mėnesiams galinčios pratęsti gyvenimą. Prisiskaičiau apie tą ligą internete ir knygose, kurių radau bibliotekoje, ir taip sužinojau, kad Jungtinėse Amerikos Valstijose iš keturiasdešimt trijų tūkstančių onkologinių ligonių kasmet miršta maždaug trisdešimt šeši tūkstančiai, penkiems procentams gydymas padeda, ir jie dar gyvena daugių daugiausia penkerius metus; žodžiu, senelį išgelbėti galėtų tik stebuklas.

Per tą savaitę, kurią seneliai praleido Vašingtone, Tėvukas taip sumenko, kad vos jį atpažinome, kai su tėčiu ir Sjuzena nuvažiavome pasitikti į oro uostą. Jis dar labiau sulyso, vos bepavilko kojas, sukumpęs, pageltusiomis akimis, pilku kaip pelenai veidu. Bejėgiškais žingsniukais nuėjo iki Sjuzenos visureigio, iš nuovargio apsipylęs prakaitu, o namie jam pritrūko jėgų užkopti laiptais, teko pakloti darbo kambaryje, pirmame aukšte, kur ir miegojo, kol atvežėme lovą iš ligoninės. Ninė atsigulė šalia jo, kaip katė susirietusi į kamuoliuką.

Su tuo pačiu įkarščiu, su kokiu imdavosi pralaimėtų politinių ir humanitarinių bylų, močiutė kreipėsi į Dievą, gindama vyrą iš pradžių maldomis, poteriais ir pažadais, o vėliau prakeiksmais ir grasinimais tapti bedieve. „Ką laimėtume, Nidija, grumdamiesi su mirtimi, jei anksčiau ar vėliau ji vis viena nugali?“ – juokavo Tėvukas. Matydama, jog tradicinis mokslas bejėgis, ji griebėsi alternatyvaus gydymo, kaip antai: vaistažolių, kristalų,

akupunktūros, šamanų, auros masažų, kreipėsi į vieną stebukladarę – Tichuanos mergelę, kuriai atsivėrė stigmos. Vyras atlaidžiai žiūrėjo į jos keistenybes, kaip ir anksčiau, kai gyvenome kartu. Iš pradžių tėtis ir Sjuzena bandė saugoti senelius nuo visokio plauko apgavikų, vienaip ar kitaip užuodusių progą pasiplėšti iš Ninės, bet vėliau su tuo susitaikė, tardami sau, kad tie beviltiški žygiai jai padeda lengviau stumti dienas.

Paskutinėmis jo gyvenimo savaitėmis nebėjau į mokyklą. Nekėliau kojos iš užburtų namų, ketindama padėti Ninei, bet jaučiausi dar labiau prislėgta nei ligonis, ir ji turėjo rūpintis mumis abiem.

Sjuzena pirmoji išdrįso užsiminti apie slaugos namus. „Juk ten vieni mirtininkai, o Polas tikrai nemirs!" – sušuko Ninė, bet ilgai netrukus turėjo nusileisti. Pas mus atėjo Karolina, labai patyrusi švelnių manierų savanorė, paaiškino, kaip viskas bus ir kaip jos organizacija gali mums padėti nemokamai: ne tik gražiai slaugyti ligonį ir suteikti mums dvasinę ir psichologinę paramą, bet ir įveikti biurokratines kliūtis, prireikus medikų ir laidojimo biurų pagalbos.

Tėvukas užsispyręs pareiškė norįs mirti namie. Liga progresavo Karolinos nusakyta seka, bet man tai buvo staigmena, nes ir aš, kaip Ninė, tikėjausi, kad Dievas stebuklingai padės išvengti nelaimės. Miršta kiti, ne tie, kuriuos labiausiai mylime, ir juo labiau ne Tėvukas, mano gyvenimo esmė, viso pasaulio traukos centras: jo netekusi, prarasčiau atramą, mane nupūstų menkiausias vėjelio dvelksmas. „Tėvuk, juk man žadėjai, kad niekada nemirsi!" – „Ne, Maja, aš sakiau, kad visada būsiu su tavimi, ir tikiuosi tesėti pažadą."

Slaugos namų savanoriai pastatė ligoninės lovą svetainėje prie didelio lango, kad naktį senelis įsivaizduotų šviečiant

žvaigždes ir mėnulį, nors ir nematydamas jų pro pušų šakas. Kad leidžiant vaistus nereikėtų nuolat badyti adatomis, ant krūtinės įtaisė lašelinę, išmokė mus jį vartyti, mazgoti ir keisti paklodes, nekeliant jo nuo lovos. Karolina lankė jį be perstojo, tarėsi su gydytoju, slaugytoju ir vaistine; ne kartą nupirkdavo visko, ko reikėdavo, kai mums patiems pritrūkdavo spėkų nuvažiuoti į parduotuvę.

Aplankydavo mus ir Maikas O'Kelis. Atvažiuodavo savo elektriniu neįgaliojo vežimėliu, kurį vairuodavo nelyginant lenktyninį automobilį, dažnai lydimas kelių nuo pražūties išgelbėtų bendrų, kuriems liepdavo išnešti šiukšles, pasidarbuoti dulkių siurbliu, iššluoti kiemą ir atlikti kitokius apyvokos darbus tuo metu, kai jiedu drauge su Nine virtuvėje gurkšnodavo arbatą. Kelis mėnesius jiedu šalinosi vienas kito po muštynių demonstracijoje už abortus, kuriuos O'Kelis, tikras katalikas, smerkia be jokių išlygų, tačiau senelio liga juodu sutaikė. Kartais jie atsiduria priešingų ideologijų spąstuose, bet negali ilgai pyktis, nes labai myli vienas kitą ir turi daug ką bendra.

Jei Tėvukas nemiegodavo, Snieguolė šnektelėdavo su juo. Nuoširdi draugystė neužsimezgė, man regis, jiedu truputį pavyduliavo vienas kitam. Kartą, išgirdusi O'Kelį Tėvukui kalbant apie Dievą, laikiau savo pareiga jį perspėti, kad veltui gaišta laiką – senelis esąs laisvamanis. „Ar tikrai, vaikeli? Polas gyveno pro teleskopą žiūrėdamas į dangų. Kaipgi nepastebėjo Dievo?" – atsiliepė jis, bet nebandė gelbėti sielos prieš jo valią. Kai gydytojas prirašė morfijaus ir Karolina paprašė, kad pasirūpintume viskuo, kas reikalinga, nes ligonis turįs teisę mirti oriai ir nesikankindamas, O'Kelis susilaikė ir nė žodžio nepasakė prieš eutanaziją.

*

Atėjo neišvengiama valanda, kai Tėvukui išseko jėgos, ir teko sustabdyti kasdien ateinančių lankyti studentų ir draugų virtinę. Jis visada buvo dabita ir, nepaisydamas, kad silpsta, rūpinosi savo išvaizda, nors būdavome vieni. Prašė, kad nupraustume ir nuskustume, kad vėdintume kambarį – bijojo, kad nepasibjaurėtume ligotu jo kūnu. Akys buvo apsiblaususios, įdubusios, rankos plonos kaip paukščio kojos, lūpos apšašusios, oda nusėta rudomis dėmėmis, suvytusi; senelis atrodė kaip apdegusio medžio griaučiai, bet vis dar klausėsi muzikos ir darė įrašus. „Atverkit langą, įleiskit džiaugsmo“, – prašė mus. Kartais būdavo taip nusilpęs, kad vos girdėdavome jo balsą, bet pasitaikydavo ir pagerėjimo valandėlių, tuomet pasodindavome jį lovoje, pakeldavome lovos atkaltę ir šnekėdavomės. Prieš iškeliaudamas jis norėjo išmokyti mane savo gyvenimo patirties ir išminties. Nė akimirkos neprarado šviesaus proto.

– Ar bijai, Tėvuk? – kartą paklausiau.

– Ne, Maja, bet skauda. Norėčiau pagyventi su jumis dar dvidešimt metų, – atsakė.

– Kas bus anapus, Tėvuk? Kaip tu manai, ar yra pomirtinis gyvenimas?

– Esama tokios galimybės, bet nėra įrodymų.

– Taip pat nėra įrodymų, jog esama tavo planetos, o tu tiki, kad ji yra, – atrėmiau, ir jis nusišypsojo patenkintas.

– Gerai sakai, Maja. Kvaila tikėti tik tuo, ką įmanoma įrodyti.

– Prisimeni, Tėvuk, kaip vedeisi mane į observatoriją stebėti kometos? Tą naktį aš mačiau Dievą. Mėnulio nė ženklo, dangus juodas, nužertas deimantais, ir, pažiūrėjusi pro teleskopą, išvydau kometos uodegą.

– Sausas ledas, amoniakas, metanas, geležis, magnis ir...

– Tai buvo nuotakos šydas, o už jo – Dievas, – patikinau.

– O kaip jis atrodė? – paklausė jis.

– Kaip spindintis voratinklis, Tėvuk. Visa, kas gyva, susieta to voratinklio gijomis. Nemoku tau paaiškinti. Kai tu numirsi, keliausi kaip planeta, o aš seksiu, įsikibusi į uodegą.

– Būsime žvaigždžių dulkės.

– Ak Tėvuk!

– Neverk, dukrele, nes ir mane pravirkdysi, o paskiau apsiverks Ninė, ir taip niekada nebaigsime graudintis.

Paskutinėmis dienomis jis galėjo nebent nuryti kelis šaukštelius jogurto ir vieną kitą gurkšnį vandens. Jau beveik nebekalbėjo, o ir nedejavo; snūduriuodavo valandų valandas, apkvaišęs nuo morfijaus, įsikibęs žmonos arba mano rankos. Abejoju, kad numanė, kur esąs, bet suvokė, jog mus myli. Ninė sekė jam pasakas iki pat pabaigos, kai jis nieko nebesuprato, tačiau jį užliūliuodavo jos balsas. Ji pasakodavo apie du įsimylėjėlius, persikūnijančius įvairiomis epochomis, patiriančius nuotykių, mirštančius ir vėl susitinkančius kitame gyvenime, niekada nesiskiriančius.

Aš kuždėdavau savo išgalvotas maldas virtuvėje, vonios kambaryje, bokštelyje, sode, bet kur, kur galėdavau pasislėpti, ir melsdavau Maiko O'Kelio Dievą, kad pasigailėtų mūsų, bet jis tylėdavo, tolimas ir bežadis. Mušiau save, kiek išgalėdama, roviausi plaukus, graužiau nagus iki kraujų; Ninė apklijavo man pirštus pleistrais, o kai eidavau miegoti, liepdavo apsimauti pirštines. Negalėjau įsivaizduoti gyvenimo be senelio, bet ir neturėjau jėgų stebėti lėtą jo merdėjimą, ir galiausiai ėmiau melsti Dievą, kad greičiau jis mirtų ir nebesikankintų. Jei būtų mane paprašęs, būčiau suleidusi daugiau morfijaus, kad numirtų, tai paprasta, bet aš to nepadariau.

Miegodavau nenusirengusi svetainėje ant sofos pusiaumirka, būdraudama, todėl anksčiau už visus pastebėjau, kad jau atėjo atsisveikinimo valanda. Nukūriau žadinti Ninės, kuri buvo išgėrusi migdomųjų, kad galėtų truputį pailsėti, paskambinau telefonu tėčiui ir Sjuzenai, ir jie atskubėjo per dešimt minučių.

Močiutė su naktiniais marškiniais puolė į vyro lovą ir paguldė galvą jam ant krūtinės – taip jie visada miegodavo. Stovėdama kitoje lovos pusėje irgi padėjau galvą ant krūtinės savo Tėvukui, kuris anksčiau buvo toks tvirtas ir platus, kad vietos pakakdavo mums abiem, o pastaruoju metu vos alsavo. Tėvukas kvėpavo beveik nepastebimai, kartais atrodė, kad suvis nebekvėpuoja, tačiau netrukus atsimerkė, nukreipė akis į tėtį ir Sjuzeną, kurie stovėjo šalia tyliai verkdami, sunkiai pakėlė didelę savo ranką ir uždėjo man ant galvos. „Kai aptiksi planetą, Maja, pavadink savo vardu.“ Tai buvo paskutiniai jo žodžiai.

Trejus metus po senelio mirties labai retai jį minėdavau. Man regis, dėl to kalčiausi Oregono psichologai, bandę padėti man „pamiršti skausmą“ ar įpiršti kažką banalaus. Esama tokių žmonių, kurie tiki, kad visi vienodai kenčia skausmą ir kad jis slopinamas tam tikromis priemonėmis ir nuslopsta praėjus kuriam laikui. Šiuo atveju labiau tinka stojiškoji Ninės filosofija: „Skausmo valandą sukąsk dantis“, – sakydavo ji. Tokio skausmo, širdies skausmo, neįmanoma nuslopinti kokiais nors vaistais, terapija, atostogomis; tokį skausmą reikia tiesiog kęsti visa esybe, be jokių palengvinimų, kaip ir dera. Būčiau geriau pasekusi Ninės pavyzdžiu, užuot atsisakiusi prisipažinti, kad kenčiu, ir bandžiusi numaldyti širdį draskantį klyksmą. Oregone man prirašė vaistų nuo depresijos, tačiau jų negėriau, bi-

jodama visai atbukti. Slaugytoja mane stebėdavo, bet mokėjau ją apgauti: slapčia įsikišdavau į burną kramtomosios gumos, liežuviu prilipindavau prie jos tabletę ir po kelių minučių išspjaudavau, jai nespėjus ištirpti. Liūdesys buvo mano vienintelis draugas, nenorėjau nuo jo gydytis, lyg nuo kokios slogos. Taip pat nenorėjau kalbėti apie savo prisiminimus su gerų ketinimų vedamais terapeutais, nes kiekviena smulkmena, pasakyta apie senelį, atrodytų banalybė. Vis dėlto šioje Čilojės saloje kasdien Manueliui Arijasui pasakoju kokią nors smagią istoriją apie Tėvuką. Tėvukas buvo kitoks nei šis žmogus, tačiau ir vienas, ir kitas savotiškai primena didžiulį medį, kurio paunksnėje jaučiuosi saugi.

Ką tik pasitaikė viena iš retų nuoširdaus bendravimo su Manueliu valandėlių, kokių netrūkdavo su Tėvuku. Aptikusi jį pro didelį langą žiūrint į saulėlydį, paklausiau, ką jis veikia.

– Kvėpuoju.

– Aš irgi kvėpuoju. Bet ne tai turiu galvoje.

– Ligi tol, kol į mane kreipeisi, Maja, paprasčiausiai kvėpavau. Ar tu įsivaizduoji, kaip sunku kvėpuoti negalvojant?

– Tai vadinasi meditacija. Ninė ištisai medituoja, sakosi šitaip jaučianti šalia Tėvuką.

– O tu jį jauti?

– Tik dabar, nes anksčiau širdyje buvo įšalas ir nieko nejaučiau. Bet dabar man atrodo, kad Tėvukas vaikščioja aplink, suka ratus ir suka...

– Kas pasikeitė?

– Viskas, Manueli. Visų pirma prablaivėjau, ir, be to, čia ramu, tylu ir erdvu. Būtų pravartu medituoti kaip Ninei, bet aš nemoku, amžinai mąstau, galva pilna minčių. Kaip tu manai, ar tai negerai?

– Nelygu mintys...

– Aš ne koks Avicena, kaip sako močiutė, bet ateina ir gerų minčių.

– Pavyzdžiui?

– Šiuo metu negalėčiau pasakyti, bet jeigu dingtelės kokia geniali mintis, pasakysiu. Savo knygon tu pridedi per daug minčių, tačiau nenukreipi jų į svarbesnius dalykus, pavyzdžiui, nepagalvoji, koks slogus buvo tavo gyvenimas, prieš man atvažiuojant. Ir ką darysi, kai aš išvyksiu? Pagalvok apie meilę, Manueli. Visi žmonės trokšta meilės.

– Aha! Na, o kaip tu? – paklausė jis juokdamasis.

– Aš galiu palaukti, man tik devyniolika, visas gyvenimas prieš akis, o tau devyniasdešimt, po penkių minučių gali ištikti mirtis.

– Man tik septyniasdešimt dveji, bet tavo tiesa: po penkių minučių gali ištikti mirtis. Tai rimta priežastis vengti meilės, būtų nemandagu palikti vargšę moterį našlauti.

– Nusišneki, žmogau.

– Sėskis šalia, Maja. Merdėjantis senolis ir gražuolėlė kartu pakvėpuos grynu oru. Aišku, būtų nuostabu, jei galėtum patylėti.

Taip sėdėjome iki tamsos. Ir Tėvukas buvo su mumis.

Mirus seneliui, likau be kelrodės žvaigždės ir be šeimos: tėvas gyveno padangėse, Sjuzena išskrido į Iraką su Elve ieškoti bombų, o Ninė gedėjo mirusio vyro. Neturėjome nė šuns. Sjuzena paprastai laikydavo namie šuningas kales, kol jos atsivesdavo jauniklių, palaukdavo tris ar keturis mėnesius, o paskiau išveždavo juos dresuoti: būdavo tikra tragedija prie jų prisirišti.

Iširus mano šeimai, šuniukai būtų didžiausia paguoda. Nelikus Elvės ir šunyčių, neturėjau kam išlieti širdgėlos.

Mano tėvas nesiliovė ieškojęs meilės nuotykių, palikdamas įspūdingą virtinę įkalčių, lyg trokšdamas, kad sužinotų Sjuzena. Būdamas keturiasdešimt vienų, stengėsi atrodyti kaip trisdešimties, brangiai mokėjo už plaukų kirpimą ir sportinius drabužius, kilnojo svarmenis ir deginosi soliariumuose. Buvo žavus kaip niekad, žili smilkiniai teikė jam orią išvaizdą. Sjuzena, priešingai, pavargo belaukdama beveik niekada neparskrendančio vyro, visada pasiruošusio dingti arba mobiliuoju telefonu slapčia burkuojančio su moterimis, nustojo grumtis su vyresnio amžiaus moterų bėdomis, pastorėjo, vilkėjo vyriškais drabužiais, nešiojo paprastus akinius, kokių vaistinėje perkama dešimtimis. Nusigriebė progos važiuoti į Iraką, kad galėtų išsivaduoti nuo tos žeminančios santuokos. Išsiskyrimas abiem suteikė palengvėjimą.

Mano senelių meilė buvo tikra. Aistra, 1976 metais susiejusi pabėgėlę čilietę, nenorinčią iškrauti lagamino, su amerikiečiu astronomu, atsitiktinai atsidūrusiu Toronte, nė kiek neatvėso ilgus tris dešimtmečius. Mirus Tėvukui, Ninė liko nepaguodžiama, sutrikusi, nebe tokia, kokia buvo anksčiau. Be to, be išteklių, nes per kelis mėnesius liga surijo visas santaupas. Ji dėjo viltis į vyro pensiją, bet jos neužteko išlaikyti namams, panašiems į dreifuojantį laivą. Neperspėjusi manęs iš anksto, kad turėčiau bent dvi dienas padėčiai apmąstyti, ji išnuomojo namus indui prekybininkui, atsivežusiam didžiausią būrį giminių ir devynias galybes prekių, ir persikraustė į kambarį virš tėčio garažo. Nusikratė didžiosios dalies savo turto, pasiėmė tik meilės liudijimus, šen bei ten vyro paliktus per bendro gyvenimo metus, mano piešinius, eilėraščius, mokslo

pažymėjimus ir nuotraukas, nepaneigiamus su Polu Ditsonu II patirtos laimės įrodymus. Atsisveikinimas su namais, kur buvo be galo mylima, buvo dar vienas širdies smūgis. Man tai buvo malonės smūgis mirštančiajam: pajutau, kad praradau viską.

Gedėdama vyro, Ninė taip atsiskyrė nuo viso pasaulio, kad manęs nebematė, nors gyvenome po vienu stogu. Prieš metus buvusi jauna, linksma moteris, kupina jėgų, visur kaišiojanti nosį, pasišiaušusiais plaukais, įsispyrusi į vienuoliškus sandalus, apsisegusi ilgais sijonais, amžinai kuo nors užsiėmusi, visiems padedanti, vis ką nors prasimananti, dabar buvo pagyvenusi našlė sudužusia širdimi. Apsikabinusi urną su vyro pelenais, sykį pasakė man, kad širdis sudūžta kaip vaza – kartais tyliai, kartais išlakstydama į druzgus. Nejučiomis atsisakė spalvingų drabužių ir galiausiai ėmė griežtai laikytis gedulo, nustojo dažytis plaukus ir paseno dešimčia metų. Atsižadėjo draugų, netgi Snieguolės, kuris negebėjo sudominti protestais prieš Bušo vyriausybę, net viliodamas tokia paskata kaip suėmimas, kuriai anksčiau būtų neatsispyrusi. Dabar ji žaidė su mirtimi.

Tėtis skaičiavo, kiek migdomųjų suvartoja jo motina, kiek kartų sudaužė folksvageną, paliko neužsuktas dujas ir įspūdingai krito nualpusi, tačiau įsikišo tik tada, kai pastebėjo, kad ji švaisto santaupų likučius, bandydama susisiekti su vyru. Sekė ją iki Ouklando ir išgelbėjo iš zodiako ženklais išmargintos sunkvežimio priekabos, kurioje kažkokia pusprotė manėsi duonos kąsnį, gedinčius gimines suvesdama su mirusiaisiais, tiek gyvai, tiek simboliškai. Ninė leidosi nuvežama pas psichiatrą, kuris priimdavo ją dukart per savaitę ir šėrė tabletėmis. „Pagydyti nuo skausmo“ nepavyko, ji verkė, kaip verkusi, mano Tėvuko, bet ją kankinusi depresija praėjo.

*

Močiutė palengva išlindo iš savo urvo virš garažo ir pažvelgė į pasaulį, stebėdamasi, kad jis nesustojo. Gana greitai išdilo Polo Ditsono II vardas, net dukraitė jo nebeminėjo. Užsidariusi savo kiaute, aš nieko neprisileidau. Tapau akiplėša, pikčiurna, svetima visiems, kalbinama neatsakinėjau, į namus įlėkdavau kaip viesulas, nė piršto neprikišdavau prie apyvokos, trankydavau durimis, kilus menkiausiam nesutarimui. Psichiatrė pareiškė Ninei, kad man depresija sutapo su paauglystės sindromu, ir patarė mane įrašyti į artimųjų netekusio jaunimo centrą, bet aš nenorėjau apie tai nė girdėti. Tamsiausiomis naktimis, kai apimdavo baisi neviltis, šalia jausdavau Tėvuką. Jo šaukdavosi mano sielvartas.

Trisdešimt metų Ninė miegojo ant vyro krūtinės, jo ramaus kvėpavimo liūliuojama; gyveno jaukiai ir saugiai, šildoma to geraširdžio žmogaus, gerbusio keistus jos polinkius į horoskopus ir hipių apdarus, politinius kraštutinumus ir neįprastus patiekalus, kaip niekur nieko pakentusio jos nuotaikos permainas, jausmų protrūkius ir netikėtas nuojautas, paprastai sugriaunančias numatytus šeimos planus. Kai jai labiausiai trūko paguodos, sūnaus nebuvo šalia, o dukraitę apsėdo šėtonas.

Tuo metu vėl pasirodė Maikas O'Kelis, po dar vienos stuburkaulio operacijos kelias savaites praleidęs fizinės medicinos ir reabilitacijos centre. „Nė karto manęs neaplankei, Nidija, ir net nepaskambinai", – užuot pasisveikinęs, tarė jis. Netekęs dešimties kilogramų, užsiželdinęs barzdą, atrodė neatpažįstamas, daug vyresnis ir jau nėmaž nepanašus į žmogų, kuris galėtų būti Ninės sūnus. „Ką galėčiau padaryti, Maikai, kad man atleistum?" – paklausė ji maldaujamu balsu, palinkusi prie

neįgaliojo vežimėlio. „Vėl imkis kepti sausainius mano vaikinams“, – atsakė jis. Ninei teko kepti juos vienai, nes aš pareiškiau, kad man nusibodo Sniegualės atgailaujantys nusikaltėliai ir kiti taurūs siekiai, kurie man buvę nebuvę. Ninė užsimojo, ketindama man skelti antausį, beje, pelnytai, bet aš griebiau jai už riešo. „Ir nebandyk mušti, nes daugiau manęs nebematysi. Supratai?“ Ji suprato.

Kaip tik tokio sukrėtimo močiutei ir reikėjo, kad ji atsistotų ir imtų vaikščioti. Ji grįžo į darbą bibliotekoje, nors negebėjo išgalvoti nieko nauja, tik kartojo senus pasakojimus. Eidavo pasivaikščioti po mišką, pradėjo lankyti Dzeno centrą. Neturėjo nė menkiausio polinkio susikaupti, tačiau, verčiama pasinerti į meditaciją, išsikviesdavo Tėvuką, ir jis apsireikšdavo jai ir atsisėsdavo šalia. Kartą teko ją lydėti į sekmadieninę Zendo ceremoniją, kur vos ištvėriau nesuvokiamus kliedesius apie vienuolyną šluojančius vienuolius. Išvydusi Ninę lotoso poza sėdint tarp skustagalvių budistų moliūgo spalvos tunikomis, pagalvojau, kokia ji vieniša, bet užuojauta tetruko akimirką. Šiek tiek vėliau, kai drauge su kitais apeigų dalyviais gėrėme žaliąją arbatą, užsikąsdami ekologiškomis spurgomis, vėl nekenčiau jos, kaip nekenčiau viso pasaulio.

Po Tėvuko kremacijos, kai gavome keraminę urną su jo pelenais, niekas nematė manęs verkiant; niekam neminėjau jo vardo ir nepasakojau, kad jis man apsireiškia.

Lankiau Berklio vidurinę, vienintelę valstybinę mokyklą mieste ir vieną geriausių šalyje, gana didelę, su trimis tūkstančiais keturiais šimtais mokinių: trisdešimčia procentų baltųjų, trisdešimčia juodaodžių ir keturiasdešimčia – išeivių iš

Lotynų Amerikos, azijiečių ir mišrių šeimų vaikų. Tuo metu, kai Tėvukas lankė Berklio vidurinę, ten būta tiesiog zoologijos sodo, direktoriai keisdavosi kasmet, atsisakydavo pareigų netekę vilties, tačiau mano laikais dėstymas buvo puikus, nors moksleivių lygis labai nevienodas, tvarka ir švara viešpatavo visur, išskyrus tualetus, pasišlykštėtinus į dienos pabaigą, o ir direktorius išsilaikė penkerius metus. Sklido gandai, jog direktorius – ateivis iš kitos planetos, nes niekas negalėdavo jo paveikti. Klasėse ir laboratorijose mokėmės tokių dalykų kaip menas, muzika, teatras, sportas, kalbos, lyginamoji religijotyra, politika, socialiniai mokslai, amatai; niekur kitur nebūta tokio puikaus lytinio ugdymo, kuris buvo privalomas visiems, net musulmonams ir krikščionims fundamentalistams, nelabai jį vertinantiems. Ninė išspausdino laišką „The Berkeley Daily Planet" dienraštyje, siūlydama LGBTA (lesbietės, gėjai, biseksualai, transeksualai ir abejojantieji) papildyti dar viena raide – H, įtraukiant į tą grupę hermafroditus. Tai buvo viena iš močiutei būdingų iniciatyvų, kurios mane siutindavo, nes į jas būdavo atsižvelgiama, ir viskas baigdavosi tuo, kad drauge su Maiku O'Keliu eidavome į gatvę protestuoti. Be manęs niekada neapsieidavo.

Berklio vidurinėje pažangūs mokiniai turėdavo visas galimybes, vėliau iškart stodavo į geriausius universitetus, kaip ir Tėvukas, Harvardo stipendiją pelnęs puikiais pažymiais ir beisbolo žaidėjo charakteristika. Vidutiniokai plaukiodavo bandydami praslysti, o atsilikėliai įklimpdavo arba pakliūdavo į specialiąsias programas. Neklaužados, narkomanai ir chuliganai atsidurdavo gatvėje, išmesti iš mokyklos arba patys pabėgę. Pirmuosius dvejus metus buvau gera mokinė ir sportininkė, tačiau per tris mėnesius nusmukau iki pačios

žemiausios kategorijos, pažangumas krito, įnikau muštis, vagiliauti, rūkyti marihuaną, per pamokas miegodavau. Ponas Harperis, istorijos mokytojas, susirūpinęs kalbėjosi su tėčiu, bet šis nieko nesugebėjo padaryti, tik perskaitė man pamokslą ir nusiuntė į Sveikatos centrą, kur mane paklausinėjo, o kai įsitikino, kad nesergu anoreksija nei bandau nusižudyti, davė man ramybę.

Berklio vidurinė – atvira mokykla vidury miesto, kur lengva šmurkštelėti į minią. Ėmiau nuosekliai bėgti iš pamokų, išeidavau pietų ir paskiau nebegrįždavau. Mokykloje buvo valgykla, kur eidavo tik apkiautėliai, rodytis joje būdavo ne *cool**. Ninė kovojo prieš kvartalo kavinių patiekalus – mėsainius ir picas ir reikalavo, kad eičiau valgyti į mokyklos valgyklą, kur maistas ekologiškas, skanus ir pigus, bet aš jos neklausiau. Mes, moksleiviai, rinkdavomės „Parke“, artimiausioje aikštėje, per penkiasdešimt metrų nuo policijos komisariato, kur viešpatavo džiunglių įstatymas. Tėvai protestuodavo šaukdami, kad „Parke“ klesti narkotikai ir dykystė, laikraščiai spausdino straipsnius, policininkai nesikišdami vaikščiojo pro šalį, o mokytojai nusiplovė rankas – girdi, tai ne jų kompetencija.

„Parke“ buvome susiskirstę į grupes pagal visuomeninę padėtį ir odos spalvą. Rūkantieji marihuaną ir riedutininkai laikėsi savo sektoriuje, mes, baltieji, – savajame, išeivių iš Lotynų Amerikos gaujos viešpatavo pakraštyje, ritualiniais grasinimais gindamos savo įsivaizduojamą teritoriją, o pačiame centre darbavosi narkotikų prekeiviai. Viename kampe glaudėsi Jemeno

* Kietai, šaunu (*angl.*).

stipendininkai, pagarsėję tuo, kad pasidavė beisbolo lazdomis ir kišeniniais peiliukais ginkluotiems vaikėzams afroamerikiečiams. Kitame kampe slampinėdavo Stiuartas Pilas, visada vienišas, nes kirto lažybų su dvylikamete mergaite, kad ji neperbėgs greitkelio, ir ją pervažiavo du ar trys automobiliai; ji liko gyva, bet luoša, sužalotu veidu, ir jis nusipelnė visuotinės paniekos: niekas su juo nebesikalbėdavo. Tarp moksleivių maišėsi „pankai iš kanalizacijos“, žaliaplaukiai, susibadę, tatuiruoti, elgetos su savo perkrautais vežimėliais ir riebiais šunimis, girtuokliai, pamišėlė, rodanti visiems užpakalį, ir įprastiniai aikštės svečiai.

Paaugliai rūkydavo, gerdavo alkoholį, supiltą į kokakolos butelius, eidavo lažybų, prekiaudavo marihuana ir tabletėmis policininkų panosėje, tačiau diduma suvalgydavo savo pietus ir grįždavo į mokyklą, kai tik pasibaigdavo keturiasdešimt penkių minučių pertrauka. Aš buvau ne iš tų, pabūdavau mokykloje tik tiek, kad sužinočiau, apie ką kalbama.

Popiet mes, paaugliai, užplūsdavome Berklio centrą, slankiodavome gaujomis, lydimi nepatiklių praeivių ir prekybininkų žvilgsnių. Vilkdami kojas, šmėklinėdavome su savo mobiliaisiais telefonais, ausinukais, kuprinėmis, skylėtais džinsais, kramtydami gumą, kalbėdamiesi žargonu. Kaip ir visi, aš beprotiškai troškau priklausyti kokiai nors gaujai ir pelnyti meilę ir pagarbą: negalėjo būti baisesnio likimo nei Stiuarto Pilo. Tais metais, sulaukusi šešiolikos, jaučiausi kitokia nei visi, kankinė, maištininkė, įsiutusi ant viso pasaulio. Troškau ne įsimaišyti į bandą ir dingti, bet išsiskirti iš visų; norėjau, kad visi manęs bijotų, o ne palankiai į mane žiūrėtų. Nusišalinau nuo senų draugų, bet ir jie nuo manęs – taip pat, susidėjau su Sara ir Debe, mokykloje liūdniausiai pagarsėjusiomis merginomis,

o tai daug ką sako, nes Berklio vidurinėje būta kelių patologijos atvejų. Mūsų trijulė sudarė išskirtinį klubą, buvome artimos kaip seserys, pasakojomės net sapnus, visada vaikščiodavome drauge arba susisiekdavome mobiliaisiais, plepėdavome, keisdavomės drabužiais, kosmetika, dalydavomės pinigais, kvaišalais, maistu, neįsivaizduodamos, kad galėtume gyventi skyrium: mūsų draugystė nenutrūksianti iki gyvenimo pabaigos ir niekas nepajėgsiąs mūsų išskirti.

Aš pasikeičiau ir vidumi, ir išore. Man atrodė, kad sprogsiu: pati sau atrodžiau stora, jaučiausi kaip ne savo kailyje, laužė kaulus, kaito kraujas, nekenčiau savęs. Bijojau pabusti iš Kafkos košmaro, pavirtusi tarakonu. Nagrinėjau savo trūkumus, apžiūrinėjau didelius dantis, raumeningas kojas, atsikišusias ausis, sutįsusius plaukus, buką nosį, penkis spuogus ant veido, nugraužtus nagus, nevykusią ištįsusią figūrą, pernelyg baltą, išglebusį kūną. Atrodžiau sau pasibaisėtina, tačiau kartais numanydavau naujojo savo kūno, moters kūno, galią. Galią, kurios nemokėjau valdyti. Mane siutindavo, jei vyrai gatvėje spoksodavo į mane arba siūlydavosi pavėžėti, jei mane liesdavo draugai arba jei mano elgesiu ir pažangumu imdavo domėtis kuris nors mokytojas, išskyrus nepriekaištingąjį poną Harperį.

Mokykloje nebuvo mergaičių futbolo komandos, aš žaisdavau klube, ir kartą treneris liepė man daryti pratimus merginoms išsiskirsčius, paskiau nusekė iš paskos į dušinę ir mane grabinėjo, o kadangi nesipriešinau, manė, kad man patinka. Gėdydamasi papasakojau apie tai tik Sarai ir Debei, išgavusi žodį, kad neišduosiančios paslapties, nustojau žaisti futbolą ir nebegrįžau į klubą.

*

Kūno ir būdo pokyčiai įvyko taip greitai, kaip slystelėjimas ant ledo, jog nespėjau nė susivokti, kad visa tai atsilieps ir mano psichikai. Lyg užhipnotizuota ėmiau mėgautis pavojais; pradėjau dvigubą gyvenimą, melavau kaip pasamdyta, į močiutės žodžius atsakydavau riksmais ir durų trankymu, nes, Sjuzenai išvykus į karą, ji vienintelė liko šeimos galva. Tėvas dingo savanaudiškais sumetimais, man regis, padvigubino skrydžių, kad tik nereiktų su manimi kovoti.

Kaip ir kitos bendraklasės, su Sara ir Debe internete atradome pornografiją ir bandėme mėgdžioti tų moterų judesius ir pozas, bet man nesisekė, nes atrodžiau sau juokinga. Močiutei kilo įtarimas, ir ji pradėjo kovą visu frontu prieš sekso pramonę, žeminančią ir išnaudojančią moteris; nieko nauja, nes mudu su Maiku O'Keliu dalyvavome demonstracijoje prieš „Playboy" žurnalą, kai Hju Hefneriui dingtelėjo beprotiška mintis aplankyti Berklį. Pamenu, tada man buvo devyneri.

Draugės man atstojo visą pasaulį, tik joms galėjau patikėti savo mintis ir jausmus, tik jos buvo tų pačių pažiūrų kaip aš ir mane suprato, niekas negebėjo permanyti nei mūsų polinkių, nei skonio. Berklio vidurinės moksleiviai buvo geltonsnapiai, buvome įsitikinusios, kad niekam neteko patirti tokių sunkumų kaip mums. Patėvio mušama ir skriaudžiama Sara nejučia įniko vagiliauti, o mudvi su Debe stengėmės kaip įmanydamos ją dangstyti ir saugoti. Iš tikrųjų Sara gyveno viena su motina ir niekada neturėjo patėvio, tačiau tas įsivaizduojamas psichopatas nenueidavo mums nuo liežuvio, lyg iš tiesų gyventų šiame pasaulyje. Mano draugė atrodė kaip žiogas, smailiomis alkūnėmis, kaulėtais keliais, išsišovusiais raktikauliais ir šon-

kauliais, nešiojosi maišelius skanėstų, kuriuos surydavo vienu prisėdimu ir tuojau pat bėgdavo į tualetą išsivemti. Buvo tokia išsekusi, kad alpo be perstojo ir atsidavė mirtimi, svėrė trisdešimt šešis kilogramus, turėjo tikslą pasiekti dvidešimt penkis ir dingti iš šio pasaulio. Tuo tarpu Debė, iš tikrųjų namie mušama ir žaginama dėdės, beprotiškai mėgo siaubo filmus ir turėjo liguistą potraukį į anapusį gyvenimą, zombius, vudu, Drakulą ir šėtono apsėdimus; buvo nusipirkusi „Egzorcistą“, senovinį filmą, ir kur buvus, kur nebuvus prašydavo mus kartu žiūrėti, nes viena bijodavo. Mudvi su Sara mėgome gotų stilių, grynai juodą spalvą ir numirėlių blyškumą, net nagus lakuodavomės juodai, vaikščiojome apsikarsčiusios raktais, kryželiais ir kaukolėmis, įgudusios į ilgesingą Holivudo vampyrų cinizmą, todėl ir įgijome vampyrių pravardę.

Visos trys rungėmės, kuri pelnys didžiausios nenaudėlės šlovę. Naudojomės savita taškų sistema, ženklindamos nusikaltimus, už kuriuos išvengėme bausmės, gadindamos svetimą turtą, prekiaudamos marihuana, ekstaziu, LSD ir vogtais vaistais, purškiamaisiais dažais margindamos mokyklos sienas, klastodamos čekius, vagiliaudamos nedidelėse krautuvėlėse. Savo žygdarbius rašėmės į sąsiuvinį, paskiau skaičiuodavome taškus, ir nugalėtoja laimėdavo butelį stipriausios ir pigiausios degtinės KU:L, lenkiškos degtinės, kuri tiktų net dažams skiesti. Mano draugės girdavosi paleistuvyste, venerinėmis ligomis ir abortais, lyg tai būtų garbės ženklai, nors tuo metu, kai mes draugavome, man pačiai neteko nieko panašaus patirti. Gėdingai apsimelavusi, aš skubėjau kuo greičiau atsisveikinti su nekaltybe ir atsidaviau Rikui Laredui, pačiam grubiausiam galvijui šiame pasaulyje.

*

Prie Manuelio Arijaso įpročių prisitaikiau taip lanksčiai ir mandagiai, jog net močiutė būtų nustebusi. Ji tebevadina mane nevėkšla, žodeliu, kuris galėtų reikšti ir priekaištą, ir meilę, nelygu tonas, bet beveik visada girdžiu jį pirmuoju atveju. Ji nežino, kaip aš pasikeičiau, pasidariau tiesiog žavi. „Diržu mokyk nemokęs, gyvenimas įdeda proto“, – tai dar vienas jos priežodis, visiškai pasiteisinęs mano atžvilgiu.

Septintą valandą ryto Manuelis užkuria krosnį, šildo vandenį dušui ir rankšluosčius, paskiau ateina Eduvichisė arba jos duktė Asusena, pusryčiams patiekia gardžios kiaušinienės, savo keptos duonos ir šilto, putojančio pieno – jos turi ir vištų, ir karvę. Pienas kvepia labai savotiškai, iš pradžių nuo to kvapo mane pykindavo, o dabar juo gardžiuojuos – tai tvarto, ganyklos, šviežio mėšlo kvapas. Eduvichisė norėtų, kad pusryčiaučiau lovoje „kaip panelė“ – tas paprotys tebėra gyvas Čilėje kai kuriose šeimose, kur laikomos „auklėmis“ vadinamos tarnaitės, – tačiau sekmadieniais keliuosi vėlai, nes ateina jos vaikaitis Chuanitas, ir mes skaitome lovoje, o kojūgaly guli susirietęs Fakinas. Jau įpusėjome pirmąjį Hario Poterio tomą.

Popiet, vos baigusi darbą su Manueliu, tekina leidžiuosi į kaimelį; žmonės spokso į mane nustebę ir ne vienas klausia, kur taip skubu. Man reikia mankštintis, priešingu atveju nutuksiu, nes dabar stengiuosi atsivalgyti už pusbadžiu praleistus praeitus metus. Maistas čia pernelyg gausus angliavandenių, bet čilojiečiai nestorėja, tikriausiai dėl to, kad dirba fizinį darbą, čia niekas nesėdi vietoje. Asusena Korales, būdama trylikos metų, truputį per stora, ir man nepavyksta įkalbinti jos palakstyti su manimi, ji gėdijasi, sako: „Ką žmonės pagalvos.“ Ta mergina

labai vieniša, kaimelyje maža jaunimo, vos keli žvejai, šešetas dykaduonių paauglių, apkvaišusių nuo marihuanos, ir vaikinukas interneto kavinėje: ten tirpi kava „Nescafé“, interneto ryšys gana užgaidus, ir aš stengiuosi jos lenktis, kad nepasiduočiau pagundai įsijungti elektroninį paštą. Vieninteliai žmonės, su niekuo nebendraujantys šioje saloje, – tai mudvi su Lusinda: ji nukaršusi senė, o aš bėglė. Visi kiti kaimelio gyventojai naudojasi savo mobiliaisiais ir interneto kavinės kompiuteriais.

Nė kiek nenuobodžiauju. Stebiuosi, nes anksčiau net veiksmo filmai įvarydavo nuobodulį. Pripratau prie dyko laiko, ilgų dienų, tingystės. Pramogų labai nedaug: įprastas darbas su Manueliu, netikę tetos Blankos romanai, kaimynai ir vaikai, būreliais bėgiojantys be priežiūros. Chuanitas Koralesas – mano numylėtinis, atrodo kaip žaislinis, sudžiūvęs, didele galva, juodomis visaregėmis akimis. Žmonės jį laiko bukagalviu, nes mažai kalba, bet jis nuovokus: anksti suprato, kad niekam nerūpi, ką jis sako, todėl verčiau tyli. Žaidžiu futbolą su berniukais, tačiau mergaičių negaliu sudominti: viena vertus, berniukai su jomis nenori žaisti, kita vertus, čia niekas nėra matęs moterų futbolo rinktinės. Mudvi su teta Blanka nutarėme, jog metas imtis permainų: griebsimės to reikalo, kai tik kovo mėnesį prasidės pamokos ir vaikai bus mūsų valioje.

Kaimelyje kaimynai atvėrė man duris, nors taip tik sakoma – durys visada yra atviros. Mano ispanų kalbos įgūdžiai pagerėjo, tad galėjome šnektelėti. Čilojiečių tartis sunkiai suprantama, be to, jie vartoja rašytinėje kalboje daug nebeužtinkamų žodžių ir gramatinių formų, pasak Manuelio, atkeliavusių iš senosios ispanų kalbos, nes Čilojė buvo ilgokai atskirta nuo

visos šalies. Čilė paskelbė nepriklausomybę 1810 metais, o Čiloję – tik 1826-aisiais, tai buvo paskutinė ispanų valda Pietų Amerikos žemyne.

Manuelis perspėjo, kad čilojiečiai nepatiklūs, bet aš to nepastebėjau: man jie labai malonūs. Kviečiasi į namus, sodina prie krosnies pasišnekėti, vaišina arbata, žalių, karčių žolių gėrimu, kurį siurbčiojame pro šiaudelį iš to paties moliūgėlio, ratu einančio per rankas. Pasakoja man apie savo ir augalų ligas, kurias tikriausiai sukeliąs kaimynų pavydas. Kai kurios šeimos įtariamos raganavimu, apie jas sklinda negražūs gandai; galvoje netelpa, kaip tie žmonės gali kariauti tarpusavyje, jei apskritai jų ne daugiau kaip trys šimtai ir visi gyvena tokiame plotelyje, susispaudę kaip vištos vištidėje. Jokių paslapčių negali būti šioje bendruomenėje, kur visi gyvena kaip didelė šeima, susiskaidę, pilni pagiežos, priversti taikytis prie aplinkybių ir, bėdai ištikus, pulti vienas kitam į pagalbą.

Šnekamės apie bulves – jų šimtas rūšių, arba atmainų: raudonosios, rausvosios, juodosios, baltosios, geltonosios, apskritosios, pailgosios, ir šiokios, ir tokios, – kad sodinti dera per delčią, nieku gyvu sekmadienį, dėkoti Dievui pasodinus ar iškasus pirmąją, dainuoti lopšines, kai jos snaudžia po žeme. Donja Lusinda, pasak žmonių, šimto devynerių metų senutė, viena iš tų daininінkių, kurios rūpinasi būsimu derliumi, taip gieda: „Čilojiete, prižiūrėki savo bulvytes, prižiūrėki savo bulvytes, čilojiete, kad neateitų svetimi žmonės ir jų neišvogtų, čilojiete." Skundžiasi lašišų fabriku, kaltu dėl gausybės bėdų, ir apgaulia vyriausybe, daug žadančia ir netesinčia žodžio, tačiau visi laikosi tos pačios nuomonės, kad Mišelė Bačelet – geriausia iš visų Čilės prezidentų, nors ir moteris. Tobulų žmonių nėra.

Manuelis toli gražu ne tobulybė; sausas, griežtas, neturi nei jaukaus pilvuko, nei poetinio polėkio, kad suprastų pasaulį ir žmogaus širdį taip, kaip suprasdavo Tėvukas, bet man jis patinka, negaliu meluoti. Jis man mielas, kaip ir Fakinas, patinka ir tai, kad Manuelis nėmaž nesistengia pelnyti kieno nors palankumo. Didžiausia jo yda – besaikis tvarkingumas, namai panašūs į kareivines, kartais tyčia išmėtau savo daiktus, o virtuvėje palieku nešvarius indus, kad jį pamokyčiau ir bent kiek atsipalaiduočiau. Kariauti nekariaujame tikrąja to žodžio prasme, bet pasitaiko susikirsti. Pavyzdžiui, šiandien pasigedau drabužio, nes vakar pamiršau išsiskalbti, ir apsivilkau jo, padžiautą prie krosnies. Tariau sau, kad jei pašaliniai gali išsinešti iš namų tai, kas jiems krinta į akį, aš irgi galiu pasiskolinti tai, kas jo šiuokart nenaudojama.

– Kitąsyk, prieš maudamasi mano kelnaites, paklausk, ar galima, – tarė jis tokiu tonu, kuris man visai nepatiko.

– Koks tu maniakas, Manueli! Lyg kitų neturėtum, – atšoviau tokiu tonu, kuris galbūt jam nepatiko.

– Aš niekada neimu tavo daiktų, Maja.

– Todėl, kad aš nieko neturiu! Atsiimk sušiktas savo kelnaites!

Ir ėmiau mautis kelnaites, norėdama jas sugrąžinti, bet jis išsigandęs mane sustabdė.

– Ne, ne! Aš jas tau dovanoju, Maja!

Ir aš apsižliumbiau kaip paskutinė kvailė. Kas be ko, žliumbiau ne dėl to, nežinia ko žliumbiau, gal todėl, kad artėjo mėnesinės ar kad nakčia prisiminiau, kaip mirė Tėvukas, ir man visą dieną skaudėjo širdį. Tėvukas būtų mane apkabinęs ir po kelių minučių būtume kvatoję, tačiau Manuelis ėmė blaškytis po kambarį, kasydamasis pakaušį ir spardydamas baldus,

lyg pirmą kartą išvydęs ašaras. Galiausiai jam dingtelėjo puiki mintis paruošti man puodelį tirpios kavos „Nescafé“ su sutirštintu pienu, aš apsiraminau, ir mudu galėjome pasikalbėti. Jis pasakė, kad pasistengčiau jį suprasti, kad jau dvidešimt metų nebegyvena su moterimi, kad negali staiga atsikratyti senų įpročių, kad tokioje ankštoje troboje kaip ši svarbu laikytis tvarkos ir kad būtų lengviau sugyventi, jei vilkėtume kiekvienas savo apatiniais. Vargšelis!

– Klausyk, Manueli, aš neblogai permanau psichologiją, nes ne vienus metus išgyvenau tarp pamišėlių ir terapeutų. Aš apmąsčiau tavo atvejį ir supratau, jog tu tiesiog bijai, – pareiškiau.

– Ko? – nusišypsojo jis.

– Nežinau, reikės pagalvoti. Tuojau aš tau paaiškinsiu: tavo tvarkingumas ir teritorijos ženklinimas – tai neurozės poreiškis. Matai, koks skandalas kilo dėl tų kvailų kelnaičių, o kai kažkas išsinešė tavo garso aparatūrą, priešingai, nė kiek nesijaudinai. Tu stengiesi viską tramdyti, ypač savo jausmus, kad jaustumeis saugus, bet kiekvienam mulkiui aišku, jog šioje žemėje, Manueli, niekas negali jaustis saugus.

– Aišku. Toliau...

– Bandai rodytis ramus ir atsiribojęs nuo visko kaip Sidharta, bet manęs neapgausi: žinau, kad viduje jautiesi žiauriai sumautai. Ar žinai, kas buvo Sidharta, ką? Buda.

– Taip, Buda.

– Nesijuok. Žmonės mano, kad esi išmintingas, kad pasiekei dvasinę ramybę ar kokią nors panašią kvailystę. Dieną dediesi esąs pusiausvyros ir ramybės viršūnė kaip Sidharta, bet aš girdžiu, kas tau darosi naktimis, Manueli. Rėki ir vaitoji per miegus. Ką tokio baisaus slepi?

Terapijos seansas nepažengė toliau tos vietos. Jis užsivožė kepurę, apsivilko striukę, švilptelėjo Fakiną ir išėjo pasivaikščioti, paplaukioti arba skųstis manimi Blankai Šnakei. Grįžo labai vėlai. Paliko mane vieną nakčia toje troboje, pilnoje šikšnosparnių!

Amžius, kaip ir debesys, būna neaiškus ir permainingas. Kartais Manuelis atrodo toks, koks yra iš tikrųjų, o kartais, nelygu apšvietimas ir nuotaika, tarytum matau jaunuolį išlendant iš savo kiauto. Kai jis linkso prie kompiuterio, ryškiai žydro ekrano apšviestas, atrodo senas, tačiau, vairuodamas motorlaivį, ne daugiau kaip penkiasdešimties. Iš pradžių man į akis krisdavo jo raukšlės, padribos paakiuose ir paraudusios akys, rankų venos, pageltę dantys, lyg kalteliu iškalti išsišovę skruostikauliai, rytinis kosulys ir krenkštimas, įprotis alsiu judesiu nusiimti akinius ir pasitrinti akis, bet dabar pastebiu nebe tuos dalykus, tik santūrų vyriškumą. Jis patrauklus. Blanka Šnakė neabejotinai man pritartų, ne kartą esu mačiusi, kaip į jį žiūri. Va, dailiausia, Manuelis patrauklus! Dieve mano, jis senesnis už piramides; nuo palaido gyvenimo Las Vegase mano galva pasidarė kaip kopūstas, kitaip nepaaiškinsi.

Pasak Ninės, gašlumą labiausiai sužadina moters klubai, jos vaisingumo galios liudijimas, na, o vyras pakeri savo rankomis, bylojančiomis apie jo gebėjimą dirbti. Nežinia, iš kur ji ištraukė tokią teoriją, bet sutinku: Manuelio rankos gana patrauklios. Jos ne tokios raumeningos kaip jaunuolio, bet stiprios, riešai tvirti, plaštakos neįtikėtinai plačios rašytojui, tai veikiau jūreivio ar mūrininko rankos, suskirdusios, panagės pajuodusios nuo variklio tepalų, benzino, malkų, žemių. Tos rankos be

galo dailiai pjausto pomidorus ir kalendras, valo žuvis, skuta žvynus. Slapčia stebiu jį, nes jis laikosi atstu, tikriausiai manęs bijo, bet aš tyrinėju jį iš už nugaros. Mielai paliesčiau šiurkščius kaip šeriai plaukus ir prikiščiau nosį prie apykaklės, ten, kur ji atsiknojusi nuo sprando. Koks galėtų būti jo kvapas? Jis nerūko, nesišlaksto odekolonu kaip Tėvukas, užuodžiu jį iš tolo. Manuelio drabužiai kvepia kaip ir manieji, kaip ir viskas šiuose namuose: vilna, malkomis, katėmis, krosnies dūmais.

Jei bandau gilintis į Manuelio praeitį ar jausmus, jis pasišiaušia, bet teta Blanka kai ką apie jį man papasakojo, be to, šį bei tą sužinojau, dėdama į archyvą jo bylas. Jis sociologas, ne vien antropologas, nesuprantu, kuo tos specialybės skiriasi, ir, man regis, kaip tik tai ir nulėmė užkrečiamą jo potraukį studijuoti čilojiečių kultūrą. Man patinka dirbti, drauge su juo keliauti į kitas salas, patinka gyventi jo namuose, patinka jo draugija. Spėjau daug ko išmokti; kai atvykau į Čiloję, galva buvo tuščia tuštutėlė, o dabar ji palengva prisipildo.

Blanka Šnakė irgi padeda man lavintis. Šioje saloje jos žodis – įstatymas, čia ji turi daugiau galios nei karabinieriai. Vaikystėje Blanka mokėsi vienuolyno mokykloje; paskiau kurį laiką gyveno Europoje, studijavo pedagogiką; ji išsiskyrusi, turi dvi dukteris, viena Santjage, kita ištekėjusi, dviejų vaikų motina, Floridoje. Nuotraukose, kurias man rodė, dukterys atrodo kaip manekenės, o vaikaičiai kaip angeliukai. Santjage ji vadovavo licėjui, prieš kelerius metus pasiprašė perkeliama į Čiloję, nes norėjo gyventi Kastre, arčiau tėvo, bet teko įsikurti šioje mažytėje salelėje. Pasak Eduvichisės, Blanka sirgusi krūties vėžiu ir ją išgydžiusi vietinė žiniuonė, bet Manuelis man paaiškino,

kad jai pašalintos abi krūtys ir atlikta chemoterapija, dabar ji atgaunanti jėgas. Gyvenanti už mokyklos, suremontuotame ir praplėstame geriausiame kaimelio name, kurį jai nupirkęs tėvas, vienu brūkštelėjimu išrašydamas čekį. Savaitgaliais ji važiuojanti į Kastrą jo aplankyti.

Donas Lionelis Šnakė – garsus žmogus Čilojėje, gerbiamas dėl tarytum neriboto dosnumo. „Kuo daugiau tėtis remia žmones, tuo labiau jam sekasi verslas, todėl negėda prašyti", – aiškino man Blanka. 1971 metais, vykdydama žemės reformą, Aljendės vyriausybė Osorne nusavino Šnakių giminės valdas ir atidavė valstiečiams, kurie ten gyveno ir dirbo jam kelias dešimtis metų. Užuot puoselėjęs neapykantą vyriausybei ir ėmęs jai kenkti kaip diduma jo padėty atsidūrusių žmonių, Šnakė šoko žvalgytis naujų horizontų ir galimybių. Jautėsi dar jaunas ir galėjo pradėti gyvenimą iš naujo. Persikėlė į Čiloję ir griebėsi jūrų gėrybių prekybos, aprūpindamas jomis geriausius Santjago restoranus. Ištvėrė to meto politinius ir ekonominius sunkumus, o vėliau įveikė varžovus – japonų žvejybos laivus ir lašišų fabrikus. 1976 metais karinės vyriausybės jam grąžintą žemę atidavė sūnums, ir tie suniokotą ūkį prikėlė iš griuvėsių, bet pats Šnakė liko Čilojėje, pirmąsyk patyręs širdies smūgį ir nutaręs prisitaikyti prie neskubraus čilojiečių gyvenimo. „Gražiai nugyvenau aštuoniasdešimt penkerius metus, o širdis tiksi geriau nei šveicariškas laikrodis", – pasigyrė man donas Lionelis tą sekmadienį, kai susipažinau, drauge su Blanka nuvažiavusi jo aplankyti.

Sužinojęs, kad esu Manuelio Arijaso viešnia amerikoniukė, donas Lionelis priglaudė mane prie plačios krūtinės. „Pasakyk tam nedėkingam komunistui, kad atvažiuotų, nuo Naujųjų metų nebuvo pasirodęs, turiu labai gero išlaikyto brendžio."

Tai spalvingas patriarchas, ūsuotas, su keturiomis žilomis sruogomis ant viršugalvio, pilvotas, nuoširdus, jausmingas, skambiai kvatoja, paleidęs kokį sąmojį, visada pasiruošęs pavaišinti nelauktą svečią. Įsivaizduoju, jog toksai yra Miljalobas, mitinė būtybė, grobianti merginas ir velkanti jas į savo karalystę jūros dugne. Tasai Miljalobas vokišku vardu skundžiasi esąs moterų skriaudžiamas – „ko tik paprašo tos gražuolėlės, tai ir gauna!“ – o ypač dukters, tiesiog išnaudojančios jį. „Blanka didesnė kaulytoja nei bet kuris čilojietis, amžinai prašo pinigų savo mokyklai. Ar žinai, ko prašė nupirkti pastaruoju metu? Prezervatyvų! Lyg to labiausiai reikėtų šioje šalyje – prezervatyvų vaikams!“ – pasakojo jis griausmingai kvatodamas.

Donas Lionelis – ne vienintelis Blankos rėmėjas. Jai pasiūlius, susitelkė daugiau nei dvidešimt savanorių dažyti ir remontuoti mokyklos; tai vadinamoji talka: žmonės dirba už dyką, žinodami, kad prireikus patys susilauks pagalbos. Tai šventas bendrystės dėsnis: šiandien aš tau, rytoj tu man. Taip kasamos bulvės, taisomi stogai ir tinklai; taip Manuelis parsivežė šaldytuvą.

Rikas Laredas, nebaigęs vidurinės, bastėsi su padugnėmis, vaikams pardavinėjo kvaišalus, vagiliavo ir vidurdienį ateidavo į „Parką“ susitikti su buvusiais Berklio vidurinės mokslo draugais ir, progai pasitaikius, iškišti savo prekių. Nors ir neprisipažindavo, mielai būtų grįžęs į mokyklos prieglobstį, iš kur buvo išgrūstas už tai, kad įrėmė pistoleto tūtą į ausį ponui Harperiui. Derėtų pridurti, jog mokytojas elgėsi tauriai, netgi jį užstojo, prašydamas, kad neišmestų iš mokyklos, bet pats Laredas išsikasė sau duobę, iškeikdamas direktorių ir komisijos narius.

Rikas Laredas be galo rūpinosi savo išvaizda, avėjo baltutėliais firminiais sportbačiais, vilkėjo marškinėliais be rankovių, kad galėtų didžiuotis raumenimis ir tatuiruotėmis, vaikščiojo sutepęs ir sušiaušęs plaukus it dygliakiaulė, apsikarstęs tokia galybe grandinėlių ir apyrankių, jog būtų prilipęs prie magneto. Mūvėjo plačiais džinsais, nusmukusiais pusiau šlaunų, vaikščiojo kaip šimpanzė. Buvo toks menkysta, kad juo nesidomėjo nei policija, nei Maikas O'Kelis.

Nutarusi atsisveikinti su nekaltybe, nieko neaiškindama paskyriau Laredui pasimatymą automobilių stovėjimo aikštelėje prie kino teatro prieš pirmą seansą tuo metu, kai ten nebūna nė gyvos dvasios. Iš tolo pastebėjau jį sukant ratus: įžūliai krypuodamas, viena ranka laikė apsmukusias kelnes, tokias plačias, jog atrodė, lyg būtų su sauskelnėmis, kitoje rankoje – cigaretę, susijaudinęs, nervingas, bet, man prisiartinus, nutaisė tokio sukirpimo patinams privalomą abejingą veidą. Nutėškęs ant žemės nuorūką, pašaipiai nužvelgė mane nuo galvos iki kojų. „Paskubėk, po dešimties minučių turiu išvažiuoti autobusu", – pranešiau, nusismaukdama kelnes. Nuo jo lūpų kaipmat dingo pranašumo šypsena; turbūt tikėjosi kokios nors įžangos. „Tu man visada patikai, Maja Vidal", – tarė. Bent jau vardą prisimena tas avigalvis, pagalvojau.

Batu sutrynęs nuorūką, apkabino mane viena ranka ir bandė pabučiuoti, bet aš nusisukau: tai neįėjo į mano planus, be to, iš Laredo burnos trenkė kaip iš automobilio išmetamojo vamzdžio. Palaukė, kol nusimausiu kelnes, pritrėškė mane prie asfalto ir pašnopavo minutę kitą, badydamas man krūtinę savo vėriniais ir amuletais ir nė neįsivaizduodamas, kad aš dar nekalta, o paskiau susmuko ant manęs kaip pastipęs galvijas. Įsiutusi nuverčiau jį ant žemės, nusišluosčiau su kelnaitėmis,

pasiėmiau kuprinę ir nukūriau. Autobuse pastebėjau tamsią dėmę tarpukojy, ir ašaros pabiro ant palaidinukės.

Rytojaus dieną Rikas Laredas jau stypsojo „Parke“ su repo plokštele ir paketėliu marihuanos „savo mergytei“. Man pagailo vargšelio, negalėjau jo nuvyti tyčiodamasi, kaip ir būtų derėję vampyrei. Išvengusi Saros ir Debės budrių akių, pasikviečiau jį į ledainę, nupirkau kiekvienam po puodelį trijų rūšių ledų: vanilinių, su žemės riešutais, su romu ir razinomis. Mums belaižant ledus, padėkojau už dėmesį ir malonę, suteiktą automobilių stovėjimo aikštelėje, ir bandžiau paaiškinti, kad antro karto nebūsią, tačiau ši žinutė neprasismelkė pro kietą pirmykščio žmogaus kiaušą. Dar kelis mėnesius negalėjau išsivaduoti nuo Riko Laredo, kol pagaliau dėl netikėto atsitiktinumo jis visiškai dingo iš mano gyvenimo.

Rytais išeidavau iš namų kaip visos moksleivės, bet pusiaukelėje, susitikusi su Sara ir Debe, sukdavau į „Starbucks“ kavinę, kur mainais į nešvankias malones tualete tarnautojai mus vaišindavo late, aš persirengdavau vampyre, ir mes smagindavomės iki pat vakaro, o tada grįždavau namo tyru veidu kaip dora mokinė. Laisvė truko kelis mėnesius, kol pagaliau Ninė liovėsi gėrusi antidepresantus, grįžo į gyvųjų pasaulį ir pastebėjo požymius, kurių anksčiau nematė, nukreipusi žvilgsnį tik į savo vidų: iš jos piniginės dingdavo pinigai, mano dienotvarkė neatitiko jokios jai žinomos ugdymo programos, iš pažiūros atrodžiau tikra prostitutė, melavau ir išsisukinėjau. Drabužiai dvokė marihuana, iš burnos įtartinai kvepėjo mėtų pastilėmis. Dar nesuprato, kad bėgu iš pamokų. Ponas Harperis kartą kalbėjosi su mano tėvu, regis, bergždžiai, bet nesusivokė pa-

skambinti močiutei. Ninės bandymus bendrauti su manimi užgniauždavo griausminga ausinukų muzika, mobilusis telefonas, kompiuteris ir televizorius.

Ramybės dėlei mano močiutei būtų buvę geriausia nepaisyti tų nelaimės ženklų ir taikiai su manimi gyventi, tačiau troškimas mane apsaugoti ir senas įprotis atskleisti detektyvinių romanų paslaptis paskatino ją imtis tyrimo. Pradėjo nuo sieninės spintos ir mobiliojo telefono numerių. Rankinuke rado keletą paketėlių su prezervatyvais ir plastikinį maišelį su dviem geltonomis tabletėmis, paženklintą „Mitsubishi" antspaudu, kurio nesugebėjo išsiaiškinti. Atsainiai įsikišo jas į burną ir po penkiolikos minučių pajuto poveikį. Aptemo akys ir protas, ėmė kaukšėti dantys, atsipalaidavo sąnariai, dingo visi skausmai. Paleido savo laikų muzikos plokštelę ir pašėlo karštligiškai šokti, paskiau išbėgo į gatvę atsivėsinti ir tebešokdama nusirengė nuoga. Pastebėję, kad ji susmuko ant žemės, atbėgo keli kaimynai ir uždengė ją rankšluosčiu. Kaip tik tuo metu, kai jie jau rengėsi kviesti greitąją pagalbą, grįžau aš, atpažinau požymius ir vargais negalais prisiprašiau padėti man įnešti ją į vidų.

Nepajėgėme jos pakelti nuo žemės, buvo sunki kaip uola, tad teko vilkte vilkti į svetainę prie sofos. Tiems geriesiems samariečiams paaiškinau, kad nieko rimta neatsitiko, kad močiutę nuolat ištinka tokie priepuoliai, užeina ir savaime praeina. Mandagiai išlydėjau juos pro duris, nubėgau pašildyti kavos, atlikusios nuo pusryčių, ir atnešiau antklodę, nes Ninė visa drebėjo kalendama dantimis. Po kelių minučių ji tiesiog degė karščiu. Tris valandas pagrečiui tai dangsčiau ją antklode, tai dėjau šaltus kompresus, kol pagaliau Ninei grįžo normali temperatūra.

Naktis prailgo. Kitą dieną močiutė jautėsi sugniužusi kaip pralaimėjęs boksininkas, tačiau protas buvo šviesus – ji gerai atsiminė, kas atsitiko. Nepatikėjo mano pasakėle, kad draugė man davusi palaikyti tas tabletes ir kad aš nekalta – nežinojusi, jog tai ekstazis. Nelaimingas potyris pakurstė jos savimeilę, pasitaikė proga pritaikyti Nusikaltėlių klube įgytas žinias. Ji surado dar dešimt „Mitsubishi" tablečių tarp mano batų ir iš O'Kelio sužinojo, kad viena jų kainuoja dvigubai brangiau, nei per savaitę gaunu kišenpinigių.

Močiutė šiek tiek išmanė kompiuterius, nes naudojosi jais bibliotekoje, bet toli gražu nebuvo ekspertė. Todėl kreipėsi į Normaną, technologijų genijų, sukumpusį, apžlibusį per ilgą sėdėjimą nosį įbedus į monitorių, dvidešimt šešerių metų vyriškį, kurį Maikas O'Kelis kartais pasitelkdavo neteisėtiems darbams. Prireikus gelbėti globotinius, Snieguolė nesidygėdavo slapčia panaršyti po advokatų, tyrėjų, teisėjų ir policijos archyvus. Normanas galėjo patikrinti viską, kas palieka bent menkiausią pėdsaką virtualioje erdvėje, pradedant slaptais Vatikano dokumentais ir baigiant su prostitutėmis įkliuvusių Jungtinių Amerikos Valstijų kongreso narių nuotraukomis. Neišeidamas iš kambario motinos namuose, galėjo įsilaužti į svetimas sąskaitas, vogti pinigus, sukčiauti biržoje, bet, neturėdamas kriminalinių polinkių, savo aistrą tenkino teoriškai.

Normanas nebuvo nusiteikęs gaišti brangaus laiko, landžiodamas po šešiolikmetės pienburnės kompiuterį ir mobilųjį telefoną, tad perteikė Ninei ir O'Keliui dalį savo, įgudusio programišiaus, žinių, pamokė juos nulaužti slaptažodį, skaityti asmenines žinutes ir išmeškerioti iš eterio tai, ką tikėjausi su-

naikinusi. Per vieną savaitgalį ši seklių pašaukimu apdovanota porelė sukaupė užtektinai informacijos, kad pasitvirtintų baisiausi Ninės būgštavimai ir ji netektų žado: jos dukraitė geria kas pakliūva, pradedant džinu ir baigiant sirupu nuo kosulio, rūko marihuaną, prekiauja ekstaziu, LSD ir raminamaisiais, vagia kredito korteles ir verčiasi verslu, nusižiūrėtu iš vienos televizijos laidos, kur FTB agentės, apsimesdamos mažametėmis, internete medžioja iškrypėlius.

Nuotykis prasidėjo skelbimu, kurį mes, vampyrės, išsirinkome iš šimtinės daugmaž panašių:

Tėtukas ieško dukrelės: verslininkas, baltasis, 54 metų, tėviškas, nuoširdus, jausmingas, ieško mergaitės, bet kokios odos spalvos, mažytės, švelnios, nelabai drovios ir linkusios su tėtuku atlikti dukrytės vaidmenį vieną vakarą, o jeigu sutiktų pratęsti, būtų dosniai atsilyginta. Laukiama tik rimtų atsakymų, jokių pokštų ar homoseksualų. Būtina išsiųsti nuotrauką.

Nusiuntėme dviračiu važiuojančios Debės nuotrauką, kur ji mažiausia iš mūsų trijų, trylikos metų, ir sutarėme su vyriškiu susitikti gerai žinomame Berklio viešbutyje, ten vasarą dirbo Sara.

Debė nusivilko juodus drabužius, nusiplovė vaiduoklių makiažą, persirengė mokykliniu sijonėliu, balta palaidinuke, apsimovė puskojines, į plaukus įsirišo kaspinus ir nuėjo į pasimatymą, išmaukusi taurę alkoholio, kad drąsiau jaustųsi. Vyriškis krūptelėjo pamatęs, kad ji vyresnė nei nuotraukoje, bet negalėjo purkštauti, nes ir pats buvo dešimčia metų vy-

resnis, nei nurodyta skelbime. Jis paaiškino Debei jos ir savo vaidmenį: ji turinti klausyti, o jis įsakinėsiąs ir bausiąs, bet neskriausiąs, tik pamokysiąs, tokia esanti gero tėvo priedermė. O kokia geros dukters priedermė? Būti meiliai tėtukui. Kuo tu vardu? Nesvarbu, man tu būsi Kendė. Eikš, Kende, sėsk tėtukui ant keliukų ir papasakok, ar šiandien tau skaudėjo pilvuką, tai labai svarbu, dukrele, sveikatos pagrindas. Debė pasiskundė norinti gerti, ir jis telefonu užsakė gazuoto vandens ir sumuštinį. Kol jis pasakojo apie klizmos naudą, ji bandė laimėti laiko su apsimestiniu vaikišku dėmesiu apžiūrinėdama kambarį ir čiulpdama pirštą.

Tuo tarpu mudvi su Sara viešbučio automobilių stovėjimo aikštelėje palaukėme dešimt minučių, kaip buvo sutarta, o paskui nusiuntėme Riką Laredą. Tasai užlipo į reikiamą aukštą ir pasibeldė į duris. „Aptarnavimas!“ – pareiškė Laredas, laikydamasis mano duotų nurodymų. Kai tik durys atsidarė, įsiveržė į vidų su pistoletu rankoje.

Laredas, psichopatas, mūsų akimis žiūrint, nes gyrėsi kankinąs gyvulius, galėjo padaryti įspūdį savo raumenimis ir apranga, būdinga nusikaltėlių gaujos nariams, bet gebėjo nebent savo ginklu grasinti vaikams, kvaišalų pirkėjams, ir pelnyti vilko bilietą Berklio vidurinėje. Išgirdęs mūsų planą reketuoti pedofilus, išsigando, nes tokių nusikaltimų nebūta jo varganame repertuare, tačiau panūdo vampyrėms parodyti savo galią ir apsimesti narsuoliu. Sutiko mums padėti ir, kad nepritrūktų drąsos, griebėsi tekilos ir kreko. Kai spyriu atidarė viešbučio kambario duris ir beprotiška veido išraiška įlėkė į vidų, žvangėdamas raktais ir grandinėmis, kaukšėdamas batais ir, kaip buvo matęs kino filmuose, abiem rankomis laikydamas atkištą pistoletą, nevykęs tėtukas susmuko ant vienintelės kėdės, su-

sitraukęs kaip vaisius įsčiose. Laredas susvyravo, nes susijaudinęs pamiršo, ką turi daryti toliau, bet Debės atmintis buvo geresnė.

Galbūt auka neišgirdo nė pusės to, ką ji išrėžė, nes žliumbė iš baimės, bet kai kurie žodžiai padarė reikiamą įspūdį, kaip antai: federalinis nusikaltimas, vaikų pornografija, kėsinimasis išžaginti mažametę, tiek ir tiek metų kalėjimo. Du šimtai dolerių galėtų jį išgelbėti iš tos bėdos, pareiškė jie. Vyriškis prisiekė visais šventaisiais, kad tiek neturi, ir sulig tais žodžiais Laredas taip įsiuto, jog būtų šovęs į jį, jeigu Debei nebūtų dingtelėjusi mintis paskambinti man mobiliuoju telefonu: aš buvau gaujos smegenys. Tuo metu kažkas pabeldė į duris, šįkart tai buvo viešbučio patarnautojas, nešinas gazuotu vandeniu ir sumuštiniu. Neleidusi jam peržengti slenksčio, Debė paėmė padėklą ir pasirašė sąskaitą, užstodama vaizdą į kambarį, kur vyriškis vienomis kelnaitėmis virkavo ant kėdės, o vaikinas juodais odiniais drabužiais grūdo pistoletą jam į burną.

Atėjusi į tėtuko kambarį, dėl surūkytos suktinės su marihuana blaiviai įvertinau padėtį. Liepiau vyriškiui apsirengti ir patikinau, kad nieko bloga jam neatsitiksią, jeigu jis sutiksiąs bendradarbiauti. Išgėriau gazuotą vandenį ir kartą kitą krimstelėjau sumuštinio, paskui liepiau žmogėnui nė necyptelėjus eiti su mumis, jeigu jis nepageidaująs skandalo. Paėmiau vargšelį už parankės, ir nusileidome laiptais iš ketvirto aukšto su Laredu, gulančiu ant kulnų, nes lifte, ko gero, dar būtume su kuo nors susidūrę. Įgrūdome į močiutės folksvageną, kurį paėmiau neatsiklaususi ir vairavau neturėdama vairuotojo pažymėjimo, ir nuvežėme jį prie bankomato. Jis išėmė išpirkai reikiamus pinigus, atidavė mums, mes įšokome į automobilį ir nešėme muilą. Likęs gatvėje, žmogėnas lengvai atsiduso, ti-

kriausiai išsigydęs nuo negalios vaidinti tėtuką. Operacija užtruko trisdešimt penkias minutes, ir adrenalino iškrova buvo tokia pat maloni, kaip ir penkiasdešimt dolerių, kuriuos kiekvienas įsidėjome į kišenę.

Ninė labiausiai piktinosi tuo, kad manęs nėmaž negraužia sąžinė. Visose žinutėse, kurių kasdien pasitaikydavo mažų mažiausiai šimtas, ji nepastebėjo nė žymės nei atgailos, nei pasekmių baimės, akį dūrė vien apsigimusios sukčiuvienės įžūlumas. Į tą metą buvome pamelžę jau tris tipus ir liovėmės tik todėl, jog nusibodo Rikas Laredas su savo pistoletu, šunišku prieraišumu ir grasinimu nužudyti mane arba mus išduoti, jeigu nebūsiu jo mergina. Jis buvo karštakošis, galėjo bet kuriuo metu pamesti galvą ir įsikarščiavęs ką nors nužudyti. Be to, reikalavo didesnės dalies, nes jeigu įkliūtume, jis sėstų keleriems metams, o mes išsisuktume kaip mažametės. „Aš turiu tai, kas svarbiausia: pistoletą“, – tarė jis kartą. „Ne, Rikai, tai, kas svarbiausia, turiu aš: galvą“, – atsakiau. Jis įrėmė pistoletą man į kaktą, bet aš nustūmiau jį pirštu, ir mes, trys vampyrės, nusisukome ir nuėjome sau kvatodamos. Taip pasibaigė mūsų pelningi žygiai prieš pedofilus, bet aš neišsivadavau nuo Laredo, jis sekiojo mane taip įkyriai melsdamas malonės, kad ėmiau jo neapkęsti.

Kitąsyk apžiūrinėdama mano kambarį, Ninė vėl aptiko kvaišalų, maišelių su pastilėmis ir sunkią auksinę grandinėlę, bet iš perimtų žinučių nesugebėjo susekti, iš kur ji gauta. Sara pavogė ją iš motinos, o aš paslėpiau kuriam laikui, kol mes svarstėme, kaip būtų geriausia ją parduoti. Saros motina mums buvo puikus pajamų šaltinis, nes dirbo korporacijoje, gaudavo didelį atlyginimą, mėgo apsipirkti, be to, daug važinėdavo,

namo grįždavo vėlai, buvo lengva ją apgauti, ji net nepastebėdavo, jei kas nors jai dingdavo. Ji gyrėsi, jog duktė viską jai pasakojanti, esanti geriausia draugė, nors iš tiesų nė neįtarė, kaip gyvena jos Sara, nematė, kokia ji sulysusi ir perblyškusi. Kartais kviesdavosi mus į svečius drauge išgerti alaus ir surūkyti cigaretės su marihuana, nes, pasak jos, namie esą kur kas saugiau nei gatvėje. Sunku buvo suvokti, kodėl, turėdama tokią pavydėtiną motiną, Sara seka pasakas apie žiaurų patėvį; palyginti su šia moterimi, mano močiutė atrodė pabaisa.

Ninė galutinai neteko ramybės, įsitikinusi, kad jos dukraitė baigsianti gyvenimą su kulka krūtinėje Berklio gatvėse tarp narkomanų ir elgetų arba atsidursianti Snieguolės neišgelbėtų mažamečių nusikaltėlių kolonijoje. Kažkur buvo skaičiusi, kad tam tikra dalis smegenų vystosi lėčiau, todėl paaugliai tokie neklaužados ir neįmanoma atvesti jų į protą. Galop padarė išvadą, jog esu įstrigusi magiškojo mąstymo etape kaip ji kadaise, kai bandė susisiekti su Tėvuko dvasia ir Ouklande pakliuvo į pamišėlės nagus. O'Kelis, jos ištikimas draugas ir patikėtinis, stengėsi ją raminti tvirtindamas, kad mane pagavęs hormonų cunamis, kaip tai dažnai atsitinka paaugliams, bet apskritai aš esanti dora mergina ir kada nors susiprotėsianti, juo labiau kad jie galintys saugoti mane nuo savęs pačios ir pasaulio pavojų, kol negailestingoji prigimtis užbaigsianti savo ciklą. Ninė sutiko, nes aš bent jau nesirgau bulimija kaip Sara ir nesipjausčiau venų skutimosi peiliukais kaip Debė nei juo labiau buvau pastojusi, apsikrėtusi hepatitu ar AIDS.

Dėl velniško Normano sumanumo apie tai ir apie daug ką kita Snieguolė ir močiutė sužinojo iš vampyrių nekuklių elektroninių žinučių. Ninė vis svarstė, ar atlikti savo pareigą ir viską papasakoti mano tėčiui, nors ir kokios būtų pasekmės, ar

paklausyti širdies balso ir padėti man be žodžių, kaip patarė Maikas, bet nespėjo apsispręsti, nes netikėtų įvykių šuoras nubloškė ją į šalį.

Tarp svarbiausių žmonių šioje saloje yra du karabinieriai, vadinami žandarais, tvarkos sergėtojai Laurensijas Karkamas ir Umildė Garajas, su kuriais palaikau gerus santykius, nes dresuoju jų šunį. Anksčiau žmonės nelabai mėgo žandarus, gana žiaurius diktatūros metais, tačiau per dvidešimt demokratijos metų šioje šalyje jie vėl pelnė piliečių pasitikėjimą ir pagarbą. Diktatūros metais Laurensijas Karkamas buvo dar vaikas, o Umildė Garajas dar nebuvo gimęs. Čilės karabinierių korpuso skelbimuose tvarkos sergėtojai vaizduojami su puikiais vokiečių vilkšuniais, bet čia jie turi mišrūną, vardu Livingstonas, pagerbiant garsų čiliečių futbolininką, veteraną. Šunytis šešių mėnesių, kaip tik tokio amžiaus, kai pradedama dresuoti, tačiau, man regis, su manimi jis gali išmokti nebent atsitūpti, atkišti leteną ir apsimesti negyvas. Karabinieriai prašė, kad išmokyčiau pulti ir ieškoti lavonų, bet pirmuoju atveju ugdoma agresyvumas, o antruoju – kantrybė, taigi dvi priešingos savybės. Prireikus rinktis, jie pasirinko lavonų paieškas, nes čia nėra ko pulti, o va žmonės paprastai dingsta po griuvėsiais, kilus žemės drebėjimui.

Niekada nesu to mokiusi šunų, bet esu skaičiusi vadovėlyje, jog jiems duodama pauostyti skudurą, sudrėkintą kadaverinu, skysčiu, susidarančiu pūvant audiniams, paskiau jis slepiamas ir liepiama jo ieškoti. „Būtų sudėtinga gauti kadaverino, panele. Ar negalėtume panaudoti pūvančių vištos žarnų?“ – pakišo mintį Umildė Garajas, bet kai pasinaudojome jo pasiūlymu,

šuo nuvedė mus tiesiai į Aurelijo Njankupelio „Vėlių užeigą“, į virtuvę. Stengiuosi sugalvoti kitokių metodų, pavydžiai stebint Fakinui, apskritai nemėgstančiam kitų gyvūnų. Ta dingstimi praleidau kelias valandas karabinierių būstinėje, gerdama tirpią kavą ir klausydamasi užburiančių tų žmonių pasakojimų apie tarnybą tėvynei, jų žodžiais tariant.

Būstinė – namukas, dažytas balta ir rusvai žalia policijos uniformų spalva, aptvertas valgomųjų moliuskų kriauklėmis papuošta tvora. Nešnekūs karabinieriai mane vadina panele, vietoj „taip, taip“ ir „ne, ne“ sako „tikrai taip“, „tikrai ne“, o Livingstonas – tai šuo, irgi tarnaujantis tėvynei. Laurensijas Karkamas, vyriausiasis pagal laipsnį, kurį laiką tarnavo Paskutinės Vilties provincijos užkampio kaimelyje, kur jam teko amputuoti koją žmogui, nukentėjusiam per griūtį. „Su rankiniu pjūklu, panele, ir be nuskausminimo, nieko neturėjome, tik degtinės.“

Umildė Garajas, mano galva, tinkamiausias Livingstono porininkas, – tikras gražuolis, panašus į aktorių, vaidinantį Zorą, velniai rautų, neprisimenu filmo pavadinimo... moterys pulku jį sekioja, pradedant atsitiktinėmis turistėmis, kurios tiesiog apsąla jį išvydusios, baigiant užsispyrėlėmis, važiuojančiomis iš žemyno į jį pasižiūrėti, tačiau Umildė Garajas labai rimtas dėl dviejų priežasčių: pirma, vilki uniformą, antra, jis evangelikas. Manuelis man papasakojo, kad Garajas išgelbėjo kelis argentiniečius alpinistus, pasiklydusius Anduose. Gelbėjimo būrys jau buvo pasirengęs baigti paieškas, bet įsikišo Garajas. Tiesiog pieštuku paženklino žemėlapyje vietą, gelbėtojai nusiuntė ten malūnsparnį ir rado alpinistus, beveik visai sušalusius, bet dar gyvus. „Tikrai taip, panele, galimų broliškos šalies aukų nelaimės vieta buvo tiksliai nurodyta Mišleno žemėlapyje“, – atsakė jis, kai paklausiau, ir parodė 2007 metų laikraščio

iškarpą, kur buvo žinutė ir ordinu jį apdovanojusio pulkininko nuotrauka. „Tikrosios tarnybos puskarininkis Umildė Garajas Rankilėjas sugeba rasti ne tik požeminį šaltinį, bet ir penkis argentiniečius žemės paviršiuje“, – pareiškė pulkininkas pokalbio metu. Pasirodo, kur nors šalyje karabinieriams prireikus kasti šulinį, jie susisiekia su Garaju, jis paženklina žemėlapyje tikslią vietą ir gylį, kuriame yra vandens, ir faksu nusiunčia žemėlapio kopiją. Turiu užsirašyti visas tas istorijas, nes vėliau jos kaip žaliava pravers mano močiutei pasakojimams kurti.

Tiedu čiliečiai karabinieriai man primena Berklio seržantą Volčeką: jie pakantūs žmonių silpnybėms. Dvi kameros būstinėje – viena moterims, kita vyrams, kaip užrašyta ant grotų, – paprastai tampa prieglobsčiu nukaušusiems žmonėms, kai lyja ir neįmanoma jų pargabenti namo.

Pastarieji treji mano gyvenimo metai nuo šešiolikos iki devyniolikos buvo tokie griausmingi, jog vos nenuvarė į kapus Ninės, apibendrinusios juos keliais žodžiais: „Džiaugiuosi, kad tavo Tėvuko nebėra šiame pasaulyje ir jis nebemato, kuo tu, Maja, tapai.“ Buvau beatkertanti, kad jei Tėvukas nebūtų iškeliavęs iš šio pasaulio, nebūčiau tapusi tokia, kokia dabar esu, bet laiku prikandau liežuvį: būtų nedora ją kaltinti dėl savo elgesio.

Kartą, 2006 metų lapkritį, keturiolikai mėnesių praslinkus po Tėvuko mirties, ketvirtą valandą ryto buvo paskambinta iš apygardos ligoninės ir Vidalių šeimai pranešta, kad jaunėlė Maja Vidal atgabenta greitosios pagalbos automobiliu ir šiuo metu jai atliekama operacija. Namie buvo tik močiutė, ji beregint paskambino Maikui O’Keliui ir, paprašiusi susisiekti su

mano tėvu, kaip raketa išlėkė į ligoninę. Tą naktį buvau išsprūdusi į *rave**, surengtą uždarytame fabrike, kur manęs laukė Sara ir Debė. Folksvagenu važiuoti negalėjau, nes močiutė vėl buvo jį sudaužiusi ir jis buvo remontuojamas, tad numyniau senu dviračiu, šiek tiek aprūdijusiu ir sugedusiais stabdžiais.

Prie durų budėjo mums, vampyrėms, pažįstamas tipelis, iš pažiūros tikras galvažudys, bet vištos protelio, jis įleido mus į pasilinksminimą, neklausdamas amžiaus. Fabrikas drebėjo nuo muzikos griausmo ir minios šėlsmo, vieni šoko ir liuoksėjo lyg marionetės išnarintais sąnariais, kiti, prikaustyti prie grindų, tupėjo it katatonijos priepuolio ištikti, pagal ritmą kinkuodami galvomis. Visiška laisvė: gerk iki iškritimo, rūkyk tai, ko negali susišvirkšti, kruškis su bet kuo, kas pakliūva po ranka, be jokių stabdžių. Tvyrojo toks tvaikas ir karštis, tiek dūmų, jog norom nenorom teko tolydžio bėgti į gatvę įkvėpti oro. Atvažiavusi pasitaisiau nuotaiką savo išrastu kokteiliu – džinu, degtine, viskiu, tekila ir kokakola – ir suktine su marihuana, sumaišyta su kokainu ir keliais lašais LSD, šie sukrėtė mane kaip dinamitas. Netrukus pamečiau iš akių drauges, pradingusias karštligiškai dūkstančioje minioje. Šokau viena, gėriau, leidausi bernų grabinėjama ir maigoma... Aiškiai nieko neprisimenu, neprisimenu nė kas atsitiko vėliau. Po dviejų dienų, pamažu išsivadėjant ligoninėje prišvirkštų raminamųjų poveikiui, sužinojau, kad mane partrenkė automobilis, kai, apdujusi nuo kvaišalų, dviračiu – be atšvaitų, sugedusiais stabdžiais – išvažiavau iš fabriko, kur vyko *rave*. Išlėkiau į orą ir kritau už kelių metrų į krūmus kelio pakraštį. Stengdamasis manęs iš-

* Vakarėlis, paprastai rengiamas apleistame sandėlyje ar fabrike, kur klausomasi muzikos, piktnaudžiaujama alkoholiu, kvaišalais ir seksu (*angl.*).

silenkti, automobilio vairuotojas trenkėsi į stulpą ir atsipirko smegenų sukrėtimu.

Ligoninėje išgulėjau dvylika dienų su sulaužyta ranka, išnarintu žandikauliu ir degančiu kūnu, nes įkritau į nuodingųjų gebenių krūmus, ir dar dvidešimt praleidau įkalinta namuose – su metaliniais strypais ir varžtais sutvirtintais kaulais, slaugoma pakaitomis tai močiutės, tai Snieguolės, kuris ateidavo jos pavaduoti. Ninės įsitikinimu, nelaimė atsitiko, kai Tėvukas beviltiškai bandė mane gelbėti. „Tai įrodo, jog išlikai gyva, nesusilaužei kojos, nes priešingu atveju nebūtum galėjusi žaisti futbolo“, – pridūrė ji. Apskritai, man rodos, močiutė apsidžiaugė mano nelaime, nes nusikratė priedermės papasakoti tėčiui tai, ką apie mane sužinojo: tuo pasirūpino policija.

Tas dvi savaites Ninė nėjo į darbą, nenuleisdama nuo manęs akių kaip kalėjimo sargas. Kai manęs lankyti atbėgo Sara ir Debė, – po nelaimės nedrįso nosies parodyti, – išvijo jas iš namų, klykdama kaip turgaus boba, tačiau pasigailėjo Riko Laredo, atėjusio su puokštele nuvytusių tulpių ir sudaužyta širdimi. Nenorėjau akyse jo matyti, ir jai teko daugiau nei dvi valandas virtuvėje klausytis jo graudžių aimanų. „Tas vaikinas siunčia tau žinią, Maja: davė man žodį, jog niekada nekankino gyvūnų, ir darsyk meldžia tavo malonės“, – paskiau pranešė ji. Močiutė užjaučia kenčiančius dėl meilės. „Jeigu jis vėl pasirodys, Nine, pasakyk, kad nenoriu jo matyti, nors jis taptų vegetaru ar tunų gelbėtoju“, – atrėžiau.

Skausmą malšinantys vaistai ir baimė, kad mano žygiai iškils viešumon, palaužė mano valią, ir aš išklojau Ninei viską, ką spėjau apmąstyti, be galo kvaršindama sau galvą, nors visa

tai ji jau žinojo – dėl Normano, to graužiko, pamokų mano gyvenime nebeliko paslapčių.

– Netikiu, kad esi blogo būdo, Maja, ar visiškai kvaila, nors ir stengiesi tokia atrodyti, – atsiduso Ninė. – Kiek kartų tau buvo sakyta, kaip pavojinga vartoti kvaišalus! Kaip tu galėjai reketuoti tuos žmones, grasindama pistoletu?

– Jie pasileidėliai, iškrypėliai, pedofilai, Nine. Jie nusipelnė to, kad mes juos kruštume. Na, ne tiesiogine prasme, juk supranti, ką turiu galvoj.

– Vadinasi, manai, kad turi teisę vykdyti teisingumą? Gal esi Betmenas? Juk tu galėjai žūti!

– Nieko man neatsitiko, Nine...

– Kaip tu gali sakyti, kad nieko neatsitiko! Pasižiūrėk, kaip atrodai! Ką man su tavim daryti, Maja? – Ir ji apsiverkė.

– Atleisk, Nine. Neverk, būk gera. Prisiekiu, kad gavau gerą pamoką. Po tos nelaimės man tarsi akys atsivėrė.

– Nė velnio tavimi netikiu. Prisiek Tėvuko atminimu!

Aš nuoširdžiai gailėjausi, buvau išties išsigandusi, bet nieko nelaimėjau, nes kai tik gydytojas išrašė iš ligoninės, tėtis nutarė mane išvežti į Oregono akademiją, kur paprastai atsiduria neklaužados paaugliai. Geruoju nenorėjau važiuoti, tėčiui teko pasitelkti pagalbon Sjuzenos kolegą policininką, tikrą mamutą, panašų į Velykų salos statulas, ir jis padėjo atlikti tą gėdingą užduotį. Ninė pasislėpė, nenorėdama matyti, kaip aš, velkama lyg gyvulys į skerdyklą, klykiu, kad niekas manęs nemyli, visi manęs kratosi, kodėl iškart manęs nenugalabija nelaukdami, kol pati nusižudysiu.

*

Oregono akademijoje iki 2008 metų birželio pradžios kalėjau drauge su penkiasdešimt šešiais jaunais maištininkais, narkomanais, savižudžiais, paaugliais, sergančiais anoreksija arba maniakine depresija, pašalintais iš mokyklos arba tiesiog niekur nepritampančiais. Daviau sau žodį priešintis bet kokiam mėginimui mane palaužti, drauge kurdama planus atkeršyti tėvui už tai, kad mane įgrūdo į šitą beprotnamį, taip pat Ninei, leidusiai mane išvežti, ir visam pasauliui, atsukusiam man nugarą. Tiesą pasakius, mane ten nutrėmė teisėja, nagrinėjusi nelaimingo atsitikimo bylą. Maikas O'Kelis buvo jos pažįstamas ir taip iškalbingai mane gynė, kad sugebėjo sugraudinti jai širdį, antraip būčiau atsidūrusi kitokioje įstaigoje, nors ir ne federaliniame San Kventino kalėjime, kaip pykčio pagauta kartą man klykė močiutė. Ji nežino saiko. Sykį nuvedė mane žiūrėti baisaus filmo, kur San Kventino kalėjime žmogžudžiui buvo vykdoma mirties bausmė. „Kad pamatytum, kas atsitinka nusižengiantiems įstatymui, Maja. Pradedama mokykloje vagiant spalvotus pieštukus ir baigiama elektros kėdėje", – perspėjo, mums einant iš salės. Nuo to laiko tai buvo įprastas sąmojis mūsų šeimoje, bet tąkart tuos žodžius ji pakartojo griežtu balsu.

Atsižvelgdama į mano amžių ir į tai, kad dar nė sykio nebuvau pakliuvusi į teisėsaugos akiratį, teisėja, azijietė, sunkesnė už smėlio maišą, pasiūlė man pasirinkti arba reabilitacijos programą, arba nepilnamečių nusikaltėlių koloniją, kaip reikalavo mane partrenkęs automobilio vairuotojas: supratęs, kad tėčio draudimas neatlygins nuostolių taip dosniai, kaip jis tikėjosi, žmogėnas troško man atkeršyti. Spręsti reikėjo ne man, o tė-

vui, ir jis tarė savo žodį, manęs neatsiklausęs. Laimė, Kalifornijos ugdymo sistema valstybės išlaikoma; priešingu atveju maniškiams būtų tekę parduoti namą mano reabilitacijai apmokėti – ji kainavo šešiasdešimt tūkstančių dolerių per metus; kai kurių auklėtinių tėvai atskrisdavo lankyti vaikų nuosavais lėktuvais.

Mano tėvas lengvai atsiduso išgirdęs teismo nutartį – duktė jam buvo kaip žarija saujoje, ir jis troško manęs nusikratyti. Nuvežė mane į Oregoną besispardančią, sušėręs tris tabletes valiumo: jos nieko nepadėjo, būtų reikėję dvigubos dozės, kad paveiktų tokią kaip aš, nes kuo puikiausiai jausdavausi, išmaukusi vikodino ir meksikietiškų grybų kokteilio. Jiedu su Sjuzenos kolega vilkte išvilko mane iš namų, įnešė į lėktuvą, paskiau į išnuomotą automobilį ir tiesiai iš oro uosto begaliniu plentu per miškus nugabeno į gydymo įstaigą. Tikėjausi tramdomųjų marškinių ir elektrošoko, bet, pasirodo, akademija buvo jaukus medinių trobesių kompleksas vidury parko. Nė iš tolo nepriminė beprotnamio.

Direktorė mus priėmė savo kabinete drauge su barzdotu jaunuoliu, vienu iš psichologų. Atrodė kaip brolis ir sesuo, abu pakulų spalvos plaukais, surištais į arklio uodegą, blukintais džinsais, pilkais megztiniais ir auliniais batais, akademijos tarnautojų uniforma, skirtinga nuo nevalyvos ligonių aprangos. Su manimi kalbėjo kaip su apsilankiusia drauge, ne kaip su dviejų vyrų tempiama susitaršiusia, klykiančia mergiote. „Gali vadinti mane Endže, o čia Stivas. Mes tau padėsime, Maja. Pamatysi, programa labai lengva“, – džiugiai sučiauškėjo moteriškė. Išvėmiau lėktuve valgytus riešutus jos kabinete ant kili-

mo. Tėtis ją perspėjo, kad su manimi nebus labai lengva, tačiau ji turėjo mano bylą ant rašomojo stalo, tikriausiai buvo susidūrusi su sunkesniais atvejais. „Jau temsta, o jūsų laukia ilga kelionė, pone Vidali. Gal verčiau atsisveikintumėte su dukrele. Nesirūpinkite, Maja pakliuvo į geras rankas“, – tarė ji. Jis kone tekinas metėsi prie durų, skubėdamas kuo greičiau dingti, bet aš puoliau jam ant kaklo ir įsikibau į švarką, melsdama, kad manęs čia nepaliktų, būk geras, tėti, būk geras. Endžė ir Stivas laikė mane nepersistengdami, kol tėvas ir Velykų salos statula trūkčiagalviais išbėgo pro duris.

Galiausiai, nuovargio įveikta, nustojau priešintis ir, pargriuvusi ant grindų, susiriečiau kaip šuo. Kurį laiką paliko mane ramybėje, išvalė apvemtą kilimą ir, kai lioviausi kūkčioti ir snargliuotis, davė man stiklinę vandens. „Nė neketinu likti šiame beprotnamyje! Iškart pabėgsiu, kai tik galėsiu!“ – suklykiau iš paskutinių jėgų, bet nebesipriešinau, kai jie padėjo man pasikelti ir nuvedė apžiūrėti akademijos. Lauke buvo šalta, bet viduje šilta ir jauku, ilgos dengtos galerijos namų pasieniais, erdvios salės, aukštos lubos atviromis sijomis, dideli langai matiniais stiklais, medienos kvapas, viskas paprasta. Nei grotų, nei spynų. Man parodė dengtą baseiną, sporto salę, renginių salę su kėdžių eilėmis, biliardo stalą ir didelį židinį, kuriame pleškėjo storos pliauskos. Auklėtiniai sėdėjo valgykloje prie kaimiškų stalų, nustatytų vazomis su pamerktomis gėlėmis, smulkmena, kritusi į akis, nes buvo ne tas metas, kai žydi gėlės. Prie bufeto aptarnavo dvi šypsančios kresnos meksikietės baltomis prikyštėmis. Buvo jauku, nevaržoma, triukšminga. Nosį kuteno gardus pupelių ir keptos mėsos kvapas, bet valgyti atsisakiau: neketinau maišytis tarp tų padugnių.

Endžė paėmė stiklinę pieno ir lėkštutę su sausainiais ir nuvedė mane į miegamąjį, paprastą kambarį su keturiomis lovomis, šviesaus medžio baldais, paukščių ir gėlių paveikslais. Vienintelis liudijimas, jog čia miega žmonės, buvo šeimos nuotraukos ant naktinių staliukų. Krūptelėjau pagalvojusi, kokie pakrikėliai gyvena tokioje pavyzdingoje švaroje. Ant vienos lovos gulėjo mano lagaminas ir kuprinė, atidaryti ir regimai patikrinti. Buvau bepareiškianti Endžei, kad nemiegosiu su bet kuo, bet pagalvojau, jog paryčiais vis viena iš čia pabėgsiu ir dėl vienos nakties neverta kelti triukšmo.

Direktorės įdėmiai stebima, nusiaviau batus, nusimoviau kelnes ir atsiguliau nesipraususi. „Venos nesubadytos ir nesupjaustytos“, – įžūliai išrėžiau jai, atkišdama rankas. „Labai gerai, Maja. Saldžių sapnų“, – kuo ramiausiai atsakė Endžė, ant staliuko padėjo stiklinę su pienu ir sausainius ir išėjo, neuždarydama durų.

Surijau lengvą užkandį, svajodama apie ką nors sotesnio, tačiau nuovargio įveikta kritau kaip į vandenį. Atsibudau sulig pirmaisiais aušros spindulėliais, švyksančiais pro langinių tarpelius, alkana ir sutrikusi. Išvydusi kitose lovose miegančių merginų siluetus, susivokiau, kur esu. Paskubomis apsirengiau, griebiau kuprinę ir palaidinį ir išstypinau pirštų galais. Nusėlinau per vestibiulį, pasukau prie didelių durų, lyg vedančių į lauką, ir atsidūriau dengtoje galerijoje tarp dviejų pastatų.

Sustojau kaip įdiegta, į veidą tvokstelėjus gaivaus oro šuorui. Dangus buvo oranžinis, žemę dengė plonytė sniego skraistė, kvepėjo pušimis ir laužo dūmais. Nepatikliai stebėdama mane, už kelių metrų stovėjo elnių šeimynėlė drebančiomis uodegomis, iš šnervių virstančiais garais. Du dėmėti elniukai

vos laikėsi ant virpančių kojyčių, motina sergėjo jauniklius, suskliautusi ausis. Žiūrėjome vieni į kitus be galo prailgusią akimirką, laukdami, kas bus toliau, nekrustelėdami, kol mus išgąsdino balsas už nugaros, ir elniai nuliuoksėjo šalin. „Atbėga atsigerti. Kaip ir meškėnai, lapės ir lokiai."

Tai buvo tas pats barzdyla, pasitikęs mane vakar, tik dabar su slidininko apranga, auliniais batais ir kailine kepure. „Vakar buvome susitikę, tik nežinia, ar mane prisimeni. Aš Stivas, vienas iš patarėjų. Iki pusryčių dar dvi valandos, bet aš turiu kavos", – ir jis neatsigręždamas nužingsniavo. Nejučia nusekiau iš paskos į poilsio salę, kur stovėjo biliardo stalas, baimingai žvilgčiodama į jį tuo metu, kai jis, uždegęs laikraštį, užkūrė pliauskų prikrautą židinį, paskui iš termoso pripylė du puodelius kavos su pienu. „Šiąnakt pirmąkart pasnigo", – tarė jis, kepure dumdamas ugnį.

Teta Blanka turėjo kaipmat skubėti į Kastrą – jos tėvą ištiko pavojingas tachikardijos priepuolis, bežiūrint paplūdimyje surengtą gražiausio užpakaliuko konkursą. Pasak Blankos, Miljalobas likęs gyvas tik todėl, kad kapinėse jam esą nuobodu. Televizijos laida širdininką būtų galėjusi pribaigti: merginos su neįžiūrimomis siaurikėmis vinksi užpakaliukais, laigydamos prieš ordą vyrų, kurie, netverdami savo kailyje, svaido butelius į žiniasklaidos atstovus. „Vėlių užeigoje" vyrai be žado spoksojo į televizoriaus ekraną, o moterys, susidėjusios rankas ant krūtinės, spjaudėsi. Ką apie tokį konkursą būtų pasakiusi Ninė su savo feministėmis! Pirmą vietą laimėjo mergina šviesiai dažytais plaukais ir juodaodės sėdmenimis Pičilemu paplūdimyje, sužinok, kad gudrus, kur to paplūdimio esama. „Dėl tos

ledergos tėtis vos neiškeliavo į kitą pasaulį“, – išrėžė Blanka, grįžusi iš Kastro.

Esu įpareigota sudaryti jaunių futbolo rinktinę, nes šioje šalyje vaikai ima spardyti kamuolį, kai tik išmoksta vaikščioti. Jau turiu tris rinktines: pavyzdinę, atsarginę ir merginų; apie ją pasklido galybė gandų, nors niekas nesipriešino jos sudarymui, nes turėtų susikirsti su teta Blanka. Dėjome viltis, kad rugsėjo mėnesį mūsų rinktinė dalyvaus Tėvynės šventės mokyklų čempionate. Prieš akis turėjome kelis mėnesius treniruotėms, bet vaikai negalėjo treniruotis be sportbačių, o jų tėvai nebuvo numatę tokių išlaidų, tad mudvi su Blanka nuvykome su mandagumo vizitu pas doną Lionelį Šnakę, jau atsigavusį po sukrėtimo, ištikusio per vasaros užpakaliukų paradą.

Sušvelninome jam širdį dviem buteliais paties gryniausio auksinio likerio, Blankos sutaisyto iš degtinės, cukraus, pasukų ir prieskonių, ir nusakėme, kaip būtų pravartu sudominti vaikus sportiniais žaidimais, kad nekrėstų eibių. Donas Lionelis mums pritarė. Po dar vienos auksinio likerio taurelės, paminėjus futbolą, jis pažadėjo mums padovanoti vienuolika porų atitinkamo dydžio sportbačių. Teko aiškinti, kad reikia vienuolikos porų „Kaleučei“, berniukų rinktinei, vienuolikos „Pinkojai“, mergaičių rinktinei, ir dar šešių atsarginių. Išgirdęs kainą, jis išrėžė mums griežtą prakalbą apie ekonominę krizę, lašišų fabrikus, nedarbą ir apie tai, jog jo duktė – kiauras maišas, galų gale nuvarysianti jį į kapus, kaulydama vis daugiau pinigų, ir kur tai matyta, kad ydinga šios šalies švietimo sistema prioritetu laikytų futbolo batelius.

Galiausiai nusišluostė kaktą, maktelėjo dar vieną taurelę auksinio likerio ir išrašė mums čekį. Tą pačią dieną užsisa-

kėme futbolo batelius iš Santjago ir po savaitės autobusu nuvažiavome į Ankudą jų atsiimti. Teta Blanka juos užrakino, kad vaikai neavėtų jų kas dieną, ir pagrasino, jog tie, kuriems paaugs kojos, bus pašalinti iš rinktinės.

RUDUO

Balandis, gegužė

Mokyklos remontas baigtas. Ypatingais atvejais joje glaudžiasi žmonės, nes pastate saugu, beveik kaip bažnyčioje, kurios netvarų medinį karkasą laiko Dievas, kaip tai pasitvirtino 1960 metais, kai įvyko 9,5 balo stiprumo pagal Richterio skalę žemės drebėjimas, pats stipriausias iš visų kada nors užregistruotų pasaulyje. Jūra patvino, vos neužliejo kaimelio, tačiau bangos sustojo prie bažnyčios durų. Per dešimt žemės drebėjimo minučių išseko ežerai, visiškai dingo salos, atsivėrė žemė, prarydama geležinkelio bėgius, tiltus ir kelius. Čilė pripratusi prie katastrofų, potvynių, sausrų, viesulų, žemės drebėjimų ir bangų, kartais atbloškiančių laivus į kaimelio aikštę. Šiuo požiūriu žmonės laikosi nuolankumo filosofijos, girdi, tai Dievo siunčiami išbandymai, bet ima nerimauti, jeigu gana ilgai nebūna jokių nelaimių. Kaip ir Ninė, amžinai laukianti, kada užgrius dangus.

Mūsų mokykla pasiruošusi artimiausiam gamtos įsiūčiui. Tai salos bendruomenės centras, ten renkasi moterų būrelis, amatininkų draugija ir anoniminiai alkoholikai, pas kuriuos užsukau kelis kartus, nes buvau pažadėjusi Maikui O'Keliui,

tačiau buvau vienintelė moteris tarp keturių ar penkių vyrų, ir jie nedrįso kalbėtis, man girdint. Regis, man to visiškai nereikia, jau daugiau kaip keturi mėnesiai, kai neimu į burną svaigalų. Mokykloje žiūrime filmus, kartais kyla nedidelių ginčų, nevertų karabinierių dėmesio, aptariami einamieji reikalai, kaip antai: sėja, derliaus ėmimas, bulvių ir valgomųjų moliuskų kainos; Liliana Trevinjo ten skiepija ir moko higienos pagrindų, kurių pagyvenusios moterys klausosi juokaudamos: „Atsiprašom, panele Liliana, bau išmokysit mus gydytojauti!" Pribuvėjos tvirtina, ir ne be pagrindo, jog tabletės buteliukuose labai įtartinos, kai kas pralobo, jomis prekiaudamas, ir žmonės verčiau renkasi gamtinius vaistus, nemokamus, arba homeopatinius miltelius. Mokykloje mums aiškinta valstybinė neplanuoto nėštumo profilaktikos programa, išgąsdinusi ne vieną močiutę, o čia karabinieriai mums nešioja nurodymus, kaip naikinti utėles tuo atveju, jeigu kiltų epidemija, ištinkanti kas antri metai. Vien pagalvojus apie utėles, ima niežėti galvą, man labiau patinka blusos, apninkančios tik Fakiną ir kates.

Kompiuteriai mokykloje – ikikolumbinių laikų, bet gerai prižiūrimi, ir prireikus jais naudojuos, tik prie elektroninio pašto nekišu nagų. Įpratau gyventi atsiskyrusi nuo viso pasaulio. Kam rašyčiau, jei neturiu draugų? Gaunu žinių iš Ninės ir Snieguolės, nes jie siunčia šifruotas žinutes Manueliui, bet aš irgi norėčiau jiems papasakoti savo įspūdžius apie šią keistą tremtį: juk jie negali nė įsivaizduoti Čilojės, čia reikia pagyventi, kad pažintum šį kraštą.

Likau Oregono akademijoje, tikėdamasi pabėgti šiek tiek atšilus orams, tačiau į šiuos miškus žiema ateina ilgam – su vaiskiu

kaip krištolas ledu ir sniegu, dangumi, kartais giedru ir žydru, kartais apsiniaukusiu, grėsmingu. Dienoms pailgėjus, kai atšilo ir prasidėjo renginiai gryname ore, vėl ėmiau brandinti pabėgimo planus, bet tuo metu radosi vikunijos, du grakštūs gyvūnėliai stačiomis ausimis ir nuotakos blakstienomis, vertinga dovana, kuria atsidėkojo vieno pernai mokyklą baigusio mokinio tėvas. Endžė man patikėjo prižiūrėti vikunijas, prasimesdama tuo, kad niekas nemokėtų taip gerai prižiūrėti gyvūnų kaip aš, auginusi Sjuzenos šunis bombų ieškotojus. Teko atidėti pabėgimą vėlesniam laikui, nes buvau reikalinga vikunijoms.

Ilgainiui prisitaikiau prie sporto, amatų ir terapijos dienotvarkės, tačiau draugų neįsigijau, nes sistema nebuvo palanki draugystei megzti; auklėtiniai daugių daugiausia draugiškai krėsdavo visokias šunybes. Nepasiilgau nė Saros ir Debės, lyg pasikeitus aplinkai ir aplinkybėms senos draugės būtų netekusios reikšmės. Prisiminusi pavydėdavau joms, kuo puikiausiai gyvenančioms be manęs, kaip ir visa Berklio vidurinė, nešiojančioms liežuvius apie Mają Vidal, pašalintą iš mokyklos ir uždarytą į beprotnamį. Gal vampyrių trijulėje mano vietą jau užima kokia kita mergina? Akademijoje išmokau kalbėti psichologų žargonu ir apeiti taisykles, ten vadinamas ne taisyklėmis, o sutartimis. Pagal pirmąją iš daugybės sutarčių, kurią, kaip ir visi kiti auklėtiniai, pasirašiau nė neketindama jos laikytis, turėjau vengti alkoholio, kvaišalų, smurto ir lytinių santykių. Pirmiems trims dalykams nebuvo sąlygų, bet mano likimo draugai įsimiklindavo pasidulkinti, nors ir kaip sekdavo patarėjai ir psichologai. Aš tvardžiausi.

Norėdama išvengti nemalonumų, turėjau dėtis esanti normali, nors normalumo sąvoka buvo kintama. Jei valgai daug –

vadinasi, jaudiniesi, jei mažai – sergi anoreksija; jei mėgsti vienatvę – sergi depresija, bet draugystė kelia įtarimą; jei nedalyvauji renginiuose – vadinasi, tyčia laikaisi nuošaly, o jeigu aktyviai dalyvauji – nori pasirodyti. „Ir taip blogai, ir taip negerai“, – dar viena Ninės išmintis.

Programa pagrįsta trimis aiškiais klausimais: kas esi, kaip ketini gyventi toliau ir kaip tai pasieksi, tačiau terapijos metodai nelabai suprantami. Išžaginta mergina turėdavo, persirengusi seksualia prancūzaite tarnaičiuke, šokti, akademijos auklėtiniams žiūrint; vaikinas, linkęs į savižudybę, lipti į miško stebėjimo bokštą, tikrinant, ar išdrįs pulti žemyn, o kitas, sergantis klaustrofobija, būdavo tolydžio uždaromas į sieninę spintą. Mums būdavo liepiama atgailauti – apsivalymo apeigos – ir įveikti savo bėdas, viešai aptariant jas bendrose sueigose. Aš atsisakiau aptarti senelio mirtį, ir mano likimo draugai turėjo mane pavaduoti, kol pagaliau budintis psichologas paskelbė mane lyg pagydyta, lyg nepagydoma, jau nebepamenu. Per ilgus grupinės terapijos seansus turėdavome išpažinti – pasakoti – prisiminimus, sapnus, troškimus, būgštavimus, ketinimus, fantazijas, pačias slapčiausias paslaptis. Apnuoginti sielą – toks buvo tų maratonų tikslas. Naudotis mobiliaisiais draudžiama, telefono pokalbių klausomasi, laiškai tikrinami, muzikos kūrinių, knygų ir kino filmų atranka, nei elektroninio pašto, nei nelauktų svečių.

Tris mėnesius praleidusi akademijoje, sulaukiau pirmojo artimųjų apsilankymo. Tėvui aptariant su Endže mano gydymo eigą, nuvedžiau močiutę aprodyti parko ir vikunijų, kurias

papuošiau, kaspinais aprišdama ausis. Ninė atvežė nedidelę Tėvuko nuotrauką plastikiniais rėmeliais, kur jis – treji metai prieš mirtį, vienui vienas, su skrybėle ir pypke rankoje – šypsosi žvelgdamas į objektyvą. Fotografavo Maikas O'Kelis per Kalėdas, kai, būdama trylikos, padovanojau seneliui prarastąją jo planetą: žalią kamuoliuką, paženklintą šimtu numerių, žemėlapiuose ar iliustracijose atitinkančių tai, ką, mudviejų nuomone, turėtume joje aptikti. Dovana jam labai patiko, todėl nuotraukoje jis ir šypsosi kaip mažas vaikas.

– Tėvukas visada su tavimi. Nepamiršk jo, Maja, – priminė močiutė.

– Jis miręs, Nine!

– Taip, bet nešiojies jį širdyje, nors ne visada tai suvoki. Iš pradžių aš taip sielvartavau, Maja, pagalvojusi, kad amžinai jo netekau, bet dabar beveik matau jį.

– Ir neliūdi? Kaip tau ne gėda! – išrėžiau pasipiktinusi.

– Liūdžiu, bet jau susitaikiau su netektimi. Dabar man kur kas ramiau širdy.

– Sveikinu. O man kasdien vis kokčiau šioje puspročių prieglaudoje. Išvaduok mane iš čia, Nine, kol galutinai neišprotėjau.

– Nežiūrėk į viską taip tragiškai, Maja. Čia kur kas maloniau, nei maniau, visi tokie supratingi, mandagūs.

– Todėl, kad jūs atvažiavot!

– Nori pasakyti, kad blogai su jumis elgiamasi, kai mūsų nėra?

– Niekas mūsų nemuša, bet mes psichologiškai kankinami, Nine. Jie neduoda mums valgyti, neleidžia miegoti, atima bet kokią galimybę gintis, o paskui plauna mums smegenis, visokį šlamštą kemša į galvą.

– Kokį šlamštą?

– Baugina dėl kvaišalų, gąsdina venerinėmis ligomis, kalėjimu, psichiatrijos ligoninėmis, abortais, laiko mus idiotais. Tavo manymu, to maža?

– To jau per daug. Išrėšiu viską į akis tai moteriškei – kuo ji vardu? Endžė? Pamatys, kas aš tokia!

– Liaukis! – sušukau, griebdama jai už rankos.

– To dar betrūko! Manai, aš leisiu, kad su mano dukraite būtų elgiamasi kaip su Gvantanamo kaliniais?

Ir Čilės mafija ryžtingais žingsniais nudrožė į direktorės kabinetą. Po kelių minučių mane pakvietė Endžė.

– Maja, būk gerutė, pakartok tėčiui viską, ką pasakojai močiutei.

– Ką tokį?

– Supranti, ką turiu galvoje, – nekeldama balso, pareikalavo Endžė.

Mano tėvo, regis, nepaveikė močiutės pasakojimas, jis tik priminė man teisėjos nutartį: arba reabilitacija, arba kalėjimas. Tad likau Oregone.

Apsilankiusi po dviejų mėnesių, Ninė susižavėjo: pagaliau susigrąžinusi savo dukraitę, nei Drakulos makiažo, nei nusikaltėlių gaujos manierų, atrodžiau sveika ir geros formos. Mat kasdien nubėgdavau aštuonis kilometrus. Endžė man leido mankštintis: nors ir kiek bėgtum, toli nenubėgsi. Neįtarė, kad treniruojuos rengdamasi pasipustyti padus.

Papasakojau Ninei, kaip mes, akademijos auklėtiniai, šaipomės iš psichologų testų ir terapeutų, kurių ketinimai tokie skaidrūs, jog didžiausi naivuoliai sugeba juos mulkinti, na o kalbant apie mokymo lygį, išleidžiamojoje klasėje gausime neišmanėlių atestatus, kuriuos galėsime pasikabinti ant sienos.

Mums iki gyvo kaulo nusibodo dokumentiniai filmai apie atšilimą ašigaliuose ir ekskursijas į Everestą, mes pageidaujame žinoti, kas vyksta pasaulyje. Ji pareiškė, jog neatsitiko nieko tokio, kas verta dėmesio, vien tik prastos naujienos, jokio pagerėjimo, pasaulis ritasi į bedugnę, bet taip lėtai, kad aš spėsiu užbaigti mokyklą. „Dar neaišku, Maja, kada galėsi grįžti namo. Aš tavęs labai pasiilgau!“ – atsiduso ji, glostydama man plaukus, dažytus gamtoje neregėtomis spalvomis paštu jos pačios atsiųstais dažais.

Nors ir su vaivorykštės spalvų plaukais, vis dėlto atrodžiau gana padoriai, palyginti su kai kuriais likimo draugais. Bandydama išlyginti begalę draudimų ir įteigti mums apgaulingą laisvės jausmą, akademijos vadovybė leido mums pagal savo įgeidžius eksperimentuoti su drabužiais ir plaukais, bet negalėjome nei įsiverti auskarų, nei pasidaryti tatuiruočių. Aš turėjau į nosį įvertą auksinį žiedą ir 2005 metais pasidarytą tatuiruotę. Vienas vaikinukas, trumpai pabuvęs neonaciu ir paskiau pasirinkęs metamfetaminą, puikavosi įkaitinta geležimi ant dešinės rankos išdeginta svastika, o kitas ant kaktos buvo išsitatuiravęs žodį *fuck*.

– Jis šiknius iš pašaukimo, Nine. Mums uždrausta net užsiminti apie jo tatuiruotę. Pasak psichiatro, tai gali jį traumuoti.

– Kuris, Maja?

– Anas dilba, kur plaukus užsileidęs ant akių.

Ir Ninė nubėgusi jį nuramino, girdi, dabar tą žodį nuo kaktos galima pašalinti lazeriu.

Manuelis naudojasi trumpa vasara informacijai rinkti, o vėliau, tamsiomis žiemos dienomis, ketina užbaigti knygą apie Čilojės

burtus. Mudu gražiai sugyvename, bent man taip atrodo, nors jis retkarčiais mane vis dar pabara. Aš neimu į galvą. Pamenu, iš pradžių jis man pasirodė paniurėlis, tačiau, pagyvenusi drauge kelis mėnesius, supratau, kad jis iš tų geraširdžių žmonių, kurie gėdijasi to būdo bruožo: nesistengia meilintis ir išsigąsta, jei kas nors lipšniau elgiasi, todėl manęs prisibijo. Australijoje išleistos dvi jo knygos didelio formato, su spalvotomis nuotraukomis, ir šioji, Kultūros tarybos ir kelių turizmo įmonių remiama, irgi turėtų būti tokia. Leidėjai užsakė iliustracijas garsiam Santjago dailininkui, kuriam teks paprakaituoti, kuriant kai kurias Čilojės mitologijos pabaisas. Tikiuosi, Manuelis man duos daugiau darbo, tad galėsiu atsiteisti už svetingumą, priešingu atveju liksiu skolinga iki gyvenimo pabaigos. Visa bėda, kad jis nemoka skirti užduočių: duoda man pačių paprasčiausių darbelių, o paskiau gaišta laiką tikrindamas, ar gerai padaryta. Tikriausiai laiko mane neišsivysčiusia. Negana to, dar turi duoti pinigų, nes atvažiavau tuščiomis kišenėmis. Patikino mane, kad močiutė pervedė pinigų į jo banko sąskaitą, bet aš netikiu – močiutei paprasti sprendimai neateina į galvą. Sprendžiant iš jos būdo, ji greičiau būtų atsiuntusi kastuvą lobiams ieškoti. Kadaise piratai čia slėpė lobius, visiems tai žinoma. Šventojo Jono naktį, birželio dvidešimt ketvirtąją, paplūdimyje spingsi žiburėliai, ženklas, jog ten užkasta skrynia. Deja, žiburėliai juda, tai išmuša iš vėžių goduolius, ir, be to, žiburėliai, galimas daiktas, klaidina raganius. Niekas nepraturtėjo, šventojo Jono naktį ieškodamas lobių.

Orai mainosi beregint, tad Eduvichisė man numezgė čilojietišką kepuraitę. Šimtametė donja Lusinda nudažė vilnas vietiniais dažais, pagamintais iš augalų, žievės ir vaisių. Ta senučiukė labai sumani, niekas negeba pagaminti tokių atsparių

rudų, raudonų, juodų ir žalių atspalvių dažų, kurie man labai dera. Už nedidelius pinigus galiu apsirūpinti šiltais drabužiais ir apavu, rausvi mano batai nuo drėgmės visai sukiužo. Čilėje nesunku padoriai rengtis: visur parduodami drabužiai, padėvėti arba nupiginti amerikietiški ar kiniški, kartais aptinku ir savo dydžio.

Ėmiau pagarbiai žiūrėti į *Cahuilla*, Manuelio motorlaivį, iš pažiūros tokį palaikį, o iš tiesų – labai patvarų. Šokinėdami per bangas, plaukiojome juo po Ankudo įlanką, o žiemai pasibaigus plauksime piečiau – į Korkovado įlanką Didžiosios salos pakrantė. Motorlaivis lėtas, bet patikimas tuose ramiuose vandenyse; pačios nuožmiausios audros siautėja atviroje jūroje, Ramiajame vandenyne. Salose, atkampiuose kaimeliuose, gyvena senoliai, sakmių ir padavimų mokovai. Augina gyvulius, žvejoja, laikosi nedidelėmis bendruomenėmis, kur dar neįsigavo išpuikusi pažanga.

Mudu su Manueliu išplaukiame paryčiais ir, jeigu kelionė nelabai tolima, stengiamės grįžti prieš temstant, bet jeigu tenka sugaišti daugiau nei tris valandas, liekame nakvoti, nes nakčia plaukioja tik kariniai laivai ir *Caleuche*, laivas vaiduoklis. Pasak senolių, visa tai, kas yra žemėje, yra ir po vandeniu. Jūrose, ežeruose, upėse ir užlajose grimzdi miestai, ten gyvena *piguičenai*, piktos būtybės, sukeliančios aukštas bangas ir klastingas sroves. Reikia itin saugotis drėgmės, perspėja mus, tačiau tai beprasmis patarimas šioje žemėje, kur lyja be perstojo ir visur šlapia. Kartais sutinkame senolių, nusiteikusių papasakoti viską, ką regėjo savo akimis, ir grįžtame su neįkainojamu lobiu – įrašais, kuriuos keblu iššifruoti, nes tenykščiai labai savotiškai kalba. Pašnekesio pradžioje stengiasi išvengti kalbų apie burtus, senių paistalai, sako jie, niekas jais nebetiki; tur-

būt bijo raganių, jų vadinamų žiniuoniais, arba nenori pagarsėti kaip prietaringi, tačiau Manuelis pamažu juos prakalbina, griebdamasis gudrybių ir obuolių degtinės.

Niršdama ant viso pasaulio, milžino žingsniais atlėkė stipri kaip niekad audra. Pratrūko žaibais, griausmais ir pašėlusiu vėju, pasinešusi lietuje paskandinti mūsų namą. Atsiplėšę nuo lubų sijų, trys šikšnosparniai pasiuto daužytis po kambarį, aš puoliau su šluota vyti jų lauk, o katinas Paikutis bergždžiai bandė sugriebti juos nagais virpančioje žvakių šviesoje. Jau kelios dienos, kai sugedo generatorius, nežinia, kada teiksis pasirodyti „visų galų meistras“, jeigu apskritai teiksis pasirodyti, niekas to nežino, šiame krašte niekas nežiūri į laikrodį. Čilėje visų galų meistrais vadinami žmonės, mokantys ką nors sutaisyti su replėmis ir viela, tačiau saloje tokių nėra, mums tenka kviestis iš kitur, bet anie niekada neskuba, kaip ir dera aukštiems pareigūnams. Audra griaudėjo kurtinamai, atrodė, tarsi uolos riedėtų, dundėtų tankai, žlegėtų nuo bėgių nušokę traukiniai, kauktų vilkai, ir staiga iš žemės gelmių išsiveržė aimana. „Žemės drebėjimas, Manueli!“ Bet jis kuo ramiausiai skaitė, pasišviesdamas ant kaktos pririštu kalnakasio žibintuvėliu. „Vėjas, ir tiek, mergele, per žemės drebėjimą puodai krinta ant grindų.“

Tuo metu, visa pažliugusi, su plastikiniu ponču ir žvejo batais, atbėgo Asusena Korales prašyti pagalbos – jos tėvui labai bloga. Šėlstant audrai, neveikė mobilieji telefonai ir buvo neįmanoma nukakti į kaimelį. Manuelis apsivilko neperšlampamą lietpaltį, užsimaukšlino kepurę, apsiavė batus, pasiėmė žibintą ir susirengė eiti. Aš išlėkiau iš paskos – nė neketinau likti viena su šikšnosparniais, kaukiant viesului.

Koralesų troba buvo netoliese, bet užtrukome ištisą šimtmetį tamsoje stengdamiesi įveikti tą atstumą, kiaurai permerkti žliaugiančios liūties, klampodami per purvą ir grumdamiesi su vėju, stumiančiu priešinga kryptimi. Kartais man dingodavosi, kad pasiklydome, bet staiga priešaky sušviesavo gelsvas Koralesų lango atšvaitas.

Troba, kur kas mažesnė už mūsiškę, tik gerokai apgriuvusi, vos laikėsi, pokšint nuplėštoms lentoms, tačiau viduje buvo ramu. Dviem parafininiams žibintams švyksant, išvydau sugrioztus senus baldus, pintines verpti paruoštų vilnų, krūvas bulvių, puodus, ryšulius, ant ištemptos vielos padžiautus drabužius, po varvančiomis lubomis sustatytus kibirus ir net narvus su triušiais ir vištomis, kurių tokią naktį nevalia palikti lauke. Viename kampe ant altorėlio prie gipsinės Švenčiausiosios Mergelės statulėlės ir dvasiškojo tėvo Urtado, čiliečių šventojo, paveikslo degė žvakė. Ant sienų kabojo kalendoriai, įrėmintos nuotraukos, pašto atvirukai ir ekoturizmo skrajutės, suaugusiųjų mitybos vadovėlis.

Karmelas Koralesas buvo augalotas vyras, dailidė ir laivų statytojas, tačiau palaužtas alkoholio ir diabeto, jau seniai niokojusio organizmą. Iš pradžių nekreipė dėmesio į ligos požymius, vėliau žmona ėmėsi jį gydyti česnakais, žaliomis bulvėmis ir eukaliptų lapais, o kai Liliana Trevinjo liepė jam važiuoti į Kastro ligoninę, buvo jau per vėlu. Pasak Eduvichisės, daktarai tik pakenkė. Koralesas nė neketino keisti gyvenimo būdo: gėrė, kaip gėręs, skriaudė šeimą, kol pagaliau pernai gruodį jam amputavo koją. Dabar nesugeba pasivyti vaikaičių ir duoti diržų, bet Eduvichisė paprastai vaikšto su pamušta akimi, ir niekas į tai nekreipia dėmesio. Manuelis man patarė nesikišti, nes Eduvichisei neišeitų į sveikatą, į smurtą šeimoje tebežiūrima pro pirštus.

Ligonio lova stovėjo prie malkomis kūrenamos krosnies. Iš gandų, girdėtų apie Karmelą Koralesą, apie muštynes, kurias sukeldavo pasigėręs, apie tai, kaip skriausdavo šeimą, įsivaizdavau tokį baubą, bet lovoje gulėjo bejėgis senukas, sulysęs, kaulėtas, primerktomis akimis, ir išsižiojęs kriokavo, lyg mirtimi vaduodamasis. Buvau įsitikinusi, kad diabetikams visada leidžiamas insulinas, bet Manuelis davė jam kelis šaukštus medaus, ir tai drauge su Eduvichisės maldomis ligoniui padėjo. Asusena mums užplikino puodelį arbatos, mes gėrėme tylėdami, laukdami, kada nurims audra.

Kai paryčiais apie ketvirtą valandą mudu su Manueliu grįžome namo, krosnis buvo neseniai užgesusi, troboje šalta. Jis nuėjo atnešti malkų, o aš tuo metu uždegiau žvakes ir užkaičiau ant parafininės viryklėlės vandens ir pieno. Mane krėtė drebulys, ir ne tiek nuo šalčio, kiek nuo nakties įvykių: audra, šikšnosparniai, merdėjantis žmogus ir tai, ką jaučiau Koralesų namuose, kažką nesuvokiama, pragaištinga, lyg kokį priešiškumą. Jeigu tai tiesa, kad sienos sugeria šeimos gyvenimą, Koralesų namuose tvyro blogis.

Manuelis greitai užkūrė ugnį, padžiovėme šlapius drabužius, apsivilkome pižamas, apsimovėme storas puskojines ir įsisupome į čilojietiškas antklodes. Prisiglaudę prie krosnies, atsigėrėme – jis arbatos, aš pieno, paskiau jis patikrino langines, ar vėjas jų neatplėšė, pripylė man į šildyklę karšto vandens, nunešė į mano kambarį ir išėjo. Girdėjau, kaip jis eina į tualetą, paskiau atsigula. Klausiausi paskutinių audros atgarsių, tolstančios perkūnijos ir pamažu malštančio vėjo.

Stengiausi visaip slopinti nakties baimę, tačiau tai nepadėjo. Atvykusi į Čiloję, pasveikau kūnu ir siela, bet ėmė kamuoti

nemiga, o vaistų gerti nenorėjau. Maikas O'Kelis mane perspėjo, kad buvę narkomanai labai negreitai pradeda vėl normaliai miegoti. Vakare vengiu kofeino ir stiprių jaudulių, kaip antai: knygų ir kino filmų su smurto scenomis, kad nakčia netektų už tai atkentėti. Prieš guldama išgeriu stiklinę šilto pieno su medumi ir cinamonu, stebuklingų vaistų, kurių man paruošdavo Tėvukas, kai buvau maža, ir Eduvichisės raminamosios arbatos: liepžiedžių, šeivamedžio žiedų, mėtų ir našlaičių, tačiau nors ir ką daryčiau, nors eičiau gulti kuo vėliausiai ir skaityčiau tol, kol imtų merktis akys, nemigos nesugebu apgauti, ji nepermaldaujama. Daug naktų savo gyvenime esu praleidusi be miego, anksčiau skaičiuodavau avis, dabar skaičiuoju juodakakles gulbes arba baltapilvius delfinus. Tamsoje slenka valandos, pirma, antra, trečia nakties, klausausi namų kvėpavimo, vaiduoklių kuždesių, pabaisų krebždėjimo po lova, baimindamasi dėl savo gyvybės. Mane kamuoja įprasti priešai: skausmas, netektys, pažeminimas, nerami sąžinė. Uždegti šviesą – vadinasi, prisipažinti pralaimėjus, tuomet nemiegosiu iki pat ryto, nes su šviesa namai ne tik kvėpuoja, bet ir bruzda, krebžda, pučiasi, pampsta, ima šmėseliuoti vaiduokliai, sukrunta baubai. Šioji tikriausiai bus viena iš tų begalinių naktų, per daug būta įspūdžių, per vėlai atsigulta. Taip begulint po kalnu antklodžių ir bestebint praplaukiančias gulbes, gretimame kambaryje išgirdau – jau nebe pirmą kartą – per miegus blaškantis Manuelį.

Kažkas sužadina jam tuos košmarus, tai, kas susiję su jo praeitimi ir turbūt su šios šalies praeitimi. Internete aptikau įdomių dalykų, gal ir reikšmingų, tačiau apgraibom, nieko tikra neužčiuopdama. Viskas prasidėjo tada, kai bandžiau ieškoti žinių apie pirmąjį Ninės vyrą Felipę Vidalį ir netyčia užkliuvau

už 1973 metų karinio perversmo, kita vaga pakreipusio Manuelio gyvenimą. Aptikau keletą Felipės Vidalio straipsnių apie septintojo dešimtmečio Kubą – tai buvo vienas iš nedaugelio Čilės žurnalistų, rašiusių apie revoliuciją, – ir kelis jo reportažus iš įvairių pasaulio kraštų: matyt, daug keliavo. Keliems mėnesiams praslinkus po karinio perversmo, jis dingo, tik tiek ir būta internete. Buvo vedęs, turėjo sūnų, bet vardų neminėta. Klausiau Manuelį, kur susipažino su Felipe Vidaliu, ir jis sausai man atsakė, kad nenori apie tai kalbėti, bet man dingojas, jog šių vyrų likimai tikriausiai kaip nors susiję.

Čilėje daug žmonių netikėjo karinės diktatūros žiaurumais, kol paskutiniajame amžiaus dešimtmetyje pasirodė nepaneigiamų įrodymų. Pasak Blankos, niekas jau negali ginčyti, jog būta piktnaudžiavimo, tačiau netrūksta žmonių, kurie tai bando pateisinti. Nevalia prašnekti šia tema girdint jos tėvui ar kitiems Šnakių šeimos nariams, kuriems praeitis amžinai palaidota, kariuomenė išgelbėjo šalį nuo komunizmo, padarė tvarką, likvidavo ardomuosius elementus ir atkūrė laisvąją rinką, suteikusią gerovę ir privertusią iš prigimties tingius čiliečius imtis darbo. Žiaurumai? Kare jų neišvengsi, o tai būta karo prieš komunizmą.

Ką tąnakt sapnavo Manuelis? Man vėl vaidenosi kraupios šmėklos, lankančios jį sapnuose, šmėklos, taip išgąsdinusios mane iš pradžių. Galiausiai atsikėliau ir, laikydamasi sienų, apgraibomis nusėlinau iki jo kambario, žerplėjančios krosnies atšvaitų taip silpnai apšviestą, kad vos ryškėjo baldų apybraižos. Niekada nebuvau kojos kėlusi į tą kambarį. Gyvenome glaudžiai: jis man padėjo, kai sirgau kolitu, o tai labai intymi liga,

susiduriame vonios kambaryje, kartą net pamatė mane nuogą, kai netyčia išėjau iš dušinės, tačiau jo kambarys – draudžiama teritorija, kur nekviesti gali įeiti nebent Paikutis ir Gudrutis. Kodėl taip pasielgiau? Norėjau jį pažadinti, kad nesikamuotų, apgauti nemigą ir užmigti šalia jo. Tik tiek, bet suvokiau, jog žaidžiu su ugnimi, juk jis vyras, o aš moteris, nors ir jaunesnė penkiasdešimt dvejais metais.

Mėgstu žiūrėti į Manuelį, vilkėti jo padėvėtą švarką, vonios kambaryje uosti jo muilą, klausytis jo balso. Man patinka jo ironija, pasitikėjimas savimi, tyli draugija, patinka tai, kad jis nenumano, kaip jį myli žmonės. Nejaučiu jam ypatingo potraukio, nieko panašaus, tik nuoširdžiai jį myliu, taip nuoširdžiai, jog sunku žodžiais išreikšti. Tiesą pasakius, ne tiek daug turiu, ką galėčiau mylėti: Ninę, tėtį, Snieguolę, dar du žmones Las Vegase, nė vieno Oregone, išskyrus vikunijas, ir dar vieną kitą žmogų, itin kritusį į širdį šioje saloje. Priėjau prie Manuelio, nesistengdama kuo tyliau laikytis, įsliuogiau į lovą, apsikabinau prisiglaudusi prie nugaros, įspraudžiau kojas tarp jo kojų ir įbedžiau nosį jam į sprandą. Jis nekrustelėjo, nors pajutau, kad pabudo, nes virto marmuro luitu. „Atsipalaiduok, žmogau, atėjau tik pakvėpuoti drauge su tavimi“, – tiek tesusivokiau pasakyti. Taip ir gulėjome kaip sena sutuoktinių pora, sutartinai kvėpuodami, mėgaudamiesi antklodžių šiluma, savo kūnų šiluma. Miegojau kietai kaip anais laikais, kai miegodavau tarp senelių.

Manuelis pažadino mane, atnešęs puodelį kavos ir skrebučių. Audra nutolo, ore palikdama gaivą, šviežią drėgnos medienos ir druskos kvapą. Ryto saulei nutvieskus trobą, nakties įvykiai atrodė lyg slogutis. Manuelis buvo nusiskutęs, drėgnais plaukais, apsirengęs kaip paprastai: nelygintomis kelnėmis,

marškinėliais uždaru kaklu, per alkūnes išdilusiu švarku. Padavė man padėklą ir atsisėdo šalia.

– Atsiprašau. Niekaip negalėjau užmigti, o tave kankino košmarai. Manding, kvailai pasielgiau, ateidama į tavo kambarį... – prabilau.

– Be abejo.

– Būk geras, Manueli, nenutaisyk senmergės minos. Galėtum pamanyti, kad padariau siaubingą nusikaltimą. Nei išžaginau tave, nei ką.

– Nieko baisaus, – atsiliepė jis rimtu veidu.

– Ar galėčiau tave kai ko paprašyti?

– Nelygu ko.

– Aš žiūriu į tave kaip į vyrą, nors tu ir pagyvenęs. Bet tu elgiesi su manimi kaip su savo katinais. Tu nežiūri į mane kaip į moterį, tiesa?

– Žiūriu į tave kaip į tave, Maja. Todėl prašau, kad niekada negultum į mano lovą. Niekada. Sutarta?

– Sutarta.

Šioje bukoliškoje Čilojės saloje ankstesnis mano blaškymasis man atrodo nesuprantamas. Nesuvokiu, kodėl andai nenustygau vietoje, šokinėjau nuo vieno dalyko prie kito, amžinai kažko ieškodama ir nežinodama ko; negaliu aiškiai prisiminti pastarųjų trejų metų paskatų ir pojūčių, lyg anoji Maja Vidal būtų buvusi kita moteris, nepažįstamoji. Aptariu tai su Manueliu per mūsų retus daugiau ar mažiau nuoširdžius pokalbius, kai esame vieni du, kai lauke lyja, kai dingsta elektra ir jis nebegali įgulti į savo knygas ir išvengti mano tauškalų, ir jis man aiškina, kad prie adrenalino priprantama, žmogus pamėgsta

gyventi kaip ant žarijų, negali apsieiti be melodramos, nes melodrama vis įdomiau nei pilka kasdienybė. Pasak jo, mano metų jaunimas bodisi dvasios ramybe, o aš esanti tokio amžiaus, kai ieškoma nuotykių, tremtis į Čiloję – tai tik trumpa atvanga, tokiai kaip aš toks gyvenimo būdas svetimas. „Vadinasi, tavo žodžiais tariant, kuo greičiau išsinešdinsiu iš tavo namų, tuo bus geriau, ar ne?“ – paklausiau. „Tau bus geriau, Maja, ne man“, – atsakė jis. Tikiu, nes man išvykus šis žmogus pasijus vienišesnis už moliuską.

Kas be ko, prie adrenalino priprantama. Oregone buvo keletas paauglių, lemtingai susitaikiusių su savo negalia. Laimė kaip muilas, slysta iš rankų, bet bėdų sunku nusikratyti, jos prikimba kaip dagiai, dygios, kietos. Akademijoje elgiausi kaip rusiškame romane: buvau bjauri, nevalyva ir pikta, apgaudinėjau ir skaudinau mane mylinčius žmones, mano gyvenimas buvo suknistas. Šioje saloje, priešingai, beveik visada manau, kad esu gera, lyg pakeitusi gyvenamąją vietą drauge būčiau pati pasikeitusi. Čia, išskyrus Manuelį, niekas nežino mano praeities; žmonės manimi pasitiki, mano, kad esu atostogaujanti moksleivė, atvykusi padėti Manueliui, laiko mane paprasta ir sveika mergina, plaukiojančia ledinėje jūroje ir kaip vyras žaidžiančia futbolą, žodžiu, puskvaiše gringe. Nė neketinu jų nuvilti.

Kartais, kai kankina nemiga, ima graužti sąžinė dėl viso to, ką esu padariusi, bet nurimsta paryčiais, kai pakvimpa krosnyje degančiomis malkomis, kai Fakinas kepšteli letena, prašydamas išleisti į lauką, ir alergijos kamuojamas koščioja Manuelis, eidamas į vonios kambarį. Atsibundu, žiovauju, rąžausi lovoje ir atsidūstu patenkinta. Nebūtina atsiklaupus muštis į krūtinę nei ašaromis ir krauju atgailauti dėl savo nuodėmių. Kaip saky-

davo Tėvukas, gyvenimas – tai gobelenas, kurį audžiame kas dieną gausybe įvairiaspalvių gijų, storų ir tamsių, plonyčių ir ryškių, tinka bet kokios gijos. Mano iškrėstos kvailystės įaustos į tokį gobeleną, ir neįmanoma jų panaikinti, tačiau nėra ko atgailauti visą gyvenimą. Kas padaryta – padaryta; reikia žiūrėti į priekį.

Čilojėje nėra jokios priežasties nevilčiai. Šiuose iš kiparisų surręstuose namuose širdis nurimsta.

2008 metų birželį užbaigiau savo programą Oregono akademijoje, kur buvau įkliuvusi ilgam laikui. Būčiau galėjusi po kelių dienų pasprukti pro siaurus vartus ir ilgėčiausi tik vikunijų ir Stivo, akademijos merginų mėgstamiausio patarėjo. Kaip ir visos merginos, buvau lyg ir įsimylėjusi jį, bet pernelyg išdidi, kad prisipažinčiau. Merginos naktį slapčia įsmukdavo į jo kambarį ir, mandagiai išprašytos, grįždavo į savo lovą; Stivas genialiai mokėjo jomis nusikratyti. Pagaliau laisva. Būčiau galėjusi grįžti į normalių žmonių pasaulį, ligi soties klausytis muzikos, žiūrėti kino filmus, skaityti draudžiamas knygas, užsiregistruoti visų mūsų, akademijos auklėtinių, geidžiamame feisbuke, kuris tuomet buvo socialinių tinklų naujovė. Daviau sau žodį kol gyva nekelti kojos į Oregono valstiją.

Pirmą kartą per tuos mėnesius prisiminiau Sarą ir Debę, svarstydama, ką jos dabar veikia. Tikriausiai baigė vidurinę mokyklą ir ieško darbo, nes vargu ar stojo į koledžą – per skystos smegenys. Debei visada sunkiai sekėsi mokslas, o Sara turėjo per daug visokių bėdų: jeigu neišsigydė bulimijos, veikiausiai nukeliavo į kapus.

Vieną rytą Endžė, pakvietusi mane pasivaikščioti po pušyną, – įtartina, nes tai jai nebūdinga, – išdėstė man, kad pa-

tenkinta mano pažanga, kad aš moku dirbti pati viena, kad akademija man tik padėjo ir kad dabar galėčiau stoti į universitetą, nors ir esama žinių spragų. „Ne spragų, o bedugnių", – įsiterpiau aš. Į įžūlią mano pastabą ji atsakė šypsena ir priminė, kad jos pareiga – ne mokslo žinias teikti, tai atlieka bet kuri mokymo įstaiga, o siekti kur kas svarbesnio tikslo – įskiepyti jaunimui pareigos jausmo suvokimą, kad jam būtų lengviau panaudoti vidinį savo potencialą.

– Tu subrendai, Maja, ir tai svarbiausia.

– Tavo teisybė, Endže. Kai buvau šešiolikos, mano gyvenimo tikslas buvo ištekėti už senio milijonieriaus, nunuodyti jį ir paveldėti jo turtą, o dabar, priešingai, ketinu auginti vikunijas ir jomis prekiauti.

Jai tai nepasirodė sąmojinga. Apylankomis pasiūlė man vasarą padirbėti akademijoje sporto instruktore ir padėjėja amatų dirbtuvėje, vėliau, rugsėjį, galėčiau iškart stoti į koledžą. Pridūrė, kad, kaip žinia, tėtis skiriasi su Sjuzena ir gauna paskyrimą į Artimųjų Rytų oro linijas.

– Tavo padėtis sudėtinga, Maja, nes pereinamuoju laikotarpiu tau reikia pastovumo. Čia tu saugi, o Berklyje nesilaikysi drausmės. Nepatartina grįžti į ankstesnę aplinką.

– Gyvensiu su močiute.

– Tavo močiutė jau nebe to amžiaus, kad...

– Tu jos nepažįsti, Endže! Energijos ji turi daugiau nei Madona. Ir nevadink jos močiute, nes jai labiau tinka toks vardas kaip Donas Korleonė, arba Krikštatėvis. Ninė auklėjo mane sprigtais į galvą. Kokios dar drausmės bereikia?

– Palikim ramybėje tavo močiutę, Maja. Du ar trys mėnesiai, kuriuos praleisi šičia, gali nulemti tavo gyvenimą. Pasvarstyk prieš atsakydama.

Tuomet supratau, kad tėtis sudarė su ja sutartį. Mudu su juo niekada nebuvome itin artimi, vaikystėje jo beveik nemačiau, jis taip susitvarkė, kad būtų kuo toliau nuo manęs, o tuo metu su manimi kariavo Ninė ir Tėvukas. Mirus seneliui ir užgriuvus bėdoms, jis įgrūdo mane į Oregoną ir nusiplovė rankas. Dabar, patogiai įsitaisęs, skraidė į Artimuosius Rytus. Kuriems galams mane pagimdė? Reikėjo atsargiau mylėtis su Laplandijos princese, juo labiau kad nei vienas, nei kitas nenorėjo vaikų. Manding, ir anais laikais būta sargių. Visos tos mintys viesulu praskriejo man galvoje, ir beregint priėjau prie išvados, jog beprasmiška jam priešgyniauti ar bandyti derėtis, nes buvo užsispyręs kaip asilas, kai įsikaldavo ką nors į galvą, prireikdavo ieškoti kitos išeities. Buvau aštuoniolikos, ir pagal įstatymą jis negalėjo manęs priversti likti akademijoje, todėl susiuostė su Endže, kurios nuomonė prilygo nuosprendžiui. Jeigu imčiau maištauti, būčiau paskelbta netinkamo elgesio ir, psichiatrui parašu patvirtinus nutartį, prievarta palikta čia arba perkelta kitur pagal kokią nors programą. Priėmiau Endžės pasiūlymą taip staigiai, kad kam nors kitam, ne taip pasitikinčiam savo galia, kiltų įtarimas, ir beregint puoliau ruoštis taip ilgai atidėliotam pabėgimui.

Antrąją birželio savaitę, kelioms dienoms prabėgus po pasivaikščiojimo po pušyną su Endže, vienas moksleivis rūkydamas sporto salėje sukėlė gaisrą. Nuo numestos nuorūkos užsidegė čiužinys, ir, prieš įsijungiant gaisro signalui, liepsnos jau laižė lubas. Tokio šiurpaus ir podraug smagaus dalyko nebuvo atsitikę nuo pat akademijos įsteigimo dienos. Tuo metu, kai instruktoriai ir sodininkai tempė vandens žarnas, jaunimas,

naudodamasis proga, išsilakstė į visas puses, džiaugsmingai liuoksėdamas ir klykaudamas, išliedamas per ilgus savianalizės mėnesius susikaupusią energiją, ir, kai pagaliau atvažiavo policija ir gaisrininkai ir išvydo kraupų vaizdą, pasitvirtino paplitusi nuomonė, jog tai šėlstančių pamišėlių prieglauda. Gaisras išsiplėtė, grasindamas artimiausiems miškams, ir gaisrininkai pagalbon iškvietė lėktuvą. Paaugliai dar labiau įsišėlo, neklausydami savo vadovų ir lakstydami po cheminių putų čiurkšlėmis.

Buvo nuostabus rytmetis. Gaisro dūmams dar nespėjus užtemdyti padangės, buvo šilta ir giedra, idealus oras pabėgti. Pirmiausia turėjau gelbėti vikunijas, kurių per sumaištį niekas neprisiminė, ir sugaišau visą pusvalandį, stengdamasi išginti iš gardo: stovėjo kaip supančiotos iš baimės, užuodusios svilėsių tvaiką. Galiausiai man dingtelėjo mintis sudrėkinti vieną kitą porą marškinėlių ir užmauti joms ant galvų, taip pavyko nutempti jas į teniso aikštelę, kur jas pririšau ir palikau su gobtuvais. Paskui nudūmiau į miegamąjį, sukimšau į kuprinę visa, kas reikalinga, – Tėvuko nuotrauką, vieną kitą drabužį, du energinius batonėlius ir butelį vandens, – apsiaviau geriausiais bateliais ir nukūriau į mišką. Tai buvo anaiptol ne akimirkos impulsas, ištisus šimtmečius laukiau tos progos, tačiau, metui atėjus, išlėkiau be jokio apgalvoto plano, be tapatybės kortelės, be žemėlapio ir pinigų, vien akstinama beprotiškos minties išrūkti kelioms dienoms ir taip pagąsdinti tėvą, kad jis niekada to nepamirštų.

Endžė palaukė dvi paras ir tik tada paskambino mano artimiesiems, nes akademijos auklėtiniams buvo įprasta kartais dingti kuriam laikui: jie išbėgdavo į greitkelį, prašydavo pavėžėti iki artimiausio kaimelio už trisdešimties kilometrų, pa-

simėgaudavo laisve ir patys sugrįždavo, nes neturėjo kur eiti, arba juos sugrąžindavo policija. Pabėgimai buvo tokie įprasti, ypač naujokų, jog buvo laikomi kaip sveiko proto įrodymas. Tik sergantieji abulija ir depresija nuolankiai taikydavosi su nelaisve. Kai tik gaisrininkai įsitikino, kad nė vienas žmogus nenukentėjo, manęs niekas per daug ir nepasigedo, tačiau kitą rytą, kai gaisro sukeltas susijaudinimas nugulė pelenais, pradėta manęs ieškoti kaimelyje ir paieškos būriai ėmė šukuoti miškus. Tuo metu jau buvau laimėjusi keliolika valandų.

Nesuvokiu, kaip galėjau be kompaso orientuotis tame pušų okeane ir, eidama lankstais, nusigauti iki greitkelio. Tiesiog pasisekė, kitaip vargu ar įmanoma būtų paaiškinti. Mano maratonas truko keliolika valandų, išbėgau rytą, sulaukiau vakaro ir nakties. Pasruvusi prakaitu, keliskart stabtelėjau atsigerti vandens ir krimstelėti energinių batonėlių ir kūriau toliau, kol sutemus teko sustoti. Įsitaisiau tarp medžio šaknų, melsdama Tėvuką pririšioti lokius: čia jų devynios galybės, ir jie tokie įžūlūs, kad kartais atsibasto prie akademijos ieškotis maisto, nė kiek nesibaimindami žmonių. Stebėdavome juos pro langus, bet niekas nedrįsdavo jų nuvyti, kai jie vartydavo šiukšlių konteinerius. Bendravimas su Tėvuku, nepagaunamas kaip akimirksnis, man gydantis akademijoje buvo gana nepastovus. Iš pradžių, iškart po mirties, esu tikra, jis rodydavosi man: matydavau tai kur nors tarpdury, tai priešais ant šaligatvio, tai restorane už lango. Jo neįmanoma neatpažinti, tokių kaip Tėvukas daugiau nėra, nei juodaodis, nei baltasis, elegantiškas kaip niekas kitas, išvaizdus, su pypke, akiniais auksiniais rėmeliais ir Borsalino skrybėle. Vėliau įklimpau į kvaišalus ir

alkoholį, vis giliau ir giliau, vaikščiojau aptemusia sąmone ir jo nebemačiau, bet kai kada, man regis, jis būdavo greta: jausdavau į nugarą įsmeigtą jo žvilgsnį. Pasak Ninės, jeigu nori bendrauti su dvasiomis, turi laikytis labai ramiai, tylomis, tuščioje švarioje erdvėje, kur nėra laikrodžių. „Kaip tu išgirsi Tėvuko balsą, jeigu amžinai vaikščioji įsikišusi į ausis ausinuką?“ – priekaištaudavo ji.

Tą naktį, viena atsidūrusi miške, vėl patyriau nesuvokiamą baimę, kamavusią vaikystėje nemigos naktimis, vėl apipuolė tie patys baubai, gąsdindavę senelių namuose. Tik kieno nors prisiglaudimas ir šiluma padėdavo man užmigti, kieno nors, didesnio ir stipresnio už mane: Tėvuko, šuns – bombų ieškotojo. „Tėvuk, Tėvuk!“ – pašaukiau, aidžiai dunksint širdžiai krūtinėje. Stipriai užsimerkiau, užsikimšau ausis, kad neregėčiau judančių šešėlių ir negirdėčiau grėsmingų garsų. Užsnūdau, bet tikriausiai miegojau labai trumpai, pabudau tarp medžių kamienų tvykstelėjus ryškiai šviesai. Paglūdojau stengdamasi atsipeikėti ir paspėliojau, kad tai veikiausiai automobilio žibintai, kad netoliese kelias; tuomet pašokau klykdama iš džiaugsmo ir puoliau bėgti.

Prieš kelias savaites prasidėjo mokslo metai, ir dabar einu mokytojos pareigas, bet atlyginimo negaunu. Už pastogę ir svetingumą Manueliui Arijasui atsilyginsiu savotiškais mainais. Aš dirbu mokykloje, o teta Blanka, užuot mokėjusi man atlyginimą, atsiteisia Manueliui malkomis, rašomuoju popieriumi, benzinu, auksiniu likeriu ir kitokiomis gėrybėmis, pavyzdžiui, kino filmais, nerodomais kaimelyje todėl, kad neturi subtitrų arba „nepadorūs“. Cenzūruoja ne ji, o miestiečių taryba, „nepa-

doriais“ laikanti amerikinius filmus, kuriuose daug sekso. Į šią kategoriją nepakliūva Čilės filmai, kuriuose aktoriai paprastai dulkinasi nuogi klykdami visa gerkle, bet šioje saloje žiūrovai nėmaž dėl to nesijaudina.

Mainai – svarbiausia ūkinės veiklos dalis šiose salose, mainoma žuvys į bulves, duona į malkas, vištos į triušius, už daugelį paslaugų atsilyginama produktais. Motorlaiviu plaukiojantis gydytojas, kuriam neželia barzda, irgi neima pinigų, nes priklauso Sveikatos apsaugos ministerijos sistemai, tačiau pacientai jam atsilygina vištomis arba audiniais. Niekas nenurodo kainos, bet visi atmintinai žino vertę. Sistema veikia sklandžiai, apie skolas neužsimena nei pirkėjas, nei pardavėjas. Tie, kurie gimę ne salose, niekada nesugebės permanyti mainų subtilumo ir sudėtingumo, tačiau aš išmokau atsiteisti už nesuskaitomą gausybę puodelių matės ir kitokios arbatos, kuria esu vaišinama. Iš pradžių nežinojau, ką daryti, nes buvau vargšė kaip niekad, net elgetaudama turėdavau daugiau pinigų, bet veikiai susivokiau, jog čionykščiai man dėkingi už tai, kad žaidžiu su jų vaikais arba donjai Lusindai padedu dažyti ir vynioti vilnonius siūlus. Donja Lusinda tokia sena, kad niekas nebeprisimena, ar ji turėjo šeimą, ir visi paeiliui ja rūpinasi; ji – salos propropmrosenė, vis nesudeda rankų, sodina bulves ir prekiauja vilnoniais siūlais.

Už paslaugas nebūtina atsiteisti tiesiogiai, galima atsilyginti vadinamuoju karambolio metodu, kaip, man dirbant mokykloje, Blanka atsiskaito su Manueliu. Kartais karambolis būna dvigubas arba trigubas: Liliana Trevinjo gauna gliukozamino artritu sergančiai Eduvichisei Korales, ši mezga vilnones kojines Manueliui Arijasui, o jis Kastro knygyne savo „National Geographic“ egzempliorius keičia į moteriškus žurnalus ir ati-

duoda juos Lilianai Trevinjo, kai ši atveža vaistų Eduvichisei, ir taip sukasi mainų ratas. Na, o kalbant apie gliukozaminą, reikia pripažinti, jog Eduvichisė ima jį nenoromis, kad neįžeistų slaugytojos, nes geriausias ir vienintelis vaistas nuo artrito – plakimas dilgėlėmis ir bičių įgėlimai. Nenuostabu, kad žmonės čia taip greit susensta, vartodami tokius drastiškus vaistus. Be to, kaulai kenčia nuo vėjo ir šalčio, o sąnarius gelia nuo drėgmės; kūnas alinasi bekasant bulves ir bežvejojant valgomuosius moliuskus, o vaikams išvykus toli nuo namų – širdį spaudžia ilgesys. Kukurūzų degtinė ir vynas kuriam laikui numaldo liūdesį, bet galiausiai viršų ima nuovargis. Čia gyventi nelengva, ir mirtis daugeliui – tai lyg kvietimas poilsio.

Prasidėjus pamokoms, gyvenimas man pasidarė įdomesnis. Anksčiau buvau gringutė, o dabar, kai mokau vaikus, esu teta Gringė. Čilėje suaugusieji vadinami tetomis ir dėdėmis, nors ir nepelnytai. Žodžiu, Manuelį turėčiau vadinti dėde, bet atvažiavusi to nežinojau, o dabar jau per vėlu pradėti. Leidžiu šaknis šioje saloje, niekada nebūčiau to įsivaizdavusi.

Žiemą pamokos prasideda apie devintą ryto, nelygu, ar šviečia saulė, ar lyja. Aš bėgu į mokyklą ristele, lydima Fakino, bet jis lieka prie durų ir grįžta namo, o ten įleidžiamas į vidų. Diena prasideda Čilės vėliavos pakėlimu, visi išsirikiavę giedame himną – *Tyroji Čile, tavo dangus žydras, tave gairina tyri vėjai* ir t. t., – paskiau teta Blanka mums paskirsto dienos užduotis. Penktadieniais skelbia geriausių ir blogiausių mokinių sąrašą ir kelia dvasią, rėždama pamokomą kalbą.

Mokau vaikus anglų kalbos pradmenų – ateities kalbos, kaip sako teta Blanka, rodydama mums 1952 metais leistą

knygą, kur lėktuvai sraigtiniai, o mamos, visos kaip viena šviesiaplaukės, gamina valgyti, avėdamos aukštakulniais bateliais. Taip pat mokau juos naudotis kompiuteriais, kurie puikiausiai veikia, kai yra elektra, ir esu oficiali futbolo trenerė, nors tie geltonsnapiai žaidžia geriau už mane. Berniukų rinktinėje „Kaleučė" vyrauja olimpinis įkarštis, nes su donu Lioneliu Šnake, kai jis padovanojo mums sportbačius, kirtau lažybų, kad rugsėjo mėnesį vyksiančiame moksleivių čempionate laimėsime pirmą vietą, o jei pralaimėsime – nusiskusiu galvą, ir tai mano futbolininkams būsiąs didžiausias pažeminimas. „Pinkoja", mergaičių rinktinė, prastesnė, neverta jos nė minėti.

Iš „Kaleučės" kaip paliegėlis pašalintas Chuanitas Koralesas, pravardžiuojamas Nykštuku, nors bėgioja kaip kiškis ir nebijo, kai į jį pataiko kamuolys. Vaikai iš jo tyčiojasi ir, ištaikę progą, jį muša. Pats vyriausias mokinys Pedras Pelančugajas, beveik kiekvienoje klasėje sėdėjęs po dvejus metus, visų nuomone, verčiau užsidirbtų pragyvenimą žvejodamas su savo dėdėmis, užuot alinęs savo menką protelį, mokydamasis raidžių ir skaičių, kurių jam vis viena vargu ar prireiksią. Jis iš uiljičės indėnų genties, augalotas, tamsaus gymio, užsispyręs ir kantrus, gero būdo, bet niekas nedrįsta su juo ginčytis, nes, netekęs kantrybės, jis puola kaip traktorius. Teta Blanka pavedė jam globoti Chuanitą. „Kodėl aš?" – paklausė jis, nudelbęs akis. „Todėl, kad esi stipriausias." Paskiau pakvietė Chuanitą ir liepė padėti Pedrui atlikti užduotis. „Kodėl aš?" – išstenėjo berniukas, retai ištariantis žodį. „Todėl, kad esi pažangiausias." Priėmusi tokią saliamonišką nutartį, išsprendė dvi bėdas: vieno vaiko skriaudimą ir kito prastą mokymąsi ir, be to, paskatino berniukus užmegzti tokią tvirtą draugystę, kad vėliau, turėdami abipusės naudos, jie tapo neišskiriami.

Vidurdienį padedu patiekti Švietimo ministerijos apmokamus pietus: vištieną arba žuvį, bulvių, daržovių, desertą ir stiklinę pieno. Pasak tetos Blankos, kai kuriems čiliečių vaikams tai vienintelis valgis per visą dieną, tačiau saloje to nepasitaiko: mes vargšai, bet valgio netrūksta. Mano pamaina baigiasi iškart po pietų; tuomet grįžtu namo kelias valandas padirbėti su Manueliu, o visą vakarą esu laisva. Kas savaitė penktadienį teta Blanka apdovanoja pavyzdingo elgesio mokinius – įteikia geltoną popieriaus lakštelį su savo parašu, liudijimą, kad jiems leidžiama išsimaudyti sūkurinėje vonioje, tai yra medinėje statinėje su karštu vandeniu, pas dėdę Manuelį. Apdovanotus vaikus vaišiname puodeliu kakavos ir mano keptais sausainiais, vedame į dušinę nusiprausti su muilu, paskiau jie gali iki tamsos žaisti sūkurinėje vonioje.

Ta naktis Oregone paliko man neišdildomą žymę. Pasprukusi iš akademijos, visą dieną akiplotu bėgau per mišką, o galvoje dingsėjo vienintelė mintis įžeisti tėvą ir išsivaduoti nuo terapeutų ir grupinių sesijų: iki gyvo kaulo nusibodo šleikštus jų mandagumas ir nešvankus geismas knaisiotis mano smegeninėje. Norėjau būti normali, ir tiek.

Pažadinta netoliese praūžusio automobilio, šokau bėgti, skirdama į šalį šakas, kliūdama už krūmų ir šaknų, tačiau, kai pagaliau išpuoliau į plentą, buvusį už kokių penkiasdešimties metrų, žibintų šviesos buvo jau dingusios. Mėnesienoje ryškiai geltonavo linija, skirianti eismo juostas. Sumečiau, jog turėtų važiuoti daugiau automobilių, nes buvo dar palyginti anksti, ir neapsirikau – netrukus išgirdau kaukiant galingą variklį ir tolumoje išvydau du tviskančius žibintus, o jiems priartėjus pa-

sirodė milžiniškas sunkvežimis sulig mano ūgiu didumo ratais ir dviem vėliavėlėmis, plazdančiomis abipus kabinos. Puoliau į priekį, beviltiškai mosuodama rankomis. Apstulbintas netikėtai išdygusios žmogystos, vairuotojas ėmė staigiai stabdyti, bet gavau atšokti išsigandusi, nes milžinas iš inercijos pariedėjo dar kokių dvidešimt metrų, kol pagaliau sustojo. Pribėgau prie sunkvežimio. Vairuotojas iškišo galvą pro langelį ir žibintuvėliu apšvietė mane nuo galvos iki kojų, svarstydamas, ar šita mergina negalėtų būti kokios plėšikų gaujos masalas, o gal tiesiog jam tai atsitiko pirmą kartą. Įsitikinęs, jog aplink nieko daugiau nematyti, ir išvydęs mano nelyginant Medūzos galvą įvairiaspalvėmis sruogomis išsidraikiusiais plaukais, nusiramino. Turbūt nutarė, kad esu nepavojinga narkomanė, dar viena kvaišalų prisirijusi pusprotė. Mostelėjęs man ranka, atidarė kabinos duris dešinėje pusėje, ir aš įsikeberiojau į vidų.

Iš arti vyriškis pasirodė toks pats pasibaisėtinas kaip ir automobilis, didelis, galingas, sunkumų kilnotojo rankomis, berankoviais marškinėliais ir blankia arklio uodega, styrančia iš po beisbolo kepuraitės, – šiurkštaus patino karikatūra, bet jau nebegalėjau trauktis. Lyg priešingybė jo grėsmingai išvaizdai prie veidrodėlio kabojo kūdikio batelis ir keli religinio turinio paveikslėliai. „Važiuoju į Las Vegasą“, – pareiškė jis. Pasakiau, kad važiuoju į Kaliforniją, ir pridūriau, jog man tinka ir Las Vegasas, nes Kalifornijoje manęs niekas nelaukia. Tai buvo antroji mano klaida; pirmoji buvo ta, kad įlipau į sunkvežimį.

Ištisa valanda prabėgo klausantis energija trykštančio, lyg būtų pasikrovęs amfetamino, vairuotojo gyvo monologo. Jis plepėjo be galo, be krašto su kitais vairuotojais, laidydamas sąmojus ir pastabas apie orą, asfaltą, beisbolą, automobilius ir

pakelės restoranus, o tuo tarpu evangelikų pamokslininkai visa gerkle per radiją pranašavo antrąjį Kristaus atėjimą. Jis rūkė be perstojo, prakaitavo, kasėsi, gėrė vandenį. Kabinoje buvo nepakenčiamai tvanku. Pasiūlė man vaišintis keptomis bulvytėmis, kurių maišelis gulėjo ant sėdynės, ir kokakola, bet nepasidomėjo, nei kuo esu vardu, nei kaip nakčia atsidūriau vidury tuščio plento. Priešingai, išklojo viską apie save: esąs Rojus Fedžvikas, iš Tenesio, tarnavo kariuomenėje, kol atsitiko nelaimė ir teko išeiti į atsargą. Ortopedijos ligoninėje, kur praleido kelias savaites, pažino Jėzų. Šnekėjo tolydžio įterpdamas Biblijos ištraukas, o tuo metu aš veltui bandžiau atsipalaiduoti, į langelį atrėmusi galvą, kuo toliau atšlijusi nuo jo cigaretės; nuo įtempto bėgimo ištisą dieną kojas traukė mėšlungis ir per kūną bėgo nemalonūs šiurpuliai.

Pavažiavęs gal aštuoniasdešimt kilometrų, Fedžvikas išsuko iš kelio ir sustojo prie motelio. Pavadinimas švytėjo išrašytas mėlynomis lemputėmis, kai kurios buvo perdegusios. Nė gyvos dvasios, virtinė kambarių, automatas su gaivinamaisiais gėrimais, telefono automato būdelė, sunkvežimis ir du automobiliai, iš pažiūros stovintys čia nuo amžių amžinųjų.

– Sėdžiu prie vairo nuo šeštos ryto, – pareiškė Fedžvikas. – Čia nakvosime. Lipk lauk.

– Jeigu neprieštarauji, verčiau miegosiu sunkvežimyje, – atsakiau prisiminusi, kad neturiu pinigų apsimokėti už kambarį.

Kyštelėjęs pro mane ranką, žmogėnas atidarė pirštinių skyrelį ir ištraukė ketvirtį litro viskio ir pusiau automatinį pistoletą. Griebė brezentinę rankinę, pasilenkė, pasisuko, atidarė dureles iš mano pusės ir liepė išlipti – kad nereiktų gailėtis.

– Mudu abu žinom, ko čia sustojom, kekšiuke. O gal tikėjaisi pasivažinėt už dyką?

Paklusau instinktyviai, nors Berklio vidurinėje per savigynos pamokas mus mokė, jog tokiomis aplinkybėmis geriausia griūti ant žemės ir klykti kaip skerdžiamai, nieku gyvu neklausyti užpuoliko. Sumečiau, kad žmogėnas raišas, kur kas mažesnis ir storesnis, nei atrodė sėdėdamas, tad galėčiau paspukti, jis manęs tikrai nepavytų, bet mane sulaikė pistoletas. Fedžvikas įspėjo mano kėslus, stipriai suspaudė ranką ir beveik vilkte nuvilko prie registratūros langelio, apsaugoto storu stiklu ir grotomis, pro angą įkišo keletą banknotų, gavo raktą ir užsisakė šešių skardinių dėžę alaus ir picą. Man nepavyko nei pamatyti tarnautojo, nei duoti jam ženklo – vairuotojas įsimiklinęs užstojo mane storu savo liemeniu.

Kone traiškydamas ranką savo gniaužtais, žmogėnas nutempė mane į 32 kambarį, prišvinkusį drėgmės ir kreozoto, su dvigule lova, dryžuotu popieriumi išklijuotomis sienomis, televizorium, elektrine krosnele ir oro kondicionieriumi, įgrūstu į vienintelį langą. Fedžvikas liepė pasėdėti vonios kambaryje, kol tarnautojas atneš alų ir picą. Vonios kambaryje buvo aprūdijęs dušas, praustuvė, abejotino švarumo klozetas ir du išbrizgę rankšluosčiai; durys be skląsčio, nė menkiausio langelio, tik ventiliacijos anga. Baugščiai apžvelgusi savo kamerą, supratau, kad niekada nesijaučiau tokia bejėgė. Ankstesnieji nuotykiai, palyginti su šiuo, man atrodė grynas juokas, tada krėsdavau šunybes pažįstamoje teritorijoje su draugėmis ir užnugario saugu Riku Laredu, būdama tikra, jog kraštutiniu atveju galėsiu pasislėpti po močiutės sijonu.

Gavęs užsakytą alų ir picą, vairuotojas keliais žodžiais persitarė su tarnautoju, uždarė duris ir pašaukė mane valgyti, kol dar neatvėso pica. Negalėjau nieko imti į burną, gerklė buvo perdžiūvusi. Fedžvikas neprieštaravo. Kažko paieškojo kuprinėje, nuėjo į tualetą, bet durų neužsidarė, ir grįžo prasegtu antuku, nešinas plastikine stikline su trupučiu viskio. „Jaudiniesi? Maktelk, bus geriau", – tarė atkišdamas stiklinę. Papurčiau galvą, nepajėgdama ištarti nė žodžio, bet jis griebė man už pakaušio ir prikišo stiklinę prie lūpų. „Gerk, kale nelaiminga, o gal nori, kad jėga sugirdyčiau?" Išgėriau kosėdama ir ašarodama: jau daugiau kaip metai neėmiau alkoholio į burną, buvau pamiršusi jo skonį.

Mano grobikas atsisėdo ant lovos ir, įsijungęs televizorių, ėmė žiūrėti komediją. Kvatodamas ir raugėdamas išgėrė tris skardines alaus ir suvalgė du trečdalius picos, matyt, visiškai pamiršęs mane, o aš tuo tarpu alpėdama stovėjau kampe, atsirėmusi į sieną. Kambarys sukosi, baldai mainėsi, milžiniška Fedžviko figūra liejosi draugėn su vaizdais televizoriaus ekrane. Man linko kojos, ir galiausiai norom nenorom atsisėdau ant grindų, grumdamasi su neįveikiamu noru užsimerkti ir atsipalaiduoti. Galvoti nepajėgiau, bet suvokiau, kad esu apduota kvaišalais: jų buvo įberta į viskį, kurio jis atnešė plastikinėje stiklinėje. Prisižiūrėjęs komedijos, žmogėnas išjungė televizorių ir atėjo patikrinti, kaip aš jaučiuosi. Storais savo pirštais kilstelėjo man galvą, kuri buvo kaip akmuo, ir aš jos nebenulaikiau. Iš jo burnos man į veidą tvokstelėjo šlykšti smarvė. Atsisėdęs ant lovos, Fedžvikas kredito kortele sustūmė ant naktinio stalelio pabertą kokainą ir mėgaudamasis sutraukė baltus miltelius. Paskiau pasisuko į mane ir liepė nusirengti, pistoleto rankena kasydamasis tarpukojį, bet aš negalėjau nė krustelėti.

Jis pakėlė mane nuo grindų ir nuplėšė drabužius. Bandžiau išsiveržti, bet kūnas neklausė, bandžiau rėkti, bet užkrito žadas. Dusdama, merdėdama nugrimzdau į tirštą purvynę.

Kelias valandas gulėjau pusiau be sąmonės, kaip niekad žeminama, bet pagaliau grįžusi mano siela išvydo pasibaisėtiną vaizdą motelio kambary, lyg nespalvoto filmo sceną: kryžiumi išpleikta bejėgė laiba, ilga moters figūra, minotauras blevyzgodamas puola dar sykį ir dar, tamsiomis dėmėmis išmarginta paklodė, diržas, ginklas, butelis. Sklęsdama oru, galiausiai pamačiau, kaip Fedžvikas nusikalęs sukniumba kniūbsčias, patenkintas, apsiseilėjęs, ir iškart užknarkia. Nežmoniškomis pastangomis bandžiau pažadinti skaudų kūną, sugrįžti į jį, bet vos pajėgiau atsimerkti, o juo labiau galvoti. Atsikelti, šauktis pagalbos, bėgti – beprasmiai žodžiai it muilo burbulai, bliūkštantys mano suminkštėjusiose smegenyse. Vėl kritau į gailestingą tamsą.

Atsibudau naktį, be dešimties minučių trečią, kaip rodė šviečiantis laikrodis ant naktinio stalelio, išdžiūvusia burna, suskerdėjusiomis lūpomis, lyg dykumoje kamuojama troškulio. Pabandžiusi keltis, susivokiau, kad negaliu pajudėti, nes Fedžvikas antrankiais buvo prirakinęs kairę ranką prie lovos galo. Riešas buvo ištinęs, plaštaka apmirusi – tai buvo ta pati ranka, lūžusi per nelaimingą atsitikimą su dviračiu. Pašokusi baimė truputį išsklaidė tirštą kvaišalų ūką. Atsargiai pasiverčiau, bandydama pasislinkti į šešėlį. Vienintelė šviesa sklido nuo motelio iškabos, smelkdamasi pro nešvarias užuolaidas, ir nuo žaliais skaičiais šviečiančio laikrodžio. Telefonas! Pamačiau jį norėdama pažiūrėti laiką, jis stovėjo šalia laikrodžio, čia pat.

Laisva ranka nusimečiau paklodę ir nuo pilvo ir šlaunų nusišluosčiau lipnią drėgmę, paskiau pasiverčiau į kairę ir skausmingai lėtai nusliuogiau ant grindų. Nejučia suvaitojau, antrankiams įsirėžus į riešą, ir lovos spyruoklės sudžeržgė kaip traukinio stabdžiai. Priklaupusi ant šiurkštaus kilimo su neįmanoma padėtimi išsukta ranka, baimingai laukiau grobiko reakcijos, bet, aidžiai dunksint širdžiai, išgirdau jo knarkimą. Prieš griebdama telefono ragelį, penkias minutes palaukiau, norėdama įsitikinti, kad jis tebėra nugrimzdęs į kietą girto žmogaus miegą. Susiriečiau ant grindų kuo toliau nuo lovos, kiek leido antrankiai, ir surinkau numerį 911 priegalviu slopindama balsą. Veikė tik vidaus ryšys: telefonas buvo sujungtas su registratūra. Susisiekti su išore buvo įmanoma tik telefonu automatu arba mobiliuoju, o vairuotojo mobilusis buvo man nepasiekiamas. Surinkau registratūros numerį ir palaukusi išgirdau vyrišką balsą indiška tartimi. „Aš pagrobta, padėkit, padėkit..." – sukuždėjau, bet tarnautojas neatsakęs padėjo ragelį. Bandžiau dar kartą, bet rezultatas buvo tas pats. Nevilties apimta, apsiverkusi įsikniaubiau į nešvarią pagalvę.

Praslinkus daugiau nei pusvalandžiui, prisiminiau pistoletą, Fedžviko naudotą kaip iškrypėlišką žaislą, šaltą metalą burnoje, vaginoje, kraujo skonį. Žūtbūt reikia jį surasti, tai mano vienintelė viltis. Ropščiantis į lovą su prirakinta ranka teko raitytis kaip cirke, o nuo mano svorio suliumpsėjo čiužinys. Parpdamas kaip bulius, vairuotojas apsivertė aukštielninkas, ir jo ranka, sunki kaip plyta, krito man ant šlaunies; apmiriau, bet jis vėl užknarkė, ir aš lengviau atsikvėpiau. Laikrodis rodė dvidešimt penkias minutes ketvirtos, laikas vos vos slinko, iki

ryto buvo likusios dar kelios valandos. Supratau, jog tai paskutinės mano gyvenimo akimirkos: Fedžvikas nepaliksiąs manęs gyvos, aš galėčiau jį atpažinti ir aprašyti jo sunkvežimį, dar manęs nenužudė tik todėl, kad ketino prievartauti toliau. Mintis, kad esu pasmerkta, kad būsiu nužudyta ir šiuose miškuose niekas neras mano palaikų, suteikė man netikėtos drąsos. Neturėjau ko prarasti.

Nubloškiau Fedžviko leteną nuo šlaunies, vėl pasiryžusi gintis. Kvaitau nuo jo smarvės: iš burnos tvoskiančio žvėries tvaiko, alkoholio, prakaito, spermos, sugedusios picos. Prieblandoje įžiūrėjau gyvuliško snukio profilį, milžinišką krūtinę, išpampusius rankos raumenis, apžėlusią gaktą, storą kaip medžio kamienas koją ir vos susitvardžiau neapsivėmusi. Laisva ranka pabandžiau po pagalve sugraibyti pistoletą. Užčiuopiau jį iškart, gulėjo pašonėje, bet prislėgtas Fedžviko kramės: matyt, paliko čia, pasitikėdamas savo galia ir mano kaip aukos nuolankumu. Giliai įkvėpiau, užsimerkiau, dviem pirštais suspaudžiau vamzdį ir ėmiau palengva milimetras po milimetro traukti, nejudindama pagalvės. Galiausiai man pavyko ištraukti pistoletą, kur kas sunkesnį, nei maniau; priglaudžiau jį prie krūtinės, drebėdama iš baimės ir įtampos. Vienintelis ginklas, kurį buvau kada nors mačiusi, buvo Riko Laredo, niekad nebuvau jo lietusi, bet mokėjau juo naudotis – iš kino filmų.

Nusitaikiau Fedžvikui į galvą: arba jis, arba aš. Vos įstengiau pakelti pistoletą viena ranka, virpėdama iš susijaudinimo, susigūžusi, nusilpusi nuo kvaišalų, tačiau iš tokio atstumo negalėčiau prašauti. Uždėjau pirštą ant dirgiklio ir sudvejojau, apdujusi nuo kurtinamo tvinksėjimo smilkiniuose. Labai aiškiai apskaičiavau, kad, norėdama išsivaduoti nuo to gyvulio, kitos išeities neturiu. Prisivertusi sulenkiau smilių, pajutau dir-

giklio stangrumą ir vėl sudvejojau numanydama, kaip garsiai driokstelės šūvis, kokia bus atatranka, kaip pasibaisėtinai ištikš kaulai, kraujas ir smegenys. Dabar, tik dabar, sukuždėjau, bet nedrįsau spustelėti. Nusibraukiau prakaitą, riedantį veidu, srūvantį į akis, nusivaliau ranką į paklodę ir, vėl paėmusi ginklą, uždėjau pirštą ant dirgiklio ir nusitaikiau. Dusyk pakartojau tą patį, bet nesiryžau šauti. Dirstelėjau į laikrodį: pusė ketvirtos. Galiausiai padėjau pistoletą ant pagalvės šalia miegančio savo budelio ausies. Nusisukau nuo Fedžviko ir susiriečiau į kamuoliuką nuoga, sumušta, verkdama iš apmaudo dėl savo tyros sąžinės ir iš palengvėjimo, kad išsivadavau nuo neišvengiamo siaubo, kurį patirčiau žudydama žmogų.

Paryčiais Rojus Fedžvikas pabudo raugėdamas ir rąžydamasis, nėmaž nesirgdamas pagiriomis, šnekus ir gerai nusiteikęs. Išvydęs pistoletą ant pagalvės, paėmė, prisikišo prie smilkinio ir paspaudė dirgiklį. „Bum! Gal manei, kad užtaisytas, ką?“ – nusikvatojo. Atsikėlė nuogas, abiem rankomis laikydamas po nakties pabrinkusį penį, valandėlę pagalvojo, bet atsispyrė pagundai. Įkišo ginklą į rankinę, iš kelnių kišenės ištraukė raktelį, atrakino antrankius ir mane paleido. „Matai, kaip man pravertė antrankiai, moterims žiauriai patinka, kai jas prirakini. Kaip jautiesi?“ – paklausė, tėviškai glostydamas man galvą. Vis dar negalėjau patikėti, kad esu gyva. Miegojau kokias dvi valandas, lyg išgėrusi skausmą malšinančių vaistų, be sapnų. Pasitryniau nutirpusį riešą ir ranką.

„Tuoj eisime pusryčių, tai svarbiausias dienos valgis. Sočiai papusryčiavęs, galiu vairuoti dvidešimt valandų“, – sušuko iš tualeto, kur tupėjo su cigarete dantyse. Netrukus išgirdau,

kaip jis prausiasi po dušu ir valosi dantis, paskiau niūniuodamas grįžo į kambarį ir išsipleikė ant lovos su kaubojiškais krokodilo odos imitacijos batais žiūrėti televizoriaus. Pajudinusi sustingusius sąnarius, nerangiai kaip senė atsistojau, nusvirduliavau į vonios kambarį ir užsisklendžiau duris. Karštas dušas paveikė kaip balzamas. Išsitrinkau galvą paprastu motelio šampūnu ir įnirtingai išsitryniau kūną, stengdamasi muilu nuplauti nakties gėdą. Kojos, krūtys, juosmuo – vien mėlynės ir nagų žymės, kairės rankos riešas ir plaštaka ištinę. Degte degė vagina ir išangė, iš tarpukojo sroveno kraujas; pasidariau įklotą iš tualetinio popieriaus, užsimoviau kelnaites ir apsirengiau. Vairuotojas įsimetė į burną dvi tabletes ir užgėrė puse skardinės alaus, paskiau pasiūlė man likusią pusę skardinės, daugiau nebeturėjo, ir dvi tabletes. „Išgerk, čia aspirinas, padeda sergant pagiriomis. Šiandien būsime Las Vegase. Tau, mergele, geriau važiuoti su manim, už kelionę jau apsimokėjai“, – tarė. Paėmė savo rankinę, patikrino, ar nieko nėra dingę, ir išėjo iš kambario. Nesispyriodama nusekiau iš paskos sunkvežimio link. Švito.

Kiek vėliau sustojome prie restorano pakeleiviams, kur jau stovėjo keli sunkvežimiai ir vienas vilkikas. Viduje, užuodus keptų lašinukų ir kavos kvapą, man sukilo apetitas: per daugiau nei dvidešimt valandų buvau suvalgiusi tik du energinius batonėlius ir saujelę keptų bulvyčių. Vairuotojas įžengė į vidų, geraširdiškai juokaudamas su lankytojais, matyt, pažįstamais, pasibučiavo su šeimininke ir darkyta ispanų kalba pasisveikino su dviem virėjais gvatemaliečiais. Užsakė abiem apelsinų sulčių, kiaušinienės, dešrelių, lietinių su mėsa, skrebučių ir kavos, o aš tuo tarpu nepajėgiau atplėšti akių nuo linoleumo grindų, ventiliatorių palubėje, kalno gardžių bandelių, ant prekysta-

lio pavožtų po stikliniu gaubtu. Kai padavėja atnešė valgius, Fedžvikas suspaudė man rankas ant stalo, lyg vaidindamas palenkė galvą ir užsimerkė. „Dėkui, Viešpatie, už šiuos sočius pusryčius ir už šią gražią dieną. Palaimink mus, Viešpatie, ir saugok visą likusį kelią. Amen." Nepuoselėdama jokių vilčių, žiūrėjau į vyrus, triukšmingai valgančius prie kitų staliukų, į kavą pilstančią nuvargusios išvaizdos moterį dažytais plaukais, į indėnus, atkilusius iš praeities tūkstantmečių, virtuvėje čirškinančius kiaušinienę su lašinukais. Neturėjau į ką kreiptis pagalbos. Ką jiems pasakyčiau? Kad prašiau pavėžėti ir motelyje turėjau už tai atsilyginti, kad esu kvailė ir nusipelniau tokio likimo. Sekdama vairuotojo pavyzdžiu, palenkiau galvą ir širdyje pasimeldžiau: „Neapleisk manęs, Tėvuk, saugok mane." Paskiau sušveičiau pusryčius iki paskutinio trupinio.

Pagal savo padėtį žemėlapyje, būdama taip toli nuo Jungtinių Valstijų ir taip arti to, kur nebėra beveik nieko, Čilė išlieka nuošaly nuo įprastų narkotikų verslo kelių, tačiau kvaišalai plinta ir čia, kaip ir visame pasaulyje. Pasitaiko vyrukų, skraidančių padebesiais; plaukdama Čakao sąsiauriu į Čiloję, susidūriau ant kelto su tokiu nelaimėliu, kuris, jau pasiekęs nematomų žmonių stadiją, girdėjo balsus, kalbėjosi su savimi, mostagavo rankomis. Marihuana įperkama visiems, plačiai paplitusi ir pigesnė už cigaretes, parduodama kiekviename gatvės kampe; vargšai mėgaujasi kokaino sulfatu arba kreku, taipgi uosto benziną, klijus, lako tirpiklį ir kitokius nuodus; alkstantiesiems netrūksta įvairiausių haliucinogenų, kokaino, heroino ir antrinių produktų, amfetaminų ir ištiso sąrašo juodosios rinkos vaistų, tačiau mūsų salelėje pasirinkimas ne toks dide-

lis, tik alkoholis mėgėjams ir marihuana bei kokaino sulfatas paaugliams. „Atidžiai stebėk vaikus, gringute, kad mokykloje nebūtų jokių kvaišalų“, – perspėjo mane Blanka Šnakė ir ėmė aiškinti apkvaišimo požymius. Nežino, kad turiu patirties.

Mudviem stebint mokinius per pertrauką, Blanka man paaiškino, kad Asusena Korales neatėjo į pamokas ir tikriausiai nebelankys mokyklos kaip ir jos vyresnieji broliai – nė vienas jų nebaigė mokslo. Ji nepažįstanti Chuanito motinos, nes ana jau buvo išvykusi, kai ji atvažiavo į salą, bet girdėjusi, jog tai šauni moteris, pastojusi penkiolikos metų, o kai pagimdžiusi – išvykusi ir nebegrįžusi. Dabar gyvenanti Keljone, Didžiosios salos pietuose, kur būta daugiausia lašišų perdirbimo įmonių, kol neįsisuko virusas ir neišgaišino žuvų. Įmonių klestėjimo laikais Keljonas buvo kaip Tolimieji Vakarai aukso karštligės metu, knibždėte knibždėjo nuotykių ieškotojų ir vienišų vyrų, savo rankomis vykdžiusių teisingumą, ir verslių lengvo elgesio moterų, gebančių per savaitę užkalti tiek, kiek darbininkas uždirba per metus. Geidžiamiausios buvo kolumbietės, žiniasklaidos vadinamos klajojančiomis sekso darbininkėmis, o dėkingų klientų – nepasotinamomis juočkėmis.

– Asusena gerai mokėsi, kaip ir jos sesuo, bet netikėtai užsidarė savo kiaute ir ėmė šalintis žmonių. Nežinia, kas jai atsitiko, – kartą paaiškino man teta Blanka.

– Ir nebeatėjo tvarkyti mūsų namų. Paskutinįsyk mačiau ją aną audros naktį, kai, apsirgus Karmelui Koralesui, ji atbėgo pas mus prašyti Manuelio pagalbos.

– Manuelis man sakė. Karmelą Koralesą tada ištiko hipoglikemijos priepuolis, gana dažnas girtuokliams diabetikams, bet Manuelis labai rizikavo, duodamas jam medaus: jis galėjo numirti. Įsivaizduoji, kokia atsakomybė!

– Šiaip ar taip, teta Blanka, jis jau galus grobstė. Manuelis stebėtinai šalto kraujo. Ar esi pastebėjusi, kad jis niekada nesupyksta ir neišsigąsta?

– Todėl, kad išsiplėtusi smegenų kraujagyslė, – paaiškino Blanka.

Pasirodo, prieš dešimt metų Manueliui buvo pastebėta smegenų aneurizma, kraujagyslė galinti plyšti bet kuriuo metu. O aš tik dabar sužinojau! Pasak Blankos, Manuelis atvyko į Čiloję mėgautis gyvenimu šiame nuostabiame gamtos prieglobstyje, ramybėje ir tyloje, daryti tai, ko širdis geidžia, rašyti ir studijuoti.

– Aneurizma – tai lyg mirties nuosprendis, todėl jis pasidarė tokios taurios širdies, neabejingas. Manuelis naudingai leidžia laiką, gringute. Gyvena dabartimi, valanda valandon, jis labiau nei aš susitaikęs su mintimi, kad mirtis neišvengiama, o juk ir aš jaučiu, kaip manyje tiksi laikrodinis bombos mechanizmas. Kiti metų metus praleidžia medituodami vienuolynuose, nesugebėdami pasiekti tokios ramybės būsenos, kokia būdinga Manueliui.

– Matau, kad ir tau jis panašus į Sidhartą.

– Ką tokį?

– Nieko.

Man regis, Manuelis Arijasas niekada nebuvo patyręs tokios didelės meilės kaip mano seneliai, todėl tenkinasi vienišo vilko gyvenimu. Smegenų aneurizma jis bando pasiteisinti, kodėl vengė meilės. Gal aklas, kad nepastebi Blankos? Vajėzau! – kaip pasakytų Eduvichisė, nejaugi noriu jį suporuoti su Blanka? Šio žalingo romantizmo įkvėpė pastaruoju metu

perskaityti saldūs romaniukai. Neišvengiamai kyla klausimas, kodėl Manuelis sutiko į savo namus priimti tokią čirvą kaip aš, visiškai nepažįstamą, atklydėlę iš kito pasaulio, įtartinų įpročių ir, negana to, bėglę; nejaugi draugystė su mano močiute, kurios nematė kelias dešimtis metų, jam brangesnė už neįkainojamą ramybę?

– Manuelis labai nerimavo prieš tau atvažiuojant, – paaiškino Blanka. – Manė, kad sujauksi jam gyvenimą, bet negalėjo tavo močiutei atsakyti tos paslaugos, nes 1975 metais jam, politiniam tremtiniui, kažkas suteikė prieglobstį.

– Tavo tėvas.

– Taip. Tuo metu buvo pavojinga padėti diktatūros persekiojamiesiems, mano tėvas gavo perspėjimą, neteko draugų ir artimųjų, net mano broliai ant jo pyko. Lionelis Šnakė priglaudė komunistą! Bet jis pareiškė, kad jei šioje šalyje nevalia padėti savo artimui, tada verčiau važiuoti kur akys mato. Mano tėtis tariasi esąs nepažeidžiamas, sako, kad kariškiai nebūtų drįsę jo liesti. Šiuo atveju tokia jo puikybė pravertė geram darbui.

– O dabar, padėdamas man, Manuelis atsilygina donui Lioneliui. Taip veikia Čilojės savitarpio pagalbos dėsnis.

– Žinoma.

– Manuelis ne be reikalo dėl manęs baiminosi, teta Blanka. Atkūriau kaip bulius, nutrūkęs nuo saito, į krištolo parduotuvę...

– Betgi tavo atvykimas jam išėjo į naudą! – pertraukė ji. – Jis labai pasikeitė, gringute, kaip pastebėjau, labiau atsipalaidavęs.

– Atsipalaidavęs? Įsitempęs kaip lynas. Manding, jam depresija.

– Toks jo būdas, gringute. Jis niekada nebuvo klounas.

Iš Blankos tono ir klaidžiojančio žvilgsnio supratau, kaip karštai jį myli. Ji papasakojo man, kad Manuelis, ištremtas į Čiloję, buvo trisdešimt devynerių metų ir gyveno dono Šnakės namuose. Jautėsi sugniuždytas, praleidęs daugiau nei metus kalėjime, ištremtas, netekęs šeimos, draugų, darbo, visko, o ji tuo tarpu žydėte žydėjo: buvo išrinkta grožio karaliene ir jau ruošėsi vestuvėms. Jųdviejų likimai skyrėsi kaip diena ir naktis. Blanka beveik nieko nežinojo apie tėvo svečią, bet ją kerėjo jo tragiška ir melancholiška išvaizda; palyginti su juo, kiti vyrai, netgi sužadėtinis, atrodė menkaverčiai. Tos dienos išvakarėse, Manueliui prieš pat išvykstant į tremtį, kaip tik tada, kai Šnakių šeima šventė Osorne džiaugdamasi dėl nusavintų žemių grąžinimo, ji nuėjo pas Manuelį į kambarį, trokšdama suteikti jam malonumą, kad jis turėtų ką prisiminti, keliaudamas į Australiją. Blanka jau ne kartą mylėjosi su sužadėtiniu, inžinieriumi, sėkmingai kopiančiu karjeros laiptais, turtingos šeimos atžala, karinės chuntos šalininku, kataliku, Manuelio antipodu, tokiai merginai kaip ji tinkančiu į porą, tačiau tai, ką tą naktį ji patyrė su Manueliu, buvo visai kas kita. Rytas užklupo juos apsikabinusius, liūdnus kaip našlaičius.

– Dovaną gavau aš, – išrėžė man Blanka. – Manuelis mane perauklėjo, atskleidė man kitą požiūrį į pasaulį. Nepasakė man, kas atsitiko kalėjime, niekada man to neminėjo, bet aš visa savo esybe permaniau jo kančias. Neilgai trukus nutraukiau santykius su sužadėtiniu ir išvykau į kelionę.

Vėliau dvidešimt metų ji nuolat gaudavo žinių, nes Manuelis visą laiką rašė donui Lioneliui; taip ji sužinojo apie jo skyrybas, apie gyvenimą Australijoje, paskiau Ispanijoje, kad grįžo į Čilę 1998 metais. Tuo metu ji buvo ištekėjusi, turėjo dvi paaugles dukteris.

– Mano santuoka ėjo kreivomis vėžėmis, vyras buvo iš tų apsigimusių paleistuvių, kuriems iš mažens įdiegta, kad moterys turi jiems tarnauti. Tau sunku įsivaizduoti, Maja, kokios beteisės moterys šioje šalyje. Vyras mane paliko, kai tik susirgau vėžiu: negalėjo susitaikyti su mintimi, kad turės gulėti su moterimi be krūtų.

– O kas atsitiko, kai judu susitikote su Manueliu?

– Nieko. Susitikome čia, Čilojėje, abu gerokai gyvenimo suluošinti.

– Juk tu jį myli, tiesa?

– Ne taip paprasta...

– Tuomet turėtum jam pasakyti, – pertraukiau. – Jeigu lauksi, kol jis pirmas tars žodį, turėsi susitaikyti su likimu.

– Bet kurią dieną man gali vėl atsinaujinti vėžys, Maja. Nė vienas vyras nenorėtų užsikrauti ant sprando tokia liga sergančios moters.

– O Manueliui bet kurią dieną gali sprogti ta nelemta pūslelė smegenyse. Negaišk laiko, Blanka.

– O tu nekaišiok nosies, kur nereikia! To dar betrūko, kad kažkokia gringutė imtų mums sąvadauti! – pasipiktino Blanka.

Manding, jeigu nekaišiosiu nosies, jie sulauks senatvės ir mirs, neišsprendę šio klausimo. Vėliau, parėjusi namo, radau Manuelį sėdintį krėsle prie lango ir kažką rašantį, ant staliuko stovėjo puodelis arbatos, prie kojų tupėjo Paikutis, o ant rankraščio gulėjo susirietęs Gudrutis. Viduje kvepėjo cukrumi, Eduvichisė išvirė abrikosų uogienės, surinkusi paskutinį šių metų derlių. Uogienė vėso supilstyta į įvairiausio dydžio stiklainius, išrikiuotus ant stalo, paruoštus žiemai, kai, pasak jos, baigiasi visos gėrybės ir žemė užminga. Išgirdęs mane įeinant, Manuelis mostelėjo ranka, bet nepakėlė akių nuo popierių. Ak

Tėvuk! Neištverčiau, jeigu kas nors atsitiktų Manueliui, saugok jį, kad tik jis nenumirtų! Pirštų galais prisiartinau iš už nugaros ir apkabinau, pilna liūdesio. Nustojau bijoti Manuelio nuo tos nakties, kai nekviesta įsmukau pas jį į lovą; dabar imu jam už rankos, bučiuoju, vagiu kąsnius iš jo lėkštės – anksčiau nemėgau to daryti, – guldau galvą jam ant kelių, kai skaitome, prašau pakasyti man nugarą, ir jis apstulbęs kaso. Nebepriekaištauja man, kai imu jo drabužius, naudojuosi jo kompiuteriu, taisau rankraščius, tiesą pasakius, rašau geriau už jį. Įsikniaubiau į šiurkščius jo plaukus, ir ašaros pabiro kaip akmenukai.

– Kas atsitiko? – nustebo jis.

– Aš tave myliu, – prisipažinau.

– Nebučiuok manęs, panele. Daugiau pagarbos senukui, – prakošė.

Po sočių pusryčių su Rojum Fedžviku važiavau sunkvežimiu visą dieną, klausydamasi kantri muzikos ir evangelikų pamokslininkų per radiją, ir jo begalinio monologo, nors vargu ar ką girdėjau, apsnūdusi nuo neišsivadėjusių kvaišalų ir siaubingos nakties nuovargio. Pasitaikė dvi ar trys progos pabėgti, ir jis nebūtų bandęs manęs sulaikyti, manimi jau visiškai nesidomėjo, bet man pristigo jėgų, kūnas buvo suglebęs, protas aptemęs. Kai sustojome prie vienos degalinės, jam perkant cigaretes, nuėjau į tualetą. Šlapinantis skaudėjo ir vis dar truputį kraujavo. Ketinau palaukti tualete, kol nutols Fedžviko sunkvežimis, bet apsigalvojau, palaužta nuovargio ir baimės pakliūti į nagus dar kokiam nors pašlemėkui. Grįžau prie sunkvežimio nuleidusi galvą, susirangiau savo kamputyje ir užsimerkiau. Į Las Vegasą atvažiavome temstant, jaučiausi truputį geriau.

Fedžvikas paliko mane vidury bulvaro, vadinamo *Strip**, pačiame Las Vegaso centre, įspraudęs man dešimt dolerių atlygio, nes, pasak jo, esu panaši į jo dukterį, ir, norėdamas patvirtinti savo žodžius, mobiliajame telefone parodė kokių penkerių metų šviesiaplaukės mergytės nuotrauką. Prieš nuvažiuodamas paglostė man galvą ir atsisveikino žodžiais: „Telaimina tave Dievas, mieloji.“ Sumečiau, kad jis nieko nebijo ir važiuoja toliau su švaria sąžine: tai buvo vienas iš daugybės panašių nuotykių, kuriems buvo pasiruošęs, turėjo pistoletą, antrankius, alkoholio ir kvaišalų; po kelių minučių tikriausiai mane pamiršo. Savo monologe vienu tarpu užsiminė, kad dešimtys paauglių, berniukų ir merginų, pasprunka iš namų ir pakelėse siūlosi vairuotojams; tai savotiška vaikų prostitucijos forma. Pasak jo, laimė, jog jis saugojosi, ėmėsi priemonių, kad nuo manęs neužsikrėstų kokia nors liga. Nenorėčiau žinoti, kas atsitiko tąnakt motelyje, bet prisimenu rytą pastebėjusi ant grindų panaudotus prezervatyvus. Man pasisekė, jis žagino mane su prezervatyvu.

Tuo metu Las Vegase oras jau buvo spėjęs atvėsti, bet grindinys dar laikėsi įkaitęs nuo dienos kaitros. Išvargusi nuo pastarosiomis dienomis patirtų nuotykių ir apžilpusi nuo ryškių šviesų, atsisėdau ant suoliuko tame neįtikėtiname mieste, lyg burtų lazdele mostelėjus išdygusiame vidury dulkėtos dykumos. Gatvės šurmuliavo nuo nesibaigiančios šventės, pilnos automobilių, autobusų, limuzinų, muzikos; visur knibždėjo žmonių: senių trumpomis kelnėmis ir havajietiškais marškiniais, dirbtinai įdegusių brandaus amžiaus moterų, pasidabinusių kaubojiškomis skrybėlėmis ir blizgučiais apsiuvinėtais

* Juosta (*angl.*).

džinsais, įprastų ir neturtingų turistų, dažniausiai nutukusių. Mano ketinimas nubausti tėvą tebebuvo tvirtas, kaltinau jį dėl visų savo nelaimių, bet norėjau paskambinti močiutei. Šiame mobiliųjų telefonų amžiuje beveik neįmanoma aptikti telefoną automatą. Kai užėjau vienintelį nesugadintą, operatorė negalėjo ar nepanoro leisti man skambinti, apmokant abonentui.

Nuėjau išsikeisti dešimties dolerių banknoto į viešbutį kazino, vieną iš tų milžiniškų prabangių lošimo namų su palmėmis, atgabentomis iš Karibų salų, ugnikalniais, fejerverkais, spalvotais kriokliais ir paplūdimiais be jūros. Prabanga ir banalybė telkiasi keliuose kvartaluose, kur taipgi pilna viešnamių, barų, landynių, masažo salonų, pornografinio kino teatrų. Viename bulvaro gale galima per penkias minutes susituokti mirgančių širdžių prikarstytoje koplyčioje ir kitame gale išsiskirti tokioje pat vietoje. Visa tai aprašysiu močiutei po kelių mėnesių, nors, tiesą pasakius, Las Vegase yra ir turtuolių kvartalų su dideliais, geležinėmis tvoromis aptvertais namais, ir vidurinės klasės priemiesčių, kur motinos pačios stumia vaikų vežimėlius, ir apšiurusių elgetų ir nusikaltėlių rajonų, yra mokyklų, bažnyčių, muziejų ir parkų, kuriuos tik probėgšmais mačiau iš tolo, nes tame mieste mano gyvenimas prabėgo nakčia. Paskambinau telefonu į namus, kur anksčiau gyveno tėvas su Sjuzena, o dabar – vienui viena Ninė. Telefonas sučirškė keturis kartus, ir įsijungė atsakiklis; tuomet prisiminiau, kad ketvirtadieniais močiutė kaip savanorė budi prieglaudoje, taip atsilygindama už pagalbą, suteiktą mirštančiam Tėvukui. Padėjau ragelį: negalėsiu su niekuo susisiekti iki ryto.

*

Tą dieną pusryčiavau labai anksti, valgyti vidurdienį su Fedžviku nenorėjau, tad dabar žarna žarną rijo, bet nutariau pataupyti pinigus telefono skambučiui. Pasukau į kitą pusę nuo kazino šviesų, toldama nuo minios, nuo pasakiško tviskančių reklamų švytėjimo, nuo griausmingo eismo triukšmo. Akinantis miestas dingo ir atsivėrė kitas – tylus ir tamsus. Ėjau akiplotu, nelabai suvokdama kur, kol atsidūriau apsnūdusioje gatvelėje, atsisėdau ant suoliuko autobusų stotelėje ir, atsirėmusi į kuprinę, nutariau pailsėti. Išvargusi užsnūdau.

Neilgai trukus kažkas pažadino, paliesdamas man petį. „Ar negalėčiau parvežti tavęs namo, mieganėioji gražuole?" – paklausė nepažįstamasis arklių išjodinėtojo tonu. Vyriškis buvo žemo ūgio, lieknas, pakumpęs, zuikio išvaizdos, šviesiais, sulipusiais plaukais. „Namo?" – paklausiau sutrikusi. Jis atkišo ranką, šiepdamas pageltusius dantis, ir prisistatė: Brendonas Limanas.

Tąsyk Brendonas Limanas vilkėjo dengiamosios spalvos marškinius ir kelnes su daugybe kišenių, avėjo sportinius batus guminiais padais. Atrodė taikus kaip parkų prižiūrėtojas. Ilgos rankovės slėpė tatuiruotes su Rytų dvikovų motyvais ir adatų žymes, jas pamačiau tik daug vėliau. Limanas dukart sėdėjo kalėjime, jo ieškojo kelių valstijų policija, bet jis jautėsi saugiai Las Vegase, tapusiame jam laikina slėptuve. Jis buvo vagis, narkotikų prekeivis, narkomanas, tame mieste niekuo nesiskyrė nuo kitų panašių paslemėkų. Vaikščiojo apsiginklavęs iš įpročio, saugumo sumetimais, bet nebuvo linkęs į smurtą, prireikus pasitelkdavo du galvažudžius: kanzasietį Džo Martiną ir filipinietį raupuotu veidu, pravarde Kinas, su kuriuo susi-

pažino kalėjime. Buvo trisdešimt aštuonerių metų, bet atrodė penkiasdešimties. Tą ketvirtadienį ėjo iš saunos: tai buvo vienas iš nedaugelio malonumų, kuriuos sau leisdavo ne iš šykštumo, o todėl, kad buvo visiškai abejingas viskam, išskyrus savo baltąją damą, snieguolę, karalienę, vienintelę savo palaimą. Ką tik susišvirkštęs dozę, jautėsi guvus ir narsus, pasiruošęs naktiniam žygiui.

Limanas pastebėjo mane miegančią gatvėje ant suoliuko, važiuodamas savo automobiliu, gana liūdno vaizdo furgonėliu. Kaip vėliau man pasakojo, pasikliovė instinktu, labai pravarčiu jo darbe sprendžiant apie žmones, ir aš jam pasirodžiau grynas deimančiukas. Apsuko kvartalą, pamažu pravažiavo pro šalį ir įsitikino, kad neklydo. Pagalvojo, jog man penkiolika, pernelyg jauna jo kėslams, bet buvo pakliuvęs į tokią padėtį, kad negalėjo būti per daug išrankus, nes jau keli mėnesiai, kai ieškojo tokios kaip aš merginos. Sustojo už penkiasdešimties metrų, savo parankiniams liepė dingti ir nesirodyti, kol pašauksiąs, ir priėjo prie autobusų stotelės.

– Dar nespėjau pavalgyti. Čia netoliese yra „Makdonaldas“. Ar nenorėtum palaikyti draugijos? Aš vaišinu, – pasiūlė.

Mikliai įvertinau padėtį. Nesena patirtis su Fedžviku paskatino nepasitikėti žmonėmis, bet, mano akimis žiūrint, šito vėjo padraikos keliautojo drabužiais nebuvo ko bijoti. „Eini?“ – neatlyžo jis. Šiek tiek neryžtingai nukėblinau kelis žingsnius, tačiau už kampo tolumoje pasirodė „Makdonaldo“ reklama, ir aš neatsispyriau pagundai: norėjau valgyti. Eidami persitarėme vienu kitu žodžiu, ir galiausiai papasakojau, jog ką tik atvažiavau į šį miestą, jog keliauju toliau, mausiu į Kaliforniją, kai tik susiskambinsiu su močiute ir paprašysiu, kad atsiųstų pinigų.

– Galėsi paskambinti mano mobiliuoju, tik dabar išseko baterija, – pasiūlė Limanas.

– Ačiū, bet galėsiu paskambinti tik rytą. Dabar močiutės nėra namie.

„Makdonalde“ buvo keli lankytojai ir trys patarnautojai: paauglė juodaodė su dirbtiniais nagais ir du lotynų amerikiečiai, vienas su Gvadelupės Švenčiausiosios Mergelės atvaizdu ant marškinėlių. Taukų kvapas sužadino man apetitą, ir netrukus dvigubas mėsainis su keptomis bulvytėmis iš dalies grąžino pasitikėjimą savimi, blaivų protą ir stiprumą kojoms. Pagalvojau, kad neskubu skambinti Ninei.

– Regis, Las Vegasas labai smagus miestas, – pareiškiau pilna burna.

– Nuodėmių miestas, kaip sakoma. Nepasisakei, kuo tu vardu, – tarė Limanas, neragaudamas patiekalo.

– Sara Laredo, – sugalvojau, nenorėdama nepažįstamam žmogui pasisakyti tikrojo vardo.

– Kas tavo rankai? – paklausė, rodydamas į mano ištinusį riešą.

– Griuvau.

– Papasakok apie save, Sara. Gal pabėgai iš namų?

– To dar betrūko! – sušukau, užspringdama kepta bulvyte. – Ką tik baigiau vidurinę ir, prieš stodama į koledžą, susimaniau aplankyti Las Vegasą, bet pamečiau piniginę, todėl turiu skambinti močiutei.

– Aišku. Jeigu jau esi čia, turi apžiūrėti Las Vegasą, tai suaugusiųjų disneilendas. Ar žinai, jog šis miestas Amerikoje auga greičiausiai? Visi čia trokšta gyventi. Dėl tokios menkos

smulkmenos tau neverta keisti savo planų, pagyvenk čia kurį laiką. Klausyk, Sara, jeigu tavo močiutės banko perlaida greit neateis, galiu tau paskolinti pinigų.

– Kodėl? Juk manęs nepažįsti, – sunerimau.

– Todėl, kad tu šaunuolė. Kiek tau metų?

– Netrukus bus devyniolika.

– Maniau, kad jaunesnė.

– Taip tik atrodo.

Tuo metu į „Makdonaldą“ įėjo du policininkai: vienas jaunas, su tamsiais akiniais, nors jau buvo naktis, ir imtynininko raumenimis, vos telpančiais uniformos rankovėse, ir kitas kokių keturiasdešimt penkerių metų, niekuo nepasižymintis. Jaunajam užsakant valgius merginai su dirbtiniais nagais, vyresnysis priėjo pasisveikinti su Brendonu Limanu, ir šis mus supažindino: jo bičiulis policininkas Arana, o aš – jo dukterėčia, kelioms dienoms atvykusi pasisvečiuoti iš Arizonos. Policininkas tiriamai nužvelgė mane savo melsvomis akimis, buvo atviro, nuo dykumos saulės raudonai įdegusio veido, nuoširdžios šypsenos. „Nenuleisk akių nuo savo dukterėčios, Limanai. Šiame mieste padoriai merginai lengva suklupti“, – tarė jis ir nuėjo pas kolegą prie kito staliuko.

– Jei nori, galiu tave įdarbinti visai vasarai, iki rugsėjį stosi į koledžą, – pasiūlė Brendonas Limanas.

Ūmai pabudusi nuojauta įspėjo saugotis tokio geradario, bet prieš akis buvo visa naktis ir niekas nespyrė beregint atsakyti tam apipešiotam žvirbliui. Dingtelėjo mintis, jog tai vienas tų išsigydžiusių alkoholikų, pasiskyrusių gelbėti paklydėles sielas, dar vienas Maikas O'Kelis, tačiau be airio charizmos. Žiūrėsim, kai dugną dėsim, tariau sau. Tualete apsiprausiau, pasitikrinau, kad jau nebekraujuoju, persirengiau švariais drabužiais,

kuriuos turėjau kuprinėje, išsivaliau dantis ir vėl atgijusi nutariau su naujuoju bičiuliu pasižvalgyti po Las Vegasą.

Išeidama iš tualeto, pastebėjau, kad Brendonas Limanas kalba mobiliuoju telefonu. Argi jis nesakė, kad išsekusi baterija? Tiek to. Tikriausiai gerai nesupratau. Mudu nuėjome prie automobilio, kur laukė du įtartinos išvaizdos tipai. „Džo Martinas ir Kinas, mano kompanionai“, – pristatė Limanas. Kinas atsisėdo prie vairo, bendras šalia, o mudu su Limanu ant užpakalinės sėdynės. Bevažiuojant mane apėmė nerimas, kai atsidūrėme apleistame rajone, ir išvydau negyvenamus arba apgriuvusius namus, šiukšles, būrelius dykų jaunuolių tarpuvartėse, keletą elgetų, sulindusių į suskretusius miegmaišius šalia vežimėlių su visokio šlamšto prigrūstais maišais.

– Nesijaudink, su manim nepražūsi, čia visi mane pažįsta, – nuramino Limanas, įspėjęs, kad aš pasiruošusi leistis į kojas. – Yra ir geresnių kvartalų, bet šičia saugu ir, be to, čia turiu savo verslą.

– Kokį verslą? – paklausiau.

– Pamatysi.

Sustojome prie apšiurusio, graffičiais išmarginto trijų aukštų pastato išdaužytais langais. Mudu su Limanu išlipome, o jo bendrai nuvažiavo į automobilių aikštelę kitoje pastato pusėje. Buvo per vėlu trauktis, ir nutariau eiti paskui Limaną, kad nesukelčiau įtarimų ir nesusilaukčiau nemalonumų. Jis įvedė mane pro šonines duris – paradinės buvo užkaltos, – ir mes atsidūrėme apleistame vestibiulyje, apšviestame kelių elektros lempučių, kabančių ant plikų laidų. Jis paaiškino, jog anksčiau čia būta viešbučio, vėliau jis paverstas nuomojamais butais, tik

jie prastai prižiūrimi, tačiau jo aiškinimai neturėjo nieko bendra su tikrove.

Mums belipant nešvariais, dvokiančiais laiptais, abiejuose aukštuose pastebėjau, kad durys nuplėštos nuo vyrių, o kambariai žioji nelyginant urvai. Eidami nesutikome nė gyvos dvasios, bet girdėjau balsus, juoką ir tuose atviruose kambariuose mačiau ramius žmonių siluetus. Vėliau sužinojau, kad dviejuose apatiniuose aukštuose buriasi mėgėjai uostyti, švirkštis kvaišalus, verstis prostitucija, prekiauti narkotikais ir mirti, bet į trečią aukštą be leidimo niekam nevalia lipti. Laiptai į trečią aukštą buvo uždaryti grotine užtvara, kurią Limanas atidarė nuotolinio valdymo pulteliu, ir mes atsidūrėme koridoriuje, švariame, palyginti su kiaulide paverstais apatiniais aukštais. Jis atrakino metalines duris, ir įėjome į kambarį užtamsintais langais, apšviestą palubėje kabančių lempučių ir melsvo ekrano švytėjimo. Oro kondicionierius palaikė pakenčiamą temperatūrą; atsidavė dažų skiedikliu ir mėtomis. Stovėjo gana padori trijų dalių sofa, ilgas stalas, kelios kėdės, ant grindų mėtėsi du čiužiniai, o priešais didelį šiuolaikinį televizorių tysojo kokių dvylikos metų berniukas, valgydamas skrudintus kukurūzus.

– Užrakinai mane ir dingai, ožy! – sušuko berniukas, neatplėšdamas akių nuo ekrano.

– Na ir kas? – atsiliepė Brendonas Limanas.

– Šūdas! Jei kiltų gaisras, iškepčiau kaip dešrelė!

– Kodėl turėtų kilti gaisras? Čia Fredis, būsimasis repo karalius, – supažindino mane Limanas. – Fredi, pasisveikink su mergina. Ji dirbs su manimi.

Fredis nepakėlė akių. Apėjau keistą butą, kur buvo tik vienas kitas baldas, bet riogsojo kalnai pasenusių kompiuterių ir

kitokios kanceliarinės įrangos, virtuvėje nežinia kodėl gulėjo keli dujiniai degikliai, iš pažiūros niekada nenaudoti valgiams gaminti, koridoriuje kūpsojo visokie ryšuliai ir dėžės.

Iš to buto buvo galima patekti į kitą pro sienoje, matyt, kūjais iškaltą angą. „Čia mano kontora, o miegu ten", – paaiškino man Brendonas Limanas. Pasilenkę pro angą įėjome į kitą lygiai tokį pat kambarį, tik be baldų, su oro kondicionieriumi, lentomis užkaltais langais ir keliomis kabamomis spynomis užrakintomis durimis. „Kaip matai, šeimos neturiu", – tarė buto šeimininkas, pernelyg plačiu mostu rodydamas į tuščią erdvę. Viename kambaryje stovėjo plati neklota lova, kampe – dėžės ir lagaminas, o priešais lovą – brangus televizorius. Gretimame kambaryje, mažesniame ir tokiame pat nešvariame kaip visi kiti, pamačiau siaurą lovą, komodą ir du baltus, tarytum vaikiškus, naktinius staliukus.

– Jei liksi, čia bus tavo kambarys, – tarė man Brendonas Limanas.

– O kodėl langai užkalti?

– Atsargumo dėlei, man nepatinka smalsuoliai. Paaiškinsiu tau, koks bus tavo darbas. Man reikia padorios merginos, kuri vaikščiotų į aukščiausios klasės viešbučius ir kazino. Tokios kaip tu, kad nekeltų jokių įtarimų.

– Viešbučius?

– Ne dėl to, apie ką tu galvoji. Aš negaliu varžytis su prostitucijos mafija. Tai žiaurus verslas, ir čia daugiau prostitučių ir sutenerių negu klientų. Ne, nieko panašaus, tau reikėtų tik nešioti siuntinukus nurodytiems žmonėms.

– Kokius siuntinukus?

– Narkotikus. Aukštos klasės klientai labai vertina pristatymą į namus.

– Tai labai pavojinga!

– Nelabai. Viešbučių tarnautojai gauna savo dalį ir žiūri į tai pro pirštus, jiems pravartu, kad svečiai susidaro gerą nuomonę. Vienintelė bėda galėtų būti dorovės policija, bet niekada niekas nesirodo, duodu žodį. Darbas labai lengvas, galėsi sočiai užsikalti pinigo.

– Jei gulėsiu su tavim...

– O, ne! Jau senokai išmečiau tai iš galvos, pati įsitikinsi, kaip tuomet lengva gyventi, – gardžiai nusijuokė Brendonas Limanas. – Man reikia eiti. Pasistenk pailsėti, rytoj turėtume pradėti.

– Buvai man labai malonus ir nenorėčiau pasirodyti nedėkinga, bet, tiesą pasakius, aš tau netarnausiu. Aš...

– Apsispręsi vėliau, – pertraukė jis. – Man niekas nedirba per prievartą. Jei norėsi, rytoj galėsi keliauti sau, aš tau nedrausiu, bet šiuo metu tau geriau pabūti čia, o ne gatvėje, ar ne?

Atsisėdau ant lovos, pasidėjau kuprinę ant kelių. Burnoje laikėsi bjaurus taukų ir svogūnų skonis, mėsainis slėgė skrandį kaip akmuo, skaudėjo raumenis ir gėlė sąnarius, nebeturėjau jėgų. Prisiminiau, kaip ryžtingai sprukau iš akademijos, kokį smurtą nakčia patyriau motelyje, kaip valandų valandas važiavau sunkvežimiu, apdujusi nuo neišsivadėjusių kvaišalų, ir pagaliau supratau, kad man būtina atsigauti.

– Jei nori, galime važiuoti drauge, pamatysi mano „taškus“, – pasiūlė Limanas, – bet perspėju, kad naktis bus ilga.

Negalėjau likti ten viena. Iki ketvirtos valandos nakties kartu su juo apvažiavome daugybę viešbučių ir kazino miesto centre, jis dalijo paketėlius tamsoje jo laukiantiems žmonėms,

durininkams, automobilių saugotojams, jaunoms moterims ir vaikinams, iš pažiūros panašiems į turistus. Kinas sėdėjo prie vairo, Džo Martinas sekė, ar negresia pavojus, o Brendonas Limanas kaišiojo paketėlius; nė vienas jų negalėjo įeiti į pastato vidų, nes visa trijulė buvo ne kartą atsidūrusi policijos akiratyje arba stebima – pernelyg ilgai dirbo tame pačiame rajone. „Man nedera pačiam dirbti to darbo, – paaiškino man Limanas, – bet ir netinka samdytis tarpininkų, jie plėšia nežmoniškus komisinius ir nėra patikimi.“ Supratau, kaip naudinga tam tipui samdytis mane: turėčiau lįsti visiems į akis ir rizikuoti savo kailiu, o komisinių negaučiau. Įdomu, kiek jis man mokės? Nedrįsau to klausti. Apvažiavę visus „taškus“, grįžome į apšiurusį pastatą, Fredis, mano matytas berniukas, jau miegojo ant čiužinio.

Brendonas Limanas niekada nebandė manęs mulkinti, negaliu tvirtinti, kad jis apgavo, siūlydamas savotišką verslą ir gyvenimo būdą. Likau su juo, puikiai suvokdama, ką darau.

Manuelis mato, kaip susikaupusi nelyginant notaras kažką rašau savo sąsiuvinyje, bet niekada neklausia ką. Jis visiškai nesidomi manimi, o man, priešingai, knieti daugiau sužinoti apie jį, apie jo praeitį, meilės istorijas, košmarus, knieti sužinoti, ką jis jaučia Blankai Šnakei. Jis nieko man nepasakoja, o aš kloju jam beveik viską, nes jis moka klausytis ir neperša savo patarimų, galėtų mano močiutę išmokyti tų dorybių. Šiaip ar taip, niekad neužsiminiau apie gėdingą naktį su Rojumi Fedžviku, bet kada nors papasakosiu. Tai tokia paslaptis, kuri slepiama apnuodija sąmonę. Manęs dėl to negraužia sąžinė, sąžinė turėtų graužti žagintoją, bet man gėda.

Vakar Manuelis aptiko mane prikepusią prie kompiuterio, kai įsigilinusi skaičiau apie „mirties vilkstinę“, karinį dalinį, kuris 1973 metų spalį, vienam mėnesiui praslinkus po karinio perversmo, važiavo per Čilę iš šiaurės į pietus, žudydamas politinius kalinius. Daliniui vadovavo toksai Areljanas Starkas, generolas, kuris iš akies atrinkdavo kalinius, liepdavo beregint sušaudyti, o lavonus susprogdinti dinamitu – veiksmingas metodas įvaryti baimės civiliams gyventojams ir neryžtingiems kareiviams. Manuelis niekada neužsimena apie šį laikotarpį, tačiau, išvydęs mano susidomėjimą, paskolino knygą apie tą nelemtą dalinį, kurią parašė Patrisija Verdugo, narsi žurnalistė, ištyrusi šią bylą. „Nežinau, ar suprasi, Maja, esi dar per jauna ir, be to, svetimšalė“, – tarė jis man. „Nemanyk, kad aš tokia neišmanėlė, *drauge*“, – atkirtau. Jis krūptelėjo, nes niekas nebevartoja šio kreipinio, plačiai paplitusio Salvadoro Aljendės laikais, o vėliau diktatūros uždrausto. Visa tai sužinojau naršydama po internetą.

Trisdešimt šešeri metai praslinko nuo karinio perversmo ir jau dvidešimt metų, kai šalį valdo demokratinė vyriausybė, bet ligi šiol tebėra randų, o kai kuriais atvejais kraujuoja atviros žaizdos. Retai užsimenama apie diktatūrą, nukentėjusieji stengiasi pamiršti tuos laikus, o jaunimui – tai senovės istorija, bet aš galiu rasti visą reikiamą informaciją, yra daug svetainių internete, daug knygų, straipsnių, dokumentinių filmų ir nuotraukų, esu jų mačiusi Kastro knygyne, kur Manuelis perkasi knygų. Tas laikotarpis studijuojamas universitetuose, nagrinėjamas įvairiais požiūriais, tačiau kalbėti apie tai visuomenėje laikoma prastu skoniu. Čiliečiai tebėra susipriešinę. Prezidentės Mišelės Bačelet tėvas, oro pajėgų brigados generolas, žuvo nuo savo bendražygių rankų, nes nesutiko dėtis prie maištinin-

kų, vėliau ji su motina buvo suimtos, kankinamos ir ištremtos, bet ji niekada nemini praeities. Pasak Blankos Šnakės, tas Čilės istorijos laikotarpis – tai dumblas įlankos dugne, neverta jame kapstytis ir drumsti vandens.

Pasikalbėti apie tai galiu tik su Liliana Trevinjo, slaugytoja, mielai padedančia man gvildenti tą istorijos tarpsnį. Ji pasisiūlė mane palydėti pas dvasiškąjį tėvą Lusjaną Lijoną, prirašiusį straipsnių ir esė apie diktatūros represijas. Mudvi ketiname eiti be Manuelio, kad galėtume pasikalbėti nuoširdžiai.

Tyla. Tame name, suręstame iš Gvalteko kiparisų, ilgai tvyro nedrumsčiama tyla. Praslinko keturi mėnesiai, kol pripratau prie intravertiško Manuelio būdo. Ko gero, esu tikra našta šiam vienišam žmogui, juolab kad namuose nėra durų ir privatumas priklauso nuo išsiauklėjimo. Jis savotiškai malonus man: viena vertus, arba dedasi, kad manęs nepastebi, arba atsako vienskiemeniais žodžiais, antra vertus, šildo ant krosnies rankšluosčius, kai pastebi, kad eisiu maudytis, atneša į lovą stiklinę pieno, rūpinasi manimi. Vieną dieną neteko kantrybės pirmą kartą per mūsų pažintį, nes su dviem žvejais išplaukiau mesti tinklų, mus užklupo audra, lietus, jūra įsišėlo, grįžome labai vėlai, peršlapę iki siūlo galo. Manuelis mūsų laukė prieplaukoje su Fakinu ir vienu karabinierium, Laurensiju Karkamu, kuris jau spėjo per radiją susisiekti su Didžiąja sala ir paprašė, kad ieškoti mūsų plauktų ginkluotųjų pajėgų kateris. „Ką pasakyčiau tavo močiutei, jei nuskęstum?!“ – suriko įsiutęs Manuelis, kai tik išlipau į krantą. „Liaukis, žmogau. Aš sugebu pati savimi pasirūpinti“, – atkirtau. „Kurgi ne, todėl čia ir atsidūrei! Todėl, kad sugebi pati savimi pasirūpinti!“

Laurensijui Karkamui džipu bevežant mus namo, paėmiau Manueliui už rankos ir ėmiau aiškinti, kad išplaukėme esant geram orui ir jūros seniūnui leidus, niekas nesitikėjo tokios staigios audros. Per kelias minutes dangus ir jūra papilko, ir mums teko traukti tinklus. Keletą valandų plaukėme nežinia kur, nes sutemus buvo neįmanoma susivokti, kur esame. Mobilusis ryšys neveikė, todėl negalėjau duoti jam žinios; tai buvo vienintelė bėda, mums negrėsė pavojus, laivas buvo tvirtas, žvejams vandenys gerai pažįstami. Manuelis nesiteikė nė pažvelgti į mane ir man neatsakė, bet rankos neatitraukė.

Eduvichisė iškepė mums lašišos su bulvėmis, man tai buvo tikra palaima, nes buvau labai išalkusi, ir, vėl kaip paprastai jaukioje aplinkoje besėdint prie stalo, Manueliui pasitaisė nuotaika. Pavalgę įsitaisėme ant išklerusios sofos su dideliais puodeliais kavos, balintos saldžiu sutirštintu pienu, jis skaitė, o aš rašiau savo dienoraštį. Lietus, vėjas, medžio šakų krebždenimas palangėje, malkų pleškėjimas krosnyje, kačių murkimas – tokia dabar mano muzika. Namai apglėbė mus ir kates, tarsi priglaudė prie šiltos krūtinės.

Iš pirmojo žygio po kazino miesto centre grįžau su Brendonu Limanu jau paryčiais. Vos laikiausi iš nuovargio, bet prieš guldama turėjau pozuoti, nes reikėjo nuotraukos mano naujam tapatybės liudijimui. Limanas įspėjo, kad aš ne Sara Laredo, bet mano tikras vardas jam kuo mažiausiai rūpėjo. Galiausiai nuėjau į savo kambarį, dribau ant lovos su drabužiais ir sportbačiais, šlykštėdamasi pliku čiužiniu, ant kurio, man regis, miegojo įtartino švarumo žmonės. Atsibudau tik dešimtą valandą. Vonios kambarys buvo toks pat pasibjaurėtinas kaip

lova, bet, šiaip ar taip, apsiprausiau po dušu drebėdama, nes šilto vandens nebuvo, o iš kondicionieriaus švilpė sibirinis vėjas. Apsirengiau kaip ir vakar, tikėdamasi kur nors išsiskalbti tuos kelis drabužėlius, kuriuos turėjau kuprinėje, paskiau pro angą sienoje išlindau į „raštinę“, kur nebuvo nė gyvos dvasios. Viskas skendėjo prieblandoje, pro langinių plyšius smelkėsi truputis šviesos, ir, kai pagaliau apčiuopiau jungiklį, palubėje užsidegė plikos lemputės. Šaldytuve gulėjo tik lipniąja juosta užklijuoti paketėliai, pusė butelio pomidorų padažo ir keli žaliai apkerpėję indeliai su pasenusiu jogurtu. Apėjau kitus kambarius, kur kas nešvaresnius nei anas butas, nedrįsdama nieko liesti, mačiau tuščių butelių, švirkštų, adatų, timpų, pypkių, apdegusių stiklinių vamzdelių, kraujo pėdsakų. Tuomet supratau, kam naudojami virtuvėje esantys dujiniai degikliai, ir galutinai įsitikinau, jog pakliuvau į narkomanų ir kvaišalų prekijų lindynę. Protingiausia buvo kuo greičiau nešti iš čia kudašių.

Metalinėse duryse nebuvo spynos, koridoriuje irgi nebuvo nė gyvos dvasios; buvau vienui viena visame aukšte, bet negalėjau išeiti, nes laiptų elektrinės grotos buvo užrakintos. Vėl išnaršiau visą butą, keikdamasi iš apmaudo, niekur nerasdama nuotolinio valdymo pultelio grotoms atidaryti nei telefono pagalbos šauktis. Iš nevilties puoliau plėšti nuo lango lentų, stengdamasi prisiminti, kuriame aukšte esu, tačiau jos buvo taip tvirtai prikaltos, jog nepajėgiau nė vienos pajudinti iš vietos. Jau buvau beklykianti, bet išgirdau balsus ir elektrinių grotų žviegimą, ir netrukus įėjo Brendonas Limanas su dviem bendrais ir berniuku Fredžiu. „Ar tau patinka kiniškas maistas?“ – užuot pasisveikinęs, paklausė Limanas. Iš baimės netekau žado, nesugebėjau nė žodžio ištarti, tačiau tik Fredis pastebėjo mano susijaudinimą. „Man irgi nepatinka, kai lieku

užrakintas", – draugiškai mirktelėdamas, tarė jis. Brendonas Limanas paaiškino, kad tai atsargumo priemonė, niekam nevalia kelti kojos į butą jam išėjus, bet jeigu aš liksiu čia, gausiu asmeninį nuotolinio valdymo pultelį.

Asmens sargybiniai – arba kompanionai, kaip jie reikalauja save vadinti, – ir berniukas, atsisėdę prieš televizorių, ėmė valgyti su lazdelėmis tiesiai iš kartoninių lėkščių. Tuo tarpu Brendonas Limanas, užsidaręs viename kambaryje, gana ilgai laidė gerklę, su kažkuo kalbėdamasis mobiliuoju, paskiau pareiškė einąs ilsėtis ir pro angą sienoje nėrė į kitą butą. Netrukus dingo ir Džo Martinas su Kinu, likau viena su Fredžiu, ir mudu leidome karščiausias popietės valandas žiūrėdami televizijos laidas ir žaisdami kortomis. Fredis man nuostabiai pamėgdžiojo savo dievaitį Maiklą Džeksoną.

Apie penktą pasirodė Brendonas Limanas, o neilgai trukus filipinietis atnešė vairuotojo liudijimą, išduotą tokiai Laurai Baron, dvidešimt dvejų metų, iš Arizonos, su mano nuotrauka.

– Naudoki, kol būsi čia, – tarė Limanas.

– Kas čia tokia? – paklausiau, apžiūrinėdama liudijimą.

– Nuo šiol esi Laura Baron.

– Gerai, bet Las Vegase galiu pabūti iki rugpjūčio.

– Žinau. Nesigailėsi, Laura, darbas geras. Tai va, niekam nevalia žinoti, kad esi čia, nei artimiesiems, nei draugams. Niekam. Aišku?

– Aišku.

– Priemiestyje paleisim gandą, kad tu – mano draugė, ir taip išvengsim nesusipratimų. Niekas nedrįs prie tavęs kabinėtis.

*

Limanas įsakė savo kompanionams nupirkti naują čiužinį ir paklodžių mano lovai, paskiau nuvežė mane į prabangią kažkokio sporto klubo kirpyklą, kur vyriškis su auskarais ir avietinėmis kelnėmis pratrūko klykti baisėdamasis ryškia mano plaukų vaivorykšte ir galiausiai pareiškė, jog mato vienintelę išeitį – pakirpti juos ir nušviesinti. Po dviejų valandų veidrodyje išvydau ilgakaklį skandinavą hermafroditą žiurkės ausimis. Nuo plaukų šviesinimo chemikalų peršėjo odą. „Labai elegantiška", – pritarė Brendonas Limanas ir nuvedė mane klajoti po bulvaro prekybos centrus. Jo pirkimo metodas mane išmušė iš vėžių: užeiname į parduotuvę, jis liepia man matuotis drabužius, pagaliau pasirenka vieną, užmoka didelės vertės banknotais, atsiima grąžą, ir einame į kitą parduotuvę, kur jis perka tą patį drabužį, kurį siūlė matuotis prieš tai, bet nenupirko. Paklausiau, ar nebūtų patogiau apsipirkti vienoje vietoje, bet jis neatsakė.

Mano naują aprangą sudarė nei pernelyg ryškūs, nei rėžiantys akį sportiniai drabužiai, paprastas juodas kostiumėlis, kasdieniai sandalai, auksaspalviai aukštakulniai bateliai, šiek tiek kosmetikos ir dvi didelės rankinės su aiškiai matomais dizainerių ženklais, kainavusios, mano apskaičiavimu, tiek pat kiek močiutės folksvagenas. Limanas mane įrašė į sporto klubą, tą patį, kur man kirpo plaukus, ir patarė kuo dažniau ten lankytis, juoba kad dieną turėsiu laiko per akis. Mokėjo grynaisiais, gumele suveržtais dolerių pluoštais, ir niekas tuo nesistebėjo: matyt, šiame mieste pinigai teka kaip vanduo. Pastebėjau, kad Limanas paprastai atsiskaito šimto dolerių banknotais, nors pirkinio vertė dešimtkart mažesnė, ir niekaip nesupratau tokio keisto elgesio.

Apie dešimtą vakaro man teko įteikti pirmą siuntinuką. Jie atvežė mane prie „Mandalay Bay“ viešbučio. Kaip nurodė Limanas, nuėjau į baseiną, prisigretino porelė, atpažinusi mane iš firminės rankinės, tikriausiai Limano jiems nurodytos kaip skiriamasis ženklas. Moteris ilga maudymosi tunika ir stikliukų karoliais nė nežvilgtelėjo į mane, bet vyriškis pilkomis kelnėmis, baltais marškinėliais ir be puskojinių atkišo man ranką. Šnektelėjome apie šį bei tą, slapčia padaviau jiems siuntinuką, gavau dvi šimtines, įspraustas į turistinį lankstinuką, ir atsisveikinome.

Vestibiulyje vidiniu viešbučio telefonu paskambinau kitam klientui, pasikėliau į dešimtą aukštą, šmurkštelėjau pro stypsantį palei liftą policininką, kuris nė nepažvelgė į mane, ir pasibeldžiau į reikiamas duris. Mane įleido penkiasdešimties metų vyriškis, basas, su chalatu, paėmė paketėlį, užsimokėjo, ir aš skubiai išėjau. Tarpdury susidūriau su atogrąžų vizija, žavia mulate odiniu korsetu, trumpučiu sijonėliu ir smailiakulniais bateliais; tariau sau, kad tai palydovė, kaip dabar vadinamos brangios prostitutės. Nužvelgėme viena kitą nuo galvos iki kojų, bet nepasisveikinome.

Erdviame viešbučio vestibiulyje giliai atsikvėpiau, džiaugdamasi lengvai atlikusi pirmąją užduotį. Limanas laukė manęs automobilyje su Kinu prie vairo ir nuvežė į kitus viešbučius. Iki vidurnakčio naujam savo šefui surinkau daugiau kaip keturis tūkstančius dolerių.

Iš pažiūros Brendonas Limanas skyrėsi nuo kitų narkomanų, kuriuos pažinau per tuos mėnesius, kvaišalų suluošintų žmonių: atrodė normalus, nors ir geibus, tačiau, gyvendama šalia,

supratau, koks jis iš tikro ligotas. Valgė kaip žvirblis, beveik nieko burnoj neturėdavo, kartais tysodavo ant lovos paslikas, sunku būdavo spėti, ar miega, ar nualpęs, ar merdėja. Atsidavė savotiškai, lyg tabaku, lyg alkoholiu, lyg kokiais nuodais, tarytum trąšomis. Galva buvo kaip rėtis, ir jis tai žinojo, todėl laikė mane šalia, sakė, kad mano atmintimi pasitiki labiau nei savąja. Buvo naktinis gyvūnas, dieną leisdavo savo kambary, įjungęs kondicionierių, popiet eidavo į masažo saloną, sauną arba garinę pirtį, o naktį tvarkydavo savo reikalus. Susitikdavome sporto klube, tačiau niekada nevažiuodavome kartu, buvome sutarę dėtis, kad nepažįstame vienas kito; man buvo nevalia su niekuo kalbėtis, o tai buvo labai keblu, nes lankydavausi ten kas dieną ir matydavau tuos pačius veidus.

Limanas buvo išrankus – vartodavo, pasak jo, pačius geriausius nuodus: brangiausią burboną ir švariausią heroiną, kurį švirkšdavosi penkis šešis kartus per dieną, kiekvienąsyk imdamas naują adatą. Turėjo visko tiek, kiek širdis geidžia, ir nuosekliai laikėsi savo įpročių, niekada nestokodavo kvaišalų ir nepuldavo į neviltį kaip tie vargetos, kurie atšliauždavo prie jo durų, galutinai bėdos prispirti. Aš dalyvaudavau baltosios damos apeigose – šaukštas, žvakės arba žiebtuvėlio liepsnelė, švirkštas, timpa rankai arba kojai suveržti, – žavėdavausi jo miklumu, kai jis badydavosi suniokotas, nepastebimas venas netgi ant gaktos, pilvo ar kaklo. Jei pernelyg drebėdavo ranka, šaukdavosi Fredžio, nes aš negalėdavau jam padėti, mane šiurpas nukrėsdavo, palietus adatą. Limanas vartojo heroiną taip seniai, kad ištverdavo tokią dozę, kuri bet kam būtų buvusi mirtina.

– Ne heroinas žudo, o narkomanų gyvenimo būdas: skurdas, pusbadžiavimas, užkratai, nešvara, naudotos adatos, – paaiškino jis man.

– Tai kodėl man neleidi pabandyti?

– Todėl, kad man nereikia narkomanių.

– Bent kartelį, kad žinočiau, kaip...

– Ne. Tenkinkis tuo, ką duodu.

Jis duodavo man alkoholio, marihuanos, haliucinogenų ir tablečių, kurias rydavau aklomis, per daug nesirūpindama, kaip jos mane paveiks: svarbiausia – apkvaišinti sąmonę, kad pabėgčiau nuo tikrovės, nebegirdėčiau manęs šaukiančio Ninės balso, kad nebejausčiau savo kūno, ateities baimės. Vienintelės atpažįstamos tabletės buvo geltoni migdomieji, tos palaimingosios tabletės įveikdavo mano chronišką nemigą, ir aš kelias valandas numigdavau nieko nesapnuodama. Šefas leisdavo man sušniaukti kelias linijas kokaino, kad darbe jausčiausi guvi ir budri, bet draudsdavo vartoti kreką tiek man, tiek savo asmens sargybiniams. Džo Martinas ir Kinas turėjo savo pomėgių. „Ta šlykštybė išsigimėliams“, – niekinamai prakošdavo Limanas, nors kreką vartodavo patys ištikimiausi jo klientai, kuriuos jis galėjo išsunkti iki paskutinio kraujo lašo, priversti vogti ir parsiduoti, nusižeminti, kad tik gautų dar vieną dozę. Jau nebeprisiminiau, kiek tų zombių klaidžiojo aplink, apsisnargliavusių, opomis aptekusių išdvasų, kretančių, drebančių, pasruvusių prakaitu, savo haliucinacijų vergų, lunatikų, girdinčių balsus ir kenčiančių nuo parazitų.

Fredis, vargšas vaikas, perėjo visas tas stadijas, man širdis plyšo, regint jo kančias. Kartais jam padėdavau prikišti dujinį degiklį prie pypkės ir lygiai taip pat nerimastingai laukdavau, kol spragsėdami susprogs geltoni kristalai ir stebuklingas debesėlis užpildys stiklinį vamzdelį. Po trisdešimties sekundžių Fredis skrisdavo į kitą pasaulį. Palaima, dvasios didybė ir euforija trukdavo tik kelias akimirkas, paskui smigdavo merdė-

damas į bedugnę prarają, iš kur galėdavo išsikapanoti tik gavęs kitą dozę. Kiekvienąsyk reikėdavo vis didesnės, ir Brendonas Limanas, mylėdamas berniuką, duodavo. „Kodėl nepadedam jam išsigydyti?“ – kartą paklausiau Limaną. „Fredžiui jau per vėlu, nuo kreko neišsivaduojama. Todėl turėjau nusikratyti merginų, dirbusių prieš tave“, – atsakė jis. Įsivaizdavau, kaip jis jų nusikratė. Tuomet nežinojau, kad toje aplinkoje žodis „nusikratyti“ turi lemtingą prasmę.

Buvo neįmanoma pasprukti nuo Džo Martino ir Kino, kurie sąžiningai vykdė įsakymą mane sekti. Kinas, pasalus kaip žebenkštis, nesakė man nė žodžio ir nežiūrėjo į akis, Džo Martinas, priešingai, neslėpė savo užmačių. „Paskolink man tą mergą vienai nakčiai, šefe“, – kartą išgirdau jį prašant Brendoną Limaną. „Jei nesuprasčiau, kad juokauji, nudėčiau vietoje už įžūlumą“, – ramiai atrėmė šis. Padariau išvadą, jog tiedu kretinai nedrįs manęs paliesti, kol Limanas turės galią.

Ne paslaptis, kuo vertėsi ši gauja, tačiau Brendono Limano aš nelaikiau nusikaltėliu kaip Džo Martiną ir Kiną, kurių sąžinę, pasak Fredžio, slėgė jau ne viena mirtis. Savaime suprantama, visai tikėtina, jog Limanas irgi galvažudys, bet toks neatrodė. Šiaip ar taip, geriau buvo nieko nežinoti, kaip kad jis nenorėjo nieko žinoti apie mane. Šefui nerūpėjo nei Lauros Baron praeitis, nei ateitis, jausmai irgi neturėjo jokios reikšmės, svarbu buvo tik viena: kad jo klausytų. Jis man patikėjo kai kurias savo verslo paslaptis, kurias bijojo pamiršti, o užsirašyti jas būtų neatsargu, kad įsiminčiau: kas jam skolingas ir kiek, kur atsiimti paketą, kokia dalis priklauso policijai, kokia gaujos dienotvarkė.

Šefas gyveno labai saikingai, kaip vienuolis, bet man buvo dosnus. Nebuvo numatęs man tvirto atlyginimo nei komisinių, neskaičiuodamas duodavo pinigų, išsitraukęs gniūžtę banknotų, kaip arbatpinigių, ir apmokėdavo klubą ir pirkinius. Jei paprašydavau, duodavo nieko neklausdamas, bet veikiai nustojau prašinėti: pinigų man nereikėjo, ir, be to, iš būsto dingo vienas kitas vertingesnis daiktas. Miegojome atskirti siauro koridoriaus, kurio jis niekada nesikėsino pereiti. Saugumo sumetimais man buvo draudžiama turėti santykių su vyrais. Pasak jo, lovoje atsiriša liežuvis.

Būdama šešiolikos metų, be netikšos Riko Laredo, mylėjausi dar su keliais vaikinais, bet visi jie tik nuvylė mane ir suerzino. Interneto pornografija, laisvai prieinama visiems Berklio vidurinės mokiniams, vaikinų nieko neišmokė – jie buvo baisūs neišmanėliai: šlovino ištvirkavimą, lyg patys būtų jį išradę, madingas šūkis buvo „naudinga draugystė“, bet man buvo aišku kaip dieną, kad naudos turėjo tik jie. Oregono akademijoje, kur aplinka buvo prisodrinta jaunystės hormonų, – sakydavome, jog testosteronas čiurškia sienomis, – buvome priversti gyventi vieni šalia kitų ir griežtai laikytis skaistybės. Šis grėsmingas derinys teikdavo terapeutams begalę medžiagos per grupines sesijas. Manęs nėmaž neslėgė lytinio gyvenimo „sutartis“, kuri kitiems buvo baisesnė nei susilaikymas nuo kvaišalų, nes, išskyrus psichologą Stivą, atsparų bet kokiam gundymui, vyriškosios lyties draugija buvo pasigailėtina. Las Vegase nemaištavau prieš griežtas Limano priemones, nes atmintyje dar buvo pernelyg gyva nelemta naktis su Fedžviku. Nebenorėjau, kad kas nors mane liestų.

*

Brendonas Limanas tvirtino, kad gali patenkinti bet kokį kliento įgeidį, pradedant mažamečiu vaiku iškrypėliui ir baigiant automatiniu ginklu ekstremistui, tačiau tai buvo veikiau pagyros nei tikras dalykas: niekada nesu nieko panašaus mačiusi; jis vertėsi tik narkotikų prekyba ir vogtų daiktų perpardavimu, bendrai su kitais pirktu slaptu verslu, nebaudžiamai klestinčiu mieste. Ieškodamos narkotikų, į būstą traukė įvairaus plauko prostitutės: vienos brangios, kaip buvo matyti iš išvaizdos, kitos visiškai nuskurdusios, vienos mokėdavo grynaisiais, kitos kaulydavo skolon, o kartais, kai šefas būdavo išėjęs, su Džo Martinu ir Kinu atsiskaitydavo natūra. Brendonas Limanas prisidurdavo prekiaudamas paauglių narkomanų, kreko mėgėjų, gaujos vogtais automobiliais, apdorodavo juos garaže – slapta pakeisdavo numerius ir parduodavo kitose valstijose, taip pat kas dvi savaites keisdavo savo automobilį, kad neatpažintų policija. Taip jo kišenėje tolydžio didėdavo stebuklingasis banknotų pluoštas.

– Turėdamas vištą, dedančią auksinius kiaušinius, galėtum įsigyti *penthouse**, užuot gyvenęs šioje kiaulidėje, lėktuvą, jachtą, ko tik širdis geidžia... – prikišau jam, kai sprogo kanalizacijos vamzdis, pliūptelėjo dvokiantis vanduo, ir mums teko maudytis sporto klubo dušinėje.

– Ketini įsigyti jachtą Nevadoje? – nustebo jis.

– Ne! Aš tik noriu padoraus vonios kambario! Kodėl mums nepersikėlus į kitą pastatą?

– Šis man labiau tinka.

* Prabangus didelis butas viršutiniame daugiaaukščio gyvenamojo namo aukšte (*angl.*).

– Tuomet atvežk santechniką, dėl Dievo meilės. Ir, be to, galėtum pasisamdyti valytoją.

Jis pratrūko kvatoti. Įsivaizdavęs narkomanų ir nusikaltėlių lindynę tvarkančią nelegalę, jis netvėrė juoku. Tiesą pasakius, tvarkyti būstą priklausė Fredžiui, už tai jis gavo pastogę, bet berniukas nebent išnešdavo šiukšles ir naikino įkalčius, degindamas juos kieme statinėje nuo benzino. Nors ir neturėdama jokių polinkių į namų apyvoką, kartais neištvėrusi užsimaudavau gumines pirštines ir griebdavausi valymo priemonių: ten gyvenant, nebuvo kitos išeities, bet veltui darbas – namas buvo nusidėvėjęs ir nešvara kibo kaip maras. Tik aš viena negalėjau su tuo taikstytis, niekam tai nerūpėjo. Brendonui Limanui tas būstas buvo tik laikina buveinė, jis ketino keisti gyvenimo būdą, kai tik įeisiąs į vėžes paslaptingasis verslas, kurį jis tvarkė su broliu.

Mano šefas – jis reikalavo, kad taip jį vadintume, – pasak jo, jautėsi labai skolingas broliui Adamui. Jo šeima buvo iš Džordžijos. Motina juos pametė dar visai mažus, tėvas mirė kalėjime, tikriausiai buvo nužudytas, nors pagal oficialią versiją nusižudė, ir juo rūpinosi vyresnysis brolis. Adamas niekada neturėjo padoraus darbo, bet neturėjo ir reikalų su policija, priešingai nei jaunesnysis brolis, trylikos metų jau įrašytas į nepilnamečių nusikaltėlių įskaitą. „Mudviem teko išsiskirti, kad savo darbeliais nepakenkčiau Adamui“, – prisipažino man Brendonas. Abu nutarė, kad jam būtų geriausia persikelti į Nevadą, kur ištisą parą veikia daugiau nei šimtas aštuoniasdešimt kazino, grynieji pinigai svaiginamu greičiu eina iš rankų į rankas ir korumpuotų policininkų daugiau, negu reikia.

Adamas davė broliui pluoštą labai pravarčių tapatybės liudijimų ir pasų skirtingomis pavardėmis, ir pinigų veiklai pradėti. Nei vienas, nei kitas nenaudojo kredito kortelių. Kartą, atvėręs širdį, Brendonas Limanas man papasakojo, kad niekada nebuvo vedęs, brolis buvęs vienintelis draugas, o silpnybę jaučiąs tik sūnėnui, Adamo sūnui. Jis parodė man artimųjų nuotrauką, kurioje buvo brolis, aukštas ir augalotas, visiškai nepanašus į jį, putli svainė ir sūnėnas, angeliukas, vardu Henkas. Kelis kartus važiavau su juo pirkti elektroninių žaislų, labai brangių ir vargu ar tinkamų dvejų metų vaikui.

Narkotikai buvo tik pramoga turistams, savaitgaliui atvykstantiems į Las Vegasą nuobodulio nusivaikyti ir kazino išbandyti laimės, tačiau tai buvo vienintelė paguoda prostitutėms, valkatoms, elgetoms, kišenvagiams ir kitiems nelaimėliams, kurie traukdavo į Limano pastatą, dėl kvaišalų dozės pasirengę parduoti paskutinę žmogiškumo kruopelę. Kartais ateidavo be cento ir maldaudavo, kol jis duodavo ko nors iš malonės ar nenorėdamas paleisti jų nuo kabliuko. Kai kurie jau slydo mirčiai į glėbį, nevertėjo jų gelbėti, vėmė krauju, raitėsi konvulsijų tampomi, alpdavo. Tokius Limanas liepdavo išmesti į gatvę. Kai kurie ilgai išlikdavo atmintyje, kaip toksai jaunuolis iš Indianos: išsaugojo gyvybę sprogus minai Afganistane ir baigė gyvenimą Las Vegase, net negalėdamas prisiminti savo vardo. „Netenki kojų ir mainais gauni medalį, netenki proto ir mainais nieko negauni“, – kartojo jis kaip maldą, tolydžio kvėpdamas kreką; arba Margareta, tokia pat jauna kaip aš, bet visai išsekusi, pavogė iš manęs firminę rankinę. Fredis ją pastebėjo, ir mes atėmėme, kol ji nespėjo parduoti, kitaip Brendonui Limanui būtų brangiai už tai sumokėjusi. Kartą Margareta klejodama atėjo į mūsų aukštą ir, neradusi nieko,

kas galėtų jai padėti, stiklo šuke persipjovė venas. Fredis aptiko ją koridoriuje, tysančią kraujo klane, paprašė išnešti ir, palikęs kitame kvartale, telefonu iškvietė pagalbą. Greitoji išsivežė ją dar gyvą, bet nežinia, kas jai atsitiko, daugiau niekada jos nematėme.

Ir kaip galėčiau pamiršti Fredį? Jis išgelbėjo man gyvybę. Pamilau kaip brolį tą nenuoramą, sudžiūvusį, mažiuką, sustiklėjusiomis akimis, pašaipų, iš pažiūros žiaurų, bet švelnios širdies, jis dar mokėjo juoktis ir susirangydavo šalia manęs, kai žiūrėdavome televizijos laidas. Aš jam duodavau vitaminų ir kalcio, kad augtų, nupirkau du prikaistuvius ir receptų knygą, pasinešusi virėjauti, bet mano patiekalai neliesti atsidurdavo šiukšlių dėžėje: Fredis suvalgydavo vieną du kąsnius ir netekdavo apetito. Retkarčiais jis rimtai susirgdavo, negalėdavo pasikelti nuo savo čiužinio, kartais, nepasakęs nė žodžio, dingdavo kelioms dienoms. Brendonas Limanas duodavo jam narkotikų, alkoholio, cigarečių, ko tik jis paprašydavo. „Ar nesupranti, kad jį žudai?“ – priekaištaudavau aš. „Aš jau seniai miręs, Laura, nesirūpink“, – linksmai įsiterpdavo Fredis. Jis nesibodėjo bet kokių nuodų, galėjo ryti, rūkyti, šniaukšti ar švirkštis bet kokią šlykštybę! Iš tikrųjų buvo leisgyvis, tačiau širdyje skambėjo muzika, jis mokėjo išgauti ritmą, griebęs alaus skardinę, arba improvizuoti istorijas rimuotu repu; puoselėjo svajonę pagarsėti ir tapti tokia pat žvaigžde kaip Maiklas Džeksonas. „Mes važiuosim į Kaliforniją, Fredi. Ten tau prasidės kitas gyvenimas. Tau padės Maikas O’Kelis, jis padėjo atsigauti šimtams jaunuolių, kai kurie jų buvo labiau užkietėję negu tu, bet jei dabar juos pamatytum, nepatikėtum. Mano močiutė irgi tau padės, turi gerą ranką. Gyvensi su mumis, gerai?“

*

Vieną naktį viešbučio „Caesar's Palace" neregėto prašmatnumo salone, kur tarp daugybės romėniškų statulų ir fontanų laukiau kliento, susidūriau su policininku Arana. Bandžiau sprukti, bet jis mane pastebėjo ir priėjo šypsodamas, paklausė, kaip laikosi dėdė. „Dėdė?" – pakartojau sumišusi ir tuomet prisiminiau, jog pirmąsyk susitikus „Makdonalde" Brendonas Limanas mane pristatė kaip dukterėčią iš Arizonos. Išsigandau, nes rankinuke turėjau prekių, ėmiau vapėti kažką, ko jis visai neklausė.

– Atvažiavau čionai pavasaroti, netrukus stosiu į universitetą.

– Kokį? – sėsdamasis šalia, paklausė Arana.

– Dar neapsisprendžiau...

– Iš pažiūros atrodai rimta mergina, dėdė turėtų tavimi didžiuotis. Atsiprašau, neprisimenu, kuo tu vardu...

– Laura. Laura Baron.

– Džiaugiuosi, kad ketini studijuoti, Laura. Darbe man teko susidurti su gana tragiškais atvejais, kai, būdami pačiame pajėgume, jaunuoliai nueina klystkeliais. Kuo galėčiau pavaišinti? – Ir, man nespėjus atsisakyti, paprašė barmenės romėniška tunika sutaisyti man vaisių kokteilį. – Atsiprašau, kad negaliu prisidėti su stiklu alaus, nors ir labai norėčiau, esu tarnyboje.

– Šiame viešbutyje?

– Budžiu šiame sparne.

Jis papasakojo, kad viešbutis „Caesar's Palace" – tai penkių bokštų pastatas su trimis tūkstančiais trimis šimtais keturiasdešimt aštuoniais kambariais, kai kurie jų šimto kvadratinių metrų ploto, su devyniais prabangiais restoranais, prekybos

centru, kuriame pačios brangiausios pasaulyje parduotuvės, keturių tūkstančių dviejų šimtų devyniasdešimt šešių vietų Romos Koliziejų primenančiu teatru, kur gastroliuoja garsenybės. Ar esi mačiusi *Cirque du Soleil**? Ne? Turėtum paprašyti dėdę, kad nuvestų, tai patys puikiausi Las Vegaso spektakliai. Netrukus priėjo netikra romėnų vestalė, nešina ananasu vainikuota žalsvo gėrimo taure. Skaičiavau minutes, nes gatvėje manęs laukė Džo Martinas ir Kinas su laikrodžiu rankoje, o netoliese tarp kolonų ir veidrodžių vaikštinėjo klientas, nė neįtardamas, kad jo ryšininkė – su uniformuotu policininku maloniai plepanti mergina. Ką Arana galėtų žinoti apie Brendono Limano verslą?

Išgėriau pernelyg saldžias vaisių sultis ir atsisveikinau taip staigiai, kad jam galėjo kilti įtarimas. Policininkas man patiko, maloniai žiūrėjo į akis, tvirtai spaudė ranką ir laikėsi draugiškai. Apskritai atrodė patrauklus, nors jam būtų ne pro šalį nusimesti kelis kilogramus; baltutėliai dantys ryškiai spindėjo įdegusiame veide, o kai šypsodavosi, akys virsdavo siaurais plyšeliais.

Artimiausias Manueliui asmuo – Blanka Šnakė, bet tai nieko nereiškia, jam nieko nereikia, netgi Blankos, galėtų visą gyvenimą praleisti netardamas nė žodžio. Ji viena stengiasi palaikyti draugystę. Kviečia jį pietų arba netikėtai ateina, nešina kokiu nors patiekalu ir buteliu vyno; siūlo drauge važiuoti į Kastrą aplankyti jos tėvo, Miljalobo, kuris įsižeidžia, jeigu jo nelankai nuolat; nelyginant ekonomė rūpinasi jo drabužiais, sveikata ir

* „Saulės cirkas“ (*pranc.*) – Kvebeko provincijos cirkas, vienas garsiausių pasaulyje.

namų jaukumu. Aš esu neprašyta viešnia, įsibrovusi į jų privatų gyvenimą; prieš man atvažiuojant galėdavo būti vieni, o dabar aš visada jiems trukdau. Jie pakantūs, tie čiliečiai, nei vienas, nei kitas neišsiduoda, kad aš nepageidautina.

Prieš kelias dienas, kaip dažnokai pasitaiko, pietavome pas Blanką, nes jos namai jaukesni nei mūsų. Blanka uždengė stalą gražiausia staltiese, padėjo krakmolytas linines servetėles, kraitelę su mano atnešta rozmarinų duona, uždegė žvakes: stalas paprastas ir gražus – kaip ir viskas jos namuose. Manuelis nesugeba įvertinti visų tų smulkmenų, o man tiesiog žadą užima iš nuostabos: prieš pažindama šią moterį, maniau, jog tokią serviruotę galima pamatyti tik viešbučiuose ir žurnaluose. Senelių namai priminė sendaikčių turgų – tiek pasibaisėtinų baldų ir kitokių gremėzdų prigriozta gal iš būtinybės, gal iš tingumo išmesti juos į šiukšlyną. Stebint Blanką, gebančią sukurti meno kūrinį iš trijų mėlynų hortenzijų ir stiklinio ąsočio su citrinomis, lavėjo mano skonis. Jiems verdant valgomųjų moliuskų sriubą, išėjau į daržą pasiskinti salotų ir bazilikų, kol dar šviesu, nes dabar labai anksti temsta. Kelių kvadratinių metrų sklypelyje Blanka prisodino vaismedžių, pati augina daržoves; paprastai, dirbdama savo darže, ji būna su šiaudine skrybėlaite ir pirštinėmis. Kai ateis pavasaris, paprašysiu, kad padėtų įdirbti Manuelio sklypelį, kur pilna akmenų ir keroja piktžolės.

Valgydami desertą, kalbamės apie burtus – man neina iš galvos Manuelio knyga – ir antgamtinius reiškinius: būčiau autoritetas šiuo klausimu, jei anksčiau būčiau kreipusi dėmesį į močiutę. Jiems pasakoju, kad mane augino senelis, racionalistas ir agnostikas astronomas, ir močiutė, taro mėgėja, astrologijos gerbėja, aurų ir energijos regėtoja, sapnų aiškintoja,

amuletų, kristalų ir šventų akmenų kolekcionierė ir, be kita ko, supančių dvasių draugė.

– Ninė niekada nenuobodžiauja, smaginasi protestuodama prieš vyriausybę ir postringaudama su mirusiaisiais, – aiškinau.

– Kokiais mirusiaisiais? – paklausė Manuelis.

– Tėvuku ir kitais, pavyzdžiui, šventuoju Antanu Paduviečiu, kuris randa pamestus daiktus ir sužadėtinius senmergėms.

– Tavo močiutei reikia sužadėtinio, – atsiliepė jis.

– Nusišneki, žmogau! Ji tokia pat sena kaip ir tu.

– Bene nesakei, kad man reikia meilės? Jeigu, tavo nuomone, mano amžiuje dar galima įsimylėti, vadinasi, Nidijai juo labiau galima, ji keleriais metais jaunesnė už mane.

– Tu susidomėjai Nine? – sušukau pagalvojusi, kad galėtume gyventi trise; tą akimirką pamiršau, jog Blanka būtų jam ideali pora.

– Tai labai skubota išvada, Maja.

– Tau tektų paveržti ją iš Maiko O'Kelio, – pridūriau. – Jis neįgalus ir airis, bet išvaizdus ir garsus.

– Tuomet verčiau pripiršk jį, o ne mane, – nusijuokė jis.

– O tu, teta Blanka, ar tiki visais tais dalykais? – paklausiau.

– Esu labai praktiška, Maja. Prireikus pašalinti karpą, kreipiuosi į odos ligų gydytoją ir, be to, dėl visa ko ant smiliaus užvynioju plauką ir apšlapinu jį po ąžuolu.

– Manuelis sakė, kad esi ragana.

– Žinoma. Pilnaties naktimis susitinku su kitomis raganomis. Ar nenorėtum nueiti? Renkamės ateinantį trečiadienį. Galėtume drauge važiuoti į Kastrą, keletą dienų pasisvečiuoti pas mano tėtį, ir aš tave nuvesčiau į mūsų puotą.

– Puotą? Aš neturiu šluotos, – atsakiau.

– Tavimi dėtas, Maja, aš sutikčiau, – įsiterpė Manuelis. – Tokia proga dukart nepasitaiko. Manęs Blanka niekada nėra kvietusi.

– Tai moterų sambūris, Manueli. Tu uždustum nuo estrogenų.

– Šaipotės iš manęs... – tariau.

– Aš nejuokauju, gringute. Bet tai visai kas kita, nei tu įsivaizduoji, jokių burtų, kokius savo knygoje aprašė Manuelis, jokių liemenių, pasiūtų iš lavono odos, nei *invunčių*. Mūsų būrelis labai siauras, kaip ir turi būti, kad galėtume jaustis saugiai ir nevaržomai. Svečių neįsileidžiame, bet tau padarysime išimtį.

– Kodėl?

– Man regis, esi labai vieniša ir tau trūksta draugių.

Po kelių dienų kartu su Blanka važiavome į Kastrą. Į Miljalobo namus atvykome šventąją arbatėlės valandą: tradicija, čiliečių perimta iš anglų. Blanka su tėvu turi įprotį suvaidinti komedijos sceną: pirmiausia jausmingai sveikinasi, lyg būtų nesimatę praeitą savaitę ir kas mielą dieną nesikalbėję telefonu, paskiau iškart ji puola jį ėsti, kad jis „kasdien vis storesnis, kada pagaliau liausies rūkyti ir gerti, tėti, pakratysi kojas kurią dieną“; o jis atsako užuominomis apie moteris, kurios pražilusios nesidažo plaukų ir rengiasi kaip rumunės proletarės; paskui ūmai peršoka prie naujausių gandų ir apkalbų; tuomet ji prašo paskolinti pinigų, ir jis pratrūksta šaukti, kad kėsinamasi jį nuskurdinti, kad greit jis be kelnių liksiąs ir turėsiąs pasiskelbti bankrutavęs, paskiau kokias penkias minutes vyksta derybos, ir galiausiai jie bučiniais sutvirtina sutartį. O aš tuo metu geriu jau ketvirtą puodelį arbatos.

*

Vakare Miljalobas mums paskolino automobilį, ir Blanka nuvežė mane į sambūrį. Pravažiavome pro bažnyčią skardiniu stogu su dviem bokštais ir aikštę, kur visi suoliukai buvo nusėsti įsimylėjėlių porelių, iš senamiesčio patekome į naujus kvartalus su pasibaisėtinais betoniniais namais ir įsukome į tuščią vingiuotą keliuką. Netrukus Blanka sustojo kieme, kur stovėjo daugiau automobilių, ir, pasišviesdamos žibintu, vos pastebimu takeliu nuėjome į namą. Viduje jau būriavosi apie dešimtį moterų, vilkinčių namudinio stiliaus drabužiais, kokius mėgdavo Ninė, tunikomis, ilgais sijonais arba plačiais džinsais ir pončais, nes buvo šalta. Jos manęs laukė ir pasitiko su tuo čiliečiams būdingu nuoširdumu, kuris iš pradžių, vos atvykus į šalį, mane stebino, o dabar atrodė įprastas. Apystata buvo neįmantri, po sofa tysojo senas šuo, ant grindų mėtėsi žaislai. Namų šeimininkė man paaiškino, kad pilnaties naktimis jos vaikai miega senelės namuose, o vyras, naudodamasis proga, su draugais lošia pokerį.

Per virtuvę išėjome į erdvų, parafininėmis žvakėmis apšviestą vidinį kiemą, kur buvo daržas – dėžėse auginamos daržovės, vištidė, dvejos sūpuoklės, didelė kempingo palapinė ir kažkas iš pirmo žvilgsnio panašaus į brezentu dengtą kalvelę, iš kurios raitėsi dūmai. „Tai *ruka*, indėnų palapinė“, – paaiškino man namų šeimininkė. Ji buvo apvalios formos kaip *iglu** ar *kiva***, virš žemės kyšojo tik stogas, pats būstas buvo po žeme. Ją pastatė apeigose dalyvaujančių moterų vyrai, bet patys kojos

* Eskimų būstas iš suslėgto sniego ar ledo blokų.

** Šalies pietvakariuose gyvenusių Jungtinių Amerikos Valstijų indėnų maldos namai.

ten nekeldavo, nes tai buvo moterų šventykla. Sekdama moterų pavyzdžiu, nusivilkau drabužius; kai kurios moterys nusirengė nuogos, kai kurios liko su kelnaitėmis. Blanka uždegė pluoštelį šalavijų, kad „apsivalytume", pro siaurą angą keturpėsčia ropodamos per dūmus į palapinę.

Viduje buvo apskrita patalpa maždaug keturių metrų skersmens, centre metro septyniasdešimties centimetrų aukščio. Pačiame viduryje, iš akmenų sukrautame ugniakure, pleškėjo malkos, dūmai kilo pro vienintelę angą stoge, pasieniu ėjo platus, antklodėmis užtiestas suolas, kur visos susėdome rateliu. Buvo labai karšta, bet pakenčiamai, kvepėjo kažkuo organiška, lyg grybais, lyg mielėmis, šviesa sklido tik nuo ugniakuro. Turėjome truputį vaisių – abrikosų, migdolų, figų – ir du ąsočius šaltos arbatos.

Būrelis moterų man savotiškai priminė „Tūkstančio ir vienos nakties" sceną, odaliskų haremą. Palapinės prieblandoje ryškėjo atsipalaidavusios ilgesingos gražuolės vešliais plaukais, gražiai nuaugusios, tikros Renesanso laikų madonos. Čilėje žmonės pasiskirstę pagal socialinę padėtį, kaip Indijoje pagal kastas, Jungtinėse Valstijose pagal rasę, ir aš dar nemoku jų skirti vienų nuo kitų, tačiau šios europinės išvaizdos moterys tikriausiai priklausė kitai kategorijai nei mano pažįstamos čilojietės, paprastai stambaus kūno sudėjimo, žemo ūgio, indėniškų veido bruožų, darbo ir vargo nualintos. Viena jų, sprendžiant iš pilvo, buvo septintą ar aštuntą mėnesį nėščia, o kita – neseniai pagimdžiusi, pritvinkusiomis krūtimis ir violetiniais ratilais apie spenelius. Blanka atsirišo kuodą, ir vešlūs garbanoti plaukai, purūs lyg putos, nusviro ant pečių. Lyg niekur nieko didžiavosi savo brandžios moters kūnu, kaip visada didžiuodavosi jausdamasi graži, nors nebeturėjo krūtų – skersai krūtinės ėjo piratiškas randas.

Blanka paskambino varpeliu, stojo kelių minučių tyla, kad visos spėtų susikaupti, o paskiau viena jų ėmė šauktis Pačamamos, žemės motinos, kurios įsčiose visi mes esame. Keturios valandos prabėgo nepastebimai, lėtai leidžiant per rankas didelę jūros kriauklę, kalbant pakaitais tai vienai, tai kitai, gurkšnojant arbatą, kramsnojant vaisius, pasakojant, kas šiuo metu vyksta mūsų gyvenime, ir prisimenant praeities nuoskaudas, pagarbiai klausantis, nesikišant ir nesiginčijant. Diduma jų buvo atvažiavusios iš įvairių šalies miestų, vienos susiradusios čia darbą, kitos drauge su vyrais. Dvi moterys buvo „žiniuonės“, gydančios įvairiomis priemonėmis: vaistažolėmis, aromatinėmis esencijomis, refleksologija, magnetais, šviesa, homeopatija, energijomis ir kitomis Čilėje itin paplitusiomis alternatyviosios medicinos rūšimis. Čia žmonės eina į vaistinę tik tuomet, kai kitos priemonės nepadeda. Jos pasakojo savo istorijas nėmaž nesidrovėdamos: viena patyrė smūgį, užtikusi vyrą mylintis su geriausia drauge, kita nesiryžo palikti smurtaujančio vyro, žeidžiančio jos jausmus ir skriaudžiančio fiziškai. Jos kalbėjo apie savo svajones, ligas, būgštavimus ir viltis, juokavo, kai kurios pravirkdavo, tačiau visos džiaugėsi, kad, sprendžiant iš naujausių tyrimų, Blankai nebegresia vėžys. Viena mergina, kurios motina neseniai mirė, paprašė pagiedoti jai amžiną atilsį, kita pradėjo giesmę, ir visos jai pritarė.

Po vidurnakčio Blanka pasiūlė baigti sueigą pagerbiant protėvius, tuomet visos paminėjo kurį nors artimąjį – neseniai mirusią motiną, močiutę, krikštamotę – ir papasakojo, ką iš jų paveldėjo: viena menininkės talentą, kita natūraliosios medicinos receptus, trečia polinkį į mokslus, ir taip visos viena po kitos. Aš buvau paskutinė, ir, atėjus mano eilei, paminėjau Tėvuką, bet man pritrūko drąsos papasakoti moterims, kas jis

toks buvo. Paskiau tylomis meditavome užsimerkusios: mąstėme apie paminėtą asmenį ir atsisveikindamos dėkojome už jo dovius. Tuo metu prisiminiau Tėvuko dažnai kartotus žodžius: „Pažadėk man, kad visada save mylėsi, kaip aš tave myliu." Ta žinia nuskambėjo taip aiškiai, lyg jis būtų ją balsu ištaręs. Pravirkau ir išliejau marias ašarų, kurių neišliejau po jo mirties.

Pabaigoje per rankas perėjo medinis dubenėlis, ir kiekviena gavo progą įdėti akmenuką. Blanka juos suskaičiavo: akmenukų buvo tiek, kiek moterų palapinėje; tai būta balsavimo, kuriuo patvirtinama narystė, ir aš buvau vienbalsiai priimta į jų draugiją. Moterys pasveikino mane, ir mes susidaužėme arbatos puodeliais.

Išdidi grįžau į mūsų salą ir pareiškiau Manueliui Arijasui, kad nuo šiol manęs nebematysiąs pilnaties naktimis.

Naktis, praleista Kastre su gerosiomis raganomis, paskatino mane apmąstyti praeitų metų patirtį. Mano gyvenimas visiškai kitoks nei tų moterų, vargu ar dvasinio suartėjimo valandėlę palapinėje kada nors galėčiau joms papasakoti, kas man atsitiko, kokia pagieža anksčiau mane graužė, ką reiškia nenumaldomas alkoholio ir narkotikų alkis, kad niekada negalėdavau nustygti vietoje ir patylėti. Oregono akademijoje man buvo nustatyta „dėmesio stoka", viena iš tų diagnozių, kurios prilygsta nuosprendžiui kalėti iki gyvos galvos, tačiau ši savybė niekada nepasireikšdavo, kol Tėvukas buvo gyvas, nesireiškia ir dabar. Galėčiau aprašyti priklausomybės požymius, bet negalėčiau nusakyti nežmoniško jos stiprumo. Kur tuomet buvo mano siela? Las Vegase žaliavo medžiai, parkai, švietė saulė, juokėsi repo karalius Fredis, viliojo ledai, per televiziją rodė

komedijas, grojo muzika, spindėjo šviesos begalinėmis naktimis miesto centre, netrūko malonių akimirkų, net pasitaikė Limano draugų vestuvės ir per Fredžio gimtadienį valgėme tortą, bet aš prisimenu nebent trumpalaikę laimę, kai gaudavau dozę, ir nesibaigiantį pragarą ieškant kitos. Anas pasaulis pamažu dyla man iš atminties, nors nuo to laiko praslinko vos keli mėnesiai.

Moterų apeigos Pačamamos įsčiose galutinai susaistė mane su ta pasakiška Čiloje ir gana neįprastai paskatino labiau vertinti save. Praeitais metais ėjau kreivais keliais, įsitikinusi, jog mano gyvenimas baigtas, o kūnas nepataisomai išniekintas. Dabar jaučiuosi visavertė ir žvelgiu į save su tokia pagarba, su kokia nežvelgiau anksčiau, kai stebėdavau savo atvaizdą veidrodyje, stengdamasi įžiūrėti trūkumus. Patinku sau, nenoriu jokių permainų. Šioje palaimintoje saloje niekas nežadina blogų prisiminimų, tačiau stengiuosi juos užrašyti šiame dienoraštyje, kad man neatsitiktų tai, kas atsitiko Manueliui, kuris laiko savo prisiminimus, užsklęstus urve, o jeigu tik atsipalaiduoja, jie apninka jį nakčia kaip pasiutę šunys.

Vakar ant Manuelio rašomojo stalo pamerkiau penkias paskutines šių metų gėles, nuskintas Blankos Šnakės sode, jis vargu ar sugeba jomis grožėtis, bet man jos teikia palaimingą ramybę. Nieko nuostabaus, kai išnėręs iš pilkumos žmogus grožisi spalvomis. Praėjusieji metai man buvo pilki. Ši puokštelė nuostabi: stiklinė vaza, penkios gėlės, vabzdys, šviesa pro langą. Nieko daugiau. Neatsitiktinai man sunku prisiminti anų dienų tamsą. Kokia ilga buvo mano paauglystė! Kelionė požemiu.

*

Brendono Limano įsitikinimu, jo versle itin didelę reikšmę turi mano išvaizda: privalėjau atrodyti skaisti, paprasta ir guvi kaip tos įspūdingos merginos, dirbančios kazino. Tokia aš žadinau pasitikėjimą ir lengvai pritapdavau prie aplinkos. Jam patiko mano šviesūs, labai trumpai kirpti plaukai, teikiantys man kone vyrišką išvaizdą. Jis nupirko man dailų vyrišką laikrodį plačiu odiniu dirželiu tatuiruotei ant riešo uždengti, kai, jam pasiūlius, atsisakiau ją pašalinti lazeriu. Parduotuvėse jis prašydavo mane pavaikščioti apsivilkus jo parinktais drabužiais ir smagindavosi mėgaudamasis mano pozomis, kai maivydavausi mėgdžiodama manekenes. Aš nepriaugau svorio, nors maitinausi išimtinai visokiausiu šlamštu ir nesimankštinau, nebėgiojau kaip paprastai, nenorėdama, kad ant kulnų man liptų arba Džo Martinas, arba Kinas.

Brendonas Limanas kelis kartus vežėsi mane į viešbučio apartamentus miesto centre, užsakydavo šampano ir paskiau liepdavo man iš lėto nusirengti, nė neketindamas manęs liesti – mėgaudavosi savo baltąja dama ir taure burbono. Iš pradžių buvo nedrąsu, bet veikiai susivokiau, kad tarytum nusirengiu pati viena prieš veidrodį, nes šefas patenkindavo aistrą švirkštu ir taure. Jis ne sykį sakė, kad man labai pasisekė, jog pakliuvau į jo rankas, kitos merginos nemato dienos šviesos, išnaudojamos masažo salonuose ir viešnamiuose, mušamos. Ar man žinoma, kiek šimtų tūkstančių sekso vergių yra Jungtinėse Amerikos Valstijose? Kai kurios atvežtos iš Azijos ir Balkanų, bet diduma jų amerikietės, pagrobtos gatvėje, metro stotyje ar oro uoste, kai kurios jų – paauglės, pabėgusios iš namų. Jos laikomos užrakintos, apkvaišintos narkotikais, per dieną turi aptarnauti

trisdešimt ir daugiau vyrų, o jeigu atsisako, kankinamos elektra; tos nelaimingosios gyvena šešėlyje, nepastebimos, o kai tampa netinkamos verslui – nužudomos, jų gyvybė neverta nė cento. Esama tokių viešnamių, kurių specializacija – sadizmas: klientai gali kankinti merginas kaip tinkami, mušti, žaginti, net nužudyti, jei sumoka deramą kainą. Prostitucijos verslas mafijai labai pelningas, tačiau moterims – tai pražūtis, jos neilgai tveria ir paprastai liūdnai baigia gyvenimą. „Toks verslas tinka tik niekšams, Laura, o aš esu švelnios širdies, – sakydavo jis. – Sąžiningai elkis, neapgaudinėk manęs. Būtų gaila, jei galų gale pakliūtum į tą aplinką."

Vėliau, ėmusi saistyti iš pažiūros padrikus faktus, susidomėjau Brendono Limano verslo mįsle. Jis nebuvo įsivėlęs į prostituciją, nebent pardavinėdavo kvaišalus narkomanėms, tačiau turėjo paslaptingų reikalų su žaliūkais, susijusiais su kai kurių jo klienčių dingimu. Keletą kartų buvau jį pastebėjusi su neseniai į kvaišalus įjunkusiomis labai jaunomis merginomis, kurias atsiviliodavo į pastatą mandagiomis manieromis, vaišindavo geriausiais savo atsargų pavyzdžiais, duodavo kvaišalų skolon kelioms savaitėms, o paskiau jos nebegrįždavo, dingdavo kaip į vandenį. Fredis patvirtino mano įtarimus: jos galų gale parduodamos mafijai; taip Brendonas Limanas užsidirbdavo papildomai, pernelyg nesusitepdamas rankų.

Šefo taisyklės buvo labai paprastos: kol aš atlieku savo sandėrio dalį, jis atlieka savąją. Svarbiausia jo sąlyga buvo ta, kad aš nesusitikčiau su artimaisiais nei su žmonėmis, pažįstamais anksčiau, ir tai buvo labai lengva – ilgėjausi tik močiutės, o kadangi tikėjausi netrukus grįžti į Kaliforniją, galėjau pakan-

trauti. Be to, jis draudė užmegzti naujas pažintis, nes, pasak jo, menkiausia žioplystė galinti išgriauti ir šiaip jau silpnus jo verslo pamatus. Kartą Kinas jam pranešė matęs mane sporto klubo tarpdury šnekant su kažkokia moterimi. Limanas griebė man už kaklo ir, nors buvau aukštesnė už jį ir stipresnė, neįprastai mikliai taip mane primygo, kad suklupau ant kelių. „Idiote! Nenaudėle!“ – suriko ir, paraudęs iš pykčio, skėlė man du antausius. Tai buvo pavojaus ženklas, bet aš nesugebėjau deramai suvokti, kas atsitiko; tai įvyko vieną tų dienų, tuomet vis dažnesnių mano gyvenime, kai man pakrikdavo mintys.

Netrukus jis liepė man elegantiškai apsirengti – eisime vakarieniauti į naują italų restoraną: tariau sau, jog tai savotiška atsiprašymo forma. Apsivilkau juodą suknelę ir apsiaviau paauksuotus sandalus, bet nė nesistengiau kosmetikos priemonėmis nuslėpti prakirstos lūpos ir mėlynių ant skruostų. Restoranas pasirodė kur kas malonesnis, nei tikėjausi: labai šiuolaikiškas, stiklas, plienas ir juodi veidrodžiai, nei staltiesių su paveikslais, nei gondolininkais persirengusių padavėjų. Patiekalus palikome beveik neliestus, bet išgėrėme du butelius 2005 metų derliaus „Quintessa“, kainavusius krūvą pinigų ir padėjusius užglaistyti nesutarimus. Limanas paaiškino, kad turi daug rūpesčių: pasitaikė proga sutvarkyti pelningą, bet pavojingą reikalą. Apie tai sužinojęs prieš dvi dienas, kai buvo išvykęs vienas be palydovų, nesisakydamas nei kur, nei ko važiuojąs.

– Dabar kaip niekad, Laura, gali pražudyti atsargumo stoka, – tarė jis.

– Su ta moterimi sporto klube kalbėjausi ne daugiau kaip penkias minutes apie jogos užsiėmimus, net nežinau, kuo ji vardu, garbės žodis, Brendonai.

– Daugiau to nedaryk. Šįkart viską pamiršiu, bet tu nepamiršk, supratai? Aš turiu pasitikėti saviškiais, Laura. Su tavimi man gerai sekasi, esi aukštos klasės, patinki man, labai greit visko išmoksti. Galėtume drauge daryti daug dalykų.

– Kokių?

– Pasakysiu, kai reikės. Tuo tarpu dar esi išbandoma.

Žadėtoji valandėlė atėjo rugsėjį. Nuo birželio iki rugpjūčio vis dar gyvenau kaip rūke. Vandentiekis neveikė, šaldytuvas stovėjo tuščias, bet užtat netrūko kvaišalų. Net nesusivokdavau, kiek jų suvartoju: išgerti dvi tris tabletes su degtine arba surūkyti pypkę su marihuana tapo įprasta kasdienybe, kuri praslysdavo nemačiomis. Šiaip ar taip, palyginti su kitais mano aplinkos žmonėmis, suvartodavau mažiausiai, tik pramogos dėlei, galėjau atsisakyti bet kurią akimirką, kaip maniau, nebuvo jokios priklausomybės.

Ilgainiui pripratau prie sklandymo būsenos, prie rūko, temdančio sąmonę, prie būsenos, kai nesugebi suvaikyti minčių arba jų išreikšti, kai matai, kaip sklaidosi žodžiai ir skursta su Nine plėtotas žodynas. Retomis sąmonės prošvaistėmis prisimindavau ketinimą grįžti į Kaliforniją, bet tardavau sau, kad turiu daug laiko. Laikas. Kur dingsta valandos? Slysta, kaip druska byra tarp pirštų, gyvenu laukdama ir tikėdamasi, bet nebėra ko laukti ir tikėtis, nebent kitos dienos, visiškai panašios į praėjusiąją, kai drauge su Fredžiu snūduriuosiu priešais televizorių. Dieną mano vienintelis darbas – sverti miltelius ir kristalus, skaičiuoti tabletes, ruošti plastikinius paketėlius. Taip prabėgo rugpjūtis.

Popiete, pasistiprinusi keliais „takeliais“ kokaino, važiuoju į sporto klubą pamirkti baseine. Kritiškai peržvelgiu save persirengimo kambaryje, virtinėje veidrodžių atsispindinčiame

atvaizde stengdamasi įžiūrėti palaido gyvenimo žymes, bet nieko nepastebiu; niekas negalėtų įtarti, kad turėjau audringą praeitį, o dabar žaidžiu su ugnimi. Atrodžiau kaip moksleivė, kaip to pageidavo Brendonas Limanas. Dar vienas kokaino „takelis“, kelios tabletės, puodelis juodos kavos – ir aš pasiruošusi naktiniam žygiui. Brendonas Limanas tikriausiai turėjo kitų išnešiotojų dieninei pamainai, bet niekada jų neteko matyti. Kartais jis važiuodavo drauge, bet kai tik perpratau darbą ir įgavau pasitikėjimą savimi, siųsdavo mane vieną su savo bendrais.

Mane kerėjo viešbučių ir kazino triukšmas, šviesos, spalvos ir besaikis pinigų švaistymas, lošėjų įtampa prie lošimo automatų, žalia gelumbe traukti stalai ir žetonų dzingsėjimas, orchidėjomis ir mažyčiais popieriniais skėčiais vainikuotos taurės. Mano klientai, be galo skirtingi nuo gatvinių narkomanų, laikėsi akiplėšiškai, kaip žmonės, kurie nieko nebijo. Prekeiviai irgi nieko nesibaimino, lyg šiame mieste būtų galiojusi nerašyta sutartis, leidžianti nebaudžiamai nepaisyti įstatymų. Limanas buvo susimokęs su policininkais, kurie gaudavo savo dalį ir duodavo jam ramybę. Aš jų nepažinojau, o Limanas niekada nesakė jų vardų, bet žinojo, kiek ir kada reikia jiems mokėti. „Šlykštynės, kiaulės, prakeikti parazitai, jiems niekada negana, reikia jų saugotis, jie viską gali, nekaltą žmogų apjuodina, darydami kratas vagia brangenybes ir pinigus, pasisavina pusę konfiskuotų narkotikų ir ginklų, gina vieni kitus. Kyšininkai, rasistai, psichopatai. Ne ką kitą, o juos reikėtų sukišti už grotų“, – sakydavo man šefas. Nelaimėliai, ateinantys į pastatą ieškoti kvaišalų, buvo priklausomybės vergai, skurdžių skurdžiai, pasmerkti neišbrendamai vienatvei; gyvaliojo persekiojami, mušami, kaip kurmiai sulindę į savo urvus, bejėgiai

prieš įstatymo gniaužtus. Kančių palaužtiems, jiems negaliojo nebaudžiamumas.

Man netrūko pinigų, alkoholio ir tablečių, reikėdavo tik paprašyti, bet daugiau nieko neturėjau, nei artimųjų, nei draugų, nei meilės, net saulės nemačiau savo gyvenime, nes gyvenau naktimis – kaip žiurkė.

Vieną dieną Fredis dingo iš Brendono Limano būsto ir nieko apie jį negirdėjome iki penktadienio, kai atsitiktinai susitikome su policininku Arana: su juo susidurdavau labai retai, ir kiekvieną sykį jis prišnekėdavo man gražių žodelių. Prakalbome apie Fredį, ir policininkas probėgšmais mums užsiminė, kad policija aptiko jį sunkiai sužeistą. Repo karalius nuklydo į svetimą teritoriją, gauja jį primušė ir numetė į šiukšlyną manydama, kad jis negyvas. Be kita ko, Arana man paaiškino, kad miestas suskirstytas į įvairių gaujų valdomas teritorijas ir tokiam lotynų amerikiečiui kaip Fredis, nors jis ir mulatas, nevalia maišytis tarp juodaodžių. „Vaikinukas ieškomas policijos už įvairius nusižengimus, bet pakliūti į kalėjimą jam būtų pražūtinga. Fredžiui reikia padėti“, – atsisveikindamas pridūrė Arana.

Brendonas Limanas jau buvo policijos akiratyje, tad jam nederėjo artintis prie Fredžio, bet vis dėlto mudu nuvažiavome jo lankyti į ligoninę. Pasikėlę į penktą aukštą, pustekine leidomės dienos šviesos lempomis apšviestais koridoriais, ieškodami jo palatos. Niekas nekreipė į mus dėmesio, du žmones medicinos personalo, ligonių ir artimųjų minioje, tačiau Limanas vis tiek slinko pasieniu, tolydžio žvilgčiodamas per petį ir laikydamas ranką kišenėje, kur nešiojo pistoletą. Fredis gulėjo keturių lovų

palatoje, kur nebuvo nė vienos laisvos vietos, pririštas diržais ir visas apraizgytas žarnelėmis ir vamzdeliais; veidas buvo neatpažįstamas, šonkauliai sulaužyti, viena ranka taip sumaitota, jog teko amputuoti du pirštus. Nuo spyrių buvo plyšęs inkstas, į pūslę, pririštą prie lovos, tekėjo rūdžių spalvos šlapimas.

Šefas leido man dienomis budėti prie berniuko tiek, kiek norėsiu, su sąlyga, kad naktį atliksiu savo darbą. Iš pradžių švirkštėme Fredžiui morfijų, o vėliau davėme metadono, nes, būdamas tokios būklės, nebūtų ištvėręs abstinencijos sindromo, bet ir metadono neužteko. Jis draskėsi diržais pririštas prie lovos, daužėsi kaip žvėris, pakliuvęs į spąstus. Naudodamasi personalo aplaidumu, įsimiklindavau įšvirkšti heroino į serumą, kaip buvo pamokęs Brendonas Limanas. „Priešingu atveju jis mirs. Tai, ką jie ten leidžia, Fredžiui kaip vanduo“, – paaiškino jis man.

Ligoninėje susipažinau su juodaode slaugytoja, augalota kokių penkiasdešimties metų moterimi, kalbančia gomuriniu balsu, visiškai nesiderinančiu su švelniu jos būdu ir nuostabiu vardu – Olimpija Petiford. Ji ėmė slaugyti Fredį, kai tik iš operacinės jį atvežė į penktą aukštą. „Man širdį suskaudo išvydus jį tokį liesutį, leisgyvį, tas vaikiukas galėtų būti mano vaikaitis“, – tarė ji man. Atvažiavusi į Las Vegasą, neturėjau kitų draugų, išskyrus Fredį, kuris dabar buvo viena koja grabe, ir pirmąsyk nepaklusau Brendono Limano įsakymams: turėjau su kuo nors pasikalbėti, o ta moteris buvo nuostabi. Olimpija paklausė, kas mane sieja su ligoniu, ir aš atsakiau, kad esu jo sesuo, ir ji nė kiek nenustebo, jog baltoji platininiais plaukais, vilkinti brangia suknele, – spalvotojo, narkomano ir tikriausiai nusikaltėlio giminė.

Ištaikiusi laisvą valandėlę, slaugytoja atsisėsdavo šalia berniuko pasimelsti. „Fredis turi priimti Jėzų į savo širdį, Jėzus jį išgelbės“, – tvirtino ji. Ji lankė savo bažnyčią vakarinėje miesto dalyje ir siūlė man ateiti į vakarines pamaldas, bet aš jai paaiškinau, jog tokiu metu dirbu, o mano šefas esąs labai griežtas. „Tuomet ateik sekmadienį, mergele. Po pamaldų mes, Jėzaus našlės, vaišiname pačiais gardžiausiais Nevadoje pusryčiais.“ „Jėzaus našlės“ buvo negausus, bet labai veiklus moterų būrelis, bažnyčios stuburas. Našlystė nebuvo būtina sąlyga, norint priklausyti būreliui, pakako praeityje būti netekus mylimojo. „Pavyzdžiui, aš šiuo metu esu ištekėjusi, bet du vyrai mane pametė, o trečias pasimirė, žodžiu, esu našlė“, – paaiškino man Olimpija.

Vaikų apsaugos tarnybos socialinė darbuotoja, kuriai buvo priskirtas Fredis, pagyvenusi moteris, dirbanti už menką atlyginimą, apkrauta tokia gausybe bylų, kad negebėjo visko aprėpti, pasibodėjusi savo darbu skaičiavo dienas iki pensijos. Vaikai neužsibūdavo apsaugos tarnybos akiratyje, gaudavo laikiną prieglobstį ir neilgai trukus grįždavo primušti arba išprievartauti. Ji aplankė Fredį du kartus, pasikalbėjo su Olimpija, taip sužinojau apie savo draugo praeitį.

Fredis buvo keturiolikos metų, ne dvylikos, kaip maniau, ir ne šešiolikos, kaip skelbėsi. Gimė Niujorke, lotynų amerikiečių kvartale, motina kilusi iš Dominikos, tėvas nežinomas. Motina atvežė jį į Nevadą išklerusiu meilužio, pajutų genties indėno, tokio pat girtuoklio kaip ir ji, automobiliu. Apsistodavo pastovyklauti tai čia, tai ten, važiuodavo, jei turėdavo benzino, kaupdami baudas už eismo taisyklių pažeidimus ir palikdami

virtinę skolų. Netrukus jiedu dingo iš Nevados, bet žmonės rado Fredį, septynių mėnesių kūdikį, pamestą prie degalinės, išbadėjusį, išsekusį, nusėtą mėlynėmis. Jis augo valstijoje tai pas vienus, tai pas kitus žmones, neužsibūdavo nė vienuose namuose per savo netikusį elgesį ir būdą, tačiau lankė mokyklą ir gerai mokėsi. Devynerių metų įkliuvo už ginkluotą apiplėšimą, kelis mėnesius praleido pataisos namuose, paskiau dingo iš Vaikų apsaugos tarnybos ir policijos akiračio.

Socialinė darbuotoja turėjo patikrinti, kur ir kaip Fredis gyveno pastaraisiais metais, bet jis apsimesdavo miegantis arba nekalbėdavo. Bijojo atsidurti reabilitacijos stovykloje. „Neišgyvenčiau nė vienos dienos, Laura, tu neįsivaizduoji, kas tai per daiktas. Jokios reabilitacijos, tik bausmės.“ Brendonas Limanas pritarė ir pasiryžo tam sutrukdyti.

Kai, atjungtas nuo aparatūros, berniukas jau galėjo valgyti kietą maistą ir stotis ant kojų, padėjome jam apsirengti, nuvedėme prie lifto, lankymo valandomis įsimaišę tarp žmonių, ir iš ten vėžlio žingsniukais nupėslinome prie ligoninės durų, kur, negesindamas variklio, mūsų laukė Džo Martinas. Galėčiau lažintis, jog koridoriuje mus matė Olimpija Petiford, bet geroji moteris dėjosi mūsų nepastebinti.

Gydytojas, Brendoną Limaną aprūpinantis vaistais juodajai rinkai, atėjo pas mus apžiūrėti Fredžio ir pamokė mane keisti tvarsčius ant rankos, kad neužsikrėstų kraujas. Ketinau, naudodamasi proga, kad berniukas mano valioje, atpratinti jį nuo narkotikų, bet man pritrūko ryžto, išvydus, kaip siaubingai jis kankinasi. Fredis greit atsigavo, didžiai stebintis gydytojui, maniusiam, kad jis tysos leisgyvis keletą mėnesių, ir netrukus parišta ranka jau šoko kaip Maiklas Džeksonas, bet šlapime vis dar būta kraujo.

Negalėdami atleisti tokio įžeidimo, Džo Martinas ir Kinas apsiėmė atkeršyti priešininkų gaujai.

Mane labai sukrėtė susidorojimas su Fredžiu juodaodžių kvartale. Pakrikame Brendono Limano pasaulyje žmonės pasirodydavo ir dingdavo nepalikdami pėdsakų, vieni išvažiuodavo, kiti atsidurdavo kalėjime arba kapuose, tačiau Fredis nebuvo vienas tų beveidžių šešėlių, jis buvo mano draugas. Išvydus jį ligoninėje sunkiai bekvėpuojantį, kenčiantį, kartais netenkantį sąmonės, man ištryško ašaros. Manding, gailėjau savęs. Jaučiausi įkliuvusi į spąstus ir jau nebegalėjau teisintis, kad nesergu priklausomybe, nes negalėjau nė dienos gyventi be alkoholio, tablečių, marihuanos, kokaino ir kitokių kvaišalų. Atsibudusi rytą po nakties plyštančia galva, tvirtai pasižadėdavau apsivalyti, bet po pusvalandžio neatsispirdavau pagundai patraukti gurkšnį. Tik lašelį degtinės, kad nustotų skaudėti galvą, duodavau sau žodį. Skausmas nepraeidavo, ir aš sėdėdavau su buteliu rankoje.

Negalėjau apgaudinėti savęs mintimi, kad atostogauju, ir tiek, laukdama stojimo į universitetą: buvau tarp nusikaltėlių. Menkiausia klaidelė galėjo kainuoti gyvybę arba tektų kaip Fredžiui tysoti ligoninėje, vamzdeliais ir žarnelėmis prijungtai prie aparatūros. Labai bijojau, nors nenorėjau prisipažinti, kad baimė nelyginant žvėris tykoja prigludusi krūtinėje. Vidinis balsas primygtinai man kartojo apie pavojų: kaip aš jo nematau, kodėl nebėgu, kol nevėlu, ko laukiu ir neskambinu artimiesiems? Tačiau kitas balsas pagiežingai kartojo, kad mano likimas niekam nerūpi: jeigu Tėvukas būtų gyvas, jis apverstų viską aukštyn kojomis, manęs ieškodamas, o tėvas dėl manęs

nė piršto nepajudino. „Tu man neskambinai, Maja, tik todėl, kad teko per mažai kentėti“, – pareiškė man Ninė, kai mudvi vėl susitikome.

Prabėgo pati bjauriausia Nevados vasara su keturiasdešimties laipsnių karščiais, bet manęs ji nenukamavo – būste buvo kondicionierius, o aš dirbau naktimis. Mano įpročiai nesikeitė, dirbau kaip paprastai. Niekada nelikdavau viena, sporto klubas buvo vienintelė vieta, kur Brendono Limano bendrai duodavo man ramybę – laukdavo manęs tik prie viešbučių ir kazino, skaičiuodami minutes, bet į vidų neidavo.

Tomis dienomis šefą kamavo bronchitas, nors sakėsi sergąs alergija, ir aš pastebėjau, kad jis gerokai sulyso. Per tą trumpą laiką, kai buvome pažįstami, jis stipriai sumenko, rankų oda suvyto, susiraukšlėjo kaip suglamžyta marška, tatuiruotės išskydo, buvo galima suskaičiuoti šonkaulius, akys įdubo, atrodė išsekęs, pavargęs. Džo Martinas pirmas tai pastebėjo ir pakėlė skiauterę, ėmė ginčytis, tuo tarpu pasalūnas Kinas nesakė nė žodžio, bet ėjo su juo išvien, prekiaudamas narkotikais slapčia nuo šefo ir klastodamas sąskaitas. Jie sukčiavo taip įžūliai, kad netgi mudu su Fredžiu aptarėme jų niekšybes. „Laikyk liežuvį už dantų, Laura, – perspėjo mane vaikas, – tie tipai suves su tavimi sąskaitas, jie tau nedovanos.“

Gorilos nesivaržė Fredžio, laikė jį nepavojingu, klounu, besmegeniu narkomanu; šiaip ar taip, be jokios abejonės, jis turėjo daugiau proto nei visi kiti. Bandžiau įkalbinti jį kreiptis į reabilitacijos centrą, lankyti mokyklą, susirūpinti ateitimi, bet jis atsakydavo standartinėmis frazėmis, kad mokykloje jam nesą ko mokytis, jis visko išmokęs gyvenimo universitetuose. Kartojo tuos pačius nuvalkiotus Limano žodžius: „Man jau per vėlu.“

*

Spalio pradžioje Limanas lėktuvu išskrido į Jutą ir grįžo naujausiu sportiniu mustango modeliu, mėlynu su sidabrine juosta ir juodu vidumi. Pareiškė man, jog nupirko jį broliui, dėl tam tikrų priežasčių negalinčiam jo įsigyti. Adamas, gyvenantis už dvylikos valandų kelio, po kelių dienų atsiųsiąs ką nors jo atsivaryti. Tokios klasės automobilis, bent kelioms minutėms paliktas šio priemiesčio gatvėje, iškart dingtų arba būtų suniokotas, tad Limanas beregint jį pastatė viename iš dviejų garažų su patikimai rakinamomis durimis, nes visi kiti tame pastate buvo tiesiog atmatų priversti urvai, narkomanų ir atsitiktinių lytinių santykių mėgėjų lindynės. Kai kuriuose metų metus gyveno skurdžiai, kiekvieną kvadratinį metrą gindami nuo žiurkių ir tokių pat pavargėlių.

Rytojaus dieną Brendonas Limanas išsiuntė savo bendrus parvežti krovinio iš Fort Rubio, vieno iš šešių šimtų Nevados kaimelių vaiduoklių, įprastos susitikimo su meksikiečiu tiekėju vietos, ir, jiems išvykus, pasiūlė man išbandyti mustangą. Galingas variklis, naujos odos kvapas, plaukus taršantis vėjas, kaitri saulė, bekraštė erdvė, it peiliu perrėžta greitkelio, kalnai giedro melsvo dangaus fone – viskas mane veikė taip, kad svaigau nuo laisvės pojūčio. Juo labiau kad važiavome pro kelis federalinius kalėjimus. Diena buvo karšta, nors didieji vasaros karščiai buvo jau pasibaigę, oras taip įkaito, kad teko nuleisti automobilio viršų ir įjungti kondicionierių.

– Ar žinai, kad Džo Martinas ir Kinas mane apvaginėja, ką? – paklausė jis.

Pagalvojau, kad geriausia patylėti. Pradėdamas tokią kalbą, jis tikriausiai turėjo kokį nors tikslą: jeigu neigsiu, vadinasi,

nieko nematau, kas dedasi aplink, o jeigu pasakysiu – taip, vadinasi, prisipažinsiu, kad buvau neištikima jo neperspėdama.

– Anksčiau ar vėliau taip turėjo atsitikti, – pridūrė Brendonas Limanas. – Niekuo negaliu pasikliauti.

– Gali pasikliauti manimi, – sumurmėjau, lyg stodamasi ant aliejumi aplaistytų grindų.

– Tikiuosi. Džo ir Kinas – kvaili per visą pilvą. Su manimi jiems būtų buvę geriausia, buvau jiems labai dosnus.

– Ką darysi?

– Teks juos pakeisti, kol jie nepakeitė manęs.

Tylėdami važiavome keletą kilometrų, tačiau, kai jau tikėjausi, kad bus išliejęs visas nuoskaudas, jis vėl grįžo prie tos pačios kalbos.

– Vienas policininkas reikalauja daugiau pinigų. Jei duosiu, pareikalaus dar daugiau. Kaip tu manai, Laura?

– Nieko apie tai neišmanau...

Nuvažiavome dar kelis kilometrus, netardami nė žodžio. Brendonas Limanas, vis labiau irzdamas, išsuko iš greitkelio paieškoti jaukaus kampelio, bet priešaky driekėsi išdžiūvusi plynė, akmenynas, dygūs krūmokšniai ir nušiurusios pievos. Nekreipdami dėmesio į tai, kad esame kaip ant delno, išlipome iš automobilio, pritūpėme už atidarytų durelių, aš palaikiau žiebtuvėlį, padėdama jam kaitinti mišinį. Akimoju jis susišvirkštė kvaišalų. Paskiau, džiaugdamiesi savo iškyla, dviese surūkėme marihuanos pypkę. Jei būtų patikrinęs kelių patrulis, būtų aptikęs neregistruotą ginklą, kokaino, heroino, marihuanos, demerolio ir maišelį su visokiomis tabletėmis. „Tie šunsnukiai policininkai surastų kai ko daugiau, ir mes taip pat nemokėtume pasiaiškinti“, – sprogdamas juoku, mįslingai pridūrė Brendonas Limanas. Buvo taip apkvaišęs nuo narkotikų,

jog sėsti prie vairo teko man, nors turėjau menką vairavimo patirtį, be to, *pasižoliavusi* kelią mačiau kaip pro ūką.

Atvažiavę į Bitį, kuris vidurdienį atrodė kaip išmiręs, sustojome papietauti meksikiečių užeigoje su iškaba, pripaišyta kaubojų, plačiakraščių skrybėlių ir lasų, bet, įėjus į vidų, pasirodė, jog tai prirūkytas kazino. Restorane Limanas užsakė du tekilos kokteilius, du pirmus pasitaikiusius patiekalus ir butelį paties brangiausio vyno. Aš bandžiau valgyti, o jis tuo tarpu šakute makalavo savo lėkštėje, brėždamas takelius bulvių košėje.

– Ar žinai, ką darysiu su Džo ir Kinu? Kadangi, šiaip ar taip, turiu duoti policininkui tai, ko jis reikalauja, mainais paprašysiu nedidelės paslaugos.

– Nežinau.

– Jeigu jis nori gauti daugiau komisinių, turės nusikratyti tų dviejų žmonių, neįveldamas manęs į visą tą reikalą.

Supratau, ką jis turi galvoje, ir prisiminiau Limanui anksčiau tarnavusias merginas, kurių jis „nusikratė“. Pasibaisėtinai aiškiai išvydau po kojomis atsivėrusią bedugnę, ir darsyk dingtelėjo mintis bėgti, bet vėl paralyžiavo pojūtis, jog nesipriešindama iš inercijos grimztu į tirštą tyrę. Negaliu mąstyti, galva lyg pjuvenų prikimšta, per daug tablečių, marihuanos, degtinės, jau nebeprisimenu, ką vartojau šiandien, metas apsivalyti, pagalvojau, po tekilos stikliuko maukdama antrą taurę vyno.

Brendonas Limanas prisimerkęs sukniubo krėsle, galva nusviro ant atlošo. Krisdama iš šono šviesa ryškino išsišovusius skruostikaulius, įdubusius skruostus, žalsvas akis – atrodė kaip lavonas. „Grįžkime“, – pasiūliau jausdama, jog tuoj apsivemsiu. „Pirmiausia man reikia kai ką sutvarkyti šiame sumautame miesteliūkštyje, – atkirto jis. – Užsakyk man kavos.“

*

Kaip paprastai Limanas atsiskaitė grynaisiais, iš kondicionuoto oro patalpos išėjome į negailestingu karščiu degantį Bitį, pasak jo, radioaktyviųjų atliekų saugyklą ir turistinę bazę, vykstant į Mirties slėnį, esantį už dešimties minučių kelio. Jis važiavo vingiuodamas iki tos vietos, kur buvo nuomojami sandėliai, blokiniai pastatai su virtine žalsvai melsva spalva dažytų durų. Matyt, jau buvęs čia ne kartą, tiesiai nudrožė prie vienų durų. Paliepęs man nelipti iš automobilio, keiksnodamas ėmė knebinėti prie dviejų sunkių gamyklinių spynų – buvo sunku sutelkti dėmesį, be to, jau kuris laikas jam labai drebėjo rankos. Atidaręs duris, ženklu man įsakė prieiti.

Saulė apšvietė mažytę patalpą, kurioje buvo tik dvi didelės medinės dėžės. Iš mustango bagažinės jis išėmė juodą plastikinį sportinį krepšį su užrašu *El Paso TX*, ir mudu įėjome į karščiu tvoskiantį sandėlį. Nejučia dingtelėjo siaubinga mintis, kad Limanas galėtų iki gyvos galvos įkalinti mane šioje saugykloje. Jis tvirtai suspaudė man ranką ir įsmeigė į mane akis.

– Prisimeni, kartą tau sakiau, kad mudu drauge atliksime didelius darbus?

– Taip...

– Dabar atėjo laikas. Tikiuosi, kad manęs neapvilsi.

Linktelėjau išsigandusi grėsmingo tono, atsidūrusi vienui viena su juo šioje krosnyje, kur nebuvo nė gyvos dvasios. Limanas priklaupė, atidarė krepšį ir parodė, kas yra viduje. Ne iškart supratau, kad tie žali paketai – banknotų ryšeliai.

– Pinigai nevogti, niekas jų neieško, – tarė jis. – Tai tik dalelė, veikiai bus nepalyginamai daugiau. Ar supranti, kad aš tavimi be galo pasitikiu, ką? Išskyrus brolį, tu vienintelis sąžiningas žmogus. Nuo šiol mudu kompanionai.

– Ką turiu daryti? – suvapėjau.

– Šiuo metu nieko, bet jeigu duosiu tau įsakymą arba jei kas nors atsitiktų, turi beregint skambinti Adamui ir pasakyti, kur yra jo krepšys su užrašu *El Paso TX*, aišku? Pakartok, ką sakiau.

– Turiu paskambinti tavo broliui ir pasakyti, kur yra jo krepšys.

– Jo krepšys su užrašu *El Paso TX*, nepamiršk šių žodžių. Ar nori ko paklausti?

– Kaip tavo brolis atrakins tas spynas?

– Ne tavo reikalas! – subliovė Brendonas Limanas tokiu balsu, kad aš susigūžiau, tikėdamasi smūgio, bet jis nusiramino, užsegė krepšį, užkėlė ant vienos dėžės, ir mudu išėjome.

Nuo tos akimirkos, kai mudu su Brendonu Limanu palikome krepšį Bičio saugykloje, užgriuvo įvykių lavina, ir paskui nebegalėjau surikiuoti jų mintyse, nes kai kurie atsitiko vienu metu, o kitų nemačiau savo akimis, tik vėliau apie juos sužinojau. Po dviejų dienų Brendonas Limanas man liepė važiuoti iš paskos slaptame garaže ką tik perdirbtu automobiliu „Acura", o jis tuo tarpu vairavo Jutoje broliui nupirktą mustangą. Kepinant negailestingai saulei, mirguliuojant miražams, keturiasdešimt penkias minutes sekiau paskui jį 95-uoju greitkeliu iki Bolder Sičio, nepažymėto atmintiniame Brendono Limano žemėlapyje, nes tai vienas iš dviejų Nevados miestų, kur lošti draudžiama. Sustojome prie degalinės ir saulėkaitoje ėmėme laukti.

Po dvidešimties minučių automobiliu atvažiavo du vyrai, Brendonas Limanas įteikė jiems mustango raktelius, gavo vidutinio dydžio kelionkrepšį ir, įlipęs į „Acurą", atsisėdo ša-

lia manęs. Mustangas kartu su kitu automobiliu dingo pietų kryptimi, o mes grįžome tuo pačiu keliu. Į Las Vegasą neužsukome, nulėkėme tiesiai į Bičio saugyklą, kur Brendonas Limanas vėl atrakino spynas, nerodydamas man skaičių kombinacijos. Padėjo krepšį šalia kito ir užrakino duris.

– Pusė milijono dolerių, Laura! – Ir džiaugsmingai pasitrynė rankas.

– Man tokie dalykai nepatinka... – suvapėjau traukdamasi atatupsta.

– Kas tau nepatinka, kale?

Perblyškęs užlaužė man rankas, bet aš atstūmiau jį apsiverkusi. Tas sukriošėlis, kurį būčiau įmaniusi sutrypti kaip vabalą, man kėlė siaubą: jis galėjo iškrėsti bet kokią niekšybę.

– Atstok!

– Pagalvok, moterie! – taikiu balsu prabilo Limanas. – Nori ir toliau taip sumautai smilkti? Mudu su broliu jau viską sutvarkėme, nešim muilą iš šitos prakeiktos šalies, o tu važiuosi su mumis.

– Kur?

– Į Braziliją. Po kelių savaičių vaikščiosime paplūdimiu palmių paunksnėje. Ar nenorėtum jachtos?

– Jachtos? Kokios jachtos? Aš noriu grįžti į Kaliforniją, ir baigta!

– Vadinasi, šita nuvalkiota kekšė nori grįžti į Kaliforniją? – pasityčiojo jis grėsmingu tonu.

– Būk geras, Brendonai! Aš niekam nieko nesakysiu, duodu žodį, galėsi kuo ramiausiai važiuoti į Braziliją su savo šeima.

Jis vaikščiojo ilgais žingsniais, sutrikęs šlepsėjo betonine kelio danga, o aš laukiau prie automobilio, pažliugusi prakaitu, stengdamasi suvokti, kokią klaidą padariau, kad atsi-

dūriau šiame dulkėtame pragare prie krepšių su žaliais banknotais.

– Apsirikau dėl tavęs, Laura, tu kur kas kvailesnė, nei maniau, – pagaliau tarė jis. – Gali nešdintis velniop, jeigu taip nori, bet artimiausias dvi savaites turėsi man padėti. Ar galiu tavimi pasikliauti?

– Žinoma, Brendonai, ką liepsi, tą ir padarysiu.

– Kol kas nieko nereikia daryti, tik laikyk liežuvį už dantų. Kai liepsiu, paskambinsi Adamui. Ar prisimeni mano nurodymus?

– Taip, paskambinsiu ir pasakysiu, kur yra du krepšiai.

– Ne! Pasakysi, kad krepšiai su užrašu *El Paso TX* yra čia. Tik tiek. Supratai?

– Žinoma, pasakysiu, kad krepšiai su užrašu *El Paso TX* čia. Nesijaudink.

– Būk labai atsargi, Laura. Jei prasitarsi bent vienu žodeliu, pasigailėsi. Ar norėtum žinoti, kas tau atsitiktų? Galiu smulkiai papasakoti.

– Prisiekiu, Brendonai, niekam nieko nesakysiu.

Į Las Vegasą grįžome tylėdami, tačiau mano galvoje lyg varpo dūžiai skambėjo Brendono Limano mintys: jis ketino manęs „nusikratyti“. Mane pykino, svaigo galva lygiai taip pat kaip to šlykštaus motelio lovoje, kur buvau atiduota Fedžviko malonei: mačiau žalsvą laikrodžio švytėjimą, jaučiau kvapą, skausmą, siaubą. Galvok, galvok, tau reikia plano... Bet ką čia sugalvosi, kai esi apsvaigusi nuo alkoholio ir negali prisiminti, kokių tablečių gėrei, kiek ir kelintą valandą. Grįžome į miestą ketvirtą popiet išvargę, nuo prakaito prilipusiais drabužiais, ap-

tekę dulkėmis, ištroškę. Limanas paliko mane sporto klube, kad atsigaučiau prieš naktinį darbą, ir nuvažiavo į savo būstą. Atsisveikindamas paspaudė man ranką ir pasakė, kad nesijaudinčiau: jis valdo padėtį. Daugiau jo nemačiau.

Sporto klube nebuvo tokios neregėtos prabangos kaip Strip bulvaro didžiuosiuose viešbučiuose, garsėjančiuose marmurinėmis voniomis su pienu ir aklais masažuotojais iš Šanchajaus, bet užtat jis buvo didžiausias ir geriausias visame mieste: kelios treniruoklių salės, įvairūs kankinimo įtaisai raumenims pumpuoti ir sausgyslėms tempti, grožio salonas su sveikatos ir grožio tobulinimo kainoraščiais, kirpykla žmonėms ir šunims, dengtas baseinas, kur, mano apskaičiavimu, laisvai tilptų banginis. Tai buvo mano generalinis štabas, turėjau neribotą kreditą, galėjau lankyti grožio saloną, plaukioti arba užsiimti joga, kiek širdis geidžia, bet progų pasitaikydavo vis rečiau. Didumą laiko praleisdavau tuščia galva tysodama šezlonge. Rakinamose spintelėse laikiau vertingiausius daiktus, kuriuos būste būtų išgrobstę tokie nelaimėliai kaip Margareta ir net Fredis, bėdai prispyrus.

Grįžusi iš Bičio, dušinėje nusiploviau kelionės nuovargį ir saunoje išprakaitavau baimę. Švari ir nusiraminusi, nustojau baimintis dėl savo padėties: prieš akis turėjau dvi savaites, užtektinai laiko likimui išspręsti. Tariau sau, jog bet koks neapdairus veiksmas gali turėti lemtingų pasekmių, reikia pataikauti Brendonui Limanui, kol sugalvosiu būdą nuo jo išsivaduoti. Šiurpas nukrėtė, įsivaizdavus save drauge su jo šeima Brazilijos paplūdimyje vaikščiojant palmių pavėsyje. Reikėjo grįžti namo.

*

Atvykusi į Čiloję, skundžiausi, kad čia nieko neatsitinka, bet turiu atsiimti savo žodžius, nes atsitiko tai, ką verta užsirašyti auksiniu rašalu ir didžiosiomis raidėmis: ĮSIMYLĖJAU! Gal truputį per anksti apie tai kalbėti, nes viskas įvyko prieš penkias dienas, tačiau šiuo atveju laikas neturi jokios reikšmės, visiškai pasitikiu savo jausmais. Kaip galėčiau tylėti, jeigu skrajoju padebesiais? Širdies užgaidų nesuvaikysi, kaip sakoma toje kvailoje dainelėje, kurią choru traukia Blanka su Manueliu, šaipydamiesi iš manęs nuo to laiko, kai horizonte pasirodė Danielas. Ką man daryti, kai teko tokia laimė, kada širdis netelpa krūtinėje?

Geriau papasakosiu viską iš pradžių. Su Manueliu ir Blanka plaukiau į Didžiąją salą pažiūrėti, kaip bus perkeliamas namas, nė nesvajodama, kad ten atsitiktinai, nei iš šio, nei iš to, atsitiks stebuklas: susipažinsiu su likimo skirtu man žmogumi – Danielu Gudriču. Namo perkėlimas – tai, neabejoju, nepakartojamas dalykas. Namas plukdomas jūra, velkamas dviejų motorlaivių, o paskiau šešių jungų jaučių sausuma tempiamas į paskirties vietą. Čilojietis keliauja drauge su namu kaip sraigė, kai užsimano gyventi kitoje saloje arba jei jam išdžiūva šulinys ir jis turi kelis kilometrus pasislinkti ten, kur yra vandens. Drėgnas klimatas čilojiečius verčia statytis medinius namus be pamatų, todėl juos lengva plukdyti ir ridenti ant rąstų. Talkon susirenka kaimynai, giminės ir draugai; vieni skolina motorlaivius, kiti jaučius, o namo savininkas atsidėkodamas vaišina valgiais ir gėrimais, tačiau šiuo atveju talka – tik masalas turistams, nes ta pati trobelė ištisus mėnesius keliauja vandeniu ir sausuma, kol subyra į šipulius. Tai paskutinė kelionė iki kitos

vasaros – tuomet atsiras nauja kilnojamoji troba. Šio sumanymo tikslas – parodyti pasauliui, kokie sumanūs yra čilojiečiai, ir prisivilioti daugiau naivuolių, atvažiuojančių turizmo agentūrų autobusais. Drauge su tais turistais atvažiavo Danielas.

Kelias dienas buvo sausa ir karšta, neįprastas dalykas tokiu metų laiku, kai visada lyja. Ir kraštovaizdis kitoks, niekada nebuvau mačiusi tokio žydro dangaus, tokios sidabrinės jūros, tiek triušių lankose, niekada nebuvau girdėjusi medžiuose tiek linksmai čirškiančių paukščių. Man patinka lietus, padeda susikaupti, plėtoti draugystę, bet šviečiant saulei labiau atsiskleidžia salų ir sąsiaurių grožis. Esant giedram orui, galiu plaukioti lediniame vandenyje, nesibaimindama, kad užgels kaulus, ir degintis saulėje, bet ne per daugiausia, nes ozono sluoksnis čia toks plonas, jog dažnai avys veda aklus ėriukus, o buožgalviai išsirita pasibaisėtini.

Paplūdimyje visi pasiruošę laukia perkėlimo: jaučiai, arkliai, dvidešimt vyrų su virvėmis sunkiems darbams ir kelios moterys su įdarytų pyragų prikrautomis pintinėmis, daugybė vaikų, šunų, turistų, vietinių gyventojų, sugužėjusių pažiopsoti į pramogą, du karabinieriai kišenvagiams baidyti ir kunigo padėjėjas laiminimo apeigoms. XVIII amžiuje, kai keliauti buvo labai sunku ir neaprėpiamoje Čilės teritorijoje trūko dvasininkų, jėzuitai įsteigė kunigo padėjėjo pareigybę, paprastai patikimą garbingam asmeniui. Kunigo padėjėjas prižiūri bažnyčią, šaukia susirinkimus, vadovauja laidotuvėms, teikia Komuniją, laimina ir ypatingais atvejais gali krikštyti ir tuokti.

Prasidėjus potvyniui, nelyginant senovinė karavelė, supdamasi ant bangų, dviejų motorlaivių velkama, pajudėjo troba, iki langų nugrimzdusi į vandenį. Ant stogo, pririšta prie stiebo, plevėsavo Čilės vėliava, o ant pagrindinės sijos sėdėjo ap-

žargomis du berniūkščiai be gelbėjimosi liemenių. Priplaukusi prie kranto, karavelė buvo sutikta deramais plojimais, ir vyrai pririšo ją, laukdami atoslūgio. Buvo apskaičiuota, kad ilgai laukti nereikėtų. Laikas bėgo nepastebimai, šveičiant pyragus, geriant alkoholinius gėrimus, brązginant gitaromis, žaidžiant svediniu ir varžantis *pajadorams**, kurie stengėsi vienas kitą įveikti dviprasmiškais ir, kaip man pasirodė, gana nepadoriais kupletais. Suprasti sąmojus įmanoma tik labai gerai mokant kitą kalbą, o man iki to dar toloka. Deramu laiku vyrai pakišo po troba rąstus, pajungė dvylika jaučių, virvėmis ir grandinėmis jungus pririšo prie trobos pastapų ir ėmėsi gigantiško darbo, skatinami žioplių šauksmų, plojimų ir karabinierių švilpimo.

Milžinai jaučiai nuleido galvas, įtempė raumenis ir, vyrų paraginti, baubdami pajudėjo iš vietos. Pirmas trūktelėjimas buvo bevaisis, bet sulig antruoju gyvuliai, jau prisiderinę vienas prie kito, ėmė eiti kur kas greičiau, nei įsivaizdavau, apsupti minios: vieni bėgo priešaky, skindami kelią, kiti iš šonų, niuksėdami jaučius, treti iš paskos, stumdami trobą. Kiek šurmulio! Kiek linksmybės ir bendrų pastangų! Aš bėgau tarp vaikų, spiegdama iš džiaugsmo, o Fakinas liuoksėjo, maišydamasis jaučiams po kojų. Kas dvidešimt ar trisdešimt metrų vilkstinė stabtelėdavo, vyrai taisydavo jungus, leisdami per rankas butelius vyno ir pozuodami prieš objektyvus.

Talka buvo suruošta turistų pramogai, bet tai nesumenkino nei žmonių ryžto, nei jaučių pastangų. Pagaliau, kai troba at-

* Dainininkai, kupletų atlikėjai.

sidūrė savo vietoje, langais į jūrą, kunigo padėjėjas pašlakstė ją šventintu vandeniu, ir žmonės ėmė skirstytis.

Kai atvykėliai sulipo į savo autobusus, o čilojiečiai nusivedė jaučius, atsisėdau pievoje apmąstyti tai, ką mačiau, apgailestaudama, jog neatsinešiau sąsiuvinio įspūdžiams užsirašyti. Tuomet pasijutau stebima ir, kilstelėjusi galvą, susidūriau su Danielo Gudričo žvilgsniu, apskritomis, rudomis it kumeliuko akimis. Man sugniaužė paširdžius, lyg būtų įsikūnijęs koks knygų personažas, kažkas, regėtas kitoje tikrovėje, operoje ar Renesanso laikų paveiksle, vienas iš tų, kuriuos su seneliais buvau mačiusi Europoje. Kas nors galėtų pagalvoti, kad išėjau iš proto: prieš akis man pasirodo nepažįstamas žmogus, ir man apsąla širdis, – kas nors, išskyrus Ninę. Ji suprastų, nes taip atsitiko jai, Kanadoje išvydus Tėvuką.

Pirmiausia išvydau akis, ilgesingas akis moteriškomis blakstienomis ir vešlius antakius. Užteko minutės, kad įvertinčiau jį visą: aukštą, stiprų, plačiapetį, jausmingu karamelės spalvos veidu, storomis lūpomis. Avėjo žygio batais, turėjo vaizdo kamerą ir didelę apdulkėjusią kuprinę su pririštu susuktu miegamuoju maišu. Jis pasisveikino taisyklinga ispanų kalba, pasidėjo ant žemės kuprinę, atsisėdo šalia ir ėmė vėduotis plačiakrašte skrybėle; jo plaukai buvo juodi, trumpai kirpti, garbanoti. Atkišo tamsios spalvos ranką ilgais pirštais ir prisistatė: Danielas Gudričas. Pasiūliau jam butelį su likusiu vandeniu, jis išgėrė trimis gurkšniais, nesisaugodamas mano mikrobų.

Įsišnekome apie namo perkėlimą, kurį jis nufilmavo iš visų pusių, ir aš jam paaiškinau, jog tai apgaulė turistams, bet jo entuziazmas nė kiek neprigeso. Jis buvo iš Sietlo, jau penki mėnesiai, kai klajojo po Pietų Ameriką, neturėdamas jokio

plano nei tikslo, tiesiog kaip klajūnas. Taip jis ir pasakė: kaip klajūnas. Trokštąs praplėsti savo žinias ir geriau išmokti ispanų kalbos, kurios mokėsi mokykloje ir iš knygų, tokios skirtingos nuo šnekamosios. Pirmosiomis dienomis šioje šalyje nesupratęs nė žodžio, kaip ir aš, nes čiliečiai mėgsta mažybinius daiktavardžius, šneka progiesmiu, greitai, nukąsdami paskutinį skiemenį ir tardami aspiruotas „s". Pasak tetos Blankos, verčiau apskritai nesuprasti visų tų blevyzgų, kurias laido žmonės.

Danielas keliavo per Čilę ir, prieš atvykdamas į Čiloję, matė Atakamos dykumą, jos druskingus kraštovaizdžius, primenančius Mėnulio, ir verdančio vandens fontanus, Santjagą ir kitus, menkiau sudominusius miestus, miškingą rajoną su rūkstančiais ugnikalniais ir smaragdo spalvos ežerais, o dabar ketino traukti į Patagoniją ir Ugnies Žemę, apžiūrėti fiordų ir ledynų.

Apsipirkę kaimelyje, labai greitai atvažiavo Manuelis ir Blanka ir pertraukė mūsų pokalbį, bet Danielas padarė jiems gerą įspūdį, ir labai apsidžiaugiau, kai Blanka pasiūlė jam kelias dienas paviešėti jos namuose. Pasakė jam, jog nevalia išvykti iš Čilojės, neparagavus tikrojo *kuranto*, o ketvirtadienį mūsų saloje kaip tik ruošiama šventė, paskutinis turistinio sezono renginys, pats gražiausias Čilojėje, ir nevalia jo praleisti. Danielas ilgai nesiprašydino, jau buvo spėjęs priprasti prie jausmingo čiliečių svetingumo: jie visada nusiteikę plačiai atverti duris kiekvienam atklydėliui, pirmam pasitaikiusiam prašalaičiui. Man regis, jis sutiko tik dėl manęs, bet Manuelis mane perspėjo, kad nebūčiau tokia išpuikėlė, pasak jo, Danielas būtų paskutinis mulkis, jei atsisakytų nemokamos pastogės ir vaišių.

Dvelkiant palankiam vėjui, išplaukėme motorlaiviu *Cahuilla* ramia jūra ir, parvykę gana anksti, spėjome pamatyti sąsiauryje plaukiojant juodakakles gulbes, grakščias ir dailias kaip Venecijos gondolos. „Čia niekad netrūksta gulbių“, – tarė Blanka tokiu pat tonu kaip ir visi čilojiečiai. Vakaro šviesoje kraštovaizdis atrodė gražus kaip reta: didžiavausi, kad gyvenu tokiame rojuje ir galiu jį aprodyti Danielui. Plačiai mostelėjau ranka, aprėpdama visą horizontą. „Sveikas atvykęs į Majos Vidal salą“, – tarė Manuelis mirktelėdamas. Gali šaipytis iš manęs kiek gana, bet tik prie keturių akių, tariau sau, pastebėjusi mirktelėjimą, bet pasigailės, jeigu ims šaipytis Danielui girdint. Taip jam ir pasakiau, kai likome dviese.

Užsukome pas Blanką į namus, ir ji su Manueliu beregint puolė gaminti valgį. Danielas atsiklausė, ar galėtų išsimaudyti po dušu, kurio senokai nematęs, ir kai ką išsiskalbti, o aš tuo tarpu nukūriau namo paieškoti vieno kito butelio gero vyno, Miljalobo dovanoto Manueliui. Nulėkiau kaip su sparnais per vienuolika minučių, pagerindama pasaulio rekordą. Nusiprausiau, pasidažiau, paryškinau akis, pirmąsyk apsivilkau vienintelę savo suknelę ir, įsimetusi į rankinę sandalus ir butelius, leidausi atgal, lydima Fakino, kuris kūrė iškoręs liežuvį ir vilkdamas raišą koją. Iš viso sugaišau keturiasdešimt minučių, o per tą laiką Manuelis su Blanka sutaisė salotas ir makaronų patiekalą su valgomaisiais moliuskais, Kalifornijoje vadinamą *tutimare*, o čia – makaronais su ištaršomis, nes visa tai atlikę nuo vakar. Manuelis pasitiko mane, švilptelėdamas iš susižavėjimo, nes buvo matęs tik su kelnėmis ir tikriausiai įsitikinęs, kad nieko neišmanau apie madas. Suknelę buvau nusipirkusi

Kastre, dėvėtų drabužių parduotuvėje, pasitaikė beveik nauja ir dar nelabai pasenusio modelio.

Danielas išėjo iš dušinės švariai nusiskutęs, lyg svidinta mediena spindinčiu veidu, toks gražus, kad vos tvardžiausi tolydžio nežvilgčiojusi. Valgyti išėjome į terasą, apsimuturiavę pončais, nes tuo metų laiku būna šalta. Danielas, be galo dėkingas už viešnagę, papasakojo, kad jau kelis mėnesius keliaująs, stengdamasis išleisti kuo mažiau pinigų, ir ne kartą tekę praleisti naktį nepatogioje vietoje arba po atviru dangumi. Džiaugėsi vaišėmis, gardžiu valgiu, čilietišku vynu ir vaizdu į vandenyną, dangų ir gulbes. Toks grakštus buvo lėtas gulbių šokis violetiniame jūros šilke, kad mes žavėjomės juo, netardami nė žodžio. Dar vienas gulbių pulkas atskrido iš vakarų, plačiais sparnais užtemdydamas paskutinius oranžinius dangaus gaisus, ir dingo tolumoje. Tie paukščiai, tokie orūs iš pažiūros ir tokios taurios širdies, gimę skraidyti – sausumoje jie krypuoja kaip riebios antys, – tačiau padangėje esti neprilygstamo grožio.

Jie ištuštino abu Miljalobo dovanotus butelius, o aš gėriau limonadą, man nereikėjo vyno, galva svaigo nuo draugijos. Po deserto – keptų obuolių su plakta grietinėle – Danielas kaip niekur nieko paklausė, ar nenorėtume užsitraukti marihuanos. Mane nukrėtė šiurpas, pasiūlymas vargu ar galėjo patikti seniams, bet jie sutiko, ir aš labai nustebau, kai Blanka nuėjo pypkės. „Tik nebandyk tokių dalykų mokykloje, gringute“, – tarė ji man sąmokslininkės tonu ir pridūrė, jog jiedu su Manueliu irgi retkarčiais parūko. Pasirodo, saloje daug šeimų augina kokybišką marihuaną; pati geriausia – proprosenės donjos Lusindos, jau penkiasdešimt metų išvežiojančios ją po visą Čiloję. „Donja Lusinda dainuoja augalams, sako, reikia

juos prižiūrėti kaip bulves, kad užaugtų geri, ir tikriausiai tai tiesa, nes niekam nepavyksta nurungti jos žolės", – papasakojo mums Blanka. Jaučiuosi visai sutrikusi, šimtus kartų buvau donjos Lusindos kieme, padėdavau dažyti vilnas, o augalų nepastebėjau. Šiaip ar taip, pažvelgus į Blanką ir Manuelį, buvo sunku patikėti, kad tiedu paikšiai galėtų rūkyti žolę. Aš irgi patraukiau dūmą: žinau, kad man nepavojinga, nesusirgsiu priklausomybe, tačiau alkoholio ragauti nesiryžtu. Kol kas, o gal ir niekad nebesiryšiu.

Nei Manueliui, nei Blankai nereikėjo aiškinti, kokį įspūdį man padarė Danielas: jie patys įspėjo, išvydę mane su suknele ir makiažu, nes buvo įpratę matyti kaip pabėgėlę. Blanka, romantikė iš pašaukimo, mums padės, nes laiko turime nedaug. Manuelis, priešingai, būdamas senų pažiūrų, kaišios pagalius į ratus.

– Užuot mirusi iš meilės, Maja, – patarė jis man, – verčiau pasitikrintum, ar šis jaunuolis irgi serga ta pačia nepagydoma liga, ar ketina keliauti toliau ir palikti tave it musę kandusią.

– Jeigu imsies tokių atsargumo priemonių, niekada neįsimylėsi, Manueli. Gal tiesiog pavyduliauji?

– Priešingai, Maja, dedu į jį visas viltis. Gal Danielas išsiveš tave į Sietlą: tai idealus miestas, kur lengva slėptis nuo FTB ir mafijos.

– Tu manęs atsižadi!

– Ne, mergele, aš tavęs neatsižadu, tu esi mano liūdnos senatvės šviesa, – tarė jis, siutindamas savo pašaipiu tonu. – Tik man skaudu, kad tu stačia galva puoli į meilę. Ar Danielas tau užsiminė apie savo jausmus?

– Dar ne, bet užsimins.

– Regis, tuo labai tiki.

– Toks stiprus jausmas negali būti vienpusis, Manueli.

– Na, žinoma, kai prabyla dvi širdys...

– Kas be ko, bet tau niekada to neatsitiko, todėl ir šaipaisi.

– Nesakyk to, ko nežinai, Maja.

– Tu pats šneki tai, ko nežinai!

Danielas – pirmas mano amžiaus amerikietis, kurį susitikau atvykusi į Čiloję, ir vienintelis, kiek pamenu, mane sudominęs: snarglių iš vidurinės, Oregono neurotikų ir Las Vegaso iškrypėlių neverta nė minėti. Mes ne bendraamžiai, aš aštuoneriais metais jaunesnė, bet išgyvenau visu šimtmečiu daugiau ir galėčiau jį pamokyti brandumo ir pasaulio pažinimo. Puikiai jaučiuosi su juo nuo pat pirmos akimirkos; mudviem patinka tos pačios knygos, tie patys filmai ir ta pati muzika, juokiamės iš tų pačių dalykų, mums žinomi šimtai tų pačių kvailų sąmojų: pusę jų jis girdėjo studijuodamas universitete, kitą pusę aš prisigaudžiau akademijoje. Šiaip jau mes visiškai skirtingi.

Vos gimusį, Danielą tą pačią savaitę įsivaikino pasiturinti, išsilavinusių, liberalių pažiūrų baltųjų sutuoktinių pora, žmonės, įsitaisę po dideliu normalaus pasaulio stogu. Jis buvo neblogas studentas, geras sportininkas, gyveno tvarkingai ir galėjo planuoti ateitį aklai pasitikėdamas savimi kaip žmogus, nepatyręs kančių. Sveikas, tikras savimi, draugiškas ir nesukaustytas, jis dirgintų nervus, jei nebūtų skvarbaus proto. Jis keliavo nusiteikęs mokytis, todėl ir neatrodė kaip vienas iš daugelio turistų minioje. Pasiryžęs sekti įtėvio pėdomis, jis studijavo mediciną, pernai vasarą baigė psichiatrijos rezidentūrą ir, grįžęs į Sietlą, turės nuolatinį darbą tėvo įsteigtoje reabilitacijos klinikoje. Likimo ironija: aš galėčiau būti jo pacientė!

Man pavydu, kad Danielas mėgaujasi laime lyg niekur nieko, panašiai kaip ja mėgaujasi katės. Keliaudamas per Lotynų Ameriką, jis bendravo su visokiais žmonėmis: Akapulko turčiais, Karibų žvejais, Amazonijos sielininkais, Bolivijos kokamedžių lapų rinkėjais, Peru indėnais, taip pat su gaujomis siaučiančiais plėšikais, sąvadautojais, narkotikų prekeiviais, nusikaltėliais ir korumpuotais kariškiais. Patyrė begalę nuotykių, bet išsaugojo švarią sąžinę. Man, priešingai, visi potyriai paliko daug randų, skaudulių, jautrių vietų. Šis žmogus – laimės kūdikis, tikiuosi, jog tai nebus mums kliūtis. Pirmą naktį jis praleido tetos Blankos namuose, ilsėjosi ant pūkinių pagalvių ir plonyčių paklodžių – tokia ji rafinuota, bet paskiau persikėlė pas mus, nes ji, prasimetusi dingstimi, jog turi važiuoti į Kastrą, pavedė man rūpintis svečiu. Danielas padėjo savo miegmaišį kambario kampe ir ten miegojo drauge su katėmis. Kasdien vakarieniaudavome vėlai, mirkdavome sūkurinėje vonioje, plepėdavome, jis pasakodavo man apie savo gyvenimą ir kelionę, aš rodydavau jam pietų pusrutulio žvaigždynus, papasakojau apie Berklį ir senelius, taip pat apie Oregono akademiją, bet kol kas neužsiminiau apie gyvenimą Las Vegase. Negaliu kalbėti apie tai, kol dar nepelniau jo pasitikėjimo: dar ims ir išsigąs. Man dingojas, jog pernai buvau kūliavirsčia nugarmėjusi į tamsos pasaulį. Būnant po žeme kaip sėklai ar šakniagumbiui, prasikalė kita Maja Vidal, išleido plonyčius ūglius ieškodama drėgmės, paskiau šaknis nelyginant pirštus manydamasi maisto, o galiausiai tvirtą stiebelį ir lapus trokšdama šviesos. Dabar tikriausiai skleidžiu žiedus, todėl man reikia meilės. Čia, pasaulio pietuose, palijus viskas veši.

*

Teta Blanka grįžo į salą, tačiau Danielas nepasiilgo plonyčių jos paklodžių, nepanoro vėl keltis pas svetingąją šeimininkę ir liko pas mus. Geras ženklas. Galime būti drauge visą laiką, nes aš nedirbu, Blanka ir Manuelis atleido mane nuo visų pareigų, kol vieši Danielas. Mudu aptarėme daug dalykų, bet jis dar nedavė man progos atverti širdį. Jis daug atsargesnis už mane. Klausė manęs, kodėl gyvenu Čilojėje, ir aš atsakiau, jog padedu Manueliui rinkti medžiagą knygai, o šalį gerai pažįstu todėl, kad mano tėvai kilę iš Čilės, nors tai nevisiškai tiesa. Aprodžiau jam kaimelį, jis nufilmavo kapines, trobeles ant polių, mūsų skurdų pridulkėjusį muziejų su keturiomis senienomis ir užmirštų prosenių aliejiniais portretais, supažindinau su donja Lusinda, kuri, būdama šimto devynerių metų, tebeprekiauja vilnomis ir augina bulves ir marihuaną, su „Vėlių užeigoje“ smilkstančiais poetais, su Aureliju Njankupeliu, jo piratų ir mormonų istorijomis.

Manuelis Arijasas džiūgauja, nes turi atidų svečią, kuris jo klausosi žavėdamasis ir nekritikuoja kaip aš. Jiems šnekantis, skaičiuoju, kiek minučių surijo legendos apie raganius ir pabaisas, minučių, kurias Danielas verčiau galėtų skirti man. Po kelių savaičių turėtų užbaigti kelionę į žemyno pietus ir Braziliją, gaila, kad su Manueliu gaišta brangų laiką. Netrūko progų artimiau pabendrauti, bet, mano akimis žiūrint, jų būta per maža, nebent kartą palaikė mane už rankos, kai šokau per povandeninį akmenį. Labai retai pasitaikydavo būti vieniems, mus seka kaimelio kūmutės, niekad neatstoja Chuanitas Koralesas, Pedras Pelančugajas ir Fakinas. Senutės įspėjo, kokius jausmus puoselėju Danielui, ir, manding, visos lengvai atsidu-

so, nes sklido kvailiausi gandai apie mane ir Manuelį. Žmonėms atrodo įtartina, kad gyvename drauge, nors mudu skiria daugiau nei pusšimtis metų. Eduvichisė Korales ir kitos moterys susimokiusios pasišovė man sąvadauti, bet veikė slapčia, kad nenubaidytų sietliečio jaunuolio. Manuelis su Blanka irgi rezgė sąmokslą.

Vakar pagaliau buvo surengtas Blankos žadėtasis *kurantas*, ir Danielas nufilmavo jį nuo pradžios iki pabaigos. Kaimelio žmonės nuoširdūs turistams, nes šie perka amatininkų dirbinius, o agentūros apmoka *kurantus*, tačiau, jiems išvykus, visi lengvai atsidūsta. Jie nuvargsta nuo gaujomis užplūstančių prašalaičių, kaišiojančių nosį į namus, fotografuojančių juos, lyg jie būtų kokie neregėti paukščiai. Su Danielu jie elgiasi kitaip, jis Manuelio svečias, tas žodis atidaro visas duris, be to, jis vaikščioja su manimi, todėl jam leidžiama filmuoti viską, ką tik jis užsimano, net trobose.

Šįkart diduma turistų pensinio amžiaus, žilaplaukiai iš Santjago, labai linksmi, nors vaikščioti smėliu jiems nelengva. Atsivežė gitarą ir dainuoja, troškinantis *kurantui*, siurbčioja pilstomą stiprią vynuogių degtinę ir palengva atsipalaiduoja. Danielas stveria gitarą ir linksmina mus meksikietiškais bolero ir perujietiškais valsais, kurių išmoko kelionėje; jo balsas ne kažin koks, bet dainuoja į natą ir žavi turistus beduino apdaru.

Sudoroję valgomuosius moliuskus, pirmuosius dedamus ant įkaitintų akmenų, kad iš jų ištekėtų sultys, iš molinių ąsotėlių geriame tą nektarą. Neįmanoma aprašyti skonio to sultinio, žemės ir jūros gardumynų koncentrato, niekas negali prilygti apimančiam svaiguliui: kaip karšta upės srovė jis perbėga gyslomis, net širdis spurda krūtinėje. Sklando sąmojai apie jo ais-

trą žadinančią galią, santjagiečiai senukai, atsilankantys saloje, mirdami iš juoko, lygina jį su viagra. Tikriausiai neklysta, nes pirmą kartą gyvenime mane pagauna neapsakomas kvaitulingas geismas pasimylėti su vienu žmogumi – su Danielu.

Turėjau progų stebėti jį iš arti, apmąstyti tai, ką jis laiko draugyste, kurią, mano įsitikinimu, dera vadinti kitaip. Jis pakeleivis, netrukus išvyks, kratosi bet kokių saitų, gal jo nebematysiu, bet ši mintis tokia nepakenčiama, kad veju ją šalin. Iš meilės galima ir mirti. Manuelis juokauja, nors tai ne juokas, kad mano krūtinėje kaupiasi pražūtinga galia ir jei nuo jos neišsivaduosiu – sprogsiu. Blanka man pataria pačiai žengti pirmą žingsnį, nors pati sau galėtų prisitaikyti tokį patarimą ir prisipažinti Manueliui, bet aš nedrįstu. Juokinga, tokio amžiaus ir turinti tokios patirties aš puikiausiai ištverčiau, jeigu Danielas mane atstumtų. Ištverčiau? Jeigu jis mane atstumtų, stačia galva pulčiau į plėšrių lašišų pulką. Juk aš nebjauri, kaip sako žmonės. Kodėl Danielas manęs nebučiuoja?

Šito menkai pažįstamo žmogaus artumas mane svaigina – šį žodį stengiuosi vartoti kuo atsargiau, nes man pernelyg gerai žinoma jo prasmė, bet dabar nerandu kito jausmų sumaiščiai aprašyti, tam širdies nerimui, tokiam panašiam į priklausomybę. Dabar suprantu, kodėl, gresiant išsiskyrimui, įsimylėję operų ir literatūros kūrinių personažai nusižudo arba miršta iš skausmo. Tragedija – didybės ir orumo pavyzdys, todėl žadina įkvėpimą, bet aš nenoriu tragedijos, nors ir kokia nemirtinga ji būtų, trokštu ramios, tylios ir akis nerėžiančios laimės, kad nesukurstyčiau visada tokių kerštingų dievų pavydo. Kokias kvailystes čia paistau! Tokie kliedesiai neturi pagrindo, Danie-

las elgiasi su manimi taip pat maloniai kaip ir su Blanka, kuri jam galėtų būti motina. Gal aš jam nepatinku? O gal jis gėjus?

Papasakojau Danielui, kad aštuntajame dešimtmetyje Blanka buvo grožio karalienė ir kad kai kas tiki, jog ji įkvėpė Pablą Nerudą sukurti dvidešimt eilėraščių apie meilę, nors 1924 metais, kai jie pasirodė, ji dar nebuvo gimusi. Kokie tie žmonės liežuvautojai! Blanka labai retai užsimena apie vėžį, man regis, į šią salą ji atvyko gydytis nuo ligos ir nuo nusivylimo po skyrybų. Čia labiausiai mėgstama šnekėti apie ligas, bet mane likimas suvedė su nepakartojamais stoikais čiliečiais, apie jas nė neužsimenančiais, Blanka Šnake ir Manueliu Arijasu, kuriems gyvenimas buvo negailestingas, bet, pasak jų, kai žmogus skundžiasi, būna dar blogiau. Jau seniai jie artimi draugai, bendrai sprendžia visus reikalus, tik jis saugo savo paslaptis, o ji turi dvejopą nuomonę apie diktatūrą. Jie šnekasi, vienas kitam skolina knygas, drauge gaminasi valgį, kartais, kai aptinku juos, sėdi prie lango ir tylėdami žiūri į plaukiojančias gulbes.

„Blanka žiūri į Manuelį meilės sklidinu žvilgsniu“, – pareiškė man Danielas, taigi aš ne vienintelė tai pastebėjau. Tą naktį, įkišę kelias pliauskas į krosnį ir uždarę langines, nuėjome gulti – jis į savo kampą, aš į savo kambarį. Buvo jau labai vėlu. Susirietusi lovoje po trimis antklodėmis, su žalsva kepuraite ant galvos, kad, pasak Eduvichisės, į plaukus neįsiveltų šikšnosparniai, girdėjau, kaip brązga trobos sienojai, traška degančios malkos, ūbauja pelėda medyje priešais mano langą, netoliese kvėpuoja Manuelis, kuris užminga iškart, vos paguldęs galvą ant pagalvės, ir tyliai šnopuoja Fakinas. Mąsčiau, jog, sulaukusi beveik dvidešimties metų, meilės sklidinu žvilgsniu pažvelgiau tik į Danielą.

Blanka prikalbino Danielą dar vieną savaitę pasisvečiuoti Čilojėje, aplankyti tolimesnius kaimelius, pavaikščioti miškų takais ir apžiūrėti ugnikalnius. Paskiau galėsiąs skristi į Patagoniją lėktuvu, kurį jam atsiųsiąs tėvo draugas, multimilijonierius, supirkęs trečdalį Čilojės teritorijos ir ketinąs gruodžio mėnesį per rinkimus iškelti savo kandidatūrą į prezidento postą, bet aš noriu, kad Danielas būtų šalia manęs, jau užtektinai prisiklajojo. Ko jam belstis į Patagoniją ir Braziliją, birželį galėtų skristi tiesiai į Sietlą.

Šioje saloje nė vienas atvykėlis nelieka mįslė ilgiau nei kelias dienas, ir dabar visi jau pažįsta Danielą Gudričą. Kaimelio gyventojai jam itin malonūs, nes jis atrodo neįprastas, vertina jį už tai, kad kalba ispaniškai, ir laiko mano mylimuoju (duok Dieve, kad taip būtų!). Taip pat jiems padarė įspūdį jo pagalba, kai Asusenai Korales atsitiko nelaimė.

Tą dieną, šiltai apsirengę, nes buvo gegužės pabaiga, kajaku išplaukėme į Pinkojos grotą, nė neįtardami, kas mūsų laukia sugrįžus. Dangus buvo giedras, jūra rami, oras gana šaltas. Į grotą pasukome kitu nei turistai keliu, kur kas pavojingesniu dėl gausybės uolų, bet man ten labiau patinka – galima priplaukti arčiau prie jūrų liūtų. Tiesiog dvasiškai praturtėju, kitaip sunku įvardyti tą mistinę iškrovą, kurią gaunu išvydusi styrančius Pinkojos ūsus – tuo vardu pavadinau savo vandenų draugę, jūrų liūtę. Ant uolų tyso grėsmingas patinas, kurio dera lenktis, ir aštuonios ar dešimt motinų su jaunikliais, gulinėjančių saulėkaitoje arba žaidžiančių vandenyje tarp jūrinių ūdrų. Atplaukusi pirmą kartą, tiesiog sėdėjau kajake nesiartindama ir nejudėdama, norėjau apžiūrėti ūdras iš arti, ir netru-

kus aplink ėmė nardyti jūrų liūtės. Tie gyvūnai, tokie nerangūs sausumoje, vandenyje labai grakštūs ir greiti. Prašvilpdavo po kajaku kaip raketos ir išnerdavo į paviršių su styrančiais piratų ūsais ir smalsumu spindinčiomis apskritomis juodomis akimis. Pinkoja snukiu baksnodavo mano trapų laivelį, lyg numanydama, jog vienu pūstelėjimu gali nugramzdinti mane į jūros gelmes, paprasčiausiai žaisdavo, ir tiek. Ilgainiui mudvi artimiau susipažinome. Ėmiau dažniau ją lankyti, ir netrukus, vos išvydusi kajaką, ji plaukdavo manęs pasitikti. Pinkoja mėgsta savo ūsų šepečiu braukyti man per nuogą ranką.

Tos valandėlės su jūrų liūte man šventos, jaučiu jai begalinę kaip enciklopedija meilę, man pašėlusiai knieti pulti į vandenį ir nardyti drauge su ja. Tai, kad vežu Danielą į grotą, – didžiausias meilės jam įrodymas. Pinkoja šildėsi saulėkaitoje ir, vos mane išvydusi, pliūkštelėjo į vandenį, skubėdama pasisveikinti, bet sustojo per tam tikrą atstumą, stebėdama Danielą, ir galiausiai grįžo prie uolų – įsižeidė, kad atvežu prašalaitį. Daug laiko praeis, kol atgausiu jos pagarbą.

Kai grįžome į kaimelį apie pirmą valandą, Chuanitas ir Pedras nekantriai laukė mūsų prieplaukoje su žinia, kad Asusenai prasidėjęs kraujoplūdis, kai ji nuėjusi valyti Manuelio trobos. Manuelis radęs ją kraujo klane, mobiliuoju iškvietęs karabinierius, o tie nulėkę džipu jos atsigabenti. Pasak Chuanito, šiuo metu ji esanti karabinierių būstinėje, laukianti greitosios pagalbos motorlaivio.

Karabinieriai paguldė Asuseną ant sulankstomos lovos moterų kameroje, Umildė Garajas, neišmanydamas, ko griebtis, dėjo jai ant kaktos drėgnas marškas, o Laurensijas Karkamas telefonu kalbėjosi su Dalkaujės komisariatu, prašydamas nurodymų. Danielas Gudričas prisistatė kaip gydytojas, liepė mums

išeiti iš kameros ir ėmė apžiūrinėti Asuseną. Po dešimties minučių mums pranešė, kad merginai penkių mėnesių nėštumas. „Betgi ji tik trylikos!“ – sušukau. Protas neneša, kaip niekas nesusivokė: nei Eduvichisė, nei Blanka ir netgi slaugytoja; Asusena atrodė storuliukė, ir tiek.

Tuo metu atplaukė greitosios pagalbos motorlaivis, ir karabinieriai leido mudviem su Danielu lydėti iš baimės verkiančią Asuseną. Drauge su ja atsidūrėme Kastro ligoninės skubios pagalbos skyriuje, aš likau laukti koridoriuje, o Danielas, parodęs gydytojo liudijimą, paskui neštuvus nusekė į skyrių. Tą pačią naktį Asusenai buvo atlikta operacija – vaisius buvo negyvas. Bus tyrimas, ar persileidimas savaiminis, ar ne, tokiais atvejais to reikalauja įstatymas, ir tai, regis, daug svarbiau, nei pasidomėti, kokiomis aplinkybėmis pastojo trylikametė mergaitė, kaip visai pagrįstai pareiškė įsiutusi Blanka Šnakė.

Asusena Korales atsisakė išduoti, kas kūdikio tėvas, ir po salą pasklido gandas, jog tai Traukas, mitologinis uolekties ūgio, kirviu ginkluotas nykštukas, gyvenantis uoksuose ir sergstintis miškus. Žvilgsniu galįs nusukti vyrui sprandą ir medžiojąs skaistuoles, kurias pasigavęs apvaisinąs. Pasak žmonių, tikriausiai pasidarbavęs Traukas, nes prie Koralesų namų kai kas matęs geltonų išmatų.

Eduvichisė pasielgė labai keistai, nepanoro aplankyti dukters nei sužinoti, kas iš tikrųjų atsitiko. Girtuoklystė, smurtas šeimoje ir kraujomaiša – Čilojės prakeikimas, ypač atkampiose bendruomenėse, ir, pasak Manuelio, Trauko mitas radosi dangstant tėvų ar brolių žaginamų merginų nėštumą. Galiausiai sužinojau, kad Chuanitas – ne tik Karmelo Koraleso vaikaitis, bet ir sūnus. Chuanito motiną, gyvenančią Keljone, išžagino Karmelas, jos tėvas, ir ji pagimdė būdama penkiolikos

metų. Eduvichisė augino jį kaip savą, bet kaimelyje visi žino tiesą. Protas neneša, kaip neįgalus, prie lovos prikaustytas vyras galėjo prievartauti Asuseną, gal tai įvyko anksčiau, kai dar nebuvo amputuota koja.

Vakar išvyko Danielas! 2009 metų gegužės dvidešimt devintoji liks atmintyje kaip dar viena nelaimingiausia mano gyvenimo diena, pirmoji buvo tada, kai mirė Tėvukas. Ant kito riešo išsitatuiruosiu 2009, kad niekada to nepamirščiau. Dvi dienas pagret verkiau, Manuelis sako, kad mano organizmas neteks skysčių, kad niekada nėra matęs tiek ašarų ir kad joks vyras nėra vertas tokių kančių, juo labiau jog išvyko ne į karą, o tik į Sietlą. Ką jis išmano! Išsiskirti labai pavojinga. Sietle tikriausiai milijonas merginų, dailesnių už mane ir daug sukalbamesnių. Kuriems galams išsipasakojau savo praeitį? Dabar turės laiko viską apmąstyti, gal net aptars su tėvu, ir nežinia, prie kokių išvadų prieis tiedu psichiatrai, gal apskelbs mane narkomane ir neurotike. Toli nuo manęs Danielui išvės įkarštis, ir gal jis tars, kad nedera susidėti su tokia merga kaip aš. Kodėl neišvykau drauge su juo?! Na, tiesą pasakius, jis ir nesiūlė...

ŽIEMA

Birželis, liepa, rugpjūtis

Jei prieš kelias savaites kas nors būtų paklausęs, koks buvo laimingiausias mano gyvenimo tarpsnis, būčiau atsakiusi, kad visa tai praeityje, kad tai buvo vaikystė, praleista su seneliais užburtuose namuose Berklyje. Vis dėlto dabar pasakyčiau, kad laimingiausias dienas nugyvenau gegužės pabaigoje su Danielu ir, jei nebūtų atsitikusi nepataisoma nelaimė, vėl jomis mėgaučiausi artimiausiu metu. Devynias dienas praleidau su juo drauge, o tris dienas mudu gyvenome vieni toje kiparisų dvasia dvelkiančioje troboje. Tomis nuostabiomis dienomis man atsivėrė slaptos durelės, akis į akį susitikau su meile, ir jos šviesa mane apakino. Tėvukas sakydavo, kad meilė mus nuteikia gėriui. Nesvarbu, ką mylėtum, taipgi nesvarbu, ar meilė abipusė, ar ilgai tęsiasi. Svarbu mylėti: mylėdami mes keičiamės.

Ką gi, pabandysiu aprašyti nepakartojamas meilės dienas. Manuelis Arijasas trims dienoms skubotai išvyko į Santjagą savo knygos reikalais, kaip jis sakėsi, bet iš tikrųjų, pasak Blankos, pas gydytoją pasitikrinti pūslelės smegenyse. Man rodos, jis išvažiavo norėdamas, kad mudu su Danielu pabūtume vieni. Buvome vienui vieni, nes Eduvichisė nebeateidavo valyti namo

po gėdingo persileidimo, atsitikusio Asusenai, kuri tebegulėjo Kastro ligoninėje, dar neatsigavusi nuo infekcijos, o Blanka uždraudė Chuanitui Koralesui ir Pedrui Pelančugajui mums trukdyti. Buvo gegužės pabaiga, dienos trumpos, naktys ilgos ir šaltos, geriausias metas artimam bendravimui.

Manuelis išvyko vidurdienį, pavedęs mums išvirti pomidorų marmeladą, kol jie dar nesugedo. Pomidorai, pomidorai, amžinai pomidorai. Pomidorai rudenį, kur tai matyta! Jų tiek prinoksta Blankos darže, jog nebežinome, ką iš jų daryti: padažą, pastą, konservuoti ar džiovinti. Marmeladas – kraštutinė išeitis, nenumanau, kam jis galėtų patikti. Su Danielu nulupome kelis kilogramus, supjaustėme, išėmėme sėklas, pasvėrėme ir sudėjome į puodus: sugaišome dvi valandas, bet ne veltui – dėmesį nukreipus į pomidorus, atsimezgė liežuviai, ir mudu prisišnekėjome. Kiekvienam kilogramui pomidorų tyrės įbėrėme po kilogramą cukraus, įspaudėme citrinų sulčių, virėme, kol sutirštėjo, daugmaž dvidešimt minučių, tolydžio maišydami, tada išpilstėme į švariai išplautus stiklainius. Pripildytus stiklainius kaitinome pusvalandį, paskiau, sandariai uždarę, paruošėme mainams į kitus gaminius, kaip antai: Lilianos Trevinjo svarainių uogienę ir donjos Lusindos vilnas. Kai baigėme, virtuvėje buvo tamsu, o troboje gardžiai kvepėjo cukrumi ir malkomis.

Atsisėdome prie lango pasigrožėti naktimi, atsinešę padėklą su duona, riebiu sūriu, dono Lionelio Šnakės atsiųsta dešra ir Manuelio rūkyta žuvimi. Danielas atkimšo butelį raudonojo vyno, įpylė vieną taurę, o kai ketino įpilti kitą, sulaikiau, atėjo metas paaiškinti, kodėl atsisakau ir kad jis gali gerti, nekreipdamas į mane dėmesio. Bendrais bruožais papasakojau apie savo priklausomybes, nenukrypdama į palaidą gyvenimą pra-

ėjusiais metais, ir pridūriau, jog nesigriebiu alkoholio, norėdama numaldyti skausmą, išgeriu tik kokia nors proga, kaip štai dabar, kai sėdime prie lango, bet galime pakelti po taurę – jis su vynu, aš su obuolių sultimis.

Manding, turėčiau visą gyvenimą saugotis alkoholio; jo vengti sunkiau nei narkotikų, nes jis neuždraustas, parduodamas laisvai, visur. Jei išgerčiau taurę, susilpnėtų valia ir būtų sunkiau atsisakyti antros, o paskiau po kojomis atsivertų bedugnė. Man pasisekė, pasigyriau Danielui, nes per pusmetį Las Vegase priklausomybė nespėjo įsišaknyti, o dabar, atsiradus pagundai, prisimenu Maiko O'Kelio žodžius: jis, buvęs alkoholikas, puikiai išmano tą bėdą, pasak jo, alkoholizmas – tai lyg nėštumas, arba taip, arba ne, vidurio nėra.

Ilgai vaikščiojęs apylankomis, Danielas galiausiai mane pabučiavo, iš pradžių švelniai, vos prisiliesdamas, paskiau stipriai, įsisiurbė storomis lūpomis, įspraudė liežuvį man į burną. Pajutau aitrų vyno skonį, stangrias jo lūpas, šiltą alsavimą, vilnų ir pomidorų kvapą, šnopavimą, karštą jo ranką ant kaklo. Jis atšlijo ir klausiamai pažvelgė į mane, tuomet susivokiau, kad sėdžiu sustingusi, rankas priglaudusi prie šonų, išplėtusi akis. „Atsiprašau", – tarė atsitraukdamas. „Ne! Aš atsiprašau!" – išgąsdinau jį, pernelyg jausmingai sušukdama. Kaip galėčiau paaiškinti, jog iš tiesų tai mano pirmas pasibučiavimas, jog anksčiau buvo visai kas kita, nieko bendra neturėjo su meile, jog jau visą savaitę svajoju apie šį bučinį, ir dabar, taip jo troškusi, viską sugadinau, ir dabar, taip bijojusi, kad niekada neišsipildys mano svajonė, staiga imsiu ir apsipilsiu ašaromis. Neišmaniau, kaip visa tai apsakyti, lengviausia būtų abiem rankomis suimti

jam veidą ir apiberti bučiniais lyg per tragišką išsiskyrimą. Ir tą akimirką buvo tik viena mintis: pakelti inkarą ir, išskleidus visas bures, leistis į nežinomus vandenis, už borto svaidant visas praeities negandas.

Per pertraukėlę tarp dviejų pasibučiavimų prisipažinau turėjusi lytinių santykių, bet iš tiesų niekada nebuvau įsimylėjusi. „Tikėjaisi, jog tai atsitiks čia, pasaulio krašte?“ – paklausė jis. „Atvažiavusi čionai, sakiau, kad Čilojė – tai pasaulio dugnas, o dabar žinau, jog tai galaktikos akis“, – pareiškiau.

Barkšančiomis spyruoklėmis, aplipusi kačių – rudais Paikučio ir oranžiniais Gudručio – plaukais, išklerusi Manuelio sofa visiškai netiko meilei, tad išvilkome antklodes iš mano kambario ir jaukiai įsitaisėme prie krosnies. „Jei būčiau žinojusi, kad tu, Danielai, esi šiame pasaulyje, būčiau klausiusi močiutės ir buvusi apdairesnė!“ – sušukau pasirengusi iškloti ištisą virtinę savo nuodėmių, bet tuojau pat tai man išdulkėjo iš galvos, nes kurių velnių turėtų jos man rūpėti nežaboto geismo akimirką. Keliais trūktelėjimais staigiai nuplėšiau nuo jo megztinį ir marškinėlius ilgomis rankovėmis ir įnikau grumtis su diržo sagtimi ir džinsų užtrauku, – kokie nepatogūs tie vyrų drabužiai! – bet jis suėmė mane už rankų ir vėl puolė bučiuotis. „Prieš akis dar trys dienos, nėra ko skubėti“, – tarė. Glosčiau jo nuogą liemenį, rankas, pečius, tirdama nepažįstamą to kūno topografiją, jo kalvas ir slėnius, žavėdamasi lygia senovinės bronzos spalvos oda, afrikiečio oda, didingu stuomeniu, taurios formos galva, bučiuodama skeltą smakrą, išsišovusius barbaro skruostikaulius, ilgesingų akių vokus, švelnias kaip kūdikio ausis, Adomo obuolį, ilgą krūtinkaulio taką, mažyčius violetinius kaip mėlynės speniukus. Vėl kibau prie diržo, ir vėl jis mane sustabdė tardamas, kad norėtų manimi pasigrožėti.

Jis ėmė traukti nuo manęs drabužius, rodės, niekada nebaigs: nuvilko seną kašmyrinį Manuelio švarką, šiltus apatinius marškinius, marškinėlius, plonesnius, tokius išblukusius, jog Obama atrodė nelyginant tamsi dėmė, nusegė kartūninę liemenėlę su segtuku prisegta petnešėle, numovė kelnes, drauge su Blanka pirktas dėvėtų drabužių parduotuvėje, per trumpas, bet patogias, nuavė storas kojines ir galiausiai nutraukė baltas mokyklines kelnaites, Berklyje močiutės įgrūstas man į kuprinę. Danielas paguldė mane aukštielninką mūsų lizdelyje, ir pajutau, kaip nugarą braižo šiurkščios čilojietiškos antklodės, nemalonios kitokiomis aplinkybėmis, bet dabar žadinančios juslingumą. Liežuvio galiuku ėmė laižyti mane kaip karamelę, kutendamas tam tikras vietas, žadindamas nežinia kokį snaudžiantį žvėrelį, žavėdamasis mano skandinavišku gymiu, mano oda, neapsakomai balta, palyginti su jo tamsiu kūnu, ypač ten, kur niekada nepažvelgia saulė.

Užsimerkusi mėgavausi palaima, rangiausi, kad patogiau būtų sliuogti manimi tiems tauriems ir išmaniems pirštams, glostantiems mane kaip smuiką, ir taip lyg iš nieko staiga ištiko orgazmas, ilgas, lėtas, užtęstas, ir, išgirdęs mano riksmą, sunerimo Fakinas, suurzgė šiepdamas iltis. *„It's okay, fucking dog*“, – ir susiriečiau į kamuoliuką Danielo glėbyje, murkdama laiminga prie šilto jo kūno, gardžiuodamasi muskusiniu mudviejų kvapu. „Dabar mano eilė“, – galiausiai pareiškiau po valandėlės, ir tuomet jis leido man, kad jį nurengčiau ir daryčiau tai, ką širdis geidžia.

Taip gyvenome užsidarę troboje tris atmintinas, Manuelio dovanotas paras; mano skola tam senam žmogėdrai pasibaisėtinai išaugo. Nespėjome visko išsipasakoti ir išmokti mylėtis. Teko mokytis kūnu derintis vienam prie kito, neskubant

perprasti, kaip dera tenkinti vienam kitą, ir drauge miegoti, netrukdant vienas kitam. Šiuo atžvilgiu jam trūksta patirties, bet man – priešingai, juk augau lovoje su seneliais. Prisiglaudus prie ko nors, nebereikia skaičiuoti avių, gulbių nei delfinų, ypač prie tokio augaloto, karšto, kvapnaus, tyliai knarkiančio – tuomet aišku, jog dar gyvas. Mano lova siaura, o kadangi Manuelio lovoje gulėti nepadoru, prie krosnies ant grindų sukrovėme kalną antklodžių ir pagalvių. Gaminamės valgyti, šnekamės, mylimės; žiūrime pro langą, karstomės uolomis, klausomės muzikos, mylimės; turškiamės sūkurinėje vonioje, gabenamės malkų, skaitome Manuelio knygas apie Čiloję, vėl mylimės. Lyja, nėra noro kur nors eiti, romantiškai nuteikia ilgesingi Čilojės debesys.

Ta nepakartojama proga, kad esame vieni du su Danielu, panūdau, jo vadovaujama, mokytis nuostabaus dalyko: įvairialypių juslių galimybių, malonumo glamonėtis be jokios dingsties, tiesiog myluotis, ir tiek. Vyro kūnas toks, kad tirti jį galima metų metus: esama šaltųjų zonų, kurias tik glostant įmanoma pažadinti, ir tokių, kurioms dera tik atitinkamas dėmesys, ir tokių, kurių nevalia liesti, užtenka vos kvėptelėti į jas; kiekvienas slankstelis turi savo istoriją, galima pasiklysti ant neapglėbiamų pečių, pasiryžusių užsikrauti bet kokią naštą, ir raumeningų rankų, sukurtų pasauliui laikyti. O po oda glūdi niekad neišsakyti troškimai, slapta širdgėla, pro mikroskopą neįžiūrimi randai. Apie bučinius reikėtų rašyti vadovėlius, genio bučinius, žuvies bučinius, begalinę bučinių įvairovę. Liežuvis – įžūlus ir begėdiškas žaltys, ir man nerūpi tai, ką jis sako. Labiausiai branginu širdį ir penį: atkaklūs, skaidrių ketinimų, podraug švelnūs ir pažeidžiami, – nevalia jais piktnaudžiauti.

Pagaliau galiu iškloti savo paslaptis Danielui. Papasakojau apie Rojų Fedžviką ir Brendoną Limaną, apie jo žudikus, apie tai, kaip platinau narkotikus ir viską praradusi tapau elgeta, apie tai, koks pavojingas pasaulis moterims, kaip turime perbėgti į kitą gatvės pusę, priešaky pasirodžius vyrui, ir saugotis vyrų, jeigu jie eina būriu, baugiai žvalgytis į visas puses, stengtis niekam nekristi į akis. Pastaruoju metu būdama Las Vegase, kur visko netekau, apsimesdavau vaikinu; man buvo lengva, nes esu aukšta, plokščia kaip lenta, trumpai kirptais plaukais ir vilkėjau vyriška Gelbėjimo armijos apranga. Man regis, taip dar kartą išsigelbėjau. Gatvė negailestinga.

Papasakojau apie išžaginimus, tiek matytus savo akimis, tiek girdėtus iš Maiko O'Kelio, šiaip jau stiprios širdies žmogaus. Pirmą kartą tai atsitiko, kai pasišlykštėtinas girtuoklis, iš pažiūros augalotas, nes buvo apsitaisęs keliais sluoksniais skarmalų, bet tikriausiai koks džiūsna, vidury dienos užklupo merginą šiukšlių priverstame aklagatvyje. Šalia pat buvo restorano virtuvė, ir aš ne vienintelė drauge su benamėmis katėmis atmatų krūvoje ieškojau kokių nors išmestų maisto atliekų. Girdėjau, kaip šmurkščioja žiurkės, bet jų nemačiau. Toji mergina, jauna, nušiurusi, išbadėjusi narkomanė, – jos vietoje galėjau pasitaikyti ir aš. Žmogėnas stvėrė ją iš užpakalio, parbloškė kniūbsčią ant grindinio, tarp atmatų ir sušvinkusio vandens klanų, ir iš šono kišeniniu peiliu perrėžė jai kelnes. Tupėjau pasislėpusi už šiukšlių krūvos maždaug už trijų metrų, ir tik per atsitiktinumą klykė ji, o ne aš. Mergina nesipriešino. Per dvi tris minutes jis baigė, pasitaisė skarmalus ir nuėjo sau kosėdamas. Per tas minutes būčiau galėjusi jį pritvoti, smogusi per pakaušį buteliu, kurių pilna mėtėsi aklagatvyje, būtų buvę vieni niekai, ir tokia mintis man buvo dingtelėjusi į galvą, bet

išsyk ją nuvijau: ne mano šūdinas reikalas. Ir, kai žmogėnas dingo, nė nepriėjau padėti ant grindinio tysančiai merginai, prabėgau pro šalį ir nukūriau nesižvalgydama.

Antrąsyk pasitaikė du vyrukai, gal narkotikų prekeiviai, gal žaliūkai iš kokios nors gaujos, o auka – moteris, ne kartą matyta gatvėje, labai išsekusi, ligota. Jos irgi negelbėjau. Jie nuvilko ją patiltėn kvatodami ir tyčiodamiesi, o ji priešinosi, įnirtingai ir beprasmiškai. Staiga ji išvydo mane. Mudviejų žvilgsniai susitiko tą amžiną, nepamirštamą akimirką, ir aš apsisukusi leidausi į kojas.

Per tuos mėnesius Las Vegase pinigų netrūko, bet aš nesugebėjau sutaupyti lėktuvo bilietui į Kaliforniją. Buvo jau per vėlu net galvoti skambinti Ninei. Mano vasaros nuotykis virto katastrofa, ir aš negalėjau niekuo dėtos močiutės velti į Brendono Limano piktadarystes.

Apsivilkusi chalatą, iš saunos nuėjau į sporto klubo baseiną, užsisakiau limonado, iš buteliuko, kurį visada nešiodavausi rankinuke, kliūstelėjau degtinės, įsimečiau į burną dvi raminamąsias tabletes ir dar kažkokią: vartojau tiek įvairių spalvų ir formų tablečių, kad jų nebeskyriau. Išsipleikiau šezlonge kuo toliau nuo būrelio protiškai atsilikusių jaunuolių, drauge su prižiūrėtojais mirkstančių vandenyje. Kitokiomis aplinkybėmis būčiau su jais pažaidusi, buvau juos mačiusi kelis kartus, su jais vieninteliais nebijojau bendrauti, nes jie nekėlė grėsmės Brendono Limano saugumui, bet man skaudėjo galvą, norėjau pabūti viena.

Kai pamažėle užplūdo palaimingoji tablečių ramybė, per garsiakalbį išgirdau Lauros Baron vardą. Niekada to nebuvo

pasitaikę. Pamaniau gerai nenugirdusi ir nepajudėjau iš vietos, kol nepakartojo, tuomet priėjau prie vidinio telefono, susisiekiau su registratūra, ir man pranešė, jog kažkas manęs ieško, ir labai skubiai. Basa, vienu chalatu nuėjau į vestibiulį ir pamačiau labai susijaudinusį Fredį. Jis paėmė man už rankos, pasivedėjo į kampą ir vos valdydamasis pranešė, kad Džo Martinas ir Kinas nužudė Brendoną Limaną.

– Išvarpė jį kulkomis, Laura!

– Ką čia šneki, Fredi?

– Visur pritaškyta kraujo, smegenų... Bėk kuo greičiau, tave irgi nužudys! – išpoškino jis.

– Mane? Kodėl?

– Vėliau paaiškinsiu, lekiam, paskubėk.

Nudūmiau rengtis, pasiėmiau visus pinigus ir grįžau pas Fredį, kuris blaškėsi kaip pantera, budriai stebimas registratūros tarnautojų. Išbėgome į gatvę ir nuskubėjome, stengdamiesi neatkreipti į save praeivių dėmesio. Už poros kvartalų pagaliau pagavome taksi. Nuvažiavome į motelį Las Vegaso pakrašty, tris kartus persėsdami į kitą taksi, kad sumėtytume pėdas, ir pakeliui nusipirkome plaukų dažų, butelį stipraus džino ir butelį paprasto. Užmokėjau už vieną naktį, ir mudu užsirakinome kambaryje.

Kol juodai dažiausi plaukus, Fredis papasakojo, kad Džo Martinas ir Kinas visą dieną tai ateidavo į būstą, tai išeidavo, karštligiškai kalbėjosi mobiliaisiais, nekreipdami į jį dėmesio. „Rytą prastai jaučiausi, Laura, juk žinai, kaip man kartais atsitinka, bet susivokiau, kad tiedu šunsnukiai kažką rezga, ir, tysodamas ant čiužinio, pastačiau ausis. Jie mane pamiršo, o gal

manė, kad aš apkvaišęs nuo narkotikų.“ Iš telefono pašnekesių ir jų kalbų Fredis pagaliau suvokė, jog kažkas vyksta.

Vyrai sužinojo, kad Brendonas Limanas kažkam užsakė juos nužudyti, bet nežinia kodėl tas asmuo to nepadarė, priešingai, juos perspėjo, liepė sučiupti Brendoną Limaną ir iškvosti, kur jis slepia pinigus. Iš pagarbaus Džo Martino ir Kino tono Fredis suprato, kad paslaptingasis pašnekovas – valdžios atstovas. „Nespėjau duoti žinios Brendonui. Neturėjau telefono ir pritrūko laiko“, – virkavo vaikinukas. Brendonas Limanas Fredžiui buvo beveik kaip giminė, rado jį gatvėje, nekeldamas jokių sąlygų suteikė pastogę, maistą ir globą, niekada nebandė jo perauklėti, atpratinti nuo ydų ir mėgavosi jo sąmojais ir repo spektakliais. „Kelis kartus jis mane pagavo bevagiant, Laura, ir žinai, ką padarė, užuot nubaudęs? Pasakė, kad verčiau būčiau paprašęs, ir jis būtų davęs.“

Džo Martinas laukė Limano garaže, kur jis turėjo pastatyti automobilį, o Kinas tykojo būste. Fredis gulėjo ant čiužinio, apsimesdamas miegantis, ir girdėjo, kaip Kinas gauna žinią, jog atvažiuoja šefas. Filipinietis išbėgo tekinas, o Fredis, truputį atsilikęs, nusekė įkandin.

„Acura“ įvažiavo į garažą, Limanas išjungė variklį ir buvo belipąs iš automobilio, bet veidrodėlyje išvydo du žmones, užstojusius duris. Per ilga įpratęs nepasitikėti žmonėmis, instinktyviai išsitraukė ginklą, puolė ant žemės ir šovė, netardamas nė žodžio. Tačiau Brendonas Limanas, paprastai taip rūpinęsis saugumu, nesirūpino savo revolveriu. Fredis niekada nebuvo matęs jo valant ar bandant taiklumą kaip Džo Martinas ir Kinas, kurie mokėjo per kelias sekundes išardyti ir sunarstyti savo ginklus. Aklomis šovęs į garaže dūluojančius šešėlius, Brendonas Limanas priartino savo žūtį, nors ir šiaip jau jie

būtų jį išvarpę kulkomis. Žudikai išpleškino visus šovinius į šefą, įstrigusį tarp automobilio ir sienos.

Matęs visą tą susidorojimą, Fredis išbėgo dar nepasibaigus sumaiščiai, kad vyrai nespėtų jo pastebėti.

– Kodėl, tavo galva, jie nori mane nužudyti? Su tuo neturiu nieko bendra, Fredi, – nustebau aš.

– Jie manė, kad važiuoji drauge su Brendonu. Norėjo sučiupti jus abu, sakė, kad tu daug ką žinai. Sakyk, Laura, į kokį velnią tu įsivėlusi?

– Niekur aš neįsivėlusi! Nesuprantu, ko tie tipai iš manęs nori!

– Ko gero, Džo ir Kinas nulėkė tavęs ieškoti į sporto klubą, vienintelę vietą, kur tu galėtum būti. Tikriausiai atvažiavo po kelių minučių, mums išėjus.

– Ką man dabar daryti, Fredi?

– Būk čia, kol mums dingtelės kokia nors mintis.

Atkimšome butelį džino ir, gulėdami šalia vienas kito, gėrėme paeiliui, kol mirtinai nusitašėme.

Atsipeikėjau po kelių valandų nepažįstamame kambaryje, nieko neprisimindama ir jausdamasi taip, lyg būčiau begemoto pritrėkšta, o akys būtų prismaigstytos adatų. Sukaupusi visas jėgas, kėliausi, griuvau ant grindų ir vos spėjau nuropoti į vonios kambarį – kai tik apkabinau unitazą, iš gerklės ištryško čiurkšlė, tokia pat smardi kaip iš kanalizacijos vamzdžio. Tysojau leisgyvė ant linoleumo, drebėdama, prikartusia burna, surakintais viduriais, gaikščiodama ir vapėdama: noriu mirti, noriu mirti. Po geros valandos pajėgiau apsiprausti veidą ir išsiskalauti burną, baisėdamasi veidrodyje šmėkšančia

nepažįstamąja juodais plaukais ir mirtinai perbalusiu veidu. Pristigo jėgų nukėblinti iki lovos, vaitodama susmukau ant grindų.

Vėliau kažkas triskart pabeldė į duris, lyg iš patrankos būtų triskart iššovę, ir ispaniška tartimi sušuko, kad atėjo valyti kambario. Laikydamasi sienų, nukiūtinau prie durų, pravėrusi pasiunčiau tarnautoją velniop ir pakabinau lentelę, kad netrukdytų; paskiau vėl kritau ant kelių. Keturpėsčia nuropojau prie lovos, jauste nujausdama baisų nenusakomą ir neišvengiamą pavojų. Negalėjau prisiminti, kodėl esu tame kambaryje, tačiau nuojauta sakė, jog tai ne haliucinacija ir ne košmaras, o kažkas tikra ir siaubinga, kažkas susiję su Fredžiu. Smilkinius vis stipriau veržė geležinis vainikas, ir aš vos girdimu balsu šaukiau Fredį. Pagaliau, pavargusi, puolusi į neviltį, ėmiau ieškoti jo po lova, tualete, vonios kambaryje – gal jis tyčia slapstosi? Niekur jo neaptikau, bet radau man paliktą maišelį kreko, pypkę ir žiebtuvėlį. Kaip paprasta ir pažįstama!

Krekas buvo Fredžio rojus ir bausmė, mačiau jį vartojant kas dieną, bet šefas man buvo uždraudęs net pabandyti. Klusni mergaitė! Velniop! Vos gebėjau judinti rankas, galvą taip skaudėjo, kad beveik nieko nemačiau, šiaip ne taip įbėriau trupinių į pypkę ir spragtelėjau žiebtuvėlį – nežmoniškas darbas. Apdujusi, eidama iš proto, laukiau begalines sekundes, kol įkais vaškiniai trupiniai, jausdama, kaip stiklinis vamzdelis degina pirštus ir lūpas, galiausiai giliai įkvėpiau palaimingąjį debesėlį, šleikščiai atsiduodantį benzinu ir mentoliu, iškart dingo nerimas ir būgštavimai, ir pakilau į palaimos viršūnes, lengvutė, skraji nelyginant vėjo nešamas paukštis.

Gana trumpai jaučiausi laiminga, nenugalima ir staiga trenksmingai grįžau į kambario prieblandą. Dar vienas įkvė-

pimas iš stiklinio vamzdelio ir dar vienas. Kur Fredis? Kodėl paliko mane neatsisveikinęs, nieko nepaaiškinęs? Turėjau šiek tiek pinigų, svyruodama nuėjau nusipirkti dar vieno butelio ir grįžusi užsirakinau savo urve.

Taip pagret gurkšnodama degtinę ir traukdama dūmą, plūduriavau dvi paras nevalgiusi, nemiegojusi, nesipraususi, visa aptekusi vėmalais, nes neturėjau jėgų nukėblinti į vonios kambarį. Išsibaigus alkoholiui ir kvaišalams, iškračiau rankinuką ir radau paketėlį kokaino, kurį bemat sušniaukiau, ir buteliuką su trimis migdomųjų tabletėmis – tas nutariau pataupyti. Išgėriau dvi tabletes, o kadangi nė kiek nepaveikė, nurijau ir trečią. Nežinia, ar miegojau, ar šiaip tysojau be nuovokos, laikrodis rodė beprasmius skaičius. Kokia šiandien diena? Kur esu? Nenuvokiau. Atsimerkiu, dūstu, mano širdis – bomba su laikrodiniu mechanizmu, tik tak tik tak, tiksi vis greičiau, jaučiu, kaip srovė mane neša, blaško, girdžiu priešmirtinį kriokimą, paskiau tuštuma.

Mane vėl pažadino beldimas į duris ir griausmingas riksmas – šįkart tai buvo motelio vadybininkas. Pasikišau galvą po pagalvėmis, melsdama kokios nors atgaivos, bent vieno palaimingojo dūmelio, kokio nors kvaišalo. Du vyrai išlaužė duris ir įsiveržė keikdamiesi ir grasindami. Sustojo kaip nudiegti, išvydę siaubo apimtą, traukulių tampomą pamišėlę, vapančią nesąmones dvokiančia kiaulide paverstame kambaryje, tačiau, visko matę tame blogos šlovės motelyje, iškart suprato, kas atsitiko. Privertė mane apsirengti, griebė už rankų, nuvilko laiptais žemyn ir išmetė į gatvę. Atėmė vienintelius vertingus daiktus, firminį rankinuką ir akinius nuo saulės, bet grąžino

tapatybės liudijimą ir piniginę su likusiais dviem doleriais ir keturiasdešimt centų.

Lauke buvo karšta kaip per gaisrą, išskydęs asfaltas per puspadžius degino kojas, bet aš nieko neėmiau į galvą. Man rūpėjo nebent gauti ko nors, kad numaldyčiau nerimą ir baimę. Neturėjau kur eiti ir į ką kreiptis pagalbos. Prisiminiau žadėjusi paskambinti Brendono Limano broliui, bet tai neskubu, taipgi prisiminiau lobius tame būste, kur gyvenau pastaruosius mėnesius, kalnus pasakiškų miltelių, neįkainojamų kristalų, stebuklingų tablečių, kurias sverdavau, skaičiuodavau, kruopščiai berdavau į plastikinius maišelius, ten net didžiausias vargeta atrasdavo savo rojaus kampelį, nors ir trumpai valandėlei. Kadangi nieko negausiu nei garažų urvuose, nei pirmo ar antro aukšto kapinynuose, kadangi nesutiksiu nė vieno, kuris dėl Dievo meilės man ko nors duotų... Staiga, prašvitus kruopelei likusio proto, prisiminiau, kad artintis prie to kvartalo tolygu savižudybei.

Mąstyk, Maja, mąstyk, kartojau balsu, kaip tolydžio darydavau pastaraisiais mėnesiais. Šitame sušiktame mieste visur pilna kvaišalų, tik reikia paieškoti, paprašyti, pavaikščioti palei motelį nelyginant išbadėjusiam kojotui. Pagaliau, bėdos tektai, praskaidrėjo protas ir ėmiau mąstyti.

Išgrūsta iš motelio, kur mane paliko Fredis, nukėblinau iki degalinės, paprašiau viešojo tualeto rakto ir apsiprausiau, paskui vieną vairuotoją paprašiau pavėžėti, ir jis išlaipino mane už kelių kvartalų nuo sporto klubo.

Kelnių kišenėje turėjau saugyklos spintelių raktelius. Palaukiau prie durų, kol pasitaikys proga įeiti, neatkreipiant į

save dėmesio, ir, kai prisiartino šnekučiuodami trys žmonės, prisidėjau prie jų. Perėjusi vestibiulį, kur buvo registratūra, prie laiptų susidūriau su tarnautoju, ir jis prieš sveikindamasis sutriko, nustebintas mano plaukų spalvos. Sporto klube su niekuo nesikalbėjau, manding, daugelis mane laikė išpuikėle arba kvaile, bet diduma klubo narių mane pažinojo iš matymo, o kai kurie tarnautojai buvo girdėję mano vardą. Tekina nukūriau į persirengimo kambarius ir taip karštligiškai iš spintelių išverčiau viską ant grindų, kad viena moteris paklausė, ar nebūsiu ko nors pametusi; išsikeikiau, neradusi jokio kvaišalo, o ji stebėjo mane veidrodyje. „Ko spoksai, ponia?!“ – sušukau ir tuomet veidrodyje išvydau save tokią, kokią mane matė ji, ir nepažinau pamišėlės paraudusiomis akimis, dėmėtu veidu, su juodu žvėreliu ant galvos.

Šiaip ne taip sukišau viską į spinteles, įmečiau į šiukšlių dėžę nešvarius drabužius ir Brendono Limano duotą mobilųjį telefoną, kurio numeris žudikams buvo žinomas, išsimaudžiau dušinėje ir staigiai išsitrinkau galvą, manydama, kad galėčiau parduoti dar vieną likusią firminę rankinę ir man kelioms dienoms užtektų pinigų kvaišalams. Apsivilkau juodą suknelę, kitus drabužius sukišau į plastikinį maišą ir nė nebandžiau pasigražinti, nes drebėjau nuo galvos iki kojų, o ir rankos neklausė.

Moteriškė vis dar stypsojo ten, apsisupusi rankšluosčiu, su džiovintuvu rankoje, nors plaukai buvo sausi, spoksojo į mane svarstydama, ar verta paskambinti saugos tarnybai. Nutaisiusi šypseną, paklausiau, ar nenorėtų įsigyti rankinės, pridūriau, jog tai tikra „Louis Vuitton“, beveik nauja, man pavogė piniginę ir neturiu pinigų grįžti į Kaliforniją. Ji niekinamai išsišiepė, bet, godumo įveikta, priėjo pasižiūrėti ir pasiūlė šimtą dolerių.

Parodžiau jai didžiuoju pirštu nešvankų gestą ir iškūriau pro duris.

Toli nenuėjau. Nuo laiptų, iš kur vėrėsi vaizdas į registratūrą, pro stiklines duris pamačiau Džo Martino ir Kino automobilį. Tikriausiai budėjo čia kas dieną, įsitikinę, kad anksčiau ar vėliau ateisiu į klubą, o gal jų informatorius pranešė, tokiu atveju vienas tikriausiai ieško manęs pastate.

Įveikusi baimę, akimirką sukauščiusią mane vietoje, pasukau į kitą sveikatingumo centro pastato sparną su Buda, aukojamaisiais žiedlapiais, paukščių muzika, vanilės kvapu ir ąsočiais vandens, kuriame plūduriuoja agurkų griežinėliai. Masažuotojai ir masažuotojos vilkėjo turkio spalvos chalatais, visas kitas personalas – kaip du vandens lašai panašios merginos – rausvais. Man buvo gerai pažįstama sveikatingumo centro aplinka, nes tai buvo vienas Brendono Limano man leidžiamų prabangos dalykų, nepastebimai šmurkštelėjau į vieną koridorių ir įlindau į kabiną. Užsirakinau ir uždegiau šviesą – atseit, užimta. Niekas nesiveržia, degant raudonai lemputei. Ant stalo stovėjo vandens kaitintuvas su eukaliptų lapais, keli buteliukai su grožio produktais, gulėjo plokšti masažo akmenys. Nustūmiau kremus ir trimis gurkšniais ištuštinau losjono butelį, bet man nė kiek nepalengvėjo – matyt, buvo labai mažai alkoholio.

Kabinoje galėjau jaustis saugiai – bent jau vieną valandą, kol paprastai trunka procedūra, tačiau neilgai trukus man pasidarė bloga toje uždaroje erdvėje, kambarėlyje be lango, su vienintelėmis durimis, kur pykino nuo aitraus lyg dantų gydytojo kabineto kvapo. Negalėjau ilgiau ten tūnoti. Apsirengusi dar

užsimečiau ant suolelio pamestą chalatą, rankšluosčiu nelyginant turbanu apsivyniojau galvą, veidą išsitepiau storu kremo sluoksniu ir išėjau į koridorių. Širdis apmirė: su tarnautoja rausvu chalatu kalbėjosi Džo Martinas.

Mane pagavo paniškas noras bėgti, bet susitvardžiusi kuo ramiausiai nukėblinau koridoriumi į kitą pusę, ieškodama tarnybinio išėjimo, kuris turėjo būti ne per toliausia. Praėjau pro kelias uždarytas kabinas, kol pagaliau išvydau platesnes duris, stumtelėjau jas ir atsidūriau tarnybinių laiptų aikštelėje. Aplinka labai skyrėsi nuo jaukaus sveikatingumo centro pasaulio: po kojomis plokštės, sienos betoninės, nedažytos, akis rėžianti šviesa, gerai pažįstamas cigarečių tvaikas ir moterų balsai, girdimi iš apatinio aukšto. Prisiglaudusi prie sienos, palaukiau amžinybe virtusią valandėlę, nesiryždama nei lipti apačion, nei grįžti į sveikatingumo centrą, bet pagaliau moterys parūkiusios dingo. Nusivaliau nuo veido kremą, numečiau rankšluostį ir chalatą į kertę ir nusileidau į pastato apačią, kur mes, klubo nariai, niekada nenuklysdavome. Atidariau pirmas pasitaikiusias duris ir atsidūriau didelėje salėje, kur po gausybe susikryžiuojančių vandentiekio ir oro kondicionavimo vamzdžių dunksojo milžiniškos skalbimo ir džiovinimo mašinos. Durys vėrėsi ne į gatvę, kaip tikėjausi, bet į baseiną. Grįžau atgal ir susiriečiau kampe, pasislėpusi už kalno panaudotų rankšluosčių, nepakenčiamame skalbyklos karštyje ir ūžesyje. Nutariau niekur neiti, kol Džo Martinas prisipažins pralaimėjęs ir pasišalins.

Slinko minutės tame griausmingame povandeniniame laive, ir baimę pakliūti į Džo Martino rankas vis labiau stelbė nenumaldomas noras *įsišauti*. Jau kelios dienos buvau nevalgiusi, netekau daug skysčių, galva svaigo ir traukuliai tampė

vidurius. Nutirpo rankos ir kojos, akyse svaiginamu greičiu sukosi įvairiaspalviai taškeliai – tikras LSD košmaras. Netekau laiko nuovokos, gal valanda praslinko, gal kelios, nesuvokiau, ar buvau užsnūdusi, ar nualpusi. Man regis, vaikščiojo skalbyklos tarnautojai, nešiojo skalbinius, bet manęs nepastebėjo. Galiausiai išropojau iš savo slėptuvės, vargais negalais atsistojau ir, svaigdama, laikydamasi sienos, nukėblinau lyg švino pripiltomis kojomis.

Lauke buvo dar šviesu, gal šešta ar septinta valanda vakaro, baseine – pilna žmonių. Tai buvo metas, kai sporto klubą būriais užplūsta miesto įstaigų tarnautojai. Kaip tik tuo metu Džo Martinas ir Kinas ruošdavosi savo žygiams – vadinasi, tikriausiai jie jau išvažiavę. Išsipleikusi šezlonge, kvėpavau chloruoto vandens smarve, nedrįsdama nerti į baseiną – turėjau būti pasirengusi prireikus leistis į kojas. Keiktelėjusi pro dantis, nes ten buvo prekiaujama tik sveikatingais gėrimais, jokio alkoholio, paprašiau kelnerį sutaisyti vaisinį kokteilį, o sumą įrašyti į mano sąskaitą. Patraukiau keletą gurkšnių to tiršto gėralo, bet pasišlykštėjusi pastačiau taurę į šalį. Pagalvojau, kad beprasmiška gaišti brangų laiką, ir ryžausi rizikuoti – prasmukti pro registratūrą, tikėdamasi, kad jau bus pasibaigusi tų niekšų informatoriaus pamaina. Man pasisekė – išėjau kaip niekur nieko.

Norint patekti į gatvę, reikėjo pereiti automobilių stovėjimo aikštelę, tuo metu pilnut pilnutėlę. Iš tolo pamačiau vieną klubo narį, geros formos keturiasdešimtmetį, į bagažinę dedant krepšį, prisiartinau paraudusi iš gėdos ir paklausiau, ar rastų laiko išgerti su manim taurelę. Nežinia, iš kur ėmiau tiek drąsos. Apstulbintas tokio akiplėšiško puolimo, vyriškis akimirką svarstė, kas aš tokia būsiu: jeigu buvo mane matęs, dabar ne-

atpažino, be to, jam neatrodžiau panaši į gatvinę. Nužvelgęs mane nuo galvos iki kojų, jis gūžtelėjo pečiais, įsėdo į automobilį ir nuvažiavo.

Per savo trumpą gyvenimą esu pridariusi nemaža riktų, bet iki šiol nebuvau taip žemai puolusi. Fedžvikas mane pagrobė ir išžagino, buvau ne akiplėša, o auka. Dabar tai jau kas kita, man būtų gėda įvardyti savo elgesį. Netrukus pastebėjau kitą vyriškį, kokių penkiasdešimties ar šešiasdešimties metų, pilvotą, trumpomis kelnėmis, baltomis blauzdomis su išsišovusiomis mėlynomis venomis, einant prie savo automobilio, ir nusekiau iš paskos. Šįkart man pasisekė... o gal priešingai, nežinau. Jeigu ir šis būtų mane atstūmęs, gal nebūčiau nuėjusi tokiais kreivais keliais.

Vien pagalvojus apie Las Vegasą, mane ima pykinti. Manuelis primena man, jog visa tai atsitiko vos prieš kelis mėnesius, dar šviežia atmintyje, tvirtina, kad laikas padės užgydyti žaizdas ir kada nors apie tą gyvenimo tarpsnį kalbėsiu su ironija. Taip jis tik šneka, bet kitaip galvoja, nes niekada neužsimena apie savo praeitį. Tariausi pripažinusi savo klaidas, netgi truputį didžiavausi – juk jos mane užgrūdino, bet dabar, susipažinusi su Danielu, norėčiau, kad mano praeitis nebūtų tokia spalvinga, kad galėčiau oriai jaustis. Juk aš, o ne kas kitas, buvau toji mergina, automobilių stovėjimo aikštelėje nukabinusi pilvūzą išsiplėtusiomis kojų venomis; aš buvau toji mergina, pasiruošusi parsiduoti už gurkšnį alkoholio, bet dabar esu kitokia. Čia, Čilojėje, gavau progą pradėti gyvenimą iš naujo, turiu tūkstantį galimybių, tačiau kartais nesugebu numaldyti pabudusios sąžinės.

Tasai senis trumpomis kelnėmis buvo pirmas iš kelių vyrų, porą savaičių palaikiusių man gyvybę, kol pagaliau man visa tai įgižo. Šitaip prekiauti savimi buvo baisiau nei kęsti alkį, baisiau nei negauti dozės. Niekada – nei girta, nei apsvaigusi nuo kvaišalų – negalėjau nusikratyti šiurpaus nuopuolio jausmo, visad atrodė, jog į mane žiūri senelis skausmo sugelta širdimi. Vyrai piktnaudžiavo mano drovumu ir nepatyrimu. Palyginti su kitomis to paties pero moterimis, buvau jauna, geros išvaizdos, būčiau galėjusi tvarkytis kur kas protingiau, bet parsiduodavau už stiklą alkoholio, žiupsnelį baltų miltelių, saują geltonų dribsnių. Padoresnieji pavaišindavo viskiu bare arba pasiūlydavo kokaino, prieš vesdamiesi į viešbutį; kiti nupirkdavo nebent butelį degtinės ir visą reikalą atlikdavo automobilyje. Kai kas duodavo dešimt ar dvidešimt dolerių, kai kas išgrūsdavo į gatvę niekuo neatsilyginę: nežinojau, kad pridera atsiskaityti iš anksto, o kai sužinojau, nebuvau nusiteikusi toliau eiti tuo keliu.

Su vienu klientu pagaliau išbandžiau heroiną, susišvirkščiau tiesiai į veną ir prakeikiau Brendoną Limaną, draudusį man patirti tokią pat kaip ir jis rojaus palaimą. Neįmanoma aprašyti tos akimirkos, kai dieviškasis skystis patenka į kraują. Mėginau parduoti savo menką labą, bet niekas juo nesidomėjo, nebent gavau šešiasdešimt dolerių už firminį rankinuką, prie kirpyklos durų ilgai įkalbinėjusi vietnamietę. Kainavo dvidešimt kartų brangiau, bet būčiau pardavusi ir už pusę gautos sumos, tokia buvo prispyrusi bėda.

Nebuvau pamiršusi nei Adamo Limano telefono numerio, nei Brendonui prižadėto skambučio broliui, jei kas nors jam atsitiktų, bet nepaskambinau, nes pati ketinau važiuoti į Bitį ir pasisavinti visus tuos turtus, sukrautus į krepšius. Tačiau to-

kiam planui įvykdyti reikėjo strategijos ir blaivaus proto, kurio tuo metu man stigo.

Sakoma, kelis mėnesius pagyvenęs gatvėje, žmogus galutinai atsiduria užribyje, nes įgyja pavargėlio bruožų, praranda tapatybę ir ryšius su bendruomene. Mano atveju tai įvyko labai greitai: per tris savaites nugrimzdau į patį dugną. Smukau siaubingai sparčiai į tą skurdo, smurto, purvo prarają, nusikaltėlių ir jų aukų, pamišėlių ir narkomanų pasaulį, gyvuojantį lygia greta su kasdieniu miesto gyvenimu, į tą pasaulį, kur nėra nei draugystės, nei užuojautos, kur įmanoma išgyventi tik trypiant kitus. Gyvenau arba apsvaigusi nuo kvaišalų, arba jų manydamasi, suskretusi, prasmirdusi ir susivėlusi, kiekvieną dieną vis labiau pakvaišusi, vis didesnė ligonė. Skrandis priimdavo ne daugiau kaip du kąsnius, be perstojo kosėjau ir skrepliavau, būdavo sunku praplėšti pūliuojančias akis, kartais netekdavau sąmonės. Užsipiktino adatų dūrių vietos, ant rankų atsivėrė žaizdos, mirgėjo mėlynės. Naktimis bastydavausi iš vienos vietos į kitą: klajoti buvo saugiau nei miegoti, o dieną ieškodavau kokios nors užlandos, kur galėčiau pasislėpusi pailsėti.

Su popieriniu puodeliu prašydama išmaldos gatvėje prie prekybos centro ar bažnyčios durų – ten greičiausiai pabusdavo praeivių sąžinė, patyriau, kad saugiausia būti visų akivaizdoje. Vienas kitas įmesdavo monetų, bet niekas neužkalbindavo: skurdas nūnai kaip kadaise raupsai – kelia pasišlykštėjimą ir baimę.

Vengiau tų vietų, kur anksčiau dažnai vaikščiodavau, tokių kaip Strip bulvaras, nes ten lankydavosi ir Džo Martinas su Kinu. Elgetos ir narkomanai, kaip ir žvėrys, ženklina savo

teritoriją ir apsiriboja keliais kvartalais, tačiau vargas gainiojo mane po miestą, ir aš, nepaisydama rasinių kliūčių, klaidžiojau po juodaodžių, lotynų amerikiečių, azijiečių rajonus. Niekada neužtrukdavau kelių valandų vienoje vietoje. Negebėdavau atlikti papraščiausių dalykų, kaip antai: pavalgyti ar nusiprausti, bet įsimiklindavau prasimanyti alkoholio ir kvaišalų. Visada budri kaip vaikoma lapė vaikščiodavau greitai, su niekuo nesikalbėdavau, kiekviename kampe tykojo priešai.

Pradėjau girdėti balsus ir kartais pati nustebdavau į juos atsakydama, nors žinojau, kad jie netikri, nes tokių atvejų buvau mačiusi, stebėdama Brendono Limano pastato įnamius. Fredis pašaipiai vadindavo juos „fantomais“, bet, kai jam būdavo bloga, „fantomai“ atgydavo kaip tie jį kankinantys, taip pat nematomi vabzdžiai. Vos išvydusi juodą automobilį, panašų į mano persekiotojų, ar iš pažiūros pažįstamą žmogų, nerdavau priešinga kryptimi, bet niekada nepraradau vilties surasti Fredį. Prisimindavau jį su dėkingumu ir apmaudu, nesuvokdama, kodėl jis dingo, kodėl manęs neieško, nors pažįsta visus šio miesto užkaborius.

Kvaišalai numaldydavo alkį ir fizinį skausmą, bet traukuliai nepraeidavo. Man gėlė sąnarius, nuo nešvaros niežėjo kūną, kojas ir nugarą išbėrė keistais spuogeliais, kuriuos nukasydavau iki kraujų. Staiga prisimindavau, kad esu nevalgiusi dvi ar tris dienas, tuomet vilkdama kojas kėblindavau į moterų globos būstinę arba į pavargėlių eilutę prie Šv. Vincento Pauliečio draugijos namų, kur visada gaudavau lėkštę karšto maisto. Kur kas sunkiau būdavo rasti vietą pamiegoti. Naktį temperatūra nebūdavo žemesnė kaip dvidešimt laipsnių, bet visiškai išsekusi labai šaldavau, ir Gelbėjimo armija man davė vilnonę antklodę. Ši tauri organizacija man labai padėjo, nereikėjo

vežiotis mantos prekybos centre vogtu vežimėliu kaip kitiems benamiams, nes drabužiams susmirdus ar pasidarius pernelyg duksliems, pakeisdavau juos Gelbėjimo armijoje. Gana greit stipriai sulysau, išsišovė raktikauliai ir klubikauliai, o į kadaise raumeningas kojas buvo gailu žiūrėti. Iki gruodžio mėnesio neturėjau progos pasisverti, o pasisvėrusi pamačiau, kad per du mėnesius netekau trylikos kilogramų.

Viešieji tualetai buvo nusikaltėlių ir ištvirkėlių lindynės, tačiau nebuvo kitos išeities – tekdavo užsiimti nosį ir jais naudotis, juo labiau kad parduotuvių ir viešbučių tualetai man buvo neprieinami, būčiau akimoju išgrūsta į gatvę. Taip pat negalėjau įeiti į degalinių tualetus – tarnautojai neduodavo rakto. Taip trūkčiagalviais nusiritau pragaro laiptais, kaip ir diduma nuskurėlių, elgetaujančių gatvėse ar vagiančių, kad išgalėtų įsigyti žiupsnelį kreko, metileno, rūgšties, gurkšnelį ko nors stipresnio, gailaus, deginančio. Pigiausias ir veiksmingiausias buvo alkoholis, kaip tik tai, ko man reikėjo. Taip praslinko spalis ir lapkritis; aiškiai neprisimenu, kaip gyvenau, bet labai gerai pamenu trumpas euforijos akimirkas, o paskiau gėdingą kitos dozės medžioklę.

Niekada nesisėsdavau prie stalo, jei turėdavau pinigų, nusipirkdavau meksikietiškų papločių su įdaru arba mėsainių ir beregint išvemdavau juos keturpėsčia ropodama gatve degančiu skrandžiu, išopėjusia burna, žaizdotomis lūpomis ir šnirpšlėmis – nei švaros, nei malonumo, stiklo šukės, tarakonai, atmatos, nė vienas praeivis nenusišypso, neištiesia pagalbos rankos, pasaulis pilnas narkotikų prekeivių, narkomanų, vagių, nusikaltėlių, prostitučių ir pamišėlių. Man skaudėjo visą kūną. Nekenčiau prakeikto savo kūno, nekenčiau prakeikto gyvenimo, nekenčiau, kad esu prakeikta silpnavalė ir

nebandau pabėgti, nekenčiau prakeiktos savo sielos, prakeikto savo likimo.

Las Vegase ištisomis dienomis netekdavo su kuo nors pasisveikinti, išgirsti žodį iš gyvo žmogaus ar paspausti kam rankos. Vienatvė, ledine letena prispaudusi krūtinę, mane taip priveikė, kad neatėjo į galvą paprasčiausia mintis surinkti telefono numerį ir paskambinti į namus Berklyje. Būtų užtekę tik vieno dalyko – telefono; bet tuo metu jau buvau praradusi visas viltis.

Iš pradžių, kai dar turėjau jėgų bėgioti, slampinėdavau palei lauko kavines ir restoranus, kur prie staliukų sėdėdavo rūkoriai, ir, jei kuris netyčia palikdavo ant staliuko pakelį cigarečių, pripuldavau vienu šuoliu ir nusinešdavau, o paskiau išmainydavau į kreką. Buvau išbandžiusi visas nuodingas medžiagas, kokių tik įmanoma prasimanyti gatvėje, išskyrus tabaką, nors kvapas man patinka – primena Tėvuką. Vogdavau vaisius iš autoparduotuvių, šokolado plyteles iš stoties kioskų, bet nesugebėjau išmokti vogti, kaip nesugebėjau išmokti gėdingo prostitutės amato. Fredis buvo specialistas, pasak jo, pradėjęs vogti dar vystykluose, ir rodė man įvairias gudrybes, bandydamas kai ko išmokyti. Aiškino, kad moterys visiškai nesaugo savo rankinių, karsto ant kėdžių atlošų, parduotuvėse kur nors pasideda, rinkdamosi ar matuodamosi drabužius, kirpyklose numeta ant grindų, autobuse pasikabina ant peties, kitaip sakant, prašyte prašosi išvaduojamos nuo jų. Fredis turėjo nematomas rankas, stebuklingus pirštus ir buvo miklus ir pasalus kaip gepardas. „Įdėmiai žiūrėk, Laura, neatplėšk nuo manęs akių“, – būdavo, sako jis, mesdamas man iššūkį. Įeiname į prekybos centrą, jis apsižiūri, ieškodamas aukos, vaikščioja

su mobiliuoju telefonu prie ausies, apsimesdamas, kad šnekasi su kuo nors visu balsu, prisėlina prie išsiblaškiusios moters, iš rankinės ištraukia piniginę, man nespėjus pastebėti, ir ramiai nueina sau, tebekalbėdamas telefonu. Taip pat gražiai mokėdavo išlaužti automobilio spyną arba pro vienas duris įeiti į parduotuvę ir išeiti pro kitas, nešinas keliais buteliukais kvepalų ar laikrodžiais.

Bandžiau ir aš pasinaudoti Fredžio pamokomis, bet man pristigdavo savitvardos, neišlaikydavo nervai, dėl varganos išvaizdos atrodžiau įtartina; parduotuvėse pardavėjai nenuleisdavo nuo manęs akių, gatvėje žmonės manęs šalindavosi: dvokiau kanalizacija, plaukai buvo riebaluoti, veido išraiška nuožmi.

Spalio vidury orai pasikeitė, naktį atšaldavo, ir aš apsirgau, šlapinausi kas akimirką, jausdama aštrų, deginantį skausmą, kuris nurimdavo tik prisirijus kvaišalų. Šlapimo pūslės uždegimas. Supratau, nes kartą, būdama šešiolikos, sirgau, žinojau, kad galima greitai išsigydyti antibiotikais, tačiau Jungtinėse Valstijose be recepto įsigyti antibiotikų daug kebliau nei kilogramą kokaino ar automatą. Sunku buvo vaikščioti, atsitiesti, bet neišdrįsau eiti į skubiosios pagalbos skyrių, nes būčiau apklausiama, be to, ten visada budi policija.

Reikėjo susirasti saugią nakvynę, ir aš nutariau išbandyti laimę pavargėlių prieglaudoje, prastai vėdinamame barake su išrikiuotomis arti viena kitos eilėmis sulankstomų lovų, kur glaudėsi apie dvidešimt moterų ir gausybė vaikų. Labai nustebau, kad ne tiek jau daug tokių kaip aš moterų, susitaikiusių su skurdu; viena kita kalbėjo pati su savimi kaip pamišėlė ar ieškojo kliaučių; visos kitos buvo sveiko proto. Motinos su vaikais atrodė ryžtingos, veiklios, valyvos ir net linksmos, rū-

pinosi vaikais, ruošė jiems valgyti, skalbėsi; viena skaitė daktaro Seuso* knygą kokių ketverių metų mergaitei, kuri mokėjo ją atmintinai ir deklamavo motinai eilėraščius. Ne visi gatvėje atsidūrę žmonės šizofrenikai, kaip manoma, tiesiog jie vargšai, pasenę ar netekę darbo, diduma jų – moterys su vaikais, vyrų pamestos arba pabėgusios nuo smurto.

Prieglaudoje ant sienos kabojo plakatas su žodžiais, amžinai įstrigusiais man į atmintį: „Netekus orumo, neverta gyventi." Orumas? Staiga siaubingai aiškiai supratau, kad tapau narkomane ir girtuokle. Turbūt pelenuose dar ruseno orumo kibirkštėlė, kurios užteko, kad pajusčiau tokią dvasios sumaištį, nelyginant smūgį į krūtinę. Prapliupau verkti priešais tą skelbimą, ir, matyt, tokia nepaguodžiama atrodė mano neviltis, jog netrukus prie manęs priėjo viena patarėja, nusivedė į mažytį kabinetą, pasiūlė puodelį šaltos arbatos ir maloniai paklausė, kuo esu vardu, kokius narkotikus vartoju, ar dažnai, kada vartojau paskutinį kartą, ar kada nors gydžiausi, ar jie galėtų kam nors duoti apie mane žinią.

Atmintinai žinojau močiutės telefono numerį, nebuvau jo pamiršusi, bet paskambinti jai – vadinasi, geisti, kad ji mirtų iš sielvarto ir gėdos, vadinasi, atsisakyti narkotikų ir susitaikyti su priverstine reabilitacija. Nieku gyvu! „Ar turi tėvus?" – neatlyžo patarėja. Užsidegiau pykčiu, kaip atsitikdavo kiekvieną kartą, išgirdus šį klausimą, ir atsakiau keiksmažodžiais. Neprarasdama ramybės, ji palaukė, kol išliesiu pyktį, ir leido man pernakvoti prieglaudoje, pažeisdama taisykles, draudžiančias priimti nakvynėn narkomanus ir girtuoklius.

* Theodor Seuss Geisel (1904–1991) – amerikiečių rašytojas, poetas, vaikiškų knygelių autorius.

Vaikams čia turėta vaisių sulčių, pieno ir sausainių, suaugusiesiems – kavos ir arbatos, buvo vonios kambarys, tualetai, telefonas ir skalbimo mašinos, man visai nereikalingos, nes turėjau tik tuos drabužius, kuriuos vilkėjau, mat plastikinį maišą su skurdžia savo manta kažkur pamečiau. Labai ilgai maudžiausi dušinėje, pirmąsyk per kelias pastarąsias savaites, mėgaudamasi kūną glamonėjančiu karštu vandeniu, muilu, putomis, drimbančiomis nuo galvos, gardžiai kvepiančiu šampūnu. Paskiau teko rengtis tais pačiais smirdinčiais drabužiais. Susiriečiau lovoje, pakuždomis šaukdamasi Ninės ir Tėvuko, melsdama ateiti ir paimti mane ant rankų kaip kitados, pasakyti, kad viskas bus gerai, kad nesijaudinčiau, jie budėsią prie manęs, čiūčia liūlia, dukrele, čiūčia liūlia, saulele, miegok, širdele. Užmigti visada buvo sunku nuo pat gimimo dienos, bet vis viena pailsėjau, nors buvo tvanku ir knarkė moterys. Kai kurios rėkė per miegus.

Prie mano gulto buvo įsitaisiusi motina su dviem vaikais, žindomu kūdikiu ir gražute dvejų ar trejų metų mergyte, jauna, baltoji, strazdanota storulė, matyt, neseniai netekusi būsto, nes dar kūrė planus, turėjo tikslą. Kai susitikome vonios kambaryje, ji man nusišypsojo, o mergytė, žiūrėdama į mane didelėmis apskritomis mėlynomis akimis, paklausė, ar neturiu šuniuko. „Turėjau, šaukdavau jį Toniu“, – atsakiau. Kai moteris pervystė kūdikį, jos rankinėje pastebėjau penkių dolerių banknotą ir jau nebegalėjau išmesti to vaizdo iš galvos. Paryčiais, kai miegamajame pagaliau stojo tyla ir moteris, apsikabinusi vaikus, ramiai miegojo, prisėlinau prie jos lovos, pasirausiau jos rankinėje ir pavogiau pinigą. Paskiau susilenkusi grįžau į lovą, kaip kalė paspraudusi uodegą.

Iš visų nusižengimų ir nuodėmių, padarytų per savo gyvenimą, šito sau labiausiai negaliu atleisti. Pavogiau iš didesnio skurdžiaus nei aš, iš motinos, kuri už tuos pinigus būtų vaikams nupirkusi maisto. Tai nedovanotina. Žmogus be gėdos ir sąžinės – jau nebe žmogus, o besielis padaras.

Aštuntą valandą ryto po pusryčių – bandelės su kava – ta pati patarėja, vakar su manimi kalbėjusi, padavė man popierėlį su reabilitacijos centro duomenimis. „Pasišnekėk su Mišele, ji mano sesuo, tau padės“, – tarė. Išlėkiau nė nepadėkojusi ir sviedžiau popierėlį gatvėje į šiukšlių dėžę. Palaimingųjų penkių dolerių man užteko pigiai ir veiksmingai dozei nusipirkti. Apsieisiu be Mišelės užuojautos.

Tą pačią dieną pamečiau Oregono akademijoje močiutės įduotą Tėvuko nuotrauką, kurią visada nešiojausi. Man pasirodė, jog tai siaubingas ženklas: vadinasi, senelis matė, kaip pavogiau penkis dolerius, ir, nusivylęs manimi, pasišalino, ir dabar netekau jo apsaugos. Baimė, nerimas, noras slėptis, bėgti, prašymas išmaldos – viskas susimaišė, virto košmaru, nedavė ramybės nei dieną, nei naktį.

Kartais netikėtai prisimenu kokią nors to meto sceną gatvėje, lyg žaibas sušvintančią prieš akis, ir nukrečia šiurpas. Kartais pabundu pasruvusi prakaitu, regėdama tokius tikrus, tarytum gyvus, vaizdus. Sapnuoju, kad, be žado klykdama, nuoga bėgu siaurų it gyvatės vingiuojančių gatvelių labirintu, namų durys ir langai aklinai uždaryti, nė gyvos dvasios, nėra ko prašyti pagalbos, kūnas dega, kojos kruvinos, burnoje kartu nuo tulžies, aš vienui viena. Las Vegase atrodė, kad esu pasmerkta amžinai vienatvei, prasidėjusiai po senelio mirties. Tuomet nė negalėjau įsivaizduoti, jog kada nors gyvensiu čia, šioje Čilojės saloje, pasislėpusi, at-

kirsta nuo viso pasaulio, vienui viena tarp svetimų žmonių ir labai toli nuo viso to, kas man pažįstama ir artima, ir nesijausiu vieniša.

Kai susipažinau su Danielu, norėjau padaryti jam gerą įspūdį, ištrinti praeitį ir atskleisti naują puslapį, sugalvoti geresnį savo pačios variantą, tačiau atlieptos meilės akivaizdoje supratau, jog tai neįmanoma ir nesąžininga. Mano asmenybė – tai ankstesnio gyvenimo, įskaitant ir kraupias nuodėmes, rezultatas. Atlikti jam išpažintį buvo pravartu, įsitikinau, kad Maikas O'Kelis sakė teisybę, tvirtindamas, jog demonai netenka galios, kai išvelkame juos iš gelmių, kur jie slapstosi, ir pažvelgiame į juos dienos aky, bet dabar nesu tikra, ar gerai padariau. Man rodos, išgąsdinau Danielą, ir todėl jis neatsakė su tokia pat aistra, kokią jaučiu aš, tikriausiai nebepasitikėjo manimi. Tokia istorija kaip manoji galėjo išgąsdinti ir didžiausią drąsuolį. Be to, jis pats paskatino mane atsiverti. Buvo labai lengva pasakoti net pačius gėdingiausius potyrius, nes jis klausėsi nesmerkdamas manęs, tikriausiai to išmoko studijuodamas. Argi ne taip elgiasi psichiatrai? Klausosi tylėdami. Jis niekada neklausė, kas buvo nutikę, o teiravosi, kaip jaučiuosi dabar, šiuo metu, ir aš pasakojau, kaip man dega oda, kaip plaka širdis, kaip tarytum sunki uola slegia. Patarė man, kad nesistengčiau slopinti tų pojūčių, kad susitaikyčiau su jais nieko nesvarstydama, nes, jei ryšiuos pasekti jo patarimu, jie atsivers kaip skrynios ir mano siela galės nuo jų išsivaduoti.

– Esi daug iškentėjusi, Maja, ir ne tik dėl to, kas tau atsitiko paauglystėje, bet ir todėl, kad likai viena, maža būdama, – užjautė jis mane.

– Likau viena? Nieko panašaus, garbės žodis. Tu neįsivaizduoji, kaip mane lepino seneliai.

– Taip, bet tave pametė motina ir tėvas.

– Taip šnekėjo terapeutai Oregone, bet seneliai...

– Kada nors suprasi per terapijos seansą, – pertraukė jis.

– Jūs, psichiatrai, viską sprendžiate per terapijos seansus!

– Beprasmiška dangstyti psichologines savo žaizdas, reikia duoti joms oro, kad galėtų užsitraukti.

– Oregone man įsipyko terapija, Danielai, bet jeigu prireiktų, galėtum man padėti.

Jo atsakymas buvo veikiau praktiškas nei romantiškas: girdi, tai būtų ilgas projektas, o jis netrukus išvykstąs, be to, pacientui su terapeutu nevalia turėti lytinių santykių.

– Tuomet paprašysiu Tėvuką, kad padėtų.

– Gerai sakai, – nusijuokė jis.

Tuo nelemtu laiku Las Vegase Tėvukas tik kartą mane aplankė. Buvau gavusi tokio pigaus heroino, jog man jis pasirodė įtartinas. Žinojau, kad narkomanai kartais miršta apsinuodiję šlykštynėmis, sumaišytomis su kvaišalais, bet poreikis buvo toks didelis, kad neatsispyriau pagundai. Sušniaukiau jį prišnerkštame viešajame tualete. Neturėjau švirkšto, tad negalėjau susileisti, gal tai mane ir išgelbėjo. Vos įkvėpus, smilkiniuose lyg mulas kanopomis sudundėjo, iššoko širdis, ir greičiau nei per minutę pasijutau lyg suvyniota į juodą antklodę, ėmiau dusti gaudydama orą. Smukau ant grindų, keturiasdešimties centimetrų plote tarp unitazo ir sienos, ant panaudotų tualetinio popieriaus nuoplaišų, amoniako tvaike.

Miglotai suvokiau, kad mirštu, bet, užuot išsigandus, mane apėmė palengvėjimas. Plūduriavau juodame vandenyje, grimzdama ir vis labiau atsipalaiduodama kaip sapne, džiaugdamasi,

jog palengva krintu į tos skystos prarajos dugną ir pagaliau baigiasi mano gėdingas gyvenimas, iškeliauju, iškeliauju anapus, pabėgu nuo savo gyvenimo farso, melo ir teisinimosi, nuo tos nenaudėlės, nedorėlės ir bailės, kokia buvau, nuo tos, kuri kaltino tėvą, močiutę ir visą pasaulį, pati būdama kvaila, nuo tos vargetos, kuri, vos sulaukusi devyniolikos, sudegino visus tiltus, sužlugo, įkliuvo į žabangas, pražudė save, nuo tos nuspuogusios utėlėtos nuodvasos, kokia tapau, nuo tos netikėlės, gulančios su vyrais dėl alkoholio gurkšnio, apvogusios varganą motiną; troškau pagaliau pabėgti nuo Džo Martino ir Kino, nuo savęs, nuo sušikto gyvenimo.

Tuomet, kai jau buvau bemirštanti, iš tolių toliausių išgirdau šauksmą: „Maja, Maja, kvėpuok! Kvėpuok! Kvėpuok!“ Akimirką sudvejojau sutrikusi, trokšdama vėl apalpti, kad nereiktų nieko spręsti, stengdamasi ištrūkti ir skrieti į nebūtį, tačiau mane laikė prie šio pasaulio prikaustęs tas griausmingas balsas. Kvėpuok, Maja! Instinktyviai išsižiojau, įtraukiau oro ir ėmiau tankiai kvėpuoti, kaip kvėpuoja mirštantieji. Pamažu, be galo lėtai atsibudau iš paskutinio miego. Ne, nieko nebuvo šalia, bet pro tualeto durų apačią ant grindų pamačiau vyriškus batus ir juos atpažinau. Tėvuk? Ar čia tu, Tėvuk? Jokio atsako. Minkštapadžiai angliški batai akimirką pastovėjo toje pačioje vietoje, paskiau tyliai nutolo. Sėdėjau konvulsyviai šnopuodama, neklusniomis nutirpusiomis kojomis, šaukdama: Tėvuk, Tėvuk!

Danielas nėmaž nenustebo, kad mane aplankė senelis, ir net nebandė racionaliai paaiškinti, kas iš tikrųjų atsitiko, kaip būtų padaręs bet kuris iš gausybės mano pažįstamų psichiatrų. Netgi nenužvelgė manęs pašaipiu žvilgsniu, kaip paprastai daro Manuelis Arijasas, kai, pasak jo, tampu ezoteriška. Kaip

galėčiau nemylėti Danielo, kuris ne tik gražus, bet ir jautrus? Svarbiausia, gražus. Panašus į Mikelandželo Dovydą, tik dar patrauklesnis. Florencijoje seneliai buvo nusipirkę miniatiūrinę statulos kopiją. Parduotuvėje jie gavo Dovydą su figos lapu, bet man labiausiai patiko jo lytiniai organai; dar nebuvau mačiusi gyvo vyro organų, tik piešinį Tėvuko anatomijos atlase. Apskritai per daug nukrypau į šalį, grįžtu prie Danielo: jo nuomone, pusė pasaulio bėdų būtų išspręsta, jeigu kiekvienas mūsų vietoj reiklaus superego turėtų tokį neprilygstamą Tėvuką, nes pačios gražiausios dorybės klesti drauge su meile.

Danielo Gudričo gyvenimas, palyginti su manuoju, buvo Dievo dovana, bet jis irgi ragavo vargo. Jis rimtų ketinimų, nuo jaunumės žinojo, kokį kelią rinksis, priešingai nei aš, plaukusi pasroviui. Iš pirmo žvilgsnio apgauna turtuolių vaiko išvaizda ir plati šypsena, būdinga tam, kas patenkintas savimi ir pasauliu. Tokia amžinos palaimos šypsena – keistas dalykas, nes, studijuodamas mediciną, atlikdamas praktiką ligoninėje, keliaudamas pėsčias su kuprine ant pečių, tikriausiai matė daug vargo ir kančių. Jei nebūčiau su juo miegojusi, būčiau pagalvojusi, jog tai dar vienas Sidhartos pasekėjas, dar vienas savo jausmų slėpikas kaip Manuelis.

Gudričų istorija verta romano. Danielas žino, kad jo biologinis tėvas – juodaodis, o motina baltoji, bet jų nepažįsta ir niekada neketino ieškoti, nes myli savo įtėvius, kurie jį užaugino. Įtėvis Robertas Gudričas – anglas, iš tų, į kuriuos kreipiamasi pridedant žodelį „sere“, nors jis nenori to kreipinio girdėti, nes Jungtinėse Valstijose tai skambėtų kaip patyčia. Jo kilmės įrodymas – spalvota nuotrauka, kurioje jis su įspūdin-

gu ordinu, parištu oranžiniu kaspinu, sveikinasi su karaliene Elžbieta II. Jis – pasaulinio garso psichiatras, išleidęs kelias knygas ir pelnęs sero titulą už nuopelnus mokslo srityje.

Anglų seras vedė Elisę Vilkins, jauną amerikiečių smuikininkę, gastroliavusią Londone, persikėlė su ja į Jungtines Valstijas ir įsikūrė Sietle, kur jis įsteigė savo kliniką, o ji ėmė groti simfoniniame orkestre. Sužinoję, kad Elisė negali turėti vaikų, po ilgų dvejonių jie įsivaikino Danielą. Praėjus ketveriems metams Elisė netikėtai pastojo. Iš pradžių manyta, jog tai apgaulingas nėštumas, bet netrukus pasitvirtino, kad ji tikrai laukiasi, ir deramu laiku gimė mažoji Frensė. Užuot pajutęs pavydą atsiradusiai varžovei, Danielas pamilo sesutę ypatinga, nepakartojama meile, kuri ilgainiui rado atsaką mergaitės širdyje. Robertas ir Elisė mėgo klasikinę muziką, įskiepijo tą pomėgį vaikams, kaip ir meilę kokerspanieliams, kuriuos visada laikydavo, ir kalnų sportui, vėliau nulėmusiam Frensei nelaimę.

Danielas buvo devynerių, o sesutė penkerių metų, kai tėvai išsiskyrė, ir Robertas Gudričas persikėlė už dešimties kvartalų pas Alfonsą Zaleskį, pianistą to paties orkestro, kur grojo Elisė, ūmaus būdo talentingą lenką, augalotą kaip miškakirtys, amžinai pasišiaušusiais plaukais, mėgstantį gana vulgarų sąmojį, skirtingą nuo subtilios britiškos Roberto Gudričo ironijos. Danielas ir Frensė išgirdo poetinį paaiškinimą apie įspūdingąjį tėvo draugą, manydami, jog tai tik laikinas įgeidis, bet prabėgo devyniolika metų, o vyrai gyveno kaip gyvenę drauge. Tuo tarpu Elisė, tapusi orkestro pirmuoju smuiku, griežė kartu su Alfonsu Zaleskiu kaip geri draugai, nes iš tiesų tokie ir buvo – lenkas niekada neketino paveržti jos vyro, norėjo tik dalytis.

Elisė liko gyventi šeimos namuose su puse baldų ir dviem kokerspanieliais, o Robertas su kita puse baldų ir trečiu šunimi persikėlė pas savo mylimąjį į panašų namą tame pačiame rajone. Danielas ir Frensė augo, kas savaitę su savo lagaminais kraustydamiesi iš vienų namų į kitus. Drauge lankė tą patį koledžą, kur tėvų padėtis nieko nedomino, drauge su tėvais šventė gimtadienius ir šventes, ir vienu tarpu buvo patikėję, kad gausi Zaleskių šeimyna, iš Vašingtono atkeliavusi į Padėkos dieną, – cirko akrobatai, nes tai buvo viena iš gausybės Alfonso istorijų, pramanytų vaikų pagarbai pelnyti. Galėjo per daug nesivarginti, nes Danielas ir Frensė mėgo jį dėl ko kita: jis buvo jiems kaip motina. Lenkas juos dievino, skyrė jiems daugiau laiko nei tikrieji tėvai, buvo linksmuolis ir pramaniūgas, dažnai demonstruodavo rusų liaudies šokius, apsirengęs pižama ir pasikabinęs ant kaklo sero Roberto ordiną.

Gudričai išsiskyrė nesirūpindami oficialiomis skyrybomis ir išliko draugai. Juos siejo tie patys pomėgiai kaip anksčiau, prieš pasirodant Alfonsui Zaleskiui, išskyrus alpinizmą, nes vėliau, kai Frensę ištiko nelaimė, jie nustojo kopti į kalnus.

Būdamas septyniolikos, Danielas baigė vidurinę gerais pažymiais ir stojo į universitetą studijuoti medicinos, bet atrodė toks nesubrendęs, jog Alfonsas įkalbino jį palaukti metus ir šiek tiek užsigrūdinti. „Esi geltonsnapis, Danielai, koks iš tavęs bus gydytojas, jei dar nemoki kaip reikiant nusišnypšti." Nors Robertas ir Elisė vieningai priešinosi, lenkas išsiuntė jį į Gvatemalą pagal studentų programą, kad suvyriškėtų ir išmoktų ispaniškai. Danielas devynis mėnesius gyveno indėnų šeimoje, kaimelyje prie Atitlano ežero, augino kukurūzus ir vijo virves iš agavų pluošto, nesiųsdamas jokių žinių apie save,

ir grįžo naftos spalvos oda, susivėlusiais kaip neįžengiama giria plaukais, persiėmęs karių idėjomis ir laisvai kalbėdamas kičių tarme. Su tokia patirtimi studijuoti mediciną atrodė vaikiškas žaidimas.

Tikriausiai Gudričų ir Zaleskių meilės trikampis iširo, užaugus vaikams, kuriais jie visi drauge rūpinosi, tačiau būtinybė prižiūrėti Frensę juos suvienijo kaip niekad. Frensės likimas ligi šiolei jų rankose.

Prieš devynerius metus, visai šeimynai, išskyrus lenką, Siera Nevadoje karstantis po kalnus, Frensė Gudrič nugarmėjo prarajon, susilaužė daugiau kaulų, nei įmanoma suskaičiuoti, ir po trijų sudėtingų operacijų ir fizioterapijos pratimų vos galėjo pajudėti. Danielas nutarė studijuoti mediciną, intensyviosios terapijos skyriuje išvydęs leisgyvę seserį, ir, jos prašomas, pasirinko psichiatriją.

Mergina tris ilgas savaites neatsigavo iš komos. Tėvai jau buvo susitaikę su mintimi atjungti gyvybę palaikančius aparatus, nes jai į smegenis buvo išsiliejęs kraujas ir, anot gydytojų prognozių, ji išliksianti vegetatyvinės būklės, tačiau Alfonsas Zaleskis nesutiko: nuojauta jam sakė, kad Frensė atsidūrusi gyvybės paribyje, bet grįšianti, jeigu tik artimieji jos neatsižadėsią. Artimieji ištisą parą pakaitomis budėjo ligoninėje, kalbino ją, glostė, vadino vardu, ir vieną šeštadienį, penktą valandą ryto, kai šalia buvo Danielas, ji atsimerkė. Frensė negalėjo kalbėti, nes jai buvo atlikta trachėjos atvėrimo operacija, bet jis paaiškino, ką sako jos akys, ir paskelbė pasauliui, kad sesuo džiaugiasi gyvenimu ir pagaliau galima atsisakyti to plano, kurį jie užsibrėžė iš gailesčio norėdami padėti jai numirti.

Augdami kaip dvyniai, jiedu pažino vienas kitą geriau nei save ir suprasdavo kits kitą be žodžių.

Išsiliejęs kraujas nepažeidė smegenų, kaip baiminosi gydytojai, ji tik laikinai neteko atminties, apkurto viena ausimi, ėmė žvairuoti viena akimi, bet Danielas sumetė, kad įvyko kažkoks esminis pakitimas. Anksčiau sesuo buvo kaip tėvas, racionali, logiška, linkusi į mokslus ir matematiką, o po nelaimingo atsitikimo, pasak jo, ėmė labiau pasitikėti širdies balsu. Pasak jo, Frensė geba įspėti žmonių ketinimus ir nuotaiką, neįmanoma nieko nuo jos nuslėpti ar apgauti, kartais jai pabunda tokia nuojauta, kad Alfonsas Zaleskis ją moko spėti laimingus loterijos numerius. Įspūdingai išlavėjo vaizduotė, kūrybinės galios ir intuicija. „Protą studijuoti daug įdomiau nei kūną, Danielai. Turėtum tapti psichiatru kaip tėtis, suprasti, kodėl aš labai noriu gyventi, o sveiki žmonės žudosi“, – atgavusi žadą, patarė jam Frensė.

Drąsa, anksčiau skatinusi ją griebtis pavojingo sporto, padėjo grumtis su skausmais: Frensė davė sau žodį pasveikti. Šiuo metu jos gyvenimą sudaro fizinė reabilitacija, kasdien reikalaujanti kelių valandų, nuostabi visuomeninė veikla internete ir studijos: šiais metais Frensė gaus meno istorijos magistro diplomą. Ji gyvena savotiškoje šeimoje. Gudričai ir Zaleskiai nutarė, kad patogiausia gyventi visiems drauge su kokerspanieliais, kurių dabar jau septyni, abu namus pasikeitė į didelį vienaukštį, kur Frensė neįgaliojo vežimėliu gali laisvai važinėti iš vieno galo į kitą. Zaleskis išklausė kelis kursus paskaitų, norėdamas padėti Frensei taisyklingai daryti pratimus, ir dabar jau niekas nebeprisimena, kas sieja Gudričus ir lenką pianistą; didelio čia daikto, jie visi trys puikūs žmonės, gerbia vienas kitą, rūpinasi dukterimi, visi trys mėgsta muziką, knygas, tea-

trą, kolekcionuoja vyną ir turi tuos pačius šunis ir tuos pačius draugus.

Frensė negali pati šukuotis nei valytis dantų, bet judina pirštus ir dirba kompiuteriu, taip bendrauja su universitetu ir pasauliu. Įjungiame internetą, ir Danielas man rodo sesers feisbuką, kur yra kelios jos nuotraukos prieš nelaimingą atsitikimą ir po jo: mergina burunduko veideliu, strazdanota, rudaplaukė, švelni ir linksma. Jos puslapyje – daug Danielo kelionės pastabų, nuotraukų ir vaizdo įrašų.

– Mudu su Frense esame labai skirtingi, – pasakojo jis man. – Aš ramus, namisėda, o ji – nepasėda. Vaikystėje svajojo būti keliautoja ir tyrinėtoja, mėgstamiausia jos knyga buvo XVI amžiaus ispanų nuotykių ieškotojo Alvaro Nunjeso Kabesa de Vakos „Laivų katastrofos ir komentarai". Ji mielai būtų keliavusi į pasaulio kraštą, į jūros gelmes, į Mėnulį. Mano kelionė į Pietų Ameriką buvo jos sumanymas, pati ketino važiuoti, bet nebūtų galėjusi. Dabar aš turiu žiūrėti jos akimis, klausytis jos ausimis ir filmuoti su jos aparatu.

Man buvo ir tebėra baugu, kad Danielas gali išsigąsti mano išpažinties ir atstumti, palaikęs mane lengvabūde, bet turiu viską papasakoti, neįmanoma sukurti nieko tvirta, remiantis melu ir nutylėjimais. Pasak Blankos, kuriai apie tai išūžiau galvą, kiekvienas žmogus turi teisę saugoti paslaptis ir tos mano pastangos iškelti aikštėn gėdingą savo praeitį – tiesiog savotiška puikybė. Apie tai irgi esu galvojusi. Būtų puikybė manyti, kad Danielas mane myli, nekreipdamas dėmesio į mano bėdas ir praeitį. Pasak Ninės, vaikai ir vaikaičiai mylimi besąlygiškai, bet įsimylėjėliai žiūri į tai skirtingai. Manuelis nieko nesako,

bet perspėjo mane, kad būtų neprotinga įsimylėti nepažįstamąjį, gyvenantį už tolių toliausių. Ką daugiau jis galėtų man patarti? Toks jis yra: jo jausmams negresia jokie pavojai, jis mėgsta vienatvę savo urve, kur jaučiasi saugus.

Pernai lapkričio mėnesį mano gyvenimas Las Vegase buvo toks pakrikęs ir aš taip sirgau, kad man viskas maišėsi galvoje. Vilkėjau vyriškais drabužiais, su striuke, ant akių užsismaukusi gobtuvą, susigūžusi, vaikščiojau greitais žingsniais, stengdamasi, kad niekas neįsidėmėtų mano veido. Norėdama pailsėti, prisiglausdavau prie sienos kur nors užkaboryje tarp namų, susiriesdavau į kamuoliuką, apgniaužusi butelį nudaužtu dugnu, su kuriuo vargu ar būčiau pajėgusi apsiginti. Nustojau vaikščioti į moterų prieglaudą prašyti valgio ir ėmiau lankytis vyrų prieglaudoje, stodavau į eilės galą, griebdavau savo dubenėlį ir paskubomis surydavau kur nors pakampėje. Atsidūrus tarp tų vyrų, buvo pavojinga pažvelgti kam nors į akis – palaikytų išpuoliu, ar juo labiau tarti kokį žodį, tai buvo bevardžiai, nepastebimi žmonės, išskyrus senius, kvaištelėjusius, įsikūrusius ten prieš daugelį metų: tai jų teritorija, ir niekas nedrįsdavo tarp jų maišytis. Buvau tarsi paauglys narkomanas, vienas iš daugelio, kuriuos atsviesdavo skurdo potvynio banga. Iš pažiūros atrodžiau tokia dvasna, jog kartais kas nors, dar išsaugojęs lašelį užuojautos, pasisveikindavo su manimi: „Sveiks, bičeli!“ Neatsakydavau bijodama, kad balsas gali mane išduoti.

Tas pats prekeivis, mainydavęs man cigaretes į kreką, supirkinėjo elektroninius aparatus, kompaktines plokšteles, vaizdadiskius, iPodus, mobiliuosius telefonus ir vaizdo žaidimus, bet buvo nelengva jų prasimanyti. Tokiam daiktui pavogti reikia drąsos ir greitų kojų, o man to trūko. Fredis buvo mane išmokęs kai kurių gudrybių. Pirmiausia būtina išžvalgyti vietą,

įsidėmėti, kur yra durys ir stebėjimo kameros, paskiau palaukti, kol parduotuvėje bus pilna žmonių, o pardavėjai užsiėmę, tai pasitaiko per išpardavimus, šventes, mėnesio pradžioje ir viduryje, atlyginimų dienomis. Visa tai gražu teoriškai, bet, bėdai prispyrus, nevalia laukti, kol susiklostys tinkamiausios aplinkybės.

Tą dieną, kai mane užklupo policininkas Arana, mane kamavo nenumaldomi skausmai. Nieko nesugebėjau prasimanyti, ištisas valandas tampė traukuliai, drebėjau alkdama narkotikų ir, įsisenėjus šlapimo pūslės uždegimui, vos tverdama iš skausmo, kurį buvo įmanoma numaldyti tik heroinu arba vaistais, vargiai įperkamais juodojoje rinkoje. Negalėjau kentėti nė valandėlės ir padariau tai, ko nepatarė daryti Fredis: nevilties genama, įėjau į elektronikos parduotuvę, jos nė neišžvalgiusi, – laimė, prie durų kaip kitur nestovėjo ginkluotas sargybinis, – ir, nekreipdama dėmesio nei į pardavėjus, nei į stebėjimo kameras, akiplėšiškai nudrožiau ieškoti žaidimų skyriaus. Mano elgesys ir išvaizda turbūt krito į akis. Radusi skyrių, griebiau japonišką karo žaidimą, kuris patiko Fredžiui, pasikišau po marškinėliais ir sparčiais žingsniais pasukau durų link. Vos prie jų prisiartinau, suveikė apsaugos sistema ir pasigirdo šaižus aliarmo signalas.

Tarnautojams nespėjus susivokti, leidausi bėgti neįtikėtinu greičiu, turint galvoje mano apgailėtiną būklę. Kūriau iš pradžių gatvės viduriu, lenkdamasi automobilių, paskiau šaligatviu, skindamasi kelią niuksais ir keiksmais, kol pagaliau supratau, kad niekas nesiveja. Sustojau uždususi, vos atgaudama kvapą – dūrė po krūtine, maudė strėnas, diegė šlapimo pūslę, karštas šlapimas degino tarpukojį, – ir šleptelėjau ant šaligatvio, apsikabinusi japonišką dėžutę.

Po akimirkos dvi stiprios ir sunkios rankos prislėgė man pečius. Grįžtelėjusi susidūriau su šviesiomis akimis, žvelgiančiomis iš bronzinio veido. Tai buvo policininkas Arana. Iškart jo nepažinau, nes buvo be uniformos, be to, buvau bealpstanti, viskas mirguliavo akyse. Gerai pagalvojus, keista, kad Arana anksčiau manęs neaptiko. Elgetų, kišenvagių, prostitučių pasaulis apsiriboja tam tikrais kvartalais ir gatvėmis, kurias policija gerai pažįsta ir stebi, lygiai taip pat, kaip nenuleidžia akių nuo vargšų prieglaudų, kur anksčiau ar vėliau atsiduria badmiriai. Prisipažindama nugalėta, išsitraukiau vaizdo žaidimą iš po marškinėlių ir atidaviau jam.

Paėmęs man už rankos, policininkas padėjo atsistoti, bet turėjo mane prilaikyti, nes man linko kojos. „Eikš“, – tarė kur kas malonesniu balsu, nei reikėjo tikėtis. „Būk geras... Nesuimk manęs, būk geras...“ – suvapėjau. „Nesuimsiu, nusiramink.“ Pavedėjo kokia dvidešimt metrų iki meksikiečių užkandinės, kur padavėjai, pamatę, kaip atrodau, nenorėjo manęs įleisti, bet įleido, kai Arana parodė savo pažymėjimą. Susmukau ant kėdės, susiėmusi galvą rankomis, nepajėgdama sutramdyti drebulio.

Nežinia, kaip Arana mane atpažino. Buvo matęs kelis kartus, ir išdvasa, sėdinti priešais jį, nė iš tolo nebuvo panaši į kadaise pažįstamą sveiką, madingai apsirengusią merginą puriais nušviesintais plaukais. Iškart susivokė, kad anaiptol ne valgio esu labiausiai išalkusi, ir, prilaikydamas mane kaip neįgalią, nuvedė į tualetą. Apsižvalgė, norėdamas įsitikinti, jog nėra nė gyvos dvasios aplink, kažką įspraudė man į saują ir švelniai pastūmė į vidų, likdamas sargyboje prie durų. Balti milteliai.

Paskubomis, nekantraudama išsišnypščiau į tualetinį popierių ir sutraukiau į nosį kvaišalus, kurie nelyginant lediniu peiliu smogė man į kaktą. Tą pačią akimirką mane apėmė nuostabi palaima, pažįstama kiekvienam narkomanui, nustojau drebėti ir vaitoti, praskaidrėjo protas.

Apsiprausiau veidą ir pabandžiau šiek tiek susitvarkyti plaukus, veidrodyje neatpažindama lavono paraudusiomis akimis ir riebaluotais dviejų spalvų gaurais. Negalėjau pakęsti savo pačios smarvės, bet buvo beprasmiška praustis, juoba kad negalėjau persirengti švariais drabužiais. Už durų manęs laukė Arana, susinėręs rankas ant krūtinės, atsirėmęs į sieną. „Visada nešiojuos ką nors tokio panašiems atvejams“, – nusišypsojo jis, primerkdamas siauras kaip plyšiukai akis.

Grįžome prie staliuko, policininkas užsakė man alaus, kuris kaip šventintas vanduo paveikė skrandį, ir liepė suvalgyti bent kelis kąsnius meksikietiško vištienos troškinio, o paskui davė dvi tabletes. Matyt, tai buvo labai stiprūs skausmą malšinantys vaistai, nes pareiškė, kad nevalia jų gerti tuščiu skrandžiu. Greičiau nei per dešimt minučių buvau kaip iš naujo gimusi.

– Kai buvo nužudytas Brendonas Limanas, tavęs ieškojau, norėjau, kad duotum parodymus ir atpažintum kūną. Tai buvo grynas formalumas, nes nebuvo jokios abejonės, kas jis toks. Tai buvo tipiškas sąskaitų suvedimas, kokių nereta nusikaltėlių pasaulyje, – tarė jis.

– Ar žinoma, kas jį nužudė?

– Daugmaž numanome, bet trūksta įkalčių. Į jį suvarė vienuolika kulkų, turbūt ne vienas žmogus girdėjo šaudymą, bet niekas nenori bendradarbiauti su policija. Maniau, kad jau būsi grįžusi pas saviškius, Laura. Na, o kaip tavo planai stoti į

universitetą? Niekada neįsivaizdavau, kad galėčiau tave sutikti tokiomis aplinkybėmis.

– Aš išsigandau. Kai sužinojau, kad jis nužudytas, nedrįsau grįžti į pastatą ir pasislėpiau. Negalėjau paskambinti saviškiams ir atsidūriau gatvėje.

– Ir, kaip matau, įjunkai į kvaišalus. Tau reikėtų...

– Ne! – pertraukiau. – Tiesą pasakius, jaučiuosi gerai, man nieko nereikia. Važiuosiu namo, kai tik man atsiųs pinigų autobuso bilietui.

– Turėtum man kai ką paaiškinti, Laura. Tavo tariamas dėdė nebuvo nei Brendonas Limanas, nei vienas tų, kurių vardai įrašyti pustuzinyje suklastotų jo tapatybės liudijimų. Nustatyta, kad jis buvo Henkas Trevoras, dukart atlikęs bausmę Atlantoje.

– Apie tai jis man niekad nėra sakęs.

– Ir apie savo brolį Adamą nėra kalbėjęs?

– Gal ir minėjo, neprisimenu.

Policininkas užsakė dar alaus ir man papasakojo, kad Adamas Trevoras – vienas geriausių pasaulyje pinigų klastotojų. Penkiolikos metų pradėjo dirbti Čikagos spaustuvėje, kur išmoko tipografijos amato, ir vėliau įsimiklino taip tobulai klastoti pinigus, kad klastotės neįmanoma atsekti nei vaizdo, nei ultravioletinių spindulių detektoriais. Parduodavo juos po keturiasdešimt ar penkiasdešimt centų už dolerį Kinijos, Indijos ir Balkanų mafijoms, tos sumaišydavo juos su tikrais ir paleisdavo į apyvartą. Padirbtų pinigų prekyba, viena pačių pelningiausių pasaulyje, reikalauja visiško slaptumo ir šaltakraujiškumo.

– Brendonas Limanas, arba veikiau Henkas Trevoras, kuriam stigo brolio gebėjimų ar proto, buvo žemo lygio nusikal-

tėlis. Vienintelis būdo bruožas, bendras broliams, – polinkis į nusikalstamumą. Kuriems galams lenkti sprandą, sąžiningai dirbant, jei nusikalstamai gyventi pelninga ir smagu? Užteko proto, tiesa, Laura? Turiu prisipažinti, kad savotiškai žaviuosi Adamu Trevoru, menininkas, ir niekam nedarė nieko bloga, tik Jungtinių Valstijų vyriausybei, – užbaigė Arana.

Jis man paaiškino, kad pagrindinė pinigų klastotojo taisyklė – nenaudoti pinigų pačiam, o parduoti juos kuo toliau, nepaliekant pėdsakų, kurie galėtų atvesti prie meistro ar spaustuvės. Adamas Trevoras pažeidė tą taisyklę ir davė stambią sumą broliui, kuris, užuot saugojęs, kaip tikriausiai jam buvo nurodyta, ėmė juos leisti Las Vegase. Arana pridūrė, kad jau dvidešimt penkerius metus dirba policijos departamente ir puikiai žinojo, kuo verčiasi Brendonas Limanas ir kad aš jam dirbu, bet mūsų nesuėmė, nes tokie narkomanai kaip mes – tuščia vieta; jeigu policija griebtų Nevadoje kiekvieną narkomaną ir narkotikų prekeivį, kalėjime pritrūktų kamerų. Vis dėlto, paleidęs apyvarton klastotus pinigus, Limanas perėjo į kitą kategoriją, kur kas aukštesnę nei ankstesnioji. Jis nebuvo nedelsiant suimtas tik todėl, kad radosi galimybė per jį susekti pinigų šaltinį.

– Kelis mėnesius stebėjau jį, tikėdamasis, kad jis nuves mane pas Adamą Trevorą, gali įsivaizduoti, kaip man buvo apmaudu, kai sužinojau, jog jis nužudytas. Aš ieškojau tavęs, nes tu žinai, kur tavo meilužis laikė iš brolio gautus pinigus...

– Jis nebuvo mano meilužis! – nukirtau.

– Man vis viena. Aš noriu žinoti, kur jis padėjo pinigus ir kaip nutverti Adamą Trevorą.

– Jeigu žinočiau, kur yra pinigai, manai, valkiočiausi gatvėmis?

Prieš valandą būčiau pasakiusi nesvyruodama, tačiau kvaišalai, tabletės, alus ir stiklelis tekilos laikinai nuvaikė baimę, ir prisiminiau, kad man nevalia tos bėdos užsikrauti ant savo galvos. Nežinojau, ar pinigai Bičio sandėlyje tikri, padirbti ar maišyti, bet, šiaip ar taip, turėjau spirtis iš paskutiniųjų, kad tik Arana neprikergtų man tų krepšių. Kaip patarė Fredis, geriausia nieko nesakyti. Brendonas Limanas nužudytas, jo žudikai bastosi laisvi, policininkas mini mafijas, ir bet kokia informacija iš mano lūpų gali sukurstyti Adamo Trevoro keršto.

– Ir sugalvok tu man, kad Brendonas Limanas galėtų man patikėti tokį dalyką! Aš buvau jo pasiuntinukė, ir tiek. Džo Martinas ir Kinas buvo jo kompanionai, dalyvavo visuose verslo reikaluose ir visur drauge su juo važinėjo, ne aš.

– Jie buvo kompanionai?

– Man rodos, nors nesu tikra, nes Brendonas Limanas nieko man nepasakojo. Ligi šiol net nežinojau, kad jis – Henkas Trevoras.

– Vadinasi, Džo Martinas ir Kinas žino, kur padėti pinigai.

– Reikia jų klausti. Išskyrus arbatpinigius, kuriais Brendonas Limanas man atsilygindavo, kitų pinigų nemačiau.

– Ir išskyrus tuos, kuriuos gaudavai jam viešbučiuose.

Jis kamantinėjo mane iš panagių apie gyvenimą Brendono Limano name, toje nusikaltėlių lindynėje, ir aš apdairiai atsakinėjau, neužsimindama nei apie Fredį, nei apie krepšius su užrašu *El Paso TX*. Stengiausi viską suversti Džo Martinui ir Kinui, vildamasi, kad išsivaduosiu nuo jų, jeigu jie bus suimti, bet Arana, regis, nelabai jais domėjosi. Baigėme valgyti apie penktą valandą vakaro, ir kuklioje meksikiečių valgyklėlėje buvo likęs tik padavėjas, laukiantis, kada mes išeisime. Lyg ir šiaip jau nebūtų daug ką man padaręs, Arana įbruko dovanai

dešimt dolerių ir savo mobiliojo telefono numerį, kad galėtume susisiekti ir paskambinčiau jam, bėdai prispyrus. Perspėjo mane, kad praneščiau prieš išvykdama iš miesto, ir patarė man saugotis, nes Las Vegase kai kuriuose kvartaluose labai pavojinga, ypač naktį, lyg nebūčiau žinojusi. Atsisveikinant man dingtelėjo mintis paklausti, kodėl jis be uniformos, ir jis išdavė man paslaptį, kad bendradarbiauja su FTB: pinigų klastojimas – federalinis nusikaltimas.

Atsargumo priemonės, kurių griebiausi bandydama slapstytis Las Vegase, buvo bergždžios prieš Likimo Galią iš didžiosios raidės, kaip pasakytų senelis, turėdamas omeny vieną mėgstamiausių Verdžio operų. Tėvukas neginčijo poetinės likimo sampratos, kaip kitaip būtų galėjęs paaiškinti tą dalyką, kad savo gyvenimo moterį sutiko Toronte, bet mažiau tikėjo lemtimi nei močiutė, kurios įsitikinimu, likimas – tai lygiai taip pat tikra ir konkretu kaip genetinis paveldėjimas. Tiek likimas, tiek genai nulemia mūsų būvį, jo neįmanoma pakeisti; jeigu jų derinys netikęs, mes žuvę, bet jeigu vykęs, galime savotiškai valdyti savo gyvenimą, aišku, jeigu tam palankus astrologinis žemėlapis. Kaip ji man aiškino, ateiname į pasaulį su tam tikromis kortomis rankoje ir pradedame žaidimą; turėdamas tokias pat kortas, vienas žmogus gali žūti, kitas įveikti visas kliūtis. „Tai kompensacijos dėsnis, Maja. Jei tau lemta gimti aklai, nebūtinai turi sėdėti metro stotyje ir groti fleita, gali išlavinti uoslę ir tapti vynų degustatore." Tipiškas senelės pavyzdys.

Pagal Ninės teoriją aš gimiau su polinkiu į priklausomybę, sužinok, kad gudrus, kodėl, juolab kad mano genuose to nėra, močiutė abstinentė, tėvas tik retkarčiais išgeria taurę bal-

tojo vyno, o motina, Laplandijos princesė, paliko gerą įspūdį tą vienintelį kartą, kai buvome susitikusios. Aišku, buvo vienuolikta valanda ryto, o tokiu metu beveik visi daugiau ar mažiau blaivūs. Šiaip ar taip, tarp mano kortų būta vienos su priklausomybe, tačiau, pasitelkusi valią ir protą, būčiau galėjusi numatyti meistriškus ėjimus ir ją įveikti. Vis dėlto statistikos duomenys nuteikia liūdnai: daugiau neregių tampa vynų degustatoriais, nei narkomanų nusikrato priklausomybės. Turint galvoje visas kitas šunybes, kurias man iškrėtė likimas, pavyzdžiui, pažintį su Brendonu Limanu, prieš pravartų susitikimą su Olimpija Petiford mano galimybės pasirinkti sveiką gyvenimo būdą buvo suvis menkos. Taip ir pareiškiau Ninei, o ji atsakė, kad kortos kartais apgauna. Lygiai taip ir ji apsigavo siųsdama mane į Čilojės salelę.

Tą pačią dieną, kai susitikau su Arana, po kelių valandų pagaliau mane užčiupo Džo Martinas ir Kinas vos už kelių kvartalų nuo meksikiečių valgyklėlės, kur man padėjo policininkas. Nepastebėjau baisingojo juodo automobilio ir pajutau, kaip jie prisiartino, tik tada, kai mane užgriuvo, nes tuos dešimt dolerių buvau išleidusi kvaišalams ir skrajojau padebesiais. Užspeitė mane iš abiejų pusių, pakėlė į orą ir įgrūdo į automobilį, nors klykiau ir spardžiausi kaip pasiutusi. Vienas kitas praeivis stabtelėjo pažiūrėti, kas vyksta, bet niekas neįsikišo: kas norėtų susidėti su dviem grėsmingais žaliūkais dėl isterikės nuskurėlės? Bandžiau iššokti iš važiuojančio automobilio, bet Džo Martinas mane paralyžiavo kirčiu į kaklą.

Mane nuvežė į pažįstamą pastatą, Brendono Limano lindynę, kur dabar jie buvo šeimininkai, ir, nors ir apsvaiginta, pastebėjau, kad jis dar labiau nušiuręs, ant sienų prirašinėta dar daugiau nešvankybių, dar daugiau šiukšlių ir stiklo šukių, dvo-

kė išmatomis. Surėmę iš abiejų pusių, nuvedė į trečią aukštą, atrakino grotas, ir įėjome į būstą, jau visiškai tuščią. „Dabar viską mums išklosi, prakeikta mergše, – prisikišęs per du centimetrus prie veido, pagrasino Džo Martinas, beždžionės letenomis gniaužydamas man krūtis. – Išdėsi mums, kur Limanas laikė pinigus, kitaip sulaužysiu tau kaulus vieną po kito.“

Tuo metu sučirškė Kino telefonas, trumpai šnektelėjęs jis tarė Džo Martinui, kad spėsią sulaužyti man kaulus, įsakyta važiuoti, jų laukiama. Skuduru užkimšę man burną ir užklijavę lipniąja juosta, nutrenkė mane ant vieno čiužinio, elektros laidu surišo rankas per riešus ir kojas per kulkšnis, paskiau iš užpakalio kojas su rankomis, tad likau begulinti išsirietusi. Jie išėjo, dar kartą pagrasinę, ką padarys sugrįžę, ir likau viena, kirčio paralyžiuotu kaklu, dusdama skuduru užkimšta burna, negalėdama nei rėkti, nei pajudėti, nes laidas pjovė riešus ir kulkšnis, pamažu vadėjantis alkoholiui ir kvaišalams vis labiau kraupau iš siaubo pagalvojusi, kas manęs laukia tų galvažudžių naguose. Pykino nuo skuduro burnoje ir per pietus valgyto vištienos troškinio. Stengiausi nesusivemti, nes jau dusau, maistui kylant į viršų.

Ar ilgai gulėjau ant čiužinio? Tikrai nežinau, bet man atrodė, jog kelias dienas, nors veikiausiai ne daugiau kaip valandą. Netrukus ėmiau siaubingai drebėti ir kandžioti seilių įmirkusį skudurą, stengdamasi jo nepraryti. Sulig kiekvienu trūktelėjimu vis skaudžiau įsirėždavo laidai, kuriais buvo surištos rankos ir kojos. Iš baimės ir skausmo neįstengiau nieko galvoti ir ėmiau maldauti Dievą, kad kuo greičiau grįžtų Džo Martinas ir Kinas – pasakyčiau viską, ką jie norėtų žinoti, pati nuvežčiau

juos į Bitį, pažiūrėtume, ar jie sugebėtų šūviais numušti sandėlio spynas, o jeigu paskiau paleistų man kulką į kaktą, geriau žūti taip, nei dvėsti nukankintai kaip gyvuliui. Man nusispjaut į tuos prakeiktus pinigus, kodėl nieko nepasakiau policininkui Aranai, kodėl, kodėl. Dabar, Čilojės ramybėje, toli nuo ano pragaro, keliems mėnesiams praslinkus, suvokiu, jog taip jie bandė iš manęs išsunkti visas žinias, nereikėjo man laužyti kaulų, užteko narkotikų bado kančių. Tikriausiai tokį įsakymą mobiliuoju telefonu kažkas davė Kinui.

Saulė jau buvo nusileidusi, pro langinių plyšius nebesismelkė šviesa, viduje buvo visiškai tamsu, ir aš, vis labiau kamuodamasi, meldžiau, kad kuo greičiau grįžtų žudikai. Likimo galia. Ne Džo Martinas ir Kinas uždegė šviesą ir palinko prie manęs, o Fredis, toks išsekęs ir apkvaišęs, kad iš pradžių jo nepažinau. „Velniop, Laura, velniop, velniop“, – vapėjo jis, drebančia ranka bandydamas ištraukti kaištį man iš burnos. Pagaliau, kai išplėšė skudurą, įkvėpiau oro visais plaučiais, net užspringau ir užsikosėjau. Fredi, Fredi, būk palaimintas, Fredi. Jam nesisekė manęs atpalaiduoti, mazgai per ilga užsiveržė, o jis rišo tik viena ranka, kitos rankos po to, kai buvo sumuštas, turėjo tik du pirštus ir negalėjo laisvai judinti. Jis nuėjo į virtuvę peilio ir vėl kibo į darbą, kol galiausiai įstengė perpjauti laidą ir po nežmoniškai prailgusių minučių mane išlaisvinti. Ant riešų ir kulkšnių kraujavo žaizdos, bet jas pastebėjau tik daug vėliau, tuo metu mane kamavo narkotikų badas ir vienintelis troškimas – gauti dar vieną dozę.

Bergždžiai jis bandė mane kelti – drebėjau, konvulsijų tampoma, nevaldydama nei rankų, nei kojų. „Velniop, velniop, velniop, tau reikia nešdintis, Laura, velniop, velniop“, – nelyginant litaniją kartojo Fredis. Jis vėl nuėjo į virtuvę ir grįžo

su pypke, dujiniu degikliu ir saujele kreko. Uždegęs degiklį, pypkės galą įkišo man į burną.

Giliai įkvėpiau ir atgavau šiek tiek jėgų. „Kaip iš čia išeisime, Fredi?“ – sukuždėjau, kalendama dantimis. „Kojomis, savaime aišku. Kelkis, Laura“, – atsiliepė jis.

Išėjome paprasčiausiai pro didžiąsias duris. Fredis turėjo nuotolinio valdymo pultelį, atrakino grotas, ir mes sprukome laiptais, tamsoje graibydamiesi sienos: jis laikė mane per liemenį, aš rėmiausi į jo pečius. Jis buvo toks mažas! Bet narsi jo širdis su kaupu išlygino jo silpnumą. Nežinia, gal apatiniuose aukštuose mus pastebėjo tenykštės šmėklos ir davė žinią Džo Martinui ir Kinui, kad Fredis mane išvadavo. O jeigu niekas nepasakė, vadinasi, patys susiprotėjo: kas kitas dėl manęs būtų rizikavęs gyvybe.

Nuėjome kelis kvartalus tolyn nuo pastato, laikydamiesi namų šešėlių. Fredis bandė stabdyti taksi automobilius, bet vairuotojai, vos mus išvydę, pralėkdavo pro šalį: turbūt pasigailėtinai atrodėme. Jis nuvedė mane į autobusų stotelę, ir mudu įlipome į pirmą pasitaikiusį autobusą, nekreipdami dėmesio nei kur jis važiuoja, nei į pasišlykštėjusių keleivių veidus, nei į vairuotojo žvilgsnius veidrodėlyje. Dvokiau šlapimu, buvau susivėlusi, kruvinomis rankomis ir kojomis. Galėjo mus išlaipinti arba pranešti apie mus policijai, bet mums pasisekė – nieko panašaus neįvyko.

Išlipome paskutinėje stotelėje, ir Fredis nuvedė mane į viešąjį tualetą, aš šiaip taip apsiprausiau, bet vis viena dvokė ir skarmalai, ir plaukai, paskiau įlipome į kitą autobusą, vėliau persėdome dar į kitą, taip, mėtydami pėdas, valandų valandas važinėjomės po Las Vegasą. Galiausiai Fredis atvežė mane į juodaodžių kvartalą, kur niekada kojos nebuvau kėlusi, silpnai

apšviestą, tokiu metu tuščiomis gatvėmis, kukliais žemiausio rango tarnautojų ir darbininkų namais, su pintomis kėdėmis verandose, senais automobiliais. Taip žiauriai sumuštas už tai, kad drįso rodytis šiame kvartale, kur jam nevalia kišti nosies, vaikinas turėjo būti labai drąsus, vesdamasis mane, bet jis, regis, nė trupučio nesijaudino, lyg jau ne kartą būtų čia lankęsis.

Priėjome namą, nė kiek nesiskiriantį nuo kitų, ir Fredis neatlyždamas paskambino kelis kartus. Pagaliau išgirdome griausmingą balsą: „Kas drįsta veržtis tokiu vėliu metu?“ Verandoje užsidegė šviesa, prasivėrė durys, ir pro tarpelį į mus sužiuro akis. „Garbė Dievui, ar tik ne tu čia būsi, Fredi?“

Prieš mus išdygo Olimpija Petiford rausvu pliušiniu chalatu, medicinos sesuo, ligoninėje slaugiusi sumuštą Fredį, švelnioji milžinė, beglobių madona, nuostabi moteris, vadovaujanti savo įsteigtai Jėzaus našlių bažnyčiai. Plačiai atlapojusi duris, priglaudė mane prie afrikiečių deivės krūtinės – „vargšele, vargšele“. Paėmusi ant rankų, nunešė į svetainę ant sofos ir paguldė taip švelniai, kaip motina paguldytų naujagimį.

Olimpijos Petiford namuose mane galutinai sukaustė narkotikų bado sindromo siaubas, kaip sakoma, baisesnis už bet kokį fizinį skausmą, bet silpnesnis už sąžinės balsą ar nežmonišką skausmą netekus tokio mylimo kaip Tėvukas žmogaus. Draudžiu sau galvoti apie tai, kas būtų, jei netekčiau Danielo... Pačiomis sunkiausiomis dienomis mane pakaitais slaugė Olimpijos vyras Džeremija Petifordas, tikras angelas, ir Jėzaus našlės, pagyvenusios, daug iškentėjusios, valdingos ir taurios moterys. Kai taip kalendavau dantimis, jog vos gebėdavau silpnu balsu paprašyti gurkšnio, gurkšnelio ko nors stipresnio, ko nors, kad

nenumirčiau, kai mane varė į kapus drebuliai ir traukuliai, kai mirtinos baimės aštuonkojis tūkstančiais čiuptuvų veržė smilkinius ir traiškė mane gyvą, kai plūdau prakaitu, blaškiausi, draskiausi, stengdamasi pabėgti, stebuklingosios našlės mane laikė, guodė, meldėsi ir dainavo man, nė akimirkos nepalikdamos manęs vienos.

„Pražudžiau savo gyvenimą, nebegaliu, noriu mirti“, – be paliovos inkšdavau, kai tik gebėdavau išsunkti ką nors kita, išskyrus keiksmus, maldavimus ir prakeikimus. Stipriai laikydama už pečių, Olimpija liepdavo žiūrėti jai į akis, nenukreipti žvilgsnio į šalį, sutelkus dėmesį klausytis: „Kas tau sakė, mergele, kad bus lengva? Pakentėk. Niekas dėl to dar nemirė. Nedrįsk kalbėti apie mirtį, tai nuodėmė. Atsiduok Jėzaus malonei ir dorai gyvensi septyniasdešimt tau skirtų metų.“

Olimpija Petiford sugebėjo man gauti antibiotikų šlapimo pūslės uždegimui gydyti ir valiumo narkotikų bado sindromui įveikti – tikriausiai švaria sąžine nukniaukė iš ligoninės, nes jau iš anksto tikėjosi Jėzaus atleidimo. Pasak jos, uždegimas iš šlapimo pūslės persimetė į inkstus, tačiau ji leido man vaistus ir atnešė buteliuką tablečių, jas turėjau gerti dar dvi savaites. Nepamenu, ar ilgai kenčiau narkotikų badą, gal dvi tris dienas, bet man atrodė, jog visą mėnesį.

Pamažu išsikapsčiau iš akivaro į paviršių. Jau po truputį valgiau sriubos, avižinės košės su pienu, galėjau pailsėti, pamiegoti; laikrodis tyčiojosi iš manęs, valanda atrodė ilga kaip savaitė. Našlės maudė mane, karpė nagus, utinėjo, gydė užsipiktinusias adatų dūrių ir ant riešų bei kulkšnių nuo laidų atsivėrusias žaizdas, masažavo vaikiškais aliejais, kad jos geriau gytų, gavo man švarių drabužių ir saugojo, kad neiššokčiau pro langą ir nepabėgčiau ieškoti narkotikų. Kai pagaliau

pajėgiau pati atsikelti ir vaikščioti, nusivedė į bažnyčią, žydrai nudažytą stoginę, kur rinkdavosi mažos bendruomenės nariai. Jaunimo nebuvo, visi afroamerikiečiai, diduma moterų, taipgi sužinojau, kad iš kelių vyrų ne visi buvo našliai. Džeremija ir Olimpija Petifordai, pasipuošę geltonai apkraštuotomis violetinėmis atlasinėmis tunikomis, vadovavo apeigoms, mano vardu dėkodami Jėzui. Tie balsai! Jie giedojo visu kūnu, linguodami kaip palmės, aukštyn iškėlę rankas, linksmi, tokie linksmi, kad jų giesmės man apvalė sielą.

Olimpija ir Džeremija nieko manęs neklausinėjo, netgi vardo, priglaudė mane tenkindamiesi tuo, kad prie jų durų mane atvedė Fredis. Nuspėjo, jog tikriausiai slapstausi nuo ko nors, bet nesidomėjo, nuo ko, kad nejučia neprasitartų, jeigu kas nors užmestų klastingą klausimą. Kas dieną meldėsi už Fredį, prašydami, kad išsivaduotų nuo narkotikų ir neatsisakytų pagalbos ir meilės, „tačiau Jėzus kartais ilgai neatsiliepia, nes gauna be galo daug prašymų“, – aiškino jie. Man irgi Fredis nėjo iš galvos, baiminausi, kad paklius Džo Martinui ir Kinui į nagus, bet Olimpija kliovėsi jo buklumu ir stebuklingu gebėjimu išsisukti iš bėdų.

Po savaitės, kai infekcijos požymiai išnyko ir jau galėjau apsieiti be valiumo, paprašiau Olimpijos, kad paskambintų močiutei į Kaliforniją, nes pati negalėjau to padaryti. Septintą valandą ryto Olimpija surinko numerį, kurį jai daviau, ir Ninė iškart atsiliepė, lyg ištisus šešis mėnesius būtų sėdėjusi prie telefono ir laukusi skambučio. „Jūsų dukraitė jau gali grįžti namo, atvažiuokite jos pasiimti.“ Po vienuolikos valandų prie Petifordų būsto sustojo raudonas furgonėlis. Ninė

nekantriai paspaudė durų skambutį, ir aš puoliau jai į glėbį, meiliai stebint namų šeimininkams, kelioms našlėms ir Maikui O'Keliui, iš nuomojamo automobilio traukiančiam savo neįgaliojo vežimėlį. „Snargle! Kiek mes dėl tavęs prisikentėjom! Kodėl negalėjai paskambinti – bent būtume žinoję, kad esi gyva! – užuot pasisveikinusi, ispaniškai sušuko Ninė, nes susijaudinusi šnekėdavo tik gimtąja kalba, ir pridūrė: – Prastai atrodai, Maja, bet turi žalią aurą, vadinasi, sveiksti, o tai geras požymis." Močiutė buvo kur kas mažesnė, nei prisiminiau, per kelis mėnesius susitraukė, paseno, juo labiau kad užjuodo anksčiau tokios jausmingos akys. „Daviau žinią tėčiui, jis skrenda iš Dubajaus ir rytoj jau lauks tavęs namie", – tarė, stipriai laikydama mane už rankos ir žiūrėdama pelėdos akimis, baimindamasi, kad vėl nepradingčiau, bet neapibėrė manęs klausimais. Netrukus našlės pakvietė mus prie stalo, kur laukė kepta vištiena, keptos bulvytės, džiūvėsėliuose apvoliotos keptos daržovės, spurgos – tikra cholesterolio puota šeimos susijungimui atšvęsti.

Po vakarienės Jėzaus našlės atsisveikinusios išėjo, o mes susirinkome mažytėje svetainėje, kur vos tilpo neįgaliojo vežimėlis. Olimpija trumpai papasakojo Ninei ir Maikui apie mano sveikatos būklę ir patarė, vos atvykus į Kaliforniją, nusiųsti mane į reabilitacijos centrą – tai jau buvo nutaręs Maikas, puikiai išmanąs tuos dalykus, – ir mandagiai pasišalino. Tuomet glaustai išdėsčiau jiems savo gyvenimą nuo gegužės mėnesio, praleisdama naktį motelyje su Rojum Fedžviku ir prostituciją – išgirdusi apie tai, močiutė būtų amo netekusi. Bepasakojant apie Brendoną Limaną, veikiau Henką Trevorą, padirbtus

pinigus, mane pagrobusius žudikus ir visa kita, močiutė nenustygo ant kėdės, pro dantis košdama „snarglė“, tačiau Snieguolei akys žėrėjo kaip lėktuvo žibintai. Jis džiūgavo pagaliau susidūręs su tikra kriminaline byla.

– Pinigų klastojimas – labai sunkus nusikaltimas, už jį baudžiama griežčiau nei už tyčinę žmogžudystę ir išdavystę, – linksmai pareiškė jis.

– Taip man sakė ir policininkas Arana. Geriausia būtų jam paskambinti ir prisipažinti, jis man davė savo telefono numerį, – pasiūliau.

– Geniali mintis! Verta mano avigalvės dukraitės! – sušuko Ninė. – Gal norėtum dvidešimt metų pasėdėti kalėjime ir baigti gyvenimą elektros kėdėje, kvailiuke? Tuomet eik, bėk, išklok policijai, kad buvai bendrininkė.

– Nusiramink, Nidija. Pirmiausia reikėtų sunaikinti įkalčius, kad niekas negalėtų tavo dukraitei prikergti tų pinigų. Paskiau parvešime ją į Kaliforniją, užšlavę jos buvimo Las Vegase pėdsakus, vėliau, kai ji visiškai atsigaus, kur nors paslėpsime. Kaip tu sakai?

– O kaip visa tai padarysim? – paklausė ji.

– Čia visi tave pažįsta kaip Laurą Baron, išskyrus Jėzaus našles, ar ne, Maja?

– Našlės irgi nežino mano tikrojo vardo, – paaiškinau.

– Puiku. Grįšime į Kaliforniją išsinuomotu furgonėliu, – nutarė Maikas.

– Gerai sakai, Maikai, – įsikišo Ninė, kuriai irgi suspindo akys. – Perkant lėktuvo bilietą, Majai reikėtų pateikti tapatybės liudijimą, tad paliktume pėdsakus, o automobiliu galime pervažiuoti visą šalį, niekam neužkliūdami. Furgonėlį galėsime grąžinti Berklyje.

Taip mikliai Nusikaltėlių klubo nariai aptarė mano išvykimą iš Nuodėmių miesto. Buvo vėlus metas, jautėmės nuvargę, reikėjo išsimiegoti prieš vykdant savo planą. Rytą drauge su Petifordais sėdome prie stalo ir valgėme pamažu, stengdamiesi kuo ilgiau užtęsti laiką, nes buvo skaudu skirtis su mano geradare. Ninė, dėkinga ir amžinai skolinga Petifordams, pasiūlė jiems viešėti Berklyje, kiek širdis geidžia, „mano namai – jūsų namai“, bet atsargumo dėlei jie nepanoro sužinoti nei mano artimųjų vardo, nei adreso. Šiaip ar taip, kai Snieguolė pasisakė išgelbėjęs daug tokių jaunuolių kaip Fredis ir galėtų padėti vaikinukui, Olimpija paėmė jo vizitinę kortelę. „Mes, Jėzaus našlės, ieškosime jo tol, kol rasime, ir parsivesime, kad ir surištą“, – patikino ji. Atsisveikindama apsikabinau su šia žavia sutuoktinių pora, žadėdama kada nors juos aplankyti.

Močiutė, Maikas ir aš išvažiavome raudonuoju furgonėliu tiesiai į Bitį, pakeliui aptardami, kaip galėtume numušti spynas. Nebuvo ko nė galvoti dinamitu sprogdinti duris, kaip siūlė Ninė, nes, jeigu jo ir gautume, sprogimas patrauktų dėmesį, be to, sumanus seklys griebiasi šiurkščių veiksmų tik kraštutiniu atveju. Jiedu dešimtį kartų iš panagių klausinėjo apie mano keliones į sandėlį su Brendonu Limanu.

– Ką iš tikrųjų turėjai telefonu pranešti jo broliui? – vėl klausė manęs Ninė.

– Adresą, kur guli krepšiai.

– Ir viskas?

– Ne! Dabar prisimenu, Limanas primygtinai reikalavo, kad pasakyčiau, kur guli krepšiai su užrašu *El Paso TX*.

– Ar jis turėjo omeny Teksaso miestą El Pasą?

– Galimas daiktas, bet aš nesu tikra. Kitas krepšys buvo be jokio užrašo, paprasčiausias kelionkrepšis, ir tiek.

Abu mėgėjai sekliai padarė išvadą, jog užrašas – tai spynų kodas, todėl Limanas primygtinai reikalavo, kad tiksliai perduočiau žinutę. Kokias tris minutes jiedu bandė keisti raides skaičiais – kodas buvo toks paprastas, kad jie nusivylė, nes tikėjosi iššūkio pagal savo gebėjimus. Reikėjo nebent pažiūrėti į telefoną: aštuonios raidės atitiko aštuonis skaičius, po keturis kiekvienam deriniui, 3578 ir 7689.

Užsukome į prekybos centrą nusipirkti guminių pirštinių, skudurų, šluotos, degtukų ir alkoholio, paskiau į ūkinių prekių parduotuvę – plastikinio bidono ir kastuvo ir galiausiai į degalinę – prisipildyti bako ir bidono. Tuomet nuvažiavome į sandėlį; laimė, gerai jį įsiminiau, nes tame kvartale jų būta keliolikos. Radau reikiamas duris, ir Ninė, apsimovusi pirštines, iš antro mėginimo atrakino spynas: labai retai matydavau ją tokią patenkintą. Viduje kūpsojo du krepšiai ten, kur juos paliko Brendonas Limanas. Pasakiau, jog pastaruosius du kartus, kai čia lankėmės, aš nieko neliečiau, Limanas rakino spynas, nešė krepšius iš automobilio ir vėl rakino sandėlį, bet Ninė suabejojo: girdi, jei buvau apkvaišusi nuo narkotikų, vargu ar galiu ką nors tiksliai prisiminti. Sudrėkinęs skudurą alkoholiu, Maikas nuvalė tas durų vietas, kur galėtų būti likę pirštų atspaudų. Įdomumo dėlei dirstelėjome į dėžes ir pamatėme šautuvų, pistoletų ir šaudmenų. Ninė užsimanė, kad išeitume apsiginklavę kaip partizanai, juo labiau jog buvome ligi ausų įklimpę į nusikalstamą veiklą, ir Snieguolei ta mintis labai patiko, bet aš pasipriešinau. Tėvukas visada kratėsi ginklų, pasak jo, juos užtaiso velnias, ir žmogus, jų įsigijęs, kada nors juos panaudoja, o paskiau gailisi. Ninė buvo įsitikinusi, kad vyras

būtų ją nudėjęs, jeigu būtų turėjęs ginklą, kai medaus mėnesį ji išmetė jo operų partitūras į šiukšlių dėžę. Už tas dėžes su pražūtingais žaislais Nusikaltėlių klubo nariai viską būtų atidavę! Sumetėme krepšius į automobilį, močiutė nušlavė mūsų pėdas ir automobilio vėžes, užrakinome spynas ir nuvažiavome beginkliai.

Palikę krepšius furgonėlyje ir tolesnei daugmaž dešimties valandų kelionei nusipirkę vandens ir maisto, apsistojome motelyje kelias valandas pailsėti. Atskridę lėktuvu, Las Vegaso oro uoste Maikas ir Ninė išsinuomojo automobilį, nenuvokdami, kokia ilga ir nuobodi kelionė laukia tiesiu kaip strėlė greitkeliu, laimė, kad tuo metu nebuvo karšta lyg verdančiame puode, kaip paprastai būna kitais mėnesiais, kai temperatūra pakyla aukščiau nei keturiasdešimt laipsnių. Maikas O'Kelis nusinešė maišus su lobiu į savo kambarį, o aš kitame kambaryje atsiguliau į plačią lovą drauge su močiute, ir ji visą naktį laikė mane už rankos. „Aš nė neketinu sprukti, Nine, nesijaudink“, – patikinau, kone alpdama iš nuovargio, bet ji manęs nepaleido. Nei ji, nei aš negalėjome sumerkti akių, todėl ta proga ėmėme šnekėtis, turėjome daug kalbos. Ji man pasakojo apie tėtį, apie tai, kaip jis sielvartavo, man pabėgus iš akademijos, ir kartojo, jog niekada man nedovanosianti už tai, kad penkis mėnesius, vieną savaitę ir dvi dienas jiems nedaviau žinios, tampiau jiems nervus ir skaudinau širdį. „Atsiprašau, Nine, aš nepagalvojau...“ Tiesą pasakius, tokia mintis man net nebuvo atėjusi į galvą, aš galvojau tik apie save.

Paklausiau ją apie Sarą ir Debę, ir ji man papasakojo, kad dalyvavo išleidžiamosios klasės iškilmėse, specialiai pakviesta

Berklio vidurinės direktoriaus pono Harperio, su kuriuo užmezgė glaudžius draugiškus santykius, nes jis nenustojo manimi domėtis. Debė baigusi mokyklą kartu su kitais mano bendramoksliais, bet Sara išlėkusi iš mokyklos ir kelis mėnesius praleidusi klinikoje, galutinai išsekusi, vien oda ir kaulai. Pasibaigus ceremonijai, Debė priėjusi ir pasiteiravusi apie mane. Vilkėjusi žydra suknele, atrodžiusi sveika ir gražutė, nė šešėlio nelikę iš jos gotiškų drabužių ir makabriško makiažo, ir Ninė skaudama širdimi jai pasakiusi, kad aš ištekėjusi už turtingo paveldėtojo ir išvykusi į Bahamus. „Kodėl būčiau turėjusi sakyti, kad tu, Maja, dingai? Nenorėjau suteikti jai tokio malonumo, argi nesupranti, kiek bėdos tau pridarė toji netikša, primokiusi tave visokių nedorybių?“ – pareiškė negailestingasis Čilės mafijos Donas Korleonė.

Na, o Rikas Laredas įkliuvo per savo kvailumą, tik jam tokia mintis galėjo šauti į galvą: jis vogė naminius gyvūnėlius. Nemokšiškai suplanavęs savo verslą, pavogdavo iš namų kokį šeimininkų mylimą šunelį, paskiau skambindavo jiems reikalaudamas išpirkos. „Jis tai sumanė per televiziją pamatęs, kaip Kolumbijoje sukilėliai vagia milijonierius. Kaip jie vadinasi? FARC*? Aha, kažkas panašaus, bet tu nesijaudink, jam padeda Maikas, netrukus išeis iš kalėjimo“, – nuramino mane močiutė. Paaiškinau jai, kad nė kiek nesijaudinu, jog Laredas atsidūrė už grotų, priešingai, mano nuomone, kaip tik ten ir dera jam smirsti, kad pasaulyje būtų tvarka. „Nebūk tokia bjauri, Maja, tas vargšas vaikinas iki ausų tave įsimylėjęs. Kai išeis iš kalėjimo, Maikas jam parūpins darbą gyvūnų apsaugos draugijoje,

* Kolumbijos revoliucinės ginkluotosios pajėgos (*Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia*).

kad išmoktų gerbti svetimus šunelius, tiesa?“ Tokia mintis galėjo ateiti į galvą tik Ninei, o ne Snieguolei.

Trečią valandą nakties Maikas paskambino iš savo kambario, davė mums bananų ir spurgų, sukrovėme menką savo mantą į furgonėlį ir, močiutei atsisėdus prie vairo, po pusvalandžio išrūkome Kalifornijos link. Buvo gili naktis, palankus metas, kai greitkelis pustuštis ir ne tokia budri kelių policija. Knapsėjau nosimi, peršėjo akys, ūžė galva, kojos buvo kaip vatinės, nežinia ką būčiau atidavusi, kad tik būčiau galėjusi miegoti ištisą šimtmetį kaip Pero pasakų princesė. Nuvažiavę šimtą devyniasdešimt kilometrų, iš greitkelio išsukome į šunkelį, kurį žemėlapyje pasirinko Maikas, nes jis niekur nevedė, ir netrukus atsidūrėme tarytum mėnulio tyruose.

Buvo šalta, bet veikiai užkaitau kasdama duobę – toks darbas būtų neįmanomas Maikui, sėdinčiam neįgaliojo vežimėlyje, nei juo labiau Ninei, sulaukusiai šešiasdešimt šešerių, ir ganėtinai sunkus man, tokiai apsnūdėlei. Dirva buvo akmenuota, augalai sausi ir kieti, man trūko jėgų, niekada nebuvau dirbusi su kastuvu ir puoliau į dar didesnę neviltį, klausydamasi Maiko ir močiutės nurodymų. Per pusvalandį sugebėjau nebent duobutę išurbti, bet, kadangi iššoko pūslės ant delnų, nors ir mūvėjau gumines pirštines, ir vos pajėgiau atkelti kastuvą, abiem Nusikaltėlių klubo nariams teko tuo pasitenkinti.

Sudeginti pusę milijono dolerių kur kas sudėtingiau, nei mes tikėjomės, nes nebuvome apskaičiavę nei vėjo poveikio, nei to, kad pinigai pagaminti iš ypatingo popieriaus ir tampriai surišti pundeliais. Išbandę kelis būdus, griebėmės paties paprasčiausio: metame duobėn gniūžtes pinigų, aplaistome ben-

zinu, padegame ir vaikome dūmus, kad iš tolo nebūtų matyti, nors nakties metu tai nelabai tikėtina.

– Ar tu tikra, Maja, kad jie visi padirbti? – paklausė močiutė.

– Iš kur aš galiu žinoti, Nine? Policininkas Arana sakė, kad padirbti pinigai paprastai sumaišomi su tikrais.

– Deginti gerus banknotus – baisus pinigų švaistymas, juo labiau kad turime tiek išlaidų. Galėtume truputį pasilaikyti dėl viso pikto... – pasiūlė ji.

– Ar kuoktelėjai, Nidija? Tokie pinigai baisiau už nitrogliceriną, – sutramdė ją Maikas.

Kol jie karštai ginčijosi, aš sudeginau visus pinigus iš pirmo krepšio ir atsegiau antrą. Viduje radau tik keturis pluoštelius banknotų ir du knygos didumo paketus, suvyniotus į plastikinę plėvelę ir suklijuotus lipniąja juosta. Dantimis ir nagais nuplėšėme juostą, nes neturėjome jokių aštrių daiktų, o reikėjo skubėti, jau švito, rausvu dangumi skriejo švininiai debesys. Paketuose buvo keturios plokštės šimto ir penkiasdešimties dolerių kupiūroms spausdinti.

– Tai verta didelių pinigų! – sušuko Maikas. – Jų vertė kur kas didesnė nei visų mūsų sudegintų banknotų.

– Iš kur žinai? – paklausiau.

– Argi policininkas tau nesakė, Maja, kad pinigai Adamo Trevoro padirbti taip meistriškai, jog jų neįmanoma atskirti nuo tikrų. Mafijos sumokėtų milijonus už šias plokštes.

– Vadinasi, galėtume jas parduoti, – tarė Ninė, ir jai viltingai sužibo akys.

– Ir negalvok, Donai Korleone, – aštriu it peilio ašmenys žvilgsniu sutramdė ją Maikas.

– Jų neįmanoma sudeginti, – įsiterpiau.

– Teks užkasti arba išmesti į jūrą, – nutarė jis.

– Kaip gaila, tai tiesiog meno kūriniai, – atsiduso Ninė ir atsargiai, kad nesusibraižytų, suvyniojo į plėvelę.

Sudeginę grobį, užkasėme duobę, ir, prieš važiuojant, Snieguolė pasiūlė paženklinti vietą. „Kuriems galams?“ – paklausiau. „Dėl visa ko. Taip rašoma detektyvuose“, – paaiškino jis. Man teko prirankioti akmenų ir sukrauti piramidę duobės vietoje, tuo tarpu Ninė žingsniais matavo atstumą iki artimiausių gairių, o Maikas piešė vietovės planą ant popierinio maišelio. Tarytum žaidėme piratus, bet aš nedrįsau su jais ginčytis. Berklį pasiekėme po trijų stabtelėjimų, prireikus nueiti į tualetą, išgerti kavos, prisipildyti degalų ir tai vienur, tai kitur į šiukšlių dėžes sumesti krepšius, kastuvą, bidoną ir pirštines. Paryčio gaisai pamažu užgeso, dangų užliejo balta dienos šviesa, ir mes sruvome prakaitu vidury karštligiškai kaistančios dykumos, nes automobilio kondicionierius beveik neveikė. Močiutė nenorėjo manęs leisti prie vairo, įsitikinusi, kad mano protas dar neblaivus, o reakcija lėta, ir visą dieną iki pat vakaro važiavo tuo begaliniu keliu, nė kiek nesiskųsdama. „Šiaip ar taip, ne veltui kadaise vairavau limuziną“, – pasigyrė, turėdama galvoje tuos laikus, kai susipažino su Tėvuku.

Klausydamasis mano pasakojimo, Danielas Gudričas susidomėjo, kur mes dėjome plokštes. Ninė buvo įpareigota išmesti jas į San Fransisko įlanką, mums plaukiant keltu.

Prisimenu, kaip akimoju išgaravo Danielo Gudričo psichiatro flegmatiškumas, kai jam papasakojau tą istorijos dalį, nutikusią ten, gegužės mėnesį. Kaip aš galėjau visą amžinybę išgyventi be jo? Danielas klausėsi manęs išsižiojęs, ir iš jo išvaizdos spė-

jau, kad jis niekada nebuvo patyręs tokių įspūdingų nuotykių kaip aš Las Vegase. Pažadėjo man, grįžęs į Jungtines Valstijas, beregint susisiekti su Nine ir Snieguole, bet to dar nepadarė. „Tavo močiutė, Maja, tikras stebuklas. Labai tiktų į porą Alfonsui Zaleskiui“, – pareiškė jis man.

– Dabar supranti, Danielai, kodėl čia gyvenu. Ne šiaip koks turistės įgeidis, kaip galėjai pamanyti. Ninė ir O'Kelis nutarė išsiųsti mane kuo toliau, kol truputį paaiškės mano padėtis. Džo Martinas ir Kinas ieško pinigų, nes nežino, kad jie padirbti; policija gaudo Adamą Trevorą, o jis stengiasi atgauti savo plokštes, kol jos nepakliuvo į rankas FTB agentams. Aš esu siūlo galas, ir jeigu jie sužinos, visi kaip vienas mins man ant kulnų.

– Siūlo galas – tai Laura Baron, – priminė man Danielas.

– Policija veikiausiai sužinojo, kas aš tokia iš tikrųjų. Mano pirštų atspaudų liko daug kur – sporto klubo kabinose, Brendono Limano pastate, net Olimpijos Petiford namuose: neduok Dieve, jei jie nutvėrė Fredį ir viską iš jo iškvotė.

– Pamiršai Araną.

– Jis geras žmogus, FTB bendradarbis. Galėjo mane suimti, bet nesuėmė, nors ir įtarė, kad viską žinau. Saugojo mane. Jam rūpi nebent išnarplioti pinigų klastojimo bylą ir suimti Adamą Trevorą. Už tai bus apdovanotas medaliu.

Danielas pritarė planui kurį laiką nesirodyti man viešumoje, bet nemanė, kad būtų pavojinga mudviem susirašinėti: kuriems galams taip išpūsti persekiojimo maniją. Užsiregistravau elektroninį paštą *juanitocorrales@gmail.com* vardu. Niekam nekils jokių įtarimų, kad Danielas Gudričas iš Sietlo bendrauja su vaikinu iš Čilojės, vienu iš gausybės draugų, su kuriais susipažino kelionėje ir palaiko ryšį. Danieliui išvykus, kasdien

jam rašydavau. Manuelis tam nepritaria, jo nuomone, FTB šnipai ir jų programišiai – interneto dievai, visur jų pilna ir viską mato.

Mielai būčiau norėjusi turėti tokį brolį kaip Chuanitas Koralesas arba tokį, koks buvo Fredis. „Vežkis jį į savo šalį, gringute, man tas pienburnis buvęs nebuvęs“, – kartą pajuokavo Eduvichisė, o Chuanitas taip patikėjo jos žodžiais, kad ėmė kurti planus, kaip gyvensiąs su manimi Berklyje. Jis vienintelis pasaulyje manimi žavisi. „Kai užaugsiu, teta gringe, tave vesiu“, – sako jis man. Mudu skaitome jau trečią Hario Poterio tomą, ir jis svajoja vykti į Hogvartso magijos mokyklą ir turėti savo skraidomąją šluotą. Didžiuojasi leidęs man savo vardu įregistruoti elektroninį paštą.

Savaime suprantama, Danielo nuomone, mes kvailai elgėmės, degindami pinigus dykumoje, juk mus galėjo užklupti policija, nuo žemės ir iš malūnsparnių stebinti 15-ąjį greitkelį, kuriuo važiuoja daug sunkvežimių. Prieš apsispręsdami Sniegుolė ir Ninė apsvarstė įvairias priemones, net ketino banknotus ištirpdyti „Drano“ valikliu, kaip kadaise sunaikino kilogramą nugarinės, bet visos atrodė pavojingos ir nė viena nebuvo tokia veiksminga ir įspūdinga kaip ugnis. Kai po kelerių metų, išvengę kalėjimo, prisimename seną istoriją, laužas Mohavių dykumoje skamba kur kas gražiau nei skystis kanalizacijos vamzdžiams valyti.

Prieš susipažindama su Danielu, niekada nei galvojau apie vyro kūną, nei stebėjau, išskyrus tą vieną kartą, kai Florencijoje prieš akis atsivėrė nepamirštamas vaizdas – marmurinis Dovydas, penkių metrų septyniolikos centimetrų tobulybė, tačiau su per-

nelyg mažu peniu. Vaikinai, su kuriais teko permiegoti, nė iš tolo nepriminė Dovydo, dvokė, buvo negrabūs, apžėlę, spuoguoti. Paauglystėje buvau įsimylėjusi kelis kino aktorius, ir tik todėl, kad jais žavėjosi Sara ir Debė ar viena kita mergina Oregono akademijoje, neprisimenu nė jų vardų, bet jie buvo nežemiški kaip močiutės šventieji. Atrodė abejotina, kad jie išties mirtingi – tokie balti buvo jų dantys, toks švelnus liemuo, depiliuotas vašku ir įdegęs kaip saulėkaitoje tysančių dykaduonių. Niekada nemačiau jų iš arti nei juo labiau liečiau, jie buvo sukurti ekranui, o ne geslioms meilės glamonėms. Nė vienas jų nebuvo mano erotinių fantazijų herojus. Kai buvau maža, Tėvukas padovanojo dailų kartoninį teatrą su personažais popieriniais drabužiais nuobodiems operų siužetams iliustruoti. Mano įsivaizduojami mylimieji, kaip ir tie kartoniniai žmogeliai, buvo bevardžiai aktoriai, kuriuos kilnodavau scenoje. Dabar visus juos išstūmė Danielas, mano naktų ir dienų herojus, svajoju apie jį ir sapnuoju. Pernelyg greit jis išvyko, nespėjome nieko įtvirtinti.

Kad užsimegztų artimi santykiai, reikia laiko, bendrų potyrių, pralietų ašarų, įveiktų kliūčių, nuotraukų albume, tai – lėtai augantis augalas. Mudu su Danielu pakibę virtualioje erdvėje, ir šis išsiskyrimas gali numarinti meilę. Čilojėje jis užtruko kelias dienas ilgiau, nei buvo numatęs, nesugebėjo nusigauti iki Patagonijos, lėktuvu išskrido į Braziliją, o iš ten – į Sietlą, kur dirba tėvo klinikoje. Tuo tarpu aš baigiu savo tremtį šioje saloje, ir, atėjus metui, galbūt susitarsime dėl susitikimo vietos. Sietlas – nebloga vieta, lyja mažiau nei Čilojėje, bet man labiau patiktų gyventi šičia, nenorėčiau palikti Manuelio, Blankos, Chuanito ir Fakino.

Nežinia, ar Čilojėje Danielui rastųsi darbo. Pasak Manuelio, šioje šalyje psichiatrai miršta badu, nors pamišėlių daugiau

nei Holivude, nes laimę čiliečiai laiko kiču, jie toli gražu nelinkę eikvoti pinigų kovai su nelaime. Jis, mano akimis žiūrint, puikiausias pavyzdys, nes, jei būtų ne čilietis, išgliaudytų savo bėdas su profesionalu ir gyventų šiek tiek laimingesnis. Ir taip manau anaiptol ne todėl, kad esu psichoterapijos šalininkė, kokia galėčiau būti, įgijusi tokią gerą patirtį Oregone, tačiau kartais ji padeda, kaip atsitiko Ninei, netekus vyro. Gal Danielas galėtų imtis ko nors kito. Pažįstu vieną tokį Oksfordo profesorių, iš tų, kurie vilki tvidinį švarką su odiniais lopais ant alkūnių: įsimylėjo čilietę ir, apsigyvenęs Didžiojoje saloje, vadovauja turizmo agentūrai. Na, o austrė, garsėjanti epiniu užpakaliu ir obuolių *štrudeliu*, Insbruke dirbo dantų gydytoja, o dabar – viešbučio savininkė. Mudu su Danielu galėtume kepti sausainius, perspektyvus amatas, pasak Manuelio, arba auginti vikunijas, kaip aš ketinau daryti Oregone.

Tą gegužės dvidešimt devintąją atsisveikinau su Danielu, nutaisiusi ramią miną, nes prieplaukoje stypsojo keletas žioplių, – apie mūsų santykius šnekėta labiau nei apie eilinę muilo operą, – ir aš nenorėjau rodyti spektaklio ilgaliežuviams čilojiečiams, tačiau, likusi su Manueliu namuose, taip raudojau, kad mudviem abiem nusibodo. Danielas keliavo be kompiuterio, bet, atvykęs į Sietlą, rado penkiasdešimt žinučių ir atsakė anaiptol ne romantiškai, tikriausiai buvo pavargęs. Nuo tos dienos bendraujame nuolat, stengdamiesi neišsiduoti ir naudodamiesi meilės kodu: jis pagal savo charakterį – be galo saikingai, aš pagal savo charakterį – be saiko piktnaudžiauju.

Mano praeities istorija trumpa ir turėtų išlikti aiški, bet aš nepasitikiu aikštinga savo atmintimi, privalau viską užsirašyti,

kol nepradėjau kai ko keisti ar taisyti. Per televiziją pasakojo, kad amerikiečių mokslininkai išrado naują vaistą prisiminimams trinti, ketina juo gydyti psichologines traumas, ypač kariams, kurie grįžta iš karo išprotėję. Tie vaistai dar bandomi, tobulinami, kad visiškai neištrintų atminties. Jei gaučiau jų, ką norėčiau pamiršti? Nieko. Praeities blogybės – pamoka ateičiai, norėčiau visada prisiminti tai, kas man buvo skaudžiausia, pavyzdžiui, Tėvuko mirtį.

Ant kalvos netoli Pinkojos grotos kartą mačiau Tėvuką. Stovėjo prie skardžio, žvelgdamas į horizontą, su itališka skrybėle, kelioniniais drabužiais ir lagaminu rankoje, lyg būtų grįžęs iš toli ir abejotų, ar keliauti, ar pasilikti. Stovėjo ten be galo trumpai, o aš, sustingusi, užgniaužusi kvapą, kad jo neišgąsdinčiau, šaukiausi jo širdies balsu; paskiau krykdamos praskrido žuvėdros, ir jis dingo. Niekam to nepasakojau, kad nereiktų klausytis nelabai įtikimų aiškinimų, nors čia, galimas daiktas, žmonės manimi patikėtų. Jei Kukao saloje klykia dvasios be vietos, jei Ankudo įlankoje plaukioja vaiduoklių laivas, jei Kikavyje raganiai pasiverčia šunimis, prie Pinkojos grotos pasirodyti mirusiam astronomui visiškai įmanoma. Gal tai ne vaiduoklis, o tik mano vaizduotės padaras, išryškėjantis atmosferoje kaip kino projekcija. Čilojė – derama vieta senelio ektoplazmai ir jo dukraitės vaizduotei.

Danielui daug šnekėdavau apie Tėvuką, kai būdavome vieni ir pasakodavomės apie savo gyvenimą. Aprašiau jam savo vaikystę, laimingai prabėgusią Berklyje, neregėtos architektūros rūme. Negandų dienomis mane palaikė prisiminimai apie tuos gyvenimo metus ir nuoširdžią senelių meilę. Tėtis turėjo man mažai įtakos, nes, būdamas lakūnas, daugiau laiko praleisdavo padangėse nei ant žemės. Prieš vesdamas gyveno kartu su mu-

mis, dviejuose antro aukšto kambariuose su atskiru įėjimu, kur vedė siauručiai lauko laiptai, bet matydavome jį retai, nes, jei neskraidydavo, veikiausiai gulėdavo su viena iš gausybės mylimųjų, kurias netinkamu laiku pasikviesdavo telefonu, bet apie jas niekada nešnekėdavo. Jo darbo valandos keisdavosi kas dvi savaitės, ir ilgainiui mes įpratome jo nebelaukti ir neklausinėti. Seneliai augino mane, eidavo į klasės tėvų susirinkimus, vežiojo pas dantų gydytoją, padėdavo ruošti namų darbus, mokė susirišti batų raištelius, važinėti dviračiu, naudotis kompiuteriu, šluostydavo man ašaras, juokdavosi drauge su manimi; neprisimenu nė vieno atvejo, kad per tuos penkiolika metų su manimi nebūtų Ninės ar Tėvuko, ir dabar, kai Tėvukas miręs, kaip niekad jaučiu jį šalimais, jis tesėjo savo pažadą niekada nuo manęs nesitraukti.

Jau du mėnesiai, kai išvyko Danielas, du mėnesiai, kai jo nebematau, du mėnesiai, kai dienoraštyje rašau tai, apie ką mudu turėtume pasikalbėti. Kaip man jo trūksta! Tiesiog mirštu, sergu nepagydoma liga. Gegužės mėnesį grįžęs iš Santjago, Manuelis apsimetė nejaučiąs, kad namai kvepia bučiniais, o Fakinas sudirgęs, nes juo nesirūpinau, pats vienas išbėgdavo palakstyti, kaip ir visi šunys šioje šalyje: ne per seniausiai buvo benamis šuo, o dabar jau taikosi į naminio lepūnėlio titulą. Manuelis paliko savo lagaminą ir pasakė mums, kad turi sutvarkyti kai kuriuos reikalus su Blanka Šnake, o kadangi taisosi lyti, nakvosiąs jos namuose. Čia visiems aišku, kad taisosi lyti, kai šokinėja tunai ir plyksi „švytuliai“ – taip čia vadinami pro debesis prasismelkiantys saulės spinduliai. Kaip man žinoma, anksčiau Manuelis niekada nenakvodavo

pas Blanką. Ačiū, ačiū, ačiū, sukuždėjau jam į ausį, stipriai apkabinusi, nors jis to nemėgsta. Jis padovanojo man dar vieną naktį su Danielu, kuris tuo metu kišo pliauskas į viryklę, taisydamasis kepti vištieną su garstyčiomis ir itališkai paruošta šonine pagal savo sesers Frensės sugalvotą receptą – ji pati kaip gyva nėra gaminusi, bet, ilgainiui tapusi virėja teoretike, kolekcionuoja kulinarijos knygas. Daviau sau žodį nebežiūrėti į laivo laikrodį ant sienos, sparčiai ryjantį likusį su juo laiką.

Per mūsų trumpą medaus mėnesį Danielui papasakojau apie San Fransisko reabilitacijos kliniką, tikriausiai labai panašią į jo tėvo kliniką Sietle, kur išbuvau beveik mėnesį.

Mums bevažiuojant 919 kilometrų iš Las Vegaso į Berklį, močiutė su Maiku O'Keliu apmetė planą, kaip turėčiau dingti iš akiračio, kol manęs nepasiekė teisingumo ar nusikaltėlių ranka. Ištisus metus nebuvau mačiusi tėvo ir nė kiek jo nepasigedau, kaltindama jį dėl visų savo nelaimių, bet mano pagieža akimoju išsisklaidė, kai raudonuoju furgonėliu atvykome namo, o jis mūsų laukė prie durų. Kaip ir Ninė, tėvas atrodė sulysęs ir gunktelėjęs; per tuos mėnesius, kai buvau dingusi, suseno ir buvo jau nebe suvedžiotojas, panašus į kino aktorių, kokį prisimindavau. Stipriai mane apkabino, kaip niekad švelniai kartodamas mano vardą. „Maniau, dukrele, kad mes tavęs jau netekome." Niekada nebuvau regėjusi tėvo tokio susijaudinusio. Endis Vidalis visada buvo puikybės įsikūnijimas, išvaizdus su lakūno uniforma, gyvenimo negandų neišvargintas, gražiausių moterų geidžiamas, apkeliavęs visą pasaulį, išprusęs, laimingas, sveikas. „Garbė Dievui, dukrele, garbė Dievui", – kartojo jis. Atvažiavome vakare, bet jis vietoj vakarienės paruošė mums pusryčius, mėgstamiausius mano patiekalus: šokoladi-

nius putėsius ir prancūziškus skrebučius su plakta grietinėle ir bananais.

Mums bevalgant, Maikas O'Kelis prašneko apie Olimpijos Petiford minėtą reabilitacijos programą, kaldamas mums į galvą, kad, jo nuomone, tai pati geriausia priemonė priklausomybei įveikti. Tėtis ir Ninė sudrebėdavo, lyg elektros iškrovą gavę, kiekvieną sykį, kai jis tardavo tuos kraupius žodžius: narkomanė, alkoholikė, bet aš jau buvau susitaikiusi su tikrove, bendraudama su Jėzaus našlėmis, kurios, šioje srityje turėdamos didelę patirtį, labai aiškiai išdėstė mano bėdą. Pasak Maiko, priklausomybė – klastinga ir kantri pasalūnė, visada pasiruošusi kirsti, išmananti begalę įvairiausių gudrybių, o pats svariausias jos argumentas yra tas, kad žmogus nenori prisipažinti esąs narkomanas ar alkoholikas. Trumpai drūtai išdėstė, ką galėtume pasirinkti, pradedant jo įsteigtu reabilitacijos centru, nemokamu ir labai kukliu, ir baigiant San Fransisko klinika, kur viena diena kainuoja tūkstantį dolerių, bet aš iš karto atsisakiau – iš kur gausime tokią krūvą pinigų. Tėtis klausėsi perblyškęs, sukandęs dantis ir sugniaužęs kumščius, galiausiai pareiškė, kad panaudos savo pensijos santaupas man gydyti. Buvo neįmanoma jo perkalbėti, nors, pasak Maiko, jo programa beveik tokia pati, nebent nėra tiek įrangos ir vaizdo į jūrą.

Gruodį praleidau klinikoje, japoniška architektūra nuteikiančioje ramybei ir meditacijai: mediena, dideli langai ir erdvios terasos, daug šviesos, slaptais takeliais išraizgyti sodai, suoliukai, ant kurių apsimuturiavus gera spoksoti į miglą, baseinas su šildomu vandeniu. Vaizdas į vandenyną ir miškus atsiėjo tūkstantį dolerių per dieną. Buvau jauniausia iš visų, kiti vyrai ir moterys buvo nuo trisdešimties iki šešiasdešimties metų, malonūs, sveikinosi susitikę koridoriuje, kvietė pažaisti

žodžių žaidimo ir stalo teniso, lyg būtume atostogautojai. Jeigu be saiko nerūkytų ir nemauktų kavos, atrodytų visiškai normalūs, niekas net neįtartų, kad jie narkomanai ar alkoholikai.

Programa buvo beveik tokia pati kaip Oregono akademijoje: su pokalbiais, paskaitomis, grupiniais užsiėmimais, tas pats gerai pažįstamas psichologų ir patarėjų žargonas, Dvylika žingsnių, susilaikymas, atsigavimas, blaivybė. Pirma savaitė praslinko bandant užmegzti santykius su kitais ir įveikiant pagundą nešti muilą, juolab kad durys buvo nerakinamos, o gydymasis savanoriškas. „Tai ne man“, – tą savaitę kartojau savo mantrą, bet susivaldžiau turėdama galvoje, kad tėvas sukišo santaupas į tas dvidešimt aštuonias dienas, sumokėjo iš anksto, ir aš negaliu dar sykį jo nuvilti.

Mano kambario draugė buvo Loreta, patraukli trisdešimt šešerių metų moteris, ištekėjusi, trijų vaikų motina, nekilnojamojo turto agentė, alkoholikė. „Tai paskutinė galimybė. Vyras man pareiškė, kad, jeigu nesiliausiu gėrusi, išsiskirs ir pasiims vaikus“, – aiškino ji man. Lankymo dienomis atvažiuodavo vyras su vaikais, atveždavo piešinių, gėlių ir šokolado, atrodė laiminga šeima. Loreta ne kartą rodė man nuotraukų albumus: „Kai gimė vyriausias sūnus Patrikas – tik alus ir vynas; atostogos Havajuose – daikiriai ir martinis; 2002 metų Kalėdos – šampanas ir džinas; vestuvių jubiliejus 2005 metais – skrandžio plovimas ir reabilitacijos programa; iškyla Liepos ketvirtąją – pirmoji viskio taurė po vienuolikos mėnesių blaivybės; metinės 2006-aisiais – alus, tekila, romas, amaretas.“ Ji žinojo, kad keturių savaičių programos neužteks, reikėtų pabūti du tris mėnesius ir tik tada grįžti į šeimą.

Be pokalbių nuotaikai pakelti, būta paskaitų apie priklausomybę ir jos pasekmes, taip pat susitikimų prie keturių akių su patarėjais. Už tūkstantį dolerių per dieną galėjome naudotis baseinu ir sporto sale, atsipalaidavimo ir grožio procedūrų salonu, darytis masažą, vaikščioti po aplinkinius parkus, medituoti, užsiimti joga, pilateso mankšta, sodininkyste ir daile, tačiau, nors ir kiek užsiėmę būdavome, kiekvienas ant kupros nešiojomės savo bėdą nelyginant nustipusį arklį, to neįmanoma nepripažinti. Mano nustipęs arklys – tai nenumaldomas noras pabėgti kuo toliau, pabėgti iš ten, iš Kalifornijos, iš pasaulio, nuo savęs. Gyventi buvo grynas vargas. Kuriems galams keltis rytą ir stebėti, kaip be galo slenka valandos? Atgulti amžino atilsio. Numirti. Būti ar nebūti, pasak Hamleto. „Nekvaršink sau galvos, Maja, stenkis kuo nors užsiimti. Šis laiko tarpsnis visada būna sunkus, bet jis greit praeis“, – ramino mane Maikas O'Kelis.

Stengdamasi kuo nors užsiimti, Loretos nuostabai, kelis kartus dažiausi plaukus. Nuo juodų dažų, kuriais rugsėjo mėnesį mane nudažė Fredis, buvo likę tik tamsūs galiukai. Pramogos dėlei nusidažiau sruogas vėliavos spalvomis. Mano patarėjos nuomone, tai agresija, nukreipta prieš save pačią, savotiškas būdas save nubausti. Tokia pat mintis man dingtelėjo pažvelgus į jos kuodą, tinkamą nebent matronai.

Dukart per savaitę vyksta moterų susitikimai su psichologe, stambumu ir gerumu panašia į Olimpiją Petiford. Susėdame ant grindų keleto žvakių apšviestoje salėje, ir kiekviena ką nors atsineša altoriui sukurti: kryžių, Budą, vaikų nuotraukas, pliušinį meškutį, skrynelę su mylimo asmens pelenais, vestuvinį žiedą. Prietemoje, moterų aplinkoje, lengviau kalbėti. Moterys pasakoja, kaip priklausomybė sulaužė jų gyvenimą,

įklampino į skolas, jų atsižadėjo draugai, artimieji, vyrai, jas graužia sąžinė: viena suvažinėjo žmogų, girta vairuodama automobilį, kita išbėgo ieškoti narkotikų, palikusi sergantį vaiką. Kai kurios taipgi pasakojo apie savo nuopuolį, prisipažindamos, kad nesyk patyrė pažeminimą, vagiliavo, vertėsi prostitucija, ir aš nuoširdžiai jų klausiausi, nes ir pati buvau tai išgyvenusi. Daugelis jų gydėsi nebe pirmą kartą, nė kiek nepasitikėdamos savimi, suvokdamos, kokios trumpos būna blaivybės akimirkos. Kai kurioms padėdavo tikėjimas, atsidavimas Dievo ar aukščiausiosios galios valiai, bet tik nedaugelis rinkosi tą kelią. Liūdesio apniauktas priklausomybės ligonių būrelis iš pagrindų skyrėsi nuo Čilojės gražuolių raganų draugijos. Šventykloje niekas nekaista iš gėdos, ten viešpatauja gausa ir gyvenimas.

Šeštadieniais ir sekmadieniais – susitikimai su artimaisiais, labai skausmingi, bet būtini. Tėtis beria logiškus klausimus: kas yra krekas ir kaip vartojamas, kiek kainuoja heroinas, koks haliucinogeninių grybų poveikis, koks procentas anoniminių alkoholikų išsivaduoja nuo priklausomybės, ir atsakymai nelabai guodžiantys. Kiti artimieji pilni nusivylimo ir nepasitikėjimo, kelerius metus rūpinosi narkomanu ar alkoholiku nesuvokdami, kad jis tvirtai apsisprendęs susinaikinti ir sunaikinti širdyje kadaise rusenusią gėrio kibirkštėlę.

Tėčio ir Ninės akys, priešingai, spinduliuoja meile, nei priekaištų, nei abejonių. „Tu ne tokia kaip jie, Maja, tu atsidūrei prie bedugnės krašto, bet nepuolei į prarają“, – kartą pasakė man Ninė. Kaip tik dėl to nesyk mane perspėjo Olimpija ir Maikas: nepasiduok pagundai, neįsivaizduok esanti geresnė.

Kiekviena šeima pakaitais eina į rato vidurį ir visiems mums išpasakoja savo patirtį. Sumaniai naudodamiesi tomis išpažintimis, patarėjai kuria saugią aplinką, kurioje visi vienodi, niekas nėra padaręs ypatingų nuodėmių. Tokią valandėlę nelieka abejingų, žmonės lūžta vienas po kito, kartais kuris nors kūkčiodamas susmunka ant grindų, ir nebūtinai narkomanas ar alkoholikas. Žiaurūs tėvai, smurtaujantys vyrai, nekenčiamos motinos, kraujomaiša, paveldėtas polinkis į alkoholizmą – pasitaiko visko.

Priėjus mano šeimos eilei, Maikas O'Kelis drauge su mumis įvažiavo į rato vidurį neįgaliojo vežimėliu ir paprašė šalia pastatyti kėdę, bet niekas į ją nesisėdo. Ninei papasakojau daug ką iš to, kas man atsitiko pabėgus iš akademijos, bet praleidau tai, kas galėjo ją mirtinai sužeisti; Maikui, priešingai, kai ateidavo manęs lankyti, prie keturių akių galėjau iškloti viską: jis niekuo nesipiktina.

Tėtis papasakojo, kad dirba lakūnu, daug laiko praleisdavo toli nuo manęs, prisipažino buvęs lengvabūdis, savanaudiškai palikęs mane seneliams prižiūrėti, ir tik tada įvertinęs, koks svarbus esąs tėvo vaidmuo, kai man šešiolikos metų atsitiko nelaimė, važiuojant dviračiu: tuomet ir ėmęs daugiau manim rūpintis. Nenusivylęs manimi ir nepykstąs, pridūrė jis, stengsis iš paskutiniųjų man padėti. Ninė papasakojo, kokia aš buvusi vaikystėje, sveikutė ir linksma, mėgusi fantazuoti, rašiusi epines poemas, žaidusi futbolą, ir pakartojo, kad mane labai myli.

Tą akimirką įėjo Tėvukas, toks, koks buvo prieš ligą, augalotas, kvepiantis geriausios kokybės tabaku, su auksiniais akiniais ir Borsalino skrybėle ant galvos, atsisėdo ant savo kėdės ir ištiesė man rankas. Niekada anksčiau nebuvo pasirodęs taip įspūdingai, visiškai ne kaip vaiduoklis. Atsisėdusi jam ant

kelių, verkiau ir verkiau, prašydama atleisti, ir susitaikiau su nepaneigiama tiesa, kad, išskyrus mane, niekas negali manęs išgelbėti, kad aš pati vienintelė atsakau už savo gyvenimą. „Duokš ranką, Tėvuk", – paprašiau ir nuo tos akimirkos nebepaleidau. Ką matė kiti? Matė, kaip glėbesčiuoju tuščią kėdę, tačiau Maikas laukė ateinant Tėvuko, todėl ir paprašė kėdės, o Ninės nė kiek nenustebino jo neregimas atsilankymas.

Neprisimenu, kaip baigėsi ta sueiga, tik menu, kad jaučiausi visiškai išsekusi, kad Ninė palydėjo mane į kambarį, drauge su Loreta paguldė į lovą, ir pirmą kartą nepabusdama išmiegojau keturiolika valandų. Atsiėmiau už begalę nemigo naktų, už visą iškentėtą gėdą, už neslūgstančią baimę. Miegas grąžino man jėgas, bet nebegrįžo, nemiga kantriai laukė už durų. Nuo tos akimirkos visa širdimi atsidėjau programai ir išdrįsau vieną po kito ištirti tamsius praeities urvus. Įeidavau akiplotu į vieną tų urvų grumtis su slibinais, o kai, mano galva, juos nugalėdavau, atsiverdavo kitas ir taip toliau, begalinis labirintas. Turėdavau atsakyti į savo sielos klausimus – ji nebuvo dingusi, kaip maniau Las Vegase, tik apmirusi, susigūžusi, išsigandusi. Niekada nesijausdavau saugi tuose tamsiuose urvuose, bet ten nustojau bijoti vienatvės, ir todėl šičia, Čilojės vienatvėje, esu laiminga. Kokių kvailysčių prirašiau šiame puslapyje? Čilojėje nesu vieniša. Tiesą pasakius, niekada nesijaučiau taip susijusi su žmonėmis kaip šioje saloje, šioje trobelėje, su Manueliu Arijasu, neurotiku riteriu.

Kol gydžiausi pagal reabilitacijos programą, Ninė atnaujino man pasą, susisiekė su Manueliu ir paruošė viską kelionei į Čilę. Turėdama užtektinai išteklių, būtų skridusi drauge ir Čilojėje įdavusi mane savo draugui į rankas. Dviem dienoms likus iki gydymosi pabaigos, kuprinėn susidėjau savo mantą ir,

kai tik pritemo, išėjau iš klinikos, su niekuo neatsisveikinusi. Kaip ir buvome sutarusios, už dviejų kvartalų laukė Ninė su savo kledaru folksvagenu. „Nuo šios valandėlės, Maja, tu pradingsti kaip sapnas“, – tarė ji, šelmiškai mirktelėdama kaip sąmokslininkė. Padavė man Tėvuko nuotrauką plastikiniu dėklu – tokią pat, kokią buvau praradusi, ir nuvežė į San Fransisko oro uostą.

Tampau nervus Manueliui: tu manai, kad vyrai įsimyli taip aklai kaip moterys? Kad Danielas galėtų dėl manęs pasilaidoti Čilojėje? Ar tau neatrodau stora, Manueli? Ar tikrai? Nemeluok! Pasak Manuelio, šiuose namuose nėra kuo kvėpuoti, oras pritvinkęs ašarų ir moters dūsavimų, ugningų aistrų ir juokingų planų. Net gyvūnai keistai elgiasi, Gudrutis, visada toks valyvas, dabar apvėmė kompiuterio klaviatūrą, o Paikutis, anksčiau toks drausmingas, dabar varžosi su Fakinu dėl mano glamonių ir rytą, kai atsibundu, guli mano lovoje aukštielninkas iškėlęs letenas, kad pakasyčiau jam pilvuką.

Ne kartą esame kalbėjęsi apie meilę, pernelyg daug, pasak Manuelio. „Nėra nieko didesnio už meilę“, – sakau jam, berdama lėkštų posakių virtinę, ir jis, puikuodamasis profesoriaus atmintimi, vienu atokvėpiu padeklamuoja D. H. Lorenso eilėraštį, kuriame sakoma, kad esama kai ko didesnio už meilę, tai – žmogaus vienatvė, o toje vienatvėje liepsnoja visagalė nuogo gyvenimo ugnis, ar kažkas panašaus, kas mane slegia, kad nuogas Danielas man tapo visagale ugnimi. Manuelis arba deklamuoja mirusius poetus, arba tyli. Mūsų pokalbiai – tai veikiau monologai, kuriais išlieju širdį, šnekėdama apie Danielą; neužsimenu apie Blanką Šnakę, nes ji uždraudė

apie ją kalbėti, bet ji tarytum čia pat plevena neregima. Manuelis įsitikinęs, kad jis per senas įsimylėti ir nieko negalėtų pasiūlyti moteriai, tačiau man dingojasi, jog jis tiesiog bailys, bijo bendrauti, priklausyti, kentėti, bijo, kad Blanka vėl susirgs vėžiu ir mirs anksčiau už jį, arba, priešingai, liks našlė, arba jis pasens, o ji tuo tarpu liks jaunatviška, tai labiausiai tikėtina, nes jis daug vyresnis už ją. Jeigu smegenyse nebūtų tos prakeiktos pūslelės, Manuelis, be abejo, sveikas ir stiprus gyventų iki devyniasdešimties. Kokia būna senių meilė? Turiu galvoje fizinę. Ar jie daro... tai? Kai man sukako dvylika ir ėmiau stebėti senelius, jie įsidėjo spyną į savo miegamojo duris. Kai paklausiau Ninės, ką jie veikia užsidarę, ji atsakė, jog kalba rožinį.

Kartais nesitvardydama apiberiu Manuelį patarimais, ir jis mane nuginkluoja savo ironija, bet žinau, kad klausosi ir dedasi į galvą. Po truputį keičia vienuoliškus savo įpročius, jau nebe taip maniakiškai laikosi tvarkos ir skiria man daugiau dėmesio, nebeapmiršta, kai paliečiu, ir nesprunka pro duris, kai imu laigyti ir šokti, per ausinuką klausydamasi muzikos; turiu daryti mankštą, kitaip būsiu panaši į Rubenso sabinietes, nuogas rubuiles, matytas Miuncheno pinakotekoje. Pūslytė smegenyse jau seniai nebe paslaptis, nes jis nesugeba nuo manęs nuslėpti nei migrenos, nei regėjimo sutrikimų: jam dvejinasi akyse, liejasi raidės, žiūrint tiek į knygą, tiek į kompiuterio ekraną. Sužinojęs apie aneurizmą, Danielas man patarė kreiptis į Majo kliniką Mineapolyje, pačią geriausią Jungtinėse Amerikos Valstijose, ir Blanka patikino, kad jos tėvas apmokėtų operaciją, bet Manuelis nenori apie tai nė kalbėti – ir šiaip jau be saiko skolingas donui Lioneliui. „Nieko baisaus, žmogau, nėra jokio skirtumo, ar būsi skolingas už vieną paslaugą, ar už dvi“, –

kartą atrėžė jam Blanka. Dabar man labai gaila, kad Mohavių dykumoje sudeginome tą krūvą pinigų: nesvarbu, tikri jie ar padirbti, bet praverstų.

Vėl ėmiau rašyti dienoraštį, kurį buvau pamiršusi, karštligiškai siuntinėdama žinutes Danielui. Ko gero, duosiu jam paskaityti, kai vėl susitiksime, galės geriau pažinti ir mane, ir mano artimuosius. Negaliu papasakoti viso to, ką norėčiau perduoti elektroniniu paštu – ten aprašau tik tos dienos įvykius ir įterpiu vieną kitą meilės žodį. Manuelis pataria man tvardyti savo aistros proveržius, nes paprastai beveik kiekvienas žmogus gailisi rašęs meilės laiškus, nieko nėra lėkštesnio ir juokingesnio, juo labiau kad adresatas neatsako tuo pačiu. Danielas rašo glaustai ir gana retai. Tikriausiai turi daug darbo klinikoje arba griežtai laikosi močiutės primestų saugumo priemonių.

Stengiuosi ko nors griebtis, kad savaime neužsiliepsnočiau nuo minčių apie Danielą. Tokių atvejų būta, žmonės be niekur nieko užsidega ir dingsta liepsnose. Mano kūnas – prinokęs persikas, arba juo gardžiuojies, arba jis krinta nuo medžio ir ištykšta skruzdėlyne. Greičiausiai manęs laukia antrasis atvejis, nes Danielas neduoda ženklo, kad atvažiuoja pasimėgauti malonumais. Vienuolės gyvenimas mane bjauriai nuteikia, menkiausia dingstimi pratrūkstu pykčiu, tačiau, kas be ko, pagaliau gerai išsimiegu ir sapnuoju įdomius sapnus, nors ne visada erotiškus, kaip norėčiau. Netikėtai mirus Maiklui Džeksonui, kelis kartus sapnavau Fredį, Džeksonas buvo jo stabas, mano vargšas bičiulis tikriausiai liūdi. Įdomu, kaip jis laikosi? Gelbėdamas mane, Fredis rizikavo gyvybe, ir aš neturėjau progos jam atsidėkoti.

Fredis savotiškai panašus į Danielą, tokio pat gymio, ilgomis blakstienomis, didelėmis akimis, garbanotais plaukais. Jei Danielas turėtų sūnų, šis būtų panašus į Fredį, bet jeigu aš būčiau jo motina, ko gero, gimtų danas. Martos Oter genai labai stiprūs, aš negavau nė lašo lotynų amerikiečių kraujo. Jungtinėse Valstijose Danielas laikomas juodaodžiu, nors, būdamas šviesaus atspalvio, galėtų atrodyti arabas ar graikas. „Amerikoje jauni juodaodžiai – pavojingiausia karta, daugelis jų, nesulaukę trisdešimties metų, arba pakliūva į kalėjimą, arba žūsta“, – pareiškė Danielas tąsyk, kai mudu įšnekome ta tema. Jis užaugo tarp baltųjų vakarų Amerikos mieste, kur vyrauja liberalios pažiūros, gyvena privilegijuotoje aplinkoje, kur odos spalva jam nesudaro kliūčių, tačiau kitoje vietoje jo padėtis būtų kitokia. Gyventi kur kas lengviau baltiesiems, tai žinojo ir mano senelis.

Žilaplaukis, su akiniais auksiniais rėmeliais ir nepamainomomis skrybėlėmis, kurių tėtis jam atveždavo iš Italijos, metro devyniasdešimties ūgio ir šimto dvidešimties kilogramų svorio Tėvukas atrodė tikras galiūnas. Šalia jo jausdavausi saugi – niekas nedrįstų kibti prie tokio įspūdingo vyro. Tuo tikėjau iki atsitikimo su dviratininku, kai buvau beveik septynerių.

Tuomet Bafalo universitetas pakvietė senelį skaityti paskaitų. Apsistojome viešbutyje, vienuose iš praeito šimtmečio milijonierių rūmų Delavaro prospekte, nūnai tapusių viešomis įstaigomis arba verslo įmonėmis. Buvo šalta, pūtė žvarbus vėjas, bet jam dingtelėjo mintis eiti su mumis pasivaikščioti po parką. Mudvi su Nine ėjome priekyje ir nematėme, kas atsitiko užpakaly, už kelių žingsnių, tik išgirdome riksmą ir beregint kilusį ginčą. Iš paskos dviračiu važiuodamas jaunuolis tikriausiai paslydo, pataikęs į balą, atsitrenkė į senelį ir apvirto. Gavęs

smūgį, Tėvukas susvyravo, jam nusmuko skrybėlė ir iškrito suskleistas lietsargis, kurį nešėsi rankoje, bet jis išsilaikė ant kojų. Aš nukūriau prie skrybėlės, o jis pasilenkė pakelti lietsargio, paskiau ištiesė ranką apvirtusiam jaunuoliui, norėdamas padėti jam atsistoti.

Tą akimirką kilo triukšmas. Išsigandęs dviratininkas paleido gerklę, sustojo vienas automobilis, paskiau kitas, ir po kelių minučių atvažiavo policijos patrulis. Nesuprantu, kaip žmonės priėjo prie išvados, kad nelaimės kaltininkas – senelis, kad jis lietsargiu grasino dviratininkui. Nieko daugiau neklausinėdami, policininkai prirėmė jį prie savo automobilio, įsakė pakelti rankas, spyriais praskėtė kojas, iškratė ir, užlaužę rankas už nugaros, uždėjo antrankius. Ninė puolė kaip liūtė, išbėrė jiems visą virtinę aiškinimų ispanų kalba, vienintele, kurią prisimindavo kritinėmis akimirkomis, o kai jie bandė ją nustumti į šalį, taip stipriai įsikibo augaločiausiajam į drabužius, kad vos nepakėlė per kelis centimetrus nuo žemės – neįtikėtina tokiam žmogui, sveriančiam mažiau nei penkiasdešimt kilogramų.

Atsidūrėme policijos skyriuje, bet tai jau buvo ne Berklis, ten nebuvo seržanto Volčeko, vaišinančio kapučino kava. Senelis prakirstu antakiu ir kruvina nosimi bandė aiškinti, kas atsitiko, tokiu nuolankiu tonu, kokiu niekada nebuvome girdėjusios jo kalbant, ir paprašė paskambinti į universitetą. Užuot atsakę, policininkai pagrasino uždaryti jį į areštinę, jei neužsičiaupsiąs. Ninei, irgi su antrankiais, kad dar ko nors neužpultų, įsakė atsisėsti ant suolo ir laukti, kol surašys protokolą. Į mane niekas nekreipė dėmesio, ir aš drebėdama susigūžiau šalia močiutės. „Daryk ką nors, Maja“, – sukuždėjo ji man į ausį. Iš žvilgsnio supratau, ko prašo. Giliai įkvėpiau oro, suklykiau iš visos gerklės, net aidas atsiliepė visoje patalpoje, ir kri-

tau išsirietusi aukštielninka, konvulsijų tampoma, apsiputojusi, stulpu pastačiusi akis. Tiek kartų esu vaidinusi epilepsiją, kad nereikėtų man, močiutės lepūnėlei, eiti į mokyklą, jog galėjau apgauti net neurologą, o juo labiau Bafalo policininkus. Jie leido mums paskambinti telefonu. Greitoji pagalba nuvežė mane su Nine į ligoninę, kur atvykau visiškai atsigavusi, stebintis mus lydinčiai policininkei, o tuo tarpu universitetas nusiuntė į policijos skyrių advokatą, kuris išvadavo iš kameros astronomą, atsidūrusį tarp girtuoklių ir kišenvagių.

Vėlai vakare išvargę grįžome į viešbutį. Suvalgėme tik po lėkštę sriubos ir trise sugulėme vienoje lovoje. Nuo dviračio smūgio Tėvukui iššoko mėlynės, o nuo antrankių ant riešų atsivėrė žaizdos. Tamsoje, susirietusi tarp jųdviejų nelyginant kokone, paklausiau, kas atsitiko. „Nieko baisaus, Maja, miegok", – atsakė Tėvukas. Jiedu valandėlę tylėjo dėdamiesi, kad miega, kol pagaliau Ninė tarė: „Visa tai atsitiko todėl, Maja, kad tavo senelis – negras." Jos balsas skambėjo taip piktai, kad daugiau nieko jos neklausiau.

Tai buvo pirmoji rasinės diskriminacijos pamoka, kurios anksčiau nebuvau patyrusi ir kurios, pasak Danielo Gudričo, nevalia pamiršti.

Mudu su Manueliu perrašome jo knygą. Sakau „mudu", nes jis pasakoja, o aš apdoroju jo mintis, juo labiau kad ispaniškai rašau geriau už jį. Sumanymas radosi tada, kai jis pasakojo Danielui Čilojės mitus, ir šis, kaip ir dera profesionalui psichiatrui, išėjo į lankas, ėmė paistyti, kad dievai – tai tik žmogaus psichinės veiklos atspindžiai, o mitai – padavimai apie pasaulio sukūrimą, gamtą, pagrindines žmonijos dramas, susiję su

tikrove, tačiau čionykščiai atrodo lyg kramtomąja guma sulipdyti, tarytum be sąryšio. Manuelis susimąstė ir po dviejų dienų man pareiškė, kad jau užtektinai prirašyta apie Čilojės mitus ir jo knyga nepasakysianti nieko nauja, jeigu jis nepateiksiąs savojo mitologijos aiškinimo. Jis kalbėjęs su leidėjais, ir jie davę jam keturis mėnesius laiko naujam rankraščiui pristatyti: mums reikėsią paskubėti. Danielas padeda mums iš tolo, nes jam įdomu, taigi turiu dar vieną dingstį palaikyti nuolatinį ryšį su mūsų patarėju iš Sietlo.

Žiemą saloje sumažėja darbų, bet dykinėti nėra laiko: reikia rūpintis vaikais ir gyvuliais, per atoslūgius rinkti valgomuosius moliuskus, taisyti tinklus, paremontuoti audrų aplamdytas trobas, austi ir skaičiuoti debesis iki aštuntos vakaro, kai moterys renkasi žiūrėti serialo, o vyrai – gerti ir lošti kortomis. Visą savaitę lijo, be perstojo verkė pietų pusrutulio dangus, ir pro antradienio audros išklibintų čerpių tarpus varva vanduo. Pakišame puodus po lašais ir vaikščiojame su skudurais rankose šluostydami grindis. Kai pragiedrėja, užsikariu ant stogo, nes Manuelis per senas tokiai akrobatikai, o visų galų meistro nesitikime sulaukti anksčiau nei pavasarį. Vandens teškenimas baido tris mūsų šikšnosparnius, žemyn galva kabančius aukštai po lubų sijomis, nepasiekiamus Paikučio nagams. Nekenčiu tų sparnuotų pelių neveizdžiomis akimis, nes nakčia jie gali iščiulpti man kraują, nors, pasak Manuelio, jie neturi nieko bendra su Transilvanijos vampyrais.

Kaip niekad negalime apsieiti be malkų ir juodos geležinės krosnelės, ant kurios visada stovi arbatinis matei ar kitai arbatai plikyti; smilksta dūmai, pikantiškai kvepia drabužiai ir kūnas. Gyvenimas su Manueliu – tai elegantiškas šokis, aš atnešu malkų, ir mudu gaminame valgį. Retkarčiais apsišva-

riname, nes Eduvichisė jau dirba kitur, pas mus nebeateina, tik siunčia Chuanitą, prireikus paimti nešvarius skalbinius ir atnešti išskalbtus.

Po Asusenos aborto Eduvichisė vaikščiojo liežuvį prikandusi, kaimelyje rodydavosi tik būtiniausiu atveju, nesišnekėdavo su žmonėmis. Žinojo, kad sklinda paskalos apie jos šeimą, kad apšnekama už akių; daugelis ją kaltino, jog leido Karmelui Koralesui žaginti savo dukteris, bet netrūko ir tokių, kurie kaltino dukteris, „sugundžiusias tėvą, nes tas girtuoklėlis neišmano, ką daro“, kaip girdėjau šnekant „Vėlių užeigoje“. Blanka man aiškino, kad Eduvichisė negalėjusi sutramdyti smurtaujančio vyro, tai įprasta tokiais atvejais, ir būtų nesąžininga ją kaltinti bendrininkavimu, nes ji, kaip ir visa šeima, – nukentėjusioji. Bijojusi vyro ir niekada nedrįsusi jam priešintis. „Lengva smerkti kitus, kai nesi to patyręs savo kailiu“, – padarė išvadą Blanka. Susimąsčiau, nes buvau viena pirmųjų, griežtai pasmerkusių Eduvichisę. Atgailaudama nuėjau pas ją į namus. Aptikau palinkusią prie geldos – skalbė mūsų paklodes su šepečiu ir ūkiniu muilu. Nusišluostė rankas į prijuostę ir, nežiūrėdama į akis, pakvietė į vidų „išgerti arbatėlės“. Atsisėdusios prie krosnelės, palaukėme, kol užvirs vanduo, paskiau tylėdamos gėrėme arbatą. Buvo aišku, kad atėjau taikytis, bet jai būtų nesmagu, jei prašyčiau atleisti ir nepagarbiai atsiliepčiau apie Karmelą Koralesą. Mudvi abi žinojome, ko atėjau.

– Kaip laikotės, donja Eduvichise? – pagaliau paklausiau, kai baigėme gerti antrą puodelį arbatos, užpylusios vandens ant tų pačių arbatžolių.

– Smilkstu, ir tiek. Na, o kaip tu, mergele?

– Dėkui, irgi smilkstu. Na, o kaip karvė, ar sveika?

– Sveika sveikutėlė, bet jau amžius nebe tas, – atsiduso Eduvichisė. – Pienelio mažai duoda. Manding, artėja prie galo.

– Mudu su Manueliu geriame sutirštintą pieną.

– Vajėzau! Pasakyk ponui, kad Chuanitas rytoj pat atneš ir pienelio, ir sūriuko.

– Labai ačiū, donja Eduvichise.

– Ir jūsų namely turbūt irgi nelabai švaru...

– Taip, taip, gana nešvaru, kodėl turėčiau meluoti, – prisipažinau.

– Vaje! Atleiskit man.

– Na, ką jūs, nėra ko atsiprašinėti.

– Pasakykit ponui, kad pasikliautų manimi.

– Vadinas, kaip paprastai, donja Eduvichise.

– Taip, taip, gringute, kaip paprastai.

Paskiau šnekamės apie ligas ir bulves, kaip ir pridera pagal čionykštes elgesio taisykles.

Tai naujausios žinios. Žiema Čilojėje šalta ir ilga, bet pakenčiamesnė nei žiemos šiaurės pusrutulyje, čia nereikia kasti sniego nei muturiuotis kailiais. Mokykloje vyksta pamokos, kai orai geri, tačiau užkandinėje vyrai kas dieną lošia kortomis, nors dangus ir žaibais liepsnotų. Niekada netrūkdavo bulvių sriubai, malkų krosniai kūrenti nei matės draugams vaišinti. Kartais šviesdavo elektra, kartais žibindavome žvakes.

Kai nelyja, „Kaleučės“ rinktinė atkakliai ruošiasi rugsėjo čempionatui, nė vienam vaikui nepaaugo kojos, vis dar tinka futbolo bateliai. Chuanitas atsarginis, o Pedras Pelančugajas visuotiniu balsavimu išrinktas vartininku. Šioje šalyje viskas sprendžiama demokratiškai balsuojant arba sudarant komisi-

jas, o tai gana keblu; čiliečių nuomone, paprasti sprendimai neteisėti.

Donjai Lusindai suėjo šimtas metų, ir pastarosiomis savaitėmis ji pasidarė panaši į apdulkėjusią skudurinę lėlę, nebeturi jėgų dažyti vilnas, vis sėdi žiūrėdama mirties pusėn, bet jai dygsta nauji dantys. Iki pavasario nebus nei *kuranto*, nei turistų, o tuo tarpu moterys mezga, verpia ir krapštosi prie kokių nors dirbinių, nes nuodėmė sėdėti rankas sudėjus, tingėti dera vyrams. Mokausi megzti, kad nepelnyčiau blogo vardo; šiuo metu mezgu šalikus – iš storų siūlų, tolydžio gaudydama akis ir mokydamasi iš klaidų.

Pusė salos gyventojų peršalę, serga bronchitu arba sąnarių ligomis, bet jei Sveikatos apsaugos ministerijos motorlaivis nesirodo savaitę ar dvi, pasigenda jo nebent Liliana Trevinjo, pasak žmonių, įsimylėjusi daktarą, kuriam neželia barzda. Žmonės nepasitiki gydytojais, neimančiais atlyginimo, verčiau gydosi gamtiniais vaistais, o jei pasitaiko rimtesnis atvejis – griebiasi burtų ir kreipiasi pagalbos į *mačę*. Kunigas, priešingai, kiekvieną sekmadienį atvyksta laikyti mišių, kad jam nepakištų kojos sekmininkai ir evangelikai. Pasak Manuelio, to niekada neatsitiks, nes Čilėje Katalikų bažnyčia kur kas įtakingesnė nei Vatikane. Jis man papasakojo, kad Čilė paskutinė pasaulyje priėmė skyrybų įstatymą, tačiau tokį painų, jog lengviau nužudyti sutuoktinį nei išsiskirti, todėl niekas nenori tuoktis, ir diduma vaikų gimsta nesantuokiniai. Apie abortus nė nekalbama, nes tai nešvankus žodis, nors abortų daroma be saiko. Čiliečiai garbina popiežių, bet jo neprisimena lytiškai santykiaudami ir skindami tų santykių vaisius, nes pasiturintis viengungis senolis, per savo gyvenimą jokio darbo nedirbęs, apie tai ne kažin ką išmano.

Serialas slenka labai lėtai, jau devyniasdešimt antra serija, o mes dar pačioje pradžioje. Saloje tai svarbiausias įvykis, labiau sielvartaujama dėl veikėjų bėdų nei dėl savų. Manuelis nežiūri televizijos, ir aš nelabai suprantu, apie ką šneka aktoriai, beveik nežinau turinio, regis, tokią Elizą pagrobė jos dėdė, įsimylėjo ją ir laiko kažkur uždaręs, o teta ieško jos norėdama nužudyti, užuot nužudžiusi vyrą, nors tai būtų logiška.

Mano draugė Pinkoja ir jūrų liūtų gentis jau nebegyvena grotoje, iškeliavo į kitus vandenis, prie kitų uolų, bet sugrįš kitu metų laiku: žvejai mane patikino, kad jie tvirtai laikosi įpročių ir visada grįžta vasarą.

Karabinierių šuo Livingstonas jau visai suaugo ir supranta įsakymus keliomis kalbomis: anglų, ispanų ir čilojiečių. Išmokiau jį keturių pagrindinių gudrybių, privalomų kiekvienam naminiam gyvūnui, o visa kita jis pramanė pats, žodžiu, gano avis ir baido girtuoklius, iš medžioklės atneša laimikį, sukelia visus ant kojų kilus gaisrui ar potvyniui, aptinka narkotikus – išskyrus marihuaną – ir juokais puola žmones, jei per pratybas įsako Umildė Garajas, bet šiaip jis labai jaukus. Lavonų neaptiko, nes, deja, nė vieno nepasitaikė, kaip apgailestavo Garajas, bet surado kalvose pasiklydusį Aurelijo Njankupelio ketverių metukų vaikaitį. Sjuzena, mano buvusioji pamotė, auksu atseikėtų už tokį šunį kaip Livingstonas.

Du kartus nenuėjau į gerųjų raganų sueigą *rukoje*, pirmą sykį, kai čia viešėjo Danielas, antrą – šį mėnesį, nes mudvi su Blanka negalėjome nuvykti į Didžiąją salą: artinosi audra, ir jūrų seniūnas uždraudė plaukti į vandenyną. Labai apgailestavau, nes turėjome palaiminti vienos moters naujagimį, ir aš ruošiausi jį apuostyti, man patinka kūdikiai, kai dar nemoka kalbėti. Labai pasiilgau mūsų mėnesinės raganų puotos Pa-

čamamos įsčiose drauge su tomis jaunomis moterimis, jausmingomis, sveiko proto ir geros širdies. Tarp jų jaučiuosi kaip namie, esu nebe gringė, o Maja, viena iš daugelio raganų, šios žemės dalelė. Nuplaukusios į Kastrą, vieną dvi paras viešime pas Lionelį Šnakę, kurį tikrai įsimylėčiau, jeigu mano astrologiniame žemėlapyje nebūtų pasitaikęs Danielas Gudričas. Augalotas, atlapaširdis, ūsuotas, gašlus, jis toks pat neatremiamas kaip mitinis Miljalobas. „Džiaukis, komuniste, kad taip pasisekė, į tavo namus pakliuvo pasakiška gringutė!“ – sušunka jis kiekvieną sykį, kai tik susitinka Manuelį Arijasą.

Asusenos Korales bylos tyrimas baigėsi šnipštu, nes pritrūko įkalčių, nebuvo nė menkiausio požymio, jog persileidimas nesavaiminis – aligatorinės kriaušės ir vaistinių agurklių lapų nuoviras nepalieka jokių žymių. Merginos daugiau nebematėme, nes su vyresne seserimi, Chuanito motina, kurios dar nepažįstu, ji išvyko gyventi į Keljoną. Po to įvykio karabinieriai Karkamas ir Garajas ėmė tirti mirusio kūdikio tėvystę ir priėjo jau žinomą išvadą, jog Asuseną, kaip ir kitas dukteris, išžagino tėvas. „Tai asmeninis reikalas“, – kaip čia sakoma, ir niekas nedrįsta kišti nosies į tai, kas vyksta už uždarų durų, mat geras paukštis savo lizdo neteršia.

Karabinieriai tikėjosi, kad artimieji praneš, kas atsitiko, tokiu atveju jie turėtų teisę įsikišti, bet jų viltys nepasiteisino. Net Blanka Šnakė nesugebėjo įkalbėti nei Asusenos, nei Eduvichisės. Sklandė gandai ir kaltinimai, kaimelis plakė liežuviais, ir galiausiai skandalas baigėsi tuščiais žodžiais; vis dėlto teisingumas buvo įvykdytas visai netikėtai, kai Karmelui Koralesui ėmė gangrenuoti vienintelė sveika koja. Žmogėnas

palaukė, kol Eduvichisė išvažiuos į Kastrą tvarkyti dokumentų antros kojos amputacijai, ir susileido visą dėžutę insulino. Ji rado vyrą be sąmonės ir kelias minutes laikė jį apkabinusi, kol šis pasimirė. Niekas, net karabinieriai neužsiminė apie savižudybę; visi lyg sutarę sakė, jog ligonis mirė savo mirtimi, tad galėjo krikščioniškai jį palaidoti, o nelaiminga šeima išvengė dar didesnio pažeminimo.

Karmelą Koralesą palaidojo nelaukdami keliaujančiojo kunigo, kunigo pavaduotojas atliko trumpas apeigas, išliaupsindamas vienintelį velionio talentą – laivų statytojo dailidės meistrystę ir melsdamas gailestingąjį Dievą globoti jo sielą. Susirinko saujelė žmonių, vedamų užuojautos šeimai, tarp kurių buvome mudu su Manueliu. Blanka pyko dėl Asusenos elgesio, todėl laidotuvėse nepasirodė, bet Kastre nupirko plastikinių gėlių vainiką kapui papuošti. Nė vienas Karmelo sūnus neatvyko atsisveikinti su tėvu, atėjo tik Chuanitas, vilkėdamas pernelyg ankštu Pirmosios komunijos drabužėliu, įsikibęs į ranką močiutei, juodai apsirengusiai nuo galvos iki kojų.

Ką tik Kaguačo saloje atšventėme Nazariečio atlaidus. Suplaukė tūkstančiai piligrimų, tiek iš Brazilijos, tiek iš Argentinos, diduma dideliais barkasais, kuriuose labai susiglaudę stovėdami telpa du ar trys šimtai žmonių, bet kai kurie atvyko ir amatininkų pastatytais mažesniais laivais. Kai jūra audringa, plaukioti jais gana pavojinga, bet niekas neima į galvą – tiki, kad piligrimus saugo Nazarietis. Deja, praeityje nuskendo jau ne vienas laivas drauge su krikščionimis. Čilojėje skęsta daug žmonių, nes niekas nemoka plaukti, išskyrus tuos, kurie tarnavo karo laivyne, kur plaukti mokoma priverstinai.

Švenčiausiasis Kristus Stebuklingasis – iš vielų suregzta figūra medine galva ir rankomis, tikrų plaukų peruku, stiklinėmis akimis, ašarotu ir kruvinu kankinio veidu. Zakristijono pareiga prieš procesiją vietoj kraujo veidą patepti nagų laku. Kristus vainikuotas erškėčiais, vilki violetinę tuniką ir neša sunkų kryžių. Manuelis yra rašęs apie Nazarietį, kad jau trys šimtai metų, kai jis – čilojiečių tikėjimo simbolis, atlaidai jam ne naujiena, bet drauge su manimi plaukia į Kaguačą. Man, užaugusiai Berklyje, reginys atrodo grynai stabmeldiškas.

Kaguačas – dešimties kvadratinių kilometrų sala, kurioje gyvena penki šimtai žmonių, bet į sausio ir rugpjūčio atlaidus suplaukia tūkstančiai, laivybą prižiūri ir tvarką palaiko karo laivyno jūreiviai ir policija visas keturias apeigų dienas, gausybei tikinčiųjų tesint savo įžadus ir pažadus. Švenčiausiasis Kristus nedovanoja tiems, kurie neatsiteisia už gautas malones. Per mišias aukų krepšiai kaupinai prisipildo pinigų ir brangenybių, piligrimai atsilygina kaip išgalėdami, kai kurie net aukoja savo mobiliuosius telefonus. Patyriau nemažai baimės – iš pradžių motorlaivyje *Cahuilla*, kelias valandas klastingo vėjo sukeltų bangų supama, paskuigalyje dvasiškajam tėvui Lijonui giedant giesmes, paskiau saloje tarp fanatikų ir galiausiai grįžtant, kai piligrimai vos nesutrypė mūsų, vienas per kitą puldami į laivą, nes tokia gausybė nebūtų sutilpusi. Motorlaiviu plaukėme vienuolika žmonių, stovėdami, laikydamiesi vienas kito, su penkiais vaikais, miegančiais motinoms ant rankų, ir keliais išgėrusiais tipais.

Į Kaguačą vykau, kupina sveiko skepticizmo, tik norėdama pamatyti atlaidus ir juos nufilmuoti, kaip buvau žadėjusi Danielui, tačiau prisipažįstu, kad užsikrėčiau religiniu įkarščiu ir galiausiai suklupau prie Nazariečio, dėkodama už dvi Ninės

atsiųstas nuostabias žinutes. Sirgdama persekiojimo manija, ji siunčia šifruotas žinutes, bet kadangi rašo ilgas ir dažnai, galiu įspėti, ką turi galvoje. Pirmoji žinia, kad pagaliau atgavo margai dažytuosius mano vaikystės namus, po trejų metų kovų teismuose išgrūdusi prekeivį iš Indijos, niekada nemokėjusį nuomos ir piktnaudžiavusį nuomininkams palankiais Berklio įstatymais. Močiutė ketina juos išvalyti, pataisyti akis rėžiančius trūkumus ir nuomoti kambarius universiteto studentams, kad turėtų lėšų jiems išlaikyti ir pati gyventi. Kaip būtų gera pasivaikščioti po nuostabius kambarius! Antroji žinutė, kur kas svarbesnė, apie Fredį. Į Berklį atvykusi Olimpija Petiford drauge su tokia pat įspūdinga ponia, atvežusios Fredį ir patikėjusios jį Maikui O'Keliui.

Kaguače mudu su Manueliu ištempėme palapinę, nes nebuvo kur apsistoti. Čionykščiams derėjo geriau pasiruošti tokiam tikinčiųjų antplūdžiui, jau daugiau kaip šimtmetis pasikartojančiam kiekvienais metais. Dieną buvo drėgna ir šalta, o naktį pasidarė dar blogiau. Drebėjome sulindę į miegamuosius maišus, nenusirengę, su kepuraitėmis, storomis kojinėmis ir pirštinėmis, o lietus čaižė brezentą ir vanduo žliaugė po plastikiniu dugnu. Galiausiai nutarėme sujungti abu maišus ir miegoti drauge. Prisiglaudžiau prie Manuelio nugaros nelyginant kuprinė, ir nei vienas, nei kitas neprisiminėme vasarį sudarytos sutarties, kad niekada daugiau nebelįsiu pas jį į lovą. Miegojome kaip palaiminti, kol lauke ėmė šurmuliuoti piligrimai.

Badauti neteko, nes būta be skaičiaus valgyklėlių, o jose – pyragų su įdaru, dešrelių, valgomųjų moliuskų, pelenuose keptų bulvių, ant iešmo keptų ėriukų, ką jau kalbėti apie čilietiš-

kus saldumynus ir puikų vyną, tam tyčia supilstytą į gazuoto vandens butelius, nes kunigai kreiva akimi žiūri į alkoholį, geriamą per religines šventes. Pritrūko kilnojamųjų tualetų, išrikiuotų virtinėmis, nes po kelių valandų buvo koktu į juos užeiti. Vyrai ir vaikai slapčia lengvinosi už krūmų, tačiau moterims buvo kebliau.

Antrą dieną, įėjus į tualetą, Manueliui nežinia kodėl užsitrenkė durys, ir jis liko viduje. Tuo metu aš apžiūrinėjau įvairiausius amatininkų dirbinius, palei bažnyčią išdėliotus ant išrikiuotų staliukų, ir tik išgirdusi šurmulį susivokiau, jog kažkas atsitiko. Nieko neįtardama, priėjau, smalsumo vedama, ir pamačiau, kad būrelis žmonių tranko plastikinę būdelę, kone verčia žemėn, o Manuelis tuo tarpu rėkdamas kaip išprotėjęs daužo sienas. Kai kas juokėsi, bet aš supratau, kad Manueliui taip pat baisu kaip gyvam palaidotam žmogui. Kilo dar didesnė sumaištis, kol pagaliau vienas visų galų meistras praskyrė žioplius į šalis ir ėmė kuo ramiausiai kišeniniu peiliuku krapštyti spyną. Po penkių minučių jis atidarė duris, ir Manuelis išlėkė kaip kulka, krito ant žemės ir visas išraudęs apsivėmė. Niekas nebesijuokė.

Tuo tarpu priėjo dvasiškasis tėvas Lijonas, mudu padėjome Manueliui pasikelti ir, palaikydami už parankių, netvirtais žingsniais nuvedėme palapinės link. Išgirdę triukšmą, atskubėjo du karabinieriai paklausti, ar ponas neserga, nors tikriausiai įtarė jį padauginus išgerti, nes tuo metu jau ne vienas piligrimas svirduliavo girtas. Nežinia, ką pagalvojo Manuelis, bet, lyg būtų velnią išvydęs, atstūmė mus su siaubo išraiška veide, suklupo ir pratrūko vemti žaliomis putomis. Karabinieriai bandė įsikišti, bet dvasiškasis tėvas Lijonas valdingai, kaip ir dera šventuoju pagarsėjusiam dvasininkui, žengė priešais, pa-

tikino, jog tai tiesiog skrandžio sutrikimas ir mes patys galime pasirūpinti ligoniu.

Mudu su kunigu nuvedėme Manuelį į palapinę, apšluostėme drėgna marška ir palikome ilsėtis. Jis išmiegojo tris valandas neatsibusdamas, susirietęs, lyg primuštas. „Duok jam ramybę, gringute, ir nieko neklausinėk“, – įsakė man dvasiškasis tėvas Lijonas, prieš išeidamas vykdyti savo pareigų, bet aš nenorėjau jo palikti: atsisėdau palapinėje pabudėti prie miegančiojo.

Šventoriuje buvo pastatyti keli stalai, ir ten įsitaisę kunigai į mišių pabaigą ėmė dalyti Komuniją. Paskiau prasidėjo procesija, tikintieji, iš visų plaučių giedodami giesmes, nešė Nazariečio paveikslą, o dešimt atgailautojų keliais ropojo per purvynę arba deginosi rankas tirpstančiu žvakių vašku, melsdami atleisti jiems nuodėmes.

Negalėjau tesėti Danielui duoto pažado nufilmuoti atlaidus, nes, per audrą plaukiant į Kaguačą, į jūrą iškrito filmavimo kamera: ne toks jau didelis nuostolis, turint galvoje, kad vienai poniai iškrito šuniukas. Žmonės ištraukė jį iš vandens sustirusį, bet dar kvėpuojantį: dar vienas Nazariečio stebuklas, pasak Manuelio. „Liaukis laidęs ateistinius sąmojus, Manueli, žiūrėk, kad tik nenuskęstume“, – atsiliepė dvasiškasis tėvas Lijonas.

Savaitei praslinkus po kelionės į Kaguačą, mudvi su Liliana Trevinjo nuvykome pas dvasiškąjį tėvą Lijoną – keistai, beveik slapta, kad nesužinotų Manuelis ar Blanka. Keblu būtų buvę teisintis, nes neturiu teisės knaisiotis po Manuelio praeitį, juo labiau jam neleidus. Tam žingsniui mane paskatino meilė, tolydžio stiprėjanti begyvenant drauge. Išvykus Danielui ir

prasidėjus žiemai, didumą laiko praleidžiame vieni namuose, kur kambariai be durų ir pernelyg ankšta, kad išsaugotum paslaptis. Mudviejų su Manueliu santykiai pasidarė glaudesni; pagaliau jis leidžia man sklaidyti savo popierius, užrašus, klausytis garso įrašų, dirbti kompiuteriu. Prasimetusi darbu, turiu dingstį naršyti po jo dėžes. Kartą paklausiau, kodėl jis neturi artimųjų ar draugų nuotraukų, ir jis paaiškino daug keliavęs, vienur ar kitur nesyk pradėjęs gyvenimą iš naujo, kelionėse praradęs nemaža ir daiktinių, ir širdžiai brangių liudijimų: pasak jo, jeigu nori prisiminti žmones, nuotraukų nereikia. Jo archyve neradau nieko apie mane dominantį jo praeities tarpsnį. Žinau, kad ne vienus metus kalėjo valdant diktatūrai, kad buvo ištremtas į Čiloję, o 1976 metais išvykęs iš šalies; žinau kai ką apie jo moteris, skyrybas, knygas, bet nieko neišmanau apie uždarų patalpų baimę ar košmarus. Jeigu nieko neaptiksiu, bus neįmanoma jam padėti ir niekada deramai jo nepažinsiu.

Mudvi gražiai sutariame su Liliana Trevinjo. Būdu ji panaši į močiutę: veikli, idealistė, reikli ir jausminga, tik ne tokia valdinga. Susitariau Sveikatos apsaugos ministerijos motorlaiviu su ja slapčiomis nuvykti pas dvasiškąjį tėvą Lijoną jos mylimojo, gydytojo Chorchės Pedrasos, kvietimu. Jis atrodo kur kas jaunesnis, nors ką tik sukako keturiasdešimt ir jau dešimt metų tarnauja salyne. Turi du vaikus, vieną sergantį Dauno sindromu, gyvena atsiskyręs nuo žmonos, o tuo metu teismas iš lėto narplioja skyrybų bylą. Ketina vesti Lilianą, kai tik bus laisvas, nors ji nelaiko būtina tuoktis: pasak jos, tėvai išgyveno dvidešimt devynerius metus nesusituokę ir be jokių popierių užaugino tris vaikus.

Kelionė užtruko, nes motorlaivis stabčiojo tai vienur, tai kitur, o kai atvykome pas dvasiškąjį tėvą Lijoną, buvo jau ke-

tvirta valanda. Pedrasa mus išlaipino ir nuplaukė toliau įprastu keliu, pažadėjęs grįžti po pusantros valandos ir parvežti namo. Sergėdami čerpėmis dengtą kunigo namelį, toje pačioje vietoje vis dar stovėjo gaidys vaivorykštės spalvų plunksnomis ir riebi avis. Žiemovidžio šviesoje vietovė man atrodė kitokia, net plastikinės gėlės kapinėse buvo lyg išblukusios. Jis laukė mūsų su arbata, pyragaičiais, šviežia duona, sūriu ir kumpiu, mus aptarnavo kaimynė, kuri juo rūpinasi kaip mažu vaiku. „Apsisiauskit ponču ir išgerkit aspirino, kunigėli, įsidėkit į galvą, kad aš nenusiteikusi slaugyt sergančių senukų“, – nekreipdama dėmesio į jo atsikalbinėjimus, įsakinėjo, kaip čiliečiams įprasta, vartodama mažybinius daiktavardžius. Kunigas palaukė, kol ji išeis, ir pasiūlė mums vaišintis pyragaičiais, antraip jam vienam teksią juos suvalgyti, o jo amžiaus žmogui saldumynai stovintys skrandyje kaip akmenys.

Ketinome grįžti prieš temstant ir, kadangi neturėjome laiko, iškart pasukome kalbą rūpimu klausimu.

– Ko neklausi paties Manuelio, gringute? – siurbčiodamas arbatą, atsiliepė dvasininkas.

– Klausiau, dvasiškasis tėve, bet jis vis išsisukinėja.

– Tuomet nevalia kištis į jo gyvenimą, dukrele.

– Atsiprašau, dvasiškasis tėve, bet aš atvažiavau jūsų trukdyti ne iš tuščio smalsumo. Manuelis serga dvasiškai, ir aš noriu jam padėti.

– Serga dvasiškai... Ką apie tai gali išmanyti, gringute? – paklausė jis, pašaipiai šypsodamas.

– Užtektinai, nes į Čiloję atvykau sirgdama dvasiškai, ir Manuelis mane priglaudė, padėjo man gydytis. Juk turėčiau atsilyginti už tą paslaugą, ar ne?

Dvasininkas mums papasakojo apie karinį perversmą, apie negailestingas represijas ir apie savo darbą Solidarumo vikariate, gana greit pasibaigusį, nes ir jis buvo suimtas.

– Man pasisekė labiau nei kitiems, gringute, nes pats kardinolas mane išlaisvino greičiau nei per dvi dienas, bet tremties neišvengiau.

– Kas atsitiko suimtiesiems?

– Nelygu, kam įkliūdavai į nagus: politinei policijai, valstybės saugumui ar žvalgybai, karabinieriams ar ginkluotųjų pajėgų saugumo tarnybai. Manuelis pirmiausia atsidūrė nacionaliniame stadione, o paskiau – Grimaldžių viloje.

– Kodėl Manuelis nenori apie tai kalbėti?

– Gal nebeprisimena, gringute. Kartais atmintis užblokuoja pernelyg skaudžias traumas, apgindama žmogų nuo išprotėjimo ar depresijos. Na, aš tau papasakosiu vieną atvejį, nutikusį man dirbant vikariate. 1974 metais man teko kalbėtis su dvasiškai ir fiziškai palaužtu žmogumi, ką tik išleistu iš koncentracijos stovyklos. Tą pokalbį įrašiau, kaip buvo įprasta. Mums pavyko išvežti jį iš šalies, ir susitikau jį tik praėjus ilgam laikui. Po penkiolikos metų nuvykęs į Briuselį, susiradau jį, nes žinojau, kad gyvena tame mieste, ir norėjau pasikalbėti – tuo metu rašiau straipsnį jėzuitų žurnalui „Žinia“. Jis manęs neprisiminė, bet sutiko pasikalbėti. Antrasis įrašas neturėjo nieko bendra su pirmuoju.

– Kaip tai? – paklausiau.

– Žmogus prisiminė, kad buvo suimtas, ir daugiau nieko. Atmintis ištrynė vietas, datas, smulkmenas.

– Turbūt davėte jam išklausyti pirmąjį įrašą?

– Ne, tai būtų buvę pernelyg žiauru. Pirmajame įraše jis man pasakojo apie patirtus kankinimus ir vyriško orumo pa-

žeminimą. Vyriškis visa tai pamiršo, kad galėtų jaustis žmogumi. Turbūt ir Manuelis padarė tą patį.

– Tokiu atveju visa tai, ką Manuelis nuslopino, naktimis reiškiasi košmarais, – įsiterpė Liliana Trevinjo, kuri labai įdėmiai mūsų klausėsi.

– Aš turiu sužinoti, kas atsitiko, dvasiškasis tėve, būkite geras, padėkite man, – paprašiau dvasininką.

– Turėtum nuvykti į Santjagą, gringute, ir panaršyti po tamsiausius užkaborius. Galiu tau padėti susisiekti su žmonėmis, kurie tau pagelbėtų...

– Nuvažiuosiu, kai tik galėsiu. Labai ačiū.

– Skambink man, kada panorėsi, dukrele. Dabar turiu mobilųjį telefoną, bet neturiu elektroninio pašto, nesugebėjau permanyti kompiuterio paslapčių. Labai atsilikau šiuolaikinio bendravimo priemonių srityje.

– Jūs bendraujate su dangumi, dvasiškasis tėve, jums nereikia kompiuterio, – įsiterpė Liliana Trevinjo.

– Ir danguje jau naudojamas feisbukas, dukrele!

Išvykus Danielui, mano kantrybė vis labiau seko. Praslinko trys be galo prailgę mėnesiai, ir mane graužia nerimas. Mano seneliai visada išsiskirdavo įsitikinę, jog veikiai vėl susitiksią: man baugu, kad mudviem su Danielu gali atsitikti priešingai. Pamažu pamirštu jo kvapą, rankos spustelėjimą, balsą, slegiantį mane kūno svorį, ir apninka logiškos abejonės, ar jis tikrai mane myli, ar ketina grįžti, o gal mūsų ryšys buvo tiesiog keistuolio keliautojo užgaidas. Tolydžio vis daugiau abejonių. Jis man rašo, taigi galiu nusiraminti, protina mane Manuelis, kai išvedu jį iš kantrybės, bet jis rašo per mažai ir jo žinutės labai

santūrios; galiu per daug nesikuklindama pasigirti, kad ne visi moka raštu bendrauti kaip aš, ir nerandu nė menkiausios užuominos, kad atvažiuos į Čilę, o tai blogas ženklas.

Man labai trūksta artimo asmens, draugės, bendraamžės, kuriai galėčiau išlieti širdį. Blankai nusibosta apviltos įsimylėjėlės litanijos, o Manuelio nedrįstu pernelyg kvaršinti, nes dabar jam vis dažniau ir vis labiau skauda galvą, jis krinta kaip pakirstas, nepadeda jokie skausmą malšinantys vaistai nei šalti kompresai, nei homeopatiniai vaistai. Kurį laiką nekreipė į tai dėmesio, tačiau, Blankos ir mano spiriamas, paskambino savo neurologui ir netrukus turėtų vykti į sostinę prakeiktos pūslelės tirti. Jis nė neįtaria, kad ketinu važiuoti drauge nuostabiojo tauruolio Miljalobo dėka: jis man pasiūlė apmokėti kelionę ir davė kišenpinigių. Tų kelių dienų Santjage man užteks savo dėlionei užbaigti – sudurstyti Manuelio praeities skiauteles. Turiu patikrinti duomenis, gautus iš knygų ir interneto. Informacija prieinama, nesunku bus ją gauti, tačiau teks tarytum svogūną lupti, aižyti plonyčius permatomus lukštus, niekada neprieinant iki viduriuko. Jau susižinojau apie kankinimus ir žudynes, susipažinau su dokumentais paremtais jų liudijimais, bet man reikia apžiūrėti tas vietas, jei noriu suprasti Manuelį. Tikiuosi, kad man padės dvasiškojo tėvo Lijono nurodyti asmenys.

Sunku apie tai kalbėti su Manueliu ir kitais; čiliečiai atsargūs, bijo įžeisti ar tiesmukai pasakyti savo nuomonę, kalba užuominomis, įprotis saugotis giliai įsišaknijęs, o po gražia išore slūgso pagieža, ir niekas nedrįsta įleisti šviežio oro: atrodo, lyg visi dustų iš gėdos, ir nukentėjusieji, ir laimėjusieji, ir pabėgėliai, ir susitaikėliai, ir artimųjų netekusieji, ir pro pirštus žiūrėjusieji. Kodėl Ninė niekada man apie tai neužsiminė? Augin-

dama mane kalbėjo ispaniškai, nors jai atsakydavau angliškai, vežiodavo mane Berklyje į „Čiliečių ramovę“, kur rinkdavosi lotynų amerikiečiai klausytis muzikos, žiūrėti teatro spektaklių ir kino filmų, liepdavo atmintinai mokytis Pablo Nerudos eilėraščius, kurių beveik nesuprasdavau. Jos dėka pažinau Čilę, dar nespėjusi kojos į šalį įkelti; ji pasakodavo apie skardingus kalnus snieguotomis viršūnėmis, snaudžiančius ugnikalnius, kurie kartais pabunda, apokaliptiškai sukrėsdami šalį, apie ilgą Ramiojo vandenyno pakrantę, skalaujamą pasišiaušusių bangų putotomis keteromis, apie dykumą šiaurėje, išdžiūvusią kaip mėnulis, kartais pražystančią nelyginant Monė* paveikslas, apie ūksmingas girias, skaidrius ežerus, vaisingas upes ir žydrus ledynus. Močiutė kalbėdavo apie Čilę įsimylėjėlės balsu, bet niekada neužsimindavo nei apie žmones, nei apie šalies istoriją, lyg tai būtų tuščia, negyvenama teritorija, tik vakar atsiradusi po telūrinio atodūsio, nekintama, sustingusi laike ir erdvėje. Kai susitikdavo su kitais čiliečiais, paspartėdavo kalbos tempas, pasikeisdavo tartis, ir jau negebėdavau pagauti pokalbio gijos. Imigrantai gyvena neatplėšdami akių nuo tolimos šalies, kurią paliko, tačiau močiutė niekada neketino aplankyti Čilės. Jos brolis gyvena Vokietijoje, su juo susisiekia retkarčiais, tėvai mirę, ir jai netinka mitas apie šeimos klaną. „Ten nebeliko nė vieno artimo žmogaus, ko man ten važiuoti?“ – sakydavo man. Teks palaukti, kol galėsiu prie keturių akių paklausti, kas atsitiko pirmam jos vyrui ir kodėl ji pabėgo į Kanadą.

---

* Oscar-Claude Monet (Klodas Monė, 1840–1926) – prancūzų tapytojas, peizažistas, impresionizmo atstovas.

PAVASARIS

Rugsėjis, spalis, lapkritis ir tragiškasis gruodis

Saloje linksma, nes suvažiavo vaikų tėvai švęsti Tėvynės dienos ir prasidėjo pavasaris; žiemos lietus, iš pradžių atrodęs poetiškas, galiausiai pasidarė nebepakenčiamas. Dvidešimt penktąją švęsiu gimtadienį: esu gimusi po Svarstyklių ženklu, man sueis dvidešimt ir pagaliau baigsis paauglystė. Viešpatie, koks palengvėjimas! Paprastai savaitgalį parvažiuoja vienas kitas jaunuolis lankyti artimųjų, bet šį rugsėjį jie tiesiog plūste užplūdo, atplaukė pilni motorlaiviai. Atvežė dovanų vaikams, didumai tėvų nemačiusiems jau keli mėnesiai, ir pinigų seneliams – drabužiams ir namų apyvokos padargams pirkti, per žiemos darganas prakiurusiems stogams taisyti. Tarp atvykusiųjų buvo ir Lusija Korales, Chuanito motina, maloni moteris, daili ir per jauna, kad turėtų vienuolikos metų sūnų. Papasakojo mums, kad Asusena gavo darbą – dirba kambarine viename Keljono viešbutėlyje, neketina toliau mokytis ir nė nemano grįžti į mūsų salą piktų liežuvių klausytis. „Išžaginimo atveju visada kalta lieka auka“, – pareiškė man Blanka, patvirtindama tai, ką teko girdėti „Vėlių užeigoje“.

Chuanitas nedrąsiai ir nepatikliai žiūri į motiną, kurią pažįsta tik iš nuotraukų, nes ši paliko jį Eduvichisei, kai jis buvo

dviejų ar trijų mėnesių, ir niekada jo nelankė, kol buvo gyvas Karmelas Koralesas, nors dažnai skambindavo telefonu ir siųsdavo pinigų jam išlaikyti. Berniukas dažnai man pasakodavo apie ją, savotiškai didžiuodamasis, nes ji siųsdavo gerų dovanų, ir podraug pykdamas už tai, kad paliko jį seneliams. Pristatė ją man visas išraudęs, nudūręs akis į žemę: „Čia Lusija, močiutės duktė“, – tarė. Vėliau jam papasakojau, kad mano mama išvažiavo, kai buvau visiškai maža, ir mane taip pat augino seneliai, bet man labiau pasisekė, turėjau laimingą vaikystę ir nieku gyvu jos nenorėčiau keisti. Jis ilgai žiūrėjo į mane didelėmis juodomis akimis, ir tuomet prisiminiau prieš kelis mėnesius, kai Karmelas Koralesas dar turėjo jėgų, ant vaiko kojų mačiusi diržo žymes. Apkabinau jį nuliūdusi, nes niekuo negaliu padėti, tas žymes jis nešiosis visą gyvenimą.

Rugsėjis – Čilės mėnuo. Visoje šalyje nuo šiaurės iki pietų plaikstosi vėliavos ir net atokiausiose vietovėse dygsta „lapinės“ – keturi stulpai su eukalipto šakų stogu, kur žmonės užeina išgerti ir pasikratyti pagal amerikietišką ritmą, sušokti *cueca*, tautinio šokio, kai vyrai mėgdžioja gaidį, rėžiantį sparną apie vištą. Čia irgi statome lapines, jose prikraunama kalnai pyragų su įdaru ir liejasi upės vyno, alaus ir naminukės; vyrai galų gale užknarkia išsikėtoję ant žemės, o vakarop karabinieriai ir moterys sumeta juos į sunkvežimuką ir išvežioja po namus. Rugsėjo aštuonioliktąją ir devynioliktąją nė vienas girtuoklis nepakliūva į areštinę, žinoma, jeigu neišsitraukia peilio.

Njankupelio užeigoje per televiziją mačiau Santjage vykstančius karinius paradus ir karius sveikinančią prezidentę Mišelę Bačelet, džiūgaujant minioms, kurios ją dievina kaip motiną: nė vienas Čilės prezidentas nenusipelnė tokios meilės. Prieš ketverius metus, artėjant rinkimams, niekas nelaikė jos rimta

varžove, nes buvo manoma, kad čiliečiai nerinks moters, juo labiau socialistės, vienišos motinos ir agnostikės, bet ji laimėjo rinkimus ir, pasak Manuelio, pelnė maurų bei krikščionių pagarbą, nors Čilėje nesu mačiusi nė vieno mauro.

Dienos buvo šiltos, dangus žydras, žiema pasitraukė, išsigandusi patriotinės euforijos. Prasidėjus pavasariui, netoli grotos pasirodė vienas kitas jūrų liūtas, manding, netrukus vėl grįš į įprastas vietas, ir galėsiu iš naujo užmegzti draugystę su Pinkoja, jeigu ji mane dar prisimena. Beveik kasdien kopiu į kalvą prie grotos, nes ten paprastai susitinku Tėvuką. Geriausias įrodymas, kad jis ten ateina, – Fakinas sunerimsta, o kartais dingsta paspraudęs uodegą. Tėvukas – tik miglotas siluetas, angliško tabako kvapas ore arba įspūdis, kad jis mane apkabina. Tuomet užsimerkiu, apmirštu tvirtame glėbyje, glausdamasi prie plačios, saugios krūtinės, šeicho pilvo. Kartą paklausiau, kur buvo pernai, kai labiausiai reikėjo jo pagalbos, ir ilgai laukti neteko, nes širdies gilumoje žinojau: jis visada su manimi. Kai mano gyvenime viešpatavo kvaišalai ir alkoholis, niekas negalėjo prie manęs prisiartinti, buvau kaip austrė kriauklėje, bet, kai puldavau į neviltį, senelis imdavo mane ant rankų. Niekada neišleido manęs iš akių ir išgelbėjo mane, kai, apsinuodijus padirbtu heroinu, viešajame tualete man grėsė mirtis. Dabar, kai galva blaivi, visada jaučiu jį šalimais. Prireikus pasirinkti arba akimirkos malonumą gurkštelėti alkoholio, arba nepamirštamą malonumą su seneliu pasivaikščioti po kalvą, be abejo, pasirinkčiau pastarąjį. Tėvukas pagaliau atrado savąją žvaigždę. Ši nuošali sala, neregima liepsnojančiame pasaulyje, žalia, amžinai žalia, – tai jo prarastoji planeta: užuot tiek ieškojęs savo planetos danguje, verčiau būtų pažvelgęs į pietus.

*

Žmonės nusimetė švarkus ir išėjo pasikaitinti saulutėje, bet aš tebemūviu gelsvai žalią vilnonę kepuraitę, nes pralaimėjome mokyklų futbolo varžybas. Mano nelaimingieji „kaleučiai“, nukorę galvas, prisiėmė visišką atsakomybę už nukirptus mano plaukus. Kastre vykstančias varžybas stebėjo pusė mūsų salos gyventojų, atplaukusių paremti „Kaleučės“, taip pat ir donja Lusinda, kurią atvežėme Manuelio motorlaiviu pririštą prie kėdės ir apmuturiuotą šalikais. Donas Lionelis Šnakė, kaip niekad įraudęs ir griausmingas, visa gerkle rėmė mūsiškius. Buvome jau belaimį, būtume pasitenkinę lygiosiomis, bet likimas kirto smūgį – paskutinę akimirką, kai iki varžybų pabaigos liko trisdešimt sekundžių, priešininkai mums įmušė įvartį. Pergalingai klykiant mūsų sirgaliams ir švilpiant priešininkams, Pedras Pelančugajas galva atmušė kamuolį, bet, smūgio apsvaigintas, nespėjo atsipeikėti – pribėgęs varžovų komandos žaidėjas kuo ramiausiai įspyrė kamuolį į vartus. Visi taip apstulbo, kad mes ilgokai nepajėgėme atsikvošėti, bet paskiau pratrūko karingi riksmai ir prasidėjo svaidymasis alaus skardinėmis ir gazuoto vandens buteliais. Mudviejų su donu Lioneliu vos neištiko širdies smūgis.

Tą pačią popietę atėjau pas jį į namus sumokėti skolos. „Nė negalvok, gringute! Mes lažinomės juokais“, – kaip paprastai galantiškai pareiškė Miljalobas, bet Njankupelio užeigoje buvau girdėjusi, kad lažybos – šventas dalykas. Nudrožiau į vyrų kirpyklėlę, kur aptarnauja pats savininkas, prie durų šviečia trispalvė dienos šviesos lempa, o vidury kambario stovi didingas krėslas, ir atsisėdau į jį gana nuliūdusi, nes Danielui Gudričui nebūtų patikęs mano sumanymas. Labai profesionalus

kirpėjas nuskuto plaukus ir zomšine skiaute nublizgino galvą, kad spindėtų. Dabar išryškėjo dideliausios ausys, nelyginant etruskų vazos ąsos, ir spalvotos dėmės ant kiaušo, sakytum Afrikos žemėlapis: pasak kirpėjo, kalti prasti dažai. Jis patarė išsitrinkti citrinų sultimis ir chloru. Kepuraitė būtina, nes dėmės atrodo užkrečiamos.

Donas Lionelis jaučiasi kaltas ir nežino, kaip man įtikti, bet nėra ko atsiprašinėti: lažybos yra lažybos. Paprašiau Blanką, kad nupirktų man dailių skrybėlaičių, nes atrodau kaip lesbietė po chemoterapijos seanso, jos žodžiais tariant, bet čilietiška kepuraitė labiau dera mano asmenybei. Šioje šalyje plaukai – moters grožio ir paties moteriškumo simbolis, jaunos moterys auginasi ilgus plaukus ir brangina kaip didžiausią turtą. Nėra ko nė sakyti, kokie užuojautos šauksmai pasigirdo *rukoje*, kai lyg ateivė skusta galva pasirodžiau tarp šviesiaplaukių gražuolių vešliomis Renesanso laikų garbanomis.

Manuelis įsidėjo į rankinę drabužių ir rankraštį, kurį ketino aptarti su leidėju, ir pasikvietė mane į svetainę duoti nurodymų prieš kelionę į Santjagą. Aš pasirodžiau su kuprine ir bilietu rankoje ir pareiškiau, kad jam turėtų patikti mano draugija per dono Lionelio Šnakės malonę. „Kas žvėrelius prižiūrės?“ – paklausė jis silpnu balsu. Paaiškinau, kad Chuanitas Koralesas parsives Fakiną į savo namus ir kartą per dieną ateis pašerti kačių, dėl visko sutarta. Nepasakiau jam nė žodžio apie užklijuotą laišką, kurį visagalis Miljalobas mane prašė nemačiomis įteikti neurologui: jis savotiškai atsieina giminė Šnakėms, nes vedęs Blankos pusseserę. Giminystės ryšiai šioje šalyje – tarytum stulbinantis Tėvuko galaktikų tinklas. Manuelis nesusi-

vokė, nė ką sakyti, ir galiausiai sutiko, kad važiuočiau kartu. Nuvykome į Puerto Montą, o iš ten nuskridome į Santjagą. Kelionė, kurioje užgaišau dvylika valandų, vykdama į Čiloję, lėktuvu truko vos vieną valandą.

– Kas tau, Manueli? – paklausiau, kai jau leidomės Santjage.

– Nieko.

– Kaip tai „nieko“? Nuo to laiko, kai išėjome iš namų, nė žodžio man neištarei. Ar blogai jautiesi?

– Ne.

– Vadinasi, pyksti.

– Labai klastingai pasielgei, kai, iš anksto nepasitarusi, sumanei važiuoti su manimi.

– Tai va, tamsta, nesitariau su tavimi, nes būtum man uždraudęs. Geriau atsiprašyti nei prašyti leidimo. Ar atleidi?

Jis nepasakė nė žodžio, bet netrukus atrodė geresnės nuotaikos. Nuėjome į viešbutuką, užsisakėme atskirai du kambarius, nes jis nenorėjo miegoti drauge, nors žino, kaip man sunku miegoti vienai, o paskiau pakvietė pavalgyti picos ir nueiti į kino teatrą pažiūrėti „Įsikūnijimo“ – jis dar nepasiekė mūsų salos, o aš alpau jį pamatyti. Manuelis, savaime suprantama, mielai būtų pažiūrėjęs kokį nors slogų filmą apie pelenais padengtą poapokaliptinį pasaulį, kur siautėja gaujos žmogėdrų, bet mudu sutarėme mesdami monetą: iškrito skaičius, ir aš kaip visada laimėjau. Labai paprasta gudrybė: skaičius – aš laimėjau, herbas – tu prakišai. Valgėme kukurūzų spragėsius, picą ir ledus, tikra puota man, nes jau keli mėnesiai, kai valgau šviežią ir maistingą maistą ir pasigendu šiek tiek cholesterolio.

Daktaras Artūras Puga pirmadieniais dirba vargšų ligoninėje, kur priėmė ir Manuelį, o popiet privačiame savo kabi-

nete Vokiečių klinikoje, vidury turtuolių kvartalo. Jei būčiau neturėjusi paslaptingojo Miljalobo laiško, kurį jam perdaviau per sekretorę slapčia nuo Manuelio, gal nebūtų manęs įsileidęs į kabinetą. Laiškas man atidarė duris. Ligoninė priminė kino filmą apie Antrąjį pasaulinį karą: senoviška ir didelė, netvarkinga, atvirais vandentiekio vamzdžiais, surūdijusiomis kriauklėmis, sutrūkinėjusiomis plytelėmis, apsilaupusiomis sienomis, bet švari ir dėmesinga ligoniams, turint galvoje jų skaičių. Beveik dvi valandas teko laukti salėje ant keliomis eilėmis išrikiuotų geležinių kėdžių, kol išgirdome šaukiant mūsų numerį. Daktaras Puga, nervų ligų skyriaus vedėjas, maloniai mus pasitiko kukliame savo kabinete, ant stalo pasidėjęs Manuelio ligos istoriją ir rentgenogramas. „Kas atsieinate ligoniui, panele?“ – paklausė jis. „Dukraitė“, – atsakiau tvirtu balsu, nekreipdama dėmesio į nustebusį Manuelio žvilgsnį.

Manuelis buvo prieš dvejus metus įrašytas į operacijų sąrašą, ir nežinia, po kiek metų galėjo sulaukti savo eilės, juo labiau kad nebuvo jokios skubos. Atseit, jeigu su pūslele smegenyse išgyveno daugiau nei septyniasdešimt metų, tikėtina, kad išgyvens ir ilgiau. Operacija pavojinga ir, atsižvelgiant į aneurizmos požymius, atidėliotina, tikintis, kad ligonis mirs nuo ko nors kito, bet, padažnėjus galvos skausmų ir alpimo priepuoliams, atrodo, kad ilgiau atidėlioti nevalia.

Taikant tradicinį metodą, pašalinama dalis kaukolės kaulo, atveriamos smegenys, metaline kabute suspaudžiant aneurizmos kaklą ji pašalinama iš kraujotakos, ir žaizda užsiuvama; reabilitacija užtrunka daugmaž metus, kartais pasitaiko rimtų pasekmių. Apskritai įspūdis ne koks. Šiaip ar taip, Vokiečių klinikoje įmanoma ir kita išeitis: per kirkšnies arteriją į kraujagysles įvedamas kateteris, per jį specialia viela į aneurizmos

spindį įstumiama minkštos platinos spiralė, kuri ten susiveja lyg senės garbanėlė. Pavojaus kur kas mažiau, ligonis klinikoje išbūna trisdešimt šešias valandas ir per mėnesį visiškai atsigauna.

– Gražu, paprasta ir ne pagal mano kišenę, daktare, – tarė Manuelis.

– Nesirūpinkite, pone Arijasai, nėra padėties be išeities. Galiu atlikti operaciją už dyką. Jungtinėse Valstijose išmokau visiškai naujo metodo, ten labai įprasto, ir noriu išmokyti kitą chirurgą, kad galėtume dirbti drauge. Jūsų operacija bus kaip pamoka, – paaiškino Puga.

– Kitaip sakant, koks nors visų galų meistras Manueliui ims viela krapštyti smegenis, – įsiterpiau pasibaisėjusi.

Prapliupęs juoktis, gydytojas pamerkė man kaip sąmokslininkas, tuomet prisiminiau laišką ir supratau, jog Miljalobas slapčia susitarė su juo apmokėti operaciją, kad Manuelis sužinotų apie tai nebent tada, kai būtų jau per vėlu ką nors daryti. Pritariu Blankai, kad nėra jokio skirtumo, ar būsi skolingas už vieną paslaugą, ar už dvi. Žodžiu, Manuelis buvo paguldytas į Vokiečių kliniką, ir, atlikus tyrimus, rytojaus dieną daktaras Puga su tariamu savo mokiniu, pasak jo, sėkmingai padarė operaciją, nors negalėjo garantuoti, kad pūslelė pašalinta iš kraujotakos.

Patikėjusi mokyklą pavaduotojai, Blanka Šnakė iškart išskrido į Santjagą, kai tik jai papasakojau apie operaciją. Ištisą dieną slaugė Manuelį kaip motina, o aš tuo tarpu tikrinau duomenis. Vakare ji išėjo pas seserį, o aš, likusi Vokiečių klinikoje su Manueliu, išmiegojau ant sofos, kur kas patogesnės nei mano lova Čilojėje. Maistas kavinėje irgi buvo kaip penkių žvaigždučių viešbutyje. Pirmąsyk per kelis mėnesius galėjau iš-

simaudyti dušinėje, užsidariusi duris, tačiau dabar, kai ką sužinojusi apie Manuelį, niekada negalėsiu reikalauti, kad jis įdėtų duris savo namuose.

Santjage šeši milijonai gyventojų, o jis tebeauga, į dangų karštligiškai kylant daugiaaukščiams pastatams. Apsuptas kalvų ir aukštų kalnų su amžino sniego viršūnėmis, miestas švarus, klestintis, grynas, su daugybe kruopščiai prižiūrimų parkų. Eismas toli gražu ne saugus, nes čiliečiai, iš pažiūros tokie mandagūs, savo apmaudą išlieja prie vairo. Tarp automobilių maišosi prekeiviai, siūlantys vaisių, televizijos antenų, mėtinių pastilių, ir prie kiekvieno šviesoforo stypso akrobatai, už menką išmaldą atliekantys pavojingus cirko numerius. Mums pasitaikė geros dienos, nors kartais oras būna toks užterštas, jog nematyti, kokios spalvos dangus.

Savaitei praslinkus po operacijos, su Manueliu grįžome į Čiloję, kur mūsų laukė keturkojai draugai. Fakinas barkšančiais šonkauliais pasitiko mus graudžia choreografija, nes, pasak sutrikusio Chuanito, mums išvažiavus nieko neėdė. Išvažiavome anksčiau, nei išleido daktaras Puga, nes Manuelis nenorėjo ištisą mėnesį taisytis sveikatos Santjage, Blankos sesers namuose, kur, pasak jo, mes jiems trukdome. Blanka paprašė mane, kad, girdint tai šeimai, kuri laikosi kraštutinių dešiniųjų pažiūrų, nieku gyvu nekalbėčiau apie tai, ką sužinojome apie Manuelio praeitį, nes gali liūdnai baigtis. Jie maloniai priėmė mus, ir visi, net suaugusios dukterys, siūlėsi rūpintis Manueliu, vežioti jį į kliniką atlikti tyrimų.

Įsitaisiusi su Blanka viename kambaryje, pamačiau, kaip gyvena turtuoliai, atsitvėrę tvoromis savo bendruomenėse, su

savo tarnais, sodininkais, baseinu, veisliniais šunimis ir trimis automobiliais. Pusryčius atnešdavo į lovą, paruošdavo vonią su aromatinėmis druskomis ir net išlygindavo man džinsus. Niekada nebuvau mačiusi nieko panašaus, ir man patiko; labai greitai pripratau prie prabangos. „Jie ne tokie jau turtingi, Maja, neturi lėktuvo“, – šaipėsi Manuelis, kai pasidalijau įspūdžiais. „Tavo mąstymas kaip skurdžiaus, tai visų kairiųjų bėda“, – atkirtau, prisiminusi Ninę ir Maiką O'Kelį, skurdžius iš pašaukimo. Aš ne tokia kaip jie, lygybė ir socializmas, mano akimis žiūrint, niekuo neypatingi.

Santjage mane slėgė tarša, gausybė automobilių, žmonių susvetimėjimas. Čilojėje iškart numanu, kad žmogus, nesisveikinantis gatvėje, – atvykėlis, Santjage, sveikindamasis gatvėje, sukeli įtarimą. Įlipusi į liftą Vokiečių klinikoje, pasisveikinau kaip paskutinė kvailė, ir žmonės įbedė akis į sieną, kad nereikėtų atsakyti. Santjagas man nepatiko, skaičiavau valandas, kada galėsiu grįžti į mūsų salą, kur gyvenimas teka kaip rami upė, grynas oras, tyla ir užtektinai laiko apmąstymams.

Manuelio reabilitacija užtruks, jam tebeskauda galvą ir silpna. Tenka laikytis griežtų daktaro Pugos nurodymų, kas dieną išgerti šešias tabletes, ilsėtis iki gruodžio mėnesio, tuomet turės vėl vykti į Santjagą pakartotinio skenavimo, tausoti jėgas senatvei ir kliautis likimu arba Dievu, nelygu tikėjimas, nes platininė viela nelabai patikima. Man regis, nieko neprarastume, jei dėl visa ko kreiptumės į raganą...

Mudvi su Blanka nutarėme palaukti ir, progai pasitaikius, apie tai pasikalbėti su Manueliu, bet primygtinai nieko nepiršti. Šiuo tarpu rūpinamės juo kaip įmanydamos. Jis buvo pripratęs prie Blankos ir jo namuose gyvenančios gringės valdingumo, todėl sunerimo dėl mūsų malonaus elgesio, mano, kad

slepiame nuo jo tiesą, kad jam gresia kur kas didesnis pavojus, nei sakė daktaras Puga. „Jeigu ketinate slaugyti mane kaip neįgalųjį, verčiau palikite ramybėje“, – niurzgia jis.

Žiūrėdama į žemėlapį ir dvasiškojo tėvo Lijono duotą įvairių asmenų sąrašą ir adresus, palengva atkuriu Manuelio gyvenimą svarbiausiais metais nuo karinio perversmo dienos iki išvykimo į tremtį. 1973 metais jam buvo trisdešimt šešeri, jis buvo vienas jauniausių Socialinių mokslų fakulteto dėstytojų, ir, sprendžiant iš visa ko, jo vedybinis gyvenimas ėjo kreiva vėže. Jis nebuvo komunistas, kaip mano Miljalobas, nepriklausė jokiai politinei partijai, bet pritarė Salvadoro Aljendės valdymui ir dalyvavo daugiatūkstantiniuose to meto mitinguose, kurių vieni rėmė vyriausybę, kiti smerkė. 1973 metų rugsėjo vienuoliktąją įvykus kariniam valstybės perversmui, šalis suskilo į dvi nesutaikomas stovyklas, niekas negalėjo likti neutralus. Po dviejų dienų atšaukus komendanto valandą, paskelbtą dviem paroms, Manuelis grįžo į darbą. Atėjo į universitetą, užimtą iki dantų ginkluotų, žygio uniforma vilkinčių kareivių išterliotais veidais, kad niekas jų nepažintų, pamatė kulkų išvarpytas sienas, kruvinus laiptus ir sužinojo, kad suimti visi studentai ir dėstytojai, tuo metu buvę pastate.

Toks smurtas Manueliui pasirodė neįsivaizduojamas Čilėje, garsėjančioje savo demokratija ir institucijomis, ir jis, neįvertinęs padėties rimtumo, nuėjo į artimiausią policijos komisariatą pasiteirauti apie savo kolegas. Pro duris nebeišėjo. Užrištomis akimis buvo nugabentas į nacionalinį stadioną, paverstą koncentracijos stovykla. Ten kamavosi tūkstančiai žmonių, suimtų per pastarąsias dvi dienas, alkani ir sumušti, jie miegojo ant

cementinių grindų, o dieną sėdėjo tribūnose, tyliai melsdami Dievą, kad nepatektų tarp tų nelaimingųjų, vedamų kvosti į medicinos punktą. Buvo girdėti, kaip klykia kankinamieji ir naktį drioksi baudėjų šūviai. Suimtiesiems buvo uždrausta su bent kuo bendrauti, net su artimaisiais, nors tie galėjo atnešti drabužių ir valgio, tikėdamiesi, kad sargybiniai juos perduos adresatams. Manuelio žmona, kariškių labiausiai persekiojamo Revoliucinės kairės judėjimo narė, išsyk pabėgo į Argentiną, o iš ten – į Europą: grįžo pas vyrą tik po trejų metų, kai jiedu gavo prieglobstį Australijoje.

Po stadiono tribūnas vaikščiojo dviejų kareivių lydimas kaukėtas žmogus, nešvarios sąžinės slegiamas. Rodė į tariamus socialistų ar komunistų veikėjus, kurie tuojau pat buvo vedami į pastato gilumą, kankinami arba sušaudomi. Per klaidą ar iš baimės kaukėtasis nevidonas parodė į Manuelį Arijasą.

Diena po dienos, žingsnis po žingsnio perėjau visus kančių kelius, apčiuopdama negyjančius randus, kuriuos diktatūra paliko Čilėje ir Manuelio sieloje. Dabar žinau, kas slypi po šios šalies išore. Sėdėdama parke prie Mapočo upės, kuria prieš trisdešimt penkerius metus plaukė nukankintųjų lavonai, perskaičiau komisijos, tyrusios to meto nusikaltimus, ataskaitą, išsamią kančių ir žiaurybių istoriją. Vienas dvasininkas, dvasiškojo tėvo Lijono draugas, man padėjo patekti į Solidarumo vikariato archyvus, kuriuos kaupė ši Katalikų bažnyčios įstaiga, iš pačios katedros mesdama iššūkį diktatūrai ir gelbėdama represijų aukas bei sudarydama dingusiųjų be žinios sąrašus. Peržiūrėjau šimtus suimtų ir be pėdsako pražuvusių žmonių nuotraukų ir savo vaikų, vyrų, o kartais ir vaikaičių tebeieškančių moterų skundų.

*

1974 metų vasarą ir rudenį Manuelis praleido nacionaliniame stadione ir kitose sulaikymo vietose, kur buvo tardomas tiek daug kartų, kad niekas to tiksliai neprisiminė. Kvotų protokolai nieko nedomino ir galiausiai atsidūrusius kruvinuose archyvuose juos dorodavo žiurkės. Kaip ir diduma kitų suimtųjų, jis nesuprato, ko siekia budeliai, ir galiausiai suvokė, jog tai neturi reikšmės, nes jie patys nežino, ko nori. Tai buvo ne tardymai, o represijos, kurių tikslas – įtvirtinti neteisėtą režimą ir nuslopinti šalyje netgi pasipriešinimo užuomazgas. Kariuomenė siautėjo prasimesdama dingstimi, kad ieško ginklų, Aljendės vyriausybės tariamai išdalytų žmonėms, tačiau po mėnesio nerasta jokių ginklų ir niekas nebetikėjo, jog esama tų menamų arsenalų. Baimė paralyžiavo žmones, ir tai buvo pati veiksmingiausia priemonė geležinei kareivinių drausmei įvesti. Taip buvo vykdomas planas iš pagrindų pakeisti šalį.

1974 metų žiemą Manuelis praleido netoli Santjago esančiame dvare, priklausančiame įtakingai italų kilmės Grimaldžių giminei – jų duktė buvo suimta tam tyčia, kad vėliau būtų paleista į laisvę mainais į valdą. Dvaras atiteko Valstybės saugumo valdybai, liūdnai pagarsėjusiai DINA, kurios emblema buvo sugniaužtas kumštis, atsakingai už daugybę nusikaltimų tiek šalyje, tiek už jos ribų, kaip antai: Buenos Airėse buvo nužudytas nuverstas ginkluotųjų pajėgų vyriausiasis vadas, o vidury Vašingtono, už kelių kvartalų nuo Baltųjų rūmų – vienas Salvadoro Aljendės vyriausybės ministras. Grimaldžių vila tapo baisiausiu tardymo centru, kuriame buvo kalinami keturi tūkstančiai penki šimtai suimtųjų, daugel jų iš ten neišėjo gyvi.

Būdama Santjage, į savaitės pabaigą atlikau savo pareigą – aplankiau Grimaldžių vilą, kur dabar, pagerbiant žuvusiųjų atminimą, užveistas tylus parkas. Vis dėlto viena važiuoti ten nedrįsau. Pasak močiutės, kiekviena vieta esti paženklinta žmonių potyrių, man pritrūko drąsos vienų vienai be draugo šalia akis į akį susidurti su blogiu ir skausmu, pasmerktu amžinai tvyroti toje vietoje. Paprašiau mane palydėti Blanką Šnakę – jai vienintelei, išskyrus Lilianą ir dvasiškąjį tėvą Lijoną, buvau papasakojusi apie savo tyrimą. Blanka pabandė mane atkalbėti, „kuriems galams kapstyti tai, kas įvyko senių seniausiai“, tačiau turbūt širdis jai pakuždėjo, kad ten slypi Manuelio Arijaso gyvenimo mįslė, ir meilė nugalėjo nenorą pamatyti tai, ko ji kratėsi. „Gerai, gringute, važiuojam, kol neapsigalvojau“, – tarė ji.

Grimaldžių vila, dabar vadinama Taikos parku, – tai žaliuojantis hektaras snaudžiančių medžių. Buvusių pastatų, kuriuose būta Manuelio, beveik nebelikę – diktatūra nugriovė, bandydama nuslėpti nedovanotinų nusikaltimų pėdsakus. Vis dėlto traktoriai nesugebėjo sunaikinti atpildo meldžiančių šmėklų nei nuslopinti priešmirtinių aimanų, vis dar aidinčių ore. Vaikščiojome tarp paveikslų, paminklų, didelių drobių su žuvusiųjų ir dingusiųjų veidais. Gidas aiškino mums, kaip buvo elgiamasi su kaliniais, kokie kankinimai buvo dažniausi, rodė bendrais bruožais apmestus piešinius: žmones, pakartus už rankų, galva panardintus į statines su vandeniu, geležines lovas, prijungtas prie elektros tinklo, šunų žaginamas moteris, šluotkočiu sodomizuojamus vyrus. Ant akmeninės sienos tarp dviejų šimtų šešiasdešimt šešių pavardžių radau ir Felipės Vidalio vardą ir tuomet sugebėjau pritinkinti paskutinius dėlionės sklypelius. Kraupioje Grimaldžių viloje susipažino profe-

sorius Manuelis Arijasas ir žurnalistas Felipė Vidalis, ten kartu kamavosi, ir vienam pavyko ištrūkti gyvam.

Mudvi su Blanka nutarėme pakalbinti Manuelį apie jo praeitį, apgailestaudamos, kad mums negali padėti Danielas, nes tokiais atvejais labai pravartu, kai dalyvauja psichiatras profesionalas, nors ir nepatyręs. Blankos nuomone, apie anų dienų potyrius su Manueliu dera šnekėti atsargiai ir jautriai, turint omeny jo aneurizmą, nes jie glūdi savotiškoje atminties pūslelėje, kuriai sprogus jam grėstų mirtis. Tą dieną Manuelis išplaukė į Kastrą parsivežti knygų, ir mudvi, naudodamosi proga, paruošėme vakarienę, žinodamos, kad paprastai jis grįžta tik saulėlydžiu.

Puoliau kepti duonos – visada kepu duoną, kai jaudinuosi. Nusiraminu minkydama tešlą, formuodama kepaliuką, laukdama, kol tešla pakils, uždengta balta marška, paskiau pašaunu ir laukiu, kol iškeps ir paruduos, kad galėčiau dar šiltą patiekti draugams: šventas ritualas, reikalaujantis daug kantrybės. Blanka ištroškino Manuelio mėgstamiausios vištienos su garstyčiomis ir kiaulienos šonine, o desertui paruošė kaštonų su vaisių sirupu. Namuose buvo jauku, kvepėjo šviežia duona ir troškiniu iš molinio puodo. Pavakarys buvo gana šaltas, ramus, be vėjo, dangus pilkų debesų aptrauktas. Artėjo mėnulio pilnatis ir sirenų sueiga *rukoje.*

Po aneurizmos operacijos Manuelio ir Blankos santykiai truputį pasikeitė, jų aura spindi, pasak močiutės, žėri mirguliuojančia šviesa kaip naujai apšviestųjų. Esama ir daugiau požymių, kur kas aiškesnių, kaip antai: sąmokslininkų žvilgsniai, būtinybė prisiliesti vienam prie kito, gebėjimas įspėti vienas

kito mintis ir norus. Viena vertus, džiaugiuosi, jog pagaliau įvyko tai, ko siekiau kelis mėnesius, bet, antra vertus, nerimauju dėl savo ateities. Ką darysiu, kai jie stačia galva puls į tą šitiek metų atidėliotos meilės akivarą? Šiuose namuose trise nebetilpsime, o Blankos būste bus per ankšta. Ką gi, palauksime, gal per tą laiką paaiškės mano ateitis su Danielu Gudriču.

Manuelis grįžo, nešinas pilna rankine knygų, kurių buvo užsisakęs pas savo bičiulius knygynų savininkus, ir paštu į Kastrą močiutės atsiųstų romanų anglų kalba.

– Ar švęsime kieno nors gimtadienį? – paklausė uosdamas gardžius kvapus.

– Švenčiame draugystę. Kaip pasikeitė šie namai, atvykus gringutei! – sušuko Blanka.

– Turi omeny netvarką?

– Turiu omeny gėles, gardžius valgius ir draugiją, Manueli. Nebūk toks nedėkingas. Kai išvažiuos, labai jos pasigesi.

– Nejaugi ji ketina išvykti?

– Ne, Manueli. Ketinu ištekėti už Danielo ir gyventi su tavimi ir keturiais vaikais, kurių susilauksime, – pajuokavau.

– Tikiuosi, kad tavo mylimasis pritars tavo projektui, – tokiu pat tonu atsiliepė jis.

– Kodėl gi ne? Tai puikus projektas.

– Mirtumėt iš nuobodžio šioje uolėtoje saloje. Čia atvažiuoja žmonės, nusivylę pasauliu. Niekas čia neatvyksta pradėti gyvenimo.

– Aš atvykau čionai pasislėpti ir džiaugiuosi viskuo, ką pamatau, jumis ir Danielu, saugumu, gamta ir trimis šimtais meilės nusipelniusių čilojiečių. Net Tėvukui čia patinka, mačiau jį vaikščiojant po kalvą.

– Pasigėrei! – sušuko Manuelis sunerimęs.

– Negėriau nė lašelio, Manueli. Žinojau, kad manimi nepatikėsi, todėl anksčiau nieko tau ir nesakiau.

Tai buvo nepaprastas vakaras, kai viskas skatina atverti širdį – ir duona, ir vištiena, ir mėnulis, žvilgčiojantis pro debesis, ir išbandyta artimo meilė, ir pokalbis, prisodrintas juokingų istorijų ir šmaikščių pokštų. Jie papasakojo man, kaip susipažino, kokį įspūdį padarė vienas kitam. Pasak Manuelio, jaunystėje Blanka buvusi gražuolė – kaip ir dabar, – auksinio gymio valkirija, ilgakojė, ilgaplaukė, akinamai tviskančiais dantimis, spinduliuojanti lepūnėlės pasitikėjimu savimi ir linksmybe. „Turėjau nekęsti tokios išpaikintos, bet ji kerėjo mane nuoširdumu, buvo neįmanoma jos neįsimylėti. Bet aš buvau tokios būklės, kad nebūčiau galėjęs ko nors pavergti, juo labiau šitokios jaunos ir nepasiekiamos kaip ji." Pasak Blankos, Manuelis tuomet sužavėjęs ją savo atskirtumu, pavojingumu: atvykęs iš visiškai kitokio nei jos pasaulio, kitos visuomeninės kilmės, politinis priešas, nors, kita vertus, jo, kaip šeimos svečio, atžvilgiu ji buvo palankiai nusiteikusi. Aš jiems papasakojau apie savo namus Berklyje, kodėl atrodau panaši į skandinavę ir apie savo motiną, kurią mačiau tik vieną vienintelį kartą. Papasakojau apie kai kuriuos Las Vegase pažįstamus žmones: švelniabalsę šimto aštuoniasdešimties kilogramų storulę, užsidirbančią pragyvenimą telefoniniu seksu, porelę Brendono Limano draugų transseksualų, susituokusių per oficialią ceremoniją – ji su smokingu, o jis su balta organzos suknele. Vakarieniavome neskubėdami, o paskiau kaip paprastai susėdę pro langą žiūrėjome į naktį; jie su vyno taure, aš su puodeliu arbatos. Blanka sėdėjo ant sofos prikepusi prie Manuelio, o aš – ant grindų, ant pagalvės su Fakinu, po mūsų išvykos į Santjagą susirgusiu išsiskyrimo sindromu. Nenuleidžia nuo manęs akių ir nesitraukia nė per žingsnį, gyva bėda.

– Manding, ši šventė – savotiški žabangai, – išlemeno Manuelis. – Jau prieš kelias dienas jaučiau tai sklandant ore. Na, moterys, sakykit teisybę.

– Sugadinai mums visą strategiją, Manueli, ketinome diplomatiškai prieiti prie rūpimo klausimo, – tarė Blanka.

– Ko norit?

– Nieko, pasišnekėt, ir tiek.

– Apie ką?

Ir tuomet jam papasakojau, jog kelis mėnesius bandžiau pati viena tirti, kas atsitiko po karinio perversmo, nes pagalvojau, kad jį žudo prisiminimai, glūdintys sąmonės gilumoje nelyginant piktybinis auglys. Atsiprašiau, kad kišausi ne į savo reikalus, bet taip dariau meilės skatinama: man buvo skaudu, kad jis kankinasi naktimis, kai jį apninka košmarai. Pasakiau, jog per sunkus tas akmuo, užgulęs jam pečius, slegia jį taip, kad jis ne gyvena, o smilksta, tarytum pratindamasis prie mirties. Taip užsisklendė savo kiaute, kad nebejaučia nei džiaugsmo, nei meilės. Pridūriau, jog mudvi su Blanka pasirengusios padėti jam nešti tą akmenį. Manuelis manęs nepertraukė, perblyškęs sunkiai kvėpavo lyg nuilsęs šuo, užsimerkęs, laikydamas Blanką už rankos. „Ar nori sužinoti, ką atskleidė gringutė, Manueli?“ – pakuždomis paklausė Blanka, ir jis linktelėjo, netardamas nė žodžio.

Prisipažinau, jog Santjage tuo metu, kai jis taisėsi po operacijos, rausiausi vikariato archyvuose ir kalbėjausi su dvasiškojo tėvo Lijono rekomenduotais žmonėmis, dviem advokatais, dvasininku ir vienu iš „Retigo ataskaitos“* autorių, nustačiusių

* Nacionalinės tiesos ir santarvės komisijos ataskaita (1991 m.) apie žmogaus teisių pažeidimus Čilėje Augusto Pinočeto karinės chuntos valdymo metais.

daugiau kaip tris tūkstančius penkis šimtus žmogaus teisių pažeidimų diktatūros metais. Tarp nukentėjusiųjų buvo paminėti Felipė Vidalis, Ninės pirmasis vyras, ir Manuelis Arijasas.

– Aš neliudijau tos ataskaitos autoriams, – drebančiu balsu įsiterpė Manuelis.

– Apie tave papasakojo dvasiškasis tėvas Lijonas. O jam tu, Manueli, papasakojai, ką patyrei per keturiolika mėnesių, būdamas suimtas. Paleistas iš Tres Alamoso koncentracijos stovyklos, buvai išsiųstas čionai, į Čiloję, ir bendravai su dvasiškuoju tėvu.

– Neprisimenu.

– Kunigas prisimena, bet negali man pasakoti, – jo nuomone, negali atskleisti išpažinties paslapties, tik nurodė man kelią. Apie Felipę Vidalį liudijo žmona, mano močiutė Ninė, prieš išvykdama į tremtį.

Papasakojau Manueliui tai, ką sužinojau tą įsimintiną savaitę Santjage, ypač drauge su Blanka lankydamasi Grimaldžių viloje. Tas pavadinimas jam nesužadino jokių jausmų, menkai prisiminė ten buvęs, atmintyje ši sulaikymo vieta niekuo nesiskyrė nuo kitų. Nuo to laiko prabėgo trisdešimt treji metai, ir atmintis ištrynė tą patirtį, jis prisiminė ją lyg kažką skaityta knygoje, lyg ne jam tai būtų nutikę, nors kūnas buvo išmargintas nudeginimo randų ir jis negalėjo pakelti rankų aukščiau pečių – jos buvo išnarintos.

– Nenoriu to žinoti, – tarė jis mums.

Blanka jam paaiškino, jog visa tai glūdi kažkur jo sieloje ir reikia nepaprastos drąsos ten įžengti, bet jis būsiąs ne vienas, mudvi lydėsime jį. Jis jau nebe bejėgis kalinys, atsidūręs budelių naguose, bet niekada netapsiąs iš tikrųjų laisvas, jeigu neperžvelgsiąs praeities kančių.

– Daugiausia tu, Manueli, iškentėjai Grimaldžių viloje. Kai ten lankėmės, pabaigoje gidas nuvedęs parodė mums kameras. Ten buvo vieno metro pločio ir dviejų metrų ilgio kamerų, kur buvo laikomi kaliniai, sugrūsti stačiomis ištisas dienas, ištisas savaites, išvedami tik į išvietę arba kankinimus.

– Taip, taip... vienoje jų buvau su Felipe Vidaliu ir kitais. Be lašo vandens... aklinoje dėžėje, be jokio vėdinimo, švinkome aptekę prakaitu, krauju, išmatomis, – vapėjo Manuelis, susirietęs, paguldęs galvą ant kelių. – Dar buvo vienučių, kapų, šunidžių... traukuliai, troškulys... Išleiskite!

Mudvi su Blanka bučiavome jį apsikabinusios, glaudėme prie krūtinės, verkėme drauge. Matėme tokią vienutę. Prisiprašiau gidą, kad leistų man įlįsti. Teko ropoti keturpėsčia, susigūžus, tik tokia poza, o kai užsidarė durelės, pasijutau tamsoje kaip spąstuose. Negalėjau ištverti nė sekundės, pratrūkau klykti, kol gidas vargais negalais mane ištraukė. „Kaliniai čia būdavo gyvi palaidoti po kelias savaites, po kelis mėnesius. Tik vienas kitas išlįsdavo gyvas, bet jau pamišęs“, – aiškino mums gidas.

– Dabar aišku, ką tu sapnuoji, Manueli, – tarė Blanka.

Galų gale budeliai ištraukė Manuelį iš to kapo ir įgrūdo ten kitą kalinį, ir, kai nusibodo jį kankinti, išsiuntė į kitą sulaikymo vietą. Atlikęs tremties bausmę Čilojėje, jis išvyko į Australiją, kur gyveno jo žmona: daugiau nei dvejus metus negavusi iš jo žinios, ji laikė jį mirusiu ir susikūrė naują gyvenimą, kuriame dvasiškai suluošintam Manueliui nebebuvo vietos. Netrukus jie išsiskyrė, kaip ir diduma tremtyje atsidūrusių pabėgėlių. Šiaip ar taip, Manueliui pasisekė labiau nei

kitiems tremtiniams, nes Australija – svetinga šalis: ten gavo darbą pagal specialybę ir galėjo rašyti knygas, svaigindamasis alkoholiu ir tenkindamasis atsitiktiniais santykiais, dar giliau gramzdinančiais į vienatvės prarają. Su antrąja žmona, ispane balerina, su kuria susipažino Sidnėjuje, išgyveno mažiau nei metus. Negalėjo nei kuo nors pasitikėti, nei užmegzti meilės santykių, kamavosi, patirto smurto ir baimės priepuolių kankinamas, jausdavosi nepermaldaujamai kalinamas Grimaldžių vilos vienutėje arba nuogas pririštas prie geležinės lovos, budeliams mėgaujantis elektros iškrovomis.

Vieną dieną Sidnėjuje Manuelis rėžėsi automobiliu į gelžbetonio stulpą, – neįtikėtinas atvejis netgi žmogui, apkvaitusiam nuo alkoholio, o jis toks ir buvo, kai atlėkė policija. Ligoninėje, kur jis trylika dienų gulėjo intensyviosios terapijos skyriuje ir dar vieną mėnesį – nesikeldamas iš lovos, gydytojai priėjo prie išvados, kad jis bandė nusižudyti. Pagelbėjo jam susisiekti su tarptautine organizacija, padedančia kankinimų aukoms. Ligoninėje jį aplankė psichiatras, turėjęs jau ne vieną tokį pacientą kaip jis. Jam nepavyko išgvildenti Manuelio traumų priežasties, bet jis išmokė jį valdyti nuotaikos permainas, smurto ir baimės priepuolius, padėjo atprasti nuo alkoholio ir pradėti beveik normalų gyvenimą. Manuelis tarėsi pasveikęs, nelabai kreipdamas dėmesio į košmarus, į instinktyvią liftų ir uždarų erdvių baimę, toliau gėrė antidepresantus ir priprato prie vienatvės.

– Atleisk, Manueli, – ilgokai patylėjusi, suvapėjo Blanka.

– Atleisti? Tau turėčiau tik dėkoti, – atsiliepė jis.

– Atleisk, kad tavęs nesupratau ir buvau kaip akla. Niekas negalėtų atleisti nusikaltėliams, Manueli, bet gal tu galėtum atleisti man ir mano artimiesiems. Mes nusidedame per neiš-

manymą. Nepaisome akivaizdžių dalykų, nes nenorime būti bendrininkai. Mano atvejis dar baisesnis, nes tuomet nemažai keliavau po pasaulį, žinojau, ką užsienio spauda rašo apie Pinočeto vyriausybę. Melas, tardavau sau, komunistinė propaganda.

Manuelis apkabino ją, priglaudė prie krūtinės. Pasikėlusi apčiuopomis sugraibiau keletą pliauskų, įmečiau į pakurą, nuėjau žvakių, dar vieno butelio vyno ir arbatos. Viduje atvėso. Antklode apklojau jiems kojas ir susirangiau šalia Manuelio ant išklerusios sofos.

– Vadinasi, tavo močiutė tau pasakojo apie mus, Maja, – tarė Manuelis.

– Kad buvote draugai, ir tiek. Nieko nepasakojo apie anuos laikus, tik kartą kitą minėjo Felipę Vidalį.

– Na, iš kur tu sužinojai, kad aš tavo senelis?

– Tėvukas – mano senelis, – atkirtau atšlydama.

Jo žodžiai buvo tokie netikėti, kad valandėlę negalėjau atgauti kvapo. Jie skaudžiai prasiskynė kelią į sustingusias smegenis ir sumaišties apimtą širdį, tačiau jų prasmės negalėjau suvokti.

– Nesuprantu... – sukuždėjau.

– Andresas, tavo tėtis, – mano sūnus, – tarė Manuelis.

– Negali būti. Ninė nebūtų to slėpusi daugiau nei keturiasdešimt metų.

– Maniau, kad tu žinai, Maja. Sakei daktarui Pugai, kad esi mano dukraitė.

– Kad įleistų mane į kabinetą!

1964 metais Ninė universitete dirbo sekretore, o Manuelis Arijasas – vieno profesoriaus padėjėju; ji buvo dvidešimt dvejų, ką tik ištekėjusi už Felipės Vidalio, jis – dvidešimt šešerių,

su stipendija kišenėje pasiruošęs vykti į Niujorko universitetą siekti sociologijos mokslų doktorato. Įsimylėję paauglystėje, kelerius metus nesimatė ir, netikėtai susitikę universitete, užsidegė aistra, niekuo nepanašia į nekaltą anų dienų meilę. Tuo metu Felipė Vidalis, tapęs garsiu žurnalistu, buvo Kuboje ir nė neįtarė, jog žmona jam neištikima, tad niekada neabejojo, kad sūnus, gimęs 1965 metais, yra jo. Jis nieko nežinojo apie Manuelį Arijasą iki tos dienos, kol drauge su juo neatsidūrė nelemtoje kameroje, tačiau Manuelis jau seniai sekė jo laimėjimus žurnalistikos srityje. Manuelio ir Nidijos meilė vystėsi su pertrūkiais, tačiau neišvengiamai įsiliepsnodavo jiems vėl susitikus, kol pagaliau jis vedė 1970 metais, kaip tik tada, kai Salvadorui Aljendei laimėjus prezidento rinkimus ėmė bręsti politinė katastrofa ir po trejų metų tai baigėsi kariniu perversmu.

– Ar tėtis žino? – paklausiau Manuelį.

– Vargu bau. Nidiją graužė sąžinė dėl to, kas mudviem atsitiko, ir buvo pasiryžusi žūtbūt išsaugoti paslaptį: apsimetė, kad viską pamiršo ir kad aš taip pat pamiršau. Neužsiminė apie tai iki praeitų metų gruodžio, kai parašė man apie tave.

– Dabar suprantu, Manueli, kodėl priėmei mane į savo namus.

– Retkarčiais susirašinėdamas su Nidija, sužinojau, kad gimei, Maja, suvokiau, kad, būdama Andreso duktė, esi mano dukraitė, bet neėmiau į galvą, nemaniau, jog kada nors teks su tavimi susitikti.

Jauki apmąstymų atmosfera, tvyrojusi prieš kelias minutes, staiga aptemo ir įsivyravo įtampa. Manuelis – mano tėvo tėvas, mudu vieno kraujo. Jokių dramų – nei jausmingo glėbesčiavimosi, nei ašarų, trykštančių pirmąsyk giminėms susitikus,

jokių jausmingų žodžių: gerklę sugniaužė negandos metų kartėlis, niekada nepabudęs Čilojėje. Be pėdsako išblėso kupini džiaugsmo, kūrybinio darbo ir bendro gyvenimo su Manueliu mėnesiai: šalia savęs staiga išvydau nepažįstamą žmogų, atgrasų sanguliavimu su mano močiute.

– Dieve mano, Manueli, kodėl anksčiau man nepapasakojai? Toks trumpas serialas! – atsiduso Blanka.

Burtai išsisklaidė, ir atmosfera praskaidrėjo. Žvelgdami į gelsvą žvakės liepsnelę, nedrąsiai nusišypsojome, paskiau prapliupome juoktis, iš pradžių neryžtingai, paskui smagiai – tokia kvaila ir lėkšta atrodė visa ta byla, nes, jei nesi organo donoras ar turto paveldėtojas, nesvarbu, kas buvo tavo biologinis protėvis, viską lemia jausmai, kuriuos, laimei, esame išsaugoję.

– Tėvukas – mano senelis, – pakartojau.

– Niekas tuo neabejoja, Maja, – atsakė jis.

Iš Ninės žinučių, kurias per Maiką O'Kelį ji siunčia Manueliui, sužinojau, kad Fredis buvo aptiktas be sąmonės vienoje Las Vegaso gatvėje. Greitoji pagalba nugabeno jį į tą pačią ligoninę, kur jis anksčiau buvo pakliuvęs ir kur susipažino su Olimpija Petiford – dar vienas laimingas sutapimas, Jėzaus našlių priskirtas maldų galiai. Paauglys gulėjo intensyviosios terapijos skyriuje, kvėpuodamas pro žarną, prijungtą prie ūžiančio įrenginio, o gydytojai stengėsi įveikti abipusį plaučių uždegimą, stumiantį jį prie krematoriumo vartų. Paskiau turėjo išoperuoti inkstą, plyšusį tada, kai buvo žiauriai sumuštas, ir išgydyti daugybę negalių, prisimetusių dėl netikusio gyvenimo. Galiausiai atsidūrė palatoje, kurią prižiūrėjo Olimpija. Ir ji sutelkė visas Jėzaus ganytojiškąsias pajėgas ir savo jėgas

stengdamasi apsaugoti berniuką nuo vaikų teisių apsaugos tarnybos ir įstatymo.

Tą dieną, kai vaikas buvo išrašomas iš ligoninės, remdamasi tariamais giminystės ryšiais, ji jau buvo gavusi oficialų leidimą juo rūpintis ir taip išgelbėjo nuo nepilnamečių kolonijos arba kalėjimo. Regis, jai padėjo policininkas Arana, kuris, sužinojęs, kad ligoninėn pateko panašus į Fredį berniukas, laisvalaikiu atėjo jo aplankyti ir susidūrė su įspūdingąja Olimpija, pasiryžusia praleisti tik jos atrinktus lankytojus pas ligonį, dar tebeklaidžiojantį niekieno žeme tarp gyvenimo ir mirties.

Slaugytoja baiminosi, kad Arana galbūt ketina suimti jos globotinį, bet šis įtikino, jog nori tik gauti žinių apie vieną draugę, Laurą Baron. Pareiškė, kad pasirengęs padėti berniukui, ir, kadangi šiuo atveju jų tikslai sutapo, Olimpija pakvietė jį į kavinę išgerti sulčių ir pasišnekėti. Papasakojo jam, kad pernai prieš Kalėdas Fredis atvedė į jos namus tokią Laurą Baron, ligonę narkomanę, ir dingo be pėdsako. Nieko apie jį negirdėjo iki tos dienos, kai jis, išvežtas iš operacinės su vienu vieninteliu inkstu, pakliuvo į jos palatą. Na, o apie Laurą Baron galinti pasakyti nebent tiek, jog slaugiusi merginą kelias dienas, o kai tik ji atsigavusi, atskubėję giminės ir ją išsivežę – tikriausiai į kokį nors reabilitacijos centrą, kaip ji buvo patarusi. Nežinanti kur ir nebeturinti telefono numerio, kurį davusi mergina, prašydama paskambinti savo senelei. O Fredį tegu jis paliekąs ramybėje, perspėjo ji prieštarauti neleidžiančiu tonu, nes apie tą Laurą Baron vaikas nieko nežinąs.

Kai Fredis, veikiau panašus į kaliausę, išėjo iš ligoninės, Olimpija Petiford parsivežė jį namo ir patikėjo grėsmingajam Jėzaus našlių būriui. Tuomet berniukas, du mėnesius ištvėręs be narkotikų, turėjo jėgų nebent žiūrėti televiziją. Našlių

kepsnių dieta grąžino jam jėgas, ir tada, kai, jos apskaičiavimu, jis jau galėjo ištrūkti į gatvę ir vėl pulti į narkotikų pragarą, Olimpija prisiminė vyriškį su neįgaliojo vežimėliu, kurio vizitinę kortelę laikė įkišusi į Bibliją, ir jam paskambino. Išsiėmė iš banko santaupas, nupirko bilietus ir su kita moterimi, pasitelkta į pagalbą, nuvežė Fredį į Kaliforniją. Pasak Ninės, išsipustę išeiginiais drabužiais, jie pasirodė nevėdinamame, į šuns būdą panašiame būste šalia nepilnamečių kolonijos, kur darbavosi jau laukęs jų Maikas O'Kelis. Visa ši istorija man suteikė vilčių, nes Snieguolė vienintelis pasaulyje galėjo padėti Fredžiui.

Danielas Gudričas su savo tėvu dalyvavo Jungo tyrėjų konferencijoje San Fransiske, kur buvo aptariama ką tik išleista Karlo Jungo „Raudonoji knyga" (*Liver Novus*), ištisus dešimtmečius gulėjusi Šveicarijoje seife, uždrausta, niekam neprieinama ir apgaubta didžios paslapties. Seras Robertas Gudričas už aukso kainą nusipirko originalui tolygų prabangaus leidimo egzempliorių, jį turėjo paveldėti Danielas. Sekmadienį per konferencijos pertrauką, naudodamasis proga, Danielas nuvažiavo į Berklį susipažinti su mano artimaisiais ir nuvežė parodyti Čilojėje darytas nuotraukas.

Laikydamasi geriausių Čilės tradicijų, močiutė primygtinai įsiūlė pernakvoti jos namuose ir nuvedė į mano kambarį, išdažytą kur kas ramesne nei akis rėžiančia mangų spalva kaip mano vaikystėje, be sparnuoto slibino palubėje ir išsekusių padarų ant sienų. Svečią pribloškė ir rūmas Berklyje, ir mano įspūdingoji močiutė, nepalyginamai didesnė niurgzlė, reumatikė ir vaizdingesnė, nei gebėjau jam nupiešti. Žvaigždžių bokštelyje nuomininkas kadaise laikė savo prekes, bet Maikas

atsiuntė kelis atgailaujančius nusikaltėlius, o tie išgremžė visą purvą ir pastatė į vietą senąjį teleskopą. Pasak Ninės, tada Tėvukas nusiramino, dvasia nustojo klaidžioti po namus, kliūdama už indiškų dėžių ir ryšulių. Aš jai nepasakiau, kad Tėvukas šiuo metu Čilojėje, nes, galimas daiktas, tuo pat metu klajoja įvairiose pasaulio vietose.

Danielas drauge su Nine aplankė biblioteką, susenusius hipius Telegrafo gatvėje, geriausią vegetarišką restoraną, čiliečių ramovę ir, žinoma, Maiką O'Kelį. „Airis įsimylėjęs tavo močiutę, ir, man regis, ji taipgi jam neabejinga", – rašė Danielas, tačiau man sunku įsivaizduoti, kad močiutė galėtų rimtai žiūrėti į Sniegaolę, kuris, palyginti su Tėvuku, atrodo tikras vargšelis. O'Kelis, be abejo, apskritai neblogas vyras, bet, palyginti su Tėvuku, visi vyrai man atrodo tikri vargetos.

Maiko būste gyveno Fredis, veikiausiai gerokai pasikeitęs per tuos mėnesius, nes Danielo apibūdinimas neatitinka išvaizdos to vaiko, du kartus išgelbėjusio man gyvybę. Fredis gydosi pagal Maiko reabilitacijos programą, nevartoja nei alkoholio, nei kvaišalų, iš pažiūros atrodo sveikas, bet labai prislėgtas, neturi draugų, neina į gatvę, nenori nei mokytis, nei dirbti. O'Kelio nuomone, reikia laukti ir tikėtis, kad viskas išeis į gera, nes jis labai jaunas ir geros širdies, o tai visada į naudą. Paauglio nė kiek nesujaudino nei Čilojės nuotraukos, nei žinios apie mane: jeigu jam netrūktų dviejų rankos pirštų, pagalvočiau, kad Danielas sumaišė jį su kuo nors kitu.

Tą sekmadienį mano tėvas atskrido vidurdienį iš kažkokio arabų emirato ir pietavo su Danielu. Įsivaizdavau juos visus tris senovinėje namų virtuvėje, per ìlga apspurusias baltas servetėles, tą patį žalią keraminį ąsotį su vandeniu, butelį tėčio mėgstamiausio baltojo „Veramonte Sauvignon" ir Ninės kvapnųjį

„žuvų troškinį“, itališko *cioppino* ir prancūziško *buillabaisse* čilietišką variantą, jos žodžiais tariant. Mano bičiulis susidarė klaidingą nuomonę, kad tėtis lengvai susigraudina, nes susijaudino išvydęs mano nuotraukas, ir kad aš visiškai nepanaši į mažąją savo šeimą. Būtų matęs Martą Oter, Laplandijos princesę! Jis praleido nuostabią dieną pas svetingus mano artimuosius ir išvyko tardamasis, jog Berklis – trečiojo pasaulio šalis. Gražiai sutarė su Nine, nors juos sieja tik tai, kad jie myli mane ir mėgsta mėtinius ledus. Apsvarstę visas grėsmes, jie pasirinko telefoną, pačią saugiausią susižinojimo priemonę, juo labiau kad stengsis neminėti mano vardo.

– Pakviečiau Danielą Kalėdoms atvažiuoti į Čiloję, – pranešiau Manueliui.

– Pasisvečiuot, pasilikti ar tavęs išsivežti? – paklausė jis.

– Dar nežinau, Manueli.

– O ko norėtum?

– Kad pasiliktų! – atsakiau nedvejodama ir pati stebėdamasi savo tvirtumu.

Mudviem išsiaiškinus giminystės ryšius, Manuelis paprastai žiūri į mane padrėkusiomis akimis, o penktadienį iš Kastro atvežė šokoladinių saldainių. „Tu ne mano sužadėtinis, Manueli, ir išmesk iš galvos mintį, kad galėtum atstoti man Tėvuką“, – pareiškiau. „Man tokios mintys niekada neateitų į galvą, kvaiša gringute“, – atšovė jis. Mūsų santykiai tokie pat kaip ir anksčiau, jokio mylavimosi ir meilių žodelių, ganėtinai pašaipų, bet jis atrodo kaip visiškai kitas žmogus, ir Blanka tai pastebėjo, tikiuosi, kad jam nesuminkštės smegenys ir jis galiausiai nesuvaikės. Jų santykiai irgi pasikeitė. Keliskart per sa-

vaitę Manuelis nakvoja pas Blanką ir mane palieka vieną trijų šikšnosparnių, dviejų maniakų katinų ir raišo šuns draugijoje. Pasitaiko progų pasišnekėti apie praeitį, bet aš vis dar nedrįstu pradėti kalbos ta tema: laukiu, kada jis pats pradės, ir tai atsitinka gana dažnai, nes, atidarius Pandoros skrynią, Manuelis trokšta išsilieti.

Remdamasi Manuelio prisiminimais ir išsamiu jo žmonos skundu Solidarumo vikariatui, kurio archyve taipgi radau du jo laiškus, rašytus prieš suėmimą, nupiešiau gana tikslų paveikslą, kokią dalią teko patirti Felipei Vidaliui. Pažeisdama saugumo taisykles, parašiau Ninei per Danielą, ir šis perdavė jai mano laišką – prašiau kai ką paaiškinti. Ji atsakė tuo pačiu būdu, taip papildžiau trūkstamą informaciją.

Pirmosiomis dienomis po karinio perversmo kilus suirutei, Felipė ir Nidija Vidaliai tikėjosi, kad, nelįsdami į akis, galės ramiai gyventi toliau. Visus trejus Salvadoro Aljendės valdymo metus Felipė Vidalis vedė politinę televizijos laidą, jau vien dėl to kariškiams jis turėjo pasirodyti įtartinas, šiaip ar taip, nebuvo suimtas. Nidija tikėjosi, kad labai greitai bus atkurta demokratija, bet jis baiminosi, jog diktatūra gali užsitęsti, nes, būdamas žurnalistas, daug rašė apie karus, revoliucijas ir karinius perversmus, tad žinojo, kad prasiveržęs smurtas paprastai esti nesutramdomas. Dar prieš karinį perversmą nujautė, kad gyvena lyg ant parako statinės, ir kartą po spaudos konferencijos prie keturių akių perspėjo prezidentą. „Ar žinai ką nors daugiau nei aš, drauge Vidali, ar tiesiog turi tokią nuojautą?“ – paklausė Aljendė. „Aš apvažinėjau visą šalį ir manau, kad kariškiai sukils“, – tiesiai šviesiai išdrožė jis. „Čilė didžiuojasi sena demokratijos tradicija, čia niekas jėga neužgrobia valdžios. Man aišku, kokia gili dabar krizė, bet aš

pasitikiu ginkluotųjų pajėgų vyriausiuoju vadu ir mūsų karių sąžine, žinau, kad jie atliks savo pareigą“, – iškilmingu tonu atsiliepė Aljendė, lyg tardamas žodį palikuoniams. Jis turėjo omeny generolą Augustą Pinočetą, kurį buvo ką tik paskyręs į tas pareigas, žmogų, kilusį iš provincijos, kariškių giminės, rekomenduotą ankstesniojo vado generolo Pratso, atstatydinto dėl politinių motyvų. Vidalis žodis žodin pateikė šį pokalbį laikraščiui. Po devynių dienų, rugsėjo 11-ąją, antradienį, per radiją išgirdo paskutinius prieš mirtį prezidento atsisveikinimo su tauta žodžius ir krintančių ant La Monedos rūmų, prezidento būstinės, bombų sprogimus. Tuomet pasiruošė blogiausiam atvejui. Netikėjo prasimanymais apie civilizuotą Čilės kariškių elgesį, nes, studijuodamas istoriją, matė pernelyg daug kitokių pavyzdžių. Nujautė, kad prasidės siaubingos represijos.

Karinė chunta paskelbė komendanto valandą ir, be kitų priemonių, įvedė griežtą žiniasklaidos cenzūrą. Vietoj žinių sklido gandai, kurių oficiali propaganda nesistengė paneigti, turėdama tikslą skiepyti baimę. Sklido kalbos apie koncentracijos stovyklas ir kankinimo centrus, tūkstančius suimtųjų, ištremtųjų ir žuvusiųjų, apie tankus, lyginančius su žeme darbininkų kvartalus, apie kareivius, šaudomus už įsakymų nevykdymą, apie kalinius, išskrostus ir pririštus prie bėgių, kad greičiau nuskęstų, iš malūnsparnių metamus į jūrą. Felipė Vidalis rašė apie iki dantų ginkluotus kareivius, tankus, karinių sunkvežimių kriokimą, malūnsparnių griausmą, smūgiais varomus žmones. Nidija plėšė nuo sienų protesto dainininkų skelbimus, rinko knygas, netgi banalius romaniukus, viską vertė į šiukšlyną, mat neišmanė, kaip galėtų juos sudeginti, nepatraukdama dėmesio. Beprasmė atsargumo priemonė, nes apie

jos vyro darbą žurnalistikos srityje bylojo šimtai straipsnių, dokumentinių filmų ir garso įrašų.

Mintį slėptis Felipei pakišo Nidija: taip jiems būtų ramiau, – ir pasiūlė važiuoti į pietus, pas tetulę. Donja Ignasija, labai savotiško būdo aštuoniasdešimtmetė senutė, savo namuose penkiasdešimt metų marino mirštančiuosius. Trys tarnaitės, beveik tokio pat amžiaus kaip ir ji, talkino jai padėdamos vykdyti taurią priedermę – marinti nepagydomus garsaus vardo ligonius, kurių giminės negalėjo arba nenorėjo jais rūpintis. Niekas nesilankydavo tame kraupiame būste, išskyrus slaugytoją ir diakoną, dukart per savaitę ateinančius su vaistais ir Švenčiausiuoju Sakramentu, nes visiems buvo žinoma, jog ten kamuojasi mirusieji. Felipė Vidalis tuo netikėjo, tačiau laiške žmonai prisipažino, kad baldai juda patys savaime, o naktį neįmanoma miegoti – nežinia kodėl trankosi durys ir kažkas bilda ant aukšto. Valgomasis dažnai virsdavo šarvojimo sale, ten stovėjo spinta, pilna dėtinių dantų, akinių ir vaistų buteliukų, kuriuos palikdavo svečiai, iškeliaudami į dangų. Donja Ignasija pasitiko Felipę Vidalį išskėstomis rankomis. Neprisiminė, kas jis toks, pagalvojo, kad Dievas siunčia dar vieną pacientą, tik nusistebėjo, jog atrodo toks sveikas.

Trobesys buvo kolonijos reliktas, nedegtų plytų, su čerpių stogu, kvadratinis, su vidiniu kiemu. Kambariai žvelgė į galeriją, kur suso dulkėmis apėję snapučių krūmai ir lasiojo vištos. Sijos ir statramsčiai buvo išlinkę, sienos kiauros, durys per ilga nušokusios nuo vyrių, stogas daug kur varvėjo, kambariuose linksėjo šventųjų statulos, skersvėjų ir dvasių be vietos stumdomos. Mirties prieškambaris buvo idealus, vėsus, drėgnas ir tamsus kaip kapų rūsys, tačiau Felipei Vidaliui atrodė prašmatnus. Jis apsigyveno kambaryje, didumo sulig jo būstu Santja-

ge, su visa kolekcija sunkių baldų, su grotuotais langais ir tokiomis aukštomis lubomis, jog milžiniški paveikslai su Biblijos scenomis kabojo pasvirę, idant būtų įmanoma apžiūrėti juos iš apačios. Maistas buvo puikus, nes tetulė buvo smagurė ir nieko nešykštėjo merdintiesiems, kurie labai ramūs gulėjo lovose, krioguodami ir tų valgių paragaudami nebent kąsnelį.

Iš tolimo provincijos prieglobsčio Felipė bandė tampyti gijas ir aiškintis padėtį. Sėdėjo be darbo, nes televizijos kanalas buvo užgrobtas, laikraštis uždraustas, o pats pastatas sudegintas iki pamatų. Tiek kaip asmuo, tiek kaip žurnalistas, priskirtas prie kairiosios spaudos, negalėjo nė svajoti apie profesinį darbą, tačiau turėjo santaupų keliems mėnesiams. Svarbiausia buvo nedelsiant susižinoti, ar įtrauktas į juoduosius sąrašus, o jeigu įtrauktas, bėgti iš šalies. Jis siuntinėjo šifruotas žinutes, bandė slapčia su kai kuo susiskambinti, bet jo draugai ir pažįstamieji arba neatsiliepdavo, arba išsisukdavo užversdami jį pasiteisinimais.

Į trečio mėnesio pabaigą kas dieną išmaukdavo pusę butelio vynuogių degtinės, prislėgtas ir sąžinės graužiamas, nes tuo metu, kai kiti pogrindyje kovojo prieš karinę diktatūrą, jis maitinosi kaip princas tolydžio temperatūrą jam matuojančios pamišusios senutės sąskaita. Mirė iš nuobodulio. Nežiūrėjo televizijos, kad negirdėtų karinių orkestrų ir maršų, neskaitė, nes namuose būta nebent XIX šimtmečio knygų, su žmonėmis bendravo tik vakarais, drauge su tetule ir tarnaitėmis kalbėdamas rožinį už merdinčiųjų sielas – tai buvo vienintelė sąlyga, kurią iškėlė donja Ignasija, suteikdama prieglobstį. Tuo metu jis parašė kelis laiškus žmonai, pasakodamas apie savo gyvenimą, du iš jų perskaičiau vikariato archyve. Po truputį pradėjo vaikščioti – iš pradžių iki vartų, paskiau iki kepyklos gatvės

kampe, vėliau nueidavo iki aikštės ir į kiną. Taip sulaukė vasaros, kai žmonės kaip niekur nieko ėmė ruoštis atostogoms, lyg šalmuoti kareiviai su automatais būtų įprastas dalykas miesto gatvėse. Praėjo Kalėdos ir prasidėjo 1974 metai, o jis vis gyveno skyrium nuo žmonos ir sūnaus, tačiau vasarį, penkis mėnesius ištūnojęs kaip pelė po šluota ir pagaliau sumetęs, jog politinė policija, regis, nė nesirengia jo ieškoti, tarė sau, kad metas grįžti į sostinę ir sumegzti iširusius savo gyvenimo ir šeimos mazgus.

Felipė Vidalis atsisveikino su donja Ignasija ir tarnaitėmis, kurios susijaudinusios prikrovė lagaminą sūrių ir pyragaičių, nes per pastaruosius penkiasdešimt metų jis buvo pirmas pacientas, ne tik nenumiręs, bet ir priaugęs devynis kilogramus. Įsidėjo lęšius, pasikirpo plaukus ir ūsus, pasidarė nebeatpažįstamas. Grįžo į Santjagą ir nutarė rašyti prisiminimus, juo labiau kad aplinkybės nebuvo palankios darbo paieškoms. Po mėnesio jo žmona, grįždama iš darbo, užsuko į mokyklą pasiimti sūnaus Andreso ir parduotuvėje nupirko šio bei to vakarienei. Atsidūrusi prie savo būsto, išvydo, kad durys išlaužtos, o prie slenksčio tyso negyva katė sutraiškyta galva.

Nidija Vidal nuėjo įprastą kelią teiraudamasi vyro drauge su šimtais nerimo kamuojamų žmonių, išsirikiavusių prie policijos skyrių, kalėjimų, sulaikymo punktų, ligoninių ir lavoninių. Jos vyras neįtrauktas į juodąjį sąrašą, niekur neužregistruotas, nesuimtas, neieškokit jo, ponia, tikriausiai su meiluže išrūko į Mendosą. Ji būtų klajojusi metų metus, jei nebūtų gavusi žinutės.

Manuelis Arijasas buvo Grimaldžių viloje, ne per seniausiai paverstoje DINA būstine, stovėjo su kitais kaliniais sausa-

kimšai prigrūstoje kankinimo kameroje. Tarp jų buvo ir Felipė Vidalis, visiems gerai pažįstamas televizijos laidos vedėjas. Savaime suprantama, Vidalis nežinojo, kad kameros draugas Manuelis Arijasas – Andreso, vaiko, kurį laikė savo sūnumi, tėvas. Po dviejų dienų Felipė Vidalis buvo išvestas į apklausą ir nebegrįžo.

Kaliniai paprastai susikalbėdavo stuksendami arba braižydami į lentines pertvaras, tad Manuelis sužinojo, jog kankinamą elektra Vidalį ištiko infarktas. Jo palaikai, kaip ir kitų kalinių, buvo išmesti į jūrą. Manuelį apėmė nenumaldomas noras susisiekti su Nidija. Tik tiek galėjo padėti tai moteriai, kurią kitados karštai mylėjo: duoti žinią, kad negaištų veltui laiko ieškodama vyro ir kuo greičiau spruktų, kol pati nedingo be pėdsako.

Buvo neįmanoma duoti žinią už vilos sienų, tačiau per laimingą atsitiktinumą tomis dienomis atvyko pirmoji Raudonojo Kryžiaus delegacija, nes pasaulyje jau plačiai nuskambėjo skundai apie žmogaus teisių pažeidimus. Belaukiant komisijos, reikėjo paslėpti kalinius, nuvalyti kraują ir išardyti elektrines groteles. Manuelis ir kiti geresnės būklės kaliniai buvo šiaip taip apgydyti, išmaudyti, perrengti švariais drabužiais ir pristatyti delegacijai, bet prieš tai perspėti, kad, pastebėjus bent menkiausią prasižengimą, jų artimieji skaudžiai nukentėsią. Manuelis perdavė žinutę Nidijai Vidal, kai pasitaikė proga akimoju pakuždėti kelis žodžius Raudonojo Kryžiaus atstovui.

Nidija gavo žinutę ir supratusi, kas ją siuntė, nė kiek nesuabejojo jos tikrumu. Susisiekė su vienu vikariate dirbančiu pažįstamu belgu dvasininku, ir šis, iš anksto susitaręs, nuvedė ją su sūnumi į Hondūro ambasadą, ten jie du mėnesius laukė leidimo palikti šalį. Diplomatų rezidencija buvo pripildyta iki

paskutinio kampelio, apie penkiasdešimt vyrų, moterų ir vaikų miegojo ant grindų, trys tualetai buvo visą laiką užimti, o ambasadorius tuo tarpu stengėsi išsiųsti pabėgėlius į kitas valstybes, nes jo šalis, ir šiaip jau įsileidusi jų be skaičiaus, negalėjo priimti daugiau žmonių. Atrodė, jog jie nesulauks savo eilės, juo labiau kad kieme tolydžio rasdavosi vis daugiau režimo persekiojamųjų, iš gatvės peršokusių per tvorą. Ambasadorius išsirūpino, kad Kanada priimtų dvidešimt pabėgėlių, tarp kurių buvo Nidija ir Andresas Vidaliai, išsinuomojo autobusą, užkabino diplomatinio korpuso registracijos numerį bei dvi Hondūro valstybines vėliavas ir, karinio atašė lydimas, pats nuvežė dvidešimt pabėgėlių į oro uostą ir įlaipino į lėktuvą.

Nidija užsibrėžė tikslą gražiai auginti sūnų Kanadoje, kad jis nejaustų nei baimės, nei neapykantos, nei apmaudo. Nenusižengė tiesai pasakiusi, kad jo tėvas mirė nuo širdies smūgio, bet praleido siaubingas smulkmenas, nes vaikas buvo dar per mažas ir vargu ar ką nors būtų supratęs. Slinko metai, o ji vis nerado progos – ar veikiau geros dingsties – jo mirties aplinkybėms paaiškinti, bet dabar, man pasikapsčius praeityje, Ninė turės viską papasakoti. Taip pat turės prisipažinti, kad Felipė Vidalis, žmogus, kurio nuotrauka visada stovi ant jo naktinio stalelio, – ne jo tėvas.

Į „Vėlių užeigą“ mums atėjo pašto banderolė ir dar neatplėšę jau supratome, kas ją siunčia, nes buvo iš Sietlo. Joje buvo seniai laukiamas laiškas, ilgas ir išsamus, bet be aistringų meilės žodžių, kurie būtų išsklaidę mano abejones dėl Danielo. Be to, radome nuotraukų, jo darytų Berklyje: Ninė, kur kas geresnės išvaizdos nei pernai, nes nusidažė žilus plaukus, įsikibu-

si į parankę kaip paprastai išvaizdžiam tėčiui lakūno uniforma; Maikas O'Kelis, atsirėmęs į savo vaikštynę, imtynininko stuomeniu ir rankomis bei paralyžiaus atrofuotomis kojomis; užburtas namas pušų paunksnėje skaisčią rudens dieną; baltų burių išmarginta San Fransisko įlanka. Fredžio tik momentinė nuotrauka, veikiausiai padaryta vaikui nepastebėjus: atrodė, kad jis tyčia stengėsi nepakliūti į objektyvą. Tas vaikinukas alkanu žvilgsniu, kaulėtas ir liūdnas, buvo panašus į zombius, klaidžiojusius po Brendono Limano pastatą. Nusikratyti priklausomybės mano vargšui Fredžiui prireiks daugelio metų, jei apskritai pavyks; šiuo tarpu jis kamuojasi, ir tiek.

Banderolėje, be to, buvo knyga apie mafijas, kurią būtinai perskaitysiu, ir išsamus žurnalo reportažas apie pasaulyje labiausiai ieškotą dolerių klastotoją, keturiasdešimt ketverių metų amerikietį Adamą Trevorą, rugpjūčio mėnesį suimtą Majamio oro uoste tuo metu, kai ketino su padirbtu pasu iš Brazilijos patekti į Jungtines Amerikos Valstijas. 2008 metų vidury su žmona ir sūnumi jis pabėgo iš šalies, apmulkinęs FTB ir Interpolą. Pasodintas į federalinį kalėjimą, kur turėjo praleisti visą gyvenimą, jis sumetė, kad verčiau būtų bendradarbiauti su teisėsauga mainais į lengvesnę bausmę. Remiantis Trevoro išduota informacija, būtų įmanoma išardyti tarptautinį tinklą, gebantį paveikti biržą nuo Volstrito iki Pekino, skelbė straipsnis.

Trevoras ėmėsi padirbtų dolerių verslo Jungtinių Valstijų pietuose, Džordžijoje, paskiau persikraustė į Teksasą, netoli kiauros sienos su Meksika. Sunarstė pinigų spausdintuvą prieš kelerius metus uždaryto batų fabriko rūsyje, pramoninėje zonoje, labai judrioje dieną ir apmirdavusioje naktį, kai patogiausia gabenti medžiagas, nepatraukiant dėmesio. Jo banknotai

buvo labai tobuli, kaip Las Vegase mane patikino policininkas Arana, nes jis gavo tokio pat nestangrinto popieriaus kaip ir tikrasis ir sugalvojo išmanų būdą įspausti metalinę apsaugos juostelę: net labiausiai patyręs kasininkas nesugebėjo jų atskirti nuo tikrų. Be to, dalis banknotų buvo penkiasdešimties dolerių kupiūros, kur kas rečiau tikrinamos nei šimtinės. Žurnale buvo atkartota tai, ką sakė Arana: padirbti doleriai buvo siunčiami už Jungtinių Valstijų ribų, kur nusikaltėlių gaujos maišydavo juos su tikraisiais ir leisdavo į apyvartą.

Trevoras prisipažino, kad padarė klaidą savo broliui Las Vegase duodamas saugoti pusę milijono dolerių: šis buvo nužudytas, nespėjęs jam pasakyti, kur paslėptas grobis. Niekas nebūtų jų išaiškinęs, jei brolis, smulkus narkotikų prekeivis, pasivadinęs Brendonu Limanu, nebūtų leidęs pinigų. Gausybės Nevados kazino grynųjų pinigų jūroje jo doleriai metų metus nebūtų sukėlę įtarimo, tačiau Brendonas Limanas jais mokėjo kyšius policijai, ir FTB nutvėrė siūlo galą.

Las Vegaso Policijos departamentas daugmaž sutvarkė korupcijos skandalą, bet kai kas prasismelkė į žiniasklaidą, teko apsivalyti iš pagrindų visuomenės pasipiktinimui nuslopinti ir atleisti kelis korumpuotus pareigūnus. Paskutinė žurnalisto reportažo pastraipa sukėlė man baimę:

Pusė milijono padirbtų dolerių – ne tokia jau didelė žala. Svarbiausia surasti pinigų spausdinimo plokštes, Adamo Trevoro įduotas broliui saugoti, kol jos dar nepakliuvo į rankas teroristams ar tokių šalių kaip Šiaurės Korėja ir Iranas vyriausybėms, svajojančioms padirbtais doleriais užtvindyti rinką ir sužlugdyti Jungtinių Amerikos Valstijų ekonomiką.

*

Ir močiutė, ir Sniegoulė įsitikinę, kad nebėra privatumo, galima žinoti pačias slapčiausias kito asmens gyvenimo smulkmenas, ir niekas negali pasislėpti, nes žmogus palieka neišdildomą pėdsaką, panaudojęs kredito kortelę, apsilankęs pas dantų gydytoją, įlipęs į traukinį ar paskambinęs telefonu. Šiaip ar taip, kasmet dingsta šimtai tūkstančių vaikų ir suaugusiųjų – pagrobtų, nusižudžiusių, nužudytų, psichiatrijos ligų ir nelaimingų atsitikimų aukų; nemažai išvengia šeiminio smurto arba teisingumo rankos, įstoja į kokią nors sektą arba keliauja prisidengę svetimu vardu, ką jau kalbėti apie sekso prekeivių aukas arba tuos, kurie priverčiami dirbti ir išnaudojami kaip vergai. Pasak Manuelio, šiuo metu esama dvidešimt šešių milijonų vergų, nors vergija panaikinta visame pasaulyje.

Pernai buvau viena tų dingusiųjų, ir Ninė negalėjo manęs rasti, nors nė neketinau slapstytis. Jiedu su Maiku įsitikinę, jog Jungtinių Amerikos Valstijų vyriausybė, dangstydamasi kova su terorizmu, seka kiekvieną mūsų žingsnį ir ketinimus, bet aš abejoju, ar įmanoma sugauti milijardus elektroninių žinučių ir telefono pokalbių, ore vibžda šimtais kalbų tariami žodžiai, būtų neįmanoma surikiuoti ir iššifruoti to Babelio bokšto abrakadabrų. „Galima, Maja, jie turi naujausią technologiją ir milijonus menkų biurokratėlių, kurių vienintelis uždavinys mus sekti. Jeigu nekaltiems žmonėms dera saugotis, juo labiau turi saugotis tu, įsidėk į galvą“, – neatlyžo Ninė, sausio mėnesį atsisveikindama San Fransiske. Pasirodo, vienas tų nekaltųjų, jos bičiulis Normanas, tas bjaurybė genijus, padėjęs Berklyje įsilaužti į elektroninį mano paštą ir mobilųjį telefoną, įsimiklino internete laidyti sąmojus apie bin Ladeną, ir po savaitės pas

jį į namus atėjo pasikalbėti du FTB agentai. Obama neišardė jo pirmtako sukurto namų sekimo mechanizmo, žodžiu, pasak močiutės, atsarga gėdos nedaro, ir Manuelis Arijasas tam pritaria.

Manuelis ir močiutė kalba apie mane, naudodamiesi tam tikru kodu: aš – tai dabar jo rašoma knyga. Pavyzdžiui, pasakodamas močiutei, kaip pritampu Čilojėje, sako, kad knygą sekasi rašyti geriau, nei tikėjosi, dar nepasitaikę jokių didesnių bėdų, o ir čilojiečiai, paprastai užsisklendę savo kiaute, mielai bendradarbiaują. Ninė gali jam rašyti per daug nesivaržydama, juo labiau kad naudojasi svetimu kompiuteriu. Taip sužinojau, kad pasibaigė tėčio bylinėjimasis dėl skyrybų, kad jis tebeskraido į Artimuosius Rytus, o Sjuzena grįžo iš Irako ir gavo paskyrimą į Baltųjų rūmų apsaugą. Močiutė palaiko su ja ryšį, nes jiedvi susidraugavo, nors iš pradžių ir pykdavosi, kai uošvė pernelyg kišdavosi į asmeninį marčios gyvenimą. Aš irgi parašysiu Sjuzenai, kai tik gyvenimas grįš į senas vėžes. Nenoriu jos prarasti, ji buvo man gera.

Ninė tebedirba bibliotekoje, prieglaudoje rūpindamasi mirštančiaisiais ir padėdama O'Keliui. Jųdviejų Nusikaltėlių klubas pagarsėjo Jungtinių Valstijų žiniasklaidoje, nes du jo nariai atskleidė Oklahomos serijinio žudiko tapatybę. Taikydami loginę dedukciją pasiekė tai, ko policija nesugebėjo padaryti šiuolaikinėmis tyrimo priemonėmis. Šoktelėjus šlovei, pasipylė ištisa lavina prašymų priimti į klubą. Ninė ketina imti mėnesinį mokestį iš naujų klubo narių, bet O'Kelis laikosi tos nuomonės, jog tuomet nebeliktų idealizmo.

– Tos Adamo Trevoro plokštės gali nulemti ekonominės sistemos katastrofą. Tai lyg branduolinė bomba, – pasakiau Manueliui.

– Jos guli San Fransisko įlankos dugne.

– Nežinia, o kad ir taip būtų, FTB to nežino. Ką darysime, Manueli? Jei anksčiau manęs ieškota dėl gniūžtės padirbtų dolerių, dabar juo labiau esu ieškoma dėl tų plokščių. Ne juokais stengsis mane surasti.

Penktadienis, 2009 metų lapkričio 27-oji. Trečia nelaiminga diena. Jau nuo trečiadienio nekeliu kojos iš namų, neinu į darbą, nenusivelku pižamos, nenoriu valgyti, kariauju su Manueliu ir Blanka, nepaguodžiamo sielvarto dienos, jausmų sumaištis. Tą nelemtą trečiadienį, prieš keldama telefono ragelį, skrajojau šviesos ir laimės aukštybėse, paskiau staiga smigau žemyn, kritau kaip pašautas paukštis perverta širdimi. Tris dienas kaip nesava raudojau apverkdama savo meilę, klaidas ir skausmą, bet šiandien pagaliau tariau: „Gana!“ ir taip ilgai maudžiausi po dušu, jog baigėsi vanduo, su muilu nusiploviau sielvartą, paskiau, atsisėdusi saulėtoje terasoje, įnikau šlamšti Manuelio patiektus skrebučius su pomidorų džemu, ir jie grąžino man sveiką protą, baisaus meilės beprotybės priepuolio aptemdytą. Galiu truputį blaiviau vertinti savo padėtį, nors suvokiu, jog skrebučių raminamasis poveikis laikinas. Ilgai verkiau ir dar verksiu, kiek reikės, apraudodama save ir žuvusią meilę, nes suvokiu, kad taip reikia, ir stengiuosi įkvėpti sau tvirtybės, kaip ir po Tėvuko mirties. Be to, niekam nerūpi mano ašaros, Danielas negirdi, ir pasaulis abejingas rieda savo keliu.

Danielas Gudričas man pranešė, kad „vertina mūsų draugystę ir pageidauja toliau tęsti pažintį“, kad esu nuostabi mergina ir taip toliau, ir panašiai; žodžiu, manęs nemyli. Neatvažiuosiąs švęsti Kalėdų į Čiloję, aš jį pakvietusi, bet jis nieko

man nežadėjęs ir apskritai niekada neketinęs su manimi susitikti. Mūsų nuotykis gegužės mėnesį buvęs labai romantiškas, niekada jo nepamiršiąs, krūva tuščių žodžių, bet jo gyvenimas susijęs su Sietlu. Gavusi tą laišką per *juanitocorrales@gmail.com*, pamaniau, jog tai nesusipratimas, klaida, įvykusi dėl didelio atstumo, ir paskambinau jam telefonu, paskambinau pirmą kartą, velniop visas močiutės atsargumo priemones. Pokalbis buvo trumpas, skausmingas, neįmanoma atpasakoti, nekaistant iš gėdos ir pažeminimo, aš meldžiau, jis išsisukinėjo.

– Aš negraži, kvaila ir alkoholikė! Ne be reikalo Danielas nenori su manimi turėti nieko bendra, – kūkčiojau.

– Puiku, Maja, plak save, – patarė Manuelis, sėdėdamas šalia su kava ir skrebučiais.

– Tai toks mano gyvenimas? Las Vegase nugrimzdau į tamsybes, nepražuvau, atsitiktinai išsigelbėjau šičia, Čilojėje, visa širdimi pamilau Danielą ir netrukus jo netekau. Mirtis, atgimimas, meilė ir vėl mirtis. Katastrofa, Manueli, ir tiek.

– Klausyk, Maja, nereikia perdėti, čia tau ne opera. Suklydai, bet tu čia niekuo dėta, tas jaunuolis turėjo atsižvelgti į tavo jausmus. Atsirado, mat, psichiatras! Vėpla!

– Taip, vėpla, bet labai patrauklus.

Abu nusišypsojome, bet paskui vėl apsiblioviau, jis padavė man popierinę nosinę, kad išsišnypščiau, ir apkabino mane.

– Atleisk, Manueli, kad sudaužiau tavo kompiuterį, – sukuždėjau, įsikniaubusi jam į krūtinę.

– Mano knygai nieko neatsitiko, Maja, nieko baisaus.

– Nupirksiu tau naują kompiuterį, duodu žodį.

– Kaip?

– Paprašysiu Miljalobą paskolos.

– Na jau ne! – perspėjo jis.

– Tuomet imsiu pardavinėti donjos Lusindos marihuaną, jos darže dar šiek tiek liko.

Sudaužiau ne tik kompiuterį, kurį turėsiu grąžinti, bet ir suniokojau knygų lentynas, laivo laikrodį, žemėlapius, lėkštes, stiklines ir visa kita, kas man įsiutusiai pasitaikė po ranka, spiegdama kaip dvejų metukų snarglė, tai buvo pats bjauriausias mano gyvenime isterijos priepuolis. Katinai iškūrė pro langą, Fakinas išsigandęs palindo po stalu. Grįžęs apie devintą vakaro, Manuelis pamatė tarytum taifūno nusiaubtus namus, o mane, visiškai girtą, ant grindų. Tai visų baisiausia, siaubinga gėda.

Manuelis paskambino Blankai, ši atlėkė tekina, nors jau nebe to amžiaus, kad tesiotų, ir abu vargais negalais atgaivino mane su juoda kava, nuprausė, paguldė ir surankiojo šukes. Išgėriau butelį vyno, degtinės likučius ir auksinį likerį, kurį radau spintoje, buvau girta kaip dūmas. Ėmiau gerti nieko negalvodama. Gyriausi, kad įveikiau visas savo bėdas, kad galiu apsieiti be terapijos ir anoniminių alkoholikų, nes turiu užtektinai valios ir iš tikrųjų nesergu priklausomybe, o atstumta turisto iš Sietlo, iškart nesąmoningai griebiausi butelio. Kas be ko, priežastis rimta, bet svarbu ne tai. Maikas O'Kelis gerai sakė: priklausomybė tyko pasaloje, laukdama patogios progos.

– Kokia aš buvau kvaila, Manueli!

– Nei kvaila, nei ką, Maja, tiesiog įsimylėjusi savo meilę.

– Kaip tai?

– Danielą tu menkai pažįsti. Tu įsimylėjusi euforiją, kurią jis tau žadina.

– Toji euforija man visų svarbiausia, Manueli. Be Danielo negaliu gyventi.

– Kuo puikiausiai gali. Tas jaunuolis tiesiog padėjo atsiverti tavo širdžiai. Priklausomybė nuo meilės nesugadins tau nei sveikatos, nei gyvenimo kaip krekas ar degtinė, bet turėsi išmokti skirti meilės objektą, šiuo atveju Danielą, nuo troškimo mylėti visa širdimi.

– Pakartok, žmogau, šneki kaip tie Oregono terapeutai.

– Juk žinai, Maja, kad pusę gyvenimo praleidau užsidaręs savo kiaute. Tik dabar neseniai ėmiau po truputį atsiskliausti, bet negaliu skirti jausmų. Pro tą pačią spragą smelkiasi ir meilė, ir baimė. Noriu tau pasakyti, kad, gebėdama mylėti, turėsi labai daug kentėti.

– Aš mirsiu, Manueli. Neištversiu. Nieko baisesnio nebuvau patyrusi!

– Ne, gringute, tai tik menka bėda, niekis, palyginti su pernykšte tragedija. Tas turistas tau padarė paslaugą, pakišo progą geriau save pažinti.

– Nė velnio nepermanau, kas tokia esu, Manueli.

– Permanysi.

– Ar pažįsti Manuelį Arijasą?

– Nelabai, bet jau pradedu pažinti. Tu mane aplenkei, Maja, ir prieš akis turi kur kas daugiau laiko už mane.

Manuelis ir Blanka su pavyzdiniu taurumu ištvėrė, pasak jų, tos pakvaišėlės gringės krizę: išklausė verksmus, skundus, savigailos ir kaltės aimanas, bet iškart nutraukė keiksmus, įžeidimus ir grasinimus niokoti svetimą turtą, šiuo atveju Manuelio. Neišvengta dviejų didžių susirėmimų, kurių mums kaip tik ir trūko. Ne visada įmanoma laikytis dzeno. Jie mandagiai nebeužsiminė nei apie pasigėrimą, nei apie tai, kiek pridariau nuos-

tolių: supranta, jog esu pasiryžusi ištverti bet kokią bausmę, kad tik man atleistų. Kai nusiraminau ir pamačiau ant grindų nuverstą kompiuterį, akimirką buvau pasiruošusi šokti į jūrą. Kaip pažiūrėsiu į akis Manueliui? Kaip tikriausiai mane myli šis naujasis senelis, kad iškart neišgrūdo pro duris! Tai mano paskutinis isterijos priepuolis gyvenime, man dvidešimt metų, ir dar nieko neišmokau! Turiu žūtbūt gauti naują kompiuterį.

Manuelio patarimas atverti širdį kitų jausmams man tebeskamba ausyse: reikėjo anksčiau apie tai pagalvoti, kai bendravau su Tėvuku ar netgi Danielu Gudriču. Ak! Rašydama šį vardą, negaliu sutramdyti ašarų. Mirsiu iš sielvarto, dar niekada nesu tiek kentėjusi... Ne, netiesa, esu, kur kas daugiau esu kentėjusi, kai mirė Tėvukas. Danielas ne vienintelis man sužeidė širdį, kaip sako meksikiečių dainelės, kurias niūniuoja Ninė. Kai buvau aštuonerių, seneliai sugalvojo nuvežti mane į Daniją, kad pagaliau išmesčiau iš galvos savo fantazijas, jog esu našlaitė. Jie ketino palikti mane pas motiną, kad geriau susipažintume, o patys pakeliauti po Viduržemio jūrą ir po dviejų savaičių su manimi grįžti į Kaliforniją. Tai turėjo būti pirmoji mano pažintis su Marta Oter, o kad padaryčiau gerą įspūdį, prikrovė pilną lagaminą drabužėlių ir širdžiai malonių dovanų, kaip antai: relikvijorių su keliais pieniniais mano dantukais ir plaukų sruoga. Tėtis, iš pat pradžių nepritaręs tai kelionei ir nusileidęs tik seneliams drauge su manimi neatlyžtant, mus perspėjo, kad tie dantų ir plaukų fetišai neturės jokios vertės – danai, esą, nekolekcionuoja kūno dalių.

Nors ir turėjau kelias motinos nuotraukas, pagal pavardę Oter* vaizdavausi ją panašią į ūdras Monterėjaus akvariume.

* Otter – ūdra (*angl.*).

Nuotraukose, kurių atsiųsdavo kartais per Kalėdas, atrodė laiba, elegantiška, platininiais plaukais, todėl labai nustebau jos namuose Odensėje išvydusi ją storoką, sportinėmis kelnėmis ir raudonojo vyno spalva prastai dažytais plaukais. Buvo ištekėjusi ir augino du vaikus.

Pagal turistinį vadovą, kurį Tėvukas nupirko Kopenhagos geležinkelio stotyje, Odensė – žavus miestas Fiuno saloje, pačiame Danijos viduryje, ten, kur gimė ir gyveno įžymusis rašytojas Hansas Kristianas Andersenas, kurio knygos užima atitinkamą vietą mano lentynose greta „Astronomijos pradžiamokslio“, nes prasideda A raide. Dėl to būta namuose ginčo, nes Tėvukas reikalavo dėti knygas pagal abėcėlę, o Ninė, dirbusi Berklio bibliotekoje, – pagal temas. Taip ir nesužinojau, ar Fiuno sala tokia žavi, kaip skelbia turistinis vadovas, nes nespėjome apžiūrėti. Marta Oter gyveno kvartale, kur rikiavosi vienodi namai su vejos sklypeliu priešais, nuo kitų jos būstas skyrėsi tik tuo, kad prie jo ant uolos sėdėjo gipsinė sirena, tokia pati, kokią turėjau stikliniame rutulyje. Ji atidarė mums duris nustebusi, lyg būtų pamiršusi, kad Ninė prieš kelis mėnesius laišku pranešė, jog atvažiuojame į svečius, dar kartą priminė prieš išvykstant iš Kalifornijos ir prieš dieną paskambino iš Kopenhagos. Pasisveikino su mumis oficialiai paspausdama ranką, pakvietė į vidų ir supažindino su savo sūnumis Hansu ir Vilhelmu, dvejų ir ketverių metų, tokio balto gymio vaikais, kad tiesiog švytėjo prieblandoje.

Viduje buvo švaru, vienoda, slogu, tas pat stilius kaip Kopenhagos viešbutyje, kur negalėjome išsimaudyti po dušu, nes vonios kambaryje neradome čiaupų, tik vos pastebimus balto marmuro iškilimus. Maistas viešbutyje irgi buvo toks pat

spartietiškas kaip ir aplinka, ir Ninė, jausdamasi apgauta, pareikalavo nuolaidos. „Plėšiat iš mūsų tokius pinigus, o čia nė kėdžių nėra!“ – išpylė ji registratūroje, kur buvo tik plieninis stalas, o vietoj gėlių puokštės – stikliniame vamzdyje styrantis artišokas. Vienintelė Martos Oter namų puošmena buvo palyginti nebloga karalienės Margaritos paveikslo reprodukcija: jei Margarita nebūtų karalienė, būtų kur kas labiau vertinama kaip menininkė.

Sėdėjome trise ant nepatogios pilko plastiko sofos, Tėvukas – su didžiuliu iš pažiūros mano lagaminu prie kojų, Ninė laikė mane už rankos, kad neišdumčiau pro duris. Metų metus kvaršinau jiems galvą, kad noriu susipažinti su savo motina, bet tą akimirką buvau pasirengusi dėti į kojas, baisėdamasi mintimi, jog turėsiu dvi savaites praleisti su šia nepažįstama moterimi ir savo broliukais, triušeliais albinosais. Kai Marta Oter nuėjo į virtuvę paruošti kavos, Tėvukui pakuždėjau, kad jeigu mane paliksią šiuose namuose, nusižudysiu. Jis pašnibždėjo tą patį žmonai, ir greičiau nei per pusę minutės jiedu nutarė, kad ši kelionė – klaida: būtų buvę geriau, jeigu dukraitė visą gyvenimą būtų nepaliovusi tikėti Laplandijos princesės legenda.

Marta Oter grįžo, nešina tokiais mažyčiais puodeliais, kad jie neturėjo nė ąselių, ir įtampa truputį atslūgo per cukraus ir grietinėlės perdavimo ritualą. Mano baltutėliai broliukai, susėdę prie televizoriaus, žiūrėjo laidą apie gyvūnus – be garso, kad netrukdytų, buvo labai mandagūs, o suaugusieji leidosi kalbėtis apie mane, lyg būčiau mirusi. Išsitraukusi iš rankinės šeimos albumą, močiutė vieną po kitos rodė mano motinai nuotraukas: dviejų savaičių Maja, nuogutė, susirietusi Polui Ditsonui II ant plataus delno, trejų metukų Maja havajietiškais

drabužėliais, su *ukelele**, septynmetė Maja, žaidžianti futbolą. Tuo metu nepaprastai atidžiai nagrinėjau naujų savo batelių raištelius. Martos Oter nuomone, esu labai panaši į Hansą ir Vilhelmą, nors buvome panašūs tik tuo, jog visi trys – dvikojai. Manding, mane išvydusi, motina slapčia lengvai atsiduso, nes iš pažiūros neturėjau nieko bendra su tėvo lotynų amerikiečio genais ir iš pirmo žvilgsnio galėjau atrodyti skandinavė.

Po keturiasdešimties minučių, prailgusių kaip keturiasdešimt valandų, senelis paprašė telefono, iškvietė taksi, ir netrukus atsisveikinome net neužsiminę apie lagaminą, tolydžio didėjantį ir jau sunkų kaip dramblys. Tarpdury Marta Oter nedrąsiai pakštelėjo man į kaktą ir pažadėjo, kad palaikysime ryšį ir kad po metų kitų atvažiuosianti į Kaliforniją – Hansas ir Vilhelmas norį pamatyti disneilendą. „Jis Floridoje“, – paaiškinau. Ninė gnybtelėjo man, kad nutilčiau.

Sėdėdama taksi automobilyje, Ninė lengvabūdiškai postringavo, kad gyvenimas be motinos man buvęs anaiptol ne katastrofa, o priešingai – palaima, nes augau laisva ir lepinama Berklyje, užburtuose namuose su spalvingomis sienomis ir astronomijos bokšteliu, užuot vargusi nuosaikioje danės aplinkoje. Išsitraukiau iš kuprinės stiklinį rutulį su undine vidury ir, išlipdama iš taksi, palikau jį ant sėdynės.

Po apsilankymo pas Martą Oter kelis mėnesius vaikščiojau apsiniaukusi. Per Kalėdas, norėdamas mane pradžiuginti, Maikas O'Kelis dovanų atnešė krepšelį, uždengtą languotu virtuvės rankšluostėliu. Nudengusi jį, išvydau baltą kalytę, didumo sulig greipfrutu, ramiai miegančią ant kito virtuvės rankšluostėlio. „Ji vardu Deizė, bet tu gali ją šaukti kitaip“, –

* Havajiečių styginis instrumentas, panašus į gitarą.

pasiūlė man airis. Beprotiškai įsimylėjau Deizę, dumdavau iš mokyklos namo, kad neprarasčiau nė akimirkos pabūti su ja, ji buvo mano patikėtinė, draugė, žaislas, miegojo mano lovoje, ėdė iš mano lėkštės, nešiojau ją ant rankų – nesvėrė nė dviejų kilogramų. Su kalyte nusiramindavau ir būdavau tokia laiminga, jog nebeprisimindavau Martos Oter. Kai suėjo metai, Deizei prasidėjo ruja, instinktas nustelbė įprastą nedrąsą, ir ji išbėgo į gatvę. Netoli tenubėgo, gatvės kampe pakliuvo po automobiliu ir žuvo vietoje.

Nedrįsdama pasakyti, kas atsitiko, Ninė paskambino Tėvukui, šis anksčiau išėjo iš darbo universitete ir nuvažiavo paimti manęs iš mokyklos. Kai, išėjusi iš klasės, išvydau jį, dar nespėjus jam nieko pasakyti, supratau, kas atsitiko. Deizė! Įsivaizdavau, kaip ji bėga, įsivaizdavau automobilį, negyvą kalytę ant grindinio. Tėvukas apkabino mane didelėmis savo rankomis, priglaudė prie krūtinės ir drauge su manimi apsiverkė.

Paguldėme Deizę į dėžutę ir palaidojome sode. Ninė norėjo parnešti kitą kalę, kuo panašesnę į Deizę, bet Tėvukas pareiškė, jog dabar reikia ne ieškoti kito šunyčio, o pratintis gyventi be jo. „Negaliu, Tėvuk, aš ją taip mylėjau!“ – verkšlenau nepaguodžiama. „Ta meilė gyva tavyje, Maja, ne Deizėje. Gali ją skirti kitiems gyvūnėliams, o kiek liks, atiduok man“, – atsakė išmintingasis senelis. Ši sielvarto ir meilės pamoka pravers dabar, nes, kas be ko, Danielą mylėjau stipriau nei save, bet ne stipriau nei Tėvuką ar Deizę.

Blogos naujienos, labai blogos, ir šiaip jau šlapia, o dar lyja, kaip čia sakoma, bėdoms užklupus: iš pradžių Danielas, o dabar ir šitai. Kaip ir baiminausi, FTB atsekė mano pėdomis, ir į

Berklį atvažiavo policininkas Arana. Tai dar nereiškia, kad jis atskris į Čiloję, ramina mane Manuelis, bet aš išsigandusi, nes jeigu nepasivargino manęs ieškoti nuo praeitų metų lapkričio, neatsisakys ir dabar, aptikęs mano artimuosius.

Arana pasirodė prie mano senelių durų, persirengęs civiliniais drabužiais, bet atkišęs savo ženklą. Ninė buvo virtuvėje, ir tėtis jį įleido, manydamas, jog kas nors atsitiko Maiko O'Kelio perauklėjamiems nusikaltėliams, ir nemaloniai nustebo sužinojęs, kad Arana tiria pinigų klastojimo bylą ir nori apklausti Mają Vidal, vadinamą Laura Baron: byla iš tiesų nutraukta, pridūrė jis, bet merginai gresiąs pavojus ir jis laikąs savo pareiga ją apsaugoti. Ninė ir tėtis būtų dar labiau išsigandę, jei nebūčiau jiems papasakojusi, kad Arana – padorus policininkas ir visada gerai su manimi elgėsi.

Močiutė paklausė, kaip jis aptiko mano pėdsakus, ir Arana neturėjo ko slėpti, puikuodamasis šuns pėdsekio uosle, kaip ji parašė Manueliui savo žinutėje. Policininkas pradėjo nuo pačių paprasčiausių dalykų – policijos departamento kompiuteryje peržiūrėjo 2008 metais dingusių merginų sąrašus. Nutarė, kad ankstesnių duomenų tikrinti nebūtina, nes, pamatęs mane, nusprendė, jog nesu ilgai gyvenusi gatvėje: dingę paaugliai gana greitai atrodo paženklinti neišdildomu beglobių antspaudu. Sąrašuose buvo dešimtys pražuvėlių, tačiau jis išsirinko tik merginas nuo penkiolikos iki dvidešimt penkerių metų, kilusias iš Nevados ir gretimų valstijų. Daugeliu atvejų buvo pridėtos nuotraukos, nors kai kurios nebenaujos. Būdamas geras fizionomistas, iš to sąrašo pasiliko keturias, tarp kurių ypač viena patraukė dėmesį, nes jos dingimo data atitiko tą laiką, kai jis susipažino su tariamąja Brendono Limano dukterėčia, tai yra 2008-ųjų birželį.

Atidžiai įsižiūrėjęs į nuotrauką ir išgliaudęs visą įmanomą informaciją, priėjo prie išvados, jog toji Maja Vidal yra jo ieškomoji, taip sužinojo tikrą mano vardą, kai kuriuos mano gyvenimo duomenis, Oregono akademijos ir Kalifornijoje gyvenančių mano artimųjų adresą.

Pasirodo, tėtis, priešingai, nei buvau maniusi, manęs ieškojo ne vieną mėnesį ir perdavė mano duomenis visiems šalies policijos komisariatams ir ligoninėms. Arana paskambino į akademiją, pasikalbėjęs su Endže gavo reikiamų duomenų ir taip surado buvusius tėčio namus, o ten naujieji savininkai jam nurodė margaspalvio mano senelių būsto adresą. „Laimė, kad ši byla buvo paskirta man, o ne kokiam nors kitam policininkui, nes aš esu įsitikinęs, kad Laura, arba Maja, – puiki mergina, ir noriu jai padėti, kol nieko bloga jai neatsitiko. Bandysiu įrodyti, kad jos dalyvavimas nusikalstamoje veikoje buvo nereikšmingas“, – baigė savo aiškinimus policininkas.

Matydama tokį Aranos geranoriškumą, Ninė pakvietė jį prie stalo, o tėtis atkimšo butelį geriausio vyno. Policininkas pagyrė valgį, tokį gardų ūkanota lapkričio pavakare, gal tai jūsų šalies nacionalinis patiekalas, ponia? Mat pastebėjo jos akcentą. Tėtis paaiškino, jog tai čilietiškas paukštienos troškinys, vynas irgi Čilės, o jiedu su motina gimę toje šalyje. Policininkas pasidomėjo, ar dažnai lankąsi Čilėje, ir tėtis atsakė, kad jau daugiau kaip trisdešimt metų, kai nesilankę. Dėdamasi kiekvieną policininko žodį į galvą, Ninė spyrė po stalu sūnui į koją, kad mažiau kalbėtų. Kuo mažiau Arana žinosiąs apie jų šeimą, tuo geriau. Mat pagavo policininką meluojant ir sukluso. Kaip galima nutraukti bylą, jeigu nerasti padirbti pinigai ir plokštės? Ji taip pat buvo skaičiusi žurnale straipsnį apie Adamą Trevorą ir kelis mėnesius nagrinėjo tarptautinį padirbtų

pinigų platinimą, laikė save eksperte ir išmanė komercinę ir strateginę plokščių vertę.

Ninė pareiškė pasirengusi bendradarbiauti su teisėsauga ir pateikė Aranai informaciją, kurią jis pats būtų galėjęs susirasti. Pasakė, kad pernai birželį dukraitė pabėgo iš Oregono akademijos, jie bergždžiai jos ieškoję, kol pagaliau gavę žinią iš vienos Las Vegaso bažnyčios, ji nuvykusi jos parsivežti, nes Majos tėvas tuo metu buvo išskridęs. Radusi ją pačios prasčiausios būklės, neatpažįstamą, skaudu buvę matyti merginą, kadaise gražią, atletišką ir sveiką, tapusią narkomane. Priėjusi tą vietą, močiutė vos galėjo žodį ištarti iš sielvarto. Tėtis pridūrė, kad jie nuvežė dukterį į vieną San Fransisko reabilitacijos kliniką, tačiau, vos kelioms dienoms likus iki programos pabaigos, ji vėl pabėgo, ir jie nežino, kur ji dabar yra. Majai suėjo dvidešimt metų, jie negalį jai uždrausti pražudyti savo gyvenimo, jeigu ji to norinti.

Nežinia, ar policininkas Arana jais patikėjo. „Turiu žūtbūt kuo greičiau surasti Mają. Nemažai nusikaltėlių kasa jai duobę“, – tarė jis ir lyg tarp kita ko perspėjo, kokia bausmė numatyta už federalinį nusikaltimą įvykdžiusio nusikaltėlio slėpimą ir bendrininkavimą. Policininkas išgėrė vyną, pagyrė karamelinį kremą, padėkojo už vakarienę ir prieš atsisveikindamas paliko vizitinę kortelę tam atvejui, jei gautų žinių apie Mają Vidal ar prisimintų kokią nors tyrimui pravarčią smulkmeną. „Suraskite ją, būkite geras“, – įsikibusi jam į atlapus, tarpdury maldavo močiutė ašarotais skruostais. Vos policininkui išėjus, ji nusišluostė netikras ašaras, apsivilko paltą, griebė mano tėvui už skverno ir nusitempė į kalėjimą – Maiko O'Kelio žinybą.

*

Fredis, nuo pat atvykimo į Kaliforniją dienos nugrimzdęs į bevalę tylą, atsibudo iš letargo, kai tik išgirdo, kad policininkas Arana šniukštinėja po Berklį. Paauglys, nė žodžiu neprasitaręs, koks buvo jo gyvenimas nuo tada, kai pernai lapkričio mėnesį paliko mane Olimpijos Petiford rankose, iki padarytos po pusmečio inkstų operacijos, pagaliau prabilo išsigandęs, kad Arana gali jį suimti. Papasakojo, kad, padėjęs man, nebegalėjo grįžti į Brendono Limano pastatą, nes Džo Martinas ir Kinas būtų sudraskę jį į gabalus. Su tuo pastatu jį siejo stipri virkštelė, juo labiau kad niekur kitur nebūta tokios gausybės narkotikų, tačiau artintis prie jo buvo labai pavojinga. Nieku gyvu nebūtų įtikinęs galvažudžių, kad neturi nieko bendra su mano pabėgimu, kaip neturėjo ir tada, kai, žuvus Brendonui Limanui, gelbėdamas nuo jų, laiku išvedė mane iš sporto klubo.

Išėjęs iš Olimpijos namų, Fredis autobusu nuvažiavo į pasienio kaimelį, kur gyveno vienas draugas, ten vargais negalais ištvėrė kurį laiką, kol galutinai prispyrė poreikis grįžti. Las Vegase jis pažinojo kiekvieną užkaborį, galėjo vaikščioti užrištomis akimis, žinojo, kur galima apsirūpinti kvaišalais. Stengdamasis išvengti Džo Martino ir Kino, apdairiai laikėsi kuo toliau nuo ankstesnių vietų ir šiaip taip stūmėsi prekiaudamas, vogdamas, miegodamas po atviru dangumi, kol pagaliau visiškai apsirgo ir atsidūrė ligoninėje, o vėliau pas Olimpiją Petiford.

Fredžiui gyvenant gatvėse, dykumoje, apdegusiame automobilyje, buvo rasti Džo Martino ir Kino lavonai. Vaikinukas lengvai atsiduso išsivadavęs nuo galvažudžių, bet neilgai džiaugėsi, nes, anot gandų, plintančių narkomanų ir nusikal-

tėlių aplinkoje, nusikaltimas turėjęs policijos kerštui būdingų bruožų. Žiniasklaidoje pasirodė pirmieji straipsniai apie korupciją Policijos departamente ir su ja susijusią dvigubą Brendono Limano bendrininkų žmogžudystę. Nuodėmių ir mafijų mieste korupcija ne naujiena, bet šiuo atveju cirkuliavo padirbti pinigai ir įsikišo FTB: korumpuoti pareigūnai tikriausiai žūtbūtinai stengėsi nuslopinti skandalą, ir lavonai dykumoje buvo perspėjimas tiems, kuriems niežti liežuvį. Žinodami, kad Fredis gyveno su Brendonu Limanu, kaltininkai nebūtų leidę narkotikų prisirijusiam snargliui jų sužlugdyti, nors, tiesą pasakius, jis nebūtų galėjęs jų atpažinti, nes niekada nebuvo matęs. Pasak Fredžio, Brendonas Limanas pavedė vienam tų policininkų likviduoti Džo Martiną ir Kiną, tai atitiko Brendono žodžius, pasakytus mums važiuojant į Bitį, bet jis padarė klaidą atsiskaitydamas padirbtais banknotais – tikėjosi, kad niekas nepastebės. Jam nepasisekė, paaiškėjo, kad pinigai suklastoti, policininkas atsikeršijo, Džo Martinui ir Kinui atskleisdamas planą, ir tą pačią dieną šie nužudė Brendoną Limaną. Fredis girdėjo, kaip gangsteriai telefonu gavo nurodymą nužudyti Limaną, ir vėliau suvokė, kad nurodymus davė policininkas. Savo akimis pamatęs nusikaltimą, nubėgo į sporto klubą manęs perspėti.

Praėjus keliems mėnesiams, kai Džo Martinas ir Kinas mane sučiupo gatvėje ir nuvežė į būstą, ketindami iškvosti, kur paslėpti kiti pinigai, Fredis vėl man padėjo. Vaikas ne atsitiktinai rado mane surištą ir užkimšta burna ant čiužinio – netyčia nusiklausė, kaip Džo Martinas kalbėjo mobiliuoju telefonu, o paskiau sakė Kinui žinąs, kur šiuo metu yra Laura Baron. Pasislėpęs trečiame aukšte, jis pamatė juos atvelkant mane, o ilgai netrukus išeinant vienus. Palaukė ilgiau nei valandą svarstyda-

mas, ką daryti, kol pagaliau nutarė įeiti į butą ir pažiūrėti, ką jie man padarę. Jis negalįs patvirtinti, ar tas pats žmogus telefonu įsakė nužudyti Brendoną Limaną, o vėliau galvažudžiams pranešė, kur aš esu, ir ar tas pats žmogus esąs korumpuotas policininkas, nes galbūt jų esama daugiau.

Maikas O'Kelis su močiute bespėliodami nenuklydo taip toli, kad be jokio pagrindo apkaltintų policininką Araną, bet įtarė, kaip įtarė ir Fredis, drebantis dėl savo gyvybės. Žmogus – ar žmonės, – dykumoje likvidavęs Džo Martiną ir Kiną, likviduotų ir jį, jeigu tik sučiuptų. Ninė bandė ginčytis tvirtindama, kad Arana būtų Las Vegase nusikratęs Fredžio, jeigu būtų buvęs toksai nevidonas, tačiau, pasak Maiko, sunku ligoninėje nužudyti ligonį, juo labiau karingųjų Jėzaus našlių saugomą.

Blankos lydimas, Manuelis išvyko į Santjagą tikrintis pas daktarą Pugą, o su manimi namuose liko Chuanitas Koralesas, trokšdamas pagaliau baigti skaityti ketvirtąjį „Hario Poterio“ tomą. Praslinko daugiau kaip savaitė, kai nutraukiau santykius su Danielu, veikiau, kai jis nutraukė santykius su manimi, o aš vis dar kūkčiojau per miegus, jausdamasi lyg primušta, tačiau vėl įsikinkiau į darbą. Ėjo paskutinės savaitės prieš vasaros atostogas, ir aš neturėjau teisės dykinėti.

Ketvirtadienį, gruodžio 3-iąją, su Chuanitu nuėjome pas donją Lusindą pirkti vilnų – ketinau Manueliui numegzti vieną tų savo klaikių šalikų, nieko geresnio ir negalėjau sugalvoti. Vilnoms sverti nešiausi mūsų svertuvą, vieną iš nedaugelio daiktų, išlikusių po mano siautėjimo, nes jos svertuvo numeriai per ilga nusitrynė, o gyvenimui pasaldinti – kriaušių pyragą,

kuris man supuolė, bet jai vis viena turėjo patikti. Jos durys užsikirto per 1960-ųjų žemės drebėjimą, ir nuo to laiko visi vaikščioja pro užpakalines, reikia pereiti per kiemą, kur auga marihuana, pro krosnį ir skardinius būgnus vilnai dažyti, pro palaidas vištas, triušių narvus ir dvi ožkas, kadaise davusias pieno sūriui spausti, o dabar be jokių įpareigojimų besidžiaugiančias senatve. Mums iš paskos sekė raišas Fakinas, iškėlęs snukį ir kažką uosdamas, ir dar neįbėgęs į trobą suvokė, kas atsitiko, ir įniko staugti. Netrukus juo pasekė visi apylinkės šunys, o truputį vėliau – ir visoje saloje.

Troboje išvydome donją Lusindą šiaudinėje kėdėje šalia užgesusios krosnelės išeigine suknele, lyg susiruošusią mišių klausyti, su rožiniu rankoje, į kuodą dailiai sušukuotais resvais žilais plaukais, jau atšalusią. Nujausdama, jog tai paskutinė diena šiame pasaulyje, pati susitvarkė, kad kitiems nereikėtų rūpintis jos lavonu. Atsisėdau šalia jos ant žemės, o Chuanitas nubėgo pranešti kaimynams, kurie jau traukė keliu, šunų choro primasinti.

Penktadienį niekas nedirbo, visi gedėjo, o šeštadienį dalyvavo laidotuvėse. Šimtametės donjos Lusindos mirtis sukėlė tikrą sumaištį, nes iki tol visi tikėjo ją esant nemirtingą. Eidamos į šermenis, kaimynės atsinešė kėdžių, pamažu rinkosi žmonės, kol pagaliau prisipildė ir kiemas, ir gatvė. Senutė, pašarvota ant to paties stalo, prie kurio valgė, ant kurio svėrė vilnas, gulėjo paprastame karste tarp gausybės gėlių, pamerktų į molinius puodus ir plastikinius butelius, tarp rožių, hortenzijų, gvazdikų, vilkdalgių. Susenusi donja Lusinda taip susitraukė, kad jos kūnas užėmė tik pusę karsto, o galva ant pagalvės atrodė kaip naujagimio. Ant stalo moterys pastatė kelias skaistvario žvakides su žvakigaliais, ranka spalvintą vestuvinę

jos nuotrauką, kurioje ji stovėjo su nuotakos suknele, prieš devyniasdešimt ketverius metus įsikibusi parankėn senovine kariška uniforma vilkinčiam kareiviui, pirmajam iš šešių vyrų.

Kunigo padėjėjas kalbėjo su moterimis rožinį, ne į natą giedojo psalmes, o vyrai, kieme susėdę prie stalų, maldė liūdesį troškinta kiauliena su svogūnais ir alumi. Rytojaus dieną atvyko keliaujantis kunigas, misionierius, pravardžiuojamas Tritvaniu dėl ilgų pamokslų, prasidedančių pirmuoju tvanu ir pasibaigiančiu trečiuoju, jis laikė mišias bažnyčioje, lūžtančioje nuo žmonių ir taip prisodrintoje žvakių ir lauko gėlių kvapų, jog man ėmė vaidentis, kad angelai ėmė kosėti.

Karstas stovėjo priešais altorių ant juoda drobule užkloto geležinio pastovo, ant jo – baltas kryžius ir dvi žvakidės, apačioje – dubuo, kaip man paaiškinta, „tam atvejui, jeigu išsipūtęs pilvas sprogtų“. Neišmanau, ką tai galėtų reikšti, bet skamba nemaloniai. Susirinkusieji meldėsi ir, pritariant gitaroms, dainavo čilojietiškus valsus, paskiau žodį tarė Tritvanis ir baigė jį tik po šešiasdešimt penkių minučių. Pradėjo donjos Lusindos pašlovinimu, bet labai greit nuklydo į kitas temas: politiką, lašišų verslą ir futbolą, tikintiesiems knapsint nosimis. Misionierius atvyko į Čilę prieš penkiasdešimt metų ir tebekalba su svetimšalio akcentu. Per komuniją kai kas ėmė lieti ašaras, visi mes susigraudinome, ir galiausiai pravirko net gitaristai.

Kai, mišioms pasibaigus, sugaudė varpai, palydėdami mirusiąją į paskutinę kelionę, aštuoni vyrai pakėlė lengvutį karstą ir iškilmingais žingsniais nužygiavo gatve, o iš paskos sekė visas kaimelis, nešinas koplyčioje buvusiomis gėlėmis. Kapinėse kunigas dar sykį palaimino donją Lusindą, ir kaip tik tuo metu, kai karstas buvo leidžiamas į duobę, atskubėjo uždusęs

laivų dailidė su sūnumi, nešini greitosiomis, bet dailiai sukaltu antkapiu. Kadangi donja Lusinda neturėjo gyvų giminių, o mudu su Chuanitu aptikome jos kūną, žmonės vorele traukė pareikšti mums užuojautos, įdiržusiais nuo darbo delnais spustelėdavo ranką, prieš eidami visu būriu į „Vėlių užeigą“ nuplauti sielvarto.

Kai paskutinė ėjau iš kapinių, virš jūros ėmė kilti migla. Pastovėjau mąstydama, kaip šiomis gedulo dienomis man trūksta Manuelio ir Blankos, kaip bendruomenė mylėjo donją Lusindą ir kaip mažai žmonių atėjo palydėti Karmelo Koraleso, palyginti su šia diena, bet daugiausia galvojau apie Tėvuką. Ninė ketino išbarstyti jo pelenus ant kalno, kuo arčiau dangaus, bet jau prabėgo ketveri metai, o keraminis ąsotis tebelaukia ant komodos. Takeliu užkopiau į kalvą ties Pinkojos grota, tikėdamasi pajusti apsireiškiant Tėvuką ir paprašyti, kad leistų atvežti jo pelenus į šią salą ir palaidoti kapinėse, žvelgiančiose į jūrą, o kapą paženklinti bokšteliu, jo žvaigždžių bokšto miniatiūrine kopija, bet Tėvukas nesirodo šaukiamas, apsireiškia tik tada, kai įsigeidžia, ir šįkart bergždžiai jo laukiau kalvos viršūnėje. Jaučiausi labai nelaiminga, pasibaigus meilei su Danielu, nerimą kėlė bloga nuojauta.

Kilo potvynis, ir vis labiau tirštėjo rūkas, bet iš viršaus dar buvo matyti grotos anga; tolėliau ant uolų drybsojo stambūs kūnai – ten snaudė jūrų liūtai. Skardis – šešių metrų aukščio status krantas, dukart su Chuanitu esame juo nusileidę žemyn. Nieko daugiau nereikia, tik vikrumo ir sėkmės, labai lengva paslysti ir nusisukti sprandą, todėl turistams laipioti draudžiama.

*

Pabandysiu peržvelgti pastarųjų dienų įvykius, kaip girdėjau juos pasakojant ir kaip pati prisimenu, nors po smūgio galva dar menkai veikia. Nelabai aišku, kaip įvyko tas nelaimingas atsitikimas, bet čia niekas neketina rimtai jo tirti.

Gana ilgai iš viršaus stebėjau kraštovaizdį, greitai dingstantį rūke; sidabrinis jūros veidrodis, uolos ir jūrų liūtai išnyko pilkame ūke. Gruodžio mėnesį pasitaiko ir giedrų, ir šaltų kaip toji dienų, kai migloja arba dulkia vos juntama purkšna, ilgai netrukus prapliumpanti liūtimi ir perkūnija. Tą antradienio rytą skaisčiai švietė saulė, bet priešpiet ėmė niaukstytis. Kapinėse skleidėsi perregimas ūkas, dvelkdamas liūdesiu, deramu atsisveikinant su donja Lusinda, kaimelio žmonių proprosene. Valandai praslinkus, man bestovint ant kalvos, pasaulis nugrimzdo į vatą, atspindėdamas mano nuotaiką. Pyktis, gėda, nusivylimas ir ašaros, dvasinė sumaištis, netekus Danielo, užleido vietą neaiškiam ir permainingam liūdesiui, panašiam į miglą. Tai meilės kančios, pasak Manuelio Arijaso, pati lėkščiausia žmonijos tragedija, bet vis viena skauda širdį. Migla baugi, nežinia, kokie pavojai tyko už dviejų metrų, kaip Maiko O'Kelio mėgstamuose romanuose apie Londono nusikaltimus, kuriuose galvažudys tikisi pasislėpti nuo Temzės tvinstančiame rūke.

Buvo šalta, drėgmė smelkėsi kiaurai švarkelį drauge su baime, nes buvau vienui viena. Nuojauta sakė, kad kažkas klaidžioja šalia, tik ne Tėvukas, kažkas grėsmingas, lyg žvėris, ir aš beregint nuvijau tą mintį kaip dar vieną vaizduotės užmačią, bet tą pačią akimirką suurzgė Fakinas. Jis stovėjo man prie kojų, suklusęs, pašiaušęs keterą, tiesia uodega, šiepdamas iltis. Išgirdau prislopintus žingsnius.

– Kas čia?! – sušukau.

Išgirdau dar du žingsnius ir migloje įžiūrėjau žmogaus siluetą.

– Laikyk šunį, Maja, aš esu...

Tai buvo policininkas Arana. Atpažinau iš karto, nepaisydama rūko ir keisto apdaro, nes buvo persirengęs amerikiečių turistu – languotos kelnės, beisbolo kepuraitė, ant krūtinės tabalavo fotoaparatas. Mane pakirto baisus nuovargis, apėmė ledinė ramybė: taip pasibaigė vieni bėgimo ir slėpimosi metai, nežinios metai.

– Laba diena, pareigūne, laukiau tavęs.

– Nejaugi? – paklausė artindamasis.

Kuriems galams aiškinti tai, ką supratau iš Ninės žinučių ir ką jis pats puikiausiai žinojo; kuriems galams pasakoti, kad jau kuris laikas įsivaizdavau kiekvieną neišvengiamą jo žingsnį link manęs, apskaičiuodama, kiek dar užtruks, kol mane pasieks, ir baimės gniaužiama širdimi laukiau tos valandėlės. Apsilankęs pas mano artimuosius Berklyje, sužinojo, kad mes kilę iš Čilės, paskiau tikriausiai pasitikslino, kad pabėgau iš San Fransisko reabilitacijos klinikos. Turint tokius ryšius, buvo labai lengva sužinoti, jog gavau naują pasą, ir peržiūrėti tomis dienomis dviem oro linijomis Čilėn skridusių keleivių sąrašus.

– Ši šalis labai nusitęsusi iš šiaurės į pietus. Kaip pavyko atvykti į Čiloję?

– Iš patyrimo. Kiaurai tave permatau. Paskutinįsyk, kai buvome susitikę Las Vegase, buvai elgeta, apsišaukusi Laura Baron.

Jis kalbėjo mandagiai, tokiu tonu, lyg pašnekesys būtų vykęs įprastomis aplinkybėmis. Papasakojo, kad, pavakarienia-

vęs su Nine ir mano tėčiu, luktelėjo gatvėje ir, kaip ir tikėjosi, po penkių minučių pamatė juos išeinant iš namų. Kaip niekur nieko įsibrovė į vidų, nuodugniai apšniukštinėjo, aptiko voką su Danielo Gudričo nuotraukomis ir įsitikino, kad esu kažkur slepiama. Viena nuotrauka patraukė jo dėmesį.

– Jaučių velkama troba, – įsiterpiau.

– Visiškai teisingai. Tu bėgai priešais jaučius. „Google" sužinojau, kokios valstybės vėliava iškelta ant namo stogo, parašiau užklausą: „Namo gabenimas jaučiais Čilėje", ir man atsivėrė Čilojės puslapis. Ten buvo kelios nuotraukos ir trys vaizdo įrašai, kuriuos galėjau pažiūrėti „YouTube". Tiesiog neįtikėtina, kaip kompiuteris palengvina tyrimą. Pabandžiau susisiekti su asmenimis, filmavusiais tas scenas, ir taip aptikau Frensę Gudrič iš Sietlo. Nusiunčiau žinutę, kad ruošiuosi vykti į Čiloję ir būčiau dėkingas už naudingą informaciją, persitarėme keliais žodžiais, ir ji man atsakė, jog Čilojėje lankėsi ne ji, o jos brolis Danielas, nurodė jo elektroninio pašto adresą ir telefono numerį. Danielas neatsakė į mano žinutes, tad internete radau jo puslapį, o jame buvo įvardyta sala, kurioje gegužės pabaigoje jis praleido daugiau nei savaitę.

– Bet ten nebuvo nė žodžio apie mane, aš irgi esu mačiusi tą puslapį.

– Apie tave nebuvo, bet jis pats buvo vienoje nuotraukoje, kurią mačiau tavo artimųjų namuose Berklyje.

Iki tol ramindavau save kvaila mintimi, jog Čilojėje Arana negalėtų man nieko padaryti, negavęs Interpolo ar Čilės policijos įsakymo, bet, išklausiusi pasakojimą, kokią ilgą kelią jam teko nukeliauti manęs beieškant, grįžau į tikrovę. Jeigu jis tiek vargo, kol atvyko į mano slaptavietę, vadinasi, turi teisę mane suimti. Ką iš tikrųjų žino šis žmogus?

Instinktyviai atšlijau, bet jis švelniai sulaikė mane už rankos ir pakartojo tai, ką jau buvo sakęs mano artimiesiems, kad nieko kita nenori, tik man padėti, ir aš turiu juo pasitikėti. Jam pavesta surasti pinigus ir spausdinimo plokštes, pasakė jis, nes pogrindinė spaustuvė buvo sunaikinta, Adamas Trevoras suimtas ir išdavė visą informaciją apie padirbtų pinigų prekybą. Jis atvykęs į Čiloję niekieno nesiunčiamas, tiesiog profesinio išdidumo skatinamas, nes užsibrėžęs tikslą pats išnagrinėti tą bylą. FTB nieko apie mane nežinantis, bet, įspėjo jis, mafija, susijusi su Adamu Trevoru, turi tokį pat tikslą kaip ir Jungtinių Amerikos Valstijų vyriausybė – paspęsti man spąstus.

– Ar supranti, kad, jeigu aš sugebėjau tave rasti, nusikaltėliai irgi sugebės, – pridūrė jis.

– Niekas negali manęs apkaltinti, kad buvau su tuo susijusi, – akiplėšiškai atrėžiau, bet balso tonas išdavė mano baimę.

– Ir dar kaip gali. Kaip tu manai, kodėl tiedu gorilos Džo Martinas ir Kinas buvo tave sučiupę Las Vegase? Beje, būtų įdomu sužinoti, kaip tau pavyko nuo jų pasprukti, ir ne kartą, o du.

– Nebuvo labai apsukrūs.

Vis dėlto pravertė tai, kad užaugau po Nusikaltėlių klubo sparnu su paranojike močiute ir airiu, vilkusiu man detektyvinius romanus ir išmokiusiu Šerloko Holmso dedukcinio metodo. Iš kur policininkas Arana sužinojo, kad po Brendono Limano mirties mane vaikėsi Džo Martinas ir Kinas? Arba kad pagrobė mane tą pačią dieną, kai jis užklupo mane pavogus vaizdo žaidimą? Paaiškinti buvo įmanoma tik taip, jog pirmąjį kartą jis įsakė nužudyti Limaną ir mane, susivokęs, kad kyšį gavo padirbtais banknotais, o antrąjį – paskambino jiems mobiliuoju telefonu, pasakė, kur aš esu ir kaip reikia

išplėšti informaciją apie likusius pinigus. Tą dieną, kai Las Vegase nuvedė mane į meksikiečių valgyklėlę, o paskiau davė dešimt dolerių, policininkas Arana buvo be uniformos, kaip ir tąsyk, kai lankėsi pas mano artimuosius, ir dabar, susekęs mane ant kalvos. Ir anaiptol ne todėl, kad slapta bendradarbiauja su FTB, kaip sakėsi, – tiesiog už korupciją buvo atleistas iš Policijos departamento. Buvo vienas tų pareigūnų, kurie ėmė kyšius ir darė sandėrius su Brendonu Limanu; keliavo po pasaulį grobio ieškodamas, o ne vykdydamas pareigą ir juolab ne todėl, kad norėjo man padėti. Man regis, iš mano veido išraiškos Arana susivokė per daug prikalbėjęs ir, man nespėjus leistis į kojas pašlaitėn, susigriebė. Surakino mane geležiniais savo gniaužtais.

– Gal manai, kad ketinu išvažiuoti tuščiomis rankomis, ką?! – grėsmingai suriko jis. – Geruoju ar bloguoju atiduosi man tai, ko atvažiavau, bet nežadu tavęs nuskriausti. Galėtume susiderėti.

– Dėl ko? – paklausiau išsigandusi.

– Dėl tavo gyvybės ir laisvės. Nutrauksiu bylą, tyrimo dokumentuose tavo vardas nebus paminėtas, ir niekas daugiau tavęs nepersekios. Be to, duosiu tau dvidešimt procentų. Kaip matai, esu dosnus.

– Brendonas Limanas laikė dvi rankines su pinigais Bičio sandėlyje. Aš jas paėmiau, o pinigus sudeginau Mohavių dykumoje, bijodama, kad būsiu apkaltinta bendrininkavimu. Prisiekiu, tai gryna tiesa!

– Manai, kad aš toks kvailas? Pinigus! Na, o kur plokštės?

– Išmečiau į San Fransisko įlanką.

– Netikiu! Prakeikta kekše! Užmušiu! – suriko purtydamas mane.

– Neturiu nei tavo sušiktų pinigų, nei plokščių!

Fakinas vėl suurzgė, bet Arana įsiutęs nuspyrė jį į šalį. Buvo raumeningas, išsimankštinęs per kovos būdų pratybas, pripratęs prie smurto, bet aš neišsigandau – puoliau jį, apkvaitusi iš nevilties. Žinojau, kad Arana jokiu būdu nepaliks manęs gyvos. Nuo mažumės žaidusi futbolą, turėjau stiprias kojas. Spyriau jam į tarpukojį, bet jis laiku išsisuko, ir aš jam kliudžiau koją. Jei būčiau avėjusi ne sandalais, gal būčiau sulaužiusi jam kaulą, bet dabar, priešingai, spirdama iš visų jėgų, susižeidžiau kojos pirštus, ir skausmas pervėrė smilkinius, net žiežirbos pasipylė iš akių. Pasinaudojęs proga, Arana kumščiu taip smogė man į paširdžius, kad netekau žado, paskiau įniko mane daužyti, ir nieko daugiau nebeprisimenu, turbūt apsvaigino smūgiu į veidą, nes man sulaužyta nosis ir trūksta kelių dantų.

Baltame, skaidriame fone išvydau Tėvuką, gausybę vėjelio plaikstomų muslinų, nuotakos nuometą, kometos uodegą. Esu mirusi, dingtelėjo mintis, kokia laimė, ir atsidaviau palaimai – išsivadavusi nuo kūno, sklandžiau erdvėje drauge su Tėvuku. Pasak Chuanito Koraleso ir Pedro Pelančugajo, nebūta jokio tamsaus pono su skrybėle, sako, kad akimirką atsikvošėjau kaip tik tada, kai jie bandė mane pakelti, bet iškart vėl netekau sąmonės.

Atsipeikėjau po anestezijos Kastro ligoninėje, iš vienos pusės sėdėjo Manuelis, iš kitos – Blanka, o kojūgalyje – Laurensijas Karkamas. „Kai galėsit, panele, atsakysit į vieną kitą klausimą, gerai?“ – mandagiai paklausė, užuot pasilabinęs. Dar dvi dienas negalėjau kalbėti, regis, buvau kaip reikiant kontūzyta.

Tyrimo metu karabinieriai nustatė, jog po donjos Lusindos laidotuvių į salą atvyko turistas, nemokantis ispanų kalbos, užsuko į „Vėlių užeigą“, kur buvo susirinkę žmonės, ir parodė mano nuotrauką Chuanitui Koralesui, pirmam pasitaikiusiam prie durų. Berniukas nurodė jam takelį, vedantį į kalvą grotos link, ir vyriškis nuėjo ta kryptimi. Chuanitas Koralesas nubėgo pas savo draugą Pedrą Pelančugają, ir jiedu smalsaudami nusekė jam iš paskos. Išgirdę ant kalvos lojant Fakiną, nukūrė ton pusėn ir spėjo pamatyti nelaimingą atsitikimą, nors per atstumą, be to, rūke ne kažin ką galėjo pastebėti. Todėl jų liudijimai ne visur sutampa. Pasak jų, mudu su nepažįstamuoju stovėjome palinkę prie skardžio ir žiūrėjome į grotą, jis susvyravo, aš bandžiau jį sulaikyti, mudu netekome pusiausvyros ir dingome. Per rūką iš viršaus nebuvo matyti, kur nukritome, o kadangi šaukiami neatsiliepėme, paaugliai nusileido žemyn, laikydamiesi uolos kyšulių ir šaknų. Jau anksčiau ne kartą buvo karstęsi, be to, žemė buvusi beveik sausa, todėl buvo lengva leistis, nes palijus būna slidu. Jie priėjo atsargiai, saugodamiesi jūrų liūtų, bet pastebėjo, kad diduma jų plūduriuoja vandenyje, įskaitant patiną, paprastai nuo uolos sergintį savo haremą.

Chuanitas paaiškino radęs mane pasliką siaurame smėlėto paplūdimio ruoželyje tarp grotos angos ir jūros, o vyriškis tysojo nukritęs ant uolų ir ligi pusiaujo nugrimzdęs į vandenį. Pedras gerai neprisiminė, ar iškart pastebėjo vyriškio kūną, bet išsigando išvydęs mane kruviną ir, pasak jo, nepajėgė susikaupti. Bandė mane pakelti, bet Chuanitas prisiminė Lilianos Trevinjo pirmosios pagalbos pamokas, nutarė verčiau manęs nejudinti ir liepė Pedrui bėgti šauktis žmonių, o jis tuo tarpu liko šalia, baimindamasis, kad, prasidėjus potvyniui, mus gali užlieti bangos. Jam net nedingtelėjo mintis padėti vyriškiui,

pagalvojo, kad šis bus miręs, nes niekas neliktų gyvas, iš tokio aukščio nukritęs ant uolų.

Pedras nelyginant beždžionė užsikorė ant skardžio ir nukūrė į karabinierių būstinę, bet nieko ten neradęs puolė šauktis pagalbos į „Vėlių užeigą“. Per kelias minutes susibūrė gelbėtojai, keli vyrai nuskubėjo prie kalvos, kažkas surado karabinierius, tie atlėkė džipu ir įvertino padėtį. Niekas neketino kelti manęs virvėmis, kaip siūlė kai kurie, padauginę išgerti, nes labai kraujavau. Kažkas atidavė savo marškinius sutrenktai galvai aprišti, kiti sumeistravo neštuvus, belaukdami greitosios pagalbos motorlaivio, jis šiek tiek užtruko, nes turėjo apiplaukti pusę salos. Ieškota ir kito nukentėjusiojo daugmaž po dviejų valandų, kai nurimo sumaištis, kilusi begelbstint mane, bet tuomet jau buvo tamsu ir teko laukti kitos dienos.

Karabinierių protokolas skiriasi nuo tyrimo metu gautų liudijimų, tai biurokratinio glaustumo šedevras:

Čia pasirašę puskarininkiai Laurensijas Karkamas Chimenesas ir Umildė Garajas Rankilėjas liudija vakar, ketvirtadienį, 2009 metų gruodžio 9-ąją, gelbėję šiame kaimelyje laikinai gyvenančią Jungtinių Amerikos Valstijų pilietę Mają Vidal iš Kalifornijos, nukritusią nuo vadinamojo Pinkojos skardžio, esančio salos šiaurryčiuose. Minėtoji ponia stabilios būklės, guli Kastro ligoninėje, kur šio protokolo autorių prašymu buvo nugabenta ginkluotųjų pajėgų malūnsparniu. Nelaimingo atsitikimo auką rado nepilnamečiai: vienuolikmetis Chuanas Koralesas ir keturiolikmetis Pedras Pelančugajas, minėtos salos gyventojai, pasitaikę prie minėto skardžio. Deramai apklausti, minėtieji liudytojai pareiškė matę nukrintant antrą galimą nukentėjusį-

jį, vyriškosios lyties atvykėlį. Sprendžiant iš to, kad prie vadinamosios Pinkojos grotos uolų aptiktas sudaužytas „Cannon“ firmos fotoaparatas, šio protokolo autorių nuomone, žuvusysis buvo turistas. Didžiosios salos karabinieriai šiuo metu bando išsiaiškinti minėtojo atvykėlio tapatybę. Nepilnamečiai Koralesas ir Pelančugajas mano, kad abu nukentėjusieji nuslydo nuo minėtojo skardžio, bet nėra tuo tikri, nes, pakilus rūkui, buvo prastas matomumas. Ponia Maja Vidal krito ant smėlio, tačiau vyriškis turistas pataikė ant uolų ir žuvo nuo smūgio. Prasidėjus potvyniui, srovė nunešė kūną į jūrą, ir jis dingo.

Puskarininkiai, pasirašiusieji šį protokolą, pakartotinai prašo atsižvelgti į pavojingas sąlygas prie Pinkojos skardžio ir įrengti apsauginę užtvarą, kol dar daugiau ponių ir turistų neprarado gyvybės, rimtai pakenkdami minėtosios salos geram vardui.

Nė žodžio apie tai, jog atvykėlis ieškojo manęs su nuotrauka rankoje. Taip pat neminima, kad ligi šiol dar niekada nėra atvykęs vienui vienas turistas į mūsų salą, kur, išskyrus *kurantą*, ne tiek jau daug kuo galima susidomėti; paprastai atvyksta ekoturizmo agentūrų siunčiamos grupės. Šiaip ar taip, niekas nesuabejojo karabinierių protokolu, gal bijomasi nemalonumų. Vieni tvirtina, kad skenduolį sudraskiusios lašišos ir bangos išskalausiančios švarutėlius kaulus į krantą, o kiti galvą deda, kad jį nusivežė *Caleuche*, laivas vaiduoklis, tad tokiu atveju nerasime nė beisbolo kepuraitės.

Karabinieriai apklausė vaikus savo būstinėje, dalyvaujant Lilianai Trevinjo ir Aurelijui Njankupeliui, kurie stebėjo, kad tie nebūtų bauginami, o kieme rezultatų laukė kokia dešimtis

saliečių, vadovaujamų Eduvichisės Korales, kuri, išnėrusi iš sielvarto akivaro, kur grimzdėjo po Asusenos persileidimo, ir nusivilkusi gedulo drabužius, pasidarė karinga. Vaikai nieko negalėjo pridurti prie savo ankstesnių liudijimų. Karabinierius Laurensijas Karkamas atvažiavo pas mane į ligoninę sužinoti, kaip mes nukritome nuo skardžio, bet neužsiminė apie nuotrauką, smulkmeną, kuri būtų supainiojusi tą nelaimingo atsitikimo bylą. Apklausa vyko dviem dienoms praėjus po to įvykio, ir Manuelis Arijasas jau buvo mane išmokęs vienintelio atsakymo į visus klausimus: susitrenkiau galvą ir nieko neprisimenu. Tačiau meluoti neprireikė, nes karabinierius net neklausė, ar aš pažįstu tariamąjį turistą, daugiau domėjosi skardžiu ir kritimu – dėl apsauginės užtvaros, kurios buvo prašyta prieš penkerius metus. „Tėvynės tarnautojas įspėjo vyresnybę, koks pavojingas minėtasai skardis, bet toksai jau gyvenimas, panele, niekas jo neišgirsta, kol nežūsta nekaltas atvykėlis.“

Pasak Manuelio, visas kaimelis stengsis sumėtyti pėdas, kad apsaugotų vaikus ir mane nuo bet kokio įtarimo. Jau nebe pirmą kartą, prireikus rinktis arba gryną teisybę, tam tikrais atvejais niekam nenaudingą, arba apdairią tylą, kuri praverstų saviškiams, žmonės renkasi pastarąją.

Likusi akis į akį su Manueliu Arijasu, papasakojau savo įvykių variantą, nepraleisdama nė grumtynių su Arana, ir prisipažinau, jog neprisimenu, kaip mudu drauge nusiritome į prarają; juo labiau kad, man regis, buvome gana atstu nuo krašto. Tūkstantį kartų apmąsčiau tą sceną, nesuvokdama, kas atsitiko. Apsvaiginęs mane kumščio smūgiu, Arana tikriausiai su-

prato, kad aš neturiu plokščių ir kad mane reikia pašalinti, nes per daug žinau. Nutarė nublokšti mane nuo skardžio, bet aš gana nelengva, įsirėžęs jis neteko pusiausvyros, o gal Fakinas užpuolė jį iš užpakalio, ir jis krito drauge su manimi. Gavęs spyrį, šuo tikriausiai apkvaito kelioms minutėms, bet, kaip žinia, beregint atsigaivelėjo, nes vaikus primasino jo lojimas. Neradus Aranos kūno, kuris galėtų pakišti kai kurių minčių, ir nebendradarbiaujant vaikams, regis, pasiryžusiems nieko nepasakoti, neįmanoma gauti atsakymo į šiuos klausimus. Taipgi nesuprantu, kodėl jūra nusinešė tik jį, jeigu abu gulėjome toje pačioje vietoje, bet veikiausiai niekas nežinome, kokios stiprios jūrų srovės prie Čilojės.

– Ar nemanai, Manueli, kad vaikai bus prikišę nagus?

– Prie ko?

– Gal nutempė Aranos lavoną į vandenį, kad nusineštų bangos.

– Kuriems galams?

– Gal jie patys nustūmė jį nuo skardžio pamatę, kad jis kėsinasi mane nužudyti.

– Išmesk visa tai iš galvos, Maja, ir net juokais nebandyk to sakyti, gali pražudyti Chuanitą ir Pedrą, – perspėjo jis. – Ar tu to nori?

– Aišku, kad ne, Manueli, bet būtų neblogai sužinoti tiesą.

– Tiesa yra tai, kad Tėvukas išgelbėjo tave nuo Aranos ir nuo mirties ant uolų. Tik taip galima viską paaiškinti, daugiau neklausinėk.

Jūrų ir ginkluotųjų pajėgų vadovybės įsakymu kelias dienas buvo ieškoma kūno. Atskrido malūnsparniai, atplaukė keli motorlaiviai, metė tinklus, du narai nusileido į jūros dugną, skenduolio nerado, bet ištraukė moliuskais aptekusį 1930-ųjų

metų motociklą, tarytum siurrealistinę skulptūrą, dabar tai bus vertingiausias mūsų salos muziejaus eksponatas.

Umildė Garajas pėda po pėdos su Livingstonu apšniukštinėjo visą pajūrį, bet nelaimingojo turisto nerado nė pėdsako. Manoma, jog tai būta tokio Donaldo Ričardso, nes amerikietis tuo vardu užsisakė kambarį dviem naktims Ankude, „Žydrojo galeono" viešbutyje, išmiegojo vieną naktį ir dingo. Jam negrįžus, viešbučio administratorius, vietiniame laikraštyje perskaitęs žinutę apie nelaimingą atsitikimą, pagalvojo, kad tai tikriausiai tas pats žmogus, ir pranešė karabinieriams. Lagamine buvo drabužiai, „Cannon" firmos fotoaparato keičiamas objektyvas ir pasas Donaldo Ričardso vardu, dar visai naujas, išduotas 2009 metais Fenikse, Arizonos valstijoje, su vieninteliu įvažiavimo įrašu į Čilę gruodžio 8-ąją, o nelaimingas atsitikimas įvyko rytojaus dieną. Muitinės deklaracijoje kaip kelionės tikslas įrašyta „turizmas". Tasai Ričardsas atvyko į Santjagą, tą pačią dieną išskrido į Puerto Montą, pernakvojo Ankudo viešbutyje, ketindamas išvykti po dviejų dienų: keista kelionė, nes niekas nevažiuoja iš Kalifornijos į Čiloję, ketindamas ten praleisti trisdešimt aštuonias valandas.

Pasas patvirtina mano spėjimą, kad Arana, Las Vegaso policijos departamento įtariamas korupcija, negalėjo išvykti iš Jungtinių Valstijų tikruoju vardu. Jam buvo labai lengva gauti padirbtą pasą. Amerikos konsulato darbuotojai nepanoro atvykti į salą, pasitenkino oficialiu karabinierių protokolu. Jei būtų bandę ieškoti velionio artimųjų, ketindami jiems pranešti apie mirtį, tikrai nebūtų jų radę, nes tarp trijų šimtų milijonų Jungtinių Valstijų gyventojų, ko gero, yra tūkstančiai Ričardsų. Nėra jokių įrodymų, kad mudu su Arana kas nors sietų.

Ligoninėje išbuvau iki sekmadienio, o pirmadienį, gruodžio 13-ąją, mane nuvežė į dono Lionelio Šnakės namus, kur buvau sutikta kaip karo didvyrė. Visa išmarginta mėlynėmis, su dvidešimt trimis žaizdomis galvoje, sukrėstomis smegenimis turėjau gulėti aukštielninka, be pagalvės, prietemoje. Operacinėje man nuskuto pusę galvos, kad galėtų susiūti žaizdas, matyt, likimo man skirta vaikščioti plika galva. Rugsėjį nuskusti plaukai spėjo ataugti tris centimetrus, tada ir pamačiau, kad mano plaukai iš prigimties geltoni, tokios pat spalvos kaip močiutės folksvagenas. Veidas vis dar ištinęs, bet mane jau apžiūrėjo Miljalobo dantų gydytoja, ponia vokišku vardu, tolima Šnakių giminaitė. (Ar šioje šalyje yra žmonių, kurie nebūtų giminė Šnakėms?) Dantų gydytoja pasišovė man sudėti dantis. Patikino, jog atrodysią gražiau nei tikri, ir pasisiūlė kitus išbalinti už dyką, savotiškai atsidėkodama Miljalobui, padėjusiam banke gauti paskolą. Ranka ranką plauna, o aš laimiu.

Gydytojo nurodymu, turėčiau gulėti ir ilsėtis, bet lankytojai traukė virtine: ėjo žaviosios raganos iš *rukos*, viena jų su kūdikėliu, Šnakių giminė visu būriu, Manuelio ir Blankos draugai, Liliana Trevinjo su mylimuoju daktaru Pedrasa, daugybė saliečių, mano futbolininkai ir dvasiškasis tėvas Lusjanas Lijonas. „Atnešiau tau, gringute, Paskutinio patepimo sakramentą“, – nusijuokė jis, paduodamas dėžutę šokoladinių saldainių. Paaiškino, jog dabar šis sakramentas vadinamas ligonių patepimu ir teikiamas ne vien tik mirštantiesiems. Žodžiu, jokios ramybės.

Tą pirmadienį iš lovos stebėjau prezidento rinkimus, o kojūgaly sėdėjo Miljalobas, labai susijaudinęs ir nenustygdamas kėdėje, nes tikėjosi, kad laimės jo kandidatas Sebastianas Pin-

jera, multimilijonierius konservatorius, ir, linkėdamas jam sėkmės, vienas išgėrė butelį šampano. Ir man siūlė, ir aš, naudodamasi proga, atsakiau, kad negaliu gerti, nes esu alkoholikė. „Kaip baisu, gringute! Dar blogiau nei laikytis vegetarinės dietos!“ – sušuko jis. Nė vienas kandidatas nesurinko užtektinai balsų, sausio mėnesį bus antras turas, tačiau Miljalobas mane patikino, kad laimėsiąs jo draugas. Jo politinės pažiūros man atrodo gana miglotos: žavisi prezidente socialiste Mišele Bačelet, nes ji labai subtili dama ir pasakiškai valdė šalį, bet nekenčia centro kairės partijų, valdžiusių dvidešimt metų, ir dabar linksta į dešinę. Be kita ko, naujasis prezidentas – jo draugas, o tai labai svarbu Čilėje, kur viskas tvarkoma per pažintis ir gimines. Rinkimų rezultatai nuvilia Manuelį, juo labiau kad Pinjera susikrovė turtus, remiamas Pinočeto diktatūros, tačiau, pasak Blankos, nėra ko laukti didesnių permainų. Ši šalis – Lotynų Amerikoje turtingiausia ir stabiliausia, naujasis prezidentas turėtų būti paskutinis kvailys, jeigu imtųsi kokių nors reformų. Apie Pinjerą to nepasakysi, jis toli gražu ne kvailys, o apsukruolis, kokių reta.

Manuelis telefonu susisiekė su močiute ir tėčiu, papasakojo, kas atsitiko, nesileisdamas į smulkmenas apie mano sveikatos būklę, kad nesukeltų nerimo, ir jie pažadėjo su mumis atšvęsti Kalėdas. Ninė labai ilgai atidėliojo apsilankymą į savo šalį, o tėtis jos beveik nebeprisimena. Laikas atvažiuoti. Galės pasikalbėti su Manueliu be jokių šifrų ir kodų, juo labiau kad žuvus Aranai nebegresia pavojus, man nebereikia slapstytis, galiu grįžti namo, kai tik atsistosiu ant kojų. Esu laisva.

PASKUTINIAI PUSLAPIAI

Prieš metus netekau vieno iš savo artimųjų, Tėvuko, likome keturiese: močiutė, tėtis, Maikas O'Kelis ir aš, o dabar mūsų – visa gentis, nors pasklidusi po pasaulį. Tai supratau per nepamirštamąsias Kalėdas, kurias šventėme iš Gualteko kiparisų suręstoje troboje su kambariais be durų. Ėjo penkta diena, kai grįžau į mūsų salą, po nelaimingo atsitikimo ištisą savaitę praleidusi Miljalobo namuose. Ninė ir tėtis atvažiavo diena anksčiau su keturiais lagaminais, nes buvau jų prašiusi atvežti knygų, du futbolo kamuolius ir mokomosios medžiagos mokyklai, kompaktinę plokštelę su „Hariu Poteriu" ir kitokių dovanų Chuanitui ir Pedrui ir kompiuterį Manueliui, už kurį kada nors atsilyginsiu – kaip nors. Jie ketino apsistoti viešbutyje, lyg čia būtų Paryžius; vienintelis viešbutis saloje – nesveikas būstas antrame aukšte virš žuvų parduotuvės. Todėl mudvi su Nine miegojome Manuelio lovoje, tėtis – manojoje, o Manuelis išėjo pas Blanką. Ta dingstimi, jog man atsitiko nelaimė ir gydytojo prirašyta ilsėtis, jie neleido man nieko daryti ir lepino kaip pupulėlį, taip Čilėje vadinami dar iš vystyklų neišlipę maži vaikai. Tebeatrodau siaubingai, akys užjuodusios, nosis

kaip baklažanas, ant galvos didžiulis pleistras, ką jau kalbėti apie lūžusius kojos pirštus ir kūną, išmargintą mėlynėmis, bet jos palengva žaliuoja, ir jau turiu laikinus dantis.

Lėktuve Ninė papasakojo sūnui visą tiesą apie Manuelį Arijasą. Prisirišęs saugos diržu, tėtis negalėjo kelti skandalo, bet, manding, nedovanos motinai už tai, kad ši apgaudinėjo jį keturiasdešimt ketverius metus. Tėtis susitiko su Manueliu civilizuotai, nesileisdami į pasiaiškinimus, padavė vienas kitam ranką, paskiau nedrąsiai ir nerangiai apsikabino. Ką būtų pasakę vienas kitam? Praleis kelias dienas kartu, susipažins ir, jeigu pajus sielų giminystę, bendraus per atstumą. Nuo Berklio iki Čilojės ne ką arčiau nei nuo Žemės iki Mėnulio. Pamačiusi juos drauge, supratau, kad jie panašūs: po trisdešimties metų mano tėvas bus toks pat gražus senelis kaip Manuelis.

Paminėtinas ir Ninės susitikimas su Manueliu, buvusiu mylimuoju: drungnas bučinys į abu skruostus, kaip čiliečių įprasta, ir tiek. Blanka Šnakė juos sekė, nors buvau ją perspėjusi, kad močiutė labai išsiblaškiusi ir tikriausiai jau bus pamiršusi aistringą meilę su Manueliu Arijasu.

Kalėdų išvakarėse Blanka ir Manuelis paruošė vakarienę – avieną, šiukštu ne lašišą, – o Ninė kičiniu savo stiliumi išpuošė namus Kalėdų žaislais ir popierinėmis vėliavėlėmis, atlikusiomis nuo Tautos šventės. Prie stalo pasakojome, kaip gyvename, iš visos gerklės pertraukdami vienas kitą. Kvatojome susiriesdami ir, nepristigę geros nuotaikos, kėlėme taures į Danielo Gudričo sveikatą. Ninė pareiškė, kad, vos tik man ataugs plaukai, turėsiu važiuoti mokytis į Sietlo universitetą – bus puiki proga užnerti kilpą tam slidžiam unguriui, bet Manuelis ir Blanka pašiurpo nuo tokio, jų manymu, pražūtingo pasiūlymo, nes, užuot vėl nėrusi į meilės akivarą, pirmiausia

turėčiau imtis darbo. „Taip ir bus, bet Danielas neina man iš galvos“, – prisipažinau, vėl apsipildama ašaromis. „Pradings kaip sapnas, Maja. Meilužiai akimirksniu išdyla iš atminties“, – įsiterpė Ninė. Manuelis užspringo avienos kąsniu, o mes visi kiti sustingome iškėlę šakutes.

Geriant kavą, pasiteiravau apie Adamo Trevoro plokštes, kurios man vos nekainavo gyvybės. Kaip ir maniau, jas turi Ninė: nei tuomet išmetė jas į jūrą, nei juo labiau ketina išmesti dabar, kai, pasaulyje kilus ekonominei krizei, visiems mums gresia pavojus nugrimzti į skurdą. Pasiutėlė mano močiutė arba puls spausdinti netikrus pinigus, arba parduos plokštes kokiems nors sukčiams, o apskritai greičiausiai po jos mirties paveldėsiu jas drauge su Tėvuko pypke.

Isabel Allende

MANO IŠGALVOTA ŠALIS

„Negrįžau gyventi į Čilę, bet nešiojuosi ją su savim."

„Mano išgalvota šalis" – tai beribė meilė ir nostalgija. Išmintimi ir sąmoju persijoti jausmai, prarastos laimės liūdesys, klajokliškas svetimšalės gyvenimas. Prisiminimai apie Čilę tapo realia ir fantastiška šalimi tuo pat metu; stojiškas ir svetingas kraštas, kurio vyrai – mačistai, o moterys – tvirtos ir įsikibusios į žemę. Bet tai dar ir jos vaikystės paveikslai: grakščiai atgaivinti, jie dar sykį pavaizduoja savotiškos jos šeimos gyvenimą, senelių namą, valgymo apeigas, neištikimybės istorijas... ir vaiduoklius, kurie visuomet ją lydėjo.

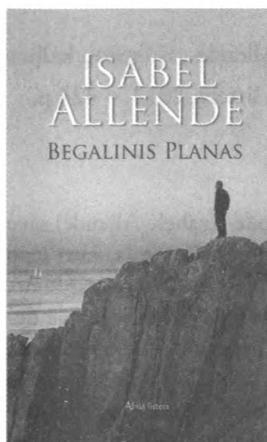
Čiliečiai, šiaip jau drovūs ir draugiški, virsta laukiniais, vos tik pagriebia vairą į rankas: lenktyniauja, kuris pirmas privažiuos iki artimiausios raudonos šviesos (...)

Vyriškis, išsiplovęs lėkštę, iš kurios pats valgė, manosi „padedantis" žmonai ar motinai ir tikisi už tai būti garbinamas.

Mums, čiliečiams, patinka laidotuvės, nes mirusysis mums jau ne varžovas ir nebeapkalbės mūsų už akių.

Man yra pridovanota tiek paveikslų ir keramikos dirbinių, kad garaže nebetelpa automobilis.

Mano tautiečiai (...) pirmieji išsiaiškino, kad taškas G yra moters ausyje ir ieškoti jo kur nors žemiau – tik gaišti laiką.

Isabel Allende

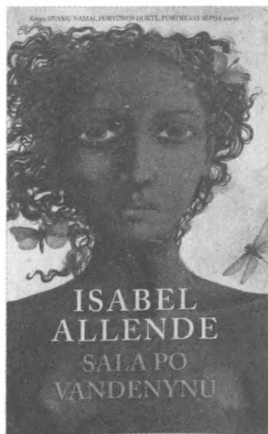
BEGALINIS PLANAS

Ryškus ir be galo spalvingas Isabelės Allendės pasakojimas apie keistuolio pamokslininko sūnų Gregorijų Rivzą, kurio akimis atsiskleidžiamas pusės šimtmečio Šiaurės Amerikos visuomenės gyvenimas.

Gregorijaus šeima, pasirinkusi klajoklišką gyvenimo būdą, spaudžiasi ankštame sunkvežimio kėbule, kol sušlubavus tėvo sveikatai šeima įsikuria Los Andželo pakraštyje „ispanakalbių" rajone. Prisiglaudę bičiulių namuose Rivzų vaikai pirmąkart pradeda lankyti mokyklą ir bendrauti su vietos emigrantų vaikais.
Motinos abejingumo ir tėvo ligos vedamas Gregorijus greitai susipažįsta su gatvės gyvenimu ir joje pelnosi duonai. Patyręs sunkią vaikystę, jis skinasi sau kelią margame Kalifornijos „ispanakalbių" pasaulyje. Įsisavindamas gyvenimo pamokas Gregoris Rivzas nueina erškėčiuotą kelią – grumiasi prieš socialinę neteisybę, rasizmą, Vietnamo karą, nepasotinamo godulio apimto pasaulio materializmą...

Isabel Allende

SALA PO VANDENYNU

Romane pasakojama apie žavią vergę mulatę Zaritę, atitekusią plantatoriui Tulūzui Valmorenui, tačiau atkakliai siekiančią laisvės ir meilės. Priversta gyventi žiaurioje šeimininko namų aplinkoje, Zaritė niekada nesijautė vieniša. Paprastos moterys, tokios kaip kurtizanė Violeta, jos parankinė Lula, saugojusi šeimininkę ir tvarkiusi jos verslo reikalus, žiniuonė teta Roza, Selestina ir plantatoriaus virėja teta Matilda, – ėjo su ja petys į petį, padėdamos siekti išsvajotos laisvės būsimoms kartoms. Neištverdami priespaudos, engiami vergai galų gale sukyla ir padega plantaciją. Bėgdamas Valmorenas drauge pasiima ir Zaritę. Pirmieji žingsniai, vedantys merginą išsivadavimo iš vergijos link, suveda su išsvajotąja meile... Tačiau tuomet Zaritę ištinka skaudžiausias smūgis.

Allende, Isabel
Al-142 Majos dienoraštis : [romanas] / Isabel Allende ; iš ispanų kalbos vertė Valdas V. Petrauskas. – Vilnius : Alma littera, 2013. – 424 p.

ISBN 978-609-01-1168-0

Viena garsiausių Čilės rašytojų Isabel Allende (Izabelė Aljendė) savo knygomis pavergė daugiau nei 37 šalių skaitytojus. Rašytoja, kuri kaip ir jos herojai, kupina netikėtumų, gilių sukrėtimų ir tikro nuoširdumo. Naujasis Isabel Allende romanas „Majos dienoraštis" pasakoja apie devyniolikmetę amerikietę, patyrusią didžiausius nuopuolius – ji grimzdo narkotikų prekeivių, nusikaltėlių ir prostitučių liūne, kol galop apsistojo nuošalioje Čilės saloje. Ten, slėpdamasi nuo persekiojančio ankstesniojo gyvenimo, Maja rašo savo gyvenimo istoriją, ilgainiui atskleisdama kraupią šeimos paslaptį. Mergina pagaliau suvokia meilės ir ištikimybės prasmę ir pradeda didžiausią savo gyvenimo nuotykį: kelionę į savo sielos gelmes.

UDK 821.134.2(83)-31

Isabel Allende

MAJOS DIENORAŠTIS

Romanas

Iš ispanų kalbos vertė *Valdas V. Petrauskas*

Redaktorės *Nijolė A. Petrauskienė, Gražina Stankevičienė*
Korektorė *Vilma Zenevičienė*
Viršelį lietuviškam leidimui pritaikė *Deimantė Rybakovienė*
Maketavo *Ligita Plešanova*

34,65 Lt

Tiražas 2000 egz.
Išleido leidykla „Alma littera", Ulonų g. 2, LT-08245, Vilnius
Interneto svetainė: www.almalittera.lt
Spaudė UAB BALTO print/Logotipas, Utenos g. 41A, LT-08217 Vilnius

Aš Maja Vidal, devyniolikos metų, moteris, netekėjusi, be mylimo draugo, bet ne todėl, kad nepasitaikė progos ar esu pernelyg išranki, gimusi Berklyje, Kalifornijoje, Jungtinių Amerikos Valstijų pilietė, laikinai susiradusi prieglobstį saloje, pietiniame pasaulio pakrašty. Tėvai mane pavadino Maja, mat nesugebėjo sugalvoti kito vardo, nors apmąstymams turėjo devynis mėnesius laiko, o Ninė žavisi Indija. Hindi kalba māyā reiškia „apžavai, iliuzija, sapnas, magiška galia“. Nieko bendra su mano būdu. Man labiau tiktų Atila, nes ten, kur įkeliu koją, nepalieku akmens ant akmens. Mano gyvenimo istorija prasideda Čilėje drauge su močiute, kurią vadinu Nine, gerokai anksčiau, man dar negimus, nes jeigu ji nebūtų emigravusi, nebūtų įsimylėjusi mano senelio ir įsikūrusi Kalifornijoje, mano tėvas nebūtų susipažinęs su mama ir aš būčiau buvusi ne aš, o kita ir visiškai kitokia jauna čilietė.

„Majos dienoraštis“ atvira, jaudinanti ir nepamirštama istorija. Be tėvų augusiai jaunutei Majai lemta patirti viską – nuo begalinės senelių meilės iki nusikalstamo pasaulio purvo, kuris, rodos, merginą pasiglemš visam laikui. Ar pavyks Majai užverti vienas ir atverti kitas – prasmingesnio, geresnio gyvenimo – duris?

„Toji Maja mane iškankino daugiau nei kuris kitas mano knygos personažas. Kai kuriose scenose mielai būčiau nešykštėjusi jai antausių, kad ateitų į protą, o kai kuriose – priglaudusi prie krūtinės, stengdamasi apsaugoti nuo pasaulio ir nuo jos pačios neramios širdies.“

ISABEL ALLENDE